

תלמוד בבלי - יבמות - תוספות

● פרק ראשון - חמש עשרה נשים ● פרק שני - כיצד ● פרק שלישי - ארבעה אחין ● פרק רביעי - החולץ ● פרק חמישי - רבן גמליאל ● פרק שישי - הבא על יבמתו ● פרק שביעי - אלמנה לכהן גדול ● פרק שמיני - הערל ● פרק תשיעי - יש מותרות ● פרק עשירי - האשה רבה ● פרק אחד עשרה - נושאין על האנוסה ● פרק שנים עשרה - מצות חליצה ● פרק שלוש עשרה - בית שמאי ● פרק ארבע עשרה - חרש שנשא ● פרק חמש עשרה - האשה שלום ● פרק שש עשרה - האשה בתרא

פרק ראשון - חמש עשרה נשים

ב. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י.
י. יא. יב. יג. יד. טו. טז. יז.

פרק שני - כיצד

יז. יח. יט. כ. כא. כב. כג. כד.
כה. כו.

פרק שלישי - ארבעה אחין

כו. כז. כח. כט. ל. לא. לב.
לג.

פרק רביעי - החולץ

לה. לו. לז. לח. לט. מ. מא. מב.
מג. מד. מה. מו. מז. מט. נ.

פרק חמישי - רבן גמליאל

נ. נא. נב. נג.

פרק שישי - הבא על יבמתו

נד נה נו נז נח נט נס ס סז
סא סב סג סד סה סו

פרק שביעי - אלמנה לכהן גדול

סו סז סח סט ע

פרק שמיני - הערל

ע עא עב עג עד עה עו עז
עז עח עט פ פא פב פג
פג פד

פרק תשיעי - יש מותרות

פד פה פו פז פז

פרק עשירי - האשה רבה

פח פט צ צא צב צג צד
צד צה צו צז

פרק אחד עשרה - נושאים על האנוסה

צז צח צט ק קא

פרק שנים עשרה - מצות חליצה

קא קב קג קד קה קו קז

פרק שלוש עשרה - בית שמאי

קז קח קט קי קיא קיב קיב

פרק ארבע עשרה - חרש שנשא

קיג קיד קיד

פרק חמש עשרה - האשה שלום

קטו קטז קטז קיז קיח קיח

פרק שש עשרה - האשה בתרא

קִיט. קִיט: קב. קב: קכ. קכא: קכא. קכב: קכב: קכב:

פרק ראשון - חמש עשרה נשים

דף ב - א

מתנ"י חמש עשרה נשים פוטרות. אר"י דלא מצי למינקט עריות כדקתני בסיפא אחת מכל העריות האלו שש עריות חמורות מאלו (לקמן ד' יג.). משום דאמרינן בגמ' (לקמן ד' ג.): מנינא אתא למעוטי צרת סוטה וצרת אילונית וממאנת ומחזיר גרושתו ואי הוה תני עריות הוה משמע דלמעוטי עריות דלא קא חשיב קאתי: עד סוף העולם. הכא לא שייך למיפרך כיון דתנא עד סוף. העולם צרות צרותיהן ל"ל כדפריך בהכותב (כתובות ד' פג): כיון דתנא עד סוף העולם פירות פירותיהן ל"ל דהתם ודאי בהכותב לא היה צריך לכתוב שניהם אבל הכא אורחיה דתנא למיתני לא זו אף זו וא"ת וכיון דתני צרות צרותיהן עד סוף העולם למה לי דהכי דייק בתמורה פרק אלו קדשים (ד' יז): כיון דתנא ולד ולדן עד סוף העולם ל"ל ואר"י דהתם כיון דאשמועינן דולד ולדן קרב שלמים ממילא שמעינן דה"ה עד סוף העולם כיון דלא חייש לשמא יגדל מהם עדרים עדרים כדחייש התם ר"א אבל הכא ס"ד דצרות צרותיהן אסירי טפי (לא) משום דמלצרור דרשינן להו ולצרור משמע תרתי שני רישיין ואפ"י לרב אשי דנפקא ליה צרת צרה מסברא לקמן בפירקין (ד' יג.) מ"מ איצטריך לתנא לאשמועינן דלא תיסק אדעתין למימר דמלצרור נפקן ועוד אמרי' דלרב אשי נמי צרת צרה נפקא מלצרור דהא בגמ' קתני בהדיא בשמעתין (לקמן ד' ג.): צרות צרותיהן מנין ת"ל לצרור ולא לצור ולקמן (ד' יג.) דקא בעי מנה"מ לא אצרות צרותיהן קאמר דבהדיא דריש להו בברייתא מלצרור אלא על אפ"י הן מאה דמתניתין קאי ואמר רב

יהודה דכולהו משתמע מלצרור ורב אשי סבר דמלצרור לא משמע אלא תרי ואפילו הן מאה מסברא נפקי דצרתה מ"ט אסורה כל כך שאוסרת גם צרתה דבמקום ערוה קיימא צרת צרתה נמי תאסור צרה אחרת דבמקום ערוה קיימא : **בתו**. פ"י בקונטרס בתו מאנוסתו דאי מנשואתו היינו בת אשתו דלא גרעה מפני שהיא בתו ולפי זה הא דקאמר בגמ' (לקמן דף ט:) רב יהודה מתרגם מחמותו ואילך הא דתני ר' חייא בכולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה אבל שיתא בבי דרישא לא משום דבתו כיון דבאונסין קא משכחת לה ובנשואין לא משכחת לה בנשואין קמיירי באונסין לא קמיירי לא כמו שפירש בקונטרס דאמתניתין קאי הא דקאמר בנשואין קמיירי ולא באונסין דא"כ היינו בת אשתו וכדאמר נמי לקמן (ד' י.) מאי אמו אילימא נשואת אביו היינו אשת אביו ועוד דבהדיא אמר בגמרא בתו הואיל ואני מדרשא חביבא ליה והיינו בתו מאנוסתו ועוד לאביי דאמר דרבי חייא אכולה מתניתין קאי ע"כ איירי באונסין אלא יש לפרש בנשואין קמיירי ר' חייא דהכי משמע מילתיה דרבי חייא בכולן אני מוצא בהם בהיתר וברגילות האסורה לזה מותרת לזה אבל מתניתין איירי שפיר באונסין ונראה לר"י דליכא למימר דמתניתין דקתני בתו איירי באונסין ולא בנשואין דא"כ מאי קאמר בגמרא כיון דבתו בנשואין לא משכחת לה אפי' משכחת לה בנשואין לא מצי קאי אכולהו בבי דמתני' דאיירי באונסין אלא אר"י דהך בתו איירי בין מאונסין בין מן הנשואין : **אשת** אחיו מאמו. משמע הכא דבאשת אחיו מאמו יש בה כרת דבחיבי לאוין סבר תנא דמתני' דחולצת כדתנן בפ"ב (לקמן ד' כ.) איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת ובהדיא תניא בגמרא מה אחות אשתו מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת כו' והקשה רבינו שמואל דבת"כ משמע שאין בה כרת דקתני התם ואיש אשר יקח את אשת אחיו באשת אחיו מאביו הכתוב מדבר אתה אומר באשת אחיו מאביו או אינו אלא באשת אחיו מאמו והדין נותן הואיל ואסר אחות אביו ואחות אמו ואסר אשת אחיו מה אחות אביו ואחות אמו בין מן האב בין מן האם וכו' ת"ל נדה היא מה נדה יש לה היתר ויש לה איסור אף אשת אח יש לה היתר ויש לה איסור וזו היא אשת אחיו מאביו שיש לה איסור ויש לה היתר אם יש לה בנים אסורה אין לה בנים מותרת משמע דאתא למעוטי אשת אחיו מאמו דאין בה כרת ודוחק לומר ולפרש דדרשא דת"כ לא אתא למעוטי אשת אחיו מאמו אלא אתא למימר דאיכא כרת אף באשת אחיו מאביו באין לה בנים בחיי בעלה אע"ג דיש לה היתר לאחר מיתה דמה נדה אע"ג שיש לה היתר לאחר מכאן בשעת איסורה בכרת אף אשת אח כן והכי דריש בריש

הבא על יבמתו (לקמן נד.) דאין הלשון משמע כלל כן ועוד דבירושלמי דפרק כלל גדול קאמר דאחותו יצאת לחלק ודודתו יצאת לידון בערירי והדר פריך מאשת אח למה יצאת ומשני לידון בערירי והדר קאמר ר' יוסי דודתו לצורך יצאתה למעט אשת אחיו מאמו דמה דודתו באשת אחי אביו מאביו כדיליף התם ערות דודו מדודו או בן דודו דאיירי באחי אביו [מאביו] אף אשת אחיו באחיו מאביו ובתר הכי דריש לה מנדה היא כמו בת"כ משמע בהדיא דלמעט אשת אחיו מאמו אתא ותירץ ה"ר משה דלא אתא למעוטי אלא מערירי דכתיב בההוא קרא אבל כרת יש בה והא דבעי למילף מאחות אב ואחות אם דבין מן האב בין מן האם אע"ג דבאחות אב ואחות אם לא כתיב ערירי אהקישא דר' יונה דריש הבא על יבמתו (ג"ז שם:) סמיך דמהקישא דאשת אחיו מן האב נקיש כל העריות לחומרא ולא נקיש לאשת אחיו מאמו לקולא דממעט מנדה היא ולא יתכן פירוש זה לרש"י שאומר. דכל כרת הוא וזרעו נכרת דהיינו דאיכא בין כרת למיתה בידי שמים אלא לריב"א שאומר דאין נכרת הוא וזרעו אלא בעריות דכתיב בהו ערירי וחילוק יש בין מיתה לכרת כדאמר בירושלמי (פ"ב דבכורים) דכרת בן נ' ומפיק ליה מדכתיב אל תכריתו את שבט הקהתי (במדבר ד) ועבודתם עד נ' ומיתה היא בס' כמתי מדבר דכתיב (שם יד) יתמו ושם ימותו וחולק על הש"ס שלנו דבמ"ק (ד' כח. ושם) אמרינן מני ועד ס' זו היא מיתת כרת ונוכל לומר לפי הש"ס שלנו דמיתה בידי שמים אחר ס' וקודם זמן כרת וא"ת לפי ריב"א דברישי הבא על יבמתו (לקמן נה.) מאי פריך ערירי דכתיב בדודתו למה לי כיון דמכרת לא שמעיי ערירי ואי משום דמאשת אח שמעיי ערירי בכל העריות אם כן ה"ל לאקשוויי אערירי דאשת אח למה לי דכתיב לבסוף ואר"י משום דבההיא שמעתא לעיל יליף כל העריות מנדה להעראה להכי פריך ערירי דכתיב בדודתו למה לי לילף הא נמי מנדה דכתיב גבי אשת אחיו נדה היא: **ואחות** אשתו. אין להקשות דנדה תאסר ליבם אע"פ שמטהרה אח"כ כמו אחות אשתו שאין מתייבמת אפי" מתה אשתו אחרי כן דלא דמי דאחות אשה ושאר עריות האיסור עומד על היבם טפי משאר בני אדם אבל נדה לכ"ע אסירא ואפילו בנדתה משמע בפסחים ס"פ אלו דברים (ד' עב:) דבת ייבום היא דקאמר ר' יוחנן אשתו נדה בעל חייב יבמתו נדה בעל פטור ופריך עלה מאי שנא יבמתו דקעביד מצוה כו' משמע דקני לה ועוד נראה לחלק דאחות אשה אע"פ שמתה אשתו אחרי כן שוב לא תזקק לייבום כיון שנפטרה שעה אחת משום שנאמר דרכיה דרכי נועם (משלי ג) כדאמר ביש מותרות (לקמן ד' פז:) ואפי' היכא דלא מידחייא מהאי ביתא לגמרי כגון שיש אחים אחרים אסורה לזה שמתה

אשתו כדאמר בפ' ד' אחין (לקמן דף כז:) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה דאין זה דרכי נועם אם יש לה להזדקק לזה שנפטרה הימנו אבל נדה דרכי נועם היא דלבעלה נמי צריכה להמתין עד שתטהר וגבי קטן לקמן בפרק ב"ש (ד' קיא:) דקאמר רבה בלאו הכי נמי לא מצית אמרת מי איכא מידי דהשתא אסורה ליה ובתר הכי שריא ליה והא אמר רב כו' התם נמי אין זה דרכי נועם אם צריכה להמתין עד שיגדיל אבל מה שממתנת מחמת שהוא קטן ואינו ראוי לביאה הוי שפיר דרכי נועם דאינו מחמת איסורא והוי כאילו הלך יבם למדינת הים:

דף ב - ב

או שנמצאו אילונית. דאילונית קדושי טעות הן ולא היתה אשת אחיו ותימה [דאמרינן] (לקמן ד' סא:) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין כו' קטנה שמא תמצא אילונית ואמאי תתייבם ממה נפשך דאם אינה אילונית שפיר מייבם ואם היא אילונית נמי שרי דלא היתה אשת אחיו ואר"ת דההיא בקבלה עילויה וכה"ג משני בריש בן סורר (סנהדרין סט:) וה"ר אברהם מבורגויילה תירץ בנמצאת אילונית בחיי האח והקפיד אבל לאחר מיתה דלמא אם היה קיים לא היה מקפיד ולא נהירא דבהדיא קתני בתוספתא (פ"א) נמצאו אילונית בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה צרותיהן מותרות ובגמ' אפרש בע"ה למאן דשרי צרת בתו אילונית אפי' בהכיר בה מאי חידוש השמיענו בתוספתא בין מחיים בין אחר מיתה וא"ת דהכא משמע דאילונית לא בעי גט [אפי' מדרבנן] דאי בעיא היתה צרתה חולצת ולא מתייבמת כדתנן במתני' כל שיכולה למאן ולא מיאנה כו' ובכתובות בפרק אלמנה (דף ק:) תנן הממאנת והשניה והאילונית אין להם כתובה משמע הא גיטא בעיא דהכי דייק בהמדיר (כתובות דף עג. ושם) וי"ל דהתם נקט האי לישנא משום דלא מצי למנקט אינן צריכין גט משום שניה דקתני בהדיהו תדע דע"כ ממאנת לא בעיא גיטא אי"נ בהמדיר לא דייק הכי אלא משום דברישא קתני אינה מקודשת ובסיפא תצא שלא בכתובה והא דתנן בהשולח (גיטין דף מו:) ושם) המוציא אשתו משום אילונית לא יחזיר ומפרש משום קלקולא דשמא תנשא לאחר ויהיה לה בנים ויאמר כו' ונמצא גט בטל ובניה ממזרים דמשמע בעיא גט

אר"י דהתם במוציאה משום ספק אילונית שאין הסימנים ניכרים יפה תדע דקתני סיפא נשאת לאחר והיו לה בנים ואילו ודאי אילונית אין לה רפואה דבהערל (לקמן עט:) פליגי ר"ע ור"א בסריס חמה אם חולץ וחולצין לאשתו שיש לו רפואה ובאילונית לא אשכחן דפליגי אף על גב דבקידשה על תנאי וכנסה סתם איכא למ"ד בהמדיר (כתובות עב:) דבעיא גט היינו דוקא בשאר מומין דאיכא דמחיל אבל אילונית שום אדם אין מוחל ואפי' לאביי דמפרש טעמא משום דאין אדם בועל בעילת זנות היינו בשאר מומין דמסיק אדעתיה ובדעתו אפי' יהיו בה מומין בועל לשם קדושין אבל אילונית דלא שכיח לא מסיק אדעתיה ומשום חשש אילונית לא יהא בועל לשם קדושין: ואי אתה יכול לומר בחמותו שמיאנה. וא"ת משכחת לה מיאון בקידושי טעות דתנא דבי ר' ישמעאל אפי' בנה מורכב על כתיפה ממאנת והולכת לה ותירץ ריב"ן דמתני' איירי בקטנות ועוד אמר ר"י דבקדושי טעות מצי למימר דאפי' מיאון אינה צריכה ולא הוה מצי למיתני בסיפא כל שיכולה למאן כו' וממאנת דר' ישמעאל לאו דוקא דאפי' לא מיאנה לאו אשתו היא ואם ערוה היא צרתה מותרת מיהו בפרק בא סימן (נדה נב. ושם) משמע דבקדושי קטנות [נמי] איירי ר' ישמעאל גבי בתו של ר' ישמעאל שבאת למאן בבית המדרש ובנה מורכב על כתיפה ורבתה בכיה בבית המדרש ואמרו דבר שאמר אותו צדיק יכשל בו זרעו ונמנו וגמרו עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב' שערות ומשום ר' ישמעאל קאמר דנמנו דליכא למימר משום דר' יהודה נמנו דאמר עד שירבה השחור על הלבן דהא מודה רבי יהודה בנבעלת דאינה יכולה למאן והא דפריך בפרק נושאים על האנוסה (לקמן ק: ושם) וממאנת מי קא ילדה ומשני בקדושי טעות כר' ישמעאל הא דשביק קידושי קטנות דאיירי בהו לאו משום דמודי ר' ישמעאל בקידושי קטנות אלא משום דההיא סוגיא אליבא דשמואל ושמואל לא סבר לה כרבי ישמעאל בקדושי קטנות כדמוכח בפרק מי שמת (ב"ב קנו: ושם) אבל בקדושי טעות סבר כוותיה כדאמר בהמדיר (כתובות עד. ושם) קידש על תנאי ובעלה אינה צריכה הימנו גט והיינו כרבי ישמעאל וצריך לומר מתני' לא כרבי ישמעאל והא דקאמר בגמרא (דף ט.) בפלוגתא לא קמיירי היינו דוקא אמנינא דט"ו נשים: **דלבתר** שריפה סקילה חמורה. בחנם נקט הכי דאפילו היתה סקילה קלה בכל ד' מיתות בית דין ה"ל למיתני כלתו בתר חמותו דבכל הנך ליכא מיתה אלא כרת לחודיה: **בתו** כיון דאתיא מדרשא חביבא ליה. היינו בתו מאנוסתו כדפי' בקונטרס אבל בתו מנשואתו מערות אשה ובתה נפקא דלא גרע מבת אשתו וא"ת והיכי נפקא והא אין מזהירין מן הדין כדאמר לקמן בפ"ב (דף כב:) גבי אחותך

בת אביך (היא) או בת אמך דצריך למכתב אחותך היא לחייב על אחותו
בת אביו ובת אמו לומר שאין מזהירין מן הדין ואר"י דלא דמי דהתם לא
איירי קרא אלא באחותו שאינה מן האב ומן האם דבת אביך או בת אמך
משמע מן האב שלא מן האם ומן האם שלא מן האב וכדמפרש קרא
בהדיא מולדת בית או מולדת חוץ (ויקרא יח) דמתרגמינן

א

-

ג

דף

דילידיא מן אבוך מן איתתא אוחרת או מן אמך מן גבר אוחרת ואע"ג
דדרשינן (לקמן כג.) מולדת בית וגוי בין שאומרים לאביך קיים בין
שאומרים לאביך הוצא מ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו ואם היא בת
שניהם מק"ו הוא דילפת אבל בכלל אשה ובתה הוי שפיר בת שהיא בת
אשתו כדאשכחן בפ' ד' מיתנות (סנהדרין נג.) דאמו שהיא אשת אביו הויא
בכלל אשת אביו ובת אשתו היכא דנכנסה לחופה ולא נבעלה נראה לר"י
דחייב על בתה אע"ג דערות אשה ובתה לא תגלה כתיב דמשמע ביאה
דסברא הוא דאין תלוי בביאה דהא לא מיחייב על בת אנוסתו אלמא
בקידושין תליא מלתא ואין סברא לומר דבתרוייהו תליא מלתא והא
דלא מיחייב על בת אנוסתו כמו שפ"י בקונטרס משום דאשה ובתה כתיב
דמשמע לשון אישות מדלא כתב אם ובת ומיהו בהדיא בריש נושאין על
האנוסה (לקמן ד' צז.) מפרש הש"ס טעמא אחרינא דעריות שאר כתיב
בהו בנשואין איכא שאר באונסין ליכא שאר: **דאמר** רבא אמר לי רב
יצחק בר אבדימי. יש מגיהין רב משום דרב יצחק בר אבדימי היה רבו
של רב כדאמר בפרק כל הבשר (חולין דף קי. ושם) איכא תנא דאתנייה
לרב כחל אחוי ליה לרב יצחק בר אבדימי ובפ' כירה (שבת מ: ושם) א"ר
יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ כו' ולא היה
רבא בימיו דביום שמת רב יהודה נולד רבא בפ' בתרא דקידושין (ד' עב:)
ואר"ת דע"כ גרסי הכא רבא שהיה בר פלוגתיה דאביי ואמר בפ'
הנשרפין (סנהדרין עו.) בתו מאנוסתו מנלן אמר אביי ק"ו על בתו ענש
על בתו לא כ"ש רבא אמר רב יצחק בר אבדימי כו' וצ"ל דתרי יצחק בר
אבדימי היו: **מקמי** אשת אחיו שלא היה בעולמו. וה"ה מקמי אשת אחיו
מאמו וחדא מנייהו נקט דתרוייהו לאו קרובי עצמו נינהו אלא ע"י
קידושין וכלתו שהיא אשת בנו קרובה מנייהו טפי אבל אין לומר דוקא

לגבי אשת אחיו שלא היה בעולמו כלתו קרובה טפי לפי שלא היה בעולמו אבל לגבי אשת אחיו מאמו לא דבאשת בנו איפלג דרא כדאשכחן לענין עדות בב"ב (ד' קכח.) דאפי' מאן דמכשר באבא דאבא פסיל בן אחיו דע"כ לענין עריות אשת בנו קרובה טפי מאשת אח שהבן כרעיה דאבוה הוא דקחשיב בתו ובת בתו קרובי עצמו טפי מאחותו: **מאי** איריא דתנא פוטרות. פי' דמשמע אבל אי בעי מייבם ליתני אסורות לייבם: **אבל** מיחלץ חלצה קמ"ל. אע"ג דמסיפא שמעינן דברישא לא בעיא חליצה דקתני בסיפא כל שיכולה למאן כו' מ"מ ניחא ליה נמי לאשמועינן ברישא גופיה: **כיון** דבמקום מצוה הוא דאסירה צרה. ואי הוה תני אסורות הוה משמע כל שכן שלא במקום מצוה כיון דאיסור צרה מחמת ערוה קאתי מש"ה קתני פוטרות דהשתא במקום מצוה הוא דאסור משום דממילא קאי באיסור אשת אח: **דמצות** חליצה קודמת. השתא דקתני תרוייהו ושונה חליצה ברישא משמע דחליצה קודמת אבל אי לא הוה תני אלא חליצה לחודה לא הוה משמע מידי:

דף ג - ב

למעוטי דרב ודרב אסי. וא"ת לימעט תרוייהו ממנינא דרישא דכיון דתנן ט"ו נשים ליכא למימר שייר וממעטי כולהו מדלא קתני להו כדאמר בפ"ק דקדושין (דף טז:) וכ"ת תנא ושייר והא ארבעה קתני וי"ל דהכא לא מצי למיתנינהו כדמסיק לפי שאינן בצרת צרה וליכא למעוטי מדלא קתני להו אלא מייתורא דמתני' וטעמא דרב אסי ודפליג עליה אפרש לקמן בע"ה: **לפי** שאינן בצרת צרה. וא"ת דמשכחת לה צרת צרה לענין בועל שנשאת לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים דפוטרת צרתה מן הבועל דלענין בועל נמי טומאה בה כמו לענין בעל ואם הלכה הצרה ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שהיא פטורה כך צרתה פטורה וי"ל דכיון דלגבי בעל לא משכחת צרת צרה אין לנו להחמיר בטומאה דגבי בועל יותר מטומאה דגבי הבעל ועוד אר"י דדוקא בטומאה דכתיב גבי בעל הוי כעריות דכתיב בלשון לאו לא יוכל בעלה וגוי (דברים כד) אבל בבעל לא כתיב לאו אלא ונסתרה והיא נטמאה (במדב' ה) והא דפריך לקמן (ד' יא:) נבעלה טומאה כתיבה בה ונסתרה והיא נטמאה דמשמע דמהאי לחודיה דריש טומאה כתיב בה כעריות מצית למימר

דלמאי דמשני למיקם עלה בלאו לא סגי בההוא דונסתרה והיא נטמאה :
מה אחות אשה מיוחדת כו'. וא"ת מה לאחות אשה שכן בידו לרבות
כדפריך בפי' הבא על יבמתו (לקמן דף נד. ושם) וי"ל דאהיקש דר' יונה
דסוף שמעתין (דף ח.). סמ"ך : יכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות
מאלו. המ"ל יכול שאני מרבה אף שלא במקום מצוה : טעמא דכתב
רחמנא עליה הא לאו הכי הוה אמינא אחות אשה מייבמת. ותימה לר"י
דמנא ליה הא נימא דאי לאו עליה נמי אחות אשה לא מתייבמת דאין
עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת ואיצטריך עליה למיסר לאשמעינן
דבעלמא דחי דכה"ג. אמר לקמן טעמא דכתב רחמנא את שבתותי
תשמורו הא לאו הכי דחי וכ"ת דאשומע אני דברייתא קפריך דמשמע
לישנא דאי לאו עליה ה"א דדחי א"כ מאי משני רבא בסוף מסקנא ערוה
גופיה לא צריכא קרא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת אלא ע"כ שומע
אני לאו דוקא והכי קאמר אם ת"ל דדחי הא כתיב עליה ומיהו עיקרא
לאו להכי אתא ואר"י דאי בעלמא אין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת
לא ה"ל לתנא למדרש עליה לאיסורא ולא יצטרך לגופיה אלא לאשמעינן
דבעלמא דחי אלא ה"ל למידרש להיתירא נאמר כאן עליה ונאמר להלן
עליה מה להלן באחות אשה אף כאן באחות אשה ואמר רחמנא יבמה
יבא עליה דמסתבר טפי למדרש הכי ולאוקמי קרא לגופיה אלא ודאי
סבר האי תנא עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת ולא צריך קרא להיתירא
ולהכי דריש ליה לגופיה לאיסורא ורב אשי דפריך לקמן (דף ח:) ממאי
דהאי עליה לאיסורא דילמא להיתירא ארבא דמסיק דאין עשה דוחה
ל"ת שיש בו כרת פריך כמו שפ"י ר"י ברבי מאיר אבל כל כמה דס"ד דדחי
לא מצי למיפרך הכי ורבא לא הוה צ"ל אלא להיתירא לא מצית אמרת
דא"כ לגלות ערותה דחדא היכי משכחת לה כדמשני לקמן אקושיא דרב
אשי דעיקר דקדוק הש"ס הוא מכח דלא דריש להיתירא אלא לפי דעתו
של מקשה היה פשוט דעשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת השיב לו רבא
האמת דאינו כן : לא תעשה שיש בו כרת מי דחי. וא"ת ואמאי לא ילפינן
דלידחי מעשה דייבום דדחי לא תעשה דכרת דאשת אח וכ"ת דהיינו הא
דקאמר לקמן (דף ז:) אלא איצטריך סד"א תיתי אחות אשה במה מצינו
מאשת אח דא"כ היכי דחי עלה מי דמי התם חדא איסורא הכא תרי
איסורי הא לא מפלגינן בשום מקום וילפינן מכלאים בציצית אפי" תרי
איסורי היכי בעי למילף ועוד דלקמן כי בעי למילף מפסח תמיד ומילה
לא פרכינן הכי ועוד דשביק הש"ס אשת אח דקאי בה ולא מסיק לה אלא
לבסוף ועוד דחדא איסורא מיהא נילף מאשת אח אלא על כרחך לקמן
לאו בכל דוכתי בעי למילף מאשת אח קאתי אלא דוקא אחות אשה

כדמסיק טעמא הואיל ואישתרי אישתרי ולהכי קאמר תיתי אחות אשה מאשת אח ולא קאמר תיתי מאשת אח כדאמר בכל הני דלקמן תיתי ממילה תיתי מכיבוד אב ואינו מזכיר אחות אשה משום דלמילף בכל דוכתין קאתי ואומר ר"י דמאשת אח לא מצי למילף בעלמא דלידחי עשה לא תעשה שיש בו כרת דשאני אשת אח דמצותו בכך ואי אפשר בענין אחר לקיים מצות יבום דאלי"כ בטלה מצות יבום אבל מכלאים בציצית ילפי' שפיר בעלמא דאי לא מקיימת מצות תכלת בפשתי' מקיימת בצמר ואפ"ה דחי וכן וגלח את כל שערו דמצורע מיקיים בשער דהיתר דכל שערו קרינא ביה כמו כל מלאכה לא תעשו דשבת דלא קאי אלא אמלאכות דלא דחו שבת א"נ כל שערו ממש ובנמרטו פאת ראשו וזקנו וכן כל הני דמייתו מיקיימי בדוכתא אחריתי : **דכתיב** לא תלבש שעטנז וסמיד ליה גדילים וכו'. ואיפכא ליכא למימר דבמקום גדילים לא תלבש שעטנז כדאמר בסמוך במקום כי ישבו לא תחסום דא"כ לשתוק קרא מיניה וממילא ידעין דלא דחי עשה דציצית לאו דכלאים וגבי יבמה נמי בסמוך ליכא למידרש כי הכא דבלאו קרא ה"א דחוסמין אותה ולא יחלוץ לה על כרחו הקשה ה"ר יעקב דאורלייני"ש דליחייבו נשים בציצית דאית לן למימר כל שישנו בלא תלבש שעטנז ישנו בגדילים אף ע"ג דלאו היקש הוא אלא סמוכים דתרי קראי נינהו מ"מ דרשין הכי בפ"ק דערכין (דף ג :) ובהתכלת (מנחות מג.) דקאמר הכל חייבין בציצית כהנים לויים וישראלים ומסיק דכהנים איצטריך ליה סד"א הואיל ואישתרי גביהו כלאים בציצית נמי לא לחייבו קמ"ל נהי דאישתרי בעידן עבודה שלא בעידן עבוד' לא אישתרי דמשמע דאי אישתרי לגמרי הוו מיפטרי בציצית דהוה דרשין כל שאינו בלא תלבש שעטנז אינו בגדילים כ"ש שיש לנו לדרוש לחומרא ולחייב נשים בציצית וי"ל דהא דנשים פטורות בציצית היינו משום דיליף לה (קדושין לה.) רב אחא בר יעקב דמ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות דהוקשה כל התורה לתפילין והקישא עדיף מסמוכים ולמ"ד דתפילין לאו מ"ע שהזמן גרמא נינהו אפשר דלדידה נשים חייבות בציצית מסמוכין דבלא"ה נמי לרבנן דר'. ישמעאל בפ' התכלת (מנחות מג.) ושם סבר נשים חייבות בציצית דמחייבי ציצית בלילה והוי שלא הזמן גרמא וקשה הא דדייק בפ' התכלת דרב יהודה סבר דציצית מ"ע

שלא הזמן גרמא מדרמי תכלת לפורזומא דאינשי ביתיה וממאי דלמא אע"ג דסבר דהוי הזמן גרמא מיחייב נשים מסמוכין וי"ל דעדיפא מינה משני ליה התם ומיהו קשה למאן דפטר נשים מציצית ה"ל למיפטרינהו מכלאים וע"כ נשים חייבות בכלאים דאמר ספ"ק דביצה (דף יד): כלאים למאי חזו ושמא איכא שום ריבוי לענין כלאים: וכי מפני שסמכו ענין לו כו'. וא"ת דלמא הכא הוא דלא דריש סמוכים משום ג"ש דדריש ר' יוסי הגלילי בפי' ד' מיתות (סנהדרין סז. ושם) דמפקא [מסמוכים] דדריש מלא תחיה כל נשמה דבסייף תדע דאטו ר"ע דגמר התם דבסקילה מאם בהמה אם איש לא יחיה מי נימא דלא סבר כרבנן דדרשי סמוכים בכל מקום אלא איצטריך ע"כ משום ג"ש דמפקא מסמוכים וי"ל דהכא דייק מלישנא דר' יהודה דקאמר וכי מפני שסמכו משמע דלא דריש סמוכים בעלמא והא דדריש ר' יהודה סמוכים בפי"ב דקידושין (דף נג.) דקתני יכול לא יחלקו בקדשי קדשים אבל יחלקו בקדשים קלים ת"ל איש כאחיו וסמ"ך ליה אם על תודה וקאמר התם סיפרא מני ר' יהודה איכא למימר דהתם וי"ו מוסיף על ענין ראשון דריש דכתיב וזאת תורת זבח השלמים א"נ משום דמוכח דמדלא כתיב בפרשת ויקרא א"נ משום מופנה דאיש כאחיו מיותר דה"ל למיכתב לכל בני אהרן תהיה ותו לא והא דקאמר במשנה תורה דריש ה"ה בעלמא אלא דבמשנה תורה קים ליה דכולהו מוכח או מופנה ולא חש להביא אלא אחד מהם: וסמ"ך ליה לא יקח איש את אשת אביו. ורבנן לא דרשי משום דלא יקח מפסיק בין פרשת אונס ללא יגלה: דא"כ לכתביה גבי עריות. דאע"ג דאיצטריך למיכתביה הכא להיקישא ללא יבא ממזר דמהכא דרשינן ממאי הוה ממזר בין לר"ע בין לרבנן בפרק החולץ (לקמן דף מט.) התם נמי סמוכין נינהו ודרשינן מטעם דמוכח או מופנה וא"ת גבי מכשפה נמי לדרוש ר' יהודה דמוכחא מילתא מדלא כתיב כל שוכב עם בהמה גבי עריות וי"ל דלא שייך גבי עריות דאין זנות לבהמה א"נ לא חשיב מוכח כיון שהלמד נכתב במקומו ומיהו לענין מופנה לא איכפת לן בהי מינייהו: אם כן לכתוב רחמנא לא יקח איש וגו' לא יגלה כנף אביו למה לי. מדנקט לא יגלה בלא וי"ו משמע דאכוליה קרא בעי למה לי וקשה דלמא מיבעי ליה לשומרת יבם כדדרשי ליה רבנן לקמן ואית דגרסי ולא יגלה כנף אביו למה לי ומפרש דאאביו קא בעי למה לי דפשיטא ליה דאאביו קאי אבל לא יגלה מצי למימר דדרשי ליה לשומרת יבם כמו רבנן. וריב"ן פי' דשפיר גרס לא יגלה בלא וי"ו ואכוליה קרא קבעי למה לי דמשמע ליה להש"ס דלא מוקי ליה בשומרת יבם של אביו כיון דבלאו הכי איכא איסור יבמה לשוק ואיסור דודתו ולא מוקמינן ליה בלאוי יתירא היכא דאיכא למידרש ובפי' נושאין על האנוסה

(לקמן צו.) אמריי נמי דלרבנן לא איצטריך לשומרת יבם אלא לעבור עליה בגי לאוין :

דף - ב

מכדי כתיב ובגד כלאים וגו'. ההוא קרא דגדילים לא מצית לאייתורי ולמימר מכדי כתיב פרשת ציצית למאי הילכתא כתביה דכולה איצטריך כדרשינן לקמן (דף ה:) גדילים ארבעה ודרשינן נמי על ד' כנפות ולא על ג' והי' כסותך ולא של אחרים אשר תכסה בה. פרט לכסות סומא ולמעט שאין מכסה רובו : **אבל** לבישה כל תרי מיני אסר רחמנא. וא"ת אפילו חד מינא הי"א דאסור ובלבד שיהא שוע טווי ונוז וי"ל דשעטנז משמע נמי תערובות : **אם** כן לשתוק קרא מיניה ותיתי שעטנז שעטנז מהעלא'. וא"ת בפי' במה מדליקין (שבת כז : ושם) קאמר רב פפא אף כל צמר ופשתים דקאמר רבי ישמעאל לאיתווי כלאים וקאמר התם דהא דרב פפא בדותא היא דכלאים צמר ופשתים בהדיא כתב בהו ומאי קושיא והא איצטריך אף כל לאפנויי צמר ופשתים כדקאמר הכא וי"ל דבמסקנא דנפקא לן הפנאה לרבנן משעטנז לר' ישמעאל נמי תיפוק מהתם ותו לא איצטריך אף כל לאפנויי צמר ופשתים דכלאים : **ותנא** דבי ר' ישמעאל וכו'. וא"ת בלא תנא דבי ר' ישמעאל נמי יוכל לדקדק דבגדים משמע כל בגדים דלכולהו אמר רחמנא עביד להו תכלת אלמא בבגדי פשתן נמי שרי תכלת וכי"ת דה"א דלאו אכולהו אמר רחמנא דליעבד תכלת השתא נמי נימא דאצמר דוקא אמר רחמנא דליעבד תכלת ולא אפשתים וי"ל דודאי אי לאו תנא דבי רבי ישמעאל הי"א דשאר מיני אמר רחמנא דליעבד תכלת ולא אפשתים אבל לתנא דבי רבי ישמעאל דכל בגדים צמר ופשתים משמע דאתרוייהו קאי דאפי' נימא בעלמא דבגד הוי או צמר או פשתים הכא בגדיהם כתב דמשמע תרי : **ואמר** רחמנא עביד להו תכלת. וא"ת והיכי משמע מהכא דשרי כלאים בציצית נימא דעביד להו תכלת בלא שוע טווי ונוז וי"ל דחוטי ציצית בעינן שיהא שוע טווי ונוז דדריש בספרי פתיל תכלת טווי ושזור והי"ה שוע דבעינן ויליף התם לבן מתכלת וסתם בגדים שלהן היו נמי שוע טווי וגם נוזין פירוש שזורים כמו שפי' ר"ת לקמן (ד' ה : ד"ה עד) נוז שזורי היינו שזורים בסוף הטלית מקום הנחת ציצית כדאמרינן בריש המוצא תפילין (עירובין צו :) ודלמא אדעתא

דשיפתא דגלימא עייפינהו אבל קשיא דאכתי נימא דאמר רחמנא לעביד להו תכלת בלא קשירה דלא הוי כלאים דתוכף תכיפה אחת אין חיבור ובמנחות (דף לט.) דקדק דקשר עליון דאורייתא מדשרי רחמנא כלאים בציצית ושמעתי בשם ר"י קלנו' דע"כ אמר רחמנא ליעביד להו תכלת בענין דהוי כלאים דאי דוקא בלא כלאים א"כ לישתוק קרא מיחדו ומדאמר רחמנא עביד להו תכלת ידעי דתוכף תכיפה אחת אינו חיבור אלא ודאי בענין דהוי כלאים אמר רחמנא ליעביד תכלת ולא שמעינן להו מהכא מידי אי תוכף תכיפה אחת חיבור אי לא להכי איצטריך יחדו: **ותכלת** עמרא הוא. לא היה צריך לכך דבין הוא כיתנא ובין הוא עמרא יכול לדקדק דכלאים בציצית שרי דאמר רחמנא לבגדיהם דהוו צמר ופשתים ליעביד תכלת שהוא או כיתנא או עמרא שאין בבגדי כהונה אלא צמר ופשתים מדכתב בהו בגדיהם אלא האמת אומר: **מדשש** כיתנא תכלת עמרא. וליכא למימר דתכלת נמי כיתנא אלא צבוע הוא תכלת וארגמן ותולעת שני עמרא דסברא הוא דכל הצבועים מין אחד הוא מדלא חילק בהן אלא בצבע: **סלקא** דעתך אמינא כדרבא. לאו דוקא דרבא איירי בתר דכתיב צמר ופשתים והשתא איירי אי לא כתב צמר ופשתים אלא כלומר כדיוקא דרבא וה"ק קרא ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם דלבגדיהם שהם צמר ופשתים עביד ציצית אבל תכלת דבתר הכי לא קאי אבגדים אלא אהכנף מין כנף והמקשה דפריך והא תנא דבי ר' ישמעאל לית ליה דרבא וסבור דכרבא ממש קאמר היה יכול להקשות והא רבא לבתר דכתיב צמר ופשתים קאמר: **והא** תנא דבי ר' ישמעאל לית ליה דרבא. דליכא למימר דמהכנף מרבה שאר בגדים כדאשכחן בפ' במה מדליקין (שבת כז. ושם) דמרבה שאר בגדים גבי שרצים מאו בגד דהכנף לאו ריבויא הוא: **ואפילו** צמר לפשתים ופשתים לצמר. משמע הכא דתנא דבי ר' ישמעאל לית ליה דרבא וקשה דבפ' במה מדליקין (נ"ז שם) קאמר הש"ס הדר ביה רבא מההיא וסבר דאף כל לאתויי שרצים וסבר שפיר כתנא דבי ר' ישמעאל וצ"ל דסוגיא דהכא כר"נ בר יצחק דהתם דקאי אף כל לאיתויי ציצית א"כ הוי דלא כרבא: **דאפילו** צמר לפשתן ופשתן לצמר כו'. נראה דאפילו שני חוטין לבן של צמר שרי בפשתים כדאמר במנחות אף על גב דאפשר במינו כדקאמר התם מגו דתכלת פטרה לבן נמי פוטר ולבן

של פשתים נמי פוטר הצמר על מגו דמגו דלבן של צמר פוטר בפשתים לבן של פשתים נמי פוטר בצמר ודוקא במקום תכלת אבל במקום שאין תכלת אסור כיון. דלא כשר במינו דהא במנחות (דף מ.) אסר סדין בציצית משום קלא אילן ופריך ולא יהא אלא לבן ומשני משום דאפשר במינן כדר"ל: **לרבנן** מנא להו. המ"ל דלא סברי כר' יהודה ולא בעי שיהא מוכח או מופנה אלא ניחא ליה לשנויי אפילו אי סברי כר' יהודה וא"ת ומאן ניהו דפליג עליה דתנא דבי רבי ישמעאל ר' שמעון בן אלעזר והא רשב"א ואידך תנא דבי רבי ישמעאל דבפי' במה מדליקין (שבת כז.) מודו דבלא ריבוי הוו סתם בגדים צמר ופשתים ואר"י דהיינו ההיא ברייתא דפי' התכלת (מנחות לט:) דאמר רב נחמן התם השיראין פטורה מן הציצית איתיביה רבא לרב נחמן השיראין והכלך והסריקין כולן חייבין בציצית ומשני מדרבנן אבל רבא דפריך התם לרב נחמן לטעמא דמחייב מדאורייתא וסבר לה כי ההיא ברייתא ולית ליה שינוייא דרב נחמן דמשני התם מדרבנן: **מה** ללאו דהקפה שכן אינו שוה בכל. בפי' שני נזירין (נזיר נח. ושם) מפרש דהאי תנא דמוקי ראשו לנזיר סבר דהקפת כל הראש לא שמה הקפה ולהכי לא מצי לאוקמי כשאינו נזיר והך תנא דמוקי ראשו ללאו גרידא סבר דשמה הקפה ואיבעית אימא דלכולי עלמא שמיה הקפה ותנא מוקי לה לנזיר דהוי לא תעשה ועשה משום דללאו גרידא לא איצטריך לאשמעינן דדחי דמגדילים נפקא והאי תנא דמוקי לה לראשו גרידא סבר דמגדילים לא ילפינן משום דאיצטריך לכדרבא לאשמועינן דצמר ופשתים פוטרם בשאר מינים ולאו לדחות לאו דכלאים קאתי ומראשו מסייע להאי תנא דעשה דחי לא תעשה בעלמא וקשה היכי יליף מראשו דאיכא למיפרך כדפרכינן הכא שכן לאו שאין שוה בכל וע"כ פירכא גמורה היא דאם לא כן נילף מזקנו דלידחי לא תעשה ועשה וי"ל דסוגיא דנזיר סברה דאפילו לא כתיב ראשו הוה מוקמינן זקנו בכהן דזקנו משמע בין כהן בין ישראל אע"ג דראשו לא משמע בין נזיר ובין שאינו נזיר משום דקרא איירי בסתם בני אדם שאינן נזירים ולהכי כיון דכתיב זקנו דדחי לא תעשה ועשה תו לא איצטריך ראשו ללאו שאין שוה בכל ואם אינו ענין ללאו שאין שוה בכל תנהו לענין ששוה בכל אבל סוגיא דשמעתין סברה דזקנו לא הוה מוקמינן בכהנים אי לאו דכתיב ראשו ואיצטריך ראשו לגלויי אזקנו דאיירי בכהנים ודחי לא תעשה ועשה ולא מצי למילף מראשו מידי א"נ סוגיא דהכא סברה דאיצטריך ראשו לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה אבל ההיא

דשני נזירים (נזיר נו): סוברת דמסברא ידעינן דשמה הקפה: זקנו מה תלמוד לומר. וא"ת והא איצטריך ראשו וזקנו לכלל ופרט וכלל כדאמר"י בסוטה ב' היה מביא (דף טז.). מה הפרט מפורש מקום כינוס שערכו' ויש לומר דההיא מילתא מצי למידרש מגבות עיניו: ואכתי איצטריך סד"א שאני כהנים כו'. הוה מצי למימר דאיצטריך זקנו למידחי עשה ולא תעשה דמראשו לא שמעינן אלא לאו גרידא ומהכא לא מצי למילף בעלמא דליתי עשה ולידחי לא תעשה ועשה דשאני הכא דהוי לאו ועשה שאין שוה בכל כדאמרינן בפרק שני נזירים (נזיר דף נח:): וא"ת ונלמוד מהכא דלידחי לאו ועשה שאין שוה בכל וא"כ מאי פריך בפרק אלו מציאות (ב"מ ל. ושם) גבי והתעלמת פעמים שאתה מתעלם כהן והיא בבית הקברות פשיטא דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה והא לאו ועשה שאין שוה בכל ואר"י דהתם עיקר פירכא סמיך אמי דחינן איסורא מקמי ממונא ועוד קשיא דקאמר התם בסוף פירקין (דף לב.) יכול אמר לו אביו היטמא או אל תחזיר אבדה יכול ישמע לו ת"ל כו' ופריך תיפוק ליה דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה ומאי פריך והא לאו ועשה דטומאה אינו שוה אלא בכהנים ואר"י דלא פריך אלא אאל תחזיר אבדה דלמה לי קרא להכי דלאו ועשה שוה בכל הוא ועוד קשה דלקמן בפ"ב (דף כ.). גבי אלמנה לכ"ג דחולצת ולא מתייבמת פריך בשלמא מן הנשואין לא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה אלא מן האירוסין ליתי עשה ולידחי ל"ת מן הנשואין נמי אמאי ניחא ליה והא לאו ועשה שאין שוה בכל הוא וכן שם גבי פלוגתא דר' אחא ור' אלעזר (לקמן כא.) בביאת כ"ג באלמנה קאמר מן הנשואין כ"ע לא פליגי דלא פטרה דאין עשה דוחה ל"ת ועשה ואר"י דלא דמו דלאו ועשה דגילוח הוה טפי אין שוה בכל שאין שוה בכל נשים אבל גבי אלמנה לכ"ג האשה עושה איסורא כמו כהן הבא עליה דקרי ביה לא יקחו לא תקח ולא מדחי ליה עשה דיבום אע"ג דאינו שוה אלא בכהנים וי"מ דמזקנו לא ילפינן בעלמא אפילו אין שוה בכל משום דעשה דמצורע עדיף משאר עשה דגדול השלום דע"י שיטהר מותר בתשמיש כדאמרינן בשילוח הקן (חולין ד' קמא.) דאי לאו שלח תשלח ה"א דמצורע דחי עשה דשילוח משום דעדיף דגדול השלום ובשמעתין ה"ל למימר דלא ילפינן מעשה דמצורע משום דגדול השלום אלא דבלאו הכי דחי שפיר ועוד דהכא דחי דאפילו עשה כי האי לא נגמר מהכא דלידחי ומיהו לא יתיישב טעם זה אלא למאן דאסר במ"ק (דף ז:): מצורע בימי חלוטו בתשמיש המטה אבל למאן דשרי לא: ליגמר מנזיר. דדחי וא"ת אדרבה נילף מכבוד אב ואם דלא דחי לאו ועשה דהיטמא ואל תחזיר אבידה וי"ל דמה לכבוד אב ואם שכן הכשר מצוה כדלקמן וא"ת אכתי אם באת ללמוד

מכאן דדחי א"כ איצטריך לן שפיר והתעלמת בפרק אלו מציאות (ב"מ ל. ושם) לכהן והיא בבית הקברות דמתעלם ומאחר דהתם לא דחי אדרבה נילף בעלמא דלא דחי וי"ל דהתם לא צריך קרא להכי דפשיטא דלא דחי כדקאמר התם ותו מי דחינן איסורא מקמי ממונא : **שכן** ישנו בשאלה. וא"ת וניגמר במה הצד מכהן ונזיר דלידחי בעלמא עשה את לאו ועשה ובפרק ב' נזירים (נזיר דף נח : ושם) בתר דקאמר וכהן ונזיר לא גמרינן מהדדי קאמר ובעלמא לא ילפינן מינייהו משום דאיכא למיפרך כדאמרן פ"י מה לנזיר שכן ישנו בשאלה וכהן אינו שוה בכל ותימה דאמאי לא נגמר מינייהו במה הצד וי"ל דעל מה הצד פרכינן כל דהו דאינו לא קולא ולא חומרא ואיכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שיש בהן איסור גילוח זה בראשו וזה בזקנו ואית דלא גרסי כדאמרן ומפרש דקאי איכא למפרך אהא דאמר בתר הכי אמר רב וכו' פ"י ומפרש דאיכא למיפרך דאמר רב מיקל אדם כל גופו בתער ומסיק כעין תער וכיון דאיסור דידהו קל אתי עשה ודחי להו אבל קשיא נילף מכהן ונזיר ומילה דדחיא צרעת דהוי עשה ולא תעשה כדאמר בפרק ר' אליעזר אם לא הביא (שבת קלב :) ונראה דהו כומו שני כתובים הבאים כאחד דממילה וחד מהני איכא למילף נמצא חד דלא איצטריך ועוד אי ילפינן מינייהו למה לי קרא דכלאים בציצית ללאו גרידא ותירוץ זה יש לדחות כמו שאפרש בסמוך ובפרק שני נזירים היה יכול לומר כן כדפרישית אלא דלא חש לדקדק ולהאריך [וע' היטיב תוס' נזיר נח : סד"ה הר"ף] :

דף - ה - ב

גדילים ארבעה. במנחות (ד' מב.) אמר דבעי תמניא חוטין ותימה מנלן שכופל כל אחד ואחד לשנים שמא יקשור כל אחד בראשו בטלית ואי הוה מפרשינן עשה גדיל ופותלהו מתוכו היינו שעושה אותו כעין פתילה וכופלין באמצע הוה ניחא אבל בקונטי' פ"י פותלהו מתוכו היינו שני שלישי ענף שלא יעשה הכל גדילים : **ואכתי** מיבעי ל"י לתוכף תכיפה אחת דאין חיבור. בלאו הכי מיבעי ל"י דאי לאו יחדו ה"א דאסור ללבוש צמר ופשתים אע"פ שאין מחוברים כלל זה עם זה : **עד** שיהא שוע טווי ונוז. אין לפרש כמו שפ"י ריב"ן שוע וטווי יחד צמר ופשתים א"כ כלאים בציצית היכי משכחת לה שהרי צריך שיהיו ב' חוטין של תכלת צמר לבדו

בלא פשתן אלא שוע כל אחד לבדו ונוז נמי אר"ת דאין לפרש דהיינו אריג כדפ"י בקונט' דמאי שנא שוע וטווי דהוי כל אחד לבדו ונוז קאי אצמר ופשתים יחד ועוד דבנדה פרק האשה (ד' סא :) גבי האי מאן דרמי חוטא דכיתנא בגלימא דעמרא כו' ופריך ואימא או שוע או טווי או נוז ולפי' הקונט' בלא נוז אי אפשר שיהא כלאים ואין לומר דהכי פריך ואימא או שוע ונוז או טווי ונוז או נז לחודיה דא"כ דבנוז לחודיה סגי שוע וטווי דכתב רחמנא למה לי אלא נראה לר"ת דנוז היינו שזור ונוז נמי כל אחד לבדו ועל שעטנז של צמר לבד ושל פשתים לבד הזהיר הכתוב שלא יעשה מהם בגד ביחד ומיחדו נפקא והר' רבי יצחק הלבן הקשה לו מהא דתנן במס' כלאים (פ"ט מ"ח) אין חייבין משום כלאים אלא על טווי וארוג שנאמר שעטנז שוע טווי ונוז אלמא דנוז היינו ארוג ואר"ת דע"כ לאו למדרש כל שעטנז קאתי מדלא קאמר אלא על שוע טווי וארוג ולא מייתי שעטנז אלא משום טווי ונוז לחודיה אבל אריג מיחדו נפקא: **כולה** משעטנז נפקא. מדכתיב שעטנז ולא כתיב כלאים שמעינן שוע וטווי ונוז ומדלא כתיב שוע וטווי ונוז בהדיא שמעינן דלאפנויי קאתי למידרש סמוכין ואם תאמר ודלמא לכדרבא לחוד קאתי למדרש סמוכין דצמר ופשתים פוטרים אף שלא במינן ומנלן דאתא למישרי כלאים ויש לומר דהכי משמע דלא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך מהם והכי איתא בפ' שני נזירים (נזיר ד' נח. ושם) והיכי ילפינן בעלמא מהכא שאני כלאים דהותרו מכללו אצל בגדי כהונה ואר"י דהתם נמי משום דאתי עשה דבגדי כהונה ודחי לאו דכלאים ואין זה הותר מכללו ומיהו אי לאו כלאים מבגדי כהונה לא הוה מצי למילף בעלמא משום דמצותו בכך ובענין אחר אי אפשר לקיים מצותו כמו שפירשתי לעיל דלא ילפינן מאשת אח ועוד דצורך עבודה שאני וא"ת אדילפינן מכלאים בציצית דדחי נילף משריפת קדשים דלא דחי כדדרשינן פ' כיצד צולין (פסחים פג:) דאין שריפת קדשים דוחה יו"ט מוהנותר ממנו עד בקר (שמות יב) בא הכתוב ליתן בקר שני לשריפתו וי"ל דשאני התם דלא בטלה מצותו בכך ויכול לשורפו אחר יו"ט ומ"מ אי לאו דבקר שני לא הייתי מחלק וה"א דדחי ומיהו קשה לקמן (דף ו:) גבי שריפת בת כהן קאמר או אינו אלא בשבת דהוה גמרינן מכלאים בציצית דלדחי אי לאו לא תבערו אפי' לא תעשה שיש בו כרת דמה לי חומרא רבה ומה לי חומרא זוטא והתם כיון דיכול להמתין עד למחר נילף מיניה שריפת קדשים וי"ל דהתם נמי אי אפשר להמתין שיש לה לידון מיד ולשרוף שלא יענו הדין ושלא ישתכחו הדברים וא"ת ולמה לן קרא למילף מכלאים בציצית נילף משריפת קדשים מדאיצטריך התם לומר קרא דלא דחי משום דיכול

להמתין מכלל דבעלמא דחי ואר"י דהתם איצטריך קרא שלא תאמר דדחי משום דאפילו אוכל נפש שרי ולמ"ד נדרים ונדבות אין קריבין ביי"ט לא איצטריך הכא קרא אלא אליבא דמ"ד קריבין : **ומכולהו** נמי שכן ישנן לפני הדיבור. וא"ת ונילף משאר קרבנות דדחי שבת כדדרשינן בפ' כיצד צולין (פסחים עז. ושם) מבמועדו ואפי' עומר ושתי הלחם כדדרשינן התם ואר"י דחשיבי התם כולהו תדיר כיון דהוי בכל שנה ואיכא למיפרך על מילה ושאר קרבנות שכן תדיר ובש"ס לא חש לדקדק כל כך דה"י לא מסיק מידי למ"ד. עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת ראייה הוה : **כולכם** חייבין בכבודי. מאני ה' דסיפא דקרא קדריש וא"ת ומנלן דקאי טפי אשבתות מכבוד אב ואם וכן בסמוך גבי מקדש וי"ל דכבוד הקב"ה הוי טפי בשמירת שבת מבשאר מצות דמעיד על המקום שברא העולם כדאמר בעירובין (דף סט:) ובחולין (דף ה.). דמחלל שבת ככופר במעשה בראשית ועוד אני ה' משמע דקאי אמורא דכתיב באב ואם ובמקדש כלומר מוראי למעלה ממוראכם כדאמר במדרש והתקדשתם והייתם קדושים יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם וא"ת ולמה לי קרא בכבוד אב ואם דלא דחי שבת דבלאו קרא נמי לא דחי שהוא ואביו מוזהרין על השבת כדאמר בפ"ק דקידושין (ד' לא.) גבי אביו אומר השקני ואמו אמרה השקני הנח כיבוד אמך ועשה כבוד אביך שאתה ואמך חייבין בכבוד אביך וכן אביך אומר השקני ומצוה לעשות הנח כבוד אביך ועשה מצוה שאתה ואביך חייבין לעשות מצוה וי"ל דמהכא ילפינן התם : **טעמא** דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא לאו הכי דחי. פירוש דמהכא ילפינן דבעלמא דחי דלא איצטריך הכא למכתב דלא דחי דמהיכא תיתי דמפסח ומילה ותמיד לא אתי דמה לכבוד אב ואם שכן הכשר מצוה ועוד דאדרבה נילף ממקדש והבערת בת כהן דלא דחי והא דקתני יכול יהא כיבוד אב ואם דוחה שבת דמשמע דאי לאו קרא ה"א דדחי לאו דוקא אלא כלומר אפילו את"ל דדחי הא כתיב אני ה' כדפי' לעיל גבי שומע אני ואם תאמר היכי מוכח מהכא דבעלמא דחי ואיצטריך עליה למיסר דהשתא קרא דהכא לא איצטריך לגופיה אלא לאשמועינן דבעלמא דחי נימא עליה להיתירא והשתא איצטריך קרא דהכא לגופיה ולא נילף מעשה דייבוס וי"ל דאפי' נימא דעליה להיתירא לא איצטריך קרא דהכא דלא מצינו למילף מעשה דייבוס דמה לכבוד אב ואם שכן הכשר מצוה ועוד אדרבה ממקדש והבערת בת כהן הוה ילפי' דלא דחי ועוד מייבוס ליכא למילף דבשבת איכא סקילה אע"ג דבעריות נמי איכא בחמותו וכלתו שריפה וסקילה כי נימא עליה להיתירא לא נימא אלא באחות אשה ודכוותי' דליכא סקילה ושריפה דלא הוקשו

להיתירא אלא לאיסורא וכן סבר רבא לפריי (לעיל ד' ג) וא"ת אכתי הא
איצטריך לגופיה דסד"א דהואיל והוקש כבודם לכבוד המקום

א

-

ו

דף

לידחי כדאמר בסוף אלו מציאות (ב"מ דף לב.). דה"א אי לאו קרא לידחי
ל"ת ועשה מהאי טעמא וי"ל דעשה ול"ת דקיל ה"א דלידחי אבל ל"ת
שיש בו כרת לא ה"א דדחי ולהכי ל"ת ועשה ליכא למידק הא בעלמא דחי
כדדייק אלא תעשה שיש בו כרת דדוקא ל"ת שיש בו כרת דבלאו קרא
ה"א דלא דחי איכא למידק הא בעלמא דחי וא"ת וכיון דהשתא בעי
למימר דבעלמא דחי ל"ת שיש בו כרת כ"ש דלידחי בעלמא ל"ת ועשה
וא"ל דאה"נ דא"כ ה"ל למיפרך אלא הא דקיי"ל דאין עשה דוחה ל"ת
ועשה נגמר מהכא דדחי כדפריי לעיל (דף ה.). וי"ל דהשתא דילפינן
דבעלמא דוחה ל"ת שיש בו כרת ע"כ גרע מל"ת ועשה דאי אפשר שידחה
עשה ל"ת ועשה דמאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה והא דהוה בעי
למימר בסוף אלו מציאות (ב"מ דף לב.). דעשה דכיבוד לידחי ל"ת ועשה
היינו משום דעדיף דהוקש כבודם לכבוד המקום וא"ת אי בעלמא דחי
א"כ קרא דכלאים בציצית למה לי ויש לומר דאיצטריך לכדרבא ולתנא
דבי רבי ישמעאל נמי איצטריך דלא נדרוש הכנף מין כנף דוקא צמר
לצמר ופשתים לפשתים ועוד ס"ד דלא לידחי עשה דציצית לאו דכלאים
שאין שוה בנשים למ"ד נשים פטורות מציצית ולעיל דהוה בעי למילף
מעשה דמצורע דלידחי עשה את ל"ת (ועשה) משמע דבעי למילף מהתם
אפילו כלאים בציצית ע"כ אכתי לא אסיק אדעתיה שיש חילוק בין שוה
בכל עד דפריך ליה ובפי' שני נזירים (נזיר ד' נח. ושם) דיליף לגמרי בעלמא
מראשו איכא למימר סבר דנשים חייבות בציצית וא"ת ראשו למה לי
כיון דדחי אפילו לאו שיש בו כרת וי"ל דאיצטריך לאשמעין דהקפת כל
הראש שמה הקפה ומפסח ומילה ותמיד לא קשיא מידי אמאי איצטריך
קרא כיון דבעלמא דחי דס"ד למילף לענין שבת מכיבוד אב ואם דלא דחי
וה"א דבשבת לא דחי אע"ג דבעלמא דחי : **ניגמר** מהכא דלא דחי. משמע
דאי איירי בשחיטה ובישול ניחא ותימה דמנא ליה לתנא לאוקמי קרא
בשחיטה ובישול לאשמועינן דבעלמא דחי אדרבה נוקמה בלאו דמחמר
ונגמר מהכא דבעלמא לא דחי אפילו לאו גרידא וי"ל דדייק תנא מדלא

אשמוע"י קרא בשאר דברים דליכא אלא לאו גרידא דלא הוה אתי למיטעי וא"ת והיכי נגמר מהכא דלא דחי דלמא שאני הכא דהוי עשה ולא תעשה דהא כתיב (למען ינוח שורך וחרמורך וביום השביעי תשבות) (שמות כג) ומש"ה הוא דלא דחי אבל לאו גרידא לעולם נילף מכלאים בציצית דדחי ואר"י דעשה דכיבוד הואיל ועדיף כולי האי דהוקש כבודם לכבוד המקום חשיב עשה דשבת כמאן דליתיה לגמרי והוי כמאן דליכא אלא לאו גרידא וכמו כן עשה דמקדש ועשה דבת כהן עדיפי מעשה דשבת משום מורא ומשום כפרה דבת כהן וא"ת מנלן דלא דחי עשה דכיבוד אפי' לאו גרידא דהא שבת וטומאה והשבת אבדה כולהו עשה ולא תעשה נינהו וי"ל כיון דגלי לן קרא דלא אלימא לן טעמא דהוקש כבודם לכבוד המקום דלידחי א"כ אפילו לאו גרידא לא דחי דמכלאים לא מצי גמיר משום דכיבוד הוי הכשר מצוה: **והא** תנא בעלמא קאי ולא קפריך. קשה דמשמע דאי איירי בשחיטה ובישול ניחא ליה ואדרבה כ"ש דקשה טפי דהיכי יליף דהיטמא ולא תחזיר דליכא כרת משבת דאיכא כרת וסקילה דנהי דהתם לא דחי הכא דחי אע"ג דאיכא לאו ועשה משום דהוקש כבודם ויש לומר כיון דגלי קרא דגרע מעשה דעלמא דבעלמא דחי לאו שיש בו כרת והאי לא דחי תו לא מהני טעמא דהוקש כבודם לכבוד המקום: **שכן** הכשר מצוה. פירוש בקונטרס לעולם בשחוט לי בשל לי והא בעלמא דחי מ"מ לא נילף מהכא דלידחי עשה דייבום לאו דאחות אשה משום דאיכא למיפרך שכן הכשר מצוה דאי אפשר לקיים הכיבוד בלא דחיית הלאו אבל גבי ייבום יכול לקיים המצוה בלא דחיית הלאו דאפשר בחליצה וקשה לר"י דאין זה אפשר דאי אסור לייבם משום כרת חליצה נמי לא בעי דכל שאין עולה לייבום אין עולה לחליצה ולקמן בפ"ב (דף כ. ושם) ילפי' מקרא ועוד אמרי' בההיא שמעתא (דף כא.) דלא חשבינן גבי יבום אפשר לקיים שניהם ע"י חליצה משום דחליצה במקום ייבום לאו מצוה היא (ועוד דלקמן לפי האמת דאיכא קרא בכלאים ל"ל קרא כיון דהכשר מצוה דוחה אפי' ל"ת שיש בו כרת) ועוד דמסקינן דבשום מקום אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת משמע אפילו בהכשר מצוה ולקמן דפריך הכשר מצוה תיפוק לי מהתם דפי' הקונט' תיפוק לי מהתם מכיבוד אב דלא דחי אלא ודאי ההוא דמקדש אתא למימר הא בעלמא דחי אפי' בלא הכשר מצוה ואין זה דיוק דדלמא לגופיה איצטריך משום דמכיבוד ילפינן דבעלמא דחי איצטריך למיכתב גבי מקדש דלא דחי ומיהו הא איכא למימר אף על גב דבעלמא דחי גבי מקדש ה"א דלא דחי כמו בכיבוד דבכל מילי דשבת ה"א דלא דחי ולהכי איצטריך מילה ופסח ותמיד וכן אומר מהרר"י ונראה לר"י וכן פירש רבינו חננאל דבלאו

דמחמר מוקי לה ומהכא לא נילף בעלמא דלא לידחי לאו גרידא דמה לכיבוד שכן הכשר מצוה כשמחמר ומטמא ומניח מלהחזיר אבדה כדי להביא גוזלות לאביו בשעת דחיית הלאו אין מאכילו ומלבישו אבל בעלמא דעביד גוף המצוה ילפינן מכלאים בציצית דדחי ואר"י דכיבוד אב אפי' עוסק בגוף מצוה לא דחי דבכל ענין קא פסיק שלא ישמע לו והיינו משום דברוב ענייני כיבוד רגילים להיות על ידי הכשר מצוה קאמר רחמנא דלא דחי בכל ענין והשתא לקמן פריך שפיר הכשר מצוה תיפוק לי מהתם דלא דחי ואם אינו ענין להכשר מצוה תניהו ענין לגוף מצוה :

דף - ב

יכול יתיירא אדם מבית המקדש. גבי אביו לא הוצרך לומר כן דפשיטא שלא ישתחוה לו לשם אלהות אבל גבי המקדש איצטריך משום דהוי דבר שבקדושה א"נ גבי אביו שייך מורא שלא יכעיסנו אבל במקדש אין יכול למצוא אלא בדוחק כמו שמפרש והולך : **מושבות** דכתב רחמנא למה לי. והא דדרשינן בפ"ק דשבת (דף כ.) בכל מושבות אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד היינו משום דהוי ליה למכתב מושבות וכתוב מושבותיכם ומדלא כתיב לא תבערו לכם וכתב מושבות משמע דאתא לכדהכא ובסוף פ"ק דקידושין (דף לו : ושם) דקאמר מושבות דכתב רחמנא גבי שבת ל"ל סד"א הואיל ובענין דמועדות כתיב ליבעי בה קידוש ב"ד כמועדות לא מדלא תבערו אש בכל מושבותיכם קדריש אלא מקרא אחרינא דאמור אל הכהנים דכתיב שבת היא לה' בכל מושבותיכם דההוא קרא בענינא דמועד כתיב : **או** אינו אלא אפילו בשבת. משום מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא הקשה ה"ר יהודה כהן היכא בעי לאוקמי רבי ישמעאל כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצתה והא בפ"ק דשבת (דף יב : ושם) אמר דרבי ישמעאל קרא והטה ואמר לכשיבנה בהמ"ק אביא חטאת שמנה אלמא דבהבערה יש כרת ועוד קשה דנהי נמי רבי יוסי היא מ"מ אי לאו לא תבערו הוי אמינא דמיתת ב"ד נמי דחיא שבת משום מה לי חומרא רבה כו' אע"ג דנטילת נשמה אב מלאכה הוא וא"כ כי כתב לא תבערו אצטריך נמי עליה באחות אשה דליכא סקילה דלא נימא מה לי חומרא כו' וי"ל דבלא"ה פריך שפיר טפי : **טעמא** דכתב רחמנא לא תבערו הא לאו הכי דחי. בסמוך מוכח דלא בעי למימר השתא

מדאיצטריך לא תבערו לאסור מכלל דבעלמא דחי דמפרש דאי לאו לא תבערו ה"א דלידחי כמו בכלאים בציצית דמה לי חומרא רבה ומה לי חומרא זוטא ואיצטריך לא תבערו לגופיה וא"ת וכיון דלגופיה איצטריך אדרבה נילף מהכא דלא דחי דלא אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי כו' וי"ל דלא מצי למילף אלא לאו שיש בו מיתה כמו בשבת דאיכא סקילה אבל לאו שיש בו כרת גרידא התם אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא וה"א דדחי לאו דכרת כמו אחות אשה ולא לאו דמיתה כמו כלתו וחמותו דלהכי לא הוה מקשינן להו אהדדי א"נ השתא נמי מדאיצטריך כדלעיל ואין חושש על או אינו וכל סוגיא זו לא אתיא כר"ש דלר"ש איצטריך לא תבערו לאשמועינן דמקלקל בהבערה חייב דמדאסר רחמנא הבערת שריפת בת כהן נפקא ליה בפרק האורג (שבת דף קו. ושם) אלא הך סוגיא אתיא כרבי יהודה דחשיב תיקון תקוני גברא כמו מילה וקריעה על מת ורבי יוסי ורבי נתן נמי דלא כר"ש דלדידיה ליכא למידרש ללאו ולחלק כיון דאיצטריך למקלקל בהבערה ור"ש נפקא ליה לחלק מהיכא דנפקא ליה לשמואל בפי' כלל גדול (שם דף ע.) ועוד אר"י דאי ללמוד על מקלקל בהבערה לחוד קאתי הוה ליה לאשמועינן במקום שאין מצוה בהבערה וא"ת והיכי דרשינן ללאו או לחלק כיון דאיצטריך לא תבערו למיתת ב"ד דלא דחי שבת וי"ל דדרשינן מדכתיב הבערה דאי למיתת ב"ד לחוד אתא ה"ל למכתב לא תעשו מלאכה בכל מושבותיכם. וא"ת נהי דהבערה דבישול פתילה לא דחיא שבת דהוי הכשר מצוה רציחה עצמה כשנתבשלה הפתילה מאתמול או חנק וסייף תדחה שבת מטעם מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא ומיהו למאי דיליף מק"ו ע"כ לא אתי לא תבערו אלא לרציחה עצמה דהק"ו עצמו הוא על הרציחה דעל הרציחה כתיב מעם מזבחי תקחנו ולא תבערו אתא לאפוקי הק"ו (וי"ל כיון דגלי לן דלא אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא בהכשר מצוה ה"ה במצוה עצמה לא אמרינן א"נ (אפילו) הכשר מצוה נפקא לן מדלעיל ואם אינו ענין לפתילה תנהו ענין לרציחה עצמה ע"כ) וי"ל דבכל דוכתין משוינן מכשירי מצוה שאי אפשר לעשותה מע"ש כמצוה עצמה כדתנן בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קל. ושם) אם לא הביא ובפסחים פ' אלו דברים (דף סט:) כלל אמר רבי עקיבא כו' והכא באי אפשר לעשות הפתילה מע"ש מדאיצטריך קרא למעוטי. : לא רבי יוסי. ואו אינו דקאמר משום דשבת עשה ולי"ת (וה"ק או אינו אלא אפי' מיתת ב"ד) א"נ משום דשאני לאוי דשבת דחמירי :

ומה עבודה שהיא חמורה ודוחה שבת רציחה דוחה אותה. הקשה הר"ר יעקב דאורליני"ש נימא דיו מה רציחה אינו דוחה עבודה אלא בשב ואל תעשה שבת נמי לא תדחה אלא בשב ואל תעשה וי"ל דאתיא כרבי טרפון דאמר (ב"ק כה.) היכא דמיפרך ק"ו לא אמרינן דיו והא דאמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן בפי אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה.) ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מקל וחומר לא משום דסבר כר"ט אלא לא מסיק אדעתיה לחלק בין קום עשה לשב ואל תעשה כי היכי דלא מסיק אדעתיה הש"ס בפי מי שמתו (ברכות דף כ. ושם) ורבי יוחנן דלא מהדר ליה דיו משום דמהדר ליה שפיר טפי רציחה תוכיח דאפילו לרבי טרפון ליכא ק"ו ועוד נראה לומר דהכא דיינין הכי ומה עבודה דקילא דחיא שבת רציחה וקבורת מת מצוה דחמירא לא כל שכן ובמה הם חמורים דעבודה נדחית מפניהם ובפי כיצד הרגל (ב"ק דף כה. ושם) דאמרו רבנן לר"ט דיו ולא דיינין ומה שן ורגל דקילי חייבים ברשות הניזק נזק שלם קרן לא כ"ש משום דאי נעביד קל וחומר הכי איכא למפרך טובא דאיכא בשן ורגל וליכא בקרן כגון יש הנאה להזיקן: **שנאמר** מעם מזבחי. ואפי"א אין שם כהן אחר ראוי לעבודה שהעבודה נדחית וא"ת ודלמא התם לאו משום דרציחה דחיא עבודה אלא משום דגברא הוא דלא חזי כדאמרי" (ברכות דף לב:) כהן שהרג נפש לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו וכ"ש עבודה וי"ל דע"כ חזי דאין מחלל עבודה דמעם מזבחי ולא מעל מזבחי ולא ישא את כפיו חומר אלא בעלמא הוא ועוד דוקא לא ישא את כפיו לפי שהרגו בידו ואין קטיגור נעשה סניגור וכדכתיב בההוא קרא ובפרישכם כפיכם: **תלמוד** לומר לא תבערו. וא"ת אמאי איצטריך בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו.) מזבחי המיוחד לי למילף דרציחה דוחה. אפילו קרבן צבור תיפוק ליה מדאיצטריך לא תבערו לאפוקי מק"ו ש"מ דרציחה דוחה אפי" קרבן צבור דדחי שבת דאי קרבן יחיד א"כ ליכא קל וחומר וי"ל דאי לאו דכתיב מזבחי לא הוה מוקמינן קרא מסברא בקרבן צבור דכדי לדרוש לא תבערו לאפוקי מק"ו אלא הוה מוקמינן קרא בקרבן יחיד ולא תבערו הוה דרשינן ע"כ לשום דרשא אחריתי. א"נ השתא דכתב לא תבערו הוה מוקמינן קרא בקרבן יחיד מק"ו דאביי דאמר בפי אחד דיני ממונות (שם דף לה:) השתא דאמרת אין רציחה דוחה שבת אין רציחה דוחה עבודה מק"ו ומה שבת שנדחית

מפני עבודה אין רציחה דוחה אותה כו': לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש. מה שחטאת מצורע טעונה נסכים ושאר חטאות אין טעונות לא חשיב דבר חדש ואין קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כי הכא דשאר אשמות טעונות כל הדם לגבי מזבח ואשם מצורע נותן ממנו לבהונות וכגון אשת אח שנאסרו כל העריות וזו הותרה שסותר כללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אין סותר את כללו וא"ת ולמ"ד בריש איזהו מקומן (זבחים דף מט:) דכללו גמר מיניה יהיו כל אשמות טעונות מתן בהונות ולילפו נמי כולהו עריות מאשת אח וי"ל דלא גמר מיניה אלא דבר דלא חדש בו כגון שחיטת צפון לעכב אבל לענין חידוש לא גמר מיניה כדפרש"י התם דאם כן היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו ללמד על הכלל כולו [ואין זה חידוש]:

ב

-

ז

דף

ת"ל כי כחטאת האשם הוא. והשתא לא צריך קרא דושחט את הכבש דכולה מילתא מיניה גמר מהיקשא ובריש איזהו מקומן (זבחים דף מט.) מוקי ליה לעכב: למאי דנפק נפק. דהיינו מתן בהונות ושחיטת צפון שכתוב בהדיא ולמאי דלא נפק כגון מתן דמים ואימורים לא נפק ולא יהיה בו מתן דמים ואימורים עד שיכתב בהדיא: וראה קרי בו ביום וטבל. פירש בקונטרס דלהכי נקט קרי ולא טמא שרץ ונבילה דטמא שרץ ואפי' טמא מת נכנסים במחנה לוייה כדאמר בפרי' אלו דברים (פסחים דף סז.) דאפי' מת עצמו נכנס שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו ואין נראה לר"י דהא דאמר וידחה עשה שאין בו כרת היינו עשה דרבנן [כדמפרש ר' יוחנן וטמא מת אין נכנס בחיל נמי מדרבנן] כדתנן במסכת כלים (פ"א מ"ח) החיל מקודש הימנו שאין עובדי כוכבים וטמאי מתים נכנסים לשם עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם ובכל טבול יום איירי בין דבעל קרי בין דטמא מת שרץ ונבילה דקא איירי בהו התם לעיל ואר"י דנקט בעל קרי לרבותא דאע"ג דאשתלח חוץ לבי' מחנות התירו לו חכמים ליכנס דבמקום כרת לא העמידו דבריהם וא"ת בפ' היה נוטל (סוטה דף כ: ושם) דקתני גבי סוטה והם אומרים הוציאוה הוציאוה שלא תטמא העזרה ופריך מהא דאפילו מת עצמו שרי ומאי קושיא והא מדרבנן אסור ותירץ ר"ת שלא גזרו אלא

שלא יכנס אבל אם הוא כבר שם לא גזרו עליו שיצא כיון דמדאורייתא שרי ליכנס שם ודקדק מהא דאמרינן בפרק הנשרפים (סנהדרין דף פא:): כהן ששימש בטומאה אחיו הכהנים מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפצעין מוחו בגיזרין משמע דאין מוציאין אלא מחוץ לעזרה שהוא מחנה שכינה וממיתין אותו בעזרת נשים כיון שכבר היה שם ור"י מפרש דבסוטה דייק מדקתני הוציאוה הוציאוה תרי זימני דאי לאו דהוי איסור דאורייתא לא היו ממהרין כל כך ואין להאריך כאן: זה נכנס. שהיה צריך לבא להר הבית לעמוד בשער נקנור ולהכניס ידיו לעזרה וליתן לו מן הדם בבהונות ושערי נקנור לא נתקדשו כדאמרינן בכיצד צולין (פסחים דף פה: ושם) שכל השערים נתקדשו חוץ משערי נקנור ששם מצורע עומד ומכניס ידיו לבהונות וא"ת למה נמנעו בשביל כך מלקדשם יעמוד בעזרת נשים ויכניס ידיו לשער נקנור ופירש ריב"ן דאין זה לפני ה' דלא הוי באויר העזרה ואין נראה דאי הוה קדוש כקדושת העזרה הוי שפיר לפני ה' ואומר רבינו תם דעשוי בשביל תקנת מצורעים שיעמדו שם שיגין עליהם השער בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים: **מוטב** יבא עשה שיש בו כרת כו'. לאו מילתא דפסיקא היא דיש מקומות שהעמידו דבריהם במקום כרת כדאמרינן בפסחים בפרק האשה (דף צב.) אלא כאן לא היה נראה לחכמים להחמיר: **רבי** יוחנן אמר דבר תורה אפילו עשה אין בו. רבי יוחנן לא אתא לפלוגי אברייתא דלאו תנא הוא כדמוכח בפרק קמא דכתובות (דף ח.) דמשני ארב תנא הוא ופליג ולא בעי לשנויי הכי לר' יוחנן אע"ג דיש לדחות דר' יוחנן כמתנני דכלים (פ"א מ"ח) דתנן עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם אבל בהר הבית וחיל שרי והיינו מדרבנן דאי מדאורייתא אסור ליכנס במחנה לוויה אם כן בהר הבית נמי ליתסר דמפתח הר הבית עד שער נקנור מחנה לוויה כדתניא בתוספתא ובספרי מכל מקום אין נראה דפליגי ברייתא דהכא אמתנני דכלים אלא רבי יוחנן לפרושי ברייתא אתא דעשה דקתני לאו דוקא ולאו משום דסבר רבי יוחנן טבול יום דזב לאו כזב דמי דהא רבא אית ליה דרבי יוחנן בסוף האשה (פסחים צב.) ורבא אית ליה בפ"ב דכריתות (דף י.) דמחוסר כפורים דזב כזב דמי אלא דוקא לענין פסח הבא בטומאה דלא יאכלו ממנו זבין וזבות ונדות ויולדות קאמר דכזב דמי להכי מייתי לה בכריתות אבל לענין ביאת מקדש לאו כזב דמי וניחא השתא בריש פ"ב דזבחים (דף יז:): מסיק לכ"ע דמחוסר כפורים דזב כזב דמי ובפרק ג' מינים (נזיר דף מה.) מסיק דאפילו טבול יום דזב לאו כזב דמי אלא ההיא דזבחים לענין פסח הבא בטומאה וההיא דנזיר לענין ביאת מקדש והא דמשמע בההיא סוגיא דג' מינים דאפילו נאמר טבול יום דזב לאו

כזב דמי אסור ליכנס למחנה לוי ומקרא דריש התם אר"י דהתם בזב בעל ג' ראיות דאיכא תרתי שהוא טבול יום ומחוסר כפורים ואע"ג דבשמעתין נמי בראה קרי בו ביום דהוי טבול יום ומחוסר כפורים שרי מדאורייתא היינו משום דאינו על טומאה אחת אלא על טבול יום משום קריו ומחוסר כפורים משום צרעתו: [וע"ע תוספות זבחים לב: ד"ה ור"י]: שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום אל יכנס למחנה לוי. וא"ת מנא ליה שחדשו מטבול יום דלמא חדשו מטמא מת עצמו ויש לומר דמשמע ליה שלא חדשו אלא על החצר וחצר היינו עזרת נשים כדמוכח ביחזקאל (מד) ואילו טמא מת אסור אפי' בחיל: ואמר עולא מה טעם כו'. פירוש כיון דביאה במקצת שמה ביאה מה טעם התירו חכמים להכניס ידיו לבהונות ואם תאמר וכיון דשמה ביאה ואפילו הכי שרי מקצתו משום דאי אפשר בענין אחר א"כ כולו נמי לישתרי וי"ל דלא ניחא שידחה ביאת כולו דכתיב בהדיא ואל המקדש לא תבא אבל ביאה במקצת לא כתיב בהדיא אלא מהיקשא גמר לה עולא התם מה נגיעה במקצת שמה נגיעה אף ביאה במקצת כו' ועוד יש לומר כיון דאפשר על ידי ביאה במקצת אם יכנס כולו חייב מידי דהוה אהיה לו דרך קצרה ובא לו בארוכה:

א

-

ח

דף

מי לא מודה עולא בהא שאם ראה קרי בליל שמיני שאין מכניס ידיו לבהונות. ק"ק דמנא ליה דמודה עולא בהא וגם בפרק כל הפסולים (זבחים לב: ושם) דמהדר עולא למאן דפריך ליה מהך ברייתא ומטונך דמצורע הואיל והותר לצרעתו כו' דמשמע ומטונך ממשא שאתה בא להכביד עליו אביא ראייתי משם ומה ראייה יש לו מן הברייתא ונראה לרבינו יצחק דדייק עולא מדנקט וראה קרי בו ביום משמע בו ביום אבל בלילה לא שמע מינה דטעמא משום דהותר לצרעתו הותר נמי לקריו ולהכי פשיטא ליה הכא דמודי עולא בראה קרי בליל ח': תרי איסורי [מחד איסורא לא ילפינן]. (אבל שלא במקום ייבום כגון צרת בתו ילפי') וא"ת ולרב אסי אמאי פוטרת איילונית צרתה והא חד איסורא הוא וי"ל דממה נפשך איהי אסירא דילפי' מאשר תלד פרט לאיילונית ולהכי צרתה נמי אסורה וכן אשת אחיו שלא היה בעולמו אבל קשיא מאי טעמא דמאן

דפליג אדרב אסי וי"ל דכיון דאיילונית לאו בת ייבום היא בשום מקום חשיבא צרתה כצרת ערוה שלא במקום מצוה דשריא ולא דמיא איילונית לחייבי עשה דילפינן בפרק שני (לקמן דף כ.). לחליצה דאיילונית מיעטה הכתוב בהדיא דלא הויא בכלל היתר אשת אח: **רבא** אמר ערוה גופה לא צריכא קרא. וא"ת והא לכל הפחות איצטריך לינשא מת ומת ואח"כ נשא חי דלא תימא הואיל ואישתרי אשתרי וי"ל דרבא לית ליה דעולא וסבר דביאה במקצת לא שמה ביאה ועוד אר"י דיש לחלק דגבי בעל קרי דשם טומאה אחת היא אמרי' הואיל ואשתרי אישתרי דחד לאו הוא בבעל קרי ומצורע אבל הכא דשני שמות הן לא אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי וא"ת מאי טעמא לא צריכא קרא וכי לית ליה לרבא היקישא דרבי יונה וי"ל דקסבר דלענין איסורא הוא דאקשינהו רחמנא דבהכי איירי קרא ולא לענין היתירא: **כי** איצטריך קרא למיסר צרה. ותימה דהיכי טעי למימר דאיצטריך למיסר צרה טפי מן הערוה כיון דצרה מלצרור נפקא ויש כרת בצרה כמו בערוה ואומר רבינו יצחק דהשתא נמי בעי למימר לאיסור צרה ולמידק דשלא במקום מצוה שריא כדמסיק רב אחא לבסוף והא דקאמר נמי אין לי אלא היא משום צרתה לא משום דצריך קרא לאיסור אלא למידק היתירא שלא במקום מצוה והא דפריך מאי שנא ערוה דלא צריכא קרא כו' גמרא טעי במילתיה דרבא שלא פירש בהדיא למישרי שלא במקום מצוה אתא עליה: **ואילו** פטורות ופוטרות לא קתני. אע"ג דמסקינן דלאסור צרתה נמי לא צריך קרא מ"מ תנא פוטרות דהוצרך להשמיענו איסור בצרה שעדיין לא השמיענו בשום מקום אבל איסור ערוה דכבר נשנו כל העריות בפרק קמא דכריתות (דף ב.). שלא איצטריך כאן להשמיענו דאסורה במקום מצוה דפשיטא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת:

ב

-

ח

דף

למישרי צרה שלא במקום מצוה. וא"ת להנהו שינויי דלעיל דמצרכי קרא לערוה גופה מנא להו למישרי צרה שלא במקום מצוה וי"ל דנפקא להו מהיכא דנפקא ליה לרבי: **מאי** ולקחה כו'. מצינו למימר דמייתורא דה"א דרשי תרין ליקוחין כדדרשינן בפ"ב דקדושין (דף מא.). ושלח ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח אבל בקונטי' פ"י דולקחה משמע דנפלו לו

שתים ואמר רחמנא ולקחה לאחת ולא לשתייהן וליכא להקשות לפירושו דלמא להא גופא איצטריך לכשנפלו לו שתי יבמות מבית אחד שלא ייבם אלא אחת מנא ליה למידרש כל היכא דאיכא תרין לקוחין כו' דהא דרשינן לה בהחולץ (לקמן דף מד.) מאת בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שתי בתים וא"ת ודלמא אתא קרא למימר שייבם הצרה ולא הערוה ולמ"ד ערוה לא צריכא קרא ניחא : כל היכא דאיכא תרין לקוחין כו'. וא"ת חייבי עשה נמי ליתסרי לצרה דליכא למימר דאי בעי האי נסיב ואי בעי האי נסיב ועוד תימה דהשתא ליכא בצרת ערוה כרת וא"כ תיבעי חליצה כמו חייבי עשה דמרבינן להו מיבמתו בפרק שני (לקמן כ.) וי"ל דחייבי עשה דאיתרבו לחליצה ואית בהו זיקה קצת הוו בכלל ולקחה וא"כ צרת ערוה ע"כ לא בעיא חליצה דאי בעיא הוי בכלל ולקחה ועוד ולקחה משמע לשון תפיסת קידושין הלכך חייבי עשה דתפסי בהו קדושין הוו בכלל ולקחה : **מלמד** שמגרשה בגט ומחזירה. בפרק החולץ (לקמן דף לט.) אמרינן דאיצטריך דס"ד מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה השתא תיקום עליה באיסור אשת אח ותימה דמשמע דלביאה שניה לא צריך קרא להתיר ואמאי והא מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה מביאה ראשונה דהא ביאה שניה לא דחיא חייבי לאוין כדאמר בפרק שני (לקמן כ : ושם) וי"ל דביאה שניה לא צריכא קרא דסברא הוא דלא אמר רחמנא יבא עליה לגרשה אחר ביאה ראשונה ומ"מ ביאה שניה לא דחיא חייבי לאוין דרשות היא וליכא עשה אלא בביאה ראשונה : **ויבמה** בעל כרחא. הכא משמע דמה"א דריש לה ותימה דבפ"ק דקידושין (דף יד. ושם) משמע דדריש מה"א ביאה גומר בה ואין כו' דפריך התם והא מיבעי ליה ויבמה על כרחא א"כ לימא קרא ויבם וי"ל דהתם הכי. פריך א"כ דלביאה גומרת בה גרידא אתא נימא קרא ויבם וכענין זה יש לקמן בפרק אלמנה (דף סח : ושם) א"כ לימא קרא והיא בקדשים לא תאכל וקשה לקמן בפ"ב (דף יט :) דרשינן מיבמה עדיין יבומין הראשונים עליה וא"ר יצחק דדרשינן הני תלתא דרשות מיבם ויבם ויבמה וכענין זה בריש האיש מקדש (קדושין דף מא.) דריש שלשה דרשות מושלחה שלח ושלח ושלחה : **אין** חייבין אלא על דבר שזדונו כרת. למעוטי חייבי לאוין ועל שגגתו חטאת למעוטי פסח ומילה דלית בהו חטאת כדתנן בפ"ק דכריתות (דף ב.) ולא בעבודת כוכבים אלא על דבר שזדונו כרת למעוטי מגפף ומנשק ושגגתו חטאת למעוטי דבר שאין בו מעשה :

מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת. אגב שיטפיה נקט לישנא דמתנני' דהוריות (דף ח.). דאייתי לעיל דשגגתו חטאת לא קים ליה באחות אשה אלא מהכא: **בעבודת** כוכבים אתיא מעיני מעיני. לא מצינו למימר אתיא מצות מצות דכל מצות דכתיב בעבודת כוכבים איצטריך לכדדריש בספרי כל מצות זו עבודת כוכבים ששקולה כנגד כל המצות: **וילמד** תחתון מעליון. וא"ת תיפוק לי דכתיב התם כרת בהדיא כדדרשי רבנן בסמוך וי"ל דלר' ההוא כרת במברך את השם דהכי כתיב את ה' הוא מגדף ונכרתה ובפי' מי שהיה טמא (פסחים דף צג:) אית ליי' לרבי מגדף היינו מברך את השם: **ורבנן** האי סברא מנא להו. וא"ת כולה מילתא תיפוק לי מעליה דג"ש ניתנה לידרש לכל מילי וי"ל דעליה דכתיב גבי אחות אשה וגבי חטאת לא מופנה וההוא דיבוס מופנה ור"ת אומר דאפילו מופנה ההיא דאחות אשה כיון דההוא דחטאת לאו מופנה שבקינן ליה למופנה מצד אחד ודרשינן ממופנה משני צדדין כדאמרינן בהמפלת (נדה דף כב: ושם): **מה** עבודת כוכבים דבר שחייבים על זדונה כרת. וא"ת ואימא מה עבודת כוכבים שחייבים על זדונה סקילה וי"ל דלא גמרינן אלא מה דכתיב בההוא קרא דלא כתיב התם אלא כרת דקסבר מגדף היינו עובד עבודת כוכבים וה"נ לרבנן דלא גמרי מה עבודת כוכבים שיש בה לאו וכרת ולא בעו לאו כיון דלא כתיב בההוא פרשה תדע דבפרק בתרא דמכות (ד' יג: ושם) ממעט פסח ומילה משום דבעינן דומיא דעבודת כוכבים דאמר רחמנא לא תעביד והני קום עשה נינהו ולא ממעט להו משום דלית בהו לאו כמו בעבודת כוכבים ומיהו לרבי דנפקא ליה חטאת מעליה בעי לאו וכרת כמו באחות אשה ואתי שפיר דבשבועות (דף יג.) דריש רבי דבפורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אית בהו כרת ולא חשיב להו בהדי ששה ושלשים כריתות משום דלא אשכחן בהו לאו.: **ורבנן**. לית להו כרת בפורק עול ומפר. ברית ומגלה פנים אלא מוקמי גי' כריתות בעבוד' כוכבים בסוף פרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סד:) ע"כ גליון: **מאי** לייתו לייתו פר כו'. קסבר דכיון שחלקם מכל חייבי מיתות ב"ד דממונן פלט חלקינן להו מכל מתכפרים וקשיא דליתו כבש או איל ואפי' איכא שום מתכפר דמייתי מ"מ הוה ליה לאקשוויי: **והרי** איסור מצוה ואיסור קדושה דפליגי ר"ע ורבנן. בכל דוכתי פשיטא ליה להש"ס דחייבי לאוין לר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין לאו בני חליצה וייבוס נינהו כמו חייבי כריתות הכא ובהערל (לקמן דף עט:) גבי

פצוע דכא וכרות שפכה ובפרק ד' מיתנות (סנהדרין דף נג:) ותימה לר"י
דאמאי לא אמרינן נמי לר"ע דליתי עשה ולידחי לא תעשה:

דף ט - ב

בתו מאנוסתו. צ"ל דשניהם אנוסות דאי אנסה ראובן ושמעון נשאה א"כ
לשמעון אסירי תרוייהו אחת משום בתו ואחת משום בת אשתו: **באונסין**
לא קמיירי. דבכולן אני קורא בהן משמע ברגיל להיות: **משכחת** לה
בשיתא אחים. בפ' ארבעה אחין (לקמן ד' כח.) פריך בחמשה נמי משכחת
להו:

דף י - א

לעולם לית ליה לרבי הני כללי ובפלוגתא קמיירי. וא"ת ליתני אשת איש
שפוטרת צרתה כגון דאמר לה ה"ז גיטך ע"מ שלא תנשאי לפלוני דפליגי
בהמגרש (גיטין דף פב.) ר"א ורבנן דלר"א הוי גט ואסורה לפלוני ואם
נשאת לאחיו ומת פוטרת צרתה ואע"ג דאסורה לכל אדם אפי' לרבי
אליעזר מדרבנן עד שימות המגרש או הפלוני דחיישינן שמא תנשא לו
לאחר שתתאלמן או תתגרש מזה ונמצאו בניה ממזרים כדחיישינן
בהמגרש (שם דף פד.) ע"מ שלא תבעלי לפלוני שמא תבעל לו אחר
שתתאלמן או אחר שתתגרש ובעודה תחתיו ליכא למיחש יותר מאבא
ואביך מ"מ לוי דקתני נמי דאי כדאמרינן לקמן קשה דליתני נמי להך
ולמאן דנפקא ליה מאחות אשה ניחא דלא דמי הך לאחות אשה דע"מ
שלא תנשאי שריא ליה בזנות וע"מ שלא תבעלי יכולה היא להתקדש לו
ולא דמיא לאחות אשה ובע"מ שלא תנשאי ולא תבעלי נמי אי חשיב שיור
כמו בחוץ מפלוני א"כ שריא ליה כי נשאת לאחיו קודם ואפי' אי לא חשיב
שיור מ"מ לא דמי לאחות אשה דהתם בשעת נפילה הוי אחות אשתו אבל
הכא בשעת נפילה אינה אשת איש עד שתבעל לו ואפי' תחשבנה אשת

איש כיון שמטעם אשת איש אסורה ליבעל לו מ"מ לא דמי כיון שאם תבעל ליבם שנאסרה עליו הויא אשת איש ולא היתה אשת אחיו מעולם הלכך לא פטרה צרתה ומיהו למאן דנפקא ליה מולקחה כל היכא דאיכא תרי ליקוחין קשה וי"ל אע"ג דלוי תני דאי ובפלוגתא קמיירי לא קמיירי אלא בפלוגתא דס"ל לתנא דמתני' כוותיה תדע דלא תני לוי חייבי לאוין אע"ג דלר"ע לאו בני חליצה וייבום נינהו ומאן דמוסיף לעיל אשת אחיו שלא היה בעולמו ומשכחת לה כר"ש אע"ג דשמא תנא דמתני'. לא סבר לה כר"ש היינו משום דבכולן אני קורא בהן משמע ליה דקאי אכולהו אבל אי מודו רבנן לר"א בקידושין דמספקא ליה לאביי מדקאמר בריש המגרש (שם דף פב: ושם) דאם איתא לר' אבא קשיא ליתני אשת איש דמשכחת לה אפילו לרבנן כגון שבא ראובן וקדשה חוץ משמעון ובא שמעון וקדשה סתם ומת שמעון [ונפלה לפני לוי אחיו] וצרת צרה נמי משכחת לה כגון שקדשה ראובן חוץ משני אחין וי"ל דלא קרינא לגביה אשת המת דכבר נאסרה [עליו לפני קדושי אחים] משום אשת [אח] ולא חשיב ערוה במקום מצוה ומיהו אי אשת שני מתים דאורייתא כדמשמע בהמגרש (שם דף פב: ושם) ליתני הכא אשת ב' מתים כגון שבא ראובן וקדשה חוץ משמעון ולוי אחיו ובא שמעון וקדשה סתם ומת כו' או בענין שאמר ר' יוחנן בפי' האומר (קדושין דף ס.). דאפילו הן ק' תופסין ומשכחת בהן נמי צרת צרה ומיהו בפ"ג (לקמן לא: ושם ד"ה מדרבנן) ובפ"ב (לקמן יח. ושם) משמע דאשת שני מתים גזירה דרבנן ושם אפרש ובירושלמי בריש המגרש פריך לה מתיב ר' חנינא בשם רבי פנחס ליתני ט"ז נשים כר"א ומשני תמן התורה אסרה עליו הכא הוא אסרה עליו ופי' רבינו יצחק תמן התורה אסרה עליו ומשנשאה המת אין לה היתר להתייבם כשימות מפני שאין איסור שבה תלוי בשום אדם אלא בתורה שאסרה עליו אבל אשת איש האיסור תלוי במגרש שאם ירצה יתירנה ליבם קודם שימות אחיו שנשאה ולהכי לא תני להו דלא דמו להו לפי שביד המגרש להתירה: **דקתני** שש עריות חמורות מאלו כו'. ותימה דמאי ס"ד דהנהו דלעיל דלא דייקי מסיפא וממ"נ כיון דתני לה גבי שש עריות לא אפשר למיתנייה ברישא וי"ל דקשיא ליה ללוי דה"ל למיתני ברישא ט"ז ובסיפא לא הוה ליה למיתני אלא ה' ואע"ג דאתי כרבי יהודה ה"ל למיתני ששה עשר דאי עבר ונסיב ושני ליה רבי בפלוגתא לא קא מיירי ודאי לא קא מיירי: **לרבי** יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב. תימה דבלא דאי עבר ונסיב נמי משכחת לה שקידש ולא בעל דאפילו אביי דאמר בפרק בתרא דקידושין (דף עח.). גבי אלמנה לכ"ג קידש לוקה היינו משום דכתיב לא יקח אבל הכא לא יגלה כתיב וי"ל דשמא אסור לקדש

מדרבנן שמא יבעול ואפילו יהא מותר לקדשה חשיב דאי מטעם שאסור לבוא עליה וא"ת אפילו ע"י דאי היכי משכחת לה הא ר' יהודה סבר כר"ע בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נג.). דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין וי"ל דלא סבר לה הש"ס כברייתא דהתם אלא כמתני' דפליג עלה ועוד דעל כרחך מתני' דהכא לא סברה בהא כרבי יהודה דהא קתני בפ"ב (לקמן דף כ.). איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת ואי אין קדושין תופסין בחייבי לאוין חליצה נמי לא תיבעי וא"ת בחייבי לאוין דשאר מנלן דלא סבר מתני' כרבי יהודה דאיסור מצוה ואיסור קדושה מפרש לקמן כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ואר"י דע"כ

דף - ב

מתני' סבר דאפי' בחייבי לאוין דשאר קידושין תופסין מדקתני שש עריות ולא קתני ח' עריות גרושתו וחלוצתו דאם היו יכולות לינשא לאחיו היו פוטרות צרותיהן כחייבי כריתות כיון דאין קידושין תופסין אלא ודאי קידושין תופסין בהו ולהכי לא שייך למיתנינהו דאפי' היו יכולות לינשא לאחיו לא היו פוטרות צרותיהן ועוד יש לדקדק מדנקט אנוסת אביו שהיא אמו ולא נקט אנוסת אביו סתם וא"ת כיון דמתני' סבר כרבי יהודה דאסר באנוסת אביו א"כ ע"כ סבר נמי דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין דהא בהא תליא כדמוכח בסוף החולץ (לקמן דף מט. ושם) דמפרש טעמא דר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין משום דסבר לה כרבי יהודה דמוקי לא יגלה באנוסת אביו וסמך ליה לא יבא ממזר וא"כ למתני' נמי הוי ממזר וכל היכא דהוי ממזר אין קידושין תופסין כדמוכח בכמה דוכתי וי"ל דאע"ג דמתני' מוקמה לקרא באנוסת אביו מ"מ לא הוי ממזר כמו לרבי יהושע דמוקי לא יגלה בשומרת יבם של אביו אפי"ה סבר דלא הוי ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד ודרשינן מלא יקח דהוי חייבי מיתות ב"ד עד לא יגלה דהוי חייבי כריתות הוי ממזר ולא חייבי כריתות וה"נ לתנא דמתני' מלא יקח עד לא יגלה שהוא חייבי לאוין הוי ממזר ולא חייבי לאוין בכלל: לפי שאינן בצרת צרה. הקשה הר"ר משה כהן לר"ש איתא בצרת צרה כגון שנולדו אחים להן אחר שחלץ ליבמתו וקדשה דלא קיימין עלה בלא יבנה כדאמרינן לקמן בסמוך ולוי מיירי

בפלוגתא כיון דקתני אנוסת אביו גבי שש עריות בסיפא דהיינו כרבי יהודה וי"ל דבפלוגתא דלא סבר לה לא קמיירי כדפיי לעיל ולוי לא סבר כר"ש באשת אחיו שלא היה בעולמו: **החולץ** ליבמתו וחזר וקדשה. וליכא למימר דנקט וחזר וקדשה לאשמועינן דהוא אינו חייב על החלוצה כרת אבל לאו איכא לפי שקדשה דאמרינן בקידושין (דף עח.) מודים במחזיר. גרושתו שאם קידש ולא בעל שאין לוקה דרך בנין בית אסרה תורה אלא נקט קדשה משום דאם מת פליגי רבי יוחנן ור"ל אם זקוקה ליבם לאחיו אי לאו ולא נקט וחזר ובא עליה דבהא לא פליגי רבי יוחנן ור"ל דלכולי עלמא אינו חייב על החלוצה כרת וה"ה דהוה מצי למנקט וחזר ובא עליה אחד מן האחין: **איהו** הוא דקאי בלא יבנה. אי לא הוה כתיב לא יבנה הוה אמינא דאפילו הוא על החלוצה בכרת והשתא אייתר לא יבנה לנתקה מכרת ללאו אבל אחין וצרה כדקיימי קיימי ולא קאי לא יבנה עליהו ותימה דבהחולץ (לקמן דף מד. ושם) משמע דלא אייתר קרא דלא יבנה אלא איצטריך דלא לחלוץ לחדא ולייבם לחדא דהתם פריך אמתניי דמי שהיה נשוי ב' נשים כו' ולייבם לתרוייהו אמר קרא בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שתי בתים וליחלוץ לתרוייהו אמר קרא בית חלוץ בית אחד הוא חולץ כו' וליחלוץ לחדא ולייבם לחדא אמר קרא אשר לא יבנה וכו' ולייבם לחדא ולחלוץ לחדא אמר קרא אם לא יחפוץ הא אם חפץ מייבם וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה ומיהו אית ספרים דלא גרסינן להו ואף לספרים דגרסינן איכא למימר דכי משני בתר הכי הא חפץ מייבם וכל שאין עולה לייבום כו' תו לא איצטריך לא יבנה דלא ליחלוץ לחדא ולייבם לחדא דכיון דאין עולה לחליצה דאין חולץ שתי בתים אינו עולה נמי לייבום והשתא אייתר לא יבנה לנתק מכרת ללאו ובפי' ד' אחין (לקמן דף לב.) דקאמר אי דמייבם והדר חליץ ה"נ אלא דלמא חליץ ברישא והדר מייבם וקם ליה בלא יבנה התם היינו אליבא דרבי יוחנן דמוקי לא יבנה נמי אצרה אבל לר"ל קם ליה בכרת: **וליתני** לר"ע אין לו עליו כלום. תימה דבפרק המדיר (כתובות דף עה:) איכא כי האי גוונא דתנן היו בה מומים ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראיה ומסיק בגמרא דרישא ר' יהושע וסיפא ר"ג ולא פריך ולימא לדברי ר"ג נאמנת ועל הבעל להביא ראיה ולא הוה צריך למיתני תרי בבי:

מאן אחין אחין הנולדים. אומר ר"י דנולדים קרי לאותן העתידין להולד בלשון הש"ס כדאמרינן בפרק ד' נדרים (נדריס ל:) למימרא דנולדים העתידיים משמע ובספ"ק דגיטין (דף יג: ושם) קאמר אלא מעתה הקנה לנולדים דלא הוו בשעת מתן מעות ה"נ כו': **צריכה** חליצה מן האחין. מתייבמת אינה מאחר דאסירה לבעלה דהשתא במותר לה אסורה באסור לה לא כ"ש: **כמאן** כרבנן. הוה מצי לאוקומי כר"ש כגון שנולד קודם שקדשה אלא ניחא ליה לאוקומי כרבנן ונולד אפילו אחר שקדשה: **חד** אמר בעשה. כן גירסת הקונטרס ופי' בקונטרס משום דדרשינן בית אחד הוא בונה ואינו בונה שתי בתים ולא הבא מכלל עשה וקשה כיון דאיצטריך קרא לגופיה שלא ייבם את שתיהן מנלן דאתיא קרא לנתקו מכלל כרת ללאו ואמר ר"ת דגרסינן חד אמר בלאו וכן פר"ח דכשייבם אחת קאי אצרה בלא יבנה דקרינא בצרה כיון שלא בנאה שוב לא יבנה אותה וכן האחים לא קיימא עלה אלא בלאו לרבי יוחנן וגרסינן שפיר וחזר ובא הוא או אחד מן האחין על צרתה אבל לפי' דגרסינן בעשה לא פליגי אלא באחין אבל איהו לכ"ע בעשה. : **צרת** סוטה אסורה. לאו דוקא אסורה דאף מחליצה פטורה כדפירש בקונטרס ודוקא סוטה ודאי אבל סוטה ספק בעי חליצה כדמייתי בסמוך וקרא דונסתרה והיא נטמאה בנבעלה ודאי איירי כדמסיק לקמן אבל סוטה ספק לא כתב בה טומאה וא"ת והא תנן נכנסה עמו לבית הסתר אסורה לביתה ואסורה לתרומה ודרשינן בפרק כשם (סוטה דף כח. ושם) שלשה פעמים ונטמאה כתיב אחד לבעל ואחד לבעל ואחד לתרומה וי"ל דלא אסרה הכתוב אלא משום ספק שמא נבעלה ונטמאה ולעולם לא כתיב טומאה אלא על הודאי נבעלה וא"ת כיון שלא נכתב שם טומאה אלא על הודאי אמאי אסורה לביתה ולתרומה וי"ל דעשה ספק כודאי כדאמר בפרק כשם (ג"ז שם) אם נטמאה למה שותה ואם לא נטמאה למה נשקית מגיד לך הכתוב שהספק אסורה כודאי ולהכי ספק סוטה בעיא חליצה דדוקא להחמיר עשה הכתוב ספק כודאי ולא להקל לפטרה בלא חליצה ולמאי דפרישית לעיל (דף ג: ד"ה לפי) דלמסקנא דשמעתין טומאה כעריות כתיב בה דאמר רב היינו במקום לאו ניחא דההוא טומאה לא כתיבא אלא על ודאי נבעלה אבל מ"מ קשה כיון דסוטה ודאי חשיב לה רב כערוה א"כ סוטה ספק הוה לה ליחשב כספק ערוה וא"כ היכי פריך. ותתייבם ייבומי: **רבי** שמעון אומר ביאתה או חליצתה כו'. וא"ת ואמאי לא מקשה מת"ק דאמר אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולרב לא בעינן חליצה וי"ל דהא אתי ליה

שפיר דחולצת דמדאורייתא בעיא חליצה דסוטה דרבנן היא ולא פריך מר' שמעון אלא משום דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון והיה לנו לאוסרה להתייבם וא"ת ודלמא ר' שמעון לא קאמר אלא דבדיעבד פוטר צרתה אבל לכתחלה לא ואמר ר"י דבדיעבד מודה ת"ק דלא אשכחן דפליגי והא דלא נקט אחיו של ראשון רצה חולץ רצה מייבם דמשמע לכתחלה אמר ר"י דמילתא אגב אורחיה קמ"ל דאע"ג דאיכא צרה דשייך בה ייבום טפי אפ"ה ביאתה או חליצה שלה פוטרת לכתחילה צרתה דס"ד דלא פטרה דנראה כאשתו דשני וא"ת לרב חסדא שרוצה לדקדק דסוטה דאורייתא שריא תקשי ליה מתני' דפרק קמא דסוטה (דף ב. ודף ו. ושם) דמיייתי בסמוך דספק סוטה אינה מתייבמת וי"ל דהוה אמינא דהא דקתני שאין מתייבמת היינו מדרבנן אע"ג דהתם מוכח דאסירא מדאורייתא מכל מקום מכח משנה עצמה אין להוכיח עליו כלום ועוד אמר רבי יצחק דדוקא לרב פריך דמשוי ליה כערוה לסוטה דאורייתא ופטורה אף מן החליצה ולכך בסוטה דרבנן סברא היא דיש לאוסרה להתייבם אבל בהיא דסוטה דספק סוטה חולצת אין תימה אם נאמר דבסוטה דרבנן אפילו מתייבמת ועוד פירש רבינו יצחק דלרבי שמעון אסורה להתייבם לכתחלה מדקתני סיפא ואין הולד ממזר דאי שרי לייבם לכתחלה פשיטא דאין הולד ממזר ועוד בירושלמי קורא להיא דרבי שמעון חליצה פסולה ואם היתה מותרת להתייבם חליצה כשרה היא ופריך מהא דקאמר ר"ש דפוטר צרתה דכיון דאמר בסוטה דאורייתא דלאו בת חליצה וייבום היא בסוטה דרבנן אין לחליצה להועיל לפטור צרתה וכ"ת ממה נפשך תועיל דאם חשיבא כסוטה גמורה צרתה נמי לא בעי חליצה ואי לא חשיבא כסוטה א"כ שפיר פטרה צרתה דמסתבר ליה להש"ס דכיון דדמיא לסוטה דאורייתא חליצתה כמאן דליתא ואין לה לפטור צרתה :

ב

-

יא

דף

לרבות סוטה שנסתרה. וא"ת והיכי מפקי רבנן קרא מפשטיה דפשטיה דקרא במחזיר גרושתו כתיב וי"ל דלא מסתבר להו למיקרי טומאה לנישואי גרושה כיון דבעילתה היתר היא: **מאי** נסתרה נבעלה. וא"ת וכיון דלא כתיב לאו בסוטה ספק אמאי אמר בסוטה (דף ז.). דאם בא

עליה בעלה בדרך לוקה . וי"ל דלחומרא עשה הכתוב ספק כודאי כדפרישית לעיל: **הויה** ואישו' כתיב בה. פי' בקונטרס דההוא ענינא במחזיר גרושתו כתיב ותימה דפשיטא דבמחזיר גרושתו איירי קרא ואפילו רבנן לא פליגי ונראה לרשב"א לפרש דהויה ואישות כתיב בה פירוש או הוטמאה דכתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הוטמאה אלמא במחזיר גרושתו איירי דאחרי אשר הוטמאה אלהיות לו לאשה קאי דבסוטה לא שייך הויה ואישות שהרי לא גירשה מעולם: **צרתה** מהו. היא גופה לא מיבעי ליה דלר' יוסי בן כיפר ודאי פטורה מן החליצה ומן הייבום דטומאה כתיב בה כעריות ולרבנן נמי היא גופה פשיטא דחולצת ולא מתייבמת דאפי' אם תמצא לומר כיון דאיתעקר איתעקר אינה מתייבמת מק"ו דהשתא במותר לה נאסרה באסור לה לא כ"ש ואת"ל נמי דאין מקרא יוצא מידי פשוטו אין לפוטרה מן החליצה כיון דעיקר קרא דטומאה בסוטה כתיב ולא במחזיר גרושתו משום דלא מסתברא למיקרי טומאה נישואי גרושה כדפרישית לעיל וכן משמע לקמן דקאמר אלא או היא או צרתה חולצת ובעי למיפשט דלרבנן אין מקרא יוצא מידי פשוטו ואפילו הכי אין פוטרתה מחליצה כדפרישית אבל צרתה בעי לר' יוסי בן כיפר אם פטורה מן החליצה או אפילו מתייבמת ולרבנן בעי אי מתייבמת דפשיטא ליה דלא אלים קל וחומר למידחי צרה או חולצת ולא מתייבמת משום דאין מקרא יוצא מידי פשוטו: **אמר** ליה תניתוה. למיפשט בעיא קמייתא הוא דאתא דלאיכא דאמרי דפשיטא ליה לרבנן כיון דאיתעקר איתעקר איכא למימר דאתיא כרבנן: **או** היא או צרתה. אע"ג דחליצה פסולה צריך לחזור [על כל האחין] היינו דוקא כגון חלץ לאחיות דלא נפטרו צרות וכן חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה דהורע הזיקה וקלשה לה אבל בשאר דוכתי דאע"ג דאסורה להתייבם כיון שהזיקה שלימה פוטרת: **לאו** תרוצי קא מתרצת לה תריץ הכי. תימה במאי מתרץ לה דאע"ג דבעי למימר או היא או צרתה שייך למיתני שפיר היא וצרתה כמו. חלץ ועשה בה מאמר ובפי' נערה בנדריים (דף סו:) דקתני אביה ובעלה מפירין נדריה איצטריך למתני סיפא הפר האב ולא הפר הבעל הפר הבעל ולא הפר האב אין מופר דלא תימא אביה ובעלה אביה או בעלה קאמר: **מי** אלים ק"ו למידחי לצרה. לאוסרה לייבום קא מיבעיא ליה דלפוטרה מן החליצה לא מהני קל וחומר אפילו

להיא גופה כדאמרינן פ"ק דסוטה (דף ו. ושם) דספק סוטה חולצת ולא מתייבמת משום ק"ו: **מי** אמרינן ק"ו במקום מצוה כו'. וא"ת תפשוט מפ"ק דסוטה (דף ב.). דקתני חולצת ולא מתייבמת ומפרש בגמ'. משום ק"ו וי"ל דאיכא התם טעמא אחרינא כדמפרש התם: **צרתה** נמי לא עבדה ביה מעשה. תימה נהי דלא עבדה ביה מעשה מ"מ כיון דהממאנת אסורה ליה הוי צרתה כצרת ערוה והיכי מדמה לה לממאנת דשריא לאחין: **אלא** לאו ביבם וקתני צרותיהן מותרות. שהמיאון עוקר לנישואין קמאי תימה למאי דסי"ד השתא תקשה ליה סיפא דקתני כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת ואם איתא דעקרה נישואין קמאי תמאן השתא ותתייבם צרתה דהכי פריך עלה לקמן וי"ל דלמאי דסלקא דעתך השתא מצי למימר דמתניי בדליתא קמן שתמאן או בגדולה ולקמן דפריך עלה משום דבעי לאוקמי מתניי אפילו היא קטנה ואיתה קמן: **מאי** לאו למעוטי צרת אילונית דשריא. וא"ת אמאי לא פריך מינה לעיל למאן דאסר צרת מחזיר גרושתו ולימא ליה מאי לאו למעוטי צרת מחזיר גרושתו דשרי וי"ל דלא משמע ליה למעוטי מזו היא אלא כיוצא בה דאילונית דמיא לאשת שני מתים דזו וזו מותרות לבעליהן אבל מחזיר גרושתו נאסרה לבעלה: **תני** שהיו. וא"ת לרבא דשרי צרת בתו אילונית אפי' הכיר בה מה חידוש הוא לשנות בתוספתא וכולן שנמצאו אילונית בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה בשלמא לרב אסי איצטריך לאשמועינן בחיי בעל דסד"א הואיל ובחיי נמצאת אילונית דלמא קיבלה וי"ל דסי"ד למיסרה כשנמצאת אחר מיתה משום דבשעת נפילה נראית כצרת בתו כדאסר לעיל צרת בתו ממאנת וא"ת מ"ש אילונית מממאנת ויש לומר דהתם מיחסרא מיאון הכא לא מיחסרא מידי א"נ ממאנת אין לה קול ובשעת מיאון נראית כצרת בתו אבל אילונית יש לה קול וידוע שלא היתה צרת בתו וא"ת מאי פריך הכא לרבא מדקתני שנמצאו נימא דנקט נמצאו לרבנותא וי"ל דבהכיר בה איכא רבותא טפי להכי משני תני שהיו:

שלש נשים משמשות במוך. פי' הקונטרס מותר לשמש במוך אבל שאר נשים אסור משום השחתת זרע אע"ג דלא מיפקדה אפריה ורביה וכן משמע בנדה (דף יג. ושם) דתנן בפי' כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת באנשים תקצץ ומפרש בגמרא משום דנשים לאו בנות הרגשה נינהו משמע דאי הוו בנות הרגשה הוי אסור ומיהו מצינו לפרש דלאו בנות איסור הרגשה נינהו ור"ת אומר דלפני תשמיש ודאי אסור ליתן שם מוך דאין דרך תשמיש בכך והרי הוא כמטיל זרע על העצים ועל האבנים כשמטיל על המוך אבל אם נותנת מוך אחר תשמיש אין נראה לאסור דהאי גברא כי אורחיה משמש מידי דהוה אקטנה ואילונית דלא איתסרו בתשמיש משום דלאו בנות בניס נינהו והאשה שנותנת אח"כ מוך לא הוזהרה אהשחתת זרע כיון דלא מיפקדה אפריה ורביה ומשמשות במוך דקתני הכא היינו צריכות לשמש במוך: **ש**מא תעשה עוברה סנדל. פירש בקונטרס דכשהיא מתעברת וחוזרת ומתעברת דוחק האחד את חבירו ופוחת צורתו והא דאמר בהמפלת (נדה דף כז.) דאין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת צ"ל דהיינו דוקא בן קיימא ור"ת מפרש דסנדל הוא כשהאשה מתעברת תאומים אם משמשת בלא מוך נכנס השכבת זרע בין שני הולדות ודוחק אותם ועושה את האחד סנדל וכן משמע בהמפלת (שם דף כה:) דבעיבור אחד הוי דקאמרינן ולמה הוזכר סנדל והלא אין סנדל שאין עמו ולד ומשני אי דאתיליד נקבה בהדיה הי"נ הבי"ע דאתיליד זכר בהדיה מהו דתימא הואיל ואמר רבי יצחק אשה מזרעת תחלה יולדת זכר ומדהאי זכר האי נמי זכר הוא קמ"ל אימור שניהם הזריעו בבת אחת ואם סנדל בשני עיבורים למה הי"ל למימר מדהאי זכר האי נמי זכר ולמה לי נמי למימר שניהם הזריעו בבת אחת: **ש**מא תתעבר ותמות. ולא בעי לשנויי דנקט שמא תמות משום דאינה ודאי מתה אלא כשילדה בקטנות אבל ילדה בגדלות אע"פ שנתעברה בקטנות פעמים חיה ולא משכחת חמותו ממאנת דאי ילדה בקטנות ודאי מתה ואי ילדה בגדלות שוב אינה יכולה למאן משום דברייתא דרב ביבי לא מיפלגא מידי בעיבור שנת י"ב בין ילדה בגדלות בין ילדה בקטנות ועוד לא מסתברא ליה שתגרום הלידה בקטנות מיתה אלא העיבור ועוד דמתרץ האמת כרבה בר ליואי דכל תוך הזמן היא מתה ועוברה מת: **א**חר הזמן הזה היא חיה ועוברה חי. ואומר ר"י דאין לפרש אחר הזמן אחר שנת י"ב ויום א' אפילו בלא הבאת ב' שערות דא"כ מצינו חמותו ממאנת דעד רוב שנותיה יכולה למאן אם לא הביאה ב' שערות למ"ד אין חוששין שמא נשרו ואפילו

למאי דפסקי' התם בפי' יוצא דופן (נדה דף מו.) דחוששין היכא דבעל אחר זמן דהויא ליה ספיקא דאורייתא משכחת חמותו ממאנת כגון שפירש כשבעל אחר זמן שאין בועל לשם קידושין דהשתא לא הויא ספיקא דאורייתא אלא כשהביאה ב' שערות איירי ולא חש לפרש משום דאורחא דמילתא הוא דאיכא שערות אחר זמן וכן נמצא בירושלמי דתלי טעמא דרבה בר ליואי בשערות ולא בשנים: **שכבר** ילדו. ומדקאמר שכבר ילדו משמע דבלא הביאה ב' שערות דאי איכא שערות כי לא ילדה נמי נפקא מתורת קטנות ואילונית ע"י שערות וא"כ איכא קטנה דמיעברא ולא מתה וא"ת מאי ס"ד דמקשה תקשה ברייתא דרבה בר שמואל גופיה דכיון דבלא הביאה ב' שערות איירי כי ילדה מאי הוי מ"מ תמאן ואר"י דסבר המקשה דאע"ג דבקטנה איירי לית בה מיאון מדרבנן לפי שנראית גדולה וסבורים העולם שהביאה ב' שערות ולא פריך אלא לרבה בר ליואי דוקא דאמר דליכא קטנה דמיעברא ולא מתה אבל לברייתא דרב ביבי לא קשיא מידי דאע"ג דקתני שמא תמות דמשמע דאיכא קטנה דמיעברא ולא מתה מ"מ לא מצינו חמותו ממאנת שהלידה מונעתה מלמאן אע"פ שהיא קטנה כדפרישית אבל אין לפרש דלמקשה ניחא ליה ברייתא גופא דמסיק אדעתיה שפיר דלידה הרי הוא כסימנים ולכך אינה יכולה למאן ולא פריך אלא לרבה בר ליואי ומשני דבנים הרי הן כסימנים משעת העיבור כמו שאפרש דא"כ הל"ל בהדיא עיבור בנים הרי הם כסימנים כיון דמעיקרא נמי אסיק אדעתיה דלידה הרי היא כסימנים: **הרי** הם כסימנים. פ"י משעת העיבור ושפיר תני רב ביבי שמא תמות דבשנת י"ב פעמים חיה אפי' לרבה בר ליואי ואז היתה גדולה משעת ההריון ואע"פ דקי"ל בנדה דתוך הזמן כלפני הזמן ולא הויא גדולה בהביאה שערות בשנת י"ב מ"מ עיבור בנים בני קיימא תוך הזמן כסימנים אחר הזמן והא דקאמר רבה בר ליואי תוך הזמן היא מתה ועוברת מת לא קאי אשנת י"ב דאז פעמים חיה כשהיא גדולה בשעת ההריון כדפרישית אלא ה"פ דמלתא קודם הזמן פ"י קודם שנה שלפני גדלות תוך הזמן היינו תוך שנה שלפני גדלות אחר זמן היינו אחר שגדלה כדפי' ר"י בתחלת הסוגיא: **דאפי'** לר' יהודה דאמר כו'. משום דבעי לאוקמי מתני' כר"י דלא מצינו חמותו ממאנת קאמר הכי וא"ת אמאי קאמר דעדיפי מסימנים אפי' לא הוו משעת עיבור אלא כסימנים לא מצינו חמותו ממאנת לר' יהודה דמשעת עיבור עד הלידה יש זמן מרובה יותר ממה שיש מהבאת שערות עד שירבה השחור ומיהו למ"ד התם דרבו שחור היינו עד שיקיפו השערות משפה אל שפה אפשר שריבוי השחור מאחר יותר מזמן עיבור עד שעת לידה אבל למ"ד שערות שוכבות

ונראה כמו שריבה השחור קשיא ונראה דאם הביאה שערות ונשרו יכולה למאן אפילו שהה כדי ריבוי שחור דאין הזמן גורם אלא ריבוי שחור ממש בעינן שתהא נראית גדולה לכל ע"י כך וא"ת אכתי בלא בנים עדיפי מסימנים מיתוקמא מתניי שפיר כר"י דהא מודה רבי יהודה כשבעל אחר גדלות דאינה יכולה למאן כדאמר בפי' בא סימן (נדה דף נב.) וזאת החמותו שנבעלה בגדלות כשנתעברה דבנים הרי הם כסימנים משעת ההריון תריץ דאי לאו דבנים עדיפי מסימנים משכחת חמותו ממאנת כגון שעברה באמבטי או שבעל בפירוש שלא לשם קידושין :

א

-

יג

דף

רב זביד אמר אין בנים בלא סימנים. אומר ר"י דצריך לפרש דאין עיבור בנים של קיימא מצוי להיות בלא סימנים ומיהו זמנין אתו מדפריך וניבדוק וכן אלא למ"ד אין חוששין מאי איכא למימר ואם אין בנים כלל בלא סימנים ודאי נשרו וגם לשון חוששין נמי משמע דליכא אלא חששא בעלמא ולא שודאי נשרו ומשום דלא שכיח עיבור בלא סימנים לא מצינו חמותו ממאנת דחוששים לסימנים כדמסיק ואזיל ולהכי קאמר נמי רבה בר ליואי תוך הזמן הזה היא מתה ועוברה מת אע"פ דפעמים חיה כיון דלא שכיח ובברייתא דרב ביבי דנקט שמא תמות בשביל המיעוט ואע"ג דרבה בר ליואי לא חש למינקט שמא בשביל מיעוטא וא"ת ומנין לו לגמרא דרב זביד לא בעי למימר דאין בנים כלל בלא סימנים כדמשמע במילתיה וי"ל דאם אין בנים כלל בלא סימנים בא למימר א"כ במאי אתא לפלוגי אדרב ספרא כיון דלדידיה נמי אין בנים כלל בלא סימנים כמו לרב ספרא אלא ודאי אתא למימר דאין הבנים סימן גדלות אלא השערות וכי ליכא שערות לא מחזקינן לה ודאי גדולה ולהכי פריך ולבדוק ומשני חוששין שמא נשרו וחוששין לה בספק גדולה לענין חליצה וקדושין דאורייתא ולענין עונשין ומילי טובא ובקונטרס פי' דסבר רב זביד דתוך הזמן כלאחר הזמן דלא כהלכתא נראה לר"י דבעלמא מודה רב זביד דתוך הזמן כלפני הזמן ושאני הכא דע"י בנים חשבינן לסימנים כאילו הם לאחר זמן כדפרישית נמי לרב ספרא: **משום** צער לידה חיישינן. וא"ת כיון דאין בנים בלא סימנים משעת העיבור נבדוק קמי לידה ואי ליכא סימנין ליכא למיחש שמא נשרו דאכתי לא בא צער לידה

וי"ל דלאו דוקא נקט צער לידה דה"ה נמי דמשום צער עיבור חיישינן שמא נשרו ולא נקט צער לידה אלא משום דאקשי ליה ונבדוק את החמות כדי למאן דהיינו אחר לידה להכי נקט צער לידה וה"ה דאי בדקנה קמי לידה ולא אשכחן דאיכא למיחש דנשרו משום צער עיבור ואי היה מפרש מילתיה דרב זביד דאין לידת בניס בלא סימנים קאמר הוי אתי שפיר הא דנקט צער לידה ולא היינו צריכים לומר משום צער עיבור חיישינן אבל אי אפשר לומר כן דא"כ לא הוי משני מידי לרבה בר ליואי: **מתה** בתו או נתגרשה. הא דלא נקט מיאנה או שנמצאת אילונית משום דמתניי אתא לאשמועינן אפילו כנס ולבסוף גירש ומיאנה או שנמצאת אילונית אין שום חדוש דבטלו להו קידושי קמאי וכך לי כנס ולבסוף מיאנה כמו מיאנה ולבסוף כנס א"נ משום דקאי אחת מכל העריות האלו ומיאנה או שנמצאת אילונית לא שייך בכל העריות: **שלשה** אחים שנים וכו'. לקמן בפרק ד' אחים (דף ל. ד"ה גירש) אפרש לה אמאי נקט שלשה אחים: **נישואין** הראשונים מפילים. הכא לא הוה שייך למינקט הראשונים דליכא הכא תרי נישואין ומשום ההיא דבפרק ב"ש (לקמן קח:) נקט הכי. דתנן המגרש האשה והחזירה מותרת ליבם ור"א אוסר ומפרש התם טעמא דר"א משום דמספקא ליה אי מיתה מפלת אי נישואים הראשונים מפילים: **תמאן** השתא ותתייבם כו'. ואפי' לר"ג דלית ליה מלמדין את הקטנה שתמאן לקמן בפי' ב"ש (דף קט.) היינו להוציאה מבעלה א"נ פריך דהיכא דמיאנה תתייבם צרתה ומתניי משמע דאין לה תקנה אלא בחליצה: **לא** צרת ערוה שאני כו'. ה"נ בשעת נפילה נראית כצרת בתו וא"ת ומנא ליה דטעמא דרמי בר יחזקאל משום דבשעת נפילה נראית ככלתו דלמא טעמא דרמי בר יחזקאל גופיה משום דרבי אושעיא דאינה ממאנת לזיקתו וי"ל דע"כ טעמא דרמי בר יחזקאל משום דבשעת נפילה נראית ככלתו מדנקט אסורה לאביו מכלל דלעלמא שריא ואי טעמא משום דאינה ממאנת לזיקתו אסורה נמי לעלמא וא"ת א"כ תקשה ברייתא דרמי בר יחזקאל לר' אושעיא ותירץ הר"ר משה כהן דאיכא למימר דמיירי כשחלצה ולהכי שריא לעלמא ולא משום דממאנת לזיקתו א"נ כשמיאנה ביבם אחר שנתייבמה דליכא זיקה ומ"מ אסורה לאביו משום דבשעת נפילה נראית ככלתו:

מאי טעמא דבי"ש. וא"ת ומאי קבעי ליה דלמא מוקמי לצרור לכדר"ש (לעיל דף ח:) ועליה לכדרבי ואומר רבינו יצחק משום דמסתברא ליה לדרוש לצרור לענין צרות אי לאו דשמעיה בשום דוכתא דשריא וא"ת אכתי כי דרשי נמי חוצה מכלל דאיכא פנימית נדרוש מלצרור למיסר צרה שלא במקום מצוה וי"ל דליכא למדרש הכי דהא כתיב לגלות ערותה דחדא ולמקום מצוה לא איצטריך דמחוצה נפקא אלא לשלא במקום מצוה: **לכדרב** יהודה אמר רב כו'. ה"נ המ"ל לכדשמואל דפליג עליה דרב בהאשה רבה (לקמן דף צב: ושם) ומוקי קרא דללאו הוא דאתא: **כיון** דכתיב חוצה כמאן דכתיב לחוץ דמי. ואע"ג דכתיב נמי ה"א בתחלה דכתיב החוצה היינו נמי אל החוץ כמו המדברה (שמות ד) דהוי אל המדבר: **לרבות** את הארוסה. אר"י דאיצטריך לרבוויי ארוסה משום דכתיב בית אחיו ובפ"ק דיומא (דף יג.) משמע דבית נשואה משמע: **דלא** אתי איסור אחות אשה וחייל דאיסור אשת אח. וא"ת כיון דאיסור אחות אשה לא חייל תתייבם ערוה גופה וי"ל דאיסור אחות אשה מיתלא תלי וקאי אי פקע איסור אשת אח אתי וחייל הלכך לא פקע: **בית** הלל פוסלים. פי' בקונטרס מכהונה ולא מתרומה וא"א לומר כן דמחייבי. כריתות זונה היא כדאמרינן בהחולץ (לקמן מד:) גבי הנושא את חלוצתו וזונה אסורה בתרומה כמו שנפרש שם בע"ה (ד"ה הכא) ורש"י עצמו חזר בסוף פירקא (דף טו: ד"ה היא עצמה) גבי מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת: **דאמר** רחמנא לא תעשו חבורה על מת. והא דאמרינן בסוף פרק ד' מיתות (סנהדרין דף סח. ושם) גבי ר"ע שהיה מכה עצמו על ר"א שנפטר עד שהיה דמו שותת לארץ ואומר רבינו יצחק דאיכא למימר דדרך שריטה אסר רחמנא דוקא א"נ אתורה היה מצטער כדאמרינן התם הרבה מעות יש לי ואין שולחני כו'.

מי סברת עשו וכו'. תימה שלא הקשה רבי יוחנן לר"ל מההיא דמייתי בסמוך במקומו של ר' אליעזר היו כורתין כו' וי"ל דאין חוששין לדקדק

כל כך על דבריו דממילא הוה מוקשה ממגילה כמו שהקשה בעצמו : **לא** עשו ב"ש כדבריהם תימה הא אשכחן . דעשו דהטה ר' טרפון כדברי ב"ש (ברכות דף י:) והלל שהביא עולתו לעזרה וחברו עליו תלמידי שמאי (ביצה דף כ.) ותניא בפרק אלו טרפות (חולין דף מד.) הרוצה לעשות כדיברי ב"ש עושה ומוקי לה קודם בת קול ומיהו בלאו הכי מוכח בשמעתין דעשו : **רבי** יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול. וא"ת ומ"ש דלא קי"ל כבת קול דר"א אלא אמרינן בכל דוכתי דשמותי הוא ואין הלכה כמותו וכבת קול דב"ה קי"ל דהלכה כב"ה וי"ל משום דבת קול דר"א לא יצאה אלא לכבודו שאמר מן השמים יוכיחו כדאמר התם א"נ בההיא בת קול שהיתה כנגד רבים דרבנן הוו רובא דודאי אין הלכה אבל כבת קול דב"ה קי"ל משום דהוו ב"ה רובא אלא דב"ש מחדדי טפי וא"ת ודנמא רבי יהושע נמי דוקא התם קאמר דאין משגיחין כדפרשנו אבל בעלמא לא וי"ל מדנקט ר' יהושע האי לישנא ואמר לא בשמים היא ש"מ דבכל דוכתא אית ליה דאין משגיחין : **כי** אמריי לא תתגודדו כגון שתי בתי דינין בעיר אחת כו'. וא"ת מה תירץ ממגילה דבעיר אחת היו קורין לבני העיר בי"ד ולבני כפרים היו מקדימים ליום הכניסה ואומר הרב רבי חיים דבני כפרים היו קורין . בעירם כדמוכח בירושלמי והשתא הוו שתי בתי דינים בב' עיירות דבכי האי גוונא לא שייך לא תתגודדו אפילו לאביי והא דקרי ליה יום הכניסה לפי שבעירם היו מתאספים לבא לבית הכנסת בשני ובחמישי לקרות התורה וכן נראה דאמר בירושלמי דבן עיר אין מוציא בן כרך דכל שאין מחויב בדבר אין מוציא אחרים ידי חובתם וכיון שבני הכפרים היו בקיאים לקרות ודאי היו קורין בעירם : **במקומו** של רבי אליעזר כו'. במתכוין היו מביאים עצמם שיהיו צריכים לכך משום חיבוב מצוה : **לא** הוה מטלטל שרגא. וא"ת התם משום דהרואה אומר אין צריך לטלטל וי"ל דאפילו היה נופל על טליתו לא היה מטלטל : **לא** הוה מטלטל משום כבודו של רבי יוחנן. ואע"ג דבסוף שבת (דף קנו: ושם) פסיק רבי יוחנן כר"ש במוקצה מחמת איסור הכא בהדליקו בו אותה שבת איירי כדפיר' בקונטרס דחמיר טפי משום דדחייה בידים אבל אין לפרש דהכא איירי במוקצה מחמת מיאוס דהא מוקצה מחמת איסור חמיר טפי לפירוש ר"ת שפירש בספ"ק דשבת (דף יט: ושם) גבי כרכי דזוזי ועוד דעל מוקצה מחמת מיאוס א"ר יוחנן בפ' כירה (ד' מה:.) אנו אין לנו בנר אלא כר"ש : **בשלמא** ב"ש לא נמנעו כו'. וא"ת ואמאי לא נמנעו משום צרה עצמה כדאמריי לקמן בשמעתין וי"ל דצרה עצמה לא שכיחא כולי האי כמו בני הצרות שהאחת יולדת כמה

בנים :

בשלמא ב"ש לא נמנעו מבי"ה כו'. להאי גירסא לא מוכח מהכא אלא דלמ"ד עשו אודועי מודעי להו אבל ר"ח גריס איפכא בשלמא בי"ה לא נמנעו מבי"ש דטומאות דבי"ש לב"ה טהורות נינהו וזאת הגירסא נראית דבכל מקום ב"ש מחמיר לענין טומאה דכי חשיב בעדיות (פ"ה) קולי דבי"ש וחומרי דבי"ה לא חשיב אלא תרי מילי דטומאה וטהרה אבל כל שאר מילי דטומאה וטהרה כגון שדרה וגולגולת ושוקת יהוא הו"ו ב"ש לחומרא והשתא לפי האי גירסא מוכח שפיר דאודועי מודעי להו [אפי' לא עשו] דליכא למימר דלא נמנעו ב"ש מבי"ה משום דלא עשו ב"ש כדבריהם והיו עושין בכל דבר כבי"ה ואפי' לקולא כדמוכח לקמן דהא טעמא דלא עשו משום אגודות ובטומאה ובטהרה דבי"ש לחומרי היה להם לבי"ש למנוע מלעשו טהרות אגב כלים דבי"ה דליכא אגודות דהרואה אומר לא צריכי לכלים דידהו כדאמר גבי שוקת בית יהוא הרואה אומר לאפושי מיא הוא דעבדי אלא ודאי ע"כ אודועי הו"ו מודעי להו אפילו למ"ד לא עשו והא דקאמר בשלמא בית הלל לא נמנעו מבי"ש דטומאות דבי"ש לב"ה טהורות נינהו ואע"ג דבתרי מילי ב"ש לקולא הני תרי מילי לא שכיחי א"נ נקט בשלמא משום אליבא דמ"ד לא עשו: **פשיטא** בני חייבי לאוין כשרים נינהו. תימה דלא מסיק אדעתיה דאתא לאפוקי מדרי"ע ואי הוה האי ר' אלעזר אמורא הוה א"ש דפשיטא ליה דאין הלכה כר"ע אבל הוא רבי אלעזר בן שמוע שהוא תנא כדמוכח בעשרה יוחסין (קדושין עה:) ונראה דס"ד דלשום תנא לא הוי ממזר מיבמה לשוק אלא דוקא מחייבי לאוין דשאר כדתנן בהחולץ (לקמן מט. ושם) איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא והא דתנן בהאשה רבה (לקמן ד' צב. ושם) האשה שהלך בעלה ובנה למדי"ה ואמרו מת בעלה ואח"כ מת בנה ונשאת ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים תצא (מזה ומזה) והולד ממזר (מזה ומזה) משמע דהוי ממזר מיבמה לשוק קס"ד דקנסא בעלמא הוא אע"ג דתניא בגמ' זו דברי ר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ההיא ברייתא לא שמיע ליה: **ובספק** אשת איש. לשון אחר שפי' בקונט' דהיינו שכיב מרע שכתב גט לאשתו ואע"ג דאין שם מחלוקת ב"ש ובי"ה הא נחלקו במגרש אשתו ולנה עמו בפונדקי לא נהירא דבהדיא חשיב הכא ההיא פלוגתא דהמגרש אשתו ולנה עמו

בפונדקי: **בגט** ישן. תימה למייד בפי [הזורק] בגיטין (די' עט: ושם) דאם פטרה בגט ישן תנשא לכתחלה למה היה להם למנוע דמשמע דלא נמנעו משום דלא עשו כדבריהם או משום דהוּו מודעי להו ופרשי: **אלא** ב"ש אמאי נמנעים מב"ה. וא"ת ודלמא משום ממאנת ומשום ההיא דשוה כסף ככסף היו נמנעים דאם נתקדשה לראשון בפרוטה ולשני בדינר לב"ש מקודשת לשני ובניה מן הראשון ממזרים ואומר ר"י דעיקר הך ברייתא משום צרות קתני לה [ולכך קתני לה גבי מתניי דהכא] דלגבי הכי קתני לה מתניי ומשמע משום צרות גרידא היו נמנעים: **ומאי** שנא ודאי כו'. לא. אשנוייתא קאי אלא בתר דאסיק קושייתו בא לפרש הברייתא: **נעשה** כדברי ב"ה הולד פגום לדברי ב"ש. פי' בקונט' דאע"ג דבני חייבי לאוין כשרים לקהל חללים הם לענין כהונה דאתי בק"ו מאלמנה כדלקמן ופליג אדר' יהושע ולית ליה פירכא דמה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת ועוד י"ל דשפיר אית ליה הך פירכא ומ"מ הולד פגום מדאיצטריך במחזיר גרושתו היא תועבה ואין בניה תועבין (קידושין דף עז.). ול"ל קרא דהא לא אתי מק"ו דאלמנה דאיכא למיפרך שכן היא עצמה מתחללת אלא דאתי למידק הא כיוצא בזאת דהיינו יבמה לשוק בניה תועבין אבל קשה דבסוף נדה (ע. ושם) מסיק ר' יהושע דולד מחזיר גרושתו כשר משום היא תועבה ואין בניה תועבין ול"ל קרא דליכא למימר דאתי למידק אבני יבמה לשוק דהא לקמן קאמר רבי יהושע בני צרות מעיד אני לכם דכשרים לכהונה לב"ש משום פירכא

א

-

טו

דף

דשכן היא עצמה מתחללת וי"ל דלר' יהושע איצטריך היא תועבה ואין בניה תועבין דלא תימא בניה תועבין משום דכתיב בה טומאה כעריות ואפי' לרבנן דרבי יוסי בן כיפר דמוקמי לה (לעיל ד' יא:). אסוטה הא אמרן דאין מקרא יוצא מידי פשוטו ואפילו למי"ד כיון דאיתעקר איתעקר מ"מ איצטריך היא תועבה דלא תימא אמחזיר גרושתו נמי קאי ועוד דאיצטריך ליה היא למעוטי דלא תדרוש מלשון תועבה שבניה תועבין וקצת קשה דקאמרי' לקמן דבעו מר' יהושע בני צרות דב"ה לב"ש מהו למאי נפקא מינה למיפשט ולד מחזיר גרושתו והיכי איכא למיפשט מינה דלמא ולד מחזיר גרושתו יש לפסול מטעם טומאה דכתיב בה או משום

תועבה ואי נמי בני יבמה לשוק פסולים יש להכשיר בני מחזיר גרושתו
דהיא תועבה ואין בניה תועבין איכא למימר דאתא למידק דביבמה לשוק
בניה תועבין וי"ל דאינהו לא מסקי אדעתיהו הנך דרשות ולא בעו אלא
אי אמרינן ק"ו גבי יבמה לשוק או לא: **ונהג** בו שני עשורין. בירושלמי
מפרש דהפריש מעשר שני ופדאו וחלק המעשר לעניים והמעות אכל
בירושלים: **גמריה** איסתפק ליה. הוה מצי למימר וליטעמיד היכי עביד
כחומרי דמר וכחומרי דמר והכתיב (קהלת ב) הכסיל בחשך הולך דהכי
פריך עלה בפ"ק דעירובין (דף ז.). ובפ"ק דר"ה (דף יד.): **וסיכך** על גבי
מטה ש"מ עשו. מכאן משמע דמ"ד לא עשו אפי' היכא דב"ש לחומרא היו
עושים כב"ה לקולא: **עירוב** מקואות כשפופרת הנוד כו'. וא"ת והא תנן
במס' טהרות (פ"ח מ"ט) ומייתי לה בריש פ"ב דגיטין (דף טז. ושם) הנצוק
והקטפרס ומשקה טופח אינן חיבור לא לטומאה ולא לטהרה אבל טופח
להטפיח חיבור ואמר ר"ת דנקב בעינן כשפופרת הנוד אבל במים הבאים
תוך הנקב סגי בטופח להטפיח ואין נראה לר"י דתנן במס' מקואות בפ'
ששי (מ"ט) כותל שבין ב' מקואות שנסדק לשתי מצטרף לערב אין
מצטרף עד שיהא במקום אחד כשפופרת הנוד רבי יהודה אומר חילוף
הדברים נפרצו זה לתוך זה על רום כקליפת השום על רוחבו כשפופרת
הנוד משמע דלמעלה כשאין דבר מפסיק צריך שיהא צף על רומו כקליפת
השום וברוחב שפופרת ולא סגי בטופח להטפיח ובנקובה זו לזו ומפסיק
הכותל משמע דצריך מים כשפופרת ועוד דאם אין במים הבאים דרך
הנקב אלא טופח להטפיח אין כאן נקב רוחב מים כשפופרת שאין הנקב
מרובע אלא עגול כדקאמרינן כשתי אצבעות חוזרות למקומן אלא ודאי
נקב מלא בעינן וכשצפין למעלה סגי בקליפת השום כרוחב שפופרת
ונראה לר"י דההיא דנצוק וקטפרס לא לענין חיבור מקואות איירי אלא
לענין השקה דאם יש כאן מים טמאים ומשיקן בנהר ומחברן ע"י נצוק
וקטפרס ומשקה טופח אין חיבור אבל בטופח להטפיח הוי חיבור והשתא
הוי לטהרה דומיא דלטומאה ובהדיא מיתנייא לענין השקה במס' טהרות
בסוף פרק שמיני ובריש פרק שני דגיטין (דף טז. ושם) מסיק עלה דלמא
לענין מקואות ורבי יהודה היא מכלל דעד השתא לא הוי מוקי לה לענין
מקואות והשתא נמי דמוקי לה לענין מקואות מוקי לה דוקא כר' יהודה
אבל לרבנן לא הוי חיבור בטופח להטפיח ולר' יהודה נמי טופח להטפיח
לא הוי חיבור אלא משום גוד אחית כההיא דאם היו רגליו נוגעות במים
דאיירי בה רבי יהודה אבל היכא דלא שייך גוד אחית כמו בקרקע שוה
לא הוי טופח להטפיח חיבור אלא בעי מים צפים כקליפת השום וכן
משמע דנפרצו זה לתוך זה על רום כקליפת השום אתי כרבי יהודה

דהוזכר שם ברישא ומה שקשה על זה בכל שאר הדיבור פרשנו פרק שני
דגיטין ואין להאריך כאן

ב

-

טו

דף

אמר לי איני אוכל זיתים. מתוך פירוש הקונטרס משמע שהיה רבי יוחנן
חושש שלא היה מקפיד ר' צדוק על מגע עם הארץ ואף על גב דרבי צדוק
כהן הוה ובגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה מ"מ היה חושש לפי שר'
צדוק מתלמידי ב"ש הוה ולכך היה חושש ר' יוחנן שמא לא הקפיד ר'
צדוק לשומרה בטהרה משום דבית שמאי אומרים אין צריך לנקוב ולר"י
נראה דודאי ידע ב"י ר' יוחנן שר' צדוק קנה חבית מעם הארץ: **צריכה**
לנקוב. פירש בקונטרס דמוהל של זיתים מכשיר והכי נמי תנן בהדיא
במס' מכשירין (פ"ו מ"ה) מי חלב כחלב מוהל של זיתים כשמן וקשה
דבסוף פרק קמא דשבת (ד' יז. ד"ה גוזרני) פירש הרב ר' יוסף דלכך לא
גזרו על המסיקה משום דלא שייכא טעמא דבצירה גבי מסיקה דטעמא
שמא יבצרו בקופות מזופפות לא שייך במסיקה דמוהל אין מכשיר וי"ל
דיש ג' עניני מוהל דמוהל היוצא על ידי המסיקה לכ"ע אינו מכשיר
והיוצא על ידי איצצא פירוש ע"י שמתחממים בכומר ויוצא מהם מוהל
פליגי בה (שבת דף קמד:) ר' יעקב ור"ש דר"ש מטהר ור' יעקב מטמא
והאי דהכא שהחבית צריכה לינקב צ"ל דחשיב כההיא דנפיק ע"י עיקול
בית הבד דמודה בה ר"ש כי היכי דלא תיקשי מב"ה לר"ש: **למאי** נפקא
מיני למיפשט מחזיר גרושתו. קצת קשה דאמאי נקט ולד מחזיר גרושתו
דהוה ליה למיפשט ולד יבמה גמורה לשוק לב"ה דקאי בה וי"ל לפי שפעם
אחרת שאלו עליה לר' יהושע בסוף נדה (דף סט:) אנשי אלכסנדריא בת
משולחת מהו לכהונה מי אמרינן ק"ו כו': **מה** לאלמנה שכן היא עצמה
מתחללת. וא"ת היא גופה נילף דתתחלל גרושה מק"ו דאלמנה
ובקונטרס פ"י דלתרומה דבי נשא לא מיפסלה כדאמרי לקמן בפ' אלמנה
(דף סט.) דאינה נפסלת בביאת חייבי לאוין אלא בזר אצלה מעיקרא הוא
ולאפוקי מחזיר גרושתו ויבמה לשוק דלאו זר אצלה מעיקרא הוא וקשיא
דנהי דמכי תהיה לאיש זר (ויקרא כב) לא מצינו למילף אלא ההוא דזר
אצלה מעיקרא מ"מ נילף בק"ו שתתחלל ובהחולץ (לקמן מד: מה.) נמי
ילף חייבי כריתות מאלמנה וקאמריי וכי תימא מה לאלמנה וכו' הי"נ

כיון דבא עליה עשאה זונה ולמה לי טעם דעשאה זונה היא גופה נילף בק"ו שתתחלל ועוד דדחקינן לקמן בפרק אלמנה (דף סח. ושם) למדרש מקרא דעמוני ומואבי ומצרי ואדומי כולן פוסלין בביאתן תיפוק ליה מהאי ק"ו ונראה לפרש דמהאי ק"ו לא מצינן למילף שתתחלל דאין חילול אלא מאיסורי כהונה כדאמריי בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עז: ושם) מהאי טעמא דישראל הבא על אחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה ואע"ג דלקמן יליף דמתחללת בביאת גר עמוני ומואבי ומצרי ואדומי כותי חלל נתין ממזר אף על גב דלא הויא איסור כהונה התם מקרא דריש לה אבל מק"ו ליכא למילף דלהכי אייתר ליה חללה לומר דלא ילפינן בק"ו ולענין בנה ודאי הוה בעי למילף מק"ו אבל פסול האשה דהיינו פסול חללות שהיתה כשרה ונתחללה לא ילפינן וא"ת נילף במה הצד מאלמנה וכותי ועבד או מאלמנה ומצרי ואדומי דבפ' עשרה יוחסין (שם עח. ושם) מוכח דילפינן במה הצד מאיסור כהונה דרבי יהודה יליף התם דגר פוסל בביאתו מחלל ומצרי כו' ומיהו יש לומר דדוקא ר"י אית ליה להאי סברא דילפינן במה הצד מאיסור כהונה אבל רבנן פליגי עליה דלית להו בת גר זכר כבת חלל זכר אבל קשיא לרבי יהודה למה לן קרא דגר עמוני ומואבי כו' דפוסלים בביאתם נילף במה הצד או מאלמנה או מחלל כותי ועבד דכי פרכת מה לחלל שכן איסור כהונה כותי ועבד יוכיחו מה לכותי ועבד דלא תפסי בה קידושין חלל יוכיח וי"ל דר"י סבר לה כר"ע וסבר נמי דיש ממזר מכותי ועבד והשתא לא שייך למילף מכותי ועבד כיון דהתם נמי הוי ממזר:

א

-

טז

דף

בני צרות אני מעיד לכם. דכשרים אף לב"ש וא"ת לשמואל דמספקא ליה בהאשה רבה (לקמן צב: ושם) אי קידושין תופסין ביבמי לשוק א"כ פשיטא דכשירה דמיד שקדשה פקעה לה זיקה כדאמריי בשומרת יבם שקידש אחותה שקידושיה מפקיעין הייבום וי"ל דלא דמי דהתם אין שום תקנה לעשות שתתייבם שאין להמית אחותה אבל היבמה שנתקדשה לשוק אפשר לתקן ע"י גירושין שתתייבם הלכך לא פקע זיקה ועוד אמר רבי יצחק דלא תהיה אשת המת לאיש זר משמע דאפילו ע"י הויה דהיינו קידושין לא תהיה לאיש זר דלהכי אפקיה בלשון הויה: **יצאו**

בג' פתחים. שלא ימצאם כולם יחד ויקפחם בהלכות ויצטרכו לקבוע הלכה כמותו אי"נ יצאו בג' פתחים כדי שימצאו וישמעו תשובתו: **עמון** ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית. פי' בקונטרס ישראלים הדרים בארץ עמון ומואב שכיבש משה מסיחון ונתקדשו בקדושת הארץ ועכשיו בבית שני בטלה קדושתה וקשה לר"ת דאמר בפ' מקום שנהגו (פסחים נב: ושם) ג' ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן וגליל ועבר הירדן היא ארץ סיחון ועוג אלמא שקדשוה עולי בבל ואומר ר"ת דהתם בארץ סיחון ועוג שלא היתה של עמון ומואב אבל ארץ סיחון שכיבש מעמון ומואב לא קדשו עולי בבל כדמשמע הכא ועוד אמר ר"ת דמצינו למימר דהכא בארץ עמון ומואב שלא כיבש סיחון מעולם שלא קדשוהו אפילו עולי מצרים וכן משמע במס' ידים (פ"ד משנה ג) דמדמה לה מצרים ובבל וה"פ הכא דאמר מר הרבה כרכים קדשו עולי מצרים ועולי בבל לא קדשו והניחום כדי שיסמכו עליהם עניים אלמא חששו לתקנת עניים אע"ג דמא"י היו נמנעו מלקדש כל שכן בעמון ומואב שלא נתקדש מעולם שראוי לתקן מעשר עני בשביעית ולא מעשר שני דבמס' ידים איכא מ"ד מעשר שני בשביעית וכן יש לפרש במס' חגיגה (ד' ג. ושם) דקאמר נמי ר"א התם עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית ומפרש מה טעם הרבה כרכים כו' ולא בעי למימר דעמון ומואב הוא מכרכים שכבשו עולי מצרים ותדע דהא לר"א מספקא ליה בפ"ק דמגילה (דף י.) ובפ"ב דשבועות (טז. ושם) אי סבר קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא או לא ור' יהושע ס"ל דקדשה לעתיד לבא במגילה ובשבועות ואפ"ה אית ליה במס' ידים בעמון ומואב כר"א אלא על כרחך הא דקאמר התם מה טעם לא מדברי ר"א הוא ודברי ר"א הם במס' ידים ולא קתני לה התם אלא הש"ס הוא שמפרי' כן דלמ"ד לא קדשה הניחו לקדש אף מא"י בשביל עניים ולכך אין תימה אם גזרו על עמון ומואב מעשר עני ולא מעשר שני והא דשבק הכא ובחגיגה טעמא דקאמר ר"ט בהדיא במסכת ידים מצרים ח"ל עמון ומואב ח"ל מה מצרים שהיא קרובה עשאוה מעשר עני כדי שיסמכו עליה עניים אף עמון ומואב כו' משום דניחא ליה להש"ס דמשכחת טעמא דאף בא"י הניחו מלקדש בשביל עניים וכ"ש עמון ומואב שהן ח"ל: **כל** הכתמים הבאים מרקם טהורים. אע"ג דברקם נמי הוו ישראל כדתנן בריש גיטין (דף ב. ושם) אף המביא מן הרקם ומן החגר מ"מ כתמים הבאים מרקם טהורים דלאו דישראלים נינהו דישראל מצניעים כתמיהם ועובדי כוכבים הדרים שם עובדי כוכבים גמורים ולא ישראל מומרים:

רבי יוחנן וסביא אמרי אין מקבלין גרים מן התרמודיים. תימה היכי פליג ר' יוחנן אחגי הנביא ושמא סבר ר' יוחנן שלא אמרה חגי מעולם: קא פסיק ותני אפי' מתרמוד. תימה דלמא לבד מתרמוד כדאמרי' בפ"ק דגיטין (דף ו.) לא לבר מבבל: אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן. דההוא דסבר אין מקבליים גרים מן התרמוד לית ליה אליבא דרבי יוחנן שתהא הלכה כסתם משנה א"נ סבר מן העובדי כוכבים טהורים לבד מתרמוד ומיהו ע"כ צ"ל דל"ל הלכה כסתם משנה דהא קסבר עובדי כוכבים ועבד הבא על ישראלית הולד ממזר וסתם מתני' דהאומר (קדושין דף סו.): סברה דהולד כשר דלר"ע דוקא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין הוא דהוי ממזר מעובד כוכבים ועבד כדמוכח בפרק עשרה יוחסין (שם עה: ושם) ומתני' דהאומר סוברת דקידושין תופסין בחייבי לאוין דקתני כל מקום שיש קידושין ויש שם עבירה כגון ממזרת ונתינה לישראל וא"כ אין ממזר מעובד כוכבים ועבד והא דקתני התם כל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש עליה קידושין מעל אחרים הולד ממזר היינו כמו שמפרש התם ואיזו היא כגון הבא על אחת מכל עריות שבתורה ולא מעובד כוכבים ועבד אע"ג דעובד כוכבים ועבד נמי אין לה עליו קידושין ויש עליה קידושין מעל אחרים וכה"ג איכא בגמרא ואע"ג דאיכא סתמא אחרינא לקמן בפרק אלמנה (דף סט:). דסברה דיש ממזר מעובד כוכבים ועבד מ"מ מאי אולמיה דהך סתמא מהך סתמא דכה"ג פריך בריש שבועות (דף ד.) ובמרובה (ב"ק סט:). ובכמה דוכתי והכא דפריך ומי א"ר יוחנן הכי הוה מצי למיפרך מסתם דמתני' דפרק האומר אלא דניחא ליה למיפרך ממתני' דנדה דאמר רבי יוחנן בהדיא דמקבליים גרים מן התרמוד ולעיל אמר דאין מקבליים ועוד דמתני' דנדה אלימא טפי לאקשווי מינה משום דהתם מוכח דלא באו עליהן עובד כוכבים ועבד דאי באו עליהם אמאי כתמיהן טהורים וליכא למימר משום דסברה דהולד כשר דבתר עובד כוכבים ועבד שדין ליה דהא משמע דאתיא נמי כרבי יהודה דאיירי ברישא ורבי יהודה על כרחך סבר דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר כדפי' לעיל גבי מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת: בשלמא למ"ד משום עבדי שלמה קסבר כו'. וא"ת ל"ל למיתלי טעמא משום ממזרות הוה ליה למימר משום עבדי שלמה דעבדים אסורין בישראלית וי"ל דמסתמא נתייאשו הבעלים מהם ואיכא

למ"ד בפי השולח (גיטין לט): נתיאשתי מפלוני עבדי אינו צריך גט שחרור: **סבר** עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר. וכן בפי החולץ (לקמן מה. ושם) סוגיא דהש"ס אזלא דר' יוחנן אית ליה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר מ"מ נראה אמת דלרבי יוחנן הולד כשר דבכל דוכתי קי"ל דרבי יוחנן אית ליה כסתם משנה וסתם משנה דהאומר (קדושין סו): סברה דהולד כשר אע"ג דמתניי דפרק אלמנה (לקמן סט): סברה דהולד ממזר מעובד כוכבים ועבד מ"מ נראה לסמוך טפי אסתמא דמתניי דהאומר [משום דמיתניא גבי הילכתא. פסיקתא דקדושין] וכיוצא בה קרי הלכתא פסיקתא בהגוזל קמא (ב"ק קב.) וכל הנהו דסברי הולד ממזר אתו כר"ע כדאמרינן בעשרה יוחסין (קדושין עה): וסברי לה כר"ע דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר והתם נמי משמע דרבי יוחנן משום ר' ישמעאל סבר הולד כשר וא"ת והיכי פשיטא ליה התם דלר"ע הוי ממזר מעובד כוכבים ועבד דלמא גמר מאשת אב או מאנוסת אביו דלא תפסי בה לדידיה [אבל לאחרני תפסי] לאפוקי הני דלא תפסי לא לדידיה ולא לאחרני דהכי איכא מ"ד בפי החולץ (לקמן מה): וי"ל דתנן בהדיא בפי אלמנה (לקמן סט): דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר וע"כ ר"ע היא וא"ת בשלמא מעבד הוי ממזר דבעבד איכא לאו אלא מעובד כוכבים אמאי הוי ממזר ב"ד של שם גזרו ומדאורייתא ביאת היתר היא וי"ל אע"ג דביאת היתר היא מדאורייתא בצנעא מ"מ כיון דלא תפסי בה קידושין הוי ממזר כמו בעבד דאפילו ר"ש התימני היה מודה אי לאו משום דלא תפסי בה קידושין לא לדידיה ולא לאחרני והואיל דמעבד הוי ממזר לר"ע דאע"ג דלא תפסי ביה קדושין לא לדידיה ולא לאחרני ה"ה מעובד כוכבים א"נ מעובד כוכבים לא הוי ממזר אלא מדרבנן ובכל מקום מזכיר עובד כוכבים אגב עבד כמו שמזכיר חלוצה אגב גרושה בכל דוכתי ובאלו הן הלוקין (מכות יג.) והראשון עיקר: **פסוק** זה שר העולם אמרו. קשיא לר"ת דעשה הפייט. השר המשרת נער נקרא הוא מטטרוון הנכבד והנורא אלמא מטטרוון הוא שר העולם שנקרא נער ובפיוט אחר יסד תוקף מטטרוון שר הנהפך לאש מבשר משמע דחנוך הוא מטטרוון ואי אפשר שיהיה חנוך שר העולם דבפרק אלו טרפות. (חולין ס. ושם) אמר דבששת ימי בראשית פתח שר העולם ואמר ישמח ה' במעשיו וחנוך לא היה במעשה בראשית וי"ל דמטטרוון אין זה שר העולם והא דנקרא נער לא משום דכתיב נער הייתי וגם זקנתי אלא נער שכן היה שמו ובפסיקתא. בח' שמות של מטטרוון מונה נמי נער ועוד דאגדות חולקות זו על זו דבבראשית רבה י"א דחנוך מת כדמתרגמי' כי לקח אותו

(בראשית ה) המית יתיה ובריש מסכת דרך ארץ. משמע דנכנס לגי'ע בחייו: **עובד** כוכבים שקדש בזמן הזה חוששין לקידושין חיישין כו'. פי בקונטרס דקסבר עובדת כוכבים שילדה מישראל הולד ממזר וחוששין לקידושי ממזר ותימה דבכמה משניות מוכח דאין מתייחס אלא אחריה דתנן לקמן בפ"ב (ד' כב.) מי שיש לו בן מכל מקום [פוטרי אשת אביו מן הייבום] חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן העובדת כוכבים ותנן נמי בפרק האומר (קדושין סו: ושם) דולד שפחה ועובדת כוכבים כמותה ולא הוי ממזר ונראה דלא קשיא כל כך דהנהו משניות סברי דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וה"ה איפכא ורב אסי סבר כר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין והולד ממזר מעובד כוכבים ועבד והוא הדין הבא על שפחה ועובדת כוכבים ונראה דטעמא דרב יהודה אמר רב אסי משום בנות ולית ליה בנתיה דההוא דרא איצטרוי איצטרו ועל כרחך רבי יוחנן דאמר וכולן לפסול לא משום שבאו על העובדות כוכבים דהא בפ' שני (לקמן כג. ושם) בהדיא סבר כשמואל דאין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה אלא משום בנות הוא דקאמר לפסול ולית ליה דאיצטרוי איצטרו ואע"ג דרב יהודה אית ליה בהחולץ (לקמן מה.) דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר הכא משמיה דרב אסי קאמר: **בדוכתא** דקביעי. דבדוכתייהו הוו רובא מעשרת שבטים ולא כמו שפירש בקונטרס משום דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי דאי אזיל איהו לגבה כל דפריש מרובא פריש כדאמרינן בסוף פרק קמא דכתובות (דף טו.):

א

-

יז

דף

ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה. פירש בקונטרס דמדכתב כי יסיר ולא כתב כי תסיר משמע דלא קאי אבתו לא תקח לבנך דאי יולדת בן לעבודת כוכבים לאו בנך מיקרי ולא קרינן ביה כי תסיר את בנך אלא אבתך לא תתן לבנו קאי וה"ק שמא תלד בן ויסירנו האב מאחרי שאותו קרוי בנך וקשה לר"ת לפירושו דפ"י בנך. קרוי בנך היינו בנך הבא מן הישראלית שאביו עובד כוכבים דעליה קאי כי יסיר וא"כ אמאי מייתי ואמר רבינא בן בתך כו' הרי הן ממש דברי שמואל ורבינא נמי מאי קאמר ש"מ מדרי' יוחנן מה שייד לומר ש"מ דהן ממש דברי רבי

יוחנן ואומר ר"ת דכי יסיר אבתו לא תקח לבנד קאי והכי קאמר כי יסיר החותן את בנד מאחרי והיינו הסרה שאין הזרע מתייחס אחר בנד אלא אחר העובדת כוכבים דאין קרוי בנד אלא בנה ושמואל ורבי יוחנן לא פירשו כלום בעובד כוכבים הבא על בת ישראל אלא רבינא מדקדק דבן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנד מדלא כתב כי יסיר את בתך ש"מ דלית בה הסרה משום דמתייחס אחריה ואין נראה לר"י דכי יסיר משמע כמו הסרה מאת הקב"ה כדמתרגמי ארי יטעי יתה ודרשיי נמי מכי יסיר לרבות כל המסירים ועוד פירש ר"ת בע"א דשמואל ורבי יוחנן דייקי מכי יסיר את בנד דמשמע דוקא על הסרתו הקפיד הכתוב שלא יטעהו ולא על הסרת בן בנו דכיון דבא מן העובדת כוכבים אין קרוי בנד אלא בנה מדלא כתיב כי יסירם או כי יסיר בנד וזרעו מאחרי ורבינא דייק ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנד דדוקא בבנד כי יסיר את בנד למעוטי זרעו אבל בבתך אפי' בזרעו יש לחוש להסרה: **פסולי** דמישן משום פסולי דתרמוד. והא דאמר בפרק שני דקדושין (דף מט:) עשרה קבין עזות ירדו לעולם תשעה נטלה מישן ואחת כל העולם פי' לפי שהן ממזרים הא דלא נקט תרמוד שפסולין יותר שמא אשתרבו למישן עד שגדלו יותר מתרמוד ושמא בתרמוד היו רוב עובדי כוכבים ובמישן רוב ישראל: **משאול** לתרמוד. שאול קורא. בבל לפי שתחילה גלו כולם לבבל כשרים ופסולים ומבבל הלכו כל הפסולים לתרמוד כדאמר בעשרה יוחסין (קדושין סט:) דלא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקיה ומונה כסדר שהלכו הפסולים מזו לזו כמו שהקב הולך ומתגלגל מכאן לכאן:

פרק שני - כיצד

מתני' כיצד. עשה בה מאמר. דסיפא (דף יח:) לא אצטריך דמרישא שמעיי לה אלא איידי דמתני ליה ברישא תנא להו נמי בסיפא: **מאן** דתני ראשונה לא משתבש. הכא לא בעי מאן דתני ראשונה אמאי לא תני שניה כדדייק בריש מסי' ע"ז (דף ב. ושם) מאן דתני אידיהן מ"ט לא תני עידיהן דהתם בעי משום דה"ל למיתני לשון עדות כדכתיב יתנו עדיהן ויצדקו ובתר דמשני דתברא עדיף הדר פריך מאן דתני עידיהן מאי טעמא לא תני אידיהן:

אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא. וא"ת תיפוק ליה מדכתיב (משלי ג) דרכיה דרכי נועם ומהאי טעמא עבדינן מתים כחיים לענין יבום בפי יש מותרות (לקמן פז): אע"ג דאיצטריך למילי אחריני כדאמר בפרקין. גבי מצוה בגדול לייבם א"כ אשת אחיו שלא היה בעולם דכתב רחמנא ל"ל ובפרק ב"ש (לקמן קיא): נמי דייקינן מיני דקטן זוקק ליבום מ"מ משמע דעיקריה לגופיה איצטריך ואר"י דאיצטריך להיכא דחמותה של יבמה מעוברת דהוי שפיר דרכי נועם ותמתין שמא תלד זכר ותהא זקוקה לו: אחוה אחוה מבני יעקב. לענין אשת אחיו שלא היה בעולמו אין סברא למילף מבני יעקב דלא מיקרי אחים אא"כ הם בעולם אחד כבני יעקב דפשיטא דמיקרי אחין ואי לאו דמיעט קרא בהדיא לא הוה שייך למילף מבני יעקב לענין הך מילתא: ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה. פי' בקונט' דרבנן דרבי יהודה בן בתירא דמייתי לקמן דמדפסיק שמואל כר' יהוד' בן בתירא דאמר יש זיקה מכלל דפליגי רבנן וקש' דדלמא בעלמא סברי רבנן דיש זיקה והתם שרו ולא מצרכי להמתין שיעשה אחיו מעשה משום דקידושין מפקעי זיקה דהא חשיב בסוף הערל (לקמן דף פג.) ובפ"ב דמגילה (דף יח): ההיא דרבי יהודה בן בתירא יחידאה דדייקינן דשמואל חייש ליחידאה מדפסיק כר' יהודה ואמאי חשיב ליה יחידאה והא כמה תנאים סברי דיש זיקה ורב אשי דייק מסתם מתניתין דפי' ד' אחין (לקמן ל. ושם) זאת אומרת יש זיקה ואפי' בתרי אחין אלא ודאי בההוא דר"י מודו כולהו דע"י קדושין פקעה זיקה ובסוף שמעתין (דף יח): דמצריך תרי מילי דשמואל היה יכול לומר אי אשמועינן יש זיקה ה"א בההיא דר"י דקידושין מפקעי זיקה אלא טעמא אחרינא אשכח ואין לפרש כדברי האומר אין זיקה היינו ר"מ דא"כ מאי קאמר ה"א ה"מ בתרי הא ר"מ בחד נמי קאמר דאין זיקה וליכא למימר נמי דהיינו ר' יהושע דאמר יפר לאחד ולא לשנים דהא בפי' ד' אחין מוקי פלוגתייהו בעבד בה מאמר ופליגי אי מאמר קונה אי לאו וי"ל דאין נ"ל לחלק משום קידושין ורב יוסף דקרי ליה יחידאה קסבר דכולהו תנאי סברי אין זיקה ולית ליה דרב אשי דדייק ממתני' דפי' ד' אחין דיש זיקה דה"נ פליגי עליה התם וכן משמע בהחולץ (לקמן נ.). דקרי רב יוסף משנה שאינה צריכה להא דתנן יבמתו שמתה מותר באחותה ואע"ג דבעי למידק מינה בשמעתין דיש זיקה אלא דרב יוסף לא בעי למימר דאתא

לאשמועינן דיש זיקה משום דסבר דאין זיקה לכולי עלמא : אבל מחיים לא דאסור לבטל מצות יבמין. ואפילו ר"ג דאמר אם מיאנה מיאנה מודה הכא דשאני התם שכבר נשואה לו וא"ת ומנלן דסבר אין זיקה דלמא לעולם יש זיקה ולאחר מיתה שרי משום דפקעה זיקה כדאמר בסמוך וי"ל דאע"פ שהש"ס עושה בסמוך צריכות' האמת הוא דאי יש זיקה אחר מיתה נמי אסור דזיקה בכדי לא פקעה :

א

-

יח

דף

והאי דקתני מאמר לאפוקי מב"ש. תימה דמה צריך למיתני בשני מקומות לאפוקי מב"ש דלקמן בפ' ד' אחין (דף ל.) גבי ג' אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות כו' קתני נמי עשה בה מאמר ומת חולצת ולא מתייבמת וקאמר רב אשי בגמ' דה"ה אע"ג דלא עשה בה מאמר דיש זיקה והא דקתני מאמר לאפוקי מב"ש וי"ל דאי לאו משנה יתירה הוה דייקנין מתניי כפשטה דמשמע דוקא עשה בה מאמר ורב דאמר אין זיקה סבר דמסברא ה"א דיש זיקה ואי לאו משנה יתירה הוה אמרי' דנקט עשה בה מאמר לאפוקי מב"ש : הא מני ר"מ. דקתני בסיפא דברי ר"מ לעיל דפריך ממתניי ה"מ לשנויי נמי הא מני רבי מאיר אלא דניחא ליה לתרוצי סתמא דמתניי כוותיה : הני מתרי בתי קאתיין. הלשון מגומגם דמשמע דאפשר להם להיות מבית אחד ולא ה"ל למימר טפי אלא ואי אין זיקה האי לייבם חדא כו' : משום דקסבר אסור לבטל מצות יבמין. הא דלא כר"ע דלרבי עקיבא כי חליץ נמי בטיל מצות יבמין (מדאידך) דדריש בפרק החולץ (לקמן מד. ושם) בית חלוץ הכתוב קראו ביתו ומדאורייתא אחות חלוצה הויה כאחות אשה : דלמא אדמייבם חד מיית אידך כו'. וא"ת הא רבנן למיתה לא חשו דלית להו שמתקנין לו אשה אחרת שמא תמות אשתו (יומא ב.) ור"מ גופיה לא חייש לשמא יבקע הנוד ולא לשמא ימות בפרק כל הגט (גיטין דף כח. ושם) וי"ל דלאלתר דוקא לא חייש אבל הכא פעמים שמאחר זמן גדול מלחלוץ ומלייבם אחר חברו ובזמן מרובה חיישינן שמא ימות לכ"ע ואע"ג דאביי מדמה שמא מת לשמא ימות ולשמא מת לא חייש ר"מ אפי' לזמן מרובה דתנן (שם) בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים ושמעתין אתיא כאביי דמשמע דקבלה מיניה אביי

לא מדמי להו לגמרי אלא שמא ימות לאלתר לשמא מת לזמן מרובה תדע דלא לגמרי. מדמי דהא לר' יהודה דחייש לשמא ימות לאלתר אי הוה חייש נמי לשמא מת לאלתר אי"כ אשת כהן שיצא בעלה מפתח ביתו לא תאכל בתרומה אלא כשרואה בעלה בפניה חי וא"ת וליחלוץ חד והדר לייבם אידך דתו ליכא למיחש לביטול יבמין וי"ל דגזרינן דלמא אתי לייבם ברישא וריבין פי' משום דבשעת נפילה לא חזו תרווייהו כל זמן שלא חלץ לאחת וקשיא לפירושו דאותה שנפלה תחילה תשתרי כי חלץ לשניה דהוה לה יבמה שהותרה ונאסרה דתחזור להתירה הראשון: **מיאנה** מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל. ופי' בקונטרס תמתין גדולה עד שתגדיל הקטנה ואין הלשון משמע כן דלא הוה ליה למימר הלזו אלא ותצא משום אחות אשה הואיל דתמתין נמי אגדולה קאי אלא נראה דתמתין הקטנה מלבעול עד שתגדיל אבל בקטנות אסור לבעול אע"ג דסבר אין זיקה דמכוער הדבר כיון דבהאי ביאה לא מיפטרה גדולה:

דף - יח

שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו'. אר"י דדוקא קידש אומרים לו המתן מלישא משום דבשעת נישואין נראה כנושא אחות זקוקתו אבל אם נשא כבר שהיא אשתו גמורה פקע לה זיקה לגמרי ואין צריך להמתין מלבעול ודוקא קידש אחר נפילה כדמוכח בהחולץ (לקמן מא. ושם) דבקידש באיסור איירי דמסיק עלה מתה אשתו מותר ביבמתו משום דהואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה אבל אם קידש בהיתר קודם נפילה שלא היתה אחות זקוקתו בשעת קידושין אי"צ להמתין כלל: **אומרים** לו המתן. וא"ת למה צריך להמתין דכיון דקדשה פקעה לה זיקה לגמרי כדמוכח בפי' ד' אחים (לקמן כט. ושם) גבי הא דא"ר אלעזר מאמר לב"ש אינו קונה קנין גמור אלא לדחות בצרה בלבד א"ר אבין אף אנן נמי תנינא ב"ש אומר יקיימו דיעבד אין לכתחלה לא ואי ס"ד דמאמר קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה ומאי קושיא אפי' קני קנין גמור הא אמרי' הכא דצריך להמתין בקידושין דאורייתא ולפי מאי דפרישית לעיל דמשי"ה חשיב לר"י בן בתירה יחידאה אי"ש וי"ל דלר"י בן בתירה דסבר יש זיקה אין הקידושין מפקיעים הזיקה אבל ר' אבין סבר אין זיקה ולא אסור לייבם אלא משום ביטול מצות יבמין

ולחכי פריך אי מאמר קונה לב"ש קנין גמור זה יעשה קנין גמור ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה ויכולים לעשות ע"י שליח בבת אחת דליכא ביטול מצות יבמין והא דשרי הכא לקיימה אפי' לרבי יהודה בן בתירה ובפי' ד' אחין ששניהם נשואים ב' אחיות דאייתי לעיל קתני סיפא קדמו וכנסו יוציאו אר"י דשאני גבי ד' אחים שהאחיות לא היו באות לעולם לכלל היתר שכל אחת אחות זקוקתו אבל היכא דאחות יבמה אתיא לכלל היתר לאחר שיעשה אחיו מעשה לא החמירו להוציא: **דאי** דרב מאי. וא"ת דבסוף פ"ק דכתובות (דף יב:) נמי אמרינן הא דרב יהודה דשמואל היא ולא פריך דאי דרב מאי וי"ל דהכא משמע דרב יהודה משמיה דרב קאמר לה דקאי ארב הונא דקאמר משמיה דרב שומרת יבם שמתה מותר באמה: **משכחת** לה בחד אחא. וא"ת לעיל בפ"ק (דף ט: ושם) בשמעתיה דלוי קאמר בפלוגתא לא קמיירי ופריך והא א"ר אושעיא חלוק היה ר"ש אף בראשונה הא לרבי אושעיא נמי משכחת לה בחד אחא ולפטור צרתה וצרת צרתה נמי משכחת לה למאי דאמר לקמן דמודי ר"ש בזיקת שני יבמין דלאו ככנוסה דמיא וי"ל דמתני' דפרקין אתא לפרושי פרקין קמא דקתני כיצד אשת אחיו שלא הי' בעולמו ולר' אושעיא דחלוק ר"ש אף בראשונה ע"כ מתני' דפרק קמא איירי בפלוגתא

א

-

יט

דף

שמה יאמרו שתי יבמות כו'. פירש בקונט' שנפלו בבת אחת כר' יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם ועי"ל כגון שהראשונה היא ערוה לאחיו השני שמת שלא היתה זקוקה לו כלל: **והא** טעמא דר"ש משום מאמר ולאו מאמר הוא דתניא וכו'. הו"מ לשנויי דלדבריהם דרבנן קא"ל: **דתניא** אמר להם ר"ש כו'. והא דאמר בפי' ר"ג (לקמן נא:): דר"ש סבר דמאמר קונה קנין גמור היינו לענין שאין ביאה ומאמר אחריו אבל לא עביד לה ככנוסה: **ועוד** מתיב רב אושעיא. כאן מוכיח כפר"ת דרבי אושעיא לאו היינו רב אושעיא. דההיא דפי' הדר בעירובין (ד' סח. ושם) דקסבר התם ר' אושעיא דאין ברירה ובפרק בתרא דביצה (ד' לו: ושם) אית ליה לר' אושעיא ברירה:

רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה כו'. פי' בקונטרס דקסבר ר' שמעון מאמר ספק קונה ספק אינו קונה וכשייבם או חלץ לשניה נפטרת בעלת מאמר ממ"נ ונראה שפי' כן דאין ר"ל שיקנה לר"ש מדרבנן דא"כ לא היה יכול לייבם השניה דהויא לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו במאמר אלא ודאי קסבר דקני לגמרי או לא קני כלל וא"ת אכתי צרתה היא בזיקה וי"ל דר"ש סבר אין זיקה ולר"י נראה דאפילו ס"ל דיש זיקה ומאמר קונה קצת מדרבנן ניחא דאין זיקה אוסרת ולא המאמר אלא היכא דאם היתה נשואה היתה אוסרת וכאן אם היתה נשואה היא עצמה היתה מותרת לר"ש דשרי ייבם ואח"כ נולד ומ"מ אמת הוא דלר"ש אי לא קני מאמר לא קני אפילו מדרבנן מדקאמר לעיל אם מאמרו של שני אינו מאמר אשת ראשון בועל משמע דלא קני כלל: **חלץ** לבעלת מאמר לא נפטרה צרתה. וא"ת ואמאי לא דייק מהכא תיובתא לר' אושעיא דלדידיה כיון דהוי זיקה ככנוסה אמאי לא נפטרה הצרה וי"ל מדרבנן כדאמר לעיל גזירה משום שתי יבמות הבאות משני בתים חדא מיחלצה וחדא מיפטרה בלא כלום: **כנסה** ומת ואח"כ נולד לו אח וכו'. הא מילתא דפשיטא היא ולא הוה צריך כלל למתנייה ואר"י דלא שנאה אלא לאשמועי' דהאי תנא עירובי מערב ותני מילי בהדי הדדי ולהכי דייק מינה דבנולד ולבסוף ייבם לא פליג ר"ש מדעריב ותני להו בהדי כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח דמודה בה ר"ש דאי בנולד ולבסוף ייבם פליג נמי ר"ש א"כ בהדי סיפא הוה ליה למיערבה ולא בהדי רישא והשתא א"ש דלא מותיב לר' אושעיא ממתני' דלא עריב ותני להו דאברייתא שייך למידק כדפרישית: **לערבינהו** ולתנינהו. לא כמו שפירש בקונטרס דאכולהו קאי דאכנסה ומת ואח"כ נולד ודאי ל"פ ר"ש אלא אתרי בתראי קאי: **גמרינן** מביאה דיבמה. דאע"ג דמאמר אינו אלא מדרבנן מ"מ מר מסתבר ליה דעשאוהו חכמים כביאה ולמר מסתבר דעשאוהו כקדושין וכה"ג איכא בפ"ק דב"מ (ד' יא. ושם) דקאמר מר יליף מציאה מגט אע"ג דלקטן לית ליה זכיה אלא מדרבנן כדאמר"י בסוף הניזקין (גיטין סא. ושם):

האי איסורא דאית ליה התירא. דפקע איסור אשת אח דיכול להחזירה לאחר שגרשה וכי היכי דפקע ליה לגבי דידיה איסור אשת אח פקע נמי לגבי אחיו הנולד וה"ל אשת אחיו שהיה בעולמו: **לא תויי** צרת אילונית. אע"ג דמתניי לא קתני צרה מ"מ הוי בכלל דכל שאיסורה איסור ערוה דמשמע שאיסורה בא מחמת ערוה דהיינו הצרה ולא הוצרך להזכיר הצרה בהדיא משום דאפירקין דלעיל קאי והא דלא קאמר לאיתויי צרת סוטה וצרת מחזיר גרושה משום דאילונית דמיא טפי לעריות שמותרות למת ואסורות לייבם: **בשלמא** מן הנשואין כו'. תימה דמן הנשואין נמי תיקשי ליה דאמאי חולצת כיון דאין עולה לייבום דלא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה ותיהוי כי חייבי כריתות וי"ל דלא קאמר בשלמא אלא ממאי דאין מתייבמת: **יבא** עשה וידחה לא תעשה. הקשה ריב"א בפ"ב דסנהדרין (דף יט. ושם) דכיון דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה כדאמר בסוף פ' ד' אחין (לקמן ד' לד. ושם) היאך תתיבם דבביא' ראשונה ליכא הקמת שם וביאה שניה אסירא ליה כדאמר לקמן גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה ואר"י דלא קשה מידי דלא בעינן שתהא ראויה להקמת שם אלא שהיבמה והיבם יהו ראוין להקמת שם ולא ממעטינן אלא אילונית וסריס שאינן ראוין לילד לעולם אבל ביאה שאין יכולה להתעבר בה לא ממעטי כיון שהאשה או היבם ראוין לבסוף להוליד דאל"כ תיקשה היאך קטנה מתייבמת לרבנן וגם לרבי מאיר היתה מתייבמת אי לאו חששא דשמא תמצא אילונית ובפרק ב"ש (לקמן דף קיא:) תנן קטן הבא על הגדולה תגדלנו ובפ' הבא על יבמתו (לקמן נה:) נמי מרבינן דנקנית בביאה שלא כדרכה והעראה אע"פ שאין מתעברת בה: **אי** הכי חייבי לאוין נמי. פ"י כיון דאין עולים לייבום לא יעלו לחליצה ותימה לר"י היכי מצי למימר דלא יעלו לחליצה הא מיבמתו דשמעינן

דאין עולין לייבום מהתם שמעינן דעולין לחליצה כדדרשינן יש לך יבמה אחרת שעולה לחליצה ועוד דפריך מה ראית פ"י דאימא איפכא ונוקי

יבמתו לחייבי כרת ואם לא יחפוץ לחייבי לאוין היכי מצי למעוטי מאם לא יחפוץ חייבי לאוין מחליצה הא קרינן בהו אם חפץ יבם דאתי עשה ודחי ל"ת כיון דמוקמינן יבמתו לחייבי כריתות וקצת היה נראה לפרש דה"פ א"ה חייבי לאוין נמי נשוה חליצה וייבום מהאי קרא ותו פריך מה ראית פירוש דמהאי קרא ולא יחפוץ נשוה חייבי לאוין לחליצה וייבום וליהוו בני חליצה וייבום ואין להקשות דלמה לן קרא להכי דלישתוק קרא מיניי דטובא איצטריך כדפרישית לקמן בפי החולץ (דף מד.) ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא אבל קשה דאם כן מאי קא משני מיסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין דמשמע מתוך התירוץ דהוא פריך שלא יעלו חייבי לאוין לחליצה וי"ל בדוחק דמחייבי לאוין וחייבי עשה פריך והכי פריך א"ה חייבי לאוין וחייבי עשה נשוה לחליצה וייבום מהאי קרא וחייבי לאוין יעלו גם לייבום וחייבי עשה לא יעלו גם לחליצה ועיקר פירכא מחייבי עשה: **מסתברא** חייבי לאוין תפסי בהו קדושין. ותימה מנלן לאוקמי קרא בחייבי לאוין נוקי קרא בחייבי עשה גרידא דאע"ג דאין מייבמין מ"מ עולים לחליצה כיון דתפסי בהו קידושין אבל חייבי לאוין נימא דאתי עשה ודחי לא תעשה ויעלו גם לייבום וי"ל דמשמע ליה השתא לדרוש מקרא דיבמתו לאסור יבום ולהצריך חליצה אבל קשה א"כ היכי הוה בעי לאוקמי קרא בחייבי כריתות והא ל"ל דהכי פריך ואימא חייבי כריתות נמי ליבעי חליצה מהאי קרא דהא קאמר בתר הכי ומה ראית דמשמע ואימא איפכא: **פצוע** דכא וכרות שפכה וסריס אדם. פירוש סריס אדם לאפוקי בידי שמים שלא היה להם שעת הכושר: **אם** בעלו קנו. ה"ה דלכתחילה נמי שרי כדמוכח לקמן אלא איידי דנקט בסיפא לשון דיעבד נקט נמי ברישא לשון דיעבד: **אמר** קרא והתקדשתם. אע"ג דהאי עשה נמי הוה במצות יבום ואיכא תרי עשה מ"מ אין תרי עשה דוחה ל"ת ועשה: **אי** הכי כל הנשים לא יתייבמו. ... כל הני פירכי לא פריך שיעקרו חכמים לגמרי מצות ייבום והכי פי' אשת אחיו מאביו לא תתייבם כשאינו אחיו אלא מאביו לא תתייבם עד דמיחדי באבא ובאמא גזירי' משום אשת אחיו מאמו אשה שאין לה בנים לא תתייבם פירוש שאין לה עכשיו אבל היו לה בחיי הבעל ומתו גזירה משום אשה שיש לה בנים אשת אחיו שהיה בעולמו כגון שבא ממדינת הים והיה מוחזק לן דלית ליה אחים דדמי כמי שלא היה בעולמו כל הנשים לא יתייבמו פירוש אשה שלא היה לה בנים מעולם לא מזה ולא מאחר דדמיא לאילונית: **גזירה** ביאה ראשונה אטו כו'. אלמנה מן הנשואין וחייבי עשה נפקא לן מיבמתו דאע"ג דאין עולין ליבום עולין לחליצה: **אטו** ביאה שניה. לאו דוקא נקט ביאה שניה דהא אפילו גמר ביאה

ראשונה אסור דיבמה נקנית בהעראה והו"מ למימר גזירה אטו גמר ביאה ואין להתיר ביאה שניה מטעם דנעשית אשתו לכל דבר דאינה נעשית כאשתו אלא היכא דשרי ליה בלא דחייה אבל חייבי לאוין אפילו ביאה ראשונה לא שריא אלא משום דאתי עשה ודחי לא תעשה וביאה שניה דלית בה עשה לא דחיא אע"ג דבפרק הבא על יבמתו (לקמן סא.) לא מצריך קרא אלא לאירס ואח"כ נתמנה להיות כהן גדול אבל נשאה קודם שנתמנה משמע דלא צריך קרא שיכול לקיימה משום דנשאה בהיתר התם נמי משום דבהיתר בלא שום דחיית איסור נשאה אבל הכא ביאה ראשונה לא שריא אלא משום דאתי עשה ודחי לא תעשה ביאה דמצוה דחיא דלאו מצוה לא דחיא: **מיתבי** ואם בעלו קנו. תימה דרבא גופי מותבי מהך ברייתא והשתא איתותב מינה:

א

-

כא

דף

רב יהודה אמר ואזן וחקר. והא דאמר פרק שני דעירובין (דף כא:) בשעה שתיקן שלמה נטילת ידים ועירובין יצאת בת קול ואמרה כו' ולא חשיב שניות שמא אחר בת קול תקנה: **ומותר** באשת חמיו. ירושלמי אשת חמיו אסורה משום. מראית העין וא"ת תורה היא לאסור' הא דוד נשא רצפה בת איה וקאמר נמי שני חורגין שגדלו בבית אסורה מפני מראית העין רבי חנינא אומר יסבון באתרא דלא חכימי להו ומעשה בפרובינציא באחד שהיה טבח ויינו מזוג לישא אשת חמיו ואפסדיה ר"ת לסעודתיה ואע"ג דשמעתין שרי להו אשת חמיו וחורגו שמא. אחר כך אסרום ומיהו בסוף משוח מלחמה מוכיח סוגיא דלא חיישינן למראית העין גבי חורגה הגדילה בין האחין: **אי** הכי אשת חמיו נמי. מאם אם חמיו לא מצי למיפרך דתימא ליה אני מותרת לך כו' דבעיא היא לקמן אם שניות דרבי חייא יש להן הפסק או לא:

לא אסרו כלת בתו אלא משום כלת בנו. ותימה דאמאי לא אסרינן לה משום כל שבנקבה ערוה בזכר גזרו על אשתו משום שנייה כדלקמן דטעם גמור הוא ולא סימנא בעלמא מדפריך עלה מ"ש הני ומ"ש הני הא בחד קדושי מקרב לה כו' ועוד מדפשיט מינה אשת אחי האם מן האם ולא מוקי לה בכלת בתו ואור"י דתנא דברייתא לית ליה ההוא טעמא אבל בדורות האחרונים גזרו ולהכי כי פריך מאי שייר דהאי שייר לא בעי למימר דשייר אשת אחי האם מן האם דפשיטנא לאיסור' ואם תאמר מאי פריך וכללא הוא חמותו ערוה כו' דלמא בהני נמי גזרו בתר הכי מהאי טעמא וי"ל דקים ליה בהנהו דשרו והא דפריך לקמן וליטעמין שבסרי הויין אע"ג דבתר הכי גזרו כדפי' יודע הוא דשניות דמר בריה דרבנא בדורות אחרונים הוה: **רב** אשי אמר כגון כלה דבי רב מרי בר איסק. כל חד נקיט אותו שהיה בימיו וצ"ל דתרי מרי בר איסק הוו אחד בימי רב אשי כדמשמע הכא ובפרק אלו מציאות (ב"מ דף כב.) אממר ורב אשי ומר זוטרא איקלעו לבוסתני' דבי מרי בר איסק ואחד היה בימי רב חסדא דאמר בהמפקיד (שם דף לט: ושם) מרי בר איסק. ואיכא דאמרי חנה בר איסק אתא ליה אחוה מבי חוזאי אתא לקמיה דרב חסדא ורב חסדא נפטר בימי רבא כדאמר בפ' בתרא דיומא (ד' עה: ושם) וביום שמת רבא נולד רב אשי כדאיתא בפרק עשרה יוחסין (קידושין דף עב:): **אשת** אחי אבי האב ואחות אבי האב מהו. הוה מצי למיבעי אחות אם האם והיא בכלל אחות אבי האב דלמטה דידה ערוה ואית ספרים דגרסינן לה בהדיא: **מאי** שייר דהאי שייר. אף על גב דתרתני נינהו חדא חשיב להו כדקאמר בסמוך הנהו תרתני דדמיין להדדי חדא חשיב להו ופירש בקונטרס דהנך תרתני היינו אשת אחי אבי האב ואחות אבי האב ולא כמו שפירש רבינו יצחק בן רבינו מאיר דקאי אשת אחי האם מן האם ואשת אחי האם מן האב דכולהו אחי אמו קרו להו: **אמימר** אכשר כו'. פסק רבינו חננאל דהלכה כאמימר וכן בשאלתות דרב אחאי וכן משמע דסבר רב אשי דקאמר השתא נמי דכתיבי לאיסורא לאו מר בריה דרבנא חתים עלייהו ולר"י נראה דאין הלכה כאמימר דסוגיא דגמרא בהחולץ (לקמן דף מ: ושם) דלא כוותיה וקאמר נמי אממר מוקי לה משום חולץ וקסבר גזרו שניות בחלוצה ואין התלמוד רוצה לפשוט בעיא שלו מדברי אממר:

שניות דרבי חייא יש להן הפסק או לא. תימה דלעיל תנא דכלת בן בנו אסורה עד סוף כל הדורות ודומה דכ"ש בת בן בנו עד סוף כל הדורות שהן קורבי עצמו ולא מחמת קדושין וי"ל דכלת בן בנו יש לאוסרו שהן בני ירושה ושכיחא גביה אבל בת בני בניים לאו בת ירושה היא ולא שכיחא גביה: **ערוה** לכל מסורה. תימה דלעיל קאמר דטעמא דגרים שלא יאמרו באנו מקדושה כו' והכא משמע טעמא משום דאתיא לאיחלופי בישראל כדפ"י בקונטרס וכן בפ' נושאין (לקמן דף צז: ושם) משמע דטעמא משום איחלופי גבי בני יודן אמתא אישתחרור שרא להו רב אחא בר יעקב למינסב נשי דהדדי וקאמר מן האם ולא מן האב כולי עלמא לא פליגי דאסור [מן האב ולא מן האם כולי עלמא לא פליגי דמותר כי פליגי מן האב ומן האם] ואי משום שמא יאמרו אמאי שרי התם מן האב ומן האם אבל אי משום איחלופי ניחא דכיון דאיכא נמי צד אב לא אתי לאיחלופי דבתר אב שדי להו ומצרים אין להם קורבת אב דכתיב וזרמת סוסים זרמתם ולא שייך למיגזר אטו ישראל ויש לומר דהני תרי טעמי צריכין דבקורבת אב שהיו אסורין קודם לא שייך טעמא לאיחלופי שהכל יודעים דרחמנא אפקריה לזרעיה כגון אשת אביו לרבי עקיבא ואחות אביו לרבי אליעזר דאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נח.) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ר' אליעזר אומר אחות אביו ור"ט אומר אשת אביו הוי טעמא שלא יאמרו כו' אבל אשת אביו לרבי אליעזר ואחות אביו לרבי עקיבא שרי דלא משום שמא יאמרו איכא ולא משום איחלופי איכא אבל עריות שמצד אם שלא היו אסורות קודם יש לאסור משום איחלופי דמשום שמא יאמרו ליכא והא דאמר בפרק ד' מיתות (גי'ז שם) נשא אחותו מן האם יוציא היינו משום איחלופי דשמא יאמרו ליכא שלא היו נאסרות בגיותם ומן האב יקיים דמשום איחלופי ליכא בצד אב כדפרישית והיינו טעמא נמי דאמר אחין מן האם לא יעידו לכתחלה דלמא אתי לאיחלופי אבל מן האב יעידו לכתחלה: **מי** שיש לו אח מ"מ זוקק אשת אחיו. בגמרא מפרש לאתויי ממזר וא"ת מרישא שמעינן לה בת ישראל לנתין וממזר דחולצת ולא מתייבמת ויש לומר דאי מהתם הוי אמינא כששניהם ממזרים אבל כשאחיו המת כשר אין אחיו ממזר זוקק אשתו: **פשיטא** אחיו הוא. תימה אמאי פשיטא ליה הא איצטריך שפיר לאשמועינן דמחייבי כריתות הוי אחיו ולא ממעטינן ליה למי שיש אישות לאביך בה כדפריך לקמן (דף כג.) לרבי יוסי בר יהודה ואימא למי שיש אישות לאביך בה למעוטי חייבי כריתות וי"ל דה"מ לשנויי הכי אלא

דניחא ליה לשנויי דאיצטריך משום דהוה ילפינן אחוה אחוה מבני יעקב
דמשום האי טעמא איצטריך בן אין לו עיין עליו דממזר פוטר מן היבום
דלא נימא דנילף אחוה אחוה מבני יעקב דלא זקיק ומדלא זקיק מיפטר
נמי לא פטר ועוד אור"י דהכי פריך פשיטא כיון דתני אחיו הוא לכל דבר
פשיטא דזוקק נמי ליבום ומשני דס"ד אע"ג דאחיו הוא לכל דבר ה"א
[ליבום] לא זוקק משום דילפינן אחוה אחוה מבני יעקב ובתר הכי פריך
ואחיו הוא לכל דבר דהיינו ליורשו וליטמא לו פשיטא כיון דזוקק ליבום
אף על גב דהוה ס"ד למילף מבני יעקב כ"ש לשאר דברים :

ב

-

כב

דף

מאי טעמא. הכא לא פריך פשיטא דבנו הוא כדפריך לעיל פשיטא אחיו
הוא אלא אדרבה בעי מאי טעמא והיינו משום דשני לעיל נילף אחוה
אחוה מבני יעקב כו' ולהכי בעי מאי טעמא לא ילפינן מבני יעקב דלא
זקוקה ואם כן מיפטר נמי לא ליפטר : **בן** אין לו עיין עליו. אע"ג דסתם
אח ובן הוי אפילו ממזר כדפריך לעיל פשיטא אחיו הוא והכא נמי לא
איצטריך ובן אין לו עיין עליו אלא משום דלא נילף מבני יעקב [והא
דאיצטריך וזרע אין לה עיין עלה היינו משום] דסתם זרע לא הוי אלא
זרע כשר כדאמר בריש קדושין (דף ד. ד.) אין לי אלא זרע כשר זרע פסול
מנין ולענין בני בנים הוי איפכא דזרע משמע אפי' בני בנים כדמשמע נמי
התם דקאמר זרע זרעה לא צריך קרא דבני בנים הרי הן כבנים ובן לא
משמע אלא בן לבדו כדאמר ביש נוחלין (ב"ב דף קטו. ושם) אין לי אלא
בן ובן הבן ובת הבן בן בת הבן מנין ונראה לר"י דמעיינן עליו דהכא גבי
יבום אין לדרוש בן הבת ובת הבן שיפטר מן היבום כיון דאפקינן לאתויי
ממזר ולהכי איצטריך לאתויי בן הבן ובת הבן לענין נחלה ולא בעי למילף
מדלענין יבום בן ובן הבן כי הדדי נינהו לענין נחלה נמי כי הדדי נינהו
כדאמר התם (שם דף קטו. ושם) גבי בת וא"ת ונדרוש איפכא גבי נחלה
לאתויי ממזר ומאין לו דגבי יבום נדרוש בן הבן וי"ל דגבי נחלה א"צ
לאתויי ממזר דלכל מילי בנו הוא אלא דלענין יבום הוה ס"ד למילף מבני
יעקב ולהכי ע"כ ההוא דנחלה אתא לרבות בן הבן והא דפשיט ליה ביש
נוחלין דלענין יבום בן ובת כי הדדי נינהו נראה לר"י דנפקא לן מלא ימחה
פרט לזה שאין שמו מחוי א"נ דבת וממזר שקולים ובת נמי נפקא מעיין

עליו דהכא ומיהו קשה לר"י דהיכי נוכל לומר דשקולים הם בת וממזר
הא כיון דמצינו לאוקומי עיין עליו בבת מהיכי תיתי לאוקומי אף בממזר
כיון דמאחיה אחיה משמע למעוטי ממזר וי"ל כיון דאחיה אחיה
איצטריך לדרשא אחריתי לית לן למעוטי מיניה ממזר לענין יבום כיון
דלכל מילי חשיב בן ואח ולגבי יבום נמי מצי לרבווי בהדיא בת מעיין עליו
הלכך אע"ג דאיצטריך לרבווי בת לא נניח בשביל כך מלרבווי ממזר תדע
דהא ריש לקיש דריש לה בריש החולץ (לקמן לה : ושם) למילתא אחריתי
ואפ"ה מרבינן מיניה ממזר : **כשעשה** תשובה. והא דאמר בפ' הנחנקין
(סנהדרין דף פה : ושם) לכל אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו
חוץ ממסית כו' התם כשעשה תשובה וא"ת בשלמא מלקות משכחת
דמחייב אע"פ שעשה תשובה אלא לקללו מי שעשה תשובה אין רשאי
לקללו אפילו אחר ויש לומר דאם הזכיר שם שמים לבטלה או עשה דבר
שנתחייב בו נדוי אף על פי שעשה תשובה חייב ולא מיפטר :

א

-

כג

דף

וכי יש אהובה לפני המקום. דפשיטא דבשביל אהבת ושנאת הבעל לא
יפקיע המקום זכות בנה ואם תאמר ונימא שנואה היינו רשעה דהיא
שנואה לפני המקום וי"ל דמשמע ליה אהובה ושנואה בנישואיה ואם
ברשעה מדבר בלא נישואיה נמי יש לשנאותה : **ורבי** יוסי ברבי יהודה חד
בשפחה וחד בעובדת כוכבים. וא"ת ולמה לי קרא דהאשה וילדיה דמבת
אשת אביך נפקי תרוייהו דאין אישות לאביך בה וי"ל דהוה מוקמינן
קרא בדמסתברא טפי ואידך הוה מרבינן ממולדת חוץ בין שאומרים
לאביך הוצא כי היכי דמרבינן מיניה חייבי כריתות : **ואי** אשמועינן עובדת
כוכבים משום דלא שייכא במצות. לא הוה צריך להך צריכותא דעובדת
כוכבים לא מפרש בהדיא בקרא ובטעמא קמא סגי דאי לאו אלא חד קרא
הוה מוקמינן בשפחה משום דאין לה חיים וא"ת השתא דאיכא טעמא
בעובדת כוכביי ואיכא טעמא בשפחה למה לי קרא דהאשה וילדיה דמבת
אשת אביך ממעטי תרווייהו דהי מינייהו מפקת וי"ל דה"א טעמא דלא
שייך במצות עדיף והוה מוקמינן לה בעובדת כוכבים ואע"ג דטעמא
דעובדת כוכביי לא הוה אתא משפחה כיון דאיכא בשפחה טעם כל דהו
דלא הוי בעובדת כוכבים : **קסבר** רבינא עובד כוכבים ועבד הבא על בת

ישראל הולד כשר. כן גירי הקונטרס וכן כתוב ברוב ספרים כאן אבל בקדושין בסוף פרק האומר (דף סח: ושם) ברוב ספרים כתוב הולד ממזר וכן גורס התם וכן נראה עיקר לר"י דכיון דבתר ישראלית שדינן ליה הוה טפי ממזר ממאי דהוה שדינן בתר עובד כוכבים דאין ממזרות לעובד כוכבים וכן משמע לעיל דקא"ר יוחנן בספ"ק (דף יז. ושם) וכולן לפסול והדר קאמר כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה ואין חוששין לקדושיו דעובד כוכבים הוא ולא ממזר והא דאמרינן בפרק יש בכור (בכורות דף מז. ושם) גבי לויא שנתעברה מן העובד כוכבים בנה פטור מה' סלעים לא תימא למ"ד אין מזהמין את הולד אלא אפילו למ"ד מזהמין לוי פסול איקרי אומר ר"י דמ"ד אין מזהמין היינו מ"ד הולד ממזר דלאו בתר עובד כוכבים שדינן ליה ולשון מזהמין על שם עובדי כוכבים שהן מזהמין ובקונטרס לא פירש שם כן: **ההוא** בשבעה אומות כתיב. ואע"ג דלא תחנם דכתיב נמי התם מוקמינן בפרק קמא דמסכת ע"ז' (דף כ.) בכל אומות עובדי עבודת כוכבים הכא לא מוקמינן ליה בז' אומות אלא משום דכי יסיר משמע שבעה אומות דמסירין טפי ואי לאו כי יסיר הוה מוקמינן ליה נמי בכל אומות עובדי עבודת כוכבים לרבנן ולר"ש דדריש טעמא דקרא אי לאו כי יסיר הוה דרשי' דטעמא דקרא משום הסרה והוה מוקי ליה דוקא בז' אומות דמסירין טפי וא"ת דלא תתחתן במ דכתיב נמי התם מוקמינן דוקא בז' אומות אע"ג דאין שייך שם הסרה דבגירותן איירי כדאמר בהערל (לקמן דף עו. ושם) וי"ל דעל כרחך אי אפשר לאוקומי בכל אומות דמדאסר גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי מכלל דשאר גרים שרי בישראל ואם תאמר והיכי כרת ברית שלמה עם חירם מלך צור דכתיב ויכרתו ברית שניהם (מ"א ה) והכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם (דברים ז) ובכל האומות עובדי עבודת כוכבים איירי כמו ולא תחנם וי"ל דשמא לא אסר אלא כריתת ברית לשם עבודת כוכבים כדכתיב באידך קרא לא תכרות להם ולא להיהם ברית (שמות כג) או שמא חירם מלך צור גר תושב היה ועוד נ"ל דלא מיתסר כריתת ברית אלא דוקא בשבעה אומות מדכתיב גבי גבעונים (יהושע ט) אולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע דבשאר אומות שרי ואע"ג דלא תחנם איירי בכל אומות עובדי עבודת כוכבים כריתת ברית שאני דמוכח עניינא דאיירי דוקא בשבעה אומות כמו לא תחיה כל נשמה דדוקא ז' האומות היו מצווים להחרים דכתיב שבעה גוים רבים ועצומים וכו' החרם תחרים (דברים ז) וצוה הכתוב שלא לכרות להם ברית שלום שלא להכותם כדי לכבוש ארץ ישראל: **מאן** תנא דפליג עליה דרבי יוסי ברי יהודה ר"ש היא. בסוף פי'

האומר (קדושין סח : ושם) איתא הך סוגיא ומשני בענין אחר דאמר קרא כי תהיינה וילדו לו כל היכא דקרינן ביה כי תהיינה קרינן ביה וילדו לו וכל היכא דלא קרינן ביה כי תהיינה לא קרינן ביה וילדו לו וקאמר נמי בתר הכי אם כן האשה וילדיה למה לי ומוקי לה לדרשא אחריתי ולא קאמר חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וצריכי :

דף כג - ב

קדמו וכנסו אין מוציאין מידם. אר"י דווקא משום דשמה לא פגע באחות זקוקתו אבל אי ודאי הוה זקוק להוציא אף על גב דגבי שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה (לקמן דף מא.). אין צריך לרבנן אפילו להמתין היינו משום שקדש תחלה ולא בא עליה באיסור דכבר נפטרה היבמה [זיקתה ממנו] בקדושי אחותה אבל הכא דקני לה בביאה דוקא במקום ספק הוא דאמרינן קדמו וכנסו אין מוציאין מידם אבל בודאי לא : **קדושין** שאין מסורים לביאה. פירוש דע"י קדושין קא מפסדה בביאה אבל חייבי לאוין ועשה חשיבי קדושין המסורים לביאה : **דיקא** נמי דקתני אינו יודע. וא"ת א"כ תקשה לאב"י דאמר בפ' האיש מקדש (קדושין דף נא. ושם) דהוי קדושין וי"ל דאין יודע משמע הכי ומשמע הכי : **ומאי** שנא מהא דתנן. פי' בקונט' דפריך אהא דקתני במתני' קדמו וכנסו אין מוציאין מידם וקשה דלפי זה ה"ל לאתויי סיפא דמתניתין דד' אחין ועוד דבסמוך מייתי סיפא דמתני' אברייתא דשילא ואר"י דפריך אהא דקתני במתניתין אחד חולץ וא' מייבם וגבי ד' אחין שתיהן חולצות :

דף כד - א

אי למ"ד יש זיקה. אר"י אע"ג דלמ"ד יש זיקה ליכא למיגזר לייבם אחר חליצה משום דלמא אתי לייבם ברישא כדמשמע בפרק ד' אחין (לקמן

דף כז : ושם) גבי רבי יוחנן דאמר אחיות איני יודע מי שנאן מ"מ ליכא למימר דליחלץ חד ולייבם חד כיון דכל אחת נאסרה שעה אחת אסורה עולמית אפילו ראשונה דלית ליה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להתירה אלא לר' יוחנן לכך הוצרך לומר אחיות איני יודע מי שנאן ולמ"ד אין זיקה אף על גב דלרב דאמר אין זיקה לית ליה לקמן כיון שנאסרה שעה וכו' מ"מ גזרינן דלא ליחלץ חד ולייבם חד אטו דלמא מייבם ברישא דכיון דאין זיקה אתי למטעי ולייבם ברישא דהא לא מסקי אינשי אדעתיהו דלמא מית אידך אבל הכא כל חד וחד אמרינן אימא דידיה מתרמיא ליה [וליכא למגזר דלמא מייבם ברישא דאפילו מייבם ברישא אימא דידיה אתרמי ליה וכי מייבם] שפיר עבד ומשום מ"ד אין זיקה צריך לומר כל כך : **וספק** חלוצה לא גזרו בהו רבנן. הקשה הר"ר משה ברבי יעקב מפיה"ס דאמר בהחולץ (לקמן דף לו :) מת בתוך ל' יום אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא אינה חולצת ולמה לא תחלוץ כיון דספק חלוצה מותרת לכהן וי"ל דהתם שחולצת לאחר נשואין יאמרו קמו רבנן במילתא דנפל הוה ולכך הוצרכו חליצה ואתי למישרי חלוצה לכהן אבל הכא כל אחד כשכונס אמריי קים ליה להאי דלאו חלוצה היא ולכך כנסה : **או** אינו אלא לשם. ויהא כוליה קרא כפשטיה ולא נדרוש מבכור דמצוה בגדול לייבם אלא ה"ק והיה הבכור פי' הראשון שתלד היבמה יקרא שמו בשם המת ויליף בג"ש דלאו שם ממש קאמר אלא לנחלה וכיון דלנחלה קאמר ליכא לאוקומי קרא אלא ביבם דאי על הבכור שתלד היבמה קאמר קרא שיקום על שם המת לנחלה שאותו בכור יירש את המת דאם כן יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה דהשתא לא שייך למימר דה"ק אמרו ליה ליבם כדקאמי' בסמוך : ה"ג ואם לא רצה הולכין אצל אחיו הקטן. פי' אצל קטן ממנו לא רצה הולכים אצל אחיו פירוש שאר פשוטין קטנים ממנו לא רצו חוזרין אצל גדול ויש ספרים דלא גרסי אלא הולכין אצל קטן ותו לא וצריך לומר דמשמע דקטן ממנו קאמר מדלא נקט לישנא דמתני' דהחולץ (לקמן דף לט.) מהלכין על כל האחין :

חוזרת ביובל. : **גירות** מיהא הויא. דמשמע לא יכנוס הוא אבל אחר שרי לכנוס לכתחלה : **הלכה** כדברי האומר כולם גרים הם. הך גירי אריות לא דמי להא דאיכא מ"ד כותים גירי אריות הן דהתם היו עובדים אלהיהם כדכתיב בספר מלכים ולמ"ד גירי אמת הן קסבר דשוב נתגיירו לגמרי. : **אי** הכי לכתחלה נמי. אי אמרת בשלמא דאינה גירות גמורה ניתא דלכתחלה לא יכנוס משום דספק גירות היא דשמא נתגיירה לשם איש ודיעבד אין להוציא דאין להחמיר משום חששא זו : **משום** דרב אסי הסר ממך עקשות פה כו'. אר"י דבנטען על הפנויה אין להחמיר מלכנוס משום לזות שפתים דאדרבה מצוה לכונסה דבאנוסה כתיב ולו תהיה לאשה (דברים כב) : **לא** בימי דוד ולא בימי שלמה. מאיתי הגיתי. ובת פרעה דבימי שלמה לא קשה דמידי הוא טעמא אלא משום שולחן מלכים והני לא צריכי אבל קשה דאמרין בהערל (לקמן דף עט. ושם) גבי מעשה דגבעונים דבימי דוד נתוספו גרים על ישראל ק"ן אלף וי"ל דמעצמן נתגיירו כדאשכחן גבי מרדכי ואסתר ורבים מעמי הארץ מתיהדים ויש ספרים שכתב בהן לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה אלא שנעשו גרים גרורים וההיא דפ"ב דשבת (דף לא.) ההוא דאתא לקמיה דהלל ואמר גיירני ע"מ לעשות כ"ג בטוח היה הלל דסופו לעשות לשם שמים וכן ההיא דהתכלת (מנחות מד.) דאתיא לקמיה. דרבי גיירני ע"מ שאנשא לאותו תלמיד : **אמר** רבי הואיל ומכוער הדבר תצא. אר"ת דתצא מן הרוכל אם נשאת לו דכל הסוגיא איירי בנטען דאין לומר תצא מן הבעל דאין האשה נאסרת על בעלה אלא על ידי קנוי וסתירה או שיראו דרך מנאפין ועוד דלגבי בעל הוי קלא דבתר נשואין דאמר בהאשה רבה (לקמן דף צב. ושם) דלקלא דלבתר נשואין לא חיישינן ורוק למעלה בגג הכילה לא עדיף מקלא דלא פסיק דהא בסמוך אמר דלרבי מפקינן אפי' בקלא דפסיק מכח הך ברייתא אלא ודאי תצא מן הרוכל אם נשאה דרוק למעלה בגג הכילה הוי קלא דקמי נישואי רוכל וכן פר"ח וכן נראה לר"י דמתוך ההלכה משמע דאין מוציאים ע"י קול מבעלה דקאמר ובית דין בעדים הוא דמפקי משמע דדבר פשוט הוא דמבעל לא מפקי אלא בעדים אע"ג דמנטען קתני בברייתא דמפקי בקול [אף דקתני הוציאוה הדר רב נחמן דבסמוך הוציאה תנן דמשמע על ידי בעלה אפי"ה מבעלה לא מפקינן על ידי קול] באין בניס מן הראשון והא דאיצטריי בהנהו עובדי דסוף נדרים (דף צא :) להנהו

טעמי דאיתתא שריא דאם איתא דעבד איסורא אירכוסי הוי מירכס ואם איתא דעבד איסורא ניחא ליה דליכול נראה לר"י דהתם באומרת טמאה אני כי מתניי דהתם דעלה קאי ואפ"ה שריא מהנהו טעמי אבל באומרת טהורה אני שריא בלאו הנהו טעמי דהתם ואין לתמוה אמאי שריא כיון שאומרת טמאה הא שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא דלפי שראו חכמים שנתקלקלו הנשים ליתן עיניהם באחר ורוב האומרות כן משקרות לכך נראה להם להתירן. : הא בקלא דפסיק. ומיהו רב גופיה אית ליה ל"ש קלא דפסיק ול"ש קלא דלא פסיק : ואכתי מי דמי. בספרים ישנים לא גרסי ליה אלא גרסי ורבה בר נחמן הוציאה תני הכא בעל והכא. בועל הכא אמור רבנן וכו' ועד ולא היא חד שינויא הוא והכי פירושו ורבה ב"ר נחמן הוציאה תני וכיון דתני הוציאה והכא בעל והכא בועל הוציאה ולא בית דין ואפ"ה קתני במתניי ואם כנס יוציא ה"ה דהתם בגיטין (דף מה :) נמי אם כנס מוציא ויפה פשיט רבה ב"ר נחמן ומסיק ולא היא כו' קם ביה בקלא דליתיה ומה שאסור להחזיר אינו משום שסבורים העולם שאסורה לו משום שם רע דהא סברי דקם ביה בקלא דליתיה אלא משום קלקול או משום פריצות כדאמרינן בגיטין וקשיא לר"י דהיאך היה מדמה אותה רבה ב"ר נחמן וכי לא היה יודע טעם זה דבהדיא מפרש להנהו טעמי בהשולח (גיטין דף מו.) בברייתא וי"ל דלא שמיע ליה אי"נ אומר ר"י דרבה ב"ר נחמן יודע טעמי דקלקול ופריצות אבל סובר דכנס יוציא מפני שהעולם אין יודעים הטעם דקלקולא ופריצות אלא סוברים שמחמת שם רע אסורה לו כיון שגירשה ע"י כן ולכך אם כנס יוציא משום רננה כמתניתין דהכא ומסיק ולא היא שיטעו העולם בזה כי יש חילוק גדול בין מתניי דהכא למתניי דהתם דהכא אלמיה לקלא כו' : הכא איכא כתבא דתנן מה בין גט כו'. ואע"ג דלאביי בסוף פ"ב דגיטין (דף כג :) איירי הך משנה בח"ל מ"מ דייק שפיר מינה דיש לסמוך על הכתב : מת הרגתיו הרגנוהו. כיון דאפילו במת לא ישא את אשתו לא הוה צריך למיתני הרגנוהו ואפילו בהרגתיו לאחר תנשא ולא תני ליה אלא משום דר' יהודה מפליג בין הרגתיו להרגנוהו : הוא ואחר מצטרפים להורגו. הקשה הר"ר חיים דבסוף פ"ק דמכות (דף ו. ושם) פריך הרוג ונרבע יציל משמע דהרוג ונרבע פסולים להעיד משום שונא והכא משמע דכשר וי"ל דלא משום שונא פסול נרבע התם אלא בנרבע לרצונו איירי ומשום רשע פסול אפילו לרבא דבסמוך דסובר דלרצונו נמי כשר מכל מקום כשיש עדים שנרבע לרצונו הוי כנמצא אחד מהן קרוב או פסול וכי פריך בתר הכי הורג ורובע

יציל פיי יצילו על עצמם הוה מצי למינקט נרבע דקאי ביה כיון דאיירי
בנרבע לרצונו אלא

ב

-

כה

דף

משום דעד השתא איירי בהצלת הורג ורובע מסיק לה והרוג נמי לא
משום שנאה פסיל ליה התם אלא אמר רבינו יצחק דמיפסל משעה
שנעשה טרפה דטרפה פסול להעיד כדאמר"י בסנהדרין (דף עת. ושם)
וה"ר יוסף מאורליני"ש מפרש דפריך מהרוג ונרבע שיצילו כשהם קרובים
להורג ורובע וקשה לר"י דאין ה"נ דנהי דבהרוג ליכא למימר דאין ה"נ
שיציל דהרי חייב הכתוב מכה אביו מ"מ מנרבע מאי פריך וכ"ת בנרבע
נמי דהא דרשינן בסנהדרין (דף נד.) ערות אביך ממש שרבעו ה"מ לענין
כרת אבל מיתה לא אשכחן: **רבא** אמר אדם קרוב אצל עצמו. הקשה ר'
יצחק בן אברהם דבפרק שני דכתובות (דף יח: ושם) מסיק רבא גופיה
גבי הא דתנן התם אם אין כתב ידן יוצא ממקום אחר הרי אלו נאמנים
לומר אנוסים היינו לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות אבל
אמרו מחמת ממון אין נאמנים ואמאי אין נאמנים דהוה לן לפלוגי
דיבורא ולומר דאנוסים היו ולא מחמת ממון אלא מחמת נפשות ואומר
ר"י דלא פלגינן דיבורא כדי לפסול השטר דמדאוריית' עדים החתומים
על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד א"נ התם בכל ענין שהם
אנוסים אם לא מחמת נפשות הוו רשעים הלכך לית לן למיתלי באונס
מחמת נפשות דהוי מיעוטא: **ואין** אדם משים עצמו רשע. היינו לפסול
את עצמו אבל נאמן הוא לומר גבי אכילת חלב מזיד הייתי כדאמר
בכריתות (דף יב. ושם) דאין לנו לכופו להביא חולין לעזרה לפי דבריו והא
דקאמרינן בהאיש מקדש (קדושין דף נ. ושם) גבי הבא לי מן החלון או
מן הדלוסקמא דלא עביד איניש דמשוי נפשיה רשיעא לומר מזיד הייתי
לאו משום שלא יהא נאמן לומר מזיד הייתי דפשיטא דנאמן אלא כלומר
שאין ברצון אומר בענין דמשוי נפשיה רשיעא וא"ת דהשתא משמע
דנרבע לרצונו פסול לעדות ובפרק זה בורר (סנהדרין דף כו:) איכא למ"ד
דחשוד על העריות כשר לעדות וי"ל דהתם בחשוד שהוא פריץ ומתייחד
עם העריות ולא ודאי בא על הערוה כדפ"י התם בקונטרס ומאן דפריך
התם עני מרי ארבעים בכתפיה וכשר היינו משום דמלקין על לא טובה

השמועה וא"ת וכי ודאי בא על הערוה אמאי פסול הא רשע דחמס בעינן
שיהא רע לשמים ולבריות וזה אין רע לבריות כגון אוכל נבלות להכעיס
דכשר לרבא בפרק זה בורר (שם כ"ז). וי"ל דהוי כמו אוכל נבלות לתאבון
דפסול לכולי עלמא אע"פ שאין רע לבריות דכיון דחשוד לעבור בשביל
הנאת עצמו חשוד נמי להעיד שקר בשביל ממון והכי נמי בא על הערוה:
לימא רב יוסף דאמר כרבי יהודה. תימה דהכא לרבי יהודה לית ליה
פלגינן דיבורא ובפרק החולץ (לקמן דף מז. ושם) אמרינן ההוא דאתא
לקמיה דרבי יהודה ואמר נתגיירתי ביני לבין עצמי א"ל נאמן אתה
לפסול את עצמך ואי אתה יכול לפסול את בניך אלמא פלגינן דיבורא
ומיהו י"ל דהתם לא מטעם עדות נאמן (דהא אדם קרוב אצל עצמו ועוד
דאם נאמן לפסול עצמו איך יתכן שיהו בניו כשרים) אלא הא דפסלינן
היינו לאוסרו בבת ישראל דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא או אם נגח
שור של ישראל את שורו פטור מטעם הודאת בעל דין וההיא דר' יהודה
גופא. קשיא ושם נפרש בעזרת השם: **באומר** אני הייתי עם הורגיו. אור"י
דאע"ג דאמר הרגנוהו נעשה כאומר אני הייתי עם הורגיו וכענין זה מפרש
ר"ת ורבינו חננאל בפי' מי שאחזו (גיטין עג: ד"ה אמר) באומר מעת שאני
בעולם נעשה כאומר: **במגיזת** קפוטקיא. יש ספרים דגרסי במזיגת והוי
כמו במגיזת עבראי כמו שמלה שלמה. ר"י: **טעמא** דב"ד הא בי תרי לא.
ואע"ג דאמרינן בריש השולח (גיטין דף לב: ושם) דלתרי נמי בי דינא קרו
להו מ"מ אור"י דדייק שפיר דמדתלי טעמא בבית דין ולא קאמר מפני
שהיו ב' ש"מ דלא סגי הכא בתרי ועוד דומיא דחליצה דבג' אע"ג דאיכא
מאן דמכשר בפרק מצות חליצה (לקמן דף קד.) ביחידי הך תנא לא סבר
לה כוותיה דחד ודאי לא מיקרי ב"ד ואיכא נמי רננה בחד: **לא** חשו
חכמים לדבר זה. ואע"ג דשרי מ"מ בעל נפש יתרחק כדתני עלה באלו
טרפות (חולין דף מד: ושם) דן את הדין זיכה וחייב טימא וטיהר וכן
העדים שהעידו כולם רשאים ליקח אבל חכמים אמרו התרחק מן הכיעור
ומן הדומה לו וא"ת הא אמרינן בסוף התקבל (גיטין דף סז. ושם) גבי
חיישינן שמא תשכור עדים דיבורא אמרי מעשה לא עבדי וי"ל
דכשמעידים שקר חשיב נמי מעשה כדפי' בקונטרס כיון דעל פיהם נגמר
ולא קרי דיבורא התם אלא באומר אמרו שאומר מן הבעל לסופר ולעדים
לכתוב ולחתום דלא נגמר הדבר על ידיהם: **אמר** להו מתניי היא הנטען
כו'. ולנטען על אשת איש לא דמי דהתם בדין שיוציא אם הוא אמת
אסירא ליה אבל הכא שאסר את האשה בנדר אפילו אסרה שלא כדין
כיון שגירשה בעלה שריא לחכם מדאורייתא:

דף כו - א

אגירושין. אגב מיתה נקט גירושין דאפי' נתגרשה כמה פעמים שריא לינשא: **אי הכי** אביו נמי. לא מצי לשנויי דנקט בנו לרבנותא אע"ג דאסור באנוסת אביו לר' יהודה. דהתינח בניהן אבל אחיהן אמאי נקט אי לאו לדקדק אבל לאביו לא:

פרק שלישי - ארבעה אחין

מתני' חולצות ולא מתייבמות. פירשתי לעיל (דף יח. ד"ה דלמא וכו') ועוד נפרש בגמ' גבי פלוגתא דרב ור' יוחנן: **אי הכי** תלתא נמי. אי אמרת בשלמא יש זיקה ניחא דנקט ארבעה לאשמועינן דאפי' בתרי יש זיקה אלא אי אין זיקה וטעמא משום ביטול מצות יבמין לישמעינן תלתא דהוי רבותא טפי דאסור לבטל אע"ג דחדא מינייהו לא חזיא לייבומי וכל שכן בדי דשתיהן ראויות להתייבם זה אחת וזה אחת דאסור ועוד אר"י דמצי לפרש דס"ד השתא דחיישינן למיתה דתרי כמו למיתה דחד ולהכי פריך א"ה תלתא נמי כיון דלא אתא לאשמועינן חידוש של חשש מיתה מדלא נקט חמשה דהוי רבותא טפי אלא לאשמועינן דאסור לבטל זה יכול להשמיענו אפילו בתלתא:

דף כו - ב

למיתה דתרי לא חיישינן. תימה דבפ"ק דיומא (דף ב.) גבי הא דאמר ר' יהודה אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו ופרכי לה רבנן א"כ אין לדבר סוף ומאי קושיא הא רבנן חיישי הכא למיתה דחד ולא דתרי ואר"י דהכי פרכי ליה כיון דחיישת למיתה דזמן מועט אע"ג דלא שכיחא

תחוש נמי למיתה דתרי אע"ג דלא שכיח וא"כ אין לדבר סוף ומשני התם (דף יג.) דלר' יהודה מיתה דחדא שכיחא פירוש אפי' לזמן מועט דתרי לא שכיחא והא דקאמרי התם רבנן מיתה לא שכיחא לאו משום שאין לדבר סוף דהא דקאמר אין לדבר סוף היינו משום דלא שכיח כדפרישי' כי מיתה דחד [דשכיח] יש לדבר סוף דתרי ודאי לא שכיחי: מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם קא סברת יש זיקה וחליצה פסולה וכו'. ואית ספרים דגרסי מדקאמר זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת קא סברת יש זיקה ופי' בקונטרס דלא גרסי' ליה ונראה דלא גריס ליה בקונטרס משום דלמ"ד אין זיקה נמי זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת דאי אפשר לייבם אחת משום ביטול מצות יבמין וליכא למימר נמי דאחד יחלוץ לשתייהן דלמ"ד אין זיקה נמי אין חליצה פסולה של ראובן שכבר חלץ לאחת מפקעת זיקת שמעון החשובה דהא לקמן קאמר בשלמא צרה דרחל לא תפטר משום דחליצת רחל חליצה פסולה היא אלמא אפי' למ"ד אין זיקה אין חליצת רחל פוטרת זיקת צרתה החשובה דהא אוקי דשמואל אליבא דמ"ד אין זיקה קאמר וה"ה דה"נ לא תפטר חליצת ראובן השניה מאח השני דהא אכתי לא מסיק אדעתיה לחלק בין מיפטר נפשה בין מיפטר צרה ולר"י נראה דשפיר גרסי' ליה דלפי האמת למ"ד אין זיקה חליצה גרועה פוטרת החשובה הימנה דאמרי' בהדיא בפרק ר"ג (לקמן דף נא. ושם) דלמ"ד אין זיקה חלץ לבעלת הגט נפטר צרתה אע"ג דבעלת הגט חליצתה פסולה טפי משל צרה שהרי חשובה כחלוצה אצלו למיסר בקרובותיה וע"כ שמואל דאמר חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לבעלת הגט לא נפטר צרה סבר דיש זיקה וסוגיא דבסמוך אינה לפי האמת אלא ה"פ בשלמא צרה דרחל לא תפטר כלומר אפי' אם תאמר דלמ"ד אין זיקה נמי חליצה פסולה צריכה לחזור והשתא ניחא דצרת רחל לא תפטר מ"מ צרה דלאה תפטר דחליצה כשרה היא תדע דאותה סוגיא אינה לפי האמת דהא פריך בתר הכי ואצרה דרחל מי מיפטר א והתנן כו' אלמא בעי למימר דלמ"ד אין זיקה לא מיפטר רחל בחליצת צרה אע"ג דלא אסירא צרה אלא מכחה וכ"ש אם היו שוות וא"כ איך מדקדק אפילו לפי גירסת הקונט' דיש זיקה מדקאמר אמצעית צריכה חליצה משניהם אלא על אותה סוגיא אין לסמוך כדפרישי' דלא קאי הכי וכי מפרש דשמואל התחיל ולא התחיל קאמר לא יאמר עוד דשמואל אליבא דמ"ד אין זיקה קאמר כמו שאפרש דלדידיה חלץ לאחיות ולבעלת הגט נפטרו צרות וגרסינן שפיר מדקאמר זה חולץ לאחת כו' קסבר יש זיקה ומדקאמר אמצעית צריכה חליצה משניהם קא סבר דחליצה פסולה צריכה לחזור ואע"ג דתרווייהו יכול לדקדק מסיפא מ"מ

מה שיכול לדקדק מרישא מדקדק: **וחליצה** פסולה צריך לחזור וכו'. לא כמו שפירש בקונטרס דכל היכא שאינו יכול לייבם חשיבה חליצה פסולה דהא אמר בפ"ק (לעיל דף יא:): גבי מחזיר גרושתו או היא או צרתה חולצת ולא חשיבה חליצת גרושה חליצה פסולה אע"ג דאין יכול לייבמה ולקמן נמי קאמר אלא צרה דלאה תפטר דחליצתה כשרה אלמא חשיבא לה חליצה כשרה אע"ג דאסירא ליבמה משום ביטול מצות יבמין דנהי דלא מבטל מצות יבמין מצרת רחל דאע"ג דכשייבם לאה יהיה אסור בצרת רחל כמו שאסור בצרת קרובת חלוצתו מ"מ חליצה מיהא בעיא דאורייתא דאינה צרת אחות אשה לאחר שיבם לאה [כיון שכבר] לא היתה צרת [אחות אשה] משמת בעלה וכשיחלוץ לצרת רחל לא מיתסרא לאה דמותר אדם בקרובת צרת חלוצתו מ"מ איכא ביטול מצות יבמין אם יבא לייבם לאה דחיישינן שמא תמות צרת רחל וקא מבטל מרחל מצות יבמין וליכא למימר דיש לרחל צרות הרבה דליכא למיחש למיתה דכולהו אי נמי כשחלץ ללאה קודם נפילת רחל א"כ בחנם דחק לתרץ מאי לא נפטרו צרות אצרות רחל ומאי צרות צרות דעלמא דה"ל לאוקומי טפי בנפול בבת אחת ואין כי אם צרה אחת ללאה וצרה אחת לרחל דאז אסורה לייבם לאה משום ביטול מצות יבמין אלא נראה לר"י דלא חשיבא חליצה פסולה אלא אחות זקוקתו למ"ד יש זיקה או אחות חלוצתו לכ"ע ובעלת הגט ובעלת מאמר דבכולהו קלשא זיקה דאחות זקוקתו דמיא לאחות אשתו דאין בה זיקה ואחות חלוצתו כאחות גרושתו ובעלת הגט דמיא לחלוצה ובעלת מאמר לכנוסה דאין בה זיקה וכן סוטה דרבנן דקרי ליה בירושלמי חליצה פסולה גבי הא דא"ר שמעון ביאתה כו' דדמיא נמי לסוטה דאורייתא דאין בה זיקה דטומאה כתיב בה כעריות אבל מחזיר גרושתו ואסור לבטל מצות יבמין לא נגרעה בהם הזיקה ולהכי חשיבי חליצה כשרה: **דנפול** בזה אחר זה נפלה חדא חלץ לה ראובן כו'. הקשה ה"ר אברהם מבורגוי"ל אמאי נקט שלש אחיות דחידוש זה יכול להשמיענו אפי' בב' אחיות היכא דנפול בבת אחת דכל אחד ואחד חולץ לשתיהן משום דיש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין ותי' דהתם משכחת לה שמתייבמת אחת דכשחלץ לשניה הויא ראשונה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה דתחזור להיתירה הראשון ומתייבמת לאח השני אע"ג דגם השני צריך לחלוץ לשניה משום דחליצה פסולה היא מ"מ אינה אסורה לו הראשונה משום אחות חלוצתו דכיון דחליצה זו לא עשה אלא משום חיזור כדמוכח לקמן (דף כז:): דפריך רבי יוסי בר' חנינא לר' יוחנן דאמר מתה השניה מותר בראשונה ממתני' דקתני חולצות שתיהן ולא מתייבמות ואמאי ליקו חד מינייהו

ולחלוץ לשניה כו' והשיב לו ר' יוחנן אחיות איני יודע מי שנאן ואמאי לא שני ליה דחולצות ולא מתייבמות משום דשניה צריכה חליצה משניהם ולכך אסורה לשניהם הראשונה אלא ודאי לשני שריא כיון דלא חלץ לה אלא משום חיזור ואין ראה דאיכא למימר דר' יוחנן לא בעי לשנויי הכי משום דסבר כשמואל דחליצה פסולה אין צריך לחזור ולפי סברתו היה יכול לומר דבשתי אחיות שריא אפי' שניה לשני. אם שחלצו לראשונה דרב לא מפליג לקמן בין ראשונה לשניה דאמר לקמן אפי' מתה ראשונה מותר בשניה ואין נראה לר"י דלעיל פ"ב (ד' יח.) משמע דלכ"ע בין למ"ד יש זיקה בין למ"ד אין זיקה שתיהן חולצות אי משום ביטול מצות יבמין או משום שנאסרה עליו שעה אחת כדפי' לעיל ודוקא ר' יוחנן הוא דאמר אחיות איני יודע מי שנאן ומתייבמת הראשונה : **נפלה** אידך חליץ לה כו'. והא דקרי לה אמצעית אע"פ שהיא אחרונה משום דהאחרות כל אחת לא חלצה אלא מן האחד וזו חולצת משניהם : **לדברי** האומר יש זיקה קאמר. ולא מסתברא ליה למימר דרב סבר יש זיקה וההיא דשומרת יבם לדברי האומרים אין זיקה קאמר משום דהתם קמ"ל תרתי דאין זיקה ומחיים אסור משום ביטול מצות יבמין משום הכי סבירא ליה דההיא אליבא דנפשיה :

א

-

כז

דף

מאי אחד חולץ לכולן דקאמר אאמצעית. תימה דלקמן מסקינן דשמואל התחיל ולא התחיל קאמר והתחיל באחיות לא יגמור בצרות ולא מיפטר רחל בחליצת צרתה וכ"ש היכא דשניהן שוין דבעינן חליצה מתרוייהו דלהאי שינויא לא מפלגינן בין מיפטר נפשה למיפטר צרה ואר"י דההוא דמפרש לקמן דשמואל התחיל ולא התחיל קאמר סבר כשינויא דבסמוך דמפלגינן בין מיפטר נפשה למיפטר צרה ושינויא דהכא דאחד חולץ לכולן אאמצעית סבר כרב אשי דאמר לקמן לא אלימא זיקה לשוויי צרה כערוה וחליצת צרות הוא חליצה כשרה ולהכי חלץ לאחיות לא נפטרו צרות אבל הכא דשתיהן שוין אחד חולץ לכולן : **אלא** צרה דלאה תיפטר. דהא חליצה כשרה היא פי' בקונט' דאי בעי מייבם לה וא"א לומר כן דאסירא ליה משום ביטול מצות יבמין ומ"מ לא חשיב בהכי חליצה פסולה כדפרישית לעיל : **א"ה** חלץ לצרות נפטרו אחיות

ואצרת רחל מי מיפטרא. פירוש כיון דאוקמה חלץ לאחיות לא נפטרו צרות דוקא מרחל ומשום שחלץ ללאה בענין זה נמי שחלץ ללאה חלץ לצרות נמי לא נפטרו אחיות : **שמואל** התחיל ולא התחיל קאמר. השתא לפי המסקנא לית ליה להא דשמואל לדברי האומר אין זיקה [קאמר] דלפי האמת למי"ד אין זיקה חלץ לאחיות ולבעלת גט נפטרו צרות אחיות אלא שמואל אליבא דנפשיה דאית ליה זיקה קאמר והא דלא קאמר אלא לפי שלא הוזכר שם אמורא תחלה ומיירי כשחלץ ללאה קודם נפילת רחל וצרתה ולהכי התחיל בצרת לאה יגמור אף ברחל דכשנפלה רחל כבר נפטרה לאה בחליצת צרתה וחליצת רחל חליצה כשרה היא דלא הויא אלא קרובת צרת חלוצתו וקצת דוחק הוא דה"ל לפרש בהדיא דאיירי בנפול זה אחר זה כיון דעד השתא הוה איירי בנפול בבת אחת ועוד אמר ר"י דמצינו לפרש דאיירי אפי' נפול בבת אחת כדס"ד עד השתא ואפי' התחיל בצרת לאה יגמור ברחל ואע"ג דחליצת הצרה הויא חליצה פסולה דהויא לה צרת אחות אשה בזיקה ולא מיפטרה לאה בחליצתה מי"מ חשיב חליצת רחל חליצה כשרה ואפי' אי חלץ ללאה ברישא קודם רחל כיון דלא נשתייר בלאה אלא זיקה מועטת שכבר חלץ לצרתה חליצה חשובה טפי ולהכי לא חשיב רחל אחות חלוצתו כעין שפירש ה"ר אברהם לעיל ואע"ג דקודם שחלץ לצרת לאה כבר נאסרה רחל ושמואל סבר בהחולץ (לקמן ד' מ:) כיון שנאסרה עליו שעה אחת נאסרה עולמית מכל מקום הוי חליצת רחל חליצה כשרה כיון דעכשיו אינה אחות זקוקתו ואינה אסורה אלא משום שנאסרה עליו כבר : **תניא** כוותיה דרב אשי. אברייתא לא שייך למימר דהתחיל ולא התחיל קאמר דא"כ הוה ליה לפרושי הכי בהדיא אבל שמואל דאיירי נמי בבעלת הגט ובעלת מאמר נקט לשון השוה בכולן : **א"ה** יבומי נמי תתייבם. וא"ת אין הי"נ ומי"מ נקט חליצה לאשמעינן דחליצה פסולה אינה פוטרת כמו שמואל ללישנא דהתחיל ולא התחיל הי"מ למינקט יבום וי"ל דשמואל לא נקט יבום משום דמתני' היא מותר אדם בקרובת כו' אבל ברייתא הי"ל למנקט יבום דעדיפא טפי אי נמי לשמעין תרוייהו : **אחריו** חזרו ותקנו. דחוק לומר כן משום דלא מסתבר ליה למימר דלא אלימא זיקה לשוויי לצרה כערוה :

בעלת הגט עדיפא. פיי שנעשה בה מעשה עדיף טפי מחברתה אבל ריבין פיי בעלת הגט עדיפא דאתחיל בחליצה ולכך יגמור בה חליצתו ולפירושו לא יהא עדיפא דהכא פירושו כההוא דאי מאמר עדיף או גט עדיף דבסמוך ומיהו עדיפא משמע קצת דהיינו קודמת דקאי איזו מהן קודמת דקאמר מעיקרא: **תא** שמע ומודה ר"ג כו'. מדרבנן דשמעינן להו פרק ר"ג (לקמן דף נ. ושם) דיש גט אחר גט ומאמר אחר הגט אין יכול להביא ראיה דלדידהו דיש גט אחר גט אפי' עדיף קמא מהני גרוע בתריה לתפוס במה ששייר הראשון אבל ר"ג דאית ליה דאין גט אחר גט סברא הוא דאי עדיף גט ממאמר או מאמר מגט לא מהני הגרוע לתפוס אחר קמא דעדיף כמו שאין מועיל גט אחר גט ומאמר אחר מאמר: **אי** גט עדיף לא תיהני מאמר בתריה. אע"ג דאפילו אחר חליצה קידושין תופסין היינו משום דהוי קידושין דאורייתא אבל ביבמה דלא הוי מאמר אלא מדרבנן אין לו להועיל אחר הגט אי גט עדיף א"נ אומר ר"י דבריית' דמודה ר"ג קיימא אמתני' דפ' ר"ג (לקמן ד' נ.) דמוקמינן לה כר"ע התם בגמ' (דף נב:) ולא מהני קידושין אחר חליצה וה"ה דאין להם להועיל אחר הגט אי גט עדיף דגט במקום חליצה קאי: **אלא** כי הדדי נינהו. ותפשוט דאחת פוטרת חברתה והיינו כשמואל וכלישנא דקאמר דאחד חולץ לכולן אאמצעי' וכרב אשי אבל ללישנא דהתחיל ולא התחיל קאמר היכי דכי הדדי נינהו צריכות שתיהן חליצה דהא התחיל באחיות לא יגמור אפי' בצרות ולא מיפטרה רחל בחליצת צרתה דעדיפא והכא הך בעיא על כרחין אליבא דמ"ד יש זיקה איירי דלמ"ד אין זיקה אפילו חלץ לבעלת הגט נפטרה צרה: חלץ לראשונה הותרה וא"ת מאי קמ"ל פשיטא דהותרה ואר"י דקמ"ל דהותרה אפי' צרתה דרב אית ליה אין זיקה וחלץ לאחיות נפטרו צרות כדפרישית לעיל: **ורב** לית ליה האי סברא והאמר רב כל יבמה כו'. ממתני' הוה מצי למיפרך דבהדיא תנן בפירקין (לקמן דף לב.) ב' אחין נשואין ב' אחיות ומת אחד מהן ואח"כ מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו אלא ניחא להקשות דבהדיא אמר רב אותו לשון עצמו שאמר ר' יוחנן שכל יבמה שאין אני קורא כו' ועוד נראה דמתני' לא הוה מצי לאקשווי דהתם הוא משום דכבר נפטרה לשוק ומשום דמתה אשתו אח"כ לא תחשב עוד זקוקה עדיין לחליצה אבל היכא דעדיין זקוקה לחליצה לא אבל מדרב פריך שפיר דרב איירי אפילו היכא דאיכא אחין דלא מידחיא מהאי ביתא (לגמרי) כדאמר לקמן (ג"ז שם): **אבל** הכא זיקה דרבנן היא. פרי"ח דרב לטעמיה דאמר אין זיקה דאע"ג דאסיר משום ביטול מצות יבמין לא חשיב הך איסור לאוסרה עולמית אף כשתבא לכלל היתר אבל למ"ד יש

זיקה ראוי לאסור משום שנאסרה עליו שעה אחת : **איתיביה** רבי יוסי בר חנינא לרבי יוחנן. לעיל פי' בקונטרס דלרב נמי פריך אבל ריב"ן פירש דלא פריך לרב משום דרב ס"ל חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחים דהאחת צריכה חליצה משניהן ושוב השנית א"א לייבם משום דלכל אחד הויא אחות חלוצתו אבל רבי יוחנן סבר כשמואל דאינה צריכה לחזור ולהכי פריך ליה ואע"ג דרב דאמר צריכה לחזור היינו אליבא דמ"ד יש זיקה וליה לא ס"ל מ"מ מצינו למימר דרב מוקי לה כמ"ד יש זיקה דפלוגתא דתנאי היא ואע"ג דלעיל בריש פ' כיצד (דף יח.) מוקי לה סתמא דהש"ס כר"מ דאמר אין זיקה רב לא מוקי לה כוותיה ולר"ח נמי דפי' לעיל דרב דלית ליה הואיל ונאסרה עליו שעה אחת לטעמיה דאמר אין זיקה אתי שפיר נמי דלא פריך לרב דמוקי למתני' כמ"ד יש זיקה אבל ר' יוחנן סבר דעל כרחך יש זיקה דאי אין זיקה א"כ ב' אחיות שנפלו לפני שני אחין יתייבמו שתיהן דהא ר' יוחנן לא חייש למיתה ומפירכא דפריך רבי יוסי בר חנינא ואמאי וליקו חד מנייהו כו' משמע דלא שרי רבי יוחנן לייבם אלא חדא על כרחך סבר יש זיקה ואפ"ה שרי לראשונה ולית ליה הואיל ונאסרה שעה א' שתאסר עולמית מש"ה פריך לה ומיהו נראה לר"י כדפרישית לעיל (דף כד. ד"ה אי) דלרב דחייש למיתה משום דלא מסקי אדעתיה דמיית אידך לא מצי פריך דגזרי' דלמא אתי לייבם ברישא אבל לעיל במתה אחת מהן ליכא למיגזר דלמא אתי לייבם בלא מתה אחת מהן כיון דליכא אלא אח אחד ולא אתי לבטל מצות יבמין להדיא אבל רבי יוחנן היה יודע רבי יוסי בר חנינא דלא הוי חייש למיתה להכי (לא) פריך ליה. (א"נ לפי שהיה אצל ר' יוחנן הקשה לו) : **ולימא** ליה דלמא קדים וחליץ לראשונה. פי' ר"י לפי שיטת הקונטר' שכשבאין לפנינו לימלך לא אמרינן להו לחלוץ שניה ולייבם את הראשונה דגזרינן דלמא אתי למיעבד איפכא באלו [היבמות] עצמן אבל אם כבר חלץ האחד לשנייה שרי אידך לייבם הראשונה כמו במתה שנייה כיון

דבאלו יבמות ליכא שום חששא והא לא חיישינן שאם נתיר כאן לייבם הראשונה כשכבר חלץ לשניה אתי בעלמא למיעבד איפכא שאינה חששא גדולה כ"כ שלא יטעו להתיר השניה שלא הותרה מתחלה בשביל שנתיר

הראשונה שהותרה אבל באו לימלך בפנינו מתחלה יש לגזור כיון שהיו. הצרות עצמן יכול לבא לידי קלקול ומשני ולא מתייבמות קתני דליכא דין ייבום כלל אפי' קדם וחלץ כבר לשניה ופריך ולימא ליה שמא ימות וכו' ויעמיד המשנה כמ"ד אין זיקה דלדידה ודאי אפילו קדם וחלץ לשניה דליכא למיחש טפי באלו יבמות מ"מ אסור לייבם ראשונה שאם נתיר כאן לייבם אחר חליצה יבוא בעלמא לייבם ברישא דלא מסקי אדעתיהו טעמא דלמא אדמייבם חד מיית אידך שאין זה טעם ידוע ועוד אר"י דיש לפרש בענין אחר ולימא ליה דלמא קדים וחליץ לראשונה ברישא ואפי' חלץ כבר מעצמו לשניה אסרינן ראשונה ליבם דלמא אתי למישרי בעלמא שניה נמי כשקדם וחלץ לראשונה אבל במיתת שניה לא שייך למיגזר כי האי גוונא ומשני ולא מתייבמות קתני דליכא דין ייבום כלל אפילו מתה שניה ופריך ולימא ליה גזירה שמא ימות ולהכי אסרה מתני' אפילו מתה שניה דאי שריא לייבם בשני יבמים אחר מיתת שניה יבא להתיר בלא מיתה אבל ר' יוחנן לא איירי אלא ביבם אחד דביבם אחד לא אתי להתיר בלא מיתה דאם כן היה מבטל מיד מצות יבמין אבל בשני יבמין דאין מבטל מיד אלא דגזירה שמא ימות אידך ויבוא לטעות ולייבם וחזר בו ר"י מפירוש זה דביבם א' נמי קתני במתני' ולא מתייבמות דמשמע דליכא דין ייבום כלל ואפי' מתה שניה דקתני לקמן ג' אחין ב' מהן נשואין ב' אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות: **ולימא** ליה ר"א היא. היינו ר' אלעזר דהחולץ (לקמן דף מא. ושם) דתני גבי שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה מתה יבמתו מותר באשתו מתה אשתו אותה יבמה חולצת ולא מתייבמת ובקונטרס פ"י דהיינו ר"א בפרק ב"ש (לקמן דף קט. ושם) דתנן המגרש את אשתו והחזירה מותרת לייבם ור' אלעזר אוסר: **לא** סתם לן כר' יוסי הגלילי. לר' יוחנן הוא דמסקינן הכי אבל רב חסדא מוקי מתניתין דשבועת העדות (שבועות לב. ושם) דכפרו שניהם בבת אחת כר' יוסי הגלילי ור' יוחנן מסיק התם אפי' תימא רבנן והיינו לטעמיה דהכא ובפ"ק דעירובין (דף ה: ד"ה וספק) פירשתי דקיימא לן דבידי אדם אפשר לצמצם ובידי שמים נמי משמע לרבא דאית ליה פרק בתרא דבכורות (דף ס: ושם) דאפשר לצמצם גבי יצאו שנים בעשירי ובפרק בהמה המקשה (חולין ע. ושם) גבי בעיא אם הלכו באברים אחר הרוב דמוקי לה שיצא חציו ברוב אבר ואי אמרת דא"א לצמצם מאי קמיבעיא ליה דממה נפשך טעון קבורה דשמא יצא רובו ואין להאריך כי שם הארכתני: **הך** דאין חמותו ברישא. וא"ת מ"מ תקשה לרב דשרי אפילו שניה וי"ל דרב אית ליה אין זיקה ולא מיתסר אלא משום ביטול מצות יבמין וגזרינן דלמא

מייבם אידך ברישא : רבי אליעזר אומר ב"ש אומרים יקיימו. וא"ת וכי טעמא דב"ש אתא לאשמועינן דהכי פריך בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלה.) וי"ל דאיצטריך הכא לאפוקי מברייתא דאבא שאול דאמר קל היה להם לב"ה בדבר זה

דף - כח - ב

אבל הכא דליכא שני דמוכח. ואם תאמר הא נמי ידעינן מההיא דפ"ב כדאמרינן לעיל (דף כ.) ויש לומר דהתם איכא ערוה דקמוכח שאינה לא חולצת ולא מתייבמת אבל הכא שתיהן מתייבמות וליכא הוכחה : **שנעשו** צרות זו לזו כו'. היינו דוקא כשנפלו לפני יבם אחד אבל כשנפלו לפני שני יבמין מודה רבי שמעון כדתניא לעיל רבי שמעון אומר יקיימו :

דף - כט - א

אחותה משום לתא דידה. דאי נפקא בלא חליצה משום דנעשו צרות זו לזו אתי לאפוקי מהאי טעמא נמי ההיא דאיסור מצוה ואתי למישרי נמי איסור מצוה דעלמא ופרכינן והא גבי ערוה לא גזרו שתחלץ אלא יוצאה בלא חליצה ולא חיישינן שמא יסברו דמטעם אחותה יוצאה ואתי לאפוקי אידך בלא חליצה : **ב"ש** אומרים אשתו עמו כו'. בגמ' גבי השתא ארוסה דעלמא כו' עשה בה מאמר מיבעיא פירש בקונטרס דמאמר יבמין מדרבנן אפילו לבית שמאי דמדאורייתא יבמה יבא עליה כתיב ואין נראה לריב"ם דא"כ אמאי תצא הלזו משום אחות אשה במאמר זה ומיהו י"ל דתצא משום אחות אשה היינו אחר שיבעול [בעלת המאמר] אבל קשה דלעיל פ"ב (דף יח. ושם) דקאמר הא דקתני מאמר לאפוקי מב"ש משמע דלב"ש יוצאה שניה משום צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו וכן נמי קאמרינן לקמן בפירקין (דף ל.) גבי אחות אשה אלמא מאמר קני דאורייתא לב"ש וכולה סוגיא דגמרא מוכח הכי והא דקאמר השתא

ארוסה דעלמא כו' עבד בה מאמר מיבעיא אע"ג דמאמר נמי מדאורייתא מ"מ קאמר מאמר מיבעיא משום דהא דמאמר קני מדאורייתא היינו משום דגמרינן מקידושין דעלמא הלכך לא עדיף מקידושין ודיו לבא מן הדין להיות כנדון. : **אוי** לו על אשתו כו'. אר"י דבכל הני דפי חרש (לקמן קיב : קיד :) דתנן מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה לא קתני אוי לו כי הכא משום ראוי לו משמע לשון צער כלומר ראוי לו להצטער שהפסיד אשתו בלא פשיעתו והכא. והא דאייתי בגמי' פלוגתא דר"א ור' יהושע דקטנה וגדולה לא פשע להכי קתני אוי לו אבל התם פשע שהכניס עצמו בספק חרשות שלא היה לו לישא חרשת וכן ההיא דהחולץ (לקמן דף מא. ושם) דשומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו' להכי נמי קאמר בגמרא למעוטי דר' יהושע דשייך התם לשון אוי לו כי הכא ולא קאמר למעוטי כל הני : **אי** כר"ג. דאמר תמתין עד שתגדיל ויבעול ותצא הלזו משום אחות אשה אע"ג דקדושי קטנה דרבנן מ"מ הקילו בה מבבעלת מאמר משום דכנוסה היא אצלו קודם זמן גדולה והא דפריך מינה לעיל בריש פ"ב (דף יח.) אהא דר"מ אוסר לבטל מצות יבמין ור"ג שרי לבטל מצות יבמין אע"ג דהכא כנוסה אצלו מעיקרא מ"מ פריך אהא דר"מ חייש לספיקא ור"ג אפילו לודאי לא חייש : **אי** כרבי אלעזר. דאמר מלמדין הקטנה שתמאן ומותר בגדולה לייבם וא"ת ואמאי שרי והא בשעת נפילה נראית כאחות אשה כדאמרינן לעיל בפ"ק (דף יב.) גבי צרת בתו הממאנת דבשעת נפילה נראית כצרת בתו ובשעת נפילה נראית ככלתו וי"ל דלא דמי דהתם כשהבעל מת אין דומה כ"כ עוקרת נישואין קמאי כי הכא שהבעל קיים : **לא** תימא מאמר לבי"ש קונה קנין גמור כו'. אע"ג דאין קונה קנין גמור מ"מ אמרי' לעיל ולקמן (דף ל.) גבי אחות אשה דפוטרת [צרתה] לבי"ש ע"י מאמר תימה מאי קאמר ר"ש לעיל בפ"ב (דף יט.) אם מאמרו של שני מאמר אשת שני הוא בועל כי הוי נמי מאמר אשת שניהם בועל דהא אפילו לבי"ש דמאמר קונה אינו קונה לגמרי אלא קונה ומשייר וכ"ת דלר"ש אי קני קני לגמרי טפי מלבי"ש אי"כ מנא ליה לר' אלעזר דלא קני לגמרי לבי"ש כמו לר"ש : **אלא** לדחות בצרה בלבד. פי' בקונטרס צרה דכולהו שמעתין אחותה שנופלת עמה וקשה לרב אשי דאמר דוחה ומשייר היא וצרתה בעיא חליצה הא קתני במתני' תצא משום אחות אשה משמע דיוצאה בלא חליצה ועוד אי בעיא חליצה היאך מקיים את זו וי"ל דסבר רב אשי דמהני מאמר להסיר הזיקה ודחי לצרה לענין שלא תאסור את זו משום אחות זקוקתו ואחר שיבעול בעלת המאמר קאמר דתצא אחותה משום אחות אשה וא"ת והיכי מייתי לה סייעתא ממתניתין יקיימו אין לכתחלה לא הא מהני מאמר לרב אשי לכל

הפחות דדחי לצרה ושריא בעלת מאמר לכתחלה וי"ל דהכי מייתי דאי ס"ד דבמאמר דהיתירא דוחה דחייה גמורה לפטור צרתה בלא חליצה א"כ מאמר דאיסור דחי נמי לצרה לענין שלא תאסור את זו משום אחות זקוקה וזה יעשה מאמר וידחה כו' ופריך ואלא הא קתני בש"א אשתו עמו כו' משמע דדוחה דחייה גמורה אלא יבמה דחזיא לכולהו כו' פי' דמאמר דהיתירא דחי דחייה גמורה יבמה דלא חזיא לכולהו דהיינו מאמר דאיסור לא דחי למקצתה ולא דחי ההוא מאמר כלל כן צריך לפרש לפי' הקונטרס אבל קשה דצרה דבכל דוכתי היינו שנופלת עמה מבית אחד ועוד שמגיה הספרים אלא יבמה דחזיא לכולהו כו' שלא היה כתוב בספרים אלא ועוד דלמה שינה הלשון יבמה דחזיא כו' ולא נקט לישנא דנקט מעיקרא מאמר דהיתירא קני דאיסורא לא קני ונראה לר"י דצרה היינו שעמה בבית אחד וה"פ לא תימא מאמר לב"ש כו' אלא לדחות בצרה בלבד שאם נתן מאמר לא' מב' יבמות שנפלו מבית אחד אע"ג דבעלת מאמר לא סגי לה בגט צרתה מיהו פטורה לגמרי בלא חליצה דכיון שהתחיל הקנין לעשות בזו אע"פ שלא נגמר קרינן ביה בית אחד הוא בונה ואינו בונה ב' בתים וטעמא דב"ש דסברי דאהני קרא דדרשינן ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה לענין דאי בעי לאפוקי דלא סגי לה בגט ורב אשי סבר דלא מהני מאמר לפטור צרתה בלא חליצה אלא דוחה הצרה ממנו שאסור לייבמה ומשייר קצת זיקה לאוסרה לשוק עד שתחלוץ ואע"ג דלענין אחותה דחי מאמר לגמרי לפוטרה לשוק כדקתני מתנ"י והלזו תצא משום אחות אשה התם אחותה נפלה אחר המאמר כמו שפירשתי בסמוך וקאמר אף אנן נמי תנינא שכשקדמה זיקה למאמר שאין המאמר מפקיע לגמרי דאי מפקיע לגמרי זה יעשה מאמר וידחה כו' ופריך אלא הך דקתני בש"א אשתו עמו כו' אלמא ע"י המאמר מידחי אחותה לגמרי ה"נ תדחה צרתה לגמרי ומשני יבמה דחזיא לכולהו ול"ג אלא וה"פ יבמה דחזיא לכולהו מילי דיבום כגון ב' יבמות שנפלו מבית אחד שכל אחת ראויה לחלוץ ולייבם בשעת נפילה וכן הא דבש"א יקיימו דבשעת נפילה חזיא כל אחת לכל מילי דיבום מן התורה דהא חזיא [אף] ליבום מן התורה חזיא נמי למקצתו פי' למקצת מילי דיבמה דהיינו חליצה דכיון דבהך זיקה איחזיא ליבום לא מפיך מאמר לההיא זיקה לגמרי ובעי חליצה אבל יבמה דלא איחזיא לכולהו מילי דיבום כגון ההיא דבש"א אשתו עמו שלא נראית ליבום בשעת נפילה שכבר עשה המאמר באחותה לא חזיא למקצתו פי' חליצה ואידחיא ע"י מאמר חברתה לגמרי והשתא לא מצי לשנויי כדשני לעיל מאמר דהיתירא דחי כו' שאפי' במאמר דהיתירא קאמר דלא מפקע

הזיקה לגמרי להתיר צרה לשוק הקשה ה"ר יעקב דאורליני"ש מנא לן דטעמא דב"ש משום דמאמר קונה דלמא קסברי אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין ונקט מאמר משום ב"ה וי"ל דלא מסתבר שיהא שום תנא מיקל לבטל בהדיא מצות יבמין ועוד דהא אמר לעיל בש"א יקיימו לכתחלה לא ועוד הקשה דלמא טעמא דב"ש משום דזיקה ככנוסה וי"ל דלא מסתבר ליה למימר דלא נקט מאמר אלא משום ב"ה כיון שיכול לומר דלב"ש נמי איצטריך :

דף - כט - ב

יעשה מאמר ויקנה כו'. ומשום ביטול מצות יבמין ליכא למיחש כדפרישית בפ' שני (לעיל דף יח:): **לא** מיטמאה לו. פירוש ברגל שהוזהרו על הטומאה כדאמרינן בר"ה (דף טז:): ועוד י"ל דאין מטמאה לו היינו דאינה חייבת ליטמא לו למאן דאמר בסוטה (דף ג.) לה יטמא חובה: **עבד** בה מאמר מיבעיא. וא"ת דמשמע דלא עדיפא בעלת מאמר מארוסה ובהחולץ (לקמן דף לט. ושם) קאמר רבא גופיה מאמר לב"ש עושה ודאי ארוסה לדחות בצרה וספק נשואה לחלוק בנכסים אלמא מהני ליורשה וי"ל דהכא גרס רבה רבו של אביי דמסיק עלה אמר ליה אביי ולקמן גרס רבא שהוא אחר אביי: **אלא** לענין מסירה לחופה. וא"ת מאי משני דהשתא נמי תקשי השתא ארוסה בעלמא בעיא מסירה לחופה עבד בה מאמר מיבעיא וי"ל דעבד בה מאמר ובא עליה והביאה עושה אותה ככנוסה: **אביה** ובעלה מפירים נדריה. ואם אין לה אב או שאינה ברשות אב לא מצי מיפר כדאמרינן בנדריים (דף עא.): **כגון** שעמדה בדין כו'. לפי מסקנא שאירי דעבד בה מאמר כדמוכח בנדריים בפ' נערה המאורסה (שם עד.) דלר' אליעזר כיון דעביד בה מאמר ופסקו לה מזונות משלו נודרת על דעתו ולר' יהושע דוקא בחד יבם אבל בתרי כיון דאי בעי אחוה פסיל לה עליה בביאה או בגיטא אינה נודרת על דעתו ולר"ע אפילו ביבם אחד קאמר דלא יפר אפילו עבד בה מאמר משום דאין חייבים עליה סקילה כנערה המאורסה ולא יתכן לפי זה מה שפ"י בקונטרס בריש פ"ב (לעיל יז: ד"ה ולימא) דמאן דאמר אין זיקה אפי' בחד היינו ר"ע דמצי סבר דיש זיקה ואפי' הכי לא יפר משום דאין חייבין עליה סקילה:

שלשה אחין. בהך רישא גרסינן הראשונה יוצאה משום אחות אשה וראשונה לנפילה קאמר דומיא דההיא דפרק ב' (לעיל יז.) ובבבא בתרא ה"ג השניה יוצאה כו': **אמר** רב נחמן זאת אומרת אין זיקה. תימה שלא דקדק רב נחמן על מתניי דריש כיצד (לעיל יז.): **דחביבה** ליה אקדמה. בשאר מקומות אין דוחק לומר כן אלא אמר זו ואין צריך לומר זו קתני וכאן דחק לומר כן לפי שבבא שלימה דלא צריכה היא: **ונאסרה** עליו שעה אחת. בהך בבא הו"מ למינקט ואחד מופנה אלא נקט הכי משום דנכרית נמי מתסרא לפי שהיתה צרת אחות אשה שעה אחת וקצת קשה שאינו מזכיר הצרה כלל וא"ת לרבי ירמיה דאמר (לעיל דף יג.) דהאי תנא דפירקין סבר נישואין מפילין אמאי לא נקט דמתה אחת מן האחיות תחלה ואח"כ מת בעלה של שניה וכנס נשוי נכרית את אשתו ומת אסורה שנאסרה עליו שעה אחת כיון דנישואין מפילין וכן בבבא דלקמן ב' אחין ה"ל למתני שמתה אחת מהן תחלה ואח"כ מת בעלה של שניה וי"ל דלא מהני למימר נישואין מפילין אלא לענין שאם היתה צרת ערוה שעה אחת שוב אין לה היתר אע"פ שבשעת נפילה כבר אינה צרת ערוה אבל כאן משום נישואין מפילין לא נחשבנה כאילו נפלה בחיי אשתו ויצאה ממנו באותה שעה משום אחות אשה: **גירש** אחד מבעלי אתיות את אשתו. תימה אמאי נקט ג' אחין ה"ל למימר ב' אחין נישואין ב' אחיות וגירש האחד את אשתו ונשא אשה אחרת ומת ולרבי ירמיה ניחא כיון דאיצטריך לאשמועינן דיש זיקה כדדייק רב אשי בגמרא ולרבא נמי נקט הכי למעוטי מת ולא גירש אבל לרב נחמן דקסבר אין זיקה קשיא אמאי נקט ג' אחין וי"ל דלרב נחמן נקט הכי אגב אורחיה לאשמועינן דאין זיקה דכר' ירמיה ס"ל דנישואין מפילין ואם יש זיקה תיתסר אע"ג דגירש ואח"כ מת דמקודם שגירשה חשובה נכרית כזקוקה לו משעה שנשאת לאחיו דנישואין הראשונים מפילין ורב אשי דדייק מינה דיש זיקה סבר דלא אסרינן לה משום דא"א לה ליאסר אא"כ תרי נישואין מפילין: **זאת** אומרת יש זיקה. וא"ת והיאך נסבה המגרש והא הויא לה צרת אחות אשתו בזיקה וי"ל דלא חשיב צרת אחות אשתו בזיקה אלא כשמת אחיו ונפלו שתיהן לפניו אבל כשהוא חי לא ומה שכתב בעל ה"ג דאם מת ולא

גירש אסירא לתרוייהו לא בעוד ששניהם חיים אלא לכל אחד כשימות אחיו תהיה אסורה :

דף - ל ב

כתב בכתב ידו. מפרש ר"י ברי' מאיר אפי' אין כאן אלא חתימת ידו והא דתנן (ב"ב דף קעה :) הוציא עליו כתב ידו כו' היינו חתימת ידו וכן מוכח בפרק שני דכתובות (דף כא. ושם) דאמר אביי לא ליחוי איניש חתימת ידיה אלא אחספא או ארישא דמגילתא דלמא משכח איניש דלא מעלי ותנן הוציא כתב ידו כו' ארי' דכתב בכתב ידו ואין עליו עדים פסול משום זמן דיכול להקדים זמן כמו שירצה וא"ת [מאחר שדעתו לגרשה למה חיישינן לקנוניא ועוד] אם הוא חשוד להקדים זמן ולעשות עם האשה קנוניא על הלקוחות בפירות שמכר מזמן הכתוב עד עכשיו אי"כ אן לא נסמוך על הזמן הכתוב ואמאי פסול וי"ל דאע"פ שבא לגרשה חיישינן לקנוניא כדחיישינן בסוף פרק שנים אוחזין (ב"מ דף יט : ושם) גבי שובר ולא סמכינן אזמן הכתוב בו ופעמים תפסיד האשה שלא כדין בשלא הקדים הזמן ואנו חושדין אותו שביום הנתינה כתב והקדים הזמן ומפסדת האשה שלא כדין פירות שמשעת הזמן עד הנתינה אבל כשנפסלו לא תפסיד שלא כדין דבדין הוא שלא תטרופ דהא דאין לבעל פירות משעת כתיבה וחתימה היינו דווקא בגט כשר : יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד וכו'. הנך ג' גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר כדתנן בפי' בתרא דגיטין (דף פו. ושם) ולמאן דמפרש התם דכתב ידו ועד אחד שנינו איצטריך רישא כתב ידו ואין עליו עדים. לאשמועינן דאפילו הכי הולד כשר וסיפא דאין בו אלא עד אחד אצטריך לאשמועינן דאפי"ה לא תנשא לכתחלה וא"ת ולמ"ד דכתב סופר ועד שנינו ניחוש שמא הסופר כתבו להתלמד וזרקו לאשפה והחתימה עליו האשה עד אחד וי"ל שהסופרים חוששים שיבא לידי מכשול ונזהרים בכך ומי"מ לא חשיב סופר ועד כשני עדים לגרש בו לכתחלה : **אשה** זו בחזקת היתר לשוק עומדת. וא"ת תינח כנס ואח"כ גירש שכבר הויא צרת ערוה אבל גירש ואח"כ כנס הא לא הויא בחזקת היתר לשוק ועוד לר"י דוקא בגירש ולבסוף כנס איירי וי"ל דמ"מ היא בחזקת היתר לשוק דמוקמינן הערוה בחזקה שלא נתגרשה וא"ת דהכא מוקמינן אשה בחזקת היתר לשוק אע"פ שבשעה שנולד

הספק היתה עומדת בחזקת איסור שבעלה עדיין חי ובפיק דחולין (דף ט. ושם) אמרינן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה ומשמע דוקא לענין ריעותא דאתיליד אחר שחיטה הויה בחזקת היתר כגון בא זאב ונטל בני מעים והחזירם. כשהם נקובים דלא חיישינן שמא במקום נקב נקבו אבל אם נולד הספק מחיים כגון ספק דרוסה לא משום דבשעה שנולד הספק היתה עדיין בחזקת איסור ואר"י דהתם חיישי' לספק דרוסה משום דשכיחא ומוכחא מילתא לאיסורא טפי מדלהיתרא וכן ההיא דישב לה קוץ בושט דחיישינן שמא הבריא

דף לא - א

למאן דחייש לספק דרוסה כדאמר בריש אלו טרפות (חולין דף מג : ושם) וארי שנכנס לבין השוורים ופסק התם אמימר הלכתא דחוששין לספק דרוסה אע"ג דאמרינן התם איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי מ"מ מסתברא טעמא לאיסורא טפי מלהתירא תדע דהא בספק כלבא ספק שונרא אמרינן התם (דף נג :) אימור כלבא אפי' לשמואל דחייש לספק דרוסה: **הכא** נמי אם אתה אומר חולצת מתייבמת. תימה דמעיקרא פריך ואל תאסרנה מספק ורוצה להתירה ליבם לכתחילה והשתא פריך דאפילו חליצה לא תיבעי גזרה שמא תתייבם ויש לומר דהכא הכי קאמר מה מועיל שאתה אוסרה לייבם וכיון דחולצת יבוא מתוך כך לייבם ומשני דחולצת ממה נפשך ואם יבא באקראי בעלמא לייבם אין בכך כלום: **נפל** הבית וכו'. כאן יש תימה אמאי חשיב לה טפי בחזקת היתר לשוק מלייבם דהא קמן ששניהם מתו וכן יכול להיות שהיא מתה תחלה כמו הבעל וי"ל דמשום הכי חשיב לה טפי בחזקת היתר לשוק מלייבם משום דבמיתת הבעל משתריא לשוק אבל במיתת הערוה אינה ניתרת לייבם עד שימות הבעל עמה: **ואין** ידוע איזה מהם מת ראשונה. קסבר האי תנא דמיתה מפלת: **למאי** הלכתא. תימא דמשנה זו בגיטין בהזורק (דף עח :) ולא מסיק התם בגמרא למאי הלכתא: **אי** בשתי כיתי עדים תתייבם ואין בכך כלום. פ"ה דחוק הוא דאיך עלה על דעת המתרחץ לומר כן ועוד דבספרים ישנים גרס ודלמא והוא מוחק וגרס ותו ונראה לר"י דה"פ דומיא דקידושין וקידושין משמע ליה דמיירי אף בכת אחת ואע"ג

דבכת אחת דאורייתא מתייבמת כיון דבב' כיתי עדים הויא ספיקא דאורייתא גזרו רבנן שלא תתייבם בכת אחת אטו ב' כיתי עדים ופריך וקידושין גופייהו ממאי דמיירי בכת אחת דלמא דוקא בב' כיתי עדים אבל בכת אחת מותרת להתייבם ולא גזרינן אטו ב' כיתי עדים משום דב' כיתי עדים גופייהו הויא ספיקא דרבנן ומדאורייתא מתייבמת דמוקים לה אחזקה אלא מדרבנן חולצת ולא מתייבמת לחומרא דווקא בשתי כיתי עדים אבל בכת אחת לא החמירו ומוכיח דשתי כיתי עדים ספיקא דרבנן כמו שמפורש לבסוף והשתא קאמר אי בב' כיתי עדים דוקא אתה רוצה להעמידו אבל בכת אחת מתייבמת ולא גזרינן אטו שתי כיתי עדים דשתי כיתי עדים גופייהו אינה חולצת אלא לחומרא ואם תתייבם אין בכך כלום והיכי מצינן למימר דתתייבם ואין בכך כלום קיימי עדים ואמרי כו' ומסיק ודלמא בשתי כיתי עדים גופייהו הויא ספיקא דרבנן כמו שהקשה בתחלה והשתא לפי מסקנא זו בקידושין בכת אחת שריא להתייבם ומיהו ודלמא בעלמא קאמר ועוד אר"י דמצינן לפרש דמשמע ליה דבקידושין איירי בכת אחת משום דבשתי כיתי עדים לא איצטריך דפשיטא שהוא ספיקא דאורייתא ותנן לה בגיטין (ג"ז שם) גבי ספק גירושין דחולצת אבל אי הוה בקידושין מיירי בשתי כיתי עדים הוה מיירי נמי בגירושין בשתי כיתי עדים אע"ג דלא איצטריך וכבר תנן לה בגיטין ולהכי קאמר דומיא דקידושין דקידושין נמי בכת אחת ופריך וקידושין גופייהו דלמא בשתי כיתי עדים דשתי כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן וכת א' ושתי כיתי עדים הכל הוה שוה שהכל ספיקא דרבנן כדמפרש ואזיל: **שתי** כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן. וא"ת וכיון דמסקינן דבשתי כיתי עדים הוי ספיקא דרבנן למה דחקו רבה ורב יוסף לאוקמי

ב

-

לא

דף

ההוא דגיטין בשתי כיתי עדים י"ל דלשון מחצה על מחצה דקתני התם במתניי שייך טפי בשתי כיתי עדים ובפ"ב דכתובות (דף כו: ד"ה אנו) ובפ' חזקת הבתים (ב"ב לב. ד"ה אנו) הארכת: **וארעא** אוקמא בחזקת בר שטיא. לא דמי לההיא דאמר בקידושין (דף עט:): ובבבא בתרא (דף קנג: ושם) אם בריא הוא עליו להביא ראיה ששכיב מרע היה ואם שכיב מרע הוא כו' דהכא כיון שדרכו להיות עתים חלים ועתים שוטה לא שייך

להעמידו אחזקה כמו שהוא עתה: **אי** יגיד עליו ריעו מאי זו היא דקתני. הוה מצי למיפרך אי יגיד עליו ריעו ליתני כולהו בחד וליתני חד מינייהו באידך כדפריך בפרק לא יחפור (ב"ב דף יט.).: **למעוטי** זמן דליתיה בקידושין. מספקא לר"י כתב בכתב ידו ואין עליו עדים אי מהני בקידושין אי לא דכיון שאין צריך זמן מה לנו אם אין עליו עדים: **והא** עבדא דאיכא דקני בכספא כו'. פירש בקונטרס שטר קניית עבד וקשה לר"י דא"כ מ"ש דנקט עבד דהו"מ למינקט שטר מכירת קרקע וכל שטרי מקח וממכר ועוד דהתם לא תיקון רבנן זמן ונראה דאשטר שיחרור קאי דתיקון זמן לידע מתי נאסר בשפחה והותר בבת ישראל וה"ק והא עבדא איכא דקני נפשיה בכספא ואיכא דקני בשטרא והשתא ניחא הא דמשני התם רובא וכו' וא"ת בפ"ק דגיטין (דף ט.). דתנן בגי' דרכים שווי גיטי נשים לשחרורי עבדים ליתני נמי זמן ששווי גיטי נשים לשחרורי עבדים וליתיה בקידושין וי"ל דכל מיילי דחשיב התם ודפריך התם הוי חד טעמא בגיטי נשים ושחרורי עבדים אבל [זמן דשחרורי עבדים בא] להתירו בבת ישראל וגיטי נשים משום פירי.: **דחזו** בכתבא ואתו ומסהדי כו'. קשה לר"י דבהגוזל קמא (ב"ק דף צח. ושם:) גבי השורף שטרותיו של חבירו פריך ואי דאיכא סהדי דידיעי ליכתבו ליה שטרא אחרינא ואמאי הא אמר הכא דמפיהם ולא מפי כתבם ואר"י דה"נ אם היו מעידים שכך ראו בשטר שפיר הוו עבדי דהרי הם כאילו מעידים ראינו עדות שנתקבל בב"ד דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד אבל חיישינן שמא לא יעידו שכך ראו בשטר אלא שמא יעידו על המעשה עצמו כאילו הם זוכרים והם אינן זוכרין אלא על פי הכתב וכן הא דאמרינן בפ"ב דכתובות (דף כ.). כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אפילו אחר כמה שנים והוא שזוכרה מעצמו אבל אין זוכרה מעצמו לא התם נמי לא איירי במעיד שכך ראה כתוב אלא במעיד על מעשה עצמו ועוד דהתם לא הוה שטר אלא שכותב לזכרון דברים בעלמא ולא שייך למימר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד ואר"י דשמע מר"ת שנוהגין עכשיו ששולחין העדים עדותן בכתב ידם לב"ד ולא קרינן ביה מפיהם ולא מפי כתבם כיון שהם זוכרין עדותן והא דתניא במי שאחזו (גיטין דף עא.). ואם לא יגיד פרט לאלם שאין יכול לדבר ופריך ואמאי והרי יכול לדבר מתוך הכתב שאני עדות דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם שאני אלם שאין ראוי להגיד כדאמרינן (מנחות דף קו.): כל שאין ראוי לבילה כו' אבל אחר מועיל כתב ידו כשזוכר העדות ומיהו בפירוש חומש (דברים יט) פרש"י ע"פ שנים עדים פרט שלא ישלחו כתבם לב"ד: **להצלה** דידה קאתי. פי' בקונט' דהשתא דתיקון זמן אי לא מייתא שטרא דאיגרשה מקמי הכי מוקמינן

לה אחזקת אשת איש וקטלינן לה ואין נראה דבהדיא אמר בפי שני דגיטין (דף יז:) גזייה לזמן ויהביה ניהלה מה הועילו חכמים בתקנתן ומשני לרמאי לא חיישינן אלמא כי ליכא זמן לא קטלינן לה ואר"י דה"פ להצלה דידה קאתי שהגט בא להצילה ולהגיד שהיא מגורשת ולכך יראה למחוק הזמן כי סבורה שיפסול בכך וגרע כחו טפי אבל ודאי אי הוה מחקת ליה לא הוה קטלינן לה הכא לחובה דידה קאתי דהקידושין באין להעיד שהיא מקודשת ומחקה ליה לעולם לזמן: **שלשה** אחין נשואין ג' נשים נכריות. הו"מ למנקט ואחד מופנה: **מדרבנן** וגזירה כו'. משמע דאשת ב' מתים בשום מקום לא הויה אלא מדרבנן דאי לאו גזירה דהכא היתה מתייבמת אפי' בעלת

א

-

לב

דף

מאמר ולא גזרינן לה אטו אשת שני מתים וא"כ מי שעליה זיקת יבם אחד כו' לא הויה דרשא גמורה אלא אסמכתא בעלמא וקשה דבפרק בתרא דגיטין (דף פב: ושם) אמרי' אלא אשת ב' מתים היכי משכחת לה משמע דהוי דאורייתא ואפי' בחד דוכתא וי"ל דפלוגתא דתנאי היא כדמוכח לקמן בסוף האשה רבה (דף צו:) גבי בן תשע שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת השניה חולצת או מתייבמת הראשונה שהיא בעלת זיקת שני יבמין חולצת ולא מתייבמת ופריך בגמרא ויעשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול ותדחה צרה מיבום פירוש כי הכא ומסיק לרבי יוחנן דעשו ועשו ופליג תנא דשמעתין אההוא תנא דהאי תנא דשמעתין גזר משום צרה פירוש הא דקא אסר בעלת מאמר משום דאיכא צרה בהדה כדגזר בשמעתין דלמא חליץ והדר מייבם כדפירש בקונטרס אבל משום זיקת שני יבמין לא מיתסרא דלאו דאורייתא ומיהו כי ליכא צרה בהדה נמי אסורה אטו היכא דאיכא צרה כדקאמר התם רבא לעיל דאפי' היכא דליכא צרה בהדה מיחלץ חלצה יבומי לא מייבמא ותנא דהתם לא גזר משום צרה פי' הא דקא אסר לבעלת ביאת בן תשע לייבומי לאו משום צרה אלא אטו אשת שני מתים דהוי בעלמא דאורייתא ודוקא בדידה גזרו אבל בצרתה לא דלא רצו להחמיר גם בצרתה אטו אשת שני מתים וההיא דריש המגרש (גיטין פב:) כההוא תנא וריב"ן פירש שם דלכולי עלמא אשת שני מתים דאורייתא ותנא דהכא גזר אף באשת השני

משום צרה דהיינו בעלת מאמר דקא סבר כיון דבעלמא אשת שני מתים דאורייתא מחמירי אפיי באידך ותנא דהתם לא מחמיר כולי האי ולא גזר באשתו של בן תשע אטו בעלת זיקת שני יבמים וקשה דהכא מסיק דטעמא דהך תנא משום הנך גזירות דמפרש הכא ועוד דהתם קרי רבא לאשתו צרה וקאמר נמי ויעשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול ותדחה צרה כו' והכא קרי לבעלת מאמר צרה וריב"ן הקשה לעצמו שתי קושיות הללו ופר"י עיקר: **גט** למאמרו כו'. הקשה ריב"ן דתנן בפר"ג (לקמן דף נ.) דיש מאמר אחר מאמר ואם עשה מאמר בזו ובזו צריכה ב' גיטין וחליצה בין יבם אחד לב' יבמות בין ב' יבמין ליבמה אחת אבל יבומי חד מינייהו לא ולרבא יתן גט למאמרו ולא לזיקתו וליבומי אידך ותירץ דלכתחלה אין לעשות כן דגזרינן גט למאמרו אטו גט לזיקתו ודוקא בדיעבד קאמר הכא רבא דהותרה אפיי היא דכיון דתו ליכא למיגזר בהאי מאמר אטו שאר מאמרות דעלמא לא גזרינן דלא שכיחי כולי האי אבל לכתחלה גזרינן משום האי מאמר גופיה: **דאידיחיא** מהאי ביתא לגמרי לא כ"ש. אע"ג דמהאי בבא שמעינן דאסירא אע"ג דאיחזיא בהך נפילה דלא שמעינן מבבא דלעיל כדאמר לעיל (דף ל.) מ"מ כיון דאידיחיא מהאי ביתא לגמרי פשיטא דאסירא אע"ג דחזיא בהא נפילה ולעיל דקאמר טעמא דאיחזיא בהך נפילה (אהאי מתניתין) משום דאכתי לא אסיק אדעתיה טעמא דאידיחיא מהאי ביתא: **שנשא** חי ואח"כ נשא מת. אע"ג דבכי האי גוונא שרו ב"ש צרה לייבומי לעיל בפ"ק (דף ח.) דכיון דלא חייל איסור אשת אח חשבי שלא במקום מצוה ר"ש לית ליה האי סברא דמכל מקום הרי היא אשת אחיו: **לא** פקע. ואע"ג דלא חייל איסור אחות אשה אסורה נמי הצרה לייבומי כיון דלא פקע איסור אשת אח כמו אילונית דאוסרת צרתה אע"ג דאין בה אלא איסור אשת אח לחודה וא"ת לר"ש משכחת לה אשת אח מן האב דפוטרת צרתה וליחשבה בהדי ט"ו נשים בפ"ק (דף ב. ודף י.) למ"ד בפלוגתא קא מיירי וכן האי דלעיל דקתני נאסרה עליו עולמית גם היא פוטרת צרתה וליחשבה וי"ל דהני כיון דמכח אחות אשה אסירא בכלל אחות אשה נינהו: **ונעשית** אשת איש נידון בחמותו. ואין זה מכח זיקה ראשונה דבלאו הכי מי שנתחייב ב' מיתות נידון בחמורה:

איסור כולל הוא. וא"ת ודלמא ר' יוסי אית ליה נמי איסור כולל ואומר ר"י דקסבר דאשת איש ונעשית חמותו נמי איסור כולל הוא דמגו דאיתסר בשאר קרובות וקתני דנידון באשת איש ומיהו אר"י דלההוא לישנא דלקמן דסבר רבי חייא דרבי יוסי מחייב תרתי באיסור כולל צ"ל דאשת איש ונעשית חמותו לא חשיב איסור כולל אע"ג דאיתסר בשאר קרובות כיון שאין שם אחד כי היכי דלא תקשה דרבי יוסי אדר' יוסי והא דחשיב איסור כולל בעל מום ששימש בטומאה דמעיקרא שרי באכילה ואסור בעבודה איטמי ליה מגו דאיתסר באכילה איתסר נמי בעבודה אכילה ועבודה חשיב נמי שם אחד דשניהם נאסרו בלשון קריבה דבעבודה כתיב כל איש אשר בו מום לא יגש להקריב לחם וגו' (ויקרא כא) ובאכילה בטומאה כתיב איש (איש) אשר יקרב מכל זרעכם וגו' (שם כב) דמיירי באכילה כדאמרינן בפ"ב דמעילה (דף י:) ובזבחים (דף מה:): ומיהו איסור מוסיף אומר ר"י דחשיב אפילו כשאין השמות שוין כדמוכח בפ' אמרו לו (כריתות יד:): גבי הבא על בת בתו חייב משום כלתו כו' ואין להאריך כאן: **ותו** חמותו ונעשית אשת איש איסור מוסיף הוא. בקונטרס לא גרס ליה דאפילו חייל עליה איסור אשת איש נידון בחמורה וליכא למימר דמשמע ליה נידון בחמותו ולא חל כלל איסור אשת איש ואם לא התרו בו משום חמותו אלא משום אשת איש פטור דהא בפרק הנשרפים (סנהדרין דף פא. ושם) פריך רב אדא בר אהבה וליתרו נמי משום איסור אשת איש דהא א"ר אבהו מודה רבי יוסי באיסור מוסיף ומשני ליה התם אדא ברי אטו בתרי קטלי קטלת ליה משמע בהדיא דחל איסור אשת איש אלא משום דנידון בחמורה ור"ת אומר דשפיר גרס ליה וטעי הכא כדהוה טעי התם רב אדא בר אהבה והוה סבור דנידון בחמותו משום דלא חייל עליה איסור אשת איש ולא חש לתרץ כיון דע"כ צריך לשינויא אחרינא משום קושיא קמייתא: **אלא** אמר רבא מעלה כו'. לפי המסקנא דהכא לא איצטריך לר' אבהו למימר דמודה ר' יוסי באיסור מוסיף מ"מ בהנשרפים (גי'ז שם) מייתי מדרבי אבהו משום דהאמת הוא דמודה ר' יוסי באיסור מוסיף כדמשמע בפ' אמרו לו (כריתות דף יד: ושם) גבי א"ר יוסי אם עבר זקן ונשאה חייב עליה משום אשת אבל משום הכי איצטריך ליה לרבי אבהו לאסוקי הכי: **בין** רשעים גמורים. פירוש אצל רשעים כמותו לפי שאין קוברין רשע אצל צדיק ולא כמו שפירש בקונטרס לקוברו אצל נסקלים ונשרפין ור"ש סבר דאע"פ שיש בעבירה זו שני איסורין כיון דלא מיחייב אלא חדא אין קוברין אותו אצל רשעים גמורים: **בעל** מום ששימש בטומאה. הא דלא נקט זר כדנקט לעיל היינו משום דאטומאה לא הוזהרו זרים אלא כהנים דכתיב דבר אל אהרן ואל

בניו וינזרו וגוי (ויקרא כב) והא דקאמר טומאה לכל נאסרה היינו אפי
בעלי מומין :

א

-

לג

דף

במאי קמיפלגי באיסור כולל. הו"מ לאקשווי בשלמא לבר קפרא משתבע
לאפוקי ר' יוסי מחזקיה אלא לר' חייא למה ליה אשתבועי דכה"ג דייק
בסמוך אלא כאן לא חש לדקדק משום דלא קאי הכי : **לא** מיחייב אלא
חדא. פי' בקונטרס והא דקתני ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אשת אח
בלבד דאוקימנא בנשא מת ואח"כ נשא חי דהוי איסור כולל רבי חייא
תני לה ולא בר קפרא ונראה דבר קפרא נמי תני לה ולקברו בין רשעים
גמורים : **אלא** מליקה בבת אחת הוא דמשכחת לה. וא"ת היכי הויה בבת
אחת והא מיד כי נמלקה הויה לה נבילה ואיסור זרות לא חייל עד אחר
זריקה שיש היתר לכהנים כדאמר בפרק בתרא דמכות (דף יח : ושם) דכל
היכא דקרינן ואכלו אותם אשר כופר בהם קרינן ביה וכל זר לא יאכל
קודש וי"ל דאיסור נבילה נמי לא חייל עד אחר הזריקה דנפקא איסור
מעילה דלא חייל איסור נבילה על איסור מעילה דחמיר מיניה כי היכי
דחמיר איסור מעילה מאיסור גיד כדאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף קא.
ושם) ואע"ג דבר קפרא דשמעתין אית ליה בריש מעילה (ד' ה.) דהיתר
זריקה שנינו ומשנראה לזריקה נפיק מידי מעילה מ"מ איסור איכא עד
שיזרוק הלכך לא חייל איסור נבלה עד אחר זריקה ועו"ל [דבר קפרא
סבר] דר"ש דשמעתין לטעמיה דאית ליה איסור זרות לפני זריקה דאמר
התם במכות (דף יז :) דזר שאכל עולה לפני זריקת דמים לוקה חמש ולא
משום זרות דכתיב גבי ואכלו אותם אשר כופר בהם דמשום ההוא לא
לקי אפי' לר"ש כדאיתא בהדיא התם אלא מההוא קרא דלא תוכל לאכול
בשעריך (דברים יב) : **באיסור** בת אחת מיחייב תרתי. פי' בקונטרס דהא
דקאמר לעיל חייב שתיים כגון שבא עליו איסור אשת אח ואחות אשה
כאחד ומשכחת לה ע"י שליח כדלקמן (דף לד.) והשתא הא דפליג עליה
ר"ש דאמר אין חייב אלא משום אשת אח בלבד אע"ג דבבת אחת אשת
אח דחמור חייל דאין לה היתר אחר מיתה אלא במקום יבוס אבל אחות
אשה שרי לאחר מיתת אשתו וברייתא דקתני אינו חייב אלא משום
אחות אשה לא איירי בבת אחת דא"כ היה חייב משום אשת אח אלא

בנשא חי ואח"כ נשא מת איירי והא דקאמר ר' חייא דר' יוסי בבת אחת מחייב תרתי לאו דוקא באיסור בת אחת אלא אפילו באיסור מוסיף כדמוכח בפי' אמרו לו (כריתות דף יד:): **בר** קפרא סבר לא מיחייב אלא חדא. וההיא דקתני ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אשת אחיו [בלבד דמשמע] דמחייב ר' יוסי תרתי היינו לקוברו בין רשעים גמורים ובאידיך ברייתא דמיירי בנשא חי ואח"כ נשא מת מודה בה בר קפרא דלר' יוסי חייב שתים דמודה ר' יוסי באיסור מוסיף כמו שפירש בקונטרס כדמוכח ממתני' דפי' אמרו לו וקשה לר"י דמשמע דבאיסור מוסיף חל טפי איסור על איסור מבאיסור בת אחת וכי מסקינן דמיפלגו באיסור בת אחת ואליבא דר"ש וחייב לר' חייא שתים באיסור בת אחת לר"ש ואפי"ה לית ליה איסור מוסיף דקתני לעיל אין חייב אלא משום אחות אשה ואר"י דבודאי איסור בת אחת עדיף אלא דסבר בר קפרא דדוקא באיסור בת אחת דהכא כגון אחות אשה וטומאה ושבת ונבילה דלא חיילא היינו משום דהותרה בהדי ההיא דלא הותרה שכן משמע לישנא דקאמר בר קפרא שבת לכל הותרה טומאה לכל הותרה משמע משום דהותרו לא חיילי ורבי חייא לית ליה האי סברא כדקאמר לכהנים הותרה ולא לזרים הלכך קאמר בסמוך דבבת אחת מחייב ר"ש שתים אע"ג דבאיסור מוסיף לא מחייב אלא אחת וכן משמע קצת לקמן דאיסור בת אחת עדיף טפי דקאמר השתא משום כולל מיחייב משום בת אחת מיבעיא ומאן דמחייב באיסור כולל היינו משום דמידי דהוה איסור מוסיף כדאמר בפי"ג דשבועות (דף כד: ושם) וא"כ עדיף נמי מאיסור מוסיף: **אצבעו** בסכין טמאה. שהיתה אצבעו חתוכה עד משהו אחרון דכשנגע בו הסכין נטמא ונעשה בעל מום:

ב

-

לג

דף

ואיסור כולל אתניין ואליבא דר"ש. אבל לר' יוסי מחייב תרתי באיסור כולל דלא מצי למימר דאליבא דרבי יוסי נמי אתנייה לפטורא דא"כ לא הוה טעי בר קפרא לערב מליקה בהדייהו דבבת אחת פשיטא ליה לבר קפרא דלר' יוסי מיחייב תרתי ולהכי פשיטא ליה בסמוך דלר' יוסי מיחייב תרתי באיסור כולל שעל כרחו צ"ל דאליבא דר"ש אתנייה ולא אליבא דר' יוסי ופליג רבי יוחנן ארבי חייא ובר קפרא: **אמר** ר' יוסי

הבערה ללאו יצאה. תימה דאטו מי לא מני לאוי גרידי והרי זר שאכל מליקה דליכא אלא לאו דנבלה וי"ל דאע"ג דבאיסור מוסיף לר' יוסי חייל איסור קל על איסור חמור כדפריך רב אדא בפרק הנשרפין (סנהדרין דף פא. ושם) ולידון נמי באיסור אשת איש דהא מודה רבי יוסי כו' אע"ג דאיסור אשת איש קל מאיסור חמותו ובפרק אמרו לו (כריתות יד : ושם) גבי הא דאמר ר' יוסי אם זקן נשאה כו' משמע דמודה ר' יוסי דאיסור כרת חייל על חייבי מיתות ב"ד משום איסור מוסיף מ"מ באיסור כולל סבירא ליה לגמרא דלא חייל קל על חמור כדאמר בסוף גיד הנשה (חולין קא. ושם) מאן האי תנא דאיסור כולל באיסור חמור אית ליה כו' ולהכי פריך והאמר רבי יוסי הבערה ללאו יצאה ואם כן היכי חיילא אאיסור זרות הקשה ה"ר יעקב דאורלייני"ש דאמאי לא מוקי לה בהצתת האליתא דעבודה היא ובעיא כהונה ואין בה מיתה אלא לאו גרידא לפי שאין עבודה תמה כדאמר בפ"ב דיומא (דף כד :) דהשתא לא הוי קל על חמור דתרוייהו לאוי נינהו ואר"י דמ"מ איסור שבת קיל לפי שהותרה במקדש אבל אי הוה מיתה בהבערה הוה חשיב איסור חמור אע"ג דהותר במקדש ואיסור טומאה נמי אע"ג דהותר חל על איסור בעל מום משום טמא ששימש במיתה ובעל מום ששימש באזהרה לרבנן דרבי בסוף אלו הן הנשרפין (סנהדרין פג.). אע"ג דכולה שמעתין בר קפרא ורבי חיילא אליבא דרבי פליגי מודה רבי דלר' יוסי בעל מום ששימש באזהרה כרבנן דידיה ואם תאמר דאמר בחולין (דף קג.) התורה אמרה יבא איסור נבלה ויחול על איסור חלב והיינו קל על חמור באיסור כולל ואר"י דחלב קל דהותר מכללו אצל חיה כדאמר בס"פ גיד הנשה (שם) ואע"ג דנבלה נמי הותר במליקה שאני קדשים דכהנים משולחן גבוה קזכו כדאמר בהעור והרוטב (שם דף קכ.) ועוד דיש חומרא בנבלה שכן מטמאה ואע"ג דיש חומרא בחלב דליכא בנבלה אין לחוש בכך כדאמרינן בפרק גיד הנשה (שם דף קא.) מאי חזית דטומאת הגוף חמירא שכן כרת דלמא טומאת בשר חמירא דלית לה טהרה במקוה וא"ת דאמר לקמן מאן האי תנא דאית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת ומשמע דאיסור אחות אשה חייל באיסור כולל אאיסור אשת איש דחמיר מיניה וי"ל דאיסור אשת איש קיל דיש לה היתר בחיי אוסרה דחשבינן ליה קולא בהבא על יבמתו (לקמן דף נד.) ואע"ג דבפי' גיד הנשה (חולין דף קג. ושם) איכא מאן דאמר דאיסור טריפה חל על איסור אבר מן החי אע"ג דחמיר מיניה דחשיב משהו בשר גידים ועצמות אע"ג דלית ביה כזית ונוהג בבני נח וחייל עליהו איסור טריפה דקיל אפי' בלא כולל ואור"י דיש חומרא בטריפה דכשנטרפה שוב אין לה היתר אפי' נשחטה אבל איסור אבר מן

החי אתיא שחיטה ומפקע ליה : מידי חטאות קתני או לאוי קתני איסורי בעלמא קחשיב. וכן גרס ר"ח דאין כאן לא חטאת ולא לאו כיון דלא חייל איסור קל על חמור : לקוברו בין רשעים כו'. ומ"מ פריך שפיר לעיל לבר קפרא דמשייר מליקה מכלל דמודה בה ר"ש דאין לומר דשיירא לרבי יוסי משום דבהיא חייב תרתי ולא חשיב אלא הנהו דמעלה עליו כאילו עשה שתים ולקברו בין רשעים גמורים דהא חשיב בעל מום ששימש אע"ג דחייב לגמרי שתים כיון דקסבר רבי חייא דרבי יוסי אית ליה איסור כולל :

א

-

לד

דף

אם היתה שבת והוציאו כו'. בפרק אמרו לו (כריתות דף יד.) רצה לדקדק מכאן דאין עירוב והוצאה ליום הכפורים מדאיצטריך למנקט אם היתה שבת כו' דהוה ליה למיתני ואם הוציאו חייב ומסיק דיש עירוב והוצאה ליוה"כ ולאפושי חיובי נקט שבת וחייב משום שבת ויוה"כ וא"ת והיכי חשיב רבי מאיר חיובי הוצאה בהדי חיובי דאכילה מה ענין זה אצל זה דכמו כן היה יכול לומר אם עשה מלאכה בשבת חייב ואר"י משום דבשעת בליעה אתי נמי חיוב הוצאה אע"ג דאכתי לא נח משום דבליעתן זו היא הנחתן כדאמר רבא בפרק המוציא יין (שבת דף פ.) הוציא ב' אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב דכתיבתן זו היא הנחתן. : **והוציאו** בפיו חייב. והא דאמר בהמצניע (שם דף צב.) המוציא בפיו ובמרפקו פטור שלא הוציא כדרך המוציאים במידי דבר אכילה הוי שפיר דרך הוצאה בכך פ"י הקונטרס דאיכא הכא איסור בת אחת דכשקידש היום חל עליו איסור אכילת יוה"כ ואיסור הוצאת שבת וקשיא לרבינו יצחק דמה ענין זה לאיסור חל על איסור דאפילו למ"ד אין איסור חל על איסור אפילו בבת אחת הכא חל לכולי עלמא אפילו בזה אחר זה ואפ"י יעשה אכילה והוצאה בזה אחר זה ואפילו חלו שבת ויום הכפורים בזה אחר זה שבשביל איסור מלאכת שבת אם הוא תחלה לא ימנע איסור אכילת יום הכפורים לחול אחריו שעדיין לא נאסר זה מחמת השבת וכן איפכא ואמר רבי יצחק דאיסור בבת אחת היינו איסור הוצאה דשבת ואיסור הוצאה דיוה"כ כדפרישית דנקט שבת לאפושי חיובי : **טעה** בדבר מצוה פטור. וא"ת והא בפסחים בפרק אלו דברים (דף עב. ושם) מוקי רבי מאיר

פלוגתייהו בשתי תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול באחד בשבת דפטר ר' יהושע כשקדם ומל של אחד בשבת בשבת אע"ג דלא עשה מצוה משום דנתנה שבת לדחות אצל תינוק אחד אבל בשתי תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול בע"ש וקדם ומל של שבת בע"ש ושל ע"ש מל בשבת חייב אע"ג דעשה מצוה משום דלא נתנה לדחות וה"נ גבי שתי נשים לחייב דלא ניתנה ערוה לדחות וי"ל דהתם לא בדחיה תליא מילתא אלא משום דטריד בתינוק שיש לו למול בשבת וטועה בו וה"נ הרי טועה באשתו: **בערב** הפסח כו'. המ"ל משום דאכילת תרומה איקרי עבודה וטעמא דרבי יהושע משום דכתיב ופועל ידיו תרצה אפילו חללים כדאמר פרק אלו דברים (פסחים דף עב: ושם): **באיסור** בת אחת ואליבא דרבי שמעון. ואתי שפיר אפילו כרבי יהושע דרבי שמעון אית ליה בפרק אלו דברים (שם) דלרבי יהושע טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה חייב: **מתוך** שלשה עשר לאחר שלשה עשר לאיחיובי אינהו. כן גירסת הקונטרס וקשה דלא הוי בבת אחת דנדות

ב

-

לד

דף

חל עליו תחלה שאין יכול לקדש ולא לעשות שליח עד שיגדיל דאין מעשה קטן כלום ואר"ת דבכל ספרים קדמונים כן אבל בספר בשר על גבי גחלים גרס בשופעות מתוך ג' לאחר ג' לאיחיובי אינהו דלאחר ג' שנים ויום אחד חזיא לביאה ואתו כולהו איסורי וחיילי ומתוך י"ב לאחר י"ב לאיחיובי אינהו ואם בעלו כשכולן בגדלות איכא ט"ז חטאות ובין לגירסת הקונטרס ובין לגירסא זו שופעות לאו דוקא אלא שראתה ולא טבלה בינתים ולגירסת ר"ת שראתה בתוך ג' ולא טבלה עד לאחר י"ב: **ולא** כמעשה ער ואונן דאילו התם שלא כדרכה. משמע דאסור לשמש שלא כדרכה ותימה דבפ"ב דנדריים (דף כ:) אמר ההיא דאתיא לקמיה דרבי ואמרה ליה שולחן ערכתי לו והפכו אמר לה בתי התורה התירתך לו ומסיק דהלכתא הכי והפכו היינו שלא כדרכה לפי שמצטערת בכך שנאי' (בראשית לד) וישכב אותה ויענה שעינה אותה שלא כדרכה וכן אם תענה את בנותי (שם לא) שלא כדרכן דאי הפכו היא למעלה והוא למטה לא היתה קובלת על. כך וכן בפ' ארבע מיתות (סנהדרין דף נח:) אמר עובד כוכבים הבא על אשתו שלא כדרכה חייב מיתה ופריך מי איכא מידי

דישראל לא מיחייב ועובד כוכביי מיחייב והיינו האי לא מחייב היינו דבישראל שרי דאי איכא איסור בישראל ניחא דמחייב בעובד כוכבים מיתה דאזהרתן זו היא מיתתן כמו בגזל ושאר דברים ואר"י דהתם מיירי בלא הוצאת זרע דשרי דכיון דליכא השחתת זרע לא הוי כמעשה ער ואונן עוד אמר ר"י דלא חשוב כמעשה ער ואונן אלא כשמתכוין להשחית זרע ורגיל לעשות כן תמיד אבל באקראי בעלמא ומתאוה לבא על אשתו שלא כדרכה שרי כדאמר"י בנדרים (דף כ:) כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו יעשה משל לבשר הבא מן הטבח ודג מן הצייד רצה אוכלו צלי רצה אוכלו מבושל רצה שלוק: **התורה** חסה על תכשיטי כלה. שלא יפול שרק מעל פניה אע"ג דמיד שתעמוד תפלוט ותצטרך לטבול מ"מ נימא שהתורה חסה כל זמן שלא תעמוד או שתתן מוך קודם שתעמוד כדי שלא תפלוט: **דעתאי** עלך הואי. אמר רבינו תם משום ההיא עובדא דפ"ק דב"ב (דף יב:) דאמרה בת רב חסדא תרווייהו קבעינא והיתה מצפה שתתקיים נבואתה לפי שהיה לרבא אשה אחרת איחרה לינשא לו ואפ"ה היתה מצפה לו: **אמר** שמואל וכולן צריכות כו'. אכל נשים דתנן בהחולץ (לקמן דף מא.) ובברייתא התם בגמרי' (דף מב:) קאי: **אבל** קטנה בת ישראל צריכה להמתין. דגזרינן זנות דקטנה בת ישראל אטו גדולה אבל בגיורת קטנה לא שייך למגזר אטו גיורת גדולה דגדולה גופה כיון דדעתה לאיגיורי מינטרא נפשה כדאמר לקמן ולא אסירא אלא אטו בת ישראל וא"ת ושמואל דאמר כמאן בשלמא בקטנה בת ישראל סבר לה כר"מ דגזר בהחולץ (שם דף מב:) בברייתא דרדופה קטנה בנישואין אטו גדולה וקסבר שמואל דה"ה בזנות אלא בגיורת כמאן סבר לה אי כר' יהודה אפילו גיורת קטנה לגזור כדתניא בסמוך הגיורת והשפחה כו' יתירות על בנות שלש שנים צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר"י ואע"פ דהכא ברוב ספרים לא גרסי' יתירות על בנות שלש שנים בפרק אלו נערות (כתובות דף לז.) גרסינן לה בכל הספרים ואי כרבי יוסי אפילו גדולה נמי תשתרי דר' יוסי שרי אפילו בגיורת גדולה לינשא מיד דהא באידך לישנא דשמואל דשרי גדולה אמר"י הוא דאמר כרבי יוסי ועוד דסברת שמואל הפוכה מדר' יהודה דהא בברייתא דרדופה לא גזר ר"י בקטנה בת ישראל אפילו בנישואין ובגיורת גזר אפילו בקטנה כדקתני יתירות על בנות ג' ושמואל איפכא דבקטנה בת ישראל גזר ובגיורת לא גזר ומיהו לספרים דגרסי בברייתא דרדופה רבי יוסי ולא רבי יהודה אתי שפיר ולקמן. נמי נפרש בע"ה ואר"י דל"ג בשמעתין יתירות ובתוספתא ליתיה ובגדולה דוקא אסר ר"י אבל בקטנה שרי ושמואל כרבי יהודה סבירא ליה בגיורת: **נתן** לה גט צריכה להמתין. הקשה ה"ר משה כהן הא אמרה

שמואל חדא זימנא בפרק אע"פ (כתובות דף ס : ושם) דפסיק שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו אברייתא דרדופה ואר"י דעיקר מילתיה דשמואל לא איצטריך הכא אלא משום ממאנת ועיקר מילתיה דשמואל דהכא בסוף אלמנה בכתובות (דף ק : ושם) והא דפריך עלה התם כולהו תנינא ומשני צריכה להמתין שלשה חדשים איצטריך ליה דלא תנן הכי פירושו דין דשלשה חדשים איצטריך ליה אבל היא גופה לא איצטריך אלא משום ממאנת דאין צריכה להמתין כדפרישית :

א

-

לה

דף

חוץ מגיורת ושפחה משוחררת גדולה. והא דתניא בהחולץ (לקמן דף מב.) לפיכך גר וגיורת צריכין להמתין שלשה חדשים כר' יהודה אתיא דחייש שמא לא נתהפכה יפה יפה א"נ אפילו כרבי יוסי וה"ק לפיכך גר וגיורת צריכין להמתין אם ידוע שנבעלה ולא נתהפכה ועוד אר"י דיש לחלק דלא מינטרא נפשה כלל כשמתגיירת עם בעלה כיון שכל הזרע מאותו איש ואין חוששת להבחין בין זרע שנזרע מבעלה זה בקדושה לשלא נזרע בקדושה : **גיורת** ומשוחררת דשכיחא לגזור. פירוש לגזור שיהיו צריכות להמתין ולא לגזור אטו בת ישראל קאמר דמהא לא הוה משני מידי : **אשה** מזנה מתהפכת. וכן גיורת ומשוחררת כיון דדעתה לאיגיורי אבל יוצאה בשן ועין מודה בה רבי יוסי : **כהנות** אין ישראלית לא. ובכתובות (דף נא.) גבי הא דתנן ובכהנת אהדרינתיך למדינתך לא דייק הכי אלא דוקא הכא משום דכי משני אימא נשי כהנים אכתי אית ליה פירכא אחריתי נשי כהנים אין נשי ישראלים לא : **אע"פ** שמותרת לבעלה פסולה לכהונה. פ"י בקונט' טעמא דשמעתין משום ובת כהן כי תהיה לאיש זר ולר"י נראה דמבת איש כהן לא שמעינן אשת איש וכל חייבי כריתות הנאסרות ע"י קדושין משום דלא הוי זר אצלה מעיקרא והכי משמע בהבא על יבמתו (לקמן דף נו :) דקאמר רבא אשת כהן שנאנסה ובא עליה לוקה משום זונה ומשום טומאה ואי מבת כהן כי תהיה לאיש זר שמעינן נמי אשת איש א"כ יהא לוקה נמי מהאי קרא דלכהונה נמי אסורות מק"ו דלקמן בפרק אלמנה (דף סח : ושם) דלא חשיב לה התם אזהרה מן הדין אלא גילוי מלתא בעלמא הוא וה"נ משמע כן קצת מדקאמר אף על פי שמותרת לבעלה פסולה לכהונה ואי פסולה מקרא דבת כהן פשיטא דאין

לחלק בין אונס לרצון ואי היא גופה אתא לאשמועינן דשייך קרא דבת כהן בחייבי כריתות דע"י קדושין כיון דשייך בהו ממזרות אע"ג דלא הוי זר אצלה מעיקרא אם כן לישמעין הכי בהדיא וממילא ידענו דלא שייך בהאי קרא לפלוגי בין אונס לרצון באשת איש טפי מבשאר [פסולי כהונה] אלא לר"י נראה דפסולה מן הכהונה מטעם טומאה וזונה כדאמר בהבא על יבמתו (לקמן דף נו: ושם) וללישנא דאמר התם דכל באונס לא מיקריא זונה פסולה לכהונה משום טומאה גרידא ומיהו קשה לר"י כיון דלא כתיב טומאה אאשת ישראל שנבעלה באונס דכתיב והיא לא נתפשה הא נתפשה מותרת אם כן אמאי פסולה לכהונה דבכלל איסור טומאה הוי בעל ובוועל ותרומה וגם כהונה וכי שרי לבעלה תשתרי נמי לכהונה ואמר ר"י דההוא קרא דלא נתפשה לא מיירי אלא בטומאה דבעל גרידא דנטמאה קמא אית לן לאוקמי לבעל ולענין בעל שרי אונס בישראל אבל ונטמאה בתרא דנפקא לן מינה איסור תרומה וכהונה לא מפליג בה בין אונס לרצון בין אשת כהן לאשת ישראל ויש לאסור בכל ענין דכיון דאשכחן באשת כהן דאפילו באונס אסורה אין לנו לחלק בין אונס לרצון לענין תרומה וכהונה אפילו באשת ישראל ומיהו גבי בוועל אע"ג דלא כתיב ביה לא נתפשה יש לחלק בין אונס לרצון באשת ישראל דסברא הוא דלא נאסרה על הבועל אלא כשנאסרה על הבעל ולפי פרי"י אין פסולה זונה לתרומה מקרא דבת כהן אלא שמא מטעם דכלליה קרא בהדי חללה פסולה לתרומה כמו חללה ובפרק החולץ (לקמן דף מד: ד"ה הכא) כתב ר"י מזה

פרק - **רביעי** - **החולץ**

דף - **לה** - **ב**

מתני' החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת הא דלא נקט החולץ . למעוברת

כדנקט בגמי' משום דרבנותא היא דאע"ג דלא היה עוברא ניכר בשעת חליצה ונראית חליצה מעולה אפילו הכי לא פסלה בזמן שהולד של קיימא ובגמי' נקט נמי למעוברת לרבנותא דאע"פ שהוכר עוברא כיון שהפילה חליצה מעלייתא הויא א"נ נקט נמצאת משום סיפא דהתם לא מצי למיתני הכונס ליבמתו מעוברת דא"כ מזיד הוא ולא מיחייב קרבן דלא שב מידיעתו הוא: **ונמצאת** מעוברת. בחולץ תוך ג' חדשים איירי דומיא דסיפא דהכונס יבמתו דאיירי תוך ג' דאי לאחר ג' אמאי חייב קרבן כיון דרוב נשים עוברן ניכר לשליש וזו הואיל ולא הוכר עוברא מאי הוה ליה למיעבד וכה"ג אמרינן בשבועות (דף יח. ושם) פרט לאנוס גבי שלא בשעת וסתה וא"ת אם כן אם אין הולד של קיימא אמאי אסור בקרובותיה דתוך שלשה חדשים לאו חליצה היא דהא תנן לקמן היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהיו לה ג' חדשים ומפרש בגמי' טעמא דכיון דאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה ואר"י דנהי דלאו חליצה היא מ"מ אסור בקרובותיה כיון דמדאורי"י הויא חליצה ועוד דדיעבד אם חלצה אפילו מדרבנן אינה צריכה חליצה אחרת דאמר לקמן יבמה שחלצו לה אחין בתוך ג' צריכה להמתין ג' חדשים משמע דלא בעיא חליצה: **צריכה** חליצה מן האחין. לאו דוקא מן האחין דה"ה דלא פקעה זיקת החולץ אי נמי מן האחין של מת קאמר: **והא** לית ליה. כיון דהפילה לבסוף אבל בר קיימא לא א"נ כשהוא בר קיימא נפקא לן מלהקים שם ומלא ימחה פרט לזה שאין שמו מחוי: **וריש** לקיש סבר בין אין לו עיין עליו. הואיל ובאותה שעה היה ראוי להתקיים וא"ת א"כ תפטר לשוק בלא חליצה כמו בזרע פסול דנפקא לן (לעיל דף כב.): נמי מאין לו ואמאי נמי אמרינן לקמן דולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם ויש לומר דאמרינן נמי עיין עליו שלא תחלוץ ולא תנשא כל זמן שעומדת בספק: **תגלי** מילתא למפרע לא אמרינן. אע"ג דלקמן (דף מא.): גבי ספקות שקידש אחת משתי אחיות חשבינן לה בת חליצה ויבום כיון דאם יבוא אליהו ויאמר דהא קדיש לא דמי דהכא אין זה ספק ראוי להתברר עכשיו שא"א לידע העתידות אבל התם א"צ לידע אלא מה שבאותה שעה וא"ת לריש לקיש הכונס יבמתו מעוברת והפילה אמאי פטור מן הקרבן כיון דביאת מעוברת לא שמה ביאה א"כ אשת אח שלא במקום מצוה היא ואר"י דאפ"ה לא מחייב מידי דהוה אקטן שבא על יבמתו גדולה דאמר לקמן (דף לט) דתגדלנו: **רצה** יוציא רצה יקיים מיבעיא ליה. והא דקתני לעיל גבי ד' אחין ב"ש אומרים יקיימו ולא קתני רצו משום דהתם ליכא למיטעי: **הרי** זו לא תנשא צרתה. כ"ש היא שלא תנשא ושללא תבעל אלא צרתה איצטריך שלא תאמר תנשא ממה נפשך: **כולי** עלמא לא פליגי. הא דקאמר לעיל

איתיביה הכונס יבמתו להדי"מ וכה"ג איכא בפרק המפלת (נדה דף כד).
גבי פניו ממוסמסין ובכמה דוכתין. : כי פליגי בחליצה. ובביאה מודה
שלא יבא לידי איסור :

א

-

לו

דף

בשלמא בתוך ג' חדשים כו'. אין גירסא זו נכונה כדפירש בקונטרס ועוד
דאי אפשר כלל לדקדק מדאינה חולצת תוך ג' לינשא אחר ג' דחליצת
מעוברת לא שמה חליצה דהא ודאי תוך ג' מודה ר' יוחנן דאין חולצת
כדתנן היבמה לא תחלוץ עד שיהיו לה ג' חדשים וטעמא משום דאינה
עולה לייבום דאפי' יבא אליהו ויאמר דלא מיעברא לאו בת ייבום היא
ולכך אינה עולה לחליצה אבל בתוך ט' בת ייבום היא אם יבא אליהו
ויאמר דלא מיעברא או אפילו הפילה לכך דייק שפיר אלא ה"ג תחלוץ
בתוך ט' ותנשא לאחר ט' : **ותנשא** לאחר ט'. תימה דלא מסיק אדעתיה
האי ולטעמין דפריך : **ונמצא** אתה מצריכה כרוז לכהונה. ודוקא בשאר
נשים דלאו גרושות איירי וכן מוקי לה בהדיא בפרק בתרא (לקמן קיט :
ושם) והא דפריך לקמן (דף מא :) גבי והיבמה לא תחלוץ עד שיהא לה ג'
חדשים ומפרש בגמרא מעיקרא טעמא שמא יהא ולד של קיימא ונמצא
מצריכה כרוז לכהונה תינח אלמנה גרושה מאי איכא למימר אר"י משום
דהתם בא להשמיענו דין כל הנשים שנופלות לייבום ואם היה דין אחר
לגרושה ה"ל לפרושי אבל הכא דאיירי אם אירע בו מעשה באשה שהלך
בעלה וצרתה למדינת הים איירי שפיר דוקא בשאר נשים דלאו גרושות
ועדיפא מינה בפרק בתרא דמוקי ההיא דהאשה שלום דוקא בגרושה
דפריך מינה אההיא דמייתי הכא : **הלכתא** כר"ל בהני תלת. הא דפליגי
בפרק ב' דחולין (דף כט : ושם) גבי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף לא
חשיב הכא אע"ג דסבירא ליה כוותיה בפ' ב' דזבחים (דף ל. ושם) היינו
משום דר"ל משמיה דלוי סבא אמרה ותימה דלא חשיב הא דפ"ק
דמסכת ע"ז (דף ו : ושם) דתניא כותיה דר"ל דנשא ונתן מותר כיון דחשיב
הכא מידי דתניא כוותיה ואור"י דמ"מ התם הלכתא כר' יוחנן דהתם גבי
הא דתנן וחכ"א לפנייהם אסור לאחריהם מותר פריך חכמים היינו ת"ק
ומשני נשא ונתן איכא בינייהו ובפרק קמא דסנהדרין (דף טו : ושם) גבי
זאב וארי דתניא כוותיה דר"ל התם פליגי אליבא דר"א ולא סבירא להו

כוותיה. : משום ירושה לא אמר כלום. טעמא מפרש התם במתניתין לפי שהתנה על מה שכתוב בתורה ורבי יוחנן בן ברוקא פליג בפרק יש נוחלין (ב"ב קל.) ואמר דאם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימים וטעמא מפרש התם משום דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה והא דכתיב לא יוכל לבכר היינו דוקא חלק בכורה אבל חלק פשיטות יכול ורבנן ביום הנחילו את בניו מוקמי לדרשא אחריתי ולא יוכל לבכר איצטריך משום דהורע כחו שאין נוטל בראוי כבמוחזק וס"ד דהורע כחו נמי בהא א"נ איצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה בנישואיה דיכול לבכר :

דף לו - ב

ואמר ריש לקיש לעולם לא קנה כו'. אע"ג דרבא גופיה קאמר ביש נוחלין (ב"ב דף קל.) דהלכה כרבי יוחנן בן ברוקא מ"מ נפקא מינה דהלכה כר"ל לענין [אחר] שאין ראוי ליורשו : ורבי יוחנן אמר לא קנה לוקח. וא"ת לרבי יוחנן אפי' לא מת הבן בחיי האב נמי לא ליקני דהוי כמו (ב"מ טז.) מה שאירש מאבא מכור לך כיון דאליס קנין פירות כקנין הגוף וי"ל דלגבי הכי לא אליס קנין פירות לבטל לגמרי קנין הגוף דבן וכיון דלבסוף אתיא שדה לידי דבן חשיב מכר : קנין פירות כקנין הגוף דמי. מה שהתקינו באושא דאשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה דהבעל מוציא מיד הלקוחות לרבי יוחנן לא איצטריך וכן משמע בהחובל (ב"ק דף פח : ושם) דמסיק תקנת אושא לר"ל א"נ קנין הגוף דאשה עדיף שאין לבעל פירות אלא מכחה ועוד דאין לבעל פירות אלא בתקנתא דרבנן וה"ר יעקב דאורלייני"ש תירץ דאיצטריך תקנתא דאושא להיכא דכתב לה דין ודברים אין לי בפירות נכסייך : חיזוק לדבריהם יותר משל תורה. וההיא דהזהב (ב"מ נה :) גבי חמשה חומשין דלא עשו אלא כשל תורה משום דלא איצטריך [לחיזוק] והכא גבי איסורא הוא דקניס ר"מ אבל גבי ממונא כגון כתובה לא עשו חיזוק אפי' כשל תורה דקאמר ר"מ בפי' אע"פ (כתובות נו : ושם) כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא בדרבנן תנאו קיים וקצת תימה אי רבנן דהכא היינו ר' יהודה הא סבירא ליה גבי כתובה דעשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה וי"ל דבמילתא דשכיחא עבדו חיזוק אבל הכא מילתא דלא שכיחא היא שישא אדם מעוברת חברו

ומינקת חברו: **ולא** קתני יפריש. והא דתני בסוטה בפי' ארוסה (דף כד. ושם) גבי מעוברת חברו ומינקת חברו יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן לשון הפרשה משמע הכי ומשמע הכי אבל יוציא לא משמע אלא בגט א"י התם שקינא לה ונסתרה לא חיישינן שיבא עליה כיון דאסירא ליה מדאורייתא ולא בעיא גט והר"ר יוסף מאורלייני"ש הורה מטעם זה באחד שקידש מינקת חברו שלא להצריך גט אלא הפרשה בעלמא (אפילו לרבי מאיר) כיון דבלאו הכי אסורה ליה דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ודוקא בנשא הוא דאמר הכא דבעיא גיטא אע"ג דבקדש תוך ג' וברח אי לאו דערוקיה מסתייה היה צריך ליתן גט במעוברת ומינקת חבירו לא החמירו ואין נראה דמאי חומרא דכלה בלא ברכה ממינקת חבירו דתרוייהו מדרבנן וקצת היה מדקדק ר"י מהא דתניא התם (כתובות דף ס.). מינקת שמת בעלה הרי זו לא תארס ולא תנשא ואם כשאירס צריך ליתן גט לא איצטריך תו למימר לא תנשא ומיהו י"ס דגרסי לא תנשא ולא תארס ואיכא למימר דזו אף זו קתני ואפילו גרסינן לא תארס ולא תנשא מצי למימר דנקט ולא תנשא משום רבי יהודה דאפילו לינשא שרי בתר י"ח חדש ובשאלתות דרבי אחאי בפרשה וירא (סימן יג) כתוב גבי מעוברת ומינקת חברו דהיכא דעבר וקדיש מפקיע לה בגט מיניה ואפילו אי הוה כהן מפסדינן לה מיניה: **הא** לא שהא ספיקא הויא. לא כמו שפי' הקונטרס דבפיהק ומת ולד איירי [דבהא] אפילו רבנן מודו בפיהק ומת דנפל הוא אלא כשנפל מן הגג או אכלו ארי איירי כדאמר בס"פ ר' אליעזר דמילה (שבת דף קלו. ושם) והתם פסקינן כרשב"ג וא"ת ואמאי לא אזלינן בתר רוב נשים דולד מעליא ילדן ואר"י דחיישינן למיעוט מצוי כזה כמו במים שאין להם סוף (לקמן קכא.) דאשתו אסורה וגוסס. שאין מעידים עליו להשיא אשתו אע"ג דשמא התם משום ערוה החמירו מ"מ כיון דמיעוט של נפלים מצוי מחמירים ביה ומחמירים נמי שלא לאכול בהמה תוך ח' ימים כדאמרינן בס"פ ר' אליעזר דמילה (גי'ז שם) ומיהו לענין אבילות לא החמירו שיש להקל באבילות כדאמר בפי' יש בכור (בכורות מט.) הכל מודים לענין אבילות שאין מתאבלים דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל והא דתנן במסכת שמחות. הספקות אוננים ומתאבלים עליהם נראה דבספק בן ט' לראשון או ז' לאחרון איירי דגנאי הדבר שלא יתאבלו לא זה ולא זה מאחר שודאי קרוב לאחד: **מת** בתוך שלשים יום כו'. נראה דהכי גרסי' ולא כרש"י. דגריס בפי' ר"א דמילה (שבת קלו. ושם) מת בסוף שלשים יום כיון דבפרק יש בכור (בכורות מט.) אמרינן דיום ל' כשלפניו מה לי ביום שלשים מה לי תוך שלשים ולמה ליה למינקט ביום

שלשים טפי ומיהו בה"ג כתב דביום שלשים אפי' פיהק ומת לרבנן לא
הוי נפל דדוקא תוך שלשים הוא דאמר בשבת (גי'ז שם) פיהק ומת לד"ה
מת הוא משמע דגרסינן הכא מת ביום שלשים דאי לאו הכי מנין היה
להם חילוק זה ועוד יש מקיים גירסא זאת אפילו בנפל מן הגג או אכלו
ארי וביום שלשים דוקא סמכי ארבנן ושמא לענין אבילות נמי חשיב בר
קיימא:

א

-

לז

דף

מי עביד רבנן תקנתא או לא. בעיא זו אליבא דרבנן ולא אליבא דר' מאיר
ומכאן מדקדק בה"ג ובשאלתות דהא דאמר בפ' אע"פ (כתובות דף ס:
ושם) דהלכה כר"מ בגזרותיו היינו דוקא בגזרותיו ולא בקנסותיו. : אי
כל היולדת כו'. כה"ג דייק ברפ"ב דכתובות (דף טז:) גבי כל הנישאת
בתולה יש לה קול כו' ובפי' המפלת (נדה דף כט.). גבי כל היולדות מטנפות
אבל בפרק ואלו טריפות (חולין דף נג.). גבי כל הדורס אין צפרנו נשמטת
לא דייק (אע"ג) דכל לאו דוקא: רוב היולדת לטי' כו'. וא"ת מה מועיל
המתנת ג' חדשים משום הבחנה אכתי יכול לבא לידי ספק אם תנשא מיד
ותלד לוי' חדשים ויום אחד או אפילו ג' ימים דיש להסתפק אם הוא בנו
של ראשון ולא נקלט הזרע עד יום ג' או הוא בנו של שני דיוולדת לשבעה
יולדת למקוטעים וזהו תימה לומר שתהא האשה צריכה להמתין ג'
חדשים וגי' ימים דלקמן משמע דגי' חדשים דוקא דאמר חוץ מיום שמת
בו ויום שנתארסה בו ואין לומר כיון דהמתינה ג' חדשים שריא לינשא
ולא חיישינן שמא תלד משני לסוף ששה חדשים ובי' ימים או ג' דסמכינן
ארובא דלטי' ילדן וא"כ דסמכינן ארובא דלטי' ילדן א"כ אפילו תוך ג'
חדשים תנשא דסמכינן ארובא ואין צריך להמתין אלא חדש אחד ושוב
אין ספק דאם תלד לסוף ט' ממיתת ראשון אין להסתפק שמא הוא מז'
לאחרון דאזלינן בתר רוב נשים דלטי' ילדן אלא ע"כ כל מקום שיכול לבא
לידי ספק החמירו חכמים וי"ל דכ"כ. לא היה משתהא הכרת העובר של
ראשון עד שליש ימיה מן השני: וזו הואיל ולא הוכר. תימה דאמאי לא
מוקמינן לה בחזקת היתר ליבם ולא יתחייב באשם תלוי ויהא נמי ולד
שני כשר דסמוך מיעוט יולדת לשבעה אחזקה ואיתרע ליה רובא ונסמוך
ארובא דעוברא ניכר לשליש ימיה דלעיל בפ' ד' אחין (דף ל:) חשבינן לה

חזקה גבי ספק קידושין ולקמן בפי בתרא (דף קיט. ושם) אפילו היתה צרתה מעוברת חשבינן לה בחזקת זקוקה וכ"ת דאיכא רובא אחרינא דרוב נשים מתעברות ויולדות לפיכך יש להחזיקה כמעוברת מן הראשון דאין סברא כלל לומר בנשים ששהו עם בעליהן כמה שנים ולא עיברו ומתו בעליהם דרוב מעוברות ולקמן (דף קיט.) הוא דאמר לה גבי האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים: **ראשון** ראוי להיות כה"ג. והא דאמר בפ"ק דכתובות (דף יג: ושם) גבי עשר כהנים שפירש אחד מהן ובעל הולד שתוקי שמשתיקין אותו מדין כהונה דבעינן זרעו מיוחס אחריו לקמן בפי נושאין (דף ק:) פריך לה ומשני זרעו מיוחס אחריו דרבנן וכי גזור רבנן בזנות בנישואין לא גזור: **סבר** לה כרב דאמר הלכה כר' אלעזר. והא דפריך בעשרה יוחסין (קידושין דף עג. ושם) גבי הא דאמר רבא דבר תורה כו' שתוקי כשר אלא מעתה שתוקי שתוקית לא ישא לאו משום דלרבא שרי שתוקי בשתוקית אלא משום דגם אליבא דרבנן אמר רבא מילתיה דהתם להכי פריך דלרבנן נמי שתוקי שתוקית לא ישא:

ב

-

לז

דף

יחודי בעלמא הוו מיחדי. ויש כאן פת בסלו כיון שאם היה רוצה היה בא עליה וכיון שפעמים לא היה בא עליה לא מיחמדא ולא חזיא דאי לא תימא הכי גם להתיחד הוה אסור כדאמר בפ"ק דכתובות (דף ד. ושם) גבי חתן אם פרסה אשתו נדה הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים ומשום נושא אשה במדינה אחרת נמי ליכא למיחש שאם היה אירע שבא עליה ונתעברה ממנו היה מוליכה עמו לעירו: **וממון** המוטל בספק חולקים. אפילו רבנן דסומכוס (ב"ק לה:) מודו הכא דלא שייך כאן המוציא מחבירו עליו הראיה שאין זה מוחזק יותר מזה והוי כמו הללו באין לירש והללו באין לירש דאמר במי שמת (ב"ב דף קנח:) דיחלוקו: **אמר** רבי אבא קם דינא. דוקא בתר דפלג אבל מקמי דפלג לא: **דאמר** ליה אי שתקת שתקת. פ"י ולא תטול כלום ולא כמו שפירש בקונט' אי שתקת ומוזילנא לך דהא קתני יקח לו דרך במאה מנה ובפ"ק דב"ק (דף ח.) גבי מכרן לאחד כולן נכנסו תחת הבעלים והויא אשה בזיבורית אע"פ שלקח עידיה באחרונה משום אי שתקת כו' ולא מצי אמרה ליה לכי תהדר כיון שאין בא להפקיע מדינא ובחד דאתי מכח חד לא מצי למימר ואי לא

מזבנינא לארבעה דהא פשיטא כיון דלא אתי מכח ארבעה לא שבקינן ליה ואם תאמר וארבעה דאתו מכח חד ליהדר ההוא חד דמי קצרה וי"ל דמצי אמר ליה לא מכרתי אלא מה שיש לי בה :

א

-

לח

דף

הוי יבם ודאי וספק ספק. פי' בקונטרס ודאי שיודע מאיזה כח הוא בא ומוחזק בנכסים ולא דמי לההוא דרב משרשיא דלעיל דהתם אע"ג דספק אית ליה בנכסים זכיה ממה נפשך אפ"ה לא חשיב ודאי דלא ידע מכח מי הוא בא עליהם משמע מתוך פירושו דקרי ודאי מה שודאי נוטל חלק בנכסים ובפרק מי שמת (ב"ב דף קנח : ושם) גבי הא דתנן נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודים שיחלוקו פירש רבינו שמואל שיחלוקו יורשי האם דהיינו אחי האם מאביה עם יורשי הבן היינו אחי הבן מן האב ראובן ולא רצה לפרש יורשי האם בני האם דהיינו אחי הבן מן האם דהיינו בנימין דא"כ ה"ל בנימין ודאי וראובן ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ואין נראה כלל דאטו מפני שהוא ודאי במקצת הנכסים יהא ודאי בכולן ועוד דאמר התם ומייתי ליה לקמן גבי נפל הבית עליו ועל אביו [עליו] ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה וב"ח כו' ומסיק דיורשי האב אחי הבן אלמא אע"ג דיש לאב בנים אחרים לא חשבינן להו ודאי וכן בפ"ק דב"ק (דף ט. ושם) גבי אחים שחלקו ובא ב"ח ונטל חלקו של אחד מהן דאמר רב אסי נוטל רביע בקרקע או רביע במעות משום דמספקא ליה אי כיורשים דמו אי כלקוחות ולא אמרי' שלא יטול כלום שהרי זה המוחזק הוא ודאי במקצת נכסים וכן זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי גבי שנים אוחזים בטלית (ב"מ דף ב.). אלא הא דקרי הכא יבם ודאי היינו משום שהיבם הוא ודאי יורשו של סבא אבל ספק הוא ספק אם הוא יורשו כלל אבל התם בנפל עליו ועל אמו לא הוי בנימין ודאי יורש בכל חצי האחר דאם מתה רחל קודם יוסף הוי ראובן נמי יורשו וכן בנפל הבית עליו ועל אביו אם מת האב קודם הוי בעל חוב יורש ולא בן האחר : **ובית** הלל אומרים הנכסים בחזקתן. בפרק מי שמת (ב"ב קנח. ושם) פליגי בכהאי גוונא ב"ש וב"ה גבי נפל הבית עליו ועל אשתו וקאמר בגמ' בחזקת מי פירוש בית הלל דקאמרי נכסים בחזקתן דהיינו נכסי צאן ברזל בחזקת מי ר' אלעזר אומר בחזקת יורשי האשה רבי יוחנן אומר

בחזקת יורשי הבעל וריש לקיש אמר יחלוקו ופ"י בקונטרס בפרק האשה שנפלו (כתובות דף פ: ושם) דכי היכי דפליגי התם הכי נמי פליגי אמתניתין דהכא ורבינו תם אומר דלא דמיא הך לדהתם דהכא לא פליגי ב"ש בכתובה אלא בנכסי מלוג כדאמר בגמ' דכתובה שיירה מדקתני יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי אב כו' אבל התם קתני סתמא יחלוקו משמע דבכתובה נמי פליגי והיינו טעמא דהתם אם הבעל מת תחלה הו"א האשה כמו שגבתה כתובתה אבל הכא שהיא זקוקה ליבם אין לאשה כלום בנכסי הבעל עד אחר החליצה דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים ואפשר דכולהו אמוראי מודו הכא דנכסי צאן ברזל הוי בחזקת יורשי הבעל והא דלא ערבינהו עם כתובה כדי ליתן טעם לדבר כלומר בחזקת מי שהיו עד עתה דהיינו בחזקת הבעל אבל בכתובה דבר פשוט הוא יותר שהיא בחזקת הבעל מנכסי צאן ברזל שהיא הביאה מבית אביה ושמה אותם לבעל וכן צ"ל למאן דאמר התם בחזקת יורשי הבעל ואם תאמר ולמאן דאמר בחזקת יורשי האשה מ"ש מנפל הבית עליו ועל אמו דמודים בית הלל שיחלוקו ולא מוקמינן להו בחזקת יורשי האם ויש לומר דשמא קסבר ההוא תנא דירושת יורשי הבעל דרבנן א"נ אפילו קסבר דהוי דאורייתא כיון דלאו מכח קורבה קאתין מוקמינן להו בחזקת האשה טפי א"נ משום הכי לא מוקמינן להו התם בחזקת יורשי האם משום דרגילות הוא שהאם היא מתה קודם דקא חשיב בריש יש נוחלין (ב"ב דף קח.) פורענות כשהבן מת תחלה לפיכך לא החזיקום בחזקת האם ואם תאמר ויורשי האשה היכי גבו כתובה הא קי"ל כרב ושמואל דאמרי בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מז.) דאין אדם מוריש שבועה לבניו ומיהו לב"ש ניחא דאית להו שטר העומד לגבות כגבוי דמי והוה כמוחזקין בממון דכמה ברייתות דפריך מינייהו לרב ושמואל בשבועות משני התם דאתא כב"ש ולר"א דאמר בחזקת יורשי האשה ניחא דאיהו פליג בהדיא בשבועות (דף מח.) אדרב ושמואל אבל ר' יוחנן דאמר בחזקת יורשי הבעל ופ"י דנכסים בחזקתם הוא טעם לדבר למה לי תיפוק ליה דאין אדם מוריש שבועה לבניו ויש לומר דהיא הנותנת דלפי שהנכסים בחזקת הבעל אינה מורשת שאם היו בחזקת האשה היתה מורשת כמו לבית שמאי דאמרי כגבוי דמי אי נמי אר"י דאיכא לאוקמי במטלטלי ואיתנהו בעינייהו שנוטל בלא שבועה והא דלא משני הכי בשבועות אלא דוחק להעמידה כב"ש משום דהתם בכתובה איירי אבל הכא דאיירי בנכסי צאן ברזל שהביא מבית אביה דרגילין להיות בעינייהו דאין דרך לבעלה למכרן ואיכא למ"ד לקמן (דף סו:) המכנסת שום לבעלה אם רצה הבעל למכור לא ימכור:

זיקת נשואה עושה ספק נשואה. ואפ"ה לב"ה הווי בחזקת יורשי האב דחזקה עדיפא שיש לנו להחזיק נחלה בחזקת אותו השבט: **דאי** ס"ד ודאי נשואה והתנן נפלו לה כו'. מכמה משניות דתנן פרק יש נוחלין (ב"ב דף קח.) שהבעל יורש את אשתו הווי מצי למיפרך אלא מסיפא דההוא דאייתי לעיל. נ"ל לאיתויי: **הויא** לה איהי ודאי. שהגוף שלה: **קסברי** ב"ש שטר העומד לגבות כגבוי דמי. אביי גופיה אית ליה הכי בפרק האשה שנפלו (כתובות דף פא. ושם) דלבתר דשמע מרבה סברה: **בש"א** נוטלות כתובה ולא שותות. והא דתנן בריש פ' ארוסה (סוטה דף כג.): ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובתן ולא פליגי ב"ש אור"י דהתם היא נתנה אצבע בין שינייה שנסתרה ואסרה עצמה על בעלה אבל הכא בשעה שנסתרה היתה יכולה ליבדק בשתיה ועוד. דבארוסה ושומרת יבם אין לחושבה כעוברת על דת כיון שאינה יכולה ליבדק כדקאמר התם בגמ': **בה"א** או שותות או לא נוטלות כו'. הא דגרס במסכת סוטה (דף כד.) לא שותות ולא נוטלות כתובה כתבו שם כמו שמגיה הש"ס כאן: **ואביי** לותביה מהא. וא"ת אדרבה תקשי ליה למה נוטלת כל הכתובה מספק וי"ל לפי שהיא באה בטענת ברי והיורשין בטענת ספק:

וספק נשואה לחלוק בנכסים. לעיל פ' ד' אחין (דף כט: ושם) גרס רבה גבי מאמר לב"ש נישואין עושה או אירוסין עושה דמתוך תשובתו משמע דמודה דאין יורשה: **אע"ג** דקשיא מתה. לרבא ניחא דדוקא לאחר מיתה מהני מאמר לחלוק בנכסים אבל מחיים לא דהויא לה איהי ודאי ואינהו ספק ומ"מ לא בעי רישא לאוקמי בעבד בה מאמר דמשום דהויא איהי ודאי אין נראה לרבא דתמכור לכתחלה להכי מוקי לה בלא עבד בה מאמר אע"ג דלרבה דלעיל מוכרת לכתחלה משום האי טעמא משום

דהויה איהי ודאי רבא לית ליה האי סברא. בהלכות פסוקות דרב יודאי גאון פסיק כאביי דרב פפא בתראה קאי כוותיה והא דלא חשיב ביע"ל קג"ס משום דאיירי בה אמוראי: **אשה** הקנו לו מן השמים. וא"ת ומה מרויח בכך היבם כיון דאי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני וכ"ת שאם מכר הראשון נכסיו טרפא מלקוחות אע"פ שיש בני חורין לשני אי"כ תהא קלה בעיניו להוציאה ואר"י דנפקא מינה שיכול היבם למכור שדותיו ואפילו אשתדוף אחר כך שדות של מת לא טרפא ממשעבדי ואם היתה אשתו טורפת מהן ומיהו למאי דבעי למימר בס"פ מי שהיה נשוי (כתובות צה. ושם) דאי אשתדוף בני חרי לא טרפא ממשעבדי קשה וי"ל דנפקא מינה אם גירשה ואח"כ אשתדוף שדותיו של מת דלא גביא מבני חרי דשני: **ובחרש** ושוטה. מדלא קאמר עד שיתרפא משמע דאפי' תלה לייבם לאלתר אין שומעין לפי שאין חוסמין אותה וה"ה דה"מ למינקט מוכה שחין: **גבי** אחין לא רצו לא לייבם ולא לחלוץ אמאי חוזרין כו'. אפילו לא רצו לייבם אלא לחלוץ ה"מ למיפרך:

ב

-

לט

דף

אמר רב אין כופין. פירש בקונטרס כי ניחא לתרוייהו לייבם אין כופין לחלוץ משום מצוה דנימא דלאו למצוה מכווני אבל אם לא תרצה לייבם מחמת שתתן אמתלא לדבריה אם אין יכולין להטעותו כפינן ליה וחליץ וממוכה שחין ובורסי שהביא בקונט' נראה דאין ראייה שהן מאותם שכופין להוציא מן הבעל אבל בשאר אמתלא אין נראה לומר דכופין דאלי"כ למה היו טורחין לקמן בפרק מצות חליצה (דף קו.). להטעותו יכפוהו לחלוץ ומאגרת מרד אין ראייה דא"כ בלא אמתלא נמי והתם הוי טעמא משום דמצות חליצה קודמת כדמסיק ועוד דקאמר התם רבי יוחנן תבע לייבם אין נזקקין לו השתא לחלוץ כופין ואין נזקקין לייבם. מבעיא ועוד מדקאמר בדידך תלה רחמנא משמע אפי' בזמן הזה דמצות חליצה קודמת ור"ת גריס מצות יבום קודמת למצות חליצה אמר רב אין כופין וקאי אבראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה וקאמר דאין כופין לייבם וכי הוו אתו לקמיה דרב אותן שהיו מתכוונים לשם מצוה ורב יהודה נמי דאתקין אי צבית לייבומי באותן שבאין לפנינו לחלוץ איירי שאותן אם היו מייבמין היו מכוונים לשם מצוה שהרי לא היו מתכוונים

לשם נוי ולשם אישות שלא היו חוששים לייבם אלא לחלוץ אבל אחריני אין מניחין לייבם אלא אדרבה כופין לחלוץ ואר"ת דהלכה כאבא שאול כסתם מתניי דבכורות (דף יג.) ולא כרמי בר חמא דאמר חזרו לומר דמצות ייבום קודמת כרבנן ועוד. דבריש מכילתין אוקי מתניתין דפ"ק (דף ג.) ושם) כאבא שאול ובפרק בית שמאי (לקמן דף קט.) ושם) תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בחליצה כאבא שאול וסתמא דגמרא בפרק אע"פ (כתובות דף סד.) ושם) כאבא שאול ולעיל בשמעתין דמשמע דביאה עדיפא במתכוין לשם מצוה איירי ור"ח פסק כאן דמצות יבום קודמת וחזר בו בפי מצות חליצה ופסק דמצות חליצה קודמת: **דמתחזיא** לן בבי דינא על ארעא. נראה דל"ג על ארעא דלא צריך כדאמר בפרק מצות חליצה (לקמן דף קו:) ושם) גבי הוא ארוך והיא גוצא וקלטתו הרוח: **ולשום** אישות. דתיפוק ליה עליה שם אישות אר"י כי אין פירושו כההיא דבסמוך רצה לשם נוי כונסה רצה לשם אישות כונסה דההוא לשם אישות היינו לשם מצות יבום וכה"ג איכא בפרק הבא על יבמתו (לקמן דף נג:) ושם) אפילו שניהם שוגגין או מזידיים דההוא מזיד. לשם זנות ולא הוי כההוא דקאמר התם. דרבי רחמנא ביאת שוגג כמזיד דההוא מזיד במתכוין לשם מצוה וכן אפילו הוא שוגג והיא מזידה:

א

-

מ

דף

רצה כהן אחר אוכלה. והא דדרשינן בפ"ב דקדושין (דף נג.) לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו היינו של אותו משמר או של אותו בית אב א"נ הכא מרבוי [ילפינן] דכהן המקריב צריך שיאכל ממנה ולא כולה: **מאי** תרי גווני איכא. דליכא למימר רצה לשם סעודה אוכלה רצה לשם מצוה דאין צריך שיתכוין לשם מצוה אלא שלא יהא אוכלה אכילה גסה: **אכילה** גסה ביוה"כ פטור. וא"ת דאמר בפרק מי שאמר הריני נזיר (נזיר דף כג.) ושם) כי ישירים דרכי ה' צדיקים ילכו במ ופושעים יכשלו במ (הושע יד) משל לבי בני אדם שצלו פסחיהן אחד אכלו לשם פסחו ואחד אכלו אכילה גסה ומשמע התם דתרוייהו נפקי אלמא הויא אכילה וי"ל דתרי עניני אכילה גסה הם: **מצות** אמר רחמנא. פי' בקונט' ואכלוה מצות אצל המזבח וגו' ובשמיני של מלואים כתיב ואפילו לשמואל דאמר בריש הקומץ רבה (מנחות דף יט:) דלא ילפינן דורות משעה שמא הכא איכא שום יתור:

שנה בה קרא לעכב. הך דהכא לא הוי כמו שנה עליו הכתוב לעכב דעלמא דמהיכא תיתי לעכב דדלמא למצוה הוא דאמר רחמנא דלא ליעבד חלוט אלא לעכב כלומר דבעינן מצה מעלייתא ולא חלוט. : **כיון** דהדר אפייה בתנור. או באילפס לחם איקרי ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח והא דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לו :) לחם עוני פרט לחלוט ואשישה אר"ת דהתם בלא הדר אפייה בתנור ועוד אר"ת דהתם בחלוט גדול דומיא דאשישה ולא חשיב לחם עוני לפי שהוא גדול ולא משום דחלוט א"נ התם בבבילתו קשה והכא בבבילתו רכה כגון סופגנין או חלת המשרת דמפרש התם דהיינו חלוט של בעלי בתים דלא מחייב בחלה ולא חשיב לחם אלא על ידי אפיה ולהכי חשיב שפיר לחם עוני אע"ג דחלטיה אבל בבבילתו עבה מיפסל לעשות דחשיב לחם עשירות אפי' לא הדר אפייה ובפ' כל שעה (שם ד"ה פרט) הארכתי :

ב

-

מ

דף

אבל אמה ואם אמה לא. והא דתנן בפרק ב' (לעיל כג :) אחד חולץ ואחד מייבם אלמא שרי באחותה שאני התם משום דאימור דידיה איתרמי ליה והא נמי דתנן לקמן בפרקין (דף מא.) החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה היינו דיעבד : **וליתני** אחין מותרין בכולן קשיא. הא דלא קאמר אלא שמע מינה דלא גזרו שניות בחלוצה היינו משום דלקמן מסיק דגזרו ולא שייך לשנויי תנא ושייר כיון דלא תנא שום שניה אלא הני דאורייתא לחוד : **אמימר** מוקי לה כו'. כל סוגיא דשמעתין דלא כאמימר כדפרשתי לעיל (דף כא : ד"ה אמימר) : **בבן** בתו לאו משום חולץ. לא בעי לאוקמי בבן בתו דסבא דומיא דבן בנו דלא מיירי בבן בנו דסבא דא"כ הויא ליה אשת אחי אביו דאורייתא : **שמע** מינה גזרו שניות בחלוצה. והא דלא תני במתניתין אבי אמו ובן בתו משום דתנא ושייר ומיהו רבי חייא דקתני מנינא קשה דלא תנא בן אחותו ובן אחיו מן האם ויש לומר דלא תנא אלא ארבע כנגד ארבע של דברי תורה :

הך דאזלא בהדה לבי דינא. פיי בקונטרס כשלאה חולצת מוליכה רחל אחותה עמה לב"ד ואיכא דסברי שרחל חלצה ולהכי אסורה גם צרתה אפילו שתיהן נשואות לנכרי דאינהו סברי שרחל וצרתה נשי אחיו היו שהרי חלץ לרחל ותימה גדולה פירש דהא תנן במתניתין ובאחותה בזמן שהיא קיימת הא מתה שריא ותנן נמי לקמן (דף מט.) חלץ לה ומתה מותר באחותה ואמאי והא סברי שלאחותה חלץ ועוד דתנן האחין מותרין אע"ג דאזלי בהדיה לבי דינא ועוד דלא מיתסר צרה אלא דוקא במצוה כדאמרינן בפ' קמא (לעיל ח.). ולעיל בריש ארבעה אחין (דף כז. ושם) גבי התחיל באחיות מייתי לה למתניי דהכא דהיינו ששניהן נשואות לאחיו ופ"ה יש לישב קצת בנשואה לאחיו ולא לנכרי ונרא' לר"י דגרסי' הא דאזלא בהדיה לבי דינא פיי שהולכת לחלוץ וכיון דחלצה דמיא לגרושה טפי ואסרו גם צרת קרובתה כנשואה לאחין דדמיא לצרת ערוה אבל כשחולצת צרת לאה ולא לאה לא דמיא לאה לגרושה ואפילו רחל שהיא קרובת צרת חלוצה שריא ויש ספרים דלא גרסי לא בהדיה ולא בהדה אלא הא דאזלא לבי דינא והא דלא אזלא: **יוציא** את אשתו בגט. בפ' ארבעה אחין (לעיל כט.) לא בעי למימר דזו היא למעוטי הך דהכא דפשע כדפרישית לעיל: **מתה** אשתו מותר ביבמתו. ומתניי דקתני מתה יבמתו ולא נקט מתה אשתו דהוי רבותא טפי איידי דבעי למיתני מת היבם תנא נמי מתה היבמה: **מאי** טעמא דרב משום דהוי יבמה שהותרה. ואע"פ דבפ' ארבעה אחין (שם דף כז.): שרי רב אפילו לא הותרה לכתחלה דקאמר מתה הראשונה מותר בשניה היינו דוקא בזיקה דרבנן אבל הכא אחות אשה דאורייתא דוקא משום דהותרה: **עשה** בה מופנה מאמר. לא אצטריך אלא לאפוקי מב"ש דאמר (לעיל דף כט.) מאמר קונה קנין גמור אי נמי נקט עשה בה מאמר לאשמועינן דאע"ג דאין זיקת השניה גמורה אפילו הכי אוסרת את זו: **ואמאי** תיהוי יבמה שהותרה כו'. תימה דלא פריך מהך ברייתא לרב בריש פרק ארבעה אחין (לעיל דף כח.) ולישני דרבי אלעזר היא כדמשני הכא: **הדר** אמר אימור דאמר רבי אלעזר כו'. אכתי הוה מצי למימר דטעמא דר' אלעזר כדמפרש לקמן בפרק ב"ש (דף קט. ושם) אבל בהך ברייתא דלמא לא פליגי:

אמאי לימא תיהוי תיובתא דרבי יוחנן. וא"ת דלמא לא תחלוץ משום שמא תסמוך על אותה חליצה לינשא לשוק וחיישינן שמא תמצא מעוברת ולד של קיימא וולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם וי"ל דלהא ליכא למיחש דתוך שלשה ודאי לא תנשא ולאחר ג' נמי אם תמצא מעוברת לא יבא לטעות ועוד שלא ישא אדם מעוברת חברו: **משום** דמפסיד לה מזוני. לפי טעם זה לא תחלוץ דמתניי עצה טובה קמ"ל: **אלא** ארוסה גרושה מאי איכא למימר. וא"ת לריש לקיש ארוסה כיון דלא מיעברא אמאי לא תחלוץ וי"ל דלר"ל גזרו ארוסה אטו נשואה אבל לר' יוחנן דנשואה גופה משום כרוז בעלמא ליכא למגזר ותימה דאמאי נקט גרושה דמארוסה גרידא הוה מצי למיפרך: **קרא** עליו המקרא הזה. וא"ת לר"ל תקשי ליה מרבי יוסי וי"ל דלר"ל נמי אינה חולצת תוך ג' משום דאינה עולה ליבום: **הספקות** חולצות ולא מתיבמות. מההיא דבפי שני (לעיל כג): שקידש אחת מב' אחיות ואינו יודע איזו קידש ה"מ למיפרך אלא שהיה צריך להאריך אבל מההיא דריש ארבעה אחין (לעיל דף כו). דחולצות ולא מתיבמות לא ה"מ למיפרך דלעולם אין לה לישב ולהתעגן אבל הכא יכולה להמתין עד שיתברר הספק כההיא דלעיל שיכולה להמתין עד אחר הג' ומיהו מההיא דספק קידושין דבפי"ד אחין (לעיל דף ל): הוה מצי למפרך: **אילימא** ספק קדושין תתייבם ואין בכך כלום. ולא בעי למימר שנולד ספק קידושין בערוה דהוי ספק אם היא צרת ערוה או לא דא"כ הוה ליה למימר הספיקות צרותיהן חולצות ולא מתיבמות ובספק גירושין ה"מ לאוקמי דלא מתיבמות שמא היא גרושת אחיו: **הא** קטנה דלאו בת איעבורי. ואפילו למאן דלא גזר לקמן (דף מב): קטנה אטו גדולה ה"מ לענין הבחנה בשאר נשים אבל לענין יבמה מודה: **עמד** בדין וברח. לאו בברח בשבילה איירי שרוצה לעגנה ואין רוצה לא לייבם ולא לחלוץ דהא בפרק בתרא דכתובות (דף קז): פריך מינה לשמואל דחייש לצררי ואם בשבילה ברח אמאי אית לן למיחש לצררי אלא בברח מחמת מרדין או מחמת ממון איירי ולא דוקא ברח דהוא הדין חלה דכיון דלא בשבילה ברח אלא מחמת אונס שאירע לו מה לי ברח מה לי חלה ובהדיא אמר בירושלמי בפרק אע"פ דה"ה חלה ולא כמו שפירש בקונטרס התם דוקא ברח אבל חלה לא והא דבעיא בריש כתובות (דף ב.) חלה מאי היינו שחלה מיד בהגעת זמן אבל הכא שחלה אחר שעמד בדין דהוה לו לכונסה לאלתר קודם שאירע לו אונס ונראה לר"י דוקא בנתרצה ליבום וברח אבל אם לא נתרצה אלא לחלוץ אין נראה שיתקנו

לה חכמים מזונות מיבם כיון דאין סופו לייבם אלא לחלוץ ודוקא ברח תקנו לה מזונות משלו אבל לא ברח לא משום דלא שכיח שיאחר מליבם כיון דאיתיה קמן ונתרצה דמשום זמן מועט שרגיל לאחר לא תקנו לה מזונות ומיהו בפרק ד' אחין (לעיל דף כט : ושם) משמע קצת דכי לא ברח נמי חייב במזונות דקאמר כשעמד בדין ופסקו לה מזונות משלו ואינו מזכיר כלל ברח אף על גב דהתם איירי בעבד בה מאמר כדפרישית לעיל לענין זה אין שום סברא לחלק בין עשה בה מאמר ללא עשה אלא כשיש שני יבמין דאי לא עשה מאמר לא זה ולא זה לא מחייב במזונות לא זה ולא זה אפילו נתרצה אחד מהם ליבם וברח ואצטריך התם לאוקמי בעבד בה מאמר משום דבענין אחר לא הוה מצי מיפר וקצת נראה דמחמת קנס שקנסוהו חכמים שלא כנסה תקנו לה מזונות דהא אין מעשה ידיה שלו כדאמר בפרק בתרא דכתובות (דף קז : ושם) אי משום מעשה ידיה לא משעבדא ליה ולמאי דפרישית דבשלא ברח אין לה מזונות אינו ראייה דמעשה ידיה אינו שלו דאין לחוש שמא אמר לה צאי מעשה ידיך למזונותיך דאכתי לא משעבדא ליה עד שיברח ויפסקו לה מזונות ומיהו אר"י דלפירוש זה טפי הוי ליה למימר דלא מיחייב במזונותיה :

א

-

מב

דף

לאחר שלשה חדשים אין צריכה להמתין. אמר ר"ת דוקא חלץ שהחליצה מוכחת שלא בא עליה כדאמר בממאנת דמיאונה מוכיח עליה שהיא קטנה אבל אם מת היבם לאחר ג' צריכה להמתין שלשה חדשים דיותר יבמה קרובה לביאה מארוסה דגזרינן אטו נשואה אע"ג דאמר לקמן בפ' ב"ש (דף קיב.) ובפסחים פרק אלו דברים (דף עב:) יבמתו בזיו מינה אשתו לא בזיו מינה היינו לענין לאוקמי אנפשיה עד שלשים אבל לענין גזרה שמא ישא אחותו כו' איכא למימר יבמתו קרובה לביאה טפי : **מאי** שנא מגט דרב אמר משעת נתינה. אע"ג דודאי לא בא עליה מקמי כתיבה דאם כן לא היה פוטרה בגט זה דהוה ליה גט ישן וטעמא מפרש בפרק שני דגיטין (דף יח. ושם) שלא יאמרו ב' נשים בחצר אחת זו אסורה וזו מותרת שהעולם סוברים שכתיבת שניהם היתה סמוך לנתינה ויבא להתיר תוך שלשה והכא גבי חליצה נמי יסברו ששתיהן סמוך למיתה חלצו ויבא להתיר תוך שלשה ומשני לאיסור כרת התרת דאם היה רוצה

לייבם אחר שלשה היה מייבם לאיסור לאו לא כ"ש דהיאך אפשר לאסרה להנשא לשוק אחר חליצה שזה דומה לחוכא ואיטלולא ולא ישמעו לנו העולם על כך: **לזרעך** אחריך. לקמן בפי' נושאיין (דף ק:): דריש מהאי קרא דאזהר ליה רחמנא לאברהם לא תינסיב עובדת כוכבים ושפחה דלא יתייחס זרעך בתרה: **גר** וגורת. מכאן משמע דגר מותר בגיורת ודלא כאוסרים כשנשאה מקודם דלא יחזרו לסורם: **בכולן** אני קורא כו'. איבמה לחוד קאי ונקט לשון כולן משום דאיירי בכל יבמות בין ארוסות בין נשואות בין להתייבם או להנשא לשוק אם חלצה תוך ג' כולן צריכות להמתין שלשה חדשים: **ותמתין** משהו ותנשא. לאו דוקא משהו שצריכה להמתין שלשה ימים של קליטת הזרע: **סתם** מעוברת למניקה קיימא. רבינו שמשון זקנו של רשב"א היה אומר דגרושה מינקת מותרת לינשא משום דלא משעבדא להניק כדאמריי בפי' אע"פ (כתובות נט: ושם) נתגרשה אינו כופה ואין נראה לר"ת דהא למאי דהוה בעי למימר דטעמא משום סנדל או משום דיחסא לא היה חילוק בין אלמנה לגרושה וה"ה להאי טעמא דאינו חוזר בו אלא מהטעם בלבד ועוד אלמנה גופה אי אמרה איני ניזונית ואיני עושה או תבעה כתובתה לא משעבדא וכן פוסק בשאלתות דרב אחאי דלא שנא גרושה ולא שנא אלמנה:

דף - מב - ב

רבי יוסי אומר כל הנשים יתארסו. בעירובין (דף מז.) פי' בקונטי' דאפילו ארוסות דוקא יתארסו אבל ינשאו לא דגזר רבי יוסי ארוסה אטו נשואה ואין נראה דאי גרס בברייתא דרדופה רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד א"כ קשיא דרבי יוסי אדרבי יוסי דהכא גזר אפילו ארוסה אטו נשואה כ"ש דהוה ליה למיגזר נשואה רדופה אטו שאינה רדופה ואפילו גרס בברייתא דרדופה רבי יהודה מ"מ קשיא דהיכי מוכח בפרק מי שהוציאנהו (גי' שם) ובגמ' דיחידאה פליג עליה מברייתא דרדופה ותנא קמא דמתניתין הוא ר"מ דלמא ר"מ דרדופה הוא כר' יוסי דמתניתין דלא שרי אלא ליארס אבל לינשא לא וצריכות להמתין שלשה חדשים דקאמר ר"מ היינו מלינשא אבל ליארס מיד שרי ואף על גב דקתני סתמא צריכות להמתין הכי נמי קתני בפרק ד' אחין (לעיל דף לה. ושם) גבי גיורת ושבויה ואנוסה ומפותה צריכות להמתין סתמא דברי רבי יהודה

וע"כ היינו דוקא לינשא דליארס אפי' נשואה שרי הכא ר"י ועוד היכי מוכח בגמ' דהדר ביה ר' יוחנן ממתני' דכרמא דקתני כולן צריכות להמתין דלמא לינשא קאמר אבל ליארס שרי ונראה כמו [שפי' רש"י] כאן דרבי יוסי שרי נמי ארוסה לינשא ולא פליג ארבי יהודה אלא באיבול לחודיה ומיהו מה שהביא ראייה דשמעינן לרבי יוסי דמיקל בהבחנה טפי מרבי יהודה בסוף פרק ד' אחין (גי'ז שם) אינה ראייה דדלמא בגיורת ואנוסה מיקל משום דמתהפכת שלא תתעבר כדאמרינן לעיל (דף לה.) אבל לעולם גזר ארוסה אטו נשואה ומברייתא דרדופה היה יכול לדקדק אי גרס בה ר' יוסי דלא גזר אפי' נשואה רדופה אטו שאין רדופה כ"ש דלא גזר ארוסה אטו נשואה והא דפסיק רבי יוחנן כר' יוסי ולא נקט ר' יהודה כיון דשניהם שוין משום שבא לפסוק כרבי יוסי גם באיבול או נקט ר' יוסי כדפי' בקונטרס משום דנימוקו עמו וא"ת כשמגיה בגמרא (לקמן מג.) אימא רבי יוסי אומר כל הנשים ינשאו ופריך ולית ליה לרבי יוסי להבחין ומאי קשיא ליה נימא דכל הנשים לאו דוקא ואארוסות דוקא קאי ולא אנשואות דמעיקרא נמי לא הוי כל דוקא דלא הוי קאי אלא אנשואות דארוסות שרי אפילו לינשא וי"ל דלא דמי דהשתא הוי כל דוקא וקאי שפיר בין אארוסות בין אנשואות אלא שהדיוק דמשמע יתארסו אין ינשאו לא לא קאי אכל נשים אלא אנשואות לחוד אבל פשטא דמתניתין אכל נשים קאי אבל קשה לר"ת דקתני לקמן בברייתא וכולן לא ינשאו עד שיהו להם שלשה חדשים משמע אפילו ארוסות כמו כל הנשים ודוחק לחלק בין וכולן לכל הנשים ואר"ת דגרס בברייתא דרדופה רבי יוסי מתיר ליארס ול"ג לינשא וגזר ר' יוסי ארוסה אטו נשואה ודוחק הוא למחוק הספרים דבכולהו גרס לינשא ועוד דליארס אפילו נשואה שרי: **הלכה** כרבי יוסי. ול"ג כרבי יהודה דהא בפי' מי שהוציאוהו (עירובין דף מו:) קאמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יוחנן רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כר"י ר"י ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי ואין צ"ל רבי מאיר ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי ודייק דליתנהו להני כללי מדאיצטריך רבי יוחנן לפסוק כרבי יוסי אף על גב דיחידאה פליג עליה ואי גרס הלכה כרבי יהודה שפיר איצטריך לפסוק הלכה כר' יהודה לאפוקי מר' יוסי דפליג עליה: **סתם** ואח"כ מחלוקת היא. וא"ת והא אמרינן בריש מסכת ביצה (דף ב.) גבי שבת סתם לן תנא כר"ש דתנן מחתכין הדלועין כו' אע"ג דפליג ר' יהודה בסיפא וקאמר אם לא היתה נבילה מערב שבת כו' ויש לומר דנהי דלא חשיב סתם גמור מ"מ חשיב כרבים לגבי יחיד וא"ת בפי' המוציא יין (שבת פא: ושם) דפריך ומי סבר רבי יוחנן דבר שאין מתכוין אסור והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה

ותנן נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק ומאי קושיא דסתמא בנוזיר (דף מב.) ופלוגתא בפ"ב דביצה (דף כג.) גבי קירוד וקרצוף ובתרי מסכתא אמר בפ"ק דמס' ע"ז (דף ז. ושם) אין סדר למשנה וליכא למימר דר' יוחנן אית ליה הלכה כסתם אפי' בסתם ואח"כ מחלוקת דהא קאמר הכא בהדיא אליבא דר' יוחנן סתם ואח"כ מחלוקת היא וי"ל דודאי בסתם ואח"כ מחלוקת מודה ר' יוחנן דאין הלכה כסתם אבל בתרי מסכתא אית ליה לר' יוחנן דהלכתא כסתם וטעמא דר' יוחנן משום דמסתמא אית לן למימר דמחלוקת ואח"כ סתם הוא ולא סתם ואח"כ מחלוקת דאין לנו לומר שחזר בו רבי מפסקו עד שנראה בפירוש ומיהו שאר אמוראי אית להו דבתרי מסכתא אין סדר למשנה ואין הלכתא כסתם וא"ת דבפי' כל גגות (עירובין דף צב. ושם) פסק ר' יוחנן כר"ש בין עירבו בין לא עירבו ופריך והא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ומייתי מסתם משנה דבפרק חלון (שם דף עו:) והיינו סתם ואח"כ מחלוקת ותירץ ה"ר אהרן כהן דעיקר קושיא לרבי יוחנן אינה אלא דלא גזר בעירבו ובזה הדבר הוי מחלוקת ואח"כ סתם מחלוקת בשלש חצירות במי שהוציא והו (שם דף מה:) וסתם בפרק חלון אבל בפרק כל גגות לא פליגי בגזירה ומיהו קשה דבסוף פרק קמא דמסכת ע"ז (דף כא.) גבי שכירות בתים פסק שמואל כרבי יוסי אע"ג דסתם לן תנא בתר הכי כרבי מאיר:

א

-

מג

דף

במקום שמותר לכבס. גרסי' ול"ג לספר דהא אמרינן [בירושלמי] במועד קטן לגיהוץ ולתספורת שלשים יום והר"ר יעקב מאורלייני"ש הביא מהך גרסא דאשה מותרת בנטילת שער [וכן איתא בה"ג] ועוד מצינו למימר דהתם אליבא דר' יוסי קיימי דשרי תספורת באבל דהכי כתב בעל ה"ג כשם שאסור לגלח במועד כך אסור. לגלח בימי אבלו דברי רבי יהודה רבי יוסי מתיר כל ל' יום אסור לתספורת אחד זקנו אחד שער ראשו ואחד כל שער שבו וכשם שאסור. ליטול צפרנים במועד כך אסור בימי אבלו דברי רבי יהודה ר' יוסי מתיר והאשה מותרת בנטילת שער לאחר ז' ומיהו אין נראה דשמא אשה דשריא באבלה שריא נמי בתשעה באב וכן ר' יוסי דשרי לספר באבילות שרי נמי בתשעה באב ועוד נראה דלרבי יוסי נמי אסור לספר דמסתמא יליף פרע פרע מנזיר וכל ראשו הוא דשריא לגלח

דניוול הוא אבל לספר אסור וכן משמע מתוך הלכות גדולות שהבאתי וא"כ לא גרסינן הכא לספר דגילוח כל הראש לא מיקרי סיפור. : **שמות** לכבס. אחר שבעה ותוך ל' והא דמשמע בפי' ואלו מגלחין (מו"ק דף כג.) אבל אסור לכבס כסותו במים היינו תוך ז' דדוקא גיהוץ אסור תוך שלשים יום ומיהו גיהוץ דידן שרי כדאמרינן בפ"ק דכתובות (דף י:) דגיהוץ שלנו ככיבוס שלהם ואין להאריך. : **מאי** היא דתנן. למאי דפרישית דבאיבול פליגי רבי יהודה ורבי יוסי קשה דנוקי הא דשרי לארס בתשעה באב כרבי יהודה דשרי נמי באבל וכי תימא מ"מ תקשה ליה שסברת רבי יוסי הפוכה מדרבי יהודה דר' יהודה מחמיר טפי בכיבוס מבאירוסין ולרבי יוסי איפכא ע"כ אין הש"ס חושש בכך דהא לקמן בעי למימר דתנאי היא וי"ל דאין נראה להש"ס ששום תנא יחלוק אמתניי דשרי לארס בט' באב אם לא ימצא ברייתא בפירוש דהא לקמן כשמצא ברייתא נמי בהדיא דקתני ממעטין מליארס דוחק ומוקי לה בסעודת אירוסין כי היכי דלא תפלוג אמתניי [דהתם]: **מלישא** וליתן מלבנות ולנטוע. בפרק בתרא דתענית [בירושלמי] מוקי בבנין ונטיעה של שמחה כגון אבורנקי של מלכים וי"מ דמשא ומתן נמי איירי בשל שמחה כגון צרכי חופה ואין נראה דלא אסר אלא סעודה עצמה ונראה דריבוי משא ומתן קא אסר שימעטו יותר מבשאר ימים: **ומה** במקום שאסור לישא וליתן. וא"ת מה לקודם דקודם שמותר לספר ועוד תימה דתספורת היא אסור בקודם דקודם מק"ו דשלשים יום דאבילות שמותר לישא וליתן או משא ומתן ליתסר בשלשים יום דאבילות מק"ו דתספורת בקודם דקודם או תספורת לישרי בשלשים יום של אבילות ולפי המסקנא ניחא:

דף - מג ב

ולית ליה לרבי יוסי להבחין לית ליה. ורדופה וחברותיה דנקט לעיל משום ר"מ: **אי** הכי היינו רבי יהודה. השתא לא בעי למימר דאיכא בינייהו איבול דלא מסתברא ליה למימר שלא יחוש רבי יהודה באיבול לענין נישואין כדפיי בקונטר' אע"ג דלפי המסקנא ליכא איבול בארוסה מ"מ למאי דסי"ד השתא דאיכא איבול בארוסה אין סברא לומר שלא יחוש ר' יהודה לענין נישואין: **שאני** בין אבילות חדשה. פיי בקונטי' דאבילות דתשעה באב דהוי ישנה ודרבים קילא וקשיא דאכתי תקשי ק"ו

כדמעיקרא ומפרש ר"ת שאני בין אבילות חדשה שאסרו ליארס לפי שבחדשה יש להחמיר מבישנה משא"כ באבילות ישנה ובאבילות דרבים יש להחמיר טפי לענין משא ומתן מאבילות דיחיד דמשא ומתן שהוא דבר של פרהסיא אם יעסקו בפרקמטיא כל היום יבאו ויאמרו שאין חוששין להתאבל על ירושלים ולא דמי לאירוסין שאין אלא שעה אחת וכדאוקמי' בקודם דקודם אבל בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור ליארס דאי שרי אכתי איכא ק"ו דכיבוס ומיהו במגילת סתרים מתיר ליארס אפילו בט' באב שלא יקדמנו אחר ברחמים והביא ראיה מירושלמי וצ"ל דבאבילות דרבים יש להחמיר נמי בכיבוס דכיבוס נמי דבר של פרהסיא שלא יהו כולם עוסקים לכבס ולספר וליפות עצמם ונראים שאין חוששין להתאבל כלל וא"ת דהכא אסרי' ליארס תוך שלשים ובפרק בתרא דמו"ק (דף כג. ושם) תני כל שלשים יום לנישואין משמע דליארס שרי וי"ל דההיא כרבי יהודה דשרי אי נמי נשואין נקט לאשמועינן דאפילו נשואין שרי מיד לאחר שלשים יום אע"פ שבאשתו קתני דצריך להמתין ג' רגלים ונראה לר"ת דאע"ג דאסרינן באביו ובאמו בית השמחה עד י"ב חדש מ"מ מותר לישא אחר שלשים משום מצות פריה ורביה דכל ל' יום לנישואין סתמא קתני אפילו באביו ובאמו דלא מפליג אלא באשתו ואע"ג דקיים פריה ורביה שרי דהלכה כר' יהושע דאמר בסבא על יבמתו . ישא אשה בזקנותו שנאמר בבקר זרע את זרעך (קהלת יא) ואם יש לו בנים קטנים מותר לכנוס אפילו תוך ז' או שאין לו בנים כלל או לכל הפחות אחר שבעה כדמשמע בעובדא דר' יוסף הכהן (מו"ק דף כג.) דבעוד שהיה בבית הקברות אמר לאחותה לכי וגדלי בני אחותך ומשמע דכנסה לאלתר מדקתני אעפ"כ לא בא עליה אלא לזמן מרובה ומפרש התם דהיינו ל' ומשמע דלא בא עליה אבל נשואין הוו ור"ח הביא הירושלמי דקתני אע"פ שכנסה לא הכיר בה עד לאחר שלשים ומעשה באחת משודכת שמת אחיה לאחר הזמנת קרואים סמוך לחופה והתיר לכונסה תוך שלשים משום פריה ורביה דבעל מאחר שאם לא ישא את זו לא ישא אחרת ושמא אפי' אם לא היתה משודכת היה מתיר מאחר שחפץ בה יותר מאחרת כדאשכחן . ברבי יוסף הכהן דמשום פרנסת בניו אשתראי אע"פ שהיתה אבילה מאחותה ומיהו התם לא אפשר באחרת לפי שמרחמת על בני אחותה יותר משאר נשים והא דאסר במתני' ליארס תוך שלשים ולא מפליג אפילו רוצה לינשא למי שיש לו בנים קטנים או למי שאין לו בנים כלל לפי שצריכה להמתין עדיין לינשא עד שלשה חדשים משום הבחנה ועוד אומר ר"ת דמי שאין לו בנים מותר לישא ולבעול תוך ל' דלא מקיימא מצות פריה ורביה אלא בבעילה אבל תוך ז'

ימי אבילות אסור לכנוס כדמוכח בריש כתובות (דף ד. ושם) דלא שרי אלא בטבחו טבוה ויינו מזוג ובמת אביו של חתן או אמה של כלה דוקא ובשאינן לו בנים מיירי התם מדקאמרינן התם דאביו של חתן קטרח. ורבי יוסף הכהן אף על פי שדבר עמה בבית הקברות לא כנס עד אחר שבעה או שמא משום פרנסת בנים שרי לכנוס אפילו תוך שבעה וק"ק לפירוש רבינו תם מדתני במסכת שמחות פרק ז' גבי אשתו דצריך להמתין שלש רגלים כשיש לו בנים אבל אין לו בנים או שיש לו בנים קטנים מותר לישא אחרת לאחר שלשים יום ומותר לישא צריך לומר דלישא ולבעול קאמר דלכנוס גרידא

א

-

מד

דף

אפילו תוך שלשים שרי כדמוכח בעובדא. דר' יוסף דמשמע אע"פ שאין לו בנים כלל אין מותר לבעול עד לאחר שלשים ושמא מילתא דפסיקא לתרוייהו נקט ולעולם באין לו בנים שרי אפילו תוך שלשים ולר"י נראה באין לו בנים כלל אסור אפילו לכנוס תוך שלשים כיון דאינו יכול לבעול עד לאחר שלשים ואתי שפיר דנקט במס' שמחות לישא משום דאין לו בנים נקטיה דאפילו לישא אסור והר"ר יוסף אומר דהא דאסרינן בית השמחה היינו דוקא שמחה של רשות דאמרינן במסכת שמחות (פ"ט) על כל המתים אסור לילך לבית השמחה עד שלשים יום ועל אביו ועל אמו שנים עשר חדש א"כ היתה סעודה של מצוה דאפשר דלא שרי בסעודה של מצוה אלא אחר שלשים וקאי אאביו ואמו אך קצת משמע דשרי אפילו תוך שלשים: **ונייבם** לחדא ונחלוץ לחדא אמר קרא אם לא יחפוץ כו'. אית ספרים דגרסי מקמי הכי ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה ונראה דל"ג דלא צריך קרא להכי דכיון דחליץ לחדא א"א לייבם שניה כיון דאין עולה לחליצה כדאמר לעיל דאינו חולץ שני בתים [ועוד דאינו חולץ לשני בתים] משמע דהשניה מותרת לשוק בולא כלום וקרא דלא יבנה אייתר לכדדרשינן פ"ק (לעיל דף י ושם) לנתק החלוצה מכרת ללאו: **כל** שאינו עולה כו'. וא"ת והרי חרש וחרשת דאינן עולים לחליצה ועולים לייבום כדאמר בפרק חרש (לקמן דף קיב:) ויש לומר דהתם בני חליצה נינהו אלא דפומייהו הוא דכאיב להו: **ועוד**. לא גרסינן ועוד גזרה שמא יאמרו בית מקצתו כו'

דאי מדאורייתא מייבם לחדא וחליץ לחדא משום גזרה לא יניח: **כי** איכא תרתי לא תתקיים מצות ייבום. תימה דא"כ למה לי קרא דאין חולץ לשני בתים: **אלמה** לא איצטריך סד"א ערוה אבראי קיימא. הקשה הר"ר יו"ט בר' יצחק אכתי צרת צרה היכי משכחת לה שהרי צרת ערוה אינה יכולה לינשא לאחיו השני דאסורה לו מדאורייתא דגבי דידיה ערוה לאו אבראי קיימא וי"ל דמשכחת לה כגון שהערוה היא מחייבי עשה או ל"ת ועשה לכל האחין דלאו בת יבום היא וצרתה שריא: **ודילמא** קסתים לן תנא כשמעון התימני. תימה דסתם ואח"כ מחלוקת היא דכהאי גוונא פריך בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכב:) וכי תאמר סתם לן תנא כרבי יוחנן בן ברוקא סתם ואח"כ מחלוקת היא וי"ל דנהי דאין חשיב סתם מ"מ חשיב כרבים לגבי יחיד כדפרישית לעיל. ובפי' יש נוחלין סמיך אקושיא אחריתי דקאמר ועוד מאי אלא: **אם** כן לשמעין שאר חייבי כריתות. אכתי ה"מ למיפרך תנינא דסתם לן תנא כוותיה בקדושין בפרק האומר (דף סו:) כל מקום שאין קדושין כו' ואיזה זה הבא על אחת מכל העריות: **הכל** מודים במחזיר גרושתו. לרבותא נקט מחזיר גרושתו טפי משאר חייבי לאוין דאף על גב דכתיב היא תועבה ואין בניה תועבין פגום מיהא הוי:

דף - מד - ב

שכן היא עצמה מתחללת. ליכא למימר דהיא נמי תתחלל מק"ו דהא אמר בקדושין (דף עז:) דאין חללה אלא מאיסורי כהונה ולעיל בפ"ק (דף טו: ד"ה מה) פירשתי: **היא** כשרה. לכהונה איירי כדמסיק היינו לתרומה דלכהן אסירא דגרושה היא וא"ת לרבי עקיבא אמאי מיפסלה לתרומה הא לאו זר אצלה מעיקרא הוא דלקמן בפרק אלמנה (דף סט. ושם) פריך ואימא נבעלה לפסול לה מחזיר גרושתו ומשני זר אצלה מעיקרא בעינן וי"ל דסוגיא דהתם אליבא דרבנן אבל ר"ע לא בעי זר אצלה מעיקרא כדאמר בפי' עשרה יוחסין (קדושין עה:) השתא ממזר הוי מיפסיל בביאתו מיבעיא וקצת תימה לר"י דמאי דריש ר"ע מהיא תועבה דלא דריש ואין בניה תועבין דהא ממזר הוי ולא מצי למדרש נמי ואין צרתה תועבה דלא שייך בה צרתה דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין אליבא דר"ע: **הכא** נמי כיון דבא עליה עשאה זונה. משמע הכא דזונה פסולה לתרומה

דמתחללת כמו אלמנה וכן בפ"ק דסוטה (דף ו.ו.) אמתניי דואלו אסורות לאכול בתרומה דקאמר אילימא מקמי דתשתי זונה היא ופשיטא דאסורה בתרומה ותימה לר"י מנא לן דאסורה בתרומה דאשה זונה לא יקחו כתיב אבל לתרומה לא אשכחן ועוד לקמן בפ' אלמנה (דף סח:) דפריך ואימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות ולמה לי קרא דכי תהיה לאיש זר לחייבי כריתות כיון דבחייבי כריתות הוא זונה וזונה אסורה בתרומה והיה נראה לר"י דמכי תהיה לאיש זר הוא דנפקא לן דזונה אסורה בתרומה וכל חייבי כריתות אפילו אותה דע"י קדושין דלא הוי זר אצלה מעיקרא וכן חייבי לאוין לר"ע ואפי' מחזיר גרושתו דלא הוי זר אצלה מעיקרא כדמשמע לעיל דמיפסלה לר"ע מתרומה הוי בכלל לאיש זר כדאמרינן בעשרה יוחסין (קדושין עה. ושם) השתא ממזר הוי מפסיל בביאתו מיבעיא ואפילו לרבי יהושע דלא הוי ממזר כיון דחמירי דזרים אצלה חשיבי והא דבעינן בפרק אלמנה (לקמן דף סט. ושם) זר אצלה מעיקרא היינו דוקא בחייבי לאוין ולרבנן ולא ממעטו מכי תהיה דמשמע הנך דאית בהו הויה חייבי כריתות דחמירי אלא דוקא עובד כוכבים ועבד ולהכי איצטריך קרא דאלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגרושין לאתויי עובד כוכבים ועבד ולרבי עקיבא דמעובד כוכבים ועבד הוי ממזר ונפיק מלאיש זר דריש אלמנה וגרושה לקמן (דף סט.) לדרשה אחריתי ומכל הנהו דלא תפסו בהו קדושין הויא זונה כדאמר בפרק כל האסורין (תמורה דף כט: ושם) מה עריות דלא תפסי בהו קדושין והויה זונה כו' דלשון זונה משמע שא"א להיות בה אלא ביאת זנות לא לאו דמלקות ואין להקשות למה לי דכתב רחמנא זונה לא יקחו כיון דזונה אסורה בתרומה ק"ו דאסורה לכהונה מגרושה דשריא בתרומה ואסורה לכהן דמהאי ק"ו נפקא לן (לקמן דף סח:) דגר עמוני ומואבי פסלי לכהונה אע"ג דאין מזהירין מן הדין קאמר התם דגילוי מילתא בעלמא הוא דאיצטריך לאו דזונה דלקי תרתי ועוד איצטריך לזונה מעובד כוכבים ועבד לרבנן דר"ע דליכא בה. לאו בתרומה מלאיש זר אלא מאלמנה וגרושה דמאלמנה וגרושה נפקא אי נמי משום גיורת ומשחררת איצטריך לאו דזונה ואפילו לאביי דאמר בפ' כל האסורין (תמורה כט:) דכהן הבא על הזונה עובדת כוכבים אינו לוקה משום זונה אם נתגיירה מודה דלקי דהוי זרעו מיוחס אחריו ועוד דמטעם שנעשה זונה ואסרה רחמנא משום זונה הוא דהוי חייבי כריתות בכלל לאיש זר כדמשמע הכא ובכל דוכתי דשם זונה גורם לה ליפסל ומיהו מעובד כוכבים ועבד אע"ג דהויה זונה דהא לא תפסי בה קדושין מינייהו לא הוי בכלל לאיש זר אלא דוקא חייבי כריתות דחמירי וקצת קשה דבפרק עשרה יוחסין (קדושין

דף עה: ושם) דפרידן השתא ממזר הוי מפסיל בביאתו מיבעיא משמע היכא דהוי ממזר פשיטא דהוי בכלל לאיש זר אפילו לא הויא זונה ומיהו לרבי יהושע דלא הוי ממזר מחייבי כריתות ושם זונה גרם לה דהויא בכלל לאיש זר וזהו דוחק דבכל דוכתין דמשמע דשם זונה גורם לה ליפסל מתרומה אתי כר' יהושע ולעיל בסוף פ' ד' אחין (דף לה. ד"ה אע"פ) הביא ר"י דכל הנך דע"י קדושין כיון דלא הוי זר אצלה מעיקרא לא הוי בכלל לאיש זר וזונה דפסולה לתרומה משום דכללה קרא בהדי חללה להכי פסולה כחללה ולפי זה צריך לישב הא דפרידן בפ' אלמנה (לקמן דף סח:) ואימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות: **עשאה** זונה. משמע דלר' יהושע אין קדושין תופסין בחייבי כריתות דבתפיסת קדושין תלוי שם זנות כדמשמע בפרק כל האסורין (שם) וכן בס"פ ר"ג (לקמן נג. ושם) איצטריך לאשמועין דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות משמע דליכא מאן דפליג והא דמשמע בסמוך דממזרות תלוי בתפיסת קדושין וכן לקמן (דף מה:) דקאמר מה אשת [אב] דלא תפסי קדושין והולד ממזר משמע דכל היכא דלא תפסי קדושין הוי ולד ממזר היינו לשמעון התימני ולר"ע משום דגלי לן קרא שיש ממזר מחייבי כריתות כדילפינן בסוף פירקין (דף מט.) וגלי לן נמי דלא תפסי בהו קדושין כדאמרינן בס"פ האומר (קדושין סח. ושם) משום הכי אית לן למימר דהא בהא תליא אבל לר' יהושע אע"ג דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות לא הוי ממזר כדיליף ר' יהושע בסוף פירקין דאין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד ולהכי בסמוך דקאמר הכל מודים שמעון התימני לא קאמר הכל מודים ר' יהושע אע"ג דאמר ר' יהושע אין ממזר מחייבי כריתות ה"מ כו' דלרבי יהושע אין קדושין תופסין בחייבי כריתות אף על גב דאין הולד ממזר אבל קצת קשה דבפ"ק דתמורה (דף ה: ושם) פרידן לרבא דאמר כל היכא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני והרי אלמנה לכהן גדול דרחמנא אמר לא יקח ותנן כל מקום שיש קדושין ויש עבירה כגון אלמנה לכהן גדול כו'

ומשני שאני התם דאמר רחמנא לא יחלל חילולים הוא עושה ואין עושה ממזרים פ"י וכיון דלא הוי ממזר תפסי בה קדושין א"כ לרבי יהושע לא תפסי קדושין באלמנה אליבא דרבא דלרבי יהושע ליכא לאוכוחי מידי

דתפסי בה קדושין מדלא הוי ממזרת ואם תאמר בקדושין בהאומר (דף סח: ושם) אמאי דוחק למצוא שאר עריות דלא תפסי בהו קדושין מנלן כיון דכבר אשכחן דלא תפסי באשת אב קדושין דמהשתא תיפוק לן כל עריות דהוי מינייהו ממזר וי"ל דממזרים גופייהו לא שמעינן בכל חיבי כריתות כל כמה דלא מייתי היקישא דרבי יונה דמלא יקח ולא יגלה דמייתי בסוף פירקין (לקמן דף מט.) דכתיבי באשת אב ובשומרת יבם של אביו לא שמעינן ממזרות בשאר עריות כגון אשת איש שיש לה היתר בחיי אוסרה ואחות אשה וכל דכוותיהו אבל בסוף דמייתי היקישא איכא למילף בעלמא כדפרשי: **יצאו** עובד כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה. וא"ת והא רבי יוחנן אית ליה לעיל דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר אם כן למה לי קרא דהשתא ממזר הוי מפסיל בביאתו מיבעיא וי"ל הא דידיה והא דרביה ועוד דאמוראי ניהו ואלביא דרבי יוחנן כדאמרין ספ"ק (לעיל טז:) ושם פירשתי אמאי הוי ממזר מעובד כוכבים כיון דביאת היתר היא מדאורייתא. : **זיל** איטמר. וישיאוך מיוחסת וא"ת והא בעי ראייה כדאמר בפ"ב בכתובות (דף כד: ושם) דמעלין מתרומה ליוחסין ויש לומר דהתם להשיא בתו לכהן העובד על גבי המזבח כמו שמוכיח שם רבינו תם א"נ התם כר"מ אבל חכמים אומרי כל משפחות בחזקת כשרות הם עומדות בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עב:):

דף - מה - ב

משום דאתי צד עבדות ומשתמש באשת איש. והא דמשמע בפ"ק דקדושין (דף ז. ושם) דהתקדשי לחציי לא אמר כלום אי לאו משום דאי בעינן למינסב אחריתי נסיבנא קאמר היינו משום דשייר בקניינו כדאמר בהשולח (גיטין דף מג. ושם) והכא לא שייר: **מה** אשת אב כו'. וא"ת מה לאשת אב שכן כרת ומיתה ויש לומר דממזרות תלוי בתפיסת קדושין כדפרישית לעיל: **רבא** אכשריה לרב מרי בר רחל. רבא גרסי ולא רב דרב מרי בריה דאיסור גיורא הוה שהיה בימי רבא כדמוכח בפ' מי שמת (ב"ב קמט. ושם): **פורסי** דבבל. ממונה כדאמר בפ"ק דיומא (דף ט.) מאי פרהדרין פורסי: **כיון** דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה. מכאן קשה לפי הקונטרס דפירש באלו נאמרין (סוטה דף מא. ושם) גבי אגריפס

המלך שאמרו לו אחינו אתה וקאמר בגמרא דבאותה שעה נתחייבו שונאיהם של ישראל כלייה שהחניפו לאגריפס ופיי בקונטרס שקראוהו אחינו לפי שהיתה אמו מישראל ולפירושו אמאי נענשו הא אמרינן הכא כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה ואע"ג דתניא בתוספתא (דסנהדרין פ"ד) דאין מעמידין מלך אלא מן המשיאים לכהונה מ"מ תימה הוא לומר דמשום איסורא דרבנן נתחייבו כלייה ואומר רבינו שמואל דהורדוס לא נשא בת ישראל שעשה תשובה כדאמרינן בפ"ק דב"ב (דף ד.) ולכך נענשו ואע"פ שהיה עבד קראוהו אחינו לפי שהיה אחיהם במצות ואתי שפיר הא דאמר שמואל בפ' עשרה יוחסין (קדושין ע:) כל דאמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא ושמואל גופיה אית ליה (לעיל עמוד א) דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר אלא ודאי לא נשא ישראלית וא"ת מ"מ אמאי עבדא הוא והלא מסתמא כשמלך הורדוס נתייאשו בעליו ושמואל אית ליה (לקמן דף מח.) המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור וי"ל דשמא היו מצפים שתהא גאותו מושפלת וא"ת דהכא משמע דגר שאין אמו מישראל אין כשר לדון ובפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו: ושם) תנן הכל כשרים לדון ופריך תנינא [ומשני] חדא לאתויי גר וחדא לאתויי ממזר משמע דגר אע"פ שאין אמו מישראל אלא שנתגייר בעצמו דכשר לדון דקרינן ליה בא מטיפה פסולה דקאמר התם אבל גר מטיפה פסולה לא וי"ל דהתם מיירי לדון גר חברו כדאמר בפ' מצות חליצה (לקמן דף קב. ושם) גר דן את חברו דבר תורה ואם היתה אמו מישראל דן אפילו ישראל וא"ת בפ' עשרה יוחסין (קדושין עו:) אמרינן מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים למימרא דלא מוקמינן פסולים ורמינהו הכל כשרים לדון כו' ואמר רב יהודה לאתויי ממזר ומאי קושיא דהתם היינו לדון את חברו וי"ל דממזר כיון דאביו ואמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה תדע דהא דרשינן עליך הוא דבעינן מקרב אחיך וחברו ממזר מיקרי שפיר עליך שבא מזרע ישראל ואי מיפסל ממזר לדון את ישראל מיפסל נמי לחברו ובפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו:) דקעביד צריכותא בין גר לממזר אע"פ שגר וממזר חלוקין דגר אינו דן אלא חברו מ"מ נקט צריכותא לפי שהמשנה שנויה סתם ואין חילוק זה מפורש בה: **אטבלה** לההיא עובדת כוכבים לשום אנתתא. שהיה רוצה לייחדה לו והיה מטבילה כדרך כל בנות ישראל שטובלות משנתבעות לינשא וטועה היה דבעבד לא גזרו נשג"ז כדאמרינן בנדה (דף כ): **מי** לא טבלה לנדותה. תימה דאמר לקמן (דף מו:) דגר צריך שלשה דמשפט כתיב ביה ואפילו למאן דאמר בריש סנהדרין (דף ג.) דבר תורה חד נמי כשר מכל מקום אין דרך נשים להביא איש עמהן בשעת

טבילה ואשה אינה ראויה לדון כדתנן (נדה דף מט:): כל הכשר לדון כשר להעיד ובהדיא איתא בירושלמי דיומא מעתה שאין אשה מעידה אינה דנה ודבורה לא היתה דנה אלא מלמדת להן שידונו אי נמי על פי הדיבור שאני וי"ל האי דבעינן שלשה היינו לקבלת המצות אבל לא לטבילה אף על גב דאמרינן לקמן (דף מז:): דשני ת"ח עומדים מבחוץ היינו לכתחלה דעדיף טפי. ויש מפרשים דכיון דידוע לכל שטבלה כאילו עומדים שם דמי ומיהו קשיא דטבילת נדה בלילה ולקמן (דף מו:): אמר אין מטבילין גר בלילה אבל אי לאו כתיב משפט אלא אקבלת מצוה אתי שפיר והא דאין מטבילין היינו לכתחלה מדרבנן:

דף - מו - א

הקדש חמץ ושחרור. מפורש בהשולח (גיטין דף מ:): **כי** נפקי צריכי גיטא דחירותא או לאו. מספקא ליה אי דינא דמלכותא דינא או לא ואע"ג דלא קני גופיה הכא קני או דלמא הכא נמי לא קני אלא למעשה ידיו ובנכריותן מיירי אם היו באין להתגייר: **רבי** יוחנן כאידך לישנא ס"ל. אומר ר"ת דכולהו מודו דכשנאכל כמות שהוא חי דאין בו משום בישולי עובדי כוכבים דאמר באין מעמידין (ע"ז דף לח.). דאיכא בינייהו דגים קטנים ארזי ודייסא היינו דברים שאין עולים על שלחן מלכים ואין נאכלים כמות שהן חיים ולא נקט כמה דברים הנאכלים כשהן חיים ועולים על שלחן מלכים כמו פירות וגבינה וכיוצא בהן והא דאסר רבי יוחנן התם ביצה אע"ג דראוי לגומעה חיה אין זו אכילה חשובה דהכי נמי בשר מליח מותר לטלטלו בשבת (שבת קכח.). דחזי לאכילה ואפ"ה יש בו משום בישולי עובדי כוכבים: **אמר** ליה ר' עקיבא וכי דנין אפשר

דף - מו - ב

משאי אפשר. תימה לר' עקיבא מנלן דאין משלשין במכות דבפרק קמא

דמכות (דף ה.) ילפינן לה ממיתה והיינו אי אפשר ואין לומר דהתם דגזירה שוה היא מודה ר"ע דדנין משאי אפשר משום דאין ג"ש למחצה אבל הכא בנין אב הוא דהא הכא נמי היקישא הוא כדמסיק בסוף התודה (מנחות דף פב: ושם) דדריש רבי אליעזר מועבדת (שמות יג) שיהו כל העבודות שוות זה כזה ולא קיבל ר"ע אף על גב דאין היקש נמי למחצה: **בשטבל** ולא מל כולי עלמא לא פליגי. ואם תאמר ור' יהושע אדמודי ליה אודויי לפלוג עליה לפלוגי דנקט טבל דמודי ר' אליעזר ולא נקט מילתא דפליגי בה וכי האי גוונא פריך בסוף שבועת הפקדון (שבועות דף לח.) וי"ל דהתם לא דייק אלא משום דהתנא הראשון הזכיר הכל אבל הכא נקט שפיר ר' יהושע טבל ולא מל כיון דלא דבר בו ר' אליעזר: **כי** פליגי במל ולא טבל. תימה דלקמן בריש הערל (דף עא.) ממעט ר"ע גר שמל ולא טבל מפסח מדכתיב תושב ושכיר והשתא כמאן סבר ר"ע אי כר' יהושע למה לי קרא פשיטא דלא אכיל בפסח דעובד כוכבים גמור הוא ואי כר' אליעזר כיון דגר מעליא הוא אין סברא למעטו מפסח כדמשמע התם וי"ל דלעולם כרבי יהושע סבירא ליה ולא מטעמיה דאיהו סבר דבאבות נמי טבילה הוה ורבי עקיבא סבר מדמעטיה קרא בפסח שמע מינה דאין גר עד שימול ויטבול: **דאין** הזאה בלא טבילה. מפרש ר"ת בלא טבילה לפני הזאה כדי לקבל הזאה כדאמר בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (כריתות דף ט.) מה אבותינו לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והזאת דמים ואותה טבילה כשרה אף בלילה כדתנן במסכת פרה (פ"ב מי"א) אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום ולענין טומאה יש עוד טבילה אחרת אחר הזאה שהיא כדי לטהר מטומאה כדכתיב בקרא והזה ברישא והדר ורחץ במים ואותה טבילה אינה כשרה אלא ביום כדתנן בפרק ב' דמגילה (דף כ.) ושם) אין טובלין ואין מזין אלא ביום ויש מפרשים דהתם בטבילת אזור איירי אין טובלים אזור אלא ביום כדאמרינן בסוף מסכת פרה שאם טבל את האזור בלילה אפי' הזה ביום הזאתו פסולה והשתא אתי שפיר הא דתנן טבילה קודם להזאה והא דקאמר התם בגמ' לא מזין אלא ביום דכתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וגו' ואיתקש טבילה להזאה היינו בקרא דלקמיה דכתיב ולקח אזור וטבל במים איש טהור והזה על האהל וגו' וכן משמע בירושלמי דמגילה דאמר וטבל והזה מה הזאה ביום אף טבילה ביום ואין לתמוה כיון דבעי הזאה היאך מקבלים גרים בזמן הזה דבפי' [ארבעה] מחוסרי כפרה נפקא לן מקרא דלא בעינן: **ורבי** יהושע טבילה באמהות מנא ליה. אע"ג דאית ליה דאין הזאה בלא טבילה שמא הנשים לא היו בכלל אותה הזאה אי נמי משום רבי אליעזר איצטריך האי טעמא דמסיק משום דאיהו נמי מודה

דבטבילה לחוד סגי כדאמר לעיל בטבל ולא מל כולי עלמא לא פליגי דלית ליה דאין הזאה בלא טבילה : **כיון** דאמר רבי יהודה דבחדא סגי כו'. תימה דפריך פשיטא דמנא ליה דסגי במילה לחודה דלמא כר' יהושע סבר ליה דטבילה בלא מילה מהניא אבל מילה בלא טבילה לא מהני : **תקוני** גברא בשבתא לא מתקנינן. ואע"ג דלענין טומאה שרי לטבול בשבת משום דנראה כמיקר שאני הכא דבעי שני ת"ח לעמוד שם בשעת טבילה להודיעו המצות כדאמרינן לקמן (דף מז :) : **דרבי** יוסי תרתי בעי. כתב בה"ג דגר שנתגייר כשהוא מהול צריך להטיף ממנו דם ברית וקטן שנולד כשהוא מהול אין צריך להטיף וטעמא דקטן שלא היתה לו ערלה מעולם אין צריך אבל גר שהיתה לו ערלה ומילתו אינה מילה צריך להטיף דם ברית ומיהו אם נכרת לו כל הגיד ובא להתגייר אין דומה שמילתו מעכבתו מלהתגייר ומודי רבי יוסי בההיא דסגי בטבילה לחודה ור"ח פסק במסכת שבת איפכא מה"ג וכן משמע בפרק ר"א דמילה (שבת דף קלה. ושם) דקאמר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על נולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית על מה נחלקו על גר שנתגייר כשהוא מהול ונראה שעל זה סמכו ה"ג דסברי להו כאמוראי דהתם דאית להו דקטן אין צריך ובגר סברי כר' יוסי דשמעתין דמשמע דהלכתא כוותיה ובפרק הערל (לקמן דף עב.) פליגי רבי אלעזר בר"ש ורבנן בגר שנתגייר כשהוא מהול אם נמול ביום או אפי' בלילה אבל כולו מודו דצריך הטפת דם ברית : **שמע** מינה דגר צריך שלשה. וא"ת ודלמא דאיכלעו וי"ל דמרב ספרא דייק שהרי ר' חייא הזכירו לפי שהיה בעל מעשה וראש ורב יוסף הזכיר רבי אושעיא חברו אבל רב ספרא למה הזכיר ר' אושעיא בר' חייא : **אינו** גר עד שימול ויטבול. מהכא לא מצי לדקדק דלא תיסגי בטבילה לחודה ולא בא לדקדק אלא דמילה בלא טבילה לא מהניא : **אין** מטבילין גר בלילה. דמשפט כתיב ביה ואע"פ שכבר מל חשיב ליה כתחילת דין : **משפט** כתיב ביה. ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (דברים א) אי נמי משפט אחד יהיה לכם ולגר (במדבר טו) ואפי' למ"ד בסנהדרין (דף ג. ושם)

ור' יוחנן דהכא אית ליה בהדיא בירושלמי דשנים שדנו אין דיניהם דין וא"ת ואנן היכי מקבלין גרים הא בעינן מומחין וי"ל דשליחותיהו עבדינן כדמשמע נמי בשילהי המגרש (גיטין דף פח: ושם) וכמו שחשו לנעילת דלת בפני לוויין חשו נמי לנעילת דלת בפני גרים. : **במוחזק** לך. אומר רבינו תם דדוקא בדידעינן דהוה עובד כוכבים מעיקרא דאי לא הוה ידעינן מהימן מגו דאי בעי אמר ישראל אני דמהימן כדמשמע בריש מסכת פסחים (דף ג: ושם) גבי ההוא עובד כוכבים דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים ואין לומר שאני התם דהוה סמכי ארובא דהוה ישראל דהא בכל מקום נמי איכא רובא דרוב הבאין לפנינו בתורת יהדות ישראל הם ועוד ראייה משמעתין דאמר ליה ר"י אי אתה נאמן לפסול את בניך ואיהו גופיה כשר אלא דשוי נפשיה חתיכה דאיסורא אבל אם בא על בת כהן לא פסלה כדפ"י לעיל ומההיא דלעיל (דף מה.) דא"ל זיל גלי אין ראייה דשמא לא היו בודקים אלא אם הוא ישראל אם לאו אבל במשפחתו לא היו בודקין: **אין** לי אלא בארץ. פ"י דמקבלין גרים ואע"ג דחובת הגוף היא בעיא ריבויא כיון דכתיב בארץ כדאשכחן בסוף פ"ק דקידושין (דף לח:) גבי שילוח עבדים והשמטת כספים אי נמי בארץ לא חיישינן דלמא הדרי בהו משום דאיכא שבחא דארץ ישראל: **מהו** דתימא לא להימניהו. ויש ספרים דגרסי מהו דתימא ליהמניהו וה"פ ליהמניהו כעד מפי עד: **יש** לך עדים. פירוש שנתגיירת בינך לבין עצמך ותימא מיהא אי הא דבעינן ג' היינו דוקא לכתחלה אבל דיעבד חד נמי כשר א"כ אם יש לו עדים לאו בינו לבין עצמו הוא: **נאמן** אתה לפסול עצמך כו'. היינו דוקא במילי דמשוי נפשיה חתיכה דאיסורא אבל אם בא על בת כהן לא פסלה כדפרישית לעיל בסוף פ' שני (דף כה: ושם) וא"ת היכי דמי אם אשתו עובדת כוכבים ממה נפשך בניו פסולים דאין קרוי בנך אלא בנה ואם היתה אשתו ישראלית ממה נפשך בניו כשרים דק"ל (לעיל דף מה.) עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וכי תימא נהי דממזר לא הוי פגום מיהא הוי הא השתא נמי דאין נאמן פגומין הם דר"י אית ליה בפרק עשרה יוחסין (קדושין עז.). דבת גר זכר כבת חלל זכר וי"ל דקסבר ר"י עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר דבפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נג. ושם) אמר דר' יהודה סבר לה כרבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין: **כך** נאמן אדם לומר זה בן גרושה. ר' אליהו מפרי"ש מפרש דנפקא לן מדכתיב בן השנואה יכיר (דברים כא) וכן משמע בירושלמי בפרק בתרא דקידושין ולשון הש"ס לא משמע הכי דקתני כשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור משמע דמינה גמר וי"מ דטעמא דר' יהודה דמשמע ליה קרא דנאמן אדם לומר זה בני בכור אפ"י

על תינוק בין הבנים וכשאומר על הקטן שהוא בכור א"כ הראשון ממזר אלמא דנאמן לפוסלו וה"נ דנאמן לומר שהוא בן גרושה: ואין עדות לעובד כוכבים. ועל עצמו נאמן משום דשוי נפשיה חתיכה דאיסורא: ואין אתה נאמן לפסול בני בניך. אומר ר"י דה"פ נאמן אתה לפסול בניך פי' כשאין לו אלא בנים ואין לו בני בנים ואי אתה נאמן לפסול בני בניך כשיש לו בני בנים אין נאמן לפסול אפי' בניו דאין סברא לומר שיהיו בניו פסולים ובני בניו כשרים וכן משמע בסמוך דקאמר ואין אדם נאמן על בנו גדול ומפרש כשיש לו בנים משמע דאבנו נמי לא מהימן: והלכתא כוותיה דרב נחמן בר יצחק. משמע דהלכה כר"י דנאמן אף לפסול בניו דדוקא משום דאין עדות לעובד כוכבים דאין יכול לפוסלן ולא כמו שמפרש רבינו תם דאין הלכה כרבי יהודה אלא כשפוסל אחרים על ידי הכרת בכור אבל בלא הכרת בכור לא ובשאלתות בפרשת וירא נמי דקדק מהך דשמעתין דבכל ענין הלכה כרבי יהודה:

ב

-

מז

דף

מטבילין אותו מיד. משמע שהמילה קודם טבילה וכדאמר אין גר עד שימול ויטבול ותימה דאמר בהערל (לקמן דף עח.) מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה ואר"י דשאני התם דאכתי לא חזי למילה: **במקום** שהנדה טובלת. טבילת נדה לא כתב קרא בהדיא ופי' רב יהודה גאון דנפקא לן בק"ו ממגעה דטעון טבילה וכ"ש היא עצמה ור"ת מפרש דנפקא לן מהא דדרשינן בע"ז (דף עה:) אך במי נדה יתחטא מים שהנדה טובלת בהם וכמה הם מ' סאה ורבינו יצחק פירש דנפקא מהא דדרשינן בפ' במה אשה (שבת דף סד:) תהיה בנדתה תהא בנדתה עד שתבא במים: **שם** גר ועבד טובלים. בכלי שמעתין משמע דעבד בעי טבילה כשמשחרר ולא סגי ליה בטבילה קמייתא וקשה דבהשולח (גיטין דף מ.) אמרינן הכותב שטר אירוסין לשפחתו ואמר לה צאי בו והתקדשי בו משמע דמקודשת אע"ג דלא טבלה וי"ל דאיירי כגון שטבלה מקודם לשם שחרור שהטבילה של שחרור קודמת לגט כדמשמע לקמן דקתני ומטבילה לשם שחרור ומשחררה ומותר בה מיד: **וכל** דבר שחוצץ בטבילה כו' ובנדה. תימה דלענין הכשר מקוה פשיטא ליה שאין לחלק בין נדה לבעלה ובין טהרות דקאמר במקום שהנדה טובלת ולענין חציצה

תלי נדה בטבילת טומאה וטהרה וי"ל דבחציצה דאיכא מיילי טובא דלא
הוי אלא מדרבנן כגון רובו ואינו מקפיד או מעוטו ומקפיד איצטריך
לאשמועינן דבחציצה דרבנן נמי אין לחלק בין לבעלה לטהרות ואיכא
מיילי דחציצה דאמר בפי' בתרא דנדה (דף סז. ושם) ה"מ לטהרות אבל
לבעלה לא והיינו ספק חציצה אבל ודאי חציצה אפילו דרבנן לא הקילו
לבעלה יותר מלטהרות ובקונטרס לא גרס ליה במסכת נדה משום הא
דהכא: **קשים** גרים לישראל כספחת. לפי שאין בקי אין בדקדוקי מצות
וישראל למדין ממעשיהם ובמס' נדה (דף יג: ושם) פירש בקונטרס עוד
לשון אחר משום דכל ישראל ערבים זה בזה וקשה דבפרק אלו נאמרים
(סוטה דף לו:) משמע שלא היו ערבין על הגרים דלא חשיב התם ערבות
של ערב רב ועוד י"ל דקשים גרים לישראל לפי שמתערבין בהם ואין
שכינה שורה אלא על משפחות המיוחסות שבישראל וי"מ לפי שביותר
הוזהרו ישראל על הגרים ואין יכולין להזהר מאונאתן:

א

-

מח

דף

אלא עבד איש אתה מל בעל כרחו. פי' בקונט' בלשון שני דעבד איש אע"ג
שהוא גדול ובן דעת ומלתה אותו וגוי בעל כרחו ואי אתה מל בן איש גר
הבא להתגייר אין לו כח למול בנו גדול בעל כרחו דגבי בניס כתיב המול
לו כל זכר ולא כתיב בהו כל איש כמו גבי עבד ודבר תימה פירש דקרא
דהמול לו כל זכר מוקמינן למילת זכריו שמעכבתו מלאכול בפסח וזה לא
שייך אלא בבנים שנולדו בקדושה אבל מילת בניו שלא נולדו בקדושה
אינה מעכבתו מלאכול בפסח ונראה דלא צריך קרא למידרש מיניה ואי
אתה מל בן איש בעל כרחו דממילא ידעינן שלא יגיירוהו בעל כרחו ועוד
דמיפת תואר שמעינן דאין מלין גר בעל כרחו דהא יפת תואר אין מטבילין
אותה בעל כרחו מדאיצטריך רחמנא להמתין לה שלשים יום ובקבלה
עליה אין צריך להמתין ולא נקטיה אלא לפרושי מילתיה דרשב"א
דקאמר דמתחלה כופין לשם שפחות ולא לשם גירות אי נמי משום דנקט
לה במילתיה דרבנן כשם שאי אתה מל בן איש נקט נמי בדרבי שמעון בן
אלעזר לאשמועינן דאע"פ שאי אתה מל בן איש בעל כרחו עבד אתה מל
בעל כרחו תימה דרשב"א קאמר לקמן דאין משהין אותו בא"י מפני
הפסד טהרות עבד שאינו רוצה למול ומשמע דזקוק למוכרו ואמאי

ימהלנו בעל כרחו וכן קשה דרבי יהושע בן לוי אית ליה בהשולח (גיטין דף לט : ושם) נתיאשתי מפלוני עבדי אותו העבד אין לו תקנה אלא בשטר אלמא לית ליה ההיא דשמואל דבסמוך וא"כ דריש עבד איש אתה מל בעל כרחו ולקמן קאמר הלוקח עבד מן העובד כוכבים ולא רצה למול מגלגל עמו עד י"ב חודש וימול אותו בעל כרחו ואומר ר"י דתקנת חכמים היא שלא יכשיל את רבו באיסור והיתר כיון דאין מקבל עליו עול מצות ועוד דאין טוב לחייבו במצות מאחר דאין חפץ לקיימם : **המפקיר** עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור. תימה לשמואל תקשי ליה למה ליה שטרא בעבד כנעני יפקירנו ולימא ליה באפי בי תרי זיל דהכי דייק בפ"ק דקידושין (דף טז. ושם) גבי עבד עברי למה לי שטרא לימא ליה באפי בי תרי זיל ומשני עבד עברי גופו קנוי ואר"י דהכי פריך למה לי שטרא דאותו לשון עצמו הכתוב בשטר הרי את בן חורין הרי את לעצמך יאמר לו בעל פה דס"ד דאין צריך אלא מחילה מחוב שעליו ומסיק דגופו קנוי ואין הלשון הכתוב בשטר מועיל בעל פה אבל הפקר שמסלק רשותו מועיל אפי' בעל פה לשמואל וא"ת אמאי לא חשיב הפקר גבי קנינים של עבד בפ"ק דקדושין (. גז"ש) וי"ל דלא חשיב אלא קנינים שמקנה הרב לעבד עצמו והפקר אינו אלא סילוק בעלמא שהרב מסלק עצמו מן העבד ועוד יש לומר דמילתא דאיתא בכל מיילי לא קתני כדקאמר התם לענין חליפין ותנא דידן מילתא דאיתא במטלטלין לא קתני : **לא** עשה רגליו. פי' בקונטרס צפרני רגליו ולר"י נראה דהיינו שער בית הערוה דהכי משמע פרק מצות חליצה (לקמן קג.) גבי מן הארכובה ולמעלה חליצתה פסולה למימרא דלא מיקרי רגל מן הארכובה ולמעלה תא שמע ולא עשה את רגליו ומשני לישנא מעליא מכאן אין ראייה דשרי לגלח שער של בית הערוה דשמא מדרבנן אסור אבל בריש פרק ב' נזירים (נזיר נח) : קאמר רב בהדיא מיקל אדם כל גופו בתער אפילו שער בית השחי ובית הערוה כדמשמע התם דפריך עלה והתניא המעביר שער בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה ומשני כי קאמר רב במספרים והא בתער קאמר כעין תער וא"ת דבתר הכי קאמר בעי מיניה רב מרבי חייא מהו לגלח א"ל אסור והא קא גדיל א"ל גבול יש לו משמע דבמספרים בעא מיניה אי שרי דאי בתער מאי פריך והא קא גדיל והלא יכול לגלח במספרים ושמא רב לא קבלה מרבי חייא ור"ת מפרש דבתער בעא מיניה והא דפריך והא קא גדיל ה"פ והלא אין זה תיקון ואין דומה כלל לתיקוני אשה שאין זה משום ייפוי אלא משום צער שגדל יותר מדאי ואפילו בתער אית לן למישרי ולפי זה צריך לומר שלא היה יודע ברייתא דלעיל שאוסרת ובה"ג גריס הכי אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער והתניא המעביר כו' כי קאמר

רב בשאר אברים ובשאר אברים מי שרי והתניא העברת שער אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים ומשמע ליה דאיירי ההיא ברייתא אף (בשאר אברים אע"ג דבבית השחי ובבית הערוה נמי איירי כדמוכח בתר הכי דכי קאמר רב במספרים כי תניא ההיא בתער ולפי זה בשאר אברים לא שרי אלא במספרים ובית השחי ובית הערוה אפי' במספרים אסור ומדרבנן דלא תקשי הך דהכא מיהו בה"ג של אספמיא כתוב אלא הא בתער והא במספרים והדר ביה משינויא קמא דשני) כי קאמר רב בשאר אברים ולגירסא זו שאר אברים ודאי אסור לגלח בתער אבל במספרים שרי אף בית השחי ובית הערוה ובערוך בערך גינוסטרא גורס כגירסת ספרים שלנו ובתשובת הגאונים שרי לגלח בית השחי ובית הערוה כי מגלח כל גופו מראשו ועד רגליו ולא משמע דאיירי במצורע דפשיטא הוא אלא במגלח לרפואה כיון דמגלח כל גופו אין זה ייפוי אלא ניוול ותדע דלא משתמיט בשום דוכתא גבי מצורע שיהא עשה דמצורע דוחה לאו דלא ילבש גבר אלא לאו דהקפת הראש וזקן גרידא :

דף מח - ב

רבי אליעזר אומר אביה כו'. למיסבר קראי פליגי אי נמי נפקא מינה אם מתו אביה ואמה או נתגיירו וריב"ן פירש דלר"ע צריכה שתכפור בעבודת כוכבים קודם שתבעל לו ולפירושו לא אתי כר"ע הא דקתני לעיל בד"א שלא קיבלה עליה : **ירח** שלשים יום. וכן בפ"ק דנזיר (דף ה. ושם) ואימא שלשים יום כדכתיב עד חדש ימים משמע דסתם חדש שלשים והא דאמרי' בר"ה (דף יט :) ובסנהדרין (דף יא. ושם) כמה עיבור שנה שלשים יום רשב"ג אומר חודש היכא דמוכח שאני : **אין** מקיימין. פירש ריב"ן שלא ינסך יינו וקשיא לר"י דא"כ כי אתני בהדיה נמי ועוד דמתשובתו של ר' ישמעאל משמע דמדאורייתא פליגי ונראה לר"י דטעמא דר' עקיבא לפי שצוה הקב"ה לאברהם למול עבדיו לכך אסור לקיים שאינם מולין : זה גר תושב. פירש בקונטרס שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ומחלל שבת כעובד עבודת כוכבים וקשה דאם כן נפיש להו משבע מצות ובמסכת ע"ז (דף סד :) משמע דבשבע מצות שקבלו בני נח איקרי גר תושב ועוד דבפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נח :) אמרי' דעובד כוכבים ששבת חייב מיתה אפילו בחול כל שכן בשבת ובפרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות

דף ט. ושם) קאמר ר"ע דגר תושב אין מוזהר על השבת ונראה דהכא בעושה מלאכה לצורך ישראל דומיא דוינפש בן אמתך : **היכא** דלא פסקא וכו'. פרי"ת דהני מילי אדר' יהושע קאי ולא פסקא למילתיה היינו שכל שעה דוחה אותו מיום ליום שימול אבל היכא דפסקא למילתיה שלא ימול כלל התם אין מקיימין ולא משמע כן דה"מ אדר"ע קאי ונראה לר"י כפירושו אבל אדר"ע קאי דהיכא דנתרצה למול ודוחהו התם אין מקיימין הואיל ומצוה למול דשהויי מצוה לא משהינן אבל היכא דפסקא שלא ימול אינו מחויב למולו בעל כרחו ומגלגל י"ב חדש עמו אולי יתרצה וכן פ"י בשערי דרב האי בשער רביעי : **שאין** עושין מאהבה אלא מיראה. בפרק נוטל (בסוטה דף כב : ושם) משמע ששניהם רעים ובפרק כשם (שם דף לא. ושם) משמע דשניהם לשבח ואומר ר"י דמאהבת המקום ומיראת המקום הוו תרוייהו לשבח מאהבת אדם ומיראת אדם תרוייהו לגריעותא או כמו שפירש שם בקונט' מאהבת שכר וכגון שאם לא יהיה לו שכר תוהא על הראשונות ואין עושה אלא על מנת לקבל פרס ומיראה היינו מיראת עונש אבל הכא קשה דנקט מאהבה לשבח ומיראה לגריעותא והוי מצי למימר איפכא או תרוייהו לגריעותא או תרוייהו לשבח : **אשר** באת לחסות. פירוש שמיהרת ותימה דבפ' מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני (נזיר דף כג : ושם) אומר רות בת בנו של עגלון בנו של בלק מלך מואב היתה וכשתחשוב שנותיו של אהוד שהרג עגלון עד סוף ימים של אבצן דהיינו בועז תמצא יותר ממאתים שנה ולעת זקנתו נשאה דכתיב לבלתי לכת אחרי הבחורים וי"ל דבת בנו של עגלון לאו דוקא אלא כלומר דמזרעו היתה כמו בן בנו של נמרוד הרשע (חגיגה דף יג.) ובקרא קרי לה נערה :

א

-

מט

דף

שמעון התימני אומר כו' והלכה כדבריו. אע"ג דאין למדין הלכה מפי גמרא. הכא הלכתא כוותיה דסתמא דפרק האומר (קדושין דף סו : ושם) נראה עיקר דכהאי גוונא קרי הלכתא פסיקתא בבבא קמא (ד' קב.) ובמסכת ע"ז (דף ז : ושם) בההיא דכל המשנה ידו על התחתונה ולעיל בפ' קמא (דף יד. ושם) אמר פשיטא בני חייבי לאוין כשרים נינהו ובפרק שני (לעיל כג.) קאמר רב פפא מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קידושין ולעיל

(דף מה.) פסקינן דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וכמה אמוראי דאיירי בצרת מחזיר גרושתו ולר"ע לא משכחת לה צרה דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין וכרבי יהושע נמי יש להוכיח דלא קי"ל כוותיה דאמר לעיל (שם:) ושניהם לא למדוה אלא מאשת אב וחייבי כריתות דמו לאשת אבל לכולי עלמא ולעיל בריש פירקין (דף לו.) קאמר ראב"י דהלכתא כוותיה דאין ממזר מספק משמע דהויא ממזר מאשת אח ולעיל (ד' מ:) אמר רב טובי בר קיסנא הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר ואפילו רבי יוחנן לא פליג אלא משום דצרה כחלוצה בלאו: **רבי** יהושע אומר כל שחייבין עליו כו'. יש מגיחים ר' יהודה במקום רבי יהושע דבפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עד:) גבי כל האסורין לבא בקהל מותרים לבא זה בזה ור' יהודה אוסר ומפרש עלה דר' יהודה סבר דממזר מאחותו לא הוי ממזר אלא מאשת איש ופריך עלה תנינא מהך דהכא ואין נראה דהיאך היה בן עזאי אומר לקיים מילתיה דר' יהודה והא קשיש מיניה טובא דהא בן עזאי תלמיד חבר הוה לרבי עקיבא כדאמר במי שמת (ב"ב ד' קנח:) ור' יהודה מתלמידי בתראי דר' עקיבא הוה ועוד דר' יהודה סבר כרבי עקיבא דיש ממזר מחייבי לאוין כדפרישית לעיל (ד' מז.) גבי ההוא דאתא לקמיה דרבי יהודה וכדאמר בפ' ארבע מיתות (סנהדרין ד' נג: ושם) אלא ודאי ר' יהושע גרסינן והתם פריך תנינא משום דהוה ליה למיתני וכן היה רבי יהודה אומר כדבריו אי הוה סבר כר' יהושע ומיהו התם דפריך תנינא הוה מצי למיפרך טפי שפיר דלא אפשר לומר דלר' יהודה ממזר מאחותו לא הוי ממזר כיון דמוקי קרא באנוסת אביו וסבר כר"ע דיש ממזר מחייבי לאוין: **איש** פלוני ממזר מאשת איש כו'. תימה דלא נקט חייבי מיתות ב"ד סתם ואי משום דמעשה שהיה כך היה אי"כ מני"ל דהוי כר' יהושע וי"ל דנקט אשת איש לרבותא דאע"פ שהוא קל משאר חייבי מיתות דהוי בחנק ויש לה היתר בחיי אוסרה: **וכתיב** לא יבא ממזר. וא"ת והא מפסיק קרא דלא יבא פצוע דכא בינתים וי"ל דכיון דלאו בני בנינים נינהו ולא שייך מינייהו ממזר לא חשיב הפסק: **לכתוב** רחמנא או לא יקח או לא יגלה. בקונטרס גרס לכתוב רחמנא לא יגלה ופ"י דמלא יגלה לחודיה שמעינן דיש ממזר מחייבי כריתות לרבנן או מחייבי לאוין לר' יהודה לא יקח איש את אשת אביו למה לי למכתב אלא ש"מ מדכתביה דלא יבא ממזר עליה קאי דמיניה הוא דהוי ממזר משום דחייבי מיתות ב"ד הוא אבל אלא יגלה לא קאי ובין לא יקח עד לא יגלה היינו אשת אב הכתובה בין לא יקח ללא יגלה וקשה חדא שמוחק הספרים ועוד דבין לא יקח עד לא יגלה לא משמע כפירושו דקאי על אשת אב הכתובה בינתים ועוד אמאי כתב לא יגלה גבי ממזרות ועוד

בחייבי מיתות דקילי כמו אשת איש מני"ל דהוי ממזר ועוד דליליף ר' יהושע שאר חייבי כריתות מהיקישא דר' יונה ונראה לר"י כגירסת הספרים דגרסי לכתוב רחמנא או לא יקח או לא יגלה דמלא יקח נמי שמעינן כריתות דהא דומיא דאשת אב דלא תפסי בה קידושין דהא בהא תליא כדפיר' לעיל (ד' מד: ד"ה עשאה) או מהיקישא דרבי יונה אתו דאיתקיש כל העריות כדאמרי' בריש הבא על יבמתו (לקמן ד' נד:): ומדכתב תרוייהו ש"מ דמלא יקח היינו חייבי סקילה עד לא יגלה דהיינו חייבי כריתות הוי ממזר ואתא לרבווי כל חייבי [כריתות] ומיתות קלות וסבר כרבנן דבשומרת יבם הכתוב מדבר ולא הוי לא יגלה בכלל דאי הוי בכלל לא לכתוב אלא לא יגלה ושמעון התימני נמי ה"מ למימר דסבר כר' יהודה דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר ומלא יקח עד לא יגלה הוי הולד ממזר ואין לא יגלה בכלל אלא דניחא ליה למימר דסבר כרבנן ולפירוש ר"י צ"ל לתנא דפירקין קמא דסבר כרבי יהודה דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר וסבר נמי דאין ממזר מחייבי לאוין דמלא יקח עד לא יגלה הוי ממזר ואין לא יגלה בכלל: **הכל** מודים בבא על הנדה ועל הסוטה. פירש בקונטרס אפי' לר' עקיבא דפליג ארבנן דמתניתין במחזיר גרושתו וקאמר דהולד ממזר אע"ג דלאו חייבי לאוין דשאר הוא הכא בסוטה מודה וקשה לר"ת דא"כ ה"ל לאתויי לעיל (ד' מד.) גבי משנה דמחזיר גרושתו ועוד אי קאי הכל מודים למי"ד אליבא דר' עקיבא דהוי ממזר אפילו מחייבי לאוין שאין דשאר הא ע"כ הוי ממזר לרבי עקיבא מיבמה לשוק לשום תנא כדאמר בפ"ק (לעיל ד' יד.) דאמר ר' אלעזר אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות מודים שאין ממזר כו' וקאמר לאפוקי מדרבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין משמע בהדיא דלר' עקיבא הוי ממזר משומרת יבם ועוד אמר בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עה:) גבי כותים שהיו מייבמים את הארוסות ופוטרים הנשואות ורבי עקיבא לטעמיה דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ובפרק האשה רבה (לקמן ד' צב. ושם) גבי אשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים קאמר זו דברי רבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים דאין ממזר מיבמה ולימא אין ממזר מחייבי לאוין האי תנא הך תנא דר"ע הוא דמחייבי לאוין דשאר הוא דהוי ממזר מחייבי לאוין גרידא לא הוי ממזר משמע בהדיא דלמאן דלא בעי אליבא דרבי עקיבא שיהא לאו דשאר הוי ממזר מיבמה לשוק ושם נפרש בעזרת השם מנא ליה דאתיא כרבי עקיבא דלמא אתיא אפילו כרבנן והוי ממזר מדרבנן ונראה לר"ת דמחזיר גרושתו וסוטה הוו חייבי לאוין דשאר שאינם אסורים אלא משום אישות ואליבא דתנא

דמתניי קאי דלא אסר אלא חייבי לאוין דשאר וא"ת א"כ אמאי איצטריך למנקט הכל מודים בשומרת יבם אמאי תיסק אדעתא למימר דהוי ממזר טפי מבשאר חייבי לאוין דלאו דשאר וי"ל דאליבא דרב דאמר אין קידושין תופסין ביבמה איצטריך לאשמועינן שפיר דלא הוי ממזר וטעמא אר"ת דהוי כעובד כוכבים ועבד שאין בה קידושין לשום אדם וליבם נמי לאו בת קידושין היא אלא ביאה הוא דאית בה ואפי' למ"ד דהוי ממזר מעובד כוכבים ועבד מ"מ אין ממזר מיבמה דכיון דיבמה עומדת לחלוץ כמו ליבם חשיבא בת תפיסת קידושין וא"ת לשמואל תפשוט מהך ברייתא דאין קידושין תופסין ביבמה דאי תופסין לא הוה צריך לאשמועינן דאין הולד ממזר וי"ל דשמואל מספקא ליה דלמא ברייתא היא גופה אתא לאשמעינן דקידושין תופסין ביבמה וא"ת היכי קמ"ל דתפסי הא אפי' לא תפסי לא הוי ממזר דשמואל אית ליה לעיל (דף מה.) דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וי"ל דשפיר משמע דתפסי בה קידושין מדכייל לה בהדי סוטה ונדה משמע דבכולהו לא הוי הולד ממזר משום דתפסי בהו קידושין והא דקאמר ואביי מספקא ליה אי כרב אי כשמואל לא כפירוש הקונטרס דאפי' לרב אין הולד ממזר כדפי' אלא להכי לא נקט שומרת יבם משום דשמא תפסי בה קידושין כדשמואל ופשיטא דלא הוי ממזר ואין שום חידוש להשמיענו וא"ת ואמאי הוי ממזר משומרת יבם לשום תנא כיון דהוי כעובד כוכבים ועבד דלא תפסי קדושין לא לדידיה ולא לאחריני וברייתא דהאשה רבה (לקמן דף צב. ושם) נמי דקתני זו דברי ר' עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים כו' משמע דלרבנן לא הוי ממזר משום דקידושין תופסין ולפי' ר"ת אפי' אין קידושין תופסין לא הוי ממזר ואר"י דלמ"ד דהוי ממזר לר' עקיבא מחייבי לאוין דלאו דשאר נמי הוי ממזר מיבמה לשוק ומעובד כוכבים ועבד אע"ג דלא דמו לאשת אב דהא מווי"ו דולא יגלה נפקי כולהו וסמיך ליה לא יבא ממזר ולא ילפינן מידי מאשת אב אלא בהדיא כתיב בכולהו ממזרות אבל לתנא דמתניתין דאין ממזר לר' עקיבא אלא מחייבי לאוין דשאר ולא דריש וי"ו דולא יגלה לא נפקי שום חייבי לאוין אלא מאשת אב בעינן דליהוי דומיא דאשת אב דלא תפסי בה קידושין לדידיה ותפסי בה לאחריני וה"פ

דברייתא דהאשה רבה (ג"ז שם) זו דברי ר' עקיבא דאמר אין קדושין נמי תפסי בכל חייבי לאוין דלאו דשאר פ"י מוי"ו דולא יגלה שמעינן בכולהו דהוה ממזר ולהכי אין קידושין תופסין נמי בכולן ולהכי אין לחלק בין לאו יבמה לשוק לשאר לאוין כדפירשתי אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה דכיון דקידושין תופסין בחייבי לאוין דלאו דשאר ולא הוי ממזר מינייהו לא הוי ממזר נמי מיבמה לשוק אע"ג דאין קידושין תופסין בה כיון דלא דמיא לאשת אב: **סוטה** נמי דהא תפסי בה קדושין. פ"י בקונט' דאף לאחר שזינתה לא פקעי מינה קידושיה הראשונים וק' לר"י דנדה נמי לא פקעי קידושיה ואפילו הכי איצטריך קרא לאתויי דתפסי בה קידושין ואר"י דגרס וכן ברוב ספרים סוטה נמי הא כתיב בה הויה ותפסי בה קידושין פ"י שגרשה ומחזירה והויה דכתיב בה היינו קרא להיות לו לאשה דמוקמינן בפ"ק (לעיל יא: ושם) לרבות סוטה וכן משמע בפרק יש מותרות (לקמן ד' פה:): דבסוטה ודאי תפסי קידושין ולא פליגי אלא אי אית לה כתובה אי לאו דקאמר סוטה ודאי איכא בינייהו דמ"ד דאורייתא הא נמי דאורייתא ואית לה כתובה כו' והיינו על כרחך במחזיר סוטה אחר שגירשה דאי לא גירשה כיון דזנתה הפסידה כתובתה ובפרק עשרה יוחסין (קדושין ד' עת.) נמי משמע דלהיות לו משמע לשון הויה דקאמר ושניהם מודים במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש שאין לוקה דרך הויה אסרה תורה וא"ת בסוף האומר בקידושין (ד' סח. ושם) ור' עקיבא כי תהיין במאי מוקי לה לוקמה במחזיר סוטה וכ"ת דכי תהיין מיותר וסוטה נפקא לן מקרא דלהיות לו לאשה א"כ היכי מוקי לה באלמנה לכ"ג וכדרי' סימאי הא כתיב לא יחלל חילולין הוא עושה ואין עושה ממזרים וי"ל דלא בעי לאוקמא בסוטה משום דשנואה משמע שהיא שנואה בתחלת נישואין וא"ת ולוקמה בסוטה ולבועל. וי"ל דמי כתיב כי תהיין לבועל כדקאמר התם מי כתיב כי תהיין לכהן א"נ בבועל לא כתיב הויה ולא תפסי בה קידושין פר"ח דמסוטה נהי דלא הוי ממזר מדאורייתא מדרבנן מיהא הוי ממזר מידי דהוי (לקמן פז:): אאשה שהלך בעלה למדינת הים ואמרו לה מת בעליך ונישאת ואח"כ בא בעלה דהולד ממזר ותצא מזה ומזה ואין ראייה דהתם קנסוה כי היכי דתידוק אבל הכא אין צריך לקונסה כדי שלא תזנה תחת בעלה ועוד דברישי יש מותרות (לקמן ד' פה: ושם) קאמר גבי סוטה למ"ד דמרגלא ליה הא איהי מרגילתו ואי הוי ממזר אפילו מדרבנן לא מרגלא ליה כדאמר התם גבי חלוצה: **אי** כרב אי כשמואל. מתוך פ"י הקונט' משמע דלרב ליכא לאו ביבמה דפ"י אי כרב דאמר בהאשה רבה (לקמן ד' צב:): מנין שאין קידושין תופסין ביבמה שנאמר לא תהיה וגו' לא תהא בה הויה לזר והולד ממזר

ואי כשמואל דמספקא ליה אי להכי הוא דאתא כדקאמר רב או לאוקומי ללאו הוא דאתא וקידושין תפסי בה מדאפיק לאו דידה בלשון הויה ואין נראה דאמרינן בהאומר בקידושין (ד' סח. ושם) מאי יבמה שהיא בלאו . לא תפסי בה קידושין אלמא איכא לאו אפילו למ"ד דלא תפסי בה קידושין ובכל מקום חשיב יבמה לשוק חייבי לאוין ואותם ששאלו לר' יהושע בני צרות דבית הלל לב"ש (לעיל ד' טו:) דקבעי למילף יבמה לשוק בקל וחומר מאלמנה משמע דאיכא לאו ואומר רבינו תם דלכולי עלמא אית בה לאו וה"ק לקמן ושמואל מספקא ליה אי ללאו הוא דאתא ותהיה אורחיה. דקרא או לאשמועינן דלקי אקידושין או לקידושין דלא תפסי נמי הוא דאתא: **אשוייה** מזיד. פר"ח שרצה להשיבו דבמשה כתיב ויראו את אלהי ישראל (שמות כד):

א

-

נ

דף

מוסיפין לו. והא דאמר במועד קטן (דף כח. ושם) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא פשיטא דזכות גדול מועיל כדאמר בשבת (דף קנו: ושם) אין מזל לישראל ומיהו לא שכיח שישתנה המזל כדמוכח בתענית (דף כה.). גבי עובדא דר"א בן פדת: **משלו** הוסיפו לו. וקרי ליה תוספת לפי מה שנגזר לפחות ע"י עון והא דאמר בפ"ק דחגיגה (דף ד: ושם) גבי איתתא מגדלא נשיא כי חזינן צורבא מרבנן דמעבר אמיליה מוסיפין ליה אר"י דניחא אפילו לר"ע דאין זה תוספת כיון שנגזרו לשום אדם: **תדע** שהרי נביא עומד. וא"ת והלא אם לא התפלל חזקיהו על עצמו היה מת והיתה נבואה בטלה אלא ע"כ אין הנביא מתנבא אלא מה שראוי להיות אם לא היה חוטא א"כ היכי מוכח מכאן דמשלו הוסיפו לו אפי" לא הוסיפו לו משלו וחיה כבר כל שנותיו שנגזרו לו מה שלא נתקיימה הנבואה לפי שחטא ואילו לא חטא ונשא אשה בשנים הראשונים היה מוליד ואר"י דשמא הדורות נגזרו להוולד באותו הזמן ובאותו הפרק שהם נולדים ובשני התוספת נגזר לו להוליד מנשה: **שנה** רבי משנה שאינה צריכה. פ"ה דזיל קרי בי רב הוא וקשה דבכמה מקומות שונה התנא מה שבפסוק בפירוש ועוד דגרשה ומתה מותר באחותה איצטריך למידק הא לא מתה אסירא דלא כתיב בהדיא ודרשינן לה בפ"ק (דף ח:) מעליה בחייה כל שבחייה אפילו נתגרשה אלא

נראה לר"י דיבמתו היא משנה שאין צריכה דכיון דתנא אשתו כ"ש
יבמתו : מתני'

פרק חמישי - רבן גמליאל

מתני' רבן גמליאל. אין מאמר אחר מאמר. אתי אפי' כרבנן דרבי עקיבא
אע"ג דקידושין לדידהו תופסין בחייבי לאוין ותפסי קידושין אחר ביאה
התם הוא משום דהו קדושין דאורייתא דע"י ביאה פקעה זיקה אבל
הכא שהיא זקוקה לו אין לו לתפוס אלא מדרבנן ולא תקון רבנן שיהא
מאמר אחר מאמר ולהכי לא קאמר בגמרא עלה זו דברי ר' עקיבא ולא
כמו שפ"י ריב"ן דר"ג כר"ע: **ולא** בעילה אחר בעילה. היינו אחר בעילה
כשרה אבל אחר בעילה פסולה כגון ביאה שאחר הגט יש אחריה ביאה כי
היכי דיש אחריה מאמר כמו שאפרש בגמ': **ולא** חליצה אחר חליצה.
היינו אפילו אחר חליצה פסולה: **עשה** מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה
חליצה. היינו בנתן גט סתם אף לזיקתו אבל אם נתן גט למאמרו שריא
אף ליבם דאמר בפ' ד' אחין (לעיל דף לב.) דהותרה אפי' היא דמאי דעבד
שקליה: **עשה** מאמר וחלץ צריכה הימנו גט. הכא לא תני אין אחר חליצה
כלום משום דאכתי צריכה גט למאמר שכבר ולא תני ליה אלא היכא
דאחר חליצה אין צריך לעשות כלום: **חלץ** ועשה מאמר כו'. אומר ריב"ן
לא הוה צריך למיתני כלל דכיון דתנא נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום
אע"פ שהיא חליצה פסולה כ"ש דאחר חליצה כשירה אין אחריה כלום
אלא כל העניינים שונה:

דף נ - ב

עשה מאמר בזו ומאמר בזו צריכות ב' גיטין וחליצה. הכא שייך להקשות
דיתן גט לאחת מהן למאמרו ותשתרי אידך ולעיל פי' (דף לב. ד"ה גט):
צריכות ב' גיטין וחליצה. למ"ד חליצה פסולה צריכה לחזור הכא בעו ב'
חליצות וקאי נמי צריכות אחליצה ובסמוך דקתני עשה מאמר ונתן גט

צריכה גט וחליצה הא דלא קתני וצריכות חליצה לשון רבים איידי דקתני צריכה גט לשון יחיד נקט נמי גבי חליצה לשון יחיד: **מדגט** לא מהני חליצה נמי לא מהניא. באשה דעלמא ליכא למיחש שמא יאמרו מדחליצה לא מהני גט נמי לא מהני דבאשה לא שייך חליצה וקריאה ואין לומר דתיבעי יבמה גט וחליצה משום דלא יאמרו מדחליצה לחודה מהניא גט נמי מהני דבהא לא יטעו שיפטרוה בלא חליצה דבהדיא הצריך הכתוב חליצה אבל הכא חיישינן שיאמרו מה שהצריך הכתוב חליצה היינו מלבד הגט שהוא בכל הנשים ויאמרו מדגט לחודיה לא מהני חליצה נמי לא מהניא ואתי למיבעל אחר חליצה: **ואתי** למיבעל אחר ביאה. אבל השתא דמהני לא חיישינן שמא יאמרו כי היכי דמהני ביאה אחר גט ומאמר מהני נמי אחר ביאה וחליצה ואתי למיבעל אחר ביאה כמו אחר מאמר דאחר מאמר נמי אסור למיבעל:

א

-

נא

דף

דמספקא ליה גט אי דחי אי לא דחי. לא מצי למימר דפשיטא ליה דגט ודאי דחי ומאמר ודאי קונה דא"כ אמאי מהני מאמר אחר הגט וגט אחר מאמר ואע"ג דאכתי לא ידע ברייתא דבסמוך דמודה ר"ג דיש גט אחר מאמר כו' מתניתין משתמע ליה דיש גט אחר מאמר לר"ג דדוקא נקט גט אחר גט ומאמר אחר מאמר דלא מהני אבל מאמר אחר הגט או איפכא מהני: **עדיפא** ממאמר דאילו מאמר כו'. דמאמר האחרון אין יכול לתפוס במקום שתפס הראשון וביאה פסולה תופסת אחר מאמר אותו צד עצמו שתפס המאמר דסברא הוא שאין תופס אלא אותו צד שתופס המאמר דתרוייהו לקנות והיינו משום דעדיף ממאמר לפי שהיא דאורייתא וגריעא ממאמר דאילו מאמר אחר הגט קני לכוליה שיורא דגט שהרי אין מאמר מועיל אחריו אבל ביאה לא קני לכוליה שיורא דגט שהרי מאמר מועיל אחריה ואם היתה קונה כל השיור לא היה מאמר מועיל אחריה לתפוש מה שתפשה הביאה דביאה עדיפא ואלימא לפי שהיא דאורייתא כדפרישית ואתי לפרושי טעמא דלא תקשה הא דביאה עדיפא ממאמר אע"ג דגריעא נמי ממאמר ובקונטרס פירש דאילו ביאה אחר גט לא קניא לכוליה שיורא דגט דיש ביאה אחר ביאה פסולה ותימה דלא אשכחן בהדיא להאי מילתא שתהא לר"ג ביאה אחר ביאה פסולה מיהו יש

לדקדק דיש ביאה אחר ביאה פסולה לר"ג דאי אין ביאה אחר ביאה פסולה משום שכל קנין הראוי לביאה עשתה ביאה הראשונה ואין האחרונה יכולה לתפוש אחריה אע"ג דראשונה לא קניא כוליה שיורא דגט א"כ מנא ליה שמאמר קונה כוליה שיורא דגט שמא גט ומאמר משייר אלא שאין במאמר אחר כח לחול אחריו במה ששייר כמו שאין ביאה אחר ביאה פסולה אף על פי ששייר לקונה מאמר אחריה :

ב

-

נא

דף

כולהו סבירא להו. אין התנאים כולן שוין דלבית שמאי קונה מדאורייתא כדמשמע בפ' ד' אחין (לעיל דף כט. ושם) ולכולהו תנאי לא קני אלא מדרבנן ולר"ג לא קני אלא בהא דלא מהני מאמר בתריה ובן עזאי מפליג בין שני יבמין ויבמה אחת ובין יבם אחד ושתי יבמות ולר"ש מספקא ליה אי קני אי לא קני וכה"ג איכא בפ"ק דסוטה (דף ז : ושם) אי ביאת ראשון ביאה כו'. משנה היא לקמן בהאשה רבה (דף צו :) וקאמר תנא קמא דשני פוסל על ידו לראשון ואם תאמר לרבי שמעון נמי תיאסר לראשון משום דזינתה תחתיו ובקונטרס פירש דאין נאסרת על בעלה אלא על ידי קינוי וסתירה ואר"י שהוא טעות סופר ולא פירשו רש"י מעולם דבעד אחד ודאי אינה נאסרת אלא בקינוי וסתירה אבל בעדי טומאה נאסרת בלא קינוי ואין לומר משום דהני נשואין דרבנן נינהו לא חשו לאוסרה דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון ועוד דתיתסר משום דרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ואר"י דמיירי בבא עליה בשוגג שאינה נאסרת אי נמי בקטנה דפיתוי קטנה אונס הוא אי נמי בבא עליה בעל כרחה ונאמר אע"ג דביאת בן תשע כמאמר ומאמר בעל כרחה לא מהני כדאמר בפ"ב (לעיל יט :) עשו חכמים ביאת בן תשע בעל כרחה כמאמר מדעת דלא שני לן בביאה דיבמה בין מדעת לבע"כ : בן עזאי אומר כו'. בקונט' נראה לו עיקר דגרסינן אין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד משום דלקמן (דף נג.) אמתני' בעשה מאמר בזו ומאמר בזו כו' קאמר מתני' דלא כבן עזאי ור"י אומר דשפיר גריס איפכא ולקמן סמ"ך אסיפא דקתני בין שני יבמין ויבמה אחת ולהכי נקטיה אמתניתין דעשה מאמר בזו ומאמר בזו לפרושי דעלה קאי מתניתין דלא כבן עזאי וכה"ג איכא לקמן דקתני גט לזו וגט לזו צריכות הימנו חליצה ומסיק לימא

מסייע ליה לרבה בר רב הונא דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין ומההיא ליכא סייעתא שיש לחלק בין מיפטר נפשה למיפטר צרה כדאמר בריש פ' ד' אחין (לעיל דף כז.) אלא אסיפא סמיך דקתני בין שני יבמין ויבמה אחת ויש ספרים שכתוב בהם כיצד עשה מאמר ביבמתו כו' עד בין שני יבמין ליבמה אחת ועלה מסיק מתניתין דלא כבן עזאי: **ביאה** פסולה כמאמר שויוה רבנן וקתני דאין אחריה כלום. פי' וה"ה אחר מאמר תימה דבסוף פירקין מפרש טעמא דרבי נחמיה דליכא למיגזר ביאה שאחר הגט ומאמר אטו ביאה שאחר חליצה וביאה כיון דחליצה וביאה מדאורייתא מידע ידיע ואם כן מנלן דלא יהא כלום אחר מאמר ואומר ה"ר יצחק ב"ר ברוך דע"כ לרבי נחמיה גט ומאמר דאורייתא דילפינן מק"ו משאר נשים ולית ליה הני מיעוטי דבפ"ק דקידושין (דף יד.) דאי אפשר לומר שיהא מדרבנן לרבי נחמיה דכיון דאית ליה דביאה וחליצה דאורייתא מידע ידיע דאם כן לא שייך למיגזר הני גזירות דאמר לעיל גט להוציא וחליצה להוציא וביאה לקנות ומאמר לקנות ותימה גדולה הוא לומר כן ולא מישתמיט שום תנא ולימא דגט פוטר ביבמה ועוד דא"כ הוה ליה למימר נמי דאין אחר הגט כלום ועוד דלישנא דהש"ס לא משמע שבא לדקדק מכח זה ונראה לר"י דה"פ והא ביאה כמאמר שויוה רבנן שיהא אחריה כלום משום גזירות דלעיל וחל אחריה מאמר [ומשום הכי תקינו נמי] רבנן שיהא מאמר אחר מאמר אע"ג דמסברא הוה לן למימר כר"ג דאין מאמר אחר מאמר לפי שקנה המאמר הראשון כל מה שיש למאמר לקנות אלא טעמא דרבנן דאי אמרינן דאין מאמר אחר מאמר אתי למימר נמי דאין מאמר אחר ביאה פסולה דלא גרעא ביאה ממאמר לכך תיקנו שיהא מאמר אחר מאמר וגט אחר גט דגט ומאמר ענין אחד דשניהן דרבנן ואי אמרת דאין גט אחר גט אתי למימר נמי דאין מאמר אחר מאמר ולא מאמר אחר ביאה פסולה אם כן לרבי נחמיה אין מאמר אחר מאמר דלדידיה ליכא למגזר מידי דהא לית ליה נמי מאמר אחר ביאה פסולה דקתני (ביאה פסולה) אין אחריה כלום ואם תאמר אמאי תקינו רבנן לר' נחמיה גט ומאמר כלל ביבמה כיון דביאה וחליצה מידע ידיע ליכא למיגזר דגט להוציא וחליצה להוציא כו' ויש לומר דהעולם סוברים דגט ומאמר מהנו מן התורה מקל וחומר דבפרק קמא דקידושין (גי'ז שם) ואע"ג דאימעוט מכל מקום אהנו קצת כמו מאמר לבית שמאי ולהכי אי שרית למיבעל אחר גט ומאמר אתי למיבעל אחר חליצה וביאה אבל בהא לא טעו שיאמרו אחר הגט ומאמר בשביל שתקנה ביאה קנין גמור תקנה כמו כן קנין גמור אחר ביאה

וחליצה ויבא לבעול אחריה דהא ודאי ידעי דחליצה וביאה עדיפא מגט ומאמר שכתובין בהדיא וגט ומאמר נתמעטו. ר"י :

א

-

נב

דף

אם בעל ועשה מאמר פשיטא דהא קניה בביאה. הא לא פריך פשיטא דקניה בביאה לחודה דמהא לא הוה משני מידי אלא הכי פריך פשיטא שמאמר אחר ביאה אינו מגרע ואם בביאה לחוד קנה בשביל מאמר שאחריו לא גרע ומשני אימא אם בעל בלא מאמר קנה דס"ד לא קני אלא אם כן עושה כמצותה מקדש ואחר כך בועלה וממתניתין דתנן בריש קידושין (דף ב.) היבמה נקנית בביאה לא שמעינן ליה דדלמא היינו מדאורייתא וכן הא דתנן הכא במתניי (לעיל נ:) הבעילה בזמן שהיא בתחילה אין אחריה כלום דלמא נמי היינו משום דמדאורייתא קני ופריך והתניא לוקה וידע שפיר דמדרבנן לוקה אלא דס"ד דלוקה מדרבנן משום דעשאוהו חכמים כפוגע באשת אח שלא במקום מצוה וא"כ מדרבנן לא קני לה בלא מאמר ומשני מכת מרדות מדרבנן ומשום פריצותא בעלמא כדרב : **דמבטל** גיטא. אע"ג דרב משמע דסבירא ליה בריש השולח (גיטין דף לג:) דביטלו אינו מבוטל. כר"ג גבי הא דאמר רב יוסף ניחזי אנן מ"מ קאמר הכא דלקי משום דמוציא לעז על הגט : **דמסר** מודעא אגיטא. אפילו היה מבטל כל מודעי מ"מ היה מלקה אותו משום דמוציא לעז על הגט דאיכא דשמע במודעא ולא שמע בביטול : **דמתפקר** בשליח דבי דינא. כך גירס' הקונטרס ויש ספרים שכתוב בהן מאן דמצער שליחא דרבנן וכן כתוב בכל הספרים בפ"ק דקידושין (דף יב:) ומיהו גם שם פי' בקונטרס שליחא דרבנן שליח ב"ד ונראה דבכל שליחא דרבנן יש ללקות אע"ג דלא הוי שליח ב"ד כדאשכחן בפ' עשרה יוחסין (קדושין ע.) דשמתיה רב יהודה לההוא טבחא דציער שלוחו ואע"ג דשמתא חמור מנגדא כדמוכח במקום שנהגו (פסחים דף נב.) שמא החמיר עליו משום שביזה את רב יהודה עצמו : **דמקדש** בביאה. אר"ת דאפי' ביבמה דצריך ביאה דפריצותא הוא שעושה תחלת קנינו בביאה : **הדר** בבית חמיו. אנן סמכינן אנהרדעי דאמרי בכולהו לא מנגיד רב אלא אמאן דמקדש בביאה דבשל סופרים הלך אחר המיקל : **על** הנייר או על החרס. אר"ת כר' אליעזר אתיא דלרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי לא מהני דדבר שיכול

להזדייף הוא דבשטר קידושין נמי בעי ר' מאיר עדי חתימה כדמוכח בפ"ב דקידושין (דף מח.) ובפ"ק דקידושין (דף ט. ד"ה כתב) פירשתי: **ש**אין בו שוה פרוטה. פירוש ואינה מתקדשת משום כסף מקודשת מטעם שטר גבי שדי מכורה לך בפרק קמא דקידושין (דף כו. ושם) שהמוכר נותן שטר תימה אמאי נקט אע"פ שאין בו שוה פרוטה דאין בו שום רבותא דכך לי שוה פרוטה כמו אין שוה פרוטה ויש לומר דמשום דכתב ביה נתינה אחרי תיבת את ספר המקנה ס"ד דליבעי שוה פרוטה: **לכשאכנסנה** אגרשנה הרי זה גט. תימה דבפרק כל הגט (גיטין דף כו:) אמרינן דאינו גט שלא יאמרו גטה קודם לבנה ובקונטרס פי' דהכא נמי לא קאמר דהוי גט אלא בדיעבד שכבר נתגרשה בו ואין נראה דהתם דקאמר אין גט משמע דלא הוי גט כלל ואר"ת דהכא. כשכתב בו זמן שאחר נשואין שהוא זמן נתינה דאפילו גט ישן לא הוי שלא נתייחד עמה אחר זמן הכתוב בגטה

דף - נב - ב

והרי זה גט [דקאמר היינו] לגרש בו לכתחלה וההיא דכל הגט שכתב זמן דקודם נישואין וגרע טפי מגט ישן דבגט ישן ליכא אלא ייחוד בעלמא לכך אם נתגרשה בו תנשא לכתחלה אבל התם דכנסה ואיכא ודאי ביאה אינו גט כלל: **ולאשה** בעלמא אין גט. ואפילו כתוב בו זמן דאחר נשואים כיון דאין בידו לגרשה בשעה שעשאו שליח ונראה לר"י דהיינו דוקא למ"ד אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אבל למאן דאמר אדם מקנה הוי גט דבידו לגרשה כמו בשחרור דמהני לוקח עבד על מנת לשחררו וכתב לו לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו כדאמר בהאשה רבה (לקמן דף צג:) ובקידושין בפרק האומר (דף סג.) וגט שחרור וגט אשה שוים לכל דבר דהא ילפינן לה לה מאשה: **ליבמתו** מהו. אין לפרש דמיבעיא ליה אם גירשה בגט זה לאחר שיבמה יבומין גמורין אי הוי גט אי לא דפשיטא דאין ניתרת בגט זה לשוק דהא בההיא שעתא לא היה בידו לגרשה ולהתירה לשוק על ידי גט זה ומאי קאמר נמי או דלמא כיון דלא עבד בה מאמר לא אי בלא מאמר לא מהני עבד בה מאמר נמי לא מהני להתגרש אחר שתתייבם דמאמר לא הוי אלא מדרבנן ואמר ר"י דלפוסלה מכהונה מיבעיא ליה אי חשיב ריח הגט דפסיל לכהונה אי לא וריב"ם הגיה בפירושו דמיבעיא ליה אי כתבו קודם מאמר ועשה מאמר וגירש בו מהו

שיפקיע את מאמר : או דלמא האי לחודיה קאי כו'. פירש בקונטרס ואי כתב גט למאמרו ולא לזיקתו אסורה לו ומותרת לאחיו דמאמר דעבד ליה שקליה ופשה ליה זיקה כמעיקרא ולר"י נראה דלשינא דאמר רבא הותרה אפילו היא ואם כן הכא נמי שריא לדידיה וללישנא דהיא אסורה דמיחלפא בבעלת הגט הכא נמי אסורה אפי" לאחיו דהא בעלת הגט אסורה על כל האחין והא דשרי רבא צרתה בנתן גט למאמרו משום דבאות משני בתים הן ואפילו היה נותן גט גם לזיקתו היתה צרתה מותרת : **כעודר** בנכסי הגר. אר"י דמיירי לרב יוסף כגון דאמר לה התקדשי לי סתם ולשם יבמות היינו דגלי אדעתיה שבתורת יבמין מקדשה דאי באמר לה בהדיא במאמר יבמין לא הוי פריך ליה אביי מי דמי דהא אביי קאמר בסמוך דהיכא דאמר לה במאמר יבמין דלא קני לרבי אלא בסתם איירי א"נ באמר לה התקדשי לי לשם יבמות ולא משמע בתורת מאמר יבמין דבמאמר יבמין משמע בתורת מאמר ולא בתורת קידושין אבל לשם יבמות לא משמע בתורת יבמות אלא שסבור שעדיין היא זקוקתו : **אי** אמר לה התקדשי לי בזיקת מאמר יבמין מי לא מהני. דאפילו למ"ד אין זיקה היינו לענין אחות זקוקתו וכיוצא בה אבל פשיטא דמהני לשון זיקה שהרי היא זקוקתו ועומדת בפניו :

א

-

נג

דף

רבינא אמר דכ"ע יש תנאי בחליצה. תימא לר"י דהני אמוראי אתו דלא כהלכתא דקי"ל בפרק מצות חליצה (לקמן דף קו.). ובהמדיר (כתובות דף עד. ושם) דחליצה מוטעת כשירה דאין תנאי בחליצה משום דגמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן דבעינן דאיפשר לקיימו ע"י שליח דאי סבירא להו דאין תנאי לא הוה להו לאוקמי פלוגתא דרבי ורבנן בהכי ועוד אדמיפלגי ביש תנאי בחליצה לענין מאמר שאחריה ליפלגו לענין התרה לשוק ואר"י דלענין התרה לשוק לכ"ע הויא חליצה כדקי"ל דאין תנאי בחליצה אלא לענין דהויא חליצה פסולה דלא מפקע לה זיקה לגמרי שלא יועיל אחריה מאמר בלשון זיקת יבמין קאמר דיש תנאי ושוב מצא ר"י בשם ר"ת : **לימא** מסייע ליה לשמואל ותיובתא לרב יוסף. אמאמר לזו וחלץ לזו קאי ואם תאמר אמאי הוי תיובתא לרב יוסף דהא דאין חולץ לבעלת מאמר משום דשמואל דחלץ לבעלת מאמר לא נפטר צרה וי"ל

דה"ק לימא מסייע ליה לשמואל או תיהוי תיובתא דרב יוסף דאי לא תסייע לשמואל ומיפטרה צרה בחליצת בעלת מאמר אי"כ האי דנקט מאמר לזו וחלץ לזו לאשמועינן דחולץ לאיזו שירצה לאפוקי מדרב יוסף דקאמר לא ישפוך מי בורו ואחרים צריכים לו: **איצטריך** לאשמועינן דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין. אע"ג דכבר אשמועינן לעיל קתני לה נמי הכא אגב שאר גווני כיון דלאו מילתא דפשיטא היא: **איצטריך** לאשמועינן דאין קידושין תופסין באשת איש. פירוש דקתני סיפא וכן בשני יבמין ויבמה אחת ותימא דלמא הא דנקט בעל ועשה מאמר משום שתי יבמות ויבם אחד נקטיה: **סלקא** דעתך אמינא ליגזור מאמר דבתר חליצה כו'. תימה מה צריך לטעם זה דלעיל הוה ניחא לר' יוחנן דאיצטריך לאשמועי' דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין אע"ג דכבר אשמועינן ליה מרישא והכי נמי תינח ליה הכא מהאי טעמא גופיה:

ב

-

נג

דף

הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד. איכא למימר דמזיד ורצון תרי גווני נינהו דרצון היינו דמכוין למצוה אע"ג דפשיטא הוא קתני ליה דהכי אורחיה בכל דוכתא אבל בפ"ב דב"ק (דף כו: ושם) גבי אדם מועד לעולם קשה מה בין מזיד לרצון וי"מ דה"ק בין שיהא אותו שוגג ומזיד באונס שאנסו לעשות כן בין שיהא ברצון. **הוא** אנוס והיא לא אנוסה. תימה דהוה ליה למינקט שניהם אנוסים דהוי רבותא טפי וי"ל דאגב דנקט ברישא הוא שוגג והיא מזידה נקט נמי הכא הוא אנוס והיא לא אנוסה אי"נ לא קאמר והיא לא אנוסה אלא ברצון אלא היא לא אנוסה אבל מזידה או שוגגת דהשתא תרוייהו לא מיכווני לשם מצוה: **ולא** חילק בין ביאה לביאה. פי' בקונטרס בין העראה לגמר ביאה ובבבא שניה פירש ולא חילק בין ביאה לביאה בין כדרכה לשלא כדרכה ואין נראה לר"י דכיון דתנא סבר אחד המערה ואחד הגומר למה ליה תו למיתני ולא חילק בין העראה לגמר ביאה ועוד דבגמ' (לקמן דף נו:) מפרש מאי וכן אשלא כדרכה בחייבי לאוין מכלל דלא חילק דרישא איירי בשלא כדרכה ונראה לר"י שהסופרים טעו וכתבו איפכא ומיהו ההיא דבבא שניה אפשר לפרשו כמו הראשון בין כדרכה לשלא כדרכה ולפרושי וכן קאתי:

שאנסוהו עובדי כוכבים ובא עליה. אין לפרש שאנסוהו היינו שאיימו עליו להרגו אם לא יבא עליה דא"כ מאי פריך מרבא דאמר אין קישוי אלא לדעת פירוש דאין זה אונס שקישוי עושה מדעת ואין דוחקין אותו לבעול בקישוי ולוקמא כגון שמאיימין עליו לבעול בקישוי ועוד דמילתא דרבא אי אפשר לפרש במאיימין עליו להורגו אם לא שיבעול הערוה מעצמו כמו שאפרש אלא כל דבר שעושה מעצמו אפילו ע"י אונס פחד מיתה לדעת חשיב והאי שאנסוהו עובדי כוכבים ובא עליה דקאמר היינו שהביאוהו עליה והדביקוהו ביבמתו ולא שבא עליה מעצמו כמו תקפתו יבמתו ובא עליה דבסמוך והשתא פריך שפיר דאין אונס דקישוי לא הוי אלא לדעת ואר"י דיש לקדק מכאן דאין יבמה נקנית אלא בבא עליה בקישוי מדלא מוקמי שהדביקוהו בלא קישוי ואיכא למימר דאתי הך סוגיא כמ"ד. משמש מת בעריות פטור וילפינן קיחה מעריות דאינה נקנית אלא בקישוי ועוד אר"י דאתיא שפיר אפילו למאן דאמר משמש מת בעריות חייב ולענין יבום בעינן ביאה דרך הקמת שם: אין אונס לערוה שאין קישוי אלא לדעת. אין לפרש במאיימין עליו להורגו אם לא יבא בעצמו על הערוה דאם כן אפילו יש קישוי שלא לדעת תיפוק ליה דאגילוי עריות יהרג ואל יעבור כדאמר בפרק בן סורר (סנהדרין דף עד. ושם) אלא איירי כשעובדי כוכבים מדביקים אותו על הערוה וא"א לו להשמט אם לא ע"י שיהרג וקאמר רבא דיש לו למסור עצמו ליהרג אם יודע שאי אפשר לו אם לא יתקשה דאין קישוי אלא לדעת וחשיב כעושה מעשה אבל אם יש קישוי שלא לדעת או שהיה כבר מקושה או שיוודע שלא יתקשה אין חייב למסור עצמו כיון שהוא אינו עושה שום מעשה והוי כקרקע עולם כדאמר בבן סורר (ג"ז שם) גבי אסתר דקרקע עולם היתה וטעמא משום דנערה המאורסה ילפינן התם

מרוצח ורוצח גופיה קאמר התם דסברא הוא דמאי חזית דדמא דיך
סומקא טפי כו' וזה לא שייך אלא במאנסין אותו להרוג בידיים אבל אם
רוצים לזורקו על התינוק ויתמעך בזה אדרבה איכא למימר איפכא . מאי
חזית דדמא דחבריה סומקא טפי כו' כיון שאין הורג בידיים ולא הוי אלא
קרקע עולם בעלמא ואין מצווה להציל חברו בגופו דאדרבה חייו קודמין
וההיקש דקרא בהורג בידיים כתיב כי כאשר יקום איש על רעהו וגוי
והשתא גרסינן בכל דוכתא מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה
יהרג ואל יעבור פירוש יהרג הבועל ולא גרסינן תיהרג דקרקע עולם היא
אי נמי אר"י דאפי' גרסינן תיהרג יש לפרש דהכי קאמר תיהרג קודם
שתעשה מעשה ותביא עליה את הערוה וא"ת במסכת ע"ז בפרק רבי
ישמעאל (דף נד. ושם) דנעבד באונס אסור ומפרש כגון דאנסוהו עובדי
כוכבים והשתחוה לבהמה דידיה ופריך עלה רבי זירא אונס רחמנא
פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר ' (דברים כב) ומאי קושיא הא האי
קרא דוקא בקרקע עולם איירי אבל עשה מעשה חייב למסור עצמו
כדפרישי' ומשתחוה לעבודת כוכבים עושה מעשה הוא דליכא לאוקמה
כשכפוהו עובדי כוכבים לעבודת כוכבים דאין זה משתחוה ואר"י דהכי
פריך אונס רחמנא פטריה ממיתה אפי' בעושה מעשה דנהי דחייב למסור
עצמו מ"מ אם לא מסר עצמו לא מיחייב מיתה דולנערה לא תעשה דבר
אפילו בעשתה מעשה קאמר קרא דפטורה ממיתה דבעשיית מעשה איירי
היקישא דקרא ועוד דכיון דאפילו ברצון מיחייב מיתה אע"ג דלא עביד
מעשה דהא אשה חייבת ברצון אע"ג דהויא קרקע עולם הי"נ כשפטור
הכתוב אונס במיתת בית דין כדכתיב ולנערה לא תעשה דבר פטר בכל
ענין לא שנא עביד לא שנא לא עביד ולהכי פריך כיון דפטור ממיתה לא
חשיב נעבד ליאסר בהך עבודה ומהדר ליה התם דחשיב שפיר נעבד באונס
אע"ג דפטור ממית' בדיעבד כיון דחייב למסור עצמו [וע"ע תוס' יומא פב.
האריכו טובא]: ישן לא קנה. פי' בקונטרס משום דלא הוי בר דעת וקשיא
דהא קטן אע"ג דלא הוי בר דעת הוה קונה אי לאו דמיעטיה קרא אלא
טעמא משום דלא איכוין לביאה כלל והוי כמתכוין להטיח בכותל
דבסמוך: וכי איצטריך קרא בין בשוגג כו'. וא"ת והא איצטריך
לאשמועינן ביאה ביבמה דלא כתיב אלא הכא וי"ל דמלהקים לאחיו שם
נפקא וא"ת והא אכתי איצטריך לג"ש דלקמן יבמה מנין אתיא ביאה
ביאה וי"ל דביאה דחייבי לאוין מופנה והי"ל מופנה מצד אחד: **דמכוין**
לה. לאו דוקא נקט דמכוין לה דהא בסמוך אמר דנתכוון להטיח בבהמה
והטיח ביבמתו קנה: **שכן** בידו לרבות. וא"ת דבקדושין פרק האומר (דף
סז:) בעי למילף כל העריות דלא תפסי בהו קידושין מאחות אשתו

וקאמר התם בשלמא כולהו אתיין והיכי אתיין הא איכא למיפרך מה לאחות אשה שכן בידו לרבות וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר אי"נ דדוקא באשת אח חשיב יש בידו לרבות לחומרא שכן יש בידו לרבות איסור על אחרים אבל מה שבידו לרבות על עצמו לא חשיב פירכא : **מה** לאחות אב ואחות אם שכן איסור הבא מאליו. הקשה ריב"ן דמאחות אב ואם נילף איסור הבא מאליו ומאשת אח נילף היכא דעל ידי קידושין וי"ל דאשת איש לא אתי כדפריך בסמוך מה להנך שכן שאר :

דף - **נד** - **ב**

אלא רמז ליבמה שאסורה בחיי בעלה מנין. דכיון דשריא רחמנא אחר מיתה אין סברא לומר דאסירא בחיי בעלה דלא מיסתבר שהיה בא הכתוב לומר דאתי עשה ודחי לא תעשה שיש בו כרת אי לאו דמוכח קרא בהדיא : **בזכור** מהו. הא דלא יליף זכור ובהמה מהקישא דרבי יונה משום דאת מקורה הערה כתיב והנהו לא שייך בהו מקור ועוד דאפסקינהו בקרא דמולך אי נמי משום דזכור ובהמה לא חשיב ביאה דאין דרך ביאה בכך ולהכי בפרק ארבע מיתות (סנהדרין נד :) צריך אזהרה ועונש לשוכב ונשכב בזכור אע"ג דבעלמא לא בעי קרא לחייב האשה הנשכבת : **אמרו** לו מתה אשתך כו'. בתלתא הוה סגי אלא קמ"ל דאף על פי שיש ערבוב שכל חמשתן שלשלת אחוה וצריך להוציא האסורות לא גזרינן הנך דשרינן אטו הנך דאסירן : **צרותיהן**. איצטריך אע"ג דס"ד דמוטב שיחלוץ הצרות גזירה שלא יחלוץ לשניה או רביעית :

דף - **נה** - **א**

מאשת אח ילפינן. ואפילו למאי דפרישית לעיל דאחות אשה לא חשיב חומרא מה שבידו לרבות מ"מ ליכא למיפרך מה לאשת אח שכן בידו לרבות דהכא לא יליף אלא דשייך אחוה מן האם באחות אשה כמו באשת

אח: **דיש** לה בניס לאחר מיתת בעלה. תימה הכא מצרכינן קרא לאסור לאחר מיתה וכן בפי' די' מיתות (סנהדרין נג. נד.) גבי אשת אב וכלתו ופי"ק דקדושין (דף יג: ושם) קבעי אשת איש מנלן דשריא אחר מיתת בעלה וי"ל דבכל הני צריך קרא לאסור דלא נילף מאשת איש דשריא לאחר מיתה כדיליף התם וקשה דבהאשה רבה (לקמן דף צד: ושם) קאמר גבי חמותו לאחר מיתה דממעט לה רבי עקיבא מדכתיב ישרפו אותו ואתהן ואת שתיהן כלומר ששתיהן קיימות נהי דמעטיה קרא משרפה מאיסורא מי מיעטיה משמע דאי לאו קרא היתה בשרפה וי"ל דבכולהו צריך קרא לאסור ולהתיר דלא נילפו מהדדי: **בהוייתה** תהא. ומכל מקום איצטריך לעיל (דף יז:) למילף אחוה מבני יעקב דלא נימא דבעינן דמיחדי באבא ובאימא משום דכתיב יחדו: **דכתב** רחמנא גבי דודתו למה לי. אפילו למאי דמפרש (בה) דאין ערירי בכל חייבי כריתות אלא היכא דמפרש קרא בהדיא אתי שפיר כדפרישית בריש מכילתין (דף ב. ד"ה אשת): **לישתוק** קרא משפחה חרופה. וא"ת השתא דחייבי לאוין בהעראה אם כן לישתוק קרא בחייבי כריתות ותירץ ה"ר משה כהן דאי לאו קרא בחייבי כריתות הוה אמינא מדגלי רחמנא בשפחה מכלל דחייבי כריתות בהעראה אבל חייבי לאוין בגמר ביאה דילפינן משפחה חרופה אבל השתא דכתיב העראה בחייבי כריתות אי כל חייבי לאוין בגמר ביאה אי"כ לישתוק קרא משפחה חרופה:

דף - נה - ב

אתיא ביאה ביאה. והוי כאילו כתיב דור שלישי יערה משמע הא דור שני לא יערה ולא שייך לאקשוויי מהא דאמר בסוף הנשרפין (סנהדרין פד.) דבר הבא מן הכלל אין דנין אותו בגזירה שוה דהכא ביאה דאתיא לגזירה שוה כתיבא בהדיא ולא מן הכלל אתי כי ההיא דהתם דלא ילפינן חילול חילול מתרומה כהן העובד באנינות דלא כתיב חילול אלא דנפיק מכלל דכתב בכהן גדול ומן המקדש לא יצא ולא יחלל (ויקרא כא) הא אחר שעבד חלל: **אי** למאן דאמר עשה עשה. ל"ג ליי וברוב ספרים ליתא דבין לרב ובין לשמואל איכא לאו כדפרישי' בסוף החולץ (לעיל מט: ד"ה אי כרב): **אשה** לבעלה מנין אתיא קיחה קיחה. פירוש דנקנית בהעראה הקשה ה"ר נסים דבפי"ק דקדושין (דף י. ושם) בעי תחלת ביאה קונה או

סוף ביאה קונה למאי נפקא מינה שהערה בה וקבלה קידושין מאחר כו' ומסיק רבא דכל הבועל דעתו על גמר ביאה ולא קני בהעראה ותירץ הר"י שמעון הזקן דהא דאמר הכא דקני בהעראה היינו בשלא עשה כי אם העראה ופירש מיד ולא גמר ביאתו אבל התם איירי כשעושה כל הביאה דלא קני בהעראה כיון שדעתו על גמר ביאה וכן מוכח הלשון דקאמר התם כל הבועל דעתו על גמר ביאה ולא קאמר כל המערה וה"ר יצחק בן ה"ר מאיר פירש דכשמפרש שרוצה לקנות בהעראה קני בהעראה אפי' אם גומר ביאתו אבל בסתם דעתו על גמר ביאה ור"ת פירש שם בע"א ושם פירשתי: **קיחה קיחה**. תימה דנפקא לן בפרק קמא דקדושין (דף ט:): דאשה נקנית בביאה מדכתיב ובעלה ותיפוק ליה מקיחה קיחה וי"ל אי לאו דכתיב ובעלה מקיחה דעריות לא הוה גמרינן עיקר ביאה כיון דקיחה דעריות לא משתעי בקנין כלל אבל לענין שתיחשב העראה כגמר ביאה ילפינן שפיר מהתם ואם תאמר ונילף מקיחה דיבמה דאיירי בקנין דכתיב ולקחה לו לאשה וי"ל דאינו מופנה לגי"ש וא"ת ונילף מקיחה דחייבי לאוין דכהונה דקיחה דידהו איירי בקנין כדאמר בפרק בתרא דקידושין (דף עח.) קדש לוקה משום לא יקח ודרשינן ליה נמי לגי"ש וי"ל דלא איירי בקיחה דביאה אלא בסתם קידושין כדאמר התם בעל לוקה משום לא יחלל ועוד י"ל דאי לאו ובעלה לא הוה גמרינן קידושי כסף מקיחה קיחה דשדה עפרון אלא הוה מוקמינן קיחה דקרא בקידושי ביאה משום דמסתבר למגמר טפי קיחה דאשה מקיחה דאשה אבל השתא דכתיב ובעלה ע"כ גמרינן קיחה משדה עפרון קידושי כסף דליכא למימר דאיצטריך קיחה להעראה דא"כ לשתוק מובעלה ונילף כולה מילתא מעריות: **לאחר** מיתה נמי שארו איקרי כו'. והא דפשיטא לן בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קיד:). דאין הבעל יורש את אשתו כשהוא בקבר וקאמר נמי התם כשם שאין האיש יורש את אשתו בקבר להנחיל לקרוביו כך הבן לא יירש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב הא דפשיטא ליה בבעל טפי מבבן היינו מהך דרשא דהכא דאשמועינן דלאחר מיתה לא מיקרי שארו וא"ת דבפרק ד' מיתות (סנהדרין סו:) ממעט משמש מתה מקרא אחרינא דדריש התם ומתו גם שניהם פרט למעשה הורדוס והיינו משמש מתה כדאמר בבבא בתרא (דף ג:) דהטמין בדובשא ינוקתא דבי חשמונאי והיה בא עליה לייתובי יצריה ואר"י דאיצטריך דרשא דשמעתין למאן דדריש התם ומתו גם שניהם עד שיהו שניהם שוים והא דקאמר התם ואידך מעשה הורדוס לאו כלום הוא המ"ל דנפקא ליה מקרא דהכא אלא דניחא ליה לאוקמי ההוא תנא דדריש עד שיהו שניהם שוים אפילו כמ"ד משמש מת בעריות פטור ויש ספרים דגרסי התם פרט

למעשה חידודין וכן גורס בערוך. ופ"י רש"י שם דמעשה חידודין היינו דרך אברים וקשה דהכא פשיטא ליה לאביי דדרך אברים לאו כלום הוא וי"ל דהיינו כמ"ד התם דמעשה חידודין לאו כלום הוא ואפילו למאן דממעט התם מקרא איכא למימר דמקרא דהתם פשיטא ליה לאביי הכא: **לשקינא** לה דרך אברים. ואם תאמר הא אפילו אמר לה אל תסתרי סתם הוי קינוי ואם כן מה בכך אם הזכיר נמי דרך אברים כיון דאמר לה נמי אל תסתרי ויש לומר דהכי פירושו שקינא לה דרך אברים שאמר לה איני חושדך אלא דרך אברים וכן שלא כדרכה: **אינו** חייב אלא על ביאת מירוק. נראה דמחייב בשפחה חרופה אפילו בלא הוצאת זרע [אלא שתהא] ביאה הראויה להזריע כמו באשת איש דלא בעינן הוצאת זרע אף על גב דכתיב בה ש"ז ולא אתא למעוטי בשפחה חרופה אלא העראה ושלא כדרכה בספ"ב דכריתות (דף יא:): ונראה דלמ"ד העראה זו הכנסת עטרה אין ראויה להתעבר בהעראה אלא במירוק גיד שאם היתה ראויה להתעבר לא הוה מוקמי קרא למעוטי העראה אלא שלא כדרכה:

א

-

נו

דף

לדברים האמורים. אע"ג דכל שאר דברים כתובים נמי בפרשה כדדרשינן כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר כיון דביאת שוגג לא קני בעלמא סברא הוא דלא רבייה אלא לדברים המפורשים בפרשה בהדיא כגון לירש בנכסי אחיו דכתיב יקום על שם אחיו לנחלה ולפטור אשת אחיו מן היבום דכתיב לו לאשה ולא לאחיו לאשה דפקע מינה זיקת אחיו ולפטור צרתה דכתיב בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים דהנהו דברים הוו לאוקמיה במקום בעל אבל בתרומה לא אכלה ע"י ביאה גרועה ולא יורשה ולא מיטמא לה ולא מיפר נדריה דהיינו לאלומי מבעל אבל מן הנשואין זכאי בכולהו דלא הוי אלא לאוקמיה במקום בעל דילפינן מהני דכתיבי ולא פליגי אלא בביאת שוגג וכיוצא בה אבל בהעראה דקניא נמי בעלמא וביאה היא לכל דבר לא פליגי בה ומה שקבע מחלוקתן כאן אמתניי דאחד הגומר ואחד המערה לאו משום דעלה פליגי אלא משום דמסיים בה קנה דקאי נמי אביאת שוגג כן נראה לר"י ובירושלמי איכא פלוגתייהו ואיכא דמוקי פלוגתייהו בהעראה: **מן** הנשואין כ"ע לא פליגי דאכלה. ע"י ביאה וה"ה דהוה מצי למינקט לענין

ליורשה ולהטמא לה ולהפר נדריה אלא נקט אכילת תרומה לרבותא וכ"ש לשאר דברים דזימנין שהיא כאשתו לכל דבר ולא אכלה בתרומה כדאמר בכתובות ב' נערה (דף מח : ושם) מסורה לכל חוץ לתרומה גבי מסר האב לשלוחי הבעל. [וע' היטב תוס' סוטה כד : ד"ה דהאמר רב] : **מת** ונפלה לפני יבם חרש אוכלת. וא"ת ואמאי אוכלת וניחוש לסימפון שהרי לא בדקה שלא הספיק לכונסה עד שנתחרש וא"כ אינה זקוקה לו ולקמן נמי דקאמר דגזרינן נישואין דחרש אטו קידושין תיפוק ליה משום סימפון ולר' נתן נמי אמאי אוכלת ואור"י דלא חיישינן לסימפון אלא כשיכול הדבר להתגלות שיש סימפון ויהיו קידושי טעות אבל הכא דנתחרש לא חיישינן שמא יתפקח וימצא סימפון : **כל** ביאה שהבעל מאכיל בה. אי ביאה אירוסין עושה אר"י דכל ביאה שהבעל מאכיל בה ע"י חופה שאחריה קאמר : **ממזרת** ונתינה לישראל פסלה. לשון פסלה נקט משום אחריני דממזרת ונתינה הם פסולות ועומדות :

דף - נו ב

מאי וכן מאי לאו לא שנא בשוגג כו' וקתני פסלה. וליכא למימר משום אחרים נקט פסלה ולא משום אשת איש דעיקר חידוש דאונס ורצון לא הוי אלא באשת איש אבל בשאר עריות אין חידוש טפי באונס מברצון לענין פסולי כהונה : **עיקר** העראה בעריות כתיב. ואית ספרים דגרסי אדרבה יבמה הוא דילפינן מעריות ויש לפרש בדוחק דאע"ג דיבמה מחייבי לאוין הוא דילפינן ולא מעריות חשיב ליה כאילו ילפינן מעריות דע"י עריות ושפחה חרופה שמעינן ליה בחייבי לאוין : **וכן** אשלא כדרכה דחייבי לאוין. פ"י בקונטרס אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אבל משום העראה לא איצטריך למיתנייה דהא מרבינן ליה לעיל מקיחה קיחה דעריות וקשה לר"י דאי משום חייבי לאוין דכהונה נקט לה לשלא כדרכה נמי לא איצטריך דאיכא למילף נמי קיחה קיחה מעריות דכתיב בהו משכבי אשה אלא נראה לר"י דקאי אשאר חייבי לאוין דלאו דכהונה דלא כתיב בהו קיחה דלא שמעינן בהו שלא כדרכה אלא מג"ש דביאה ביאה מיבמה כי היכי דילפינן לעיל מינייהו יבמה לענין העראה : **ואי** זו אשת כהן. מוהיא קדריש וא"ת והא קדרשינן לה בכתובות בפרק נערה (דף נא : ושם) לדרשא אחריתי לתחלתה . באונס וסופה ברצון דשריא

ואר"י דהתם אסמכתא היא דמסברא היא דשריא דחשיב אונס אע"ג דסופה ברצון דיצרא אלבשה כי היכי דהוי אסמכתא הא דקאמר (לקמן דף ק:) ואי זו זו שקדושיה טעות: מן האירוסין לא יאכלו. פי' בקונט' בלשון שני ונראה לו עיקר דאיירי בין בבת כהן בין בבת ישראל דר"מ פסיל אפי' בבת כהן ור"א ור' שמעון מכשירין אפי' בבת ישראל ונתארמלו או שנתגרשו מן האירוסין כשרות לא שייך כשרות בבת ישראל אלא לינשא לכהונה דבתרומה לא אכלה ובנתגרשה לא שייך אפי' לינשא ויש לפרש בנתגרשה אם בת כהן היא כשרה לתרומה ובגמ' דקאמר מה קדושי רשות אין מאכילים בישראל שקדש בת ישראל קאמר וקשה לר"י דמה ק"ו הוא זה דכיון דליכא צד כהונה כלל מאין להם להאכיל לאותם הקידושין ועוד הקשה ה"ר משה כהן דהיאך יאכיל בת ישראל בהגעת זמן דבפסולות לא שייך אוכלות משלו ואוכלות בתרומה כדאמר' ביש מותרות (לקמן פה.) בעמוד והוצא קאי מזוני אית לה ונראה דבבת כהן איירי כדפי' בקונטרס בלשון ראשון ובגמ' גריס מה קדושי רשות פוסלין וכן גירסת ר"ח וגבי פצוע דכא גרסי' שקדש בת כהן וכן ר"ח ולא כמו שכתוב בספרים שקידש בת ישראל ולפי שהגירסא היתה כתובה בספר רש"י פי' כן אבל הגירסא כתובה בספר ר"ח כמו שפירשתי:

א

-

נז

דף

והא בעא רבי יוחנן מר' אושעיא ולא פשיט ליה. מדרבי אושעיא אדרבי אושעיא פריך ותימה דלקמן מסקינן דרבי יוחנן בעי אליבא דר' אליעזר בן יעקב אבל אליבא דר' אלעזר ור' שמעון אפשר דמאכיל בבת גרים דר"ש מכשיר גיורת פחותה מבת ג' לכהן ודלמא סבר נמי דקהל גרים לא מיקרי קהל ומיהו בקונטרס פי' דכולה סוגיא דהש"ס מסיק לה אבל ר' אושעיא לא פשט מידי: אביי אמר הואיל ומאכילה בלא ידעה. תימה דבלא ידעה גופה אמאי מאכיל לאביי דמשתמרת לביאה פסולה היא וטעמא שכבר אכלה לית ליה לאביי כדקאמר בסמוך ורבא נמי היכי קאמר שאני התם שכבר אכלה הא אליבא דרבי. אליעזר קיימא הכא ורבי אליעזר אית ליה בהערל (לקמן עה.) שכבר אכלה לא אמרינן אההיא מתנית' גופה דלא ידעה דקאמר מאן תנא משתמרת לביאה פסולה דאורייתא אכלה אמר ר' אלעזר במחלוקת שנויה ור' אלעזר ור' שמעון

היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי מאיר שאני התם שכבר אכלה ויש לומר דטעמא שכבר אכלה מהני לכ"ע לענין זה שאוכלת לרבי אלעזר ור' שמעון אע"פ שאין מאכיל במקום אחר ולא פליג ר"א ורבי יוחנן אלא במאי דקאמר ר' יוחנן דאוכלת אפי' לרבי מאיר מטעם שכבר אכלה דלא חשיבא משתמרת לביאה פסולה כיון דתחילת אכילתה הוו נישואי כשרות והוי כאילו הן קיימין ועומדין עדיין שתאכל מכתן ומייתי אביי אפצוע דכא שקידש דחשיב יש לו להאכיל במקום אחר כיון שמאכיל בלא ידעה ורבא סבר דלא חשיב יש לו להאכיל במקום אחר כיון דאין מאכיל התם על ידי מעשה של עכשיו אלא ע"י שכבר אכלה: **אתא** גברא רבה אחרינא ובעא מיניה מילתא אחריתי. כאן משמע שהיה ר"ל גדול כשבא לפני רבי יוחנן כמו שפירש ר"ת בב"מ (דף פד. ד"ה אי) שהיה לומד תורה לפני ר' אושעיא רבו של רבי יוחנן. [וע"ע תוס' עירובין סה: ד"ה ר"ל]: **ואי** לאו בקדושתיה קאי לא אכלה דהא אמר קהל גרים איקרי קהל. תימא דהוה ליה למימר בין בקדושתיה קאי בין לא קאי לא אכלה מהני תרי טעמי דבת גר זכר כבת חלל זכר ועוד דקהל גרים איקרי קהל דהא אפילו לא בקדושתיה קאי לא אכלה נמי מטעם דבת גר זכר כבת חלל זכר דהרי היא כחללה וחללה אינה אוכלת בתרומה כדמוכח בפרק בתרא דקדושין (דף עז.). ואי הוה טעמא דר' יהודה בבת גר זכר משום דכתיב מזרע ישראל כדמוכח התם הוה מצי למימר דלא הויא ממש כחללה אלא דוקא לינשא לכהונה אבל התם משמע דעיקר טעמא דרבי יהודה מק"ו ומה חלל שבא מטיפה כשרה כו' ולפי זה אית לן לשוייה כחללה לגמרי: **דהא** אמר אף גר שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה. אכתי צריך לטעמא דאית ליה קהל גרים לא אקרי קהל ולא חש להזכיר אלא נטר עד דקאמר אי לאו בקדושתיה קאי אכלה כו' דאי לא קאי סגי לה בטעם דקהל גרים לא איקרי קהל לחודיה: **הכי** גרסינן דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר אשה בת גרים כו'. .. דמשנה היא במסכת ביכורים (פ"א משנה ה) ולא קשיא דלא מייתי מתניתין דפרק בתרא דקדושין (דף עז) דהך נמי משנה היא:

בחופה בלא כסף דרב ושמואל סברי כרב הונא דאית ליה בריש קידושין (דף ה.) דחופה קונה וקאמר רב דכי היכי דקנו קידושי חופה בכשרות הכא נמי קני בפסולות ועדיפא מקידושי כסף דאפי' ר"א ור"ש דאמרי דקידושי כסף לא פסלי בחופה דקרובה לביאה מודו כדקאמרינן בדיחויא דמילתא דרמי בר חמא ולא שייך כאן דיו דהא דמשתמרת לביאה פסולה דאורייתא לא אכלה מדרבנן והחמירו חכמים בחופה יותר לפי שקרובה לביאה וטעמא דרב משום דסבר דבפסולות נמי שייך שארו וכי היכי דקרינן בה שארו על ידי חופה שאחר קידושין לשוייה נשואה לענין השקאת סוטה דבעינן תחת אישך דהיינו נשואה ולענין נערה המאורסה לאפוקי מסקילה לחנק קניה נמי בלא כסף לשוייה ארוסה ושמואל אמר אין חופה לפסולות דחופה לא מהני אלא בכשרות דחופה קירוב ביאה הוא ולא מהניא אלא בראויות לביאה אבל בפסולות שאין ראויות לביאה לא וחופה דלאחר קידושין נמי לא מהניא בפסולות לשמואל דלא שייך בהו שארות וקירוב ביאה מדמייתי מההוא שלא שטיתי ארוסה כו' סייעתא לרב דמיירי בחופה שאחר הקידושין ורמי בר חמא דקאמר דיש חופה לפסולות באנו למחלוקת כו' פליג אדרב ושמואל ואתא למימר דליתיה לדרב דפסל לכולי עלמא וליתא דשמואל דאמר דלכולי עלמא לא פסלה אלא כי היכי דפליגי בקידושין ה"נ פליגי בחופה כן צריך לפרש לפי שיטת הקונטרס ולא רצה לפרש דאיירי בחופה שאחר הקידושין דא"כ לא מצי שמואל למימר דלכולי עלמא לא פסלה דהא פסולה וקיימא משעת קידושין לר' מאיר ואין לפרש בחופה שאחר קידושין וכגון שלא היה הפסול בשעת קידושין כגון שנעשה פצוע דכא אחר. הקידושין או כהן גדול שקידש קטנה ובגרה תחתיו דבכהאי גוונא נמי מיפסלא כדמוכח בבעיא דלקמן (דף נט.) בכהן שקידש קטנה ובגרה תחתיו לפירוש ר"י (שם ד"ה מהו) וממאי דאמר בהערל (לקמן עה.) דאפי' לרבי יוחנן דמוקי מתניתין דאם לא ידעה אפילו כר"מ משמע דוקא בנשואה שכבר אכלה אבל ארוסה לא אין ראייה דהתם בבת ישראל מיירי שאינה אוכלת אלא מכחו ולכך לא תתחיל לאכול על ידי נישואין פסולין אבל בת כהן לכהן איכא למימר כיון דאכלה מקודם אוכלת נמי לאחר שנפצע ולא מסתבר נמי לאוקמי בארוסה שכבר אכלה בהגעת זמן כמשנה ראשונה וכו' יוחנן דאמר היכא דכבר אכלה דלא מפסלא משום שימור ביאה פסולה לר"מ דדוחק להעמיד פלוגתא כמשנה ראשונה ועוד דמשמע דאיירי רב ושמואל בפסולות דמתני' אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט וקשיא לר"י על פירוש הקונטרס דלישנא דקאמר רמי בר חמא לר"מ דאמר קידושין פסלי חופה נמי פסלה משמע דאיירי בחופה

שאחר קידושין דאי בחופה בלא כסף הא חופה נמי קידושין היא ולא הוה ליה למימר סתם. קידושין אלא כסף ושטר ועוד הקשה ר"ת דלפירוש הקונטרס אתו רב ושמואל דלא כהלכה דלא קיימא לן כרב הונא מדאמר בריש קידושין (דף ג. ושם) מניינא דרישא למעוטי חופה ולרב הונא דאמר חופה קונה למעוטי מאי וקאמר נמי בגמרא התם (דף ה:) ורב הונא כסף באישות לא אשכחן כו' משמע דאין הלכה כמותו ועוד הקשה ה"ר י"ט מיוני דלשמואל דאמר אין חופה לפסולות אבל לכשרות יש חופה ואמאי הא רב הונא יליף דחופה קונה מהצד השוה שכן קונין בפסולות תאמר בחופה שאף אחר שתלמוד שקונה אין קונה בפסולות דבכי האי גוונא שייכא פירכא כדאשכחן בפרק קמא דמנחות (דף ו.) גבי טריפה לגבוה ובבבא קמא (דף מ:) גבי שור האיציטדין ואין לומר דלא חשיבא פירכא משום דחופה דפסולות אינה קרויה חופה דמכל מקום פירכא היא כדפריך התם מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני תאמר בביאה כו' ונראה לר"י כפירוש ר"ת דבחופה שאחר קידושין איירי רב ושמואל ואנתאלמנה או נתגרשה דמתניתין קיימי רב אמר יש חופה לפסולות ואם נתאלמנו או נתגרשו אחר חופה פסולות לכולי עלמא כיון דיש חופה וחופה חשיבא כביאה לפסול לעולם ושמואל אמר אין חופה לפסולות והוי נתאלמנו או נתגרשו מן האירוסין דכשרות אפילו לר"מ והא דלא קבעי ליה אמתניתין דנתאלמנו או נתגרשו משום דאפלוגתא דר"מ ור"א ור"ש קיימי והא דאמר רמי בר חמא לרבי מאיר דאמר קידושין פסלי ה"פ כיון שמחמיר כל כך דאפי' בקידושין לא אכלה כמו כן יחמיר בחופה בנתאלמנה או נתגרשה שלא תאכל לעולם וכו' ולפירושו נמי רמי בר חמא פליג אדרב ושמואל: **אמר** שמואל ומודה לי אבא. לא כמו שפירש בקונטרס לשון חשיבות אלא כך היה שמו של רב כדפירש בערוך בערך אבא כדאמרינן בברכות (דף מז.) אילו מייתו ארדליא וגוזליא לאבא ורב כהנא דאמר (שם דף סב.) דמי פומיה דאבא כדלא טעים תבשילא ובראשית הגז (חולין קלז:) נמי אמר מאן ריש סידרא בבבל אמר ליה אבא אריכא וקצת קשיא על רב כהנא שהיה תלמידו של רב היאך היה קורא לרב בשמו ובחלק (סנהדרין ק.) אמר מפני מה נענש גחזי מפני שקרא רבו בשמו ושמא משום דרב כהנא תלמיד חבר דרב הוה כדאמרינן בפרק אחד דיני ממונות (שם לו:) כגון רב כהנא ורב אסי דלגמריה דרב הוו צריכי ולסבריה דרב לא הוו צריכי ובסוף בבא קמא (דף קיז:) נמי אמר דשייליה רבי יוחנן כל ספיקי דהוו ליה: **וחייבין** עליה משום אשת איש. פירוש אם קבל בה אביה קידושין ותימה דאמאי איצטריך למתני דמסיפא שמעינן לה

דקתני ואם בא עליה אחד מכל העריות מומתין על ידה ואשת איש בכלל כדמוכח בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף סט. ושם) ואפילו בהמה בכלל כדמוכח בפרק ארבע מיתות (שם נה: ושם) בשמעתא דתקלה וקלון ונראה לר"י דקאי אאם בא עליה יבם קנאה וקמ"ל דקנאה קנין גמור מדאורייתא ולא הוי כביאת בן תשע דקתני בההיא משנה (נדה מה.) דהתם לא קנה אלא מדרבנן כדאמרינן (שם) עשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול דממעטינן לה מדאורייתא בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נב:) ובפרק קמא דקידושין (דף יט.) מאשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן וקשה דבפי בן סורר (סנהדרין סט.) דייק מינה שהולכין בדיני נפשות אחר הרוב דאי לא אזלינן ניחוש דלמא אילונית היא ואדעתא דהכי לא קדיש ולהאי פירושא דקאי אאם בא עליה יבם אמאי פריך ניחוש דלמא אדעתא דהכי לא קדיש היינו אחיו הראשון ויצטרך לומר והאי נמי אדעתא דהכי לא יבם ה"ל למיפריך טפי ניחוש דלמא אדעתא דהכי קדיש אחיו הראשון דשוב אינה אשת יבם או ה"ל להקשות בסתם ניחוש דלמא אילונית היא ובכל ענין בין אדעתא דהכי קדיש אחיו הראשון או לא קדיש אינה אשת יבם וי"ל דנקט אדעתא דהכי לא קדיש משום דמסיפא נמי בעי למיפריך ואם בא עליה אחד מכל העריות כו' דמרישא היה יודע דמצי לשנויי מאי חייבין דקתני קרבן כדמשני ליה ופריך הא מומתין קתני ומכח זה הקשה בתחלה ומשני בדקבלה עילויה פירוש בסיפא אבל ברישא לעולם צ"ל מאי חייבין דקתני קרבן דהתם לא מהני מידי מה שקבלה עילויה כדפירשנו וריב"א פירש דאצטריך וחיוב עליה משום אשת איש דאי לאו דקתני לה הוה מוקמינן ואם בא עליה אחד מכל העריות דוקא בעריות ולא בבהמה אבל השתא דקתני וחיוב עליה משום אשת איש והוא הדין כל העריות תו לא איצטריך סיפא אלא משום בהמה ומכח זה דייק בפרק ד' מיתות (שם דף נה:) דכל העריות אפילו בהמה תדע דבסיפא גבי בן תשע קתני כל העריות שבתורה מומתין על ידו ואפילו הכי קתני ונסקלת בהמה על ידו אלמא לא הוי בהמה בכלל כל העריות: **נשאת** לכהן אוכלת בתרומה. אבל פחותה מבת ג' כיון דלאו בת ביאה היא לא בדיק לה ואיכא למיחש לסמפון. וגם חוזר ומשלחה לבית אביה ולהכי לא אכלה:

דהני תנאי. דתנא קמא סבר אוכלות משלו ואוכלות בתרומה דאין חופה פוסלתה מלאכול בתרומה דאין חופה לפסולות ורבי ישמעאל סבר דיש חופה דקאמר כל שאין ביאתה מאכילתה חופה נמי פוסלתה מן התרומה אפילו היא בת כהן דאי בבת ישראל קאמר דאין חופה מאכילתה בהא לא הוה פליג תנא קמא לפי מה שפירשתי דמתניי איירי בבת כהן ולפי מה שפיי בקונטרס דבבת ישראל נמי פליגי דאכלה לרבי אלעזר ורבי שמעון בהגעת הזמן אפילו היא פסולה יש לפרש כאן שמדקדק מדמקשינן חופה לביאה כדפיי בקונטרס דמשמע. שאותה חופה כביאה וא"ת לת"ק כיון דאין חופה לפסולות אמאי אוכלות משלו וי"ל דלא גרע מהגעת זמן ואוכלות בתרומה כיון דנכנסה לחופה דליכא למיחש למזיגת כוס ולסימפון ואם תאמר דאכתי פסולות אמאי אוכלות משלו בעמוד והוצא קאי מזוני אית לה כדאמרינן בריש יש מותרות (לקמן פה.) וי"ל דלצדדין קתני אוכלות משלו לאחר מיתה ואוכלות בתרומה מחיים: **שומרת** יבם וכנוסה. וא"ת היאך מתנה על זנות דיבמה הא תנן (סוטה דף יח:) כל שאילו תיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה עמה וי"ל דהכא נמי נאסרה כדרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ובפי' שני דסוטה (דף יח: ושם) מייתי מינה סייעתא לרב המנונא ודחי הא מני ר' עקיבא היא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין וא"ת והיכי מפיך כולהו מחד אמן יתירא אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר וארוסה ונשואה ושומרת יבם וכנוסה וי"ל דחד אמן קאי אכל מה דכתיב בפרשה ואלה ושבועה כתיב בהדיא וכן מאיש אחר דכתיב מבלעדי אישך ואמן יתירא לשומרת יבם וארוסה קאתי: **אלא** דקני לה כשהיא ארוסה ומשקה לה כשהיא נשואה. דהשתא לא ממעטינן מתחת אישך כיון דהשתא בשעת השקאה היא תחת בעלה וא"ת ומנלן דקרא משמע שהסתירה היא כשהיא נשואה דטומאה תחת אישך כתיב וי"ל דכי היכי דמרבה מאיש איש קינוי דאירוסין בריש ארוסה (סוטה כד. ושם) ה"נ נרבה סתירה: **ונקה** האיש מעון. וא"ת ונוקמה כגון שבא עליה בשוגג וכשבא עליה לא ידע עדיין שנסתרה דכי האי גוונא חשיב מנוקה מעון דהא כי מוקי לה ע"י גלגול לא חשיב אין מנוקה מעון אם זינתה באירוסין וי"ל דהכא כיון דבשעת השקאה יודע שבא עליה באיסור אפילו בא עליה שוגג לא חשיב מנוקה מעון אבל על ידי גלגול שאינו יודע בשעת השקאה מנוקה מעון קרינן ביה: **דכוותה** גבי שומרת יבם כו'. פיי בקונטרס בלישנא אחרינא דמוקי לה הכי כי היכי דלא

תיקשי שומרת יבם בת משתיא היא אבל משום קדמה שכיבת בעל לבועל לא פריך דמה שקדמה שכיבת המת כשכיבת בעל היא ולשון דכוותה לא משמע הכי דמשמע דמאותו הטעם שאנו מעמידים דארוסה בבא עליה ארוסה בבית אביה דהיינו מטעם דבעינן שתקדים שכיבת בעל יש לנו להעמיד בשומרת יבם בבית חמיה ועוד דברי פירוש פרק ארוסה (סוטה כד : ושם) קאמר בהדיא דכוותה שומרת יבם כו' אקושיא דקדמה שכיבת בעל לבועל דקאמר טעמא דכתיבי הני קראי הא לאו הכי הוה אמינא ארוסה שותה והא כי אתא כו' ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל אמר רמי בר חמא משכחת לה כגון שבא עליה ארוס בבית אביה ודכוותה גבי שומרת יבם כו' ונראה לר"י כפירוש ראשון שבקונטרס דמטעם שתקדום שכיבת בעל קאמר דכוותה בשומרת יבם שבא עליה יבם בבית חמיה דכרבי יאשיה אתיא מתניתא דשלא שטיתי שומרת יבם וכנוסה דלדידיה שומרת יבם בת משתיא היא כדיליף התם ולא צריך לאוקמא כשבא עליה יבם בבית חמיה אלא משום דליקדום שכיבת בעל דלרבי יונתן דפליג עליה התם אפילו בא עליה יבם בבית חמיה לא שתיא כדאמרינן התם ומוקי כוותיה ההיא דארוסה ושומרת יבם לא שותות כו' וא"ת וכיון דהני מתניי פליגי אהדדי א"כ מאי פריך לעיל אלא דקינא לה ומשקה לה כשהיא ארוסה והתנן ארוסה ושומרת יבם כו' ויש לומר דלא פליגי רבי יאשיה ורבי יונתן אלא בשומרת יבם אבל בארוסה ליכא מאן דפליג :

ב - נח דף

שומרת יבם קרית לה אשתו מעלייתא היא דהא אמר רב קנה לכל. ואע"ג דקרי לה שומרת יבם במילתיה דרבי יאשיה ורבי יונתן דאיירו בבא עליה יבם בבית חמיי ובלא עבד בה מאמר התם משום דלאו אשתו מעליא היא לענין השקאה קרי לה שפיר שומרת יבם אפילו לרב דאמר קנה לכל דהא ממעט לה רבי יונתן בברייתא מתחת אישך ורבי יאשיה קרי לה נמי שומרת יבם דקתני יכול שאני מוציא שומרת יבם כו' משום דאי לאו רבויא דאיש איש הוה ממעט לה וכן מסיק התם אבל הכא לא הזכיר שום טעם שהיה ראוי לקרותה על ידו שומרת יבם ועוד כיון דקונה לכל לא הוה ליה למימר שומרת יבם וכנוסה דהך נמי כנוסה היא : **דהא** אמר רב קנה לכל. ובנפל מן הגג ונתקע או בנתכוון להטיח בכותל ליכא לאוקמה

דויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך דמשמע מבלעדי אישך שנתן בך את שכבתו משמע דבעינן בבעל כוונת שכיבה : רב פפא אמר האי תנא. פי בקונטרס בלשון שני לעולם דקינא לה ואיסתתרה כשהיא ארוסה והאי תנא הוא דלית ליה הך דרשא דונקה האיש מעון ולית ליה הך דרשא שקדמה שכיבת בעל וקשי' לר"י דברישי שבועות (דף ה. ושם) ובסוטה (דף כח.) ובכמה דוכתי פריך ומי בדקי לה מיא והתניא ונקה האיש וכו' ולא משני האי תנא הוא משמע דליכא מאן דפליג ועוד מנא ליה דהאי תנא לא בעי שתקדום שכיבת בעל דלמא כשבא עליה ארוסה בבית אביה איירי ונראה כלשון ראשון שבקונטרס ושלא שטית ארוסה דקאמר לא שנסתרה באירוסין קאמר אלא ה"ק שלא שטית להיות נבדקת עליה בקינוי דאירוסין מיהו גם ללשון זה קצת קשה כיון שצריך להביא ראייה על זה שמועיל קינוי דאירוסין להשקותה בסתירה דנישואין מנא ליה דהאי תנא אית ליה האי סברא הא איכא לפרושי מקנין לארוסה להשקותה כשהיא נשואה היינו דקינא לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה ונכנסה לחופה ולא נבעלה כדפי' מתניתין דלעיל : על ידי גלגול. לא בעי לאפוקי גלגול מגלגול דאיש אחר דלא דמי דגלגול דאיש אחר ראוי להשקות על ידו אם היה מקנא על ידו אבל קרקעות לאו בנות שבועה נינהו כלל אבל מגלגול דארוסה יליף שפיר דלאו בת השקאה היא כלל ואפי' הכי מגלגל זנות דאירוסין וא"ת ולמאי דדייקין מיניה לעיל דיש חופה לפסולות ולא מוקמינן על ידי גלגול מנלן גלגול שבועה וי"ל דנפקא ליה מאיש אחר ולא הוה מפליג בין קרקעות לאיש אחר אי נמי דמשמע ליה מאיש אחר אפילו קטן דדמי לקרקעות שאין מקנין על ידו כדתנן בסוף פרק ארוסה (סוטה דף כו : וכן בריש פ' שם כד.) : אימור דאמר רבי מאיר כו'. גם מכאן ראייה דחשיב משתמרת לביאה פסולה אף על פי שלא היו הקידושין בעבירה :

א

-

נט

דף

מהו בתר נישואין אזלינן. מתוך פירוש הקונטרס משמע דשמואל ידע דמיבעיא ליה אם מותר לכונסה משבגרה או לא אע"ג דמתניתין לא איירי באיסור קיחה מ"מ שמואל הוה מדמי איסור קיחה לאיסור חללה וקשה לר"י דמעיקרא פשט ליה שמואל דבתר נישואין אזלינן ובתר הכי

פשט ליה דבתר אירוסין אזלינן ועוד דלא הוה ליה למימר לשווייה חללה לא קמיבעיא לי כיון דאיהו נמי ידע דלא קמיבעיא ליה אלא לענין קיחה אלא שהיה מדמה זה לזה והכי הוה ליה למימר שאני איסור קיחה מאיסור חללה ונראה לר"י דשמואל היה סבר דמיבעיא ליה אי חשיב ליה לר"מ משתמרת לביאה פסולה כיון שהקידושין היו בהיתר או לא והיה יכול להשיבו דזו ביאה כשרה היא דמותר לכנוס כדקאמר בסמוך אלא לפי דבריו שסבור דאסור לכנוס משיב לו תנינא דמן הנישואין פסולות וכיון דעיקר חללות מן הנישואין סברא הוא דבתר נישואין אזלינן אפי' הוי הקידושין בהיתר : **הא** לא אישתני גופה. קודם נישואין אחר שנתמנה להיות כ"ג וה"ה אם אירס בוגרת או קטנה ובגרה ואח"כ נתמנה להיות כ"ג דדוקא נתמנה ואח"כ בגרה הוא דלא יכנוס דנשתנה הגוף אחר שנתמנה וצ"ע אם אחר שנתמנה נעשית מוכת עץ או בעולה אי הוי נשתנה הגוף ולא יכנוס או לא וקצת משמע בפ"ק דקדושין (דף י.) דלא חשיבא בעולה אישתני גופה דקאמר אי תחלת ביאה קונה יכול כ"ג לקדש בביאה ואי חשוב כאשתני גופה היאך יכנוס והלא בעולה היא בשעת נישואין אם תאמר דביאה אירוסין עושה ומיהו בפי' אלו נערות (כתובות לח : ושם) חשיב בעולה שינוי הגוף גבי הא דפריך אדרבה בתולה בתולה לגזירה שוה שהרי אני קורא בה נערה אשר לא אורסה ומשני הא אישתני גופה הא לא אישתני גופה והא דאמרי' בפי' נערה בכתובות (דף מה. ושם) ודלמא כי חדית רחמנא היכא דלא אישתני גופה שלא בגרה התם שהיתה כבר בעולה מן הבעל לא חשיב שינוי הגוף בבעילת בעל ובעילת בעל אע"ג דהוי שינוי הגוף התם לא איירי אלא בנשתנה הגוף אחר העבירה . [וע"ע תוס' כתובות מה. ד"ה דלמא] : **דומיא** דגרושה. וא"ת אדרבה גרושה דומיא דאלמנה דדוקא מן הנישואין וי"ל דלחומרא מקשינן ועוד אר"י דגרושה הויא אף מן האירוסין כמו גרושה דכהן הדיוט ואע"ג דבהשולח (גיטין מא. ושם) אמרי' לא דכולי עלמא ג"ש עדיפא מהקישא שאני התם דעיקר שטר נפקא לן מגזרה שוה. [וע"ע תוס' זבחים מח. ד"ה דכ"ע] : **פרט** לבוגרת שכלו בתוליה. לאו דוקא כלו אלא כלומר נתמעטו קצת : **אפי'** מקצת בתולים. לא מצי למימר לרבי מאיר בתולה שלימה משמע בין כדרכה בין שלא כדרכה בתוליה להכשיר שלא כדרכה בבתוליה למעוטי בוגרת דלא משמע ליה למדרש מבי"ת אלא לענין שלא כדרכה בבתוליה במקום בתוליה ועוד דע"כ לר"מ בתולה מקצת בתולה דשמעינן ליה לר"מ בפרק אלמנה ניזונת (כתובות צז : ושם) דאמר מקצת כסף ככל כסף ועוד דאי אפשר דבתולה שלימה משמע למעוטי שלא כדרכה דמבתולה ליכא למעוטי שלא כדרכה דהא בקנס של נערה כתיב בתולה

ואפילו הכי יש לה קנס כדאמר בפרק קמא דקידושין (דף י.) מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי וכן לענין סקילה בנערה המאורסה לא פליג רבי אלא משום דכתיב לבדו ומיהו קשה לר"י למאן דאמר בתולה שלימה משמע אמאי איצטריך גבי קנס למעוטי בוגרת תיפוק ליה מדכתיב בתולה דמשמע שלימה וכן גבי נערה המאורסה ומיהו בתולה דגבי קנס איכא למימר דאיצטריך לכדדרשינן בפרק אלו נערות (כתובות לח: ושם): **אילימא** בכדרכה תיפוק ליה דהויא בעולה. משמע דאסירא ליה אע"פ שהיא בעולת עצמו והא דקאמר בריש אלו נערות (שם ל. ושם) איכא בינייהו בעולה לכהן גדול היינו בעולה מאותה בעילה עצמה שנאנסה בה וכן פירש ר"ח ולא כמו שדוחק שם בקונטרס לפרש שנבעלה לאחר שלא כדרכה ועוד דא"כ הוה ליה למיפרך הניחא לר"א דאמר נבעלה שלא כדרכה פסולה אלא לר"מ מאי איכא למימר: **אלא** לאו שלא כדרכה. משמע דמשלם קנס אביאה שלא כדרכה וכן בפ"ק דקידושין (דף י. ושם) דקאמר מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמין הקשה ריב"א מכאן על פירוש רש"י בפי' בן סורר מורה (סנהדרין עג. ושם) גבי רדף אחר חייבי לאוין ואחר חייבי כריתות דניתן להציל בנפשו ופריך ואלו נערות שיש להם קנס

ב

-

נט

דף

הבא על אחותו ומשני משעת העראה הוא דפגמה איפטר ליה מקטלא ממונא לא משלם עד גמר ביאה ופירש בקונטרס דאין משלם קנס עד גמר ביאה שיש שם השרת בתולים ומפרש ר"ת וריב"א דודאי משלם קנס אהעראה ואשלא כדרכה אע"ג דאין משיר בתולים והתם דוקא קאמר דלא משלם עד גמר ביאה משום דמעיקרא קם לי' בדרבה מיניה דניתן להצילה בנפשו והא דנקט התם כגון שבא עליה שלא כדרכה וחזר ובא עליה בכדרכה הוה מצי למינקט וחזר ובא עליה שלא כדרכה כיון דחייב קנס אשלא כדרכה ועוד מצינו למימר דאע"ג דיש קנס בשלא כדרכה בהעראה אין קנס לפי שלא נתרבתה העראה להיות כגמר ביאה לענין קנס דהא לעריות וחייבי לאוין וחייבי עשה ואשה לבעלה ויבמה מצרכינן קראי לעיל (דף נה.) לרבות העראה וכן משמע מתוך הך דשמעתין דאי יש קנס בהעראה הוה ליה לשנויי כגון שלא עשה אלא נשיקה ובנשיקה אינו

משיר בתולים כדמשמע בפרק בן סורר (סנהדרין דף עג : ושם) וא"ת ואי אין קנס בהעראה היאך איש מתחייב קנס למאן דאמר העראה זו הכנסת עטרה דבהכנסת עטרה הוא משיר בתוליה כדמוכח בבן סורר (גי'ז שם) ואז היא כבר בעולה ורחמנא אמר בתולה ולא בעולה וי"ל דבהכי חייב רחמנא הואיל ובבעילה זו נעשית בעולה אע"ג דלא מתחיל חיוב קנס עד אח"כ דאי לא תימא הכי למה ליה למכתב העראה כלל לילף העראה מנערה המאורסה בכל העריות דאיתקוש כולם להדדי כדאמר"י בריש פירקין (דף נה.) ובנערה המאורסה ע"כ מיחייב בהעראה דאי בגמר ביאה כבר השיר בתוליה בהכנסת עטרה ורחמנא אמר בתולה ולא בעולה כדדרשינן בפ' ד' מיתות (סנהדרין סו :) אלא ע"כ אפי" לא מחייב אלא עד גמר ביאה כיון דבביאה זו נעשית בעולה חייב רחמנא אבל קשה אי לא מחייב קנס בהעראה א"כ מאי פריך בבן סורר הניחא למ"ד העראה זו נשיקה אלא למאן דאמר העראה זו הכנסת עטרה מאי איכא למימר הא לדידיה נמי אתי שפיר דהא לא מחייב קנס בהכנסת עטרה אלא בגמר ביאה ממש : הא מני ר' מאיר. אע"ג דלר' מאיר חייבי לאוין וכריתות בני קנס דרב גופיה מוקי מתניתין דריש אלו נערות (כתובות דף כט.) כרבי מאיר הכא לאו מקנס ממעט להו אלא לענין שאין ראויה לקיימה כדקתני נמי סיפא באלו נערות (שם לט.) אם לא היתה ראויה לבא בישראל אינו רשאי לקיימה שנאמר ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו תימה דהתם (דף מ.) פריך עלה וליתי עשה ולידחי לא תעשה ומאי פריך שאני הכא דגלי קרא וי"ל דפריך הכי וניתי עשה וכי תימא שאני הכא דגלי קרא אם כן נגמר מהכא בכל מקום דלא דחי א"נ פריך דלא הוה ליה לאוקמי קרא בחייבי לאוין אלא בחייבי כריתות דוקא דהוה אמינא שמותר לקיימה הואיל ואיתרבו לקנס מהבתולות ומנערות בריש אלו נערות (שם דף כט :) דקראי משתמע דהיכא דאיכא קנס איכא נישואין אבל בחייבי לאוין נימא דאתי עשה ודחי לא תעשה אבל קשה דמשני היכא אמרינן דדחי כגון מילה בצרעת אבל הכא אי אמרה לא בעינא ליה מי איתיה לעשה כלל א"כ למה לי קרא למעוטי שלא ישאנה ונראה לר"י דהכא לאו מיתורא קדריש אלא הכי פירושו ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו פרט לאלמנה משום דדרשינן באלו נערות (שם דף לח.) תהיה מדעתה וכיון דבעינן מדעתה א"כ בעינן אשה הראויה לו דלא חשיב עשה דהא אי אמרה לא בעינא ליה מי איתיה לעשה כלל ומעיקרא דפריך וניתי עשה ונדחי לא תעשה סלקא דעתך דכי אמרה מיהא בעינא ליה ידחה עשה את לא תעשה דלא מסיק אדעתיה דלא אתי עשה ודחי לא תעשה אלא כגון מילה בצרעת כו' א"נ מעיקרא ס"ד כדפי' דמייתורא קא דריש : **ורב**

דאמר כרבי אלעזר. לא שסבר רב כרבי אלעזר דהא רב ושמואל דאמרי תרווייהו בוגרת ומוכת עץ לא ישא ורבי אלעזר מכשיר בוגרת אלא הכי קאמר דרב דאמר לרבי אלעזר נבעלה שלא כדרכה פסולה לכהונה כיון דמכשיר בוגרת וליה לא סבירא ליה והשתא ניחא דפריך אי כר' אלעזר מאי איריא משום בעולה תיפוק ליה דהויא זונה דהא אמר רבי אלעזר פנוי כו' ואי אליבא דנפשיה קאמר מאי פריך דאטו משום דסבר לה כר' אלעזר בחדא סבר לה כותיה בכל מילי דאין שני הדברים הללו תלויין זה בזה דמה ענין זה אצל זה ועוד דעל כרחך לא סבר כוותיה בהא דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה מדפריך ארב בסמוך ובהא אמר רב עמרם דאין הלכה כר' אלעזר ובסוף פ"ק דכתובות (דף טו. ושם) גבי תינוקת שנאנסה פסיק לשם כר' יוסי דמכשיר והיכי הוה מכשיר אפילו בתרי רובי אי סבר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה ודוחק לומר דלא אצטריך לפסוק אלא לבא עליה לשום אישות אלא אליבא דר' אלעזר קאמר וליה לא סבירא ליה: **שנים** ולא ארבעה. וא"ת ומהיכא תיסק אדעתיה למיסר דאיצטריך קרא למעוטי וי"ל דסלקא דעתך לאסור משום דאיתקוש וכי תימא אם איתא דהני נמי אסור לכתוב רחמנא אתנן ומחיר כלב וזונה א"כ הוה אמינא דכל חד לחוד שרי ומיהו למאן דאמר (ב"מ צד: ובשאר דוכתי) משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדו ה"ל למכתב הכי ובפי' כל האסורין (תמורה דף ל: ושם) מהאי דרשא דשנים ולא ד' נפקא לן דאין זנות לבהמה:

א

-

ס

דף

שאינו משלם קנס במפותה. ואם תאמר וכיון דבעיא גט ואית לה כתובה כמו אלמנה לכ"ג דיש לה כתובה כדאמרינן ביש מותרות (לקמן דף פה. ושם) אע"ג דאסורה מן התורה וא"כ מאי נפקא מינה דאין משלם קנס הרי יש לה כתובה ומה לי קנס ומה לי כתובה ואמר ר"י דנפקא מינה אם מחלה לכתובה ועוד נפקא מינה דלא משלם מן העידית כדין קנס אלא מן הזיבורית כדין כתובת אשה ועוד דכתובת בעולה דרבנן ועוד נראה דהא דאמר רב מוציא בגט היינו מדרבנן ולהכי נקט פלוגתא. דרבי באנוסת חבירו דבאנוסת עצמו מודה דלא הוי חלל ומיהו מצינן למימר דנקט אנוסת חבירו להודיעך כוחן דרבנן דמכשרי: **סופה** להיות בעולה

תחתיו. ואין לומר דמוציאה בגט דקאמר רב היינו לרבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה דהא רב אברייתא קאי וברייתא דלא כרבי אלעזר דהא אמרי רבנן הולד כשר: **חלל** מחייבי עשה. תימה כיון דלא יחלל קאי נמי אבעולה לרבי אלעזר בן יעקב אם כן אין זה חייבי עשה גרידא דלא יחלל לאו הוא כדקאמר בפרק [בתרא] דקידושין (דף עח.) בעל לוקה משום לא יחלל: **אלה** הפסיק הענין. ולא מוקמינן לא יחלל אבעולה אע"ג דמינה סליק משום דמיסתבר טפי לאוקמי אחייבי לאוין: **ואי** אתה עושה חלל מנדה. בתורת כהנים מפרש דאיצטריך דלא נילף דליהוי חלל מקל וחומר מהני שהם חייבי לאוין תימה דמה לאלמנה וכיוצא בה שכן הן עצמן מתחללות וכי תימא ה"נ כיון דבא עליה עשאה זונה הא לא הוי זונה כיון דתפסי בה קידושין: **אליו** לרבות הבוגרת. וא"ת למה לי אליו נרבי בוגרת מולא היתה לאיש כדמרבינן מיניה מוכת עץ וי"ל דאי לאו אליו הוה מוקמינן לא היתה לבוגרת גרידא דבוגרת מסתבר לרבות טפי ממוכת עץ משום דמוכת עץ איתעביד בה מעשה ולהכי מוקי אליו דכתיב ברישא לרבות בוגרת ולא היתה לאיש דכתיב בסוף מוקי למוכת עץ וכן משמע דבוגרת עדיפא ממוכת עץ דהא בבוגרת לא פליגי כדקתני ובוגרת מטמא לה דברי כל אדם ועוד נראה דממשמעות בתולה מימעטא מוכת עץ אפילו לרבי מאיר מדפריך גבי בוגרת והא למה לי קרא וגבי מוכת עץ לא פריך הכי ולהכי מוקי קרא קמא בבוגרת וניחא נמי השתא הא דדרשינן דרשא דאשר לא היתה לאיש ברישא אע"ג דכתיב בסוף משום דממשמעות בתולה הוה לן למעוטי מוכת עץ הוצרך לפרש דמתרבי מאשר לא היתה לאיש: **נילף** בתולה בתולה מהתם. אומר ר"ת מהתם היינו מכ"ג ולא כמו שפירש בקונטרס דמבתולה דאונס ומפתה קאמר וכן נראה לר"י דהא בכולה שמעתא לא איירי באונס ומפתה ולא ה"ל למימר מהתם אלא ה"ל למימר בהדיא מאונס ומפתה אלא מהתם היינו כ"ג כדפירש ר"ת דאיירי ביה ומשום דרבי שמעון גמרה מהתם קא סלקא דעתך נילף מהתם כדקאמר ראויה לכהן גדול מטמא לה כו' ועל כרחך לא לסימנא בעלמא נקטיה מדפריך בסמוך והא אמר רבי שמעון ראויה לכ"ג כו' ואי פריך משום דאין הכלל אמת מהא לא הוה משני מידי אלא ודאי פריך דמכ"ג ה"ל למילף ומוכת עץ מהתם גמר לה רבי שמעון כדקתני בהדיא בברייתא הראויה לכ"ג כו' דאי לאו דמיעטיה רחמנא מוכת עץ מבבתוליה עד שיהו כל בתוליה קיימין וגמר מהתם ה"ל למידרש הכא מי שהוייתה על ידי איש יצתה מוכת עץ והוה ילפינן התם מהכא:

והא אמר רבי שמעון בתולה שלימה משמע. תימה דלעיל פריך למה לי לרבות הבוגרת והא אמר רבי מאיר בתולה אפילו מקצת בתולים [משמע] משמע דאי הוה סבר בתולה שלימה לא הוה קשה לן מידי והשתא פריך איפכא ואומר ר"י דהכא פריך הכי והאמר רבי שמעון בתולה שלימה משמע ולהכי מכשיר התם בכהן גדול בוגרת ואם כן למה לי הכא אליו לרבות בוגרת נילף בתולה בתולה מהתם ומשני טעמא דידיה נמי מהכא ואם תאמר מאחר דמרבין הכא בוגרת למה לי יו"ד דבתוליה לעיל להכשיר בוגרת נילף מהכא ואמר ר"י דצריך למכתב התם בתוליה ביו"ד משום דבענין אחר לא אפשר למכתב יתור של בי"ת דבתוליה למדרש מיניה עד שיהו כל בתוליה קיימין למעוטי שלא כדרכה ומוכת עץ כדפרישית לעיל: **הא** אינה יודעת יקיימוה. לא היה צריך למידק הכי אלא הא טף אפ"י יודעת יקיימו כו' אלא שרוצה להקשות משניהם דכל אשה יודעת משמע דאינה יודעת קיימו וטף נמי אפילו יודעת קיימו ובאידיך קרא דטף אשר לא ידעו משמע הא ידעו או גדולה ואפ"י לא ידעה הרוגו: **בראויה** ליבעל הכתוב מדבר. ויודעת איש היינו ראויה לדעת איש והא דכתיב אשה דמשמע דוקא גדולה היינו משום דליקשו קראי ומתוך כך מוקמינן דבראויה ליבעל הכתוב מדבר דאי לא כתיב אשה אלא סתם וכל יודעת איש הוה אמינא דהאי קרא נמי בטף איירי ובטף יודעת הרוגו ושאינה יודעת יקיימו אבל גדולה אפילו אין יודעת הרוגו: **סימן** לעבירה הדרוקן. ע"י העבירה בא הדרוקן כדאמרינן בבמה מדליקין (שבת דף לג.) והדרוקן לאו היינו ירקון כדאמר בהרואה (ברכות דף סב:) אבל קצת יש להדרוקן ירוקת פנים כדאמר דכל שפניה מוריקות:

קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל. תימה למה ליה לרבי בנאה לציוני מערתא דאברהם אבינו ואדם הראשון (ב"ב נח.) אף דאיקרו אדם

אדם ואברהם או אפי' לרבנן דאמרי קברי עובדי כוכבים מטמאין באהל
הא לא מטמא באהל אפילו קברי ישראל אלא אותם שמתו משעה
שנאמרה אותה פרשה דאדם כי ימות באוהל דכי ימות משמע באותם
העתידים למות עדיין ומדאיצטריך נמי בנזיר (דף נד. ושם) קרא לרבות
קבר שלפני הדבור למגע מכלל דבאהל לא מטמא: ואין העובדי כוכבים
קרוים אדם. תימא דבריש מס' ע"ז (ג. ושם) ופי' ד' מיתות (סנהדרין דף
נט. ושם) דרשינן דעכו"ם העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול שנאמר אשר
יעשה אותם האדם וגו' כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא האדם ופי'
בקונטרס בסנהדרין (ג"ז שם ד"ה האדם) דההוא לית ליה הך דר"ש
דהכא ויתכן לפי ספרים דגרסי התם רבי ירמיה אבל לספרים דגרסי התם
ר' מאיר קשיא דשמעינן ליה לר"מ בפי' קמא דכריתות (דף ו:): דסך שמן
המשחה לעכו"ם פטור ומשמע דטעמא משום דכתיב על בשר אדם ואין
עובד כוכבים קרוי אדם ומיהו מצי למימר דטעמא דרבי מאיר דפטור הוי
מטעם דכל שהוא בסך הרי הוא בלא ייסך וכל שאין בסך אין בלא ייסך
ור"ת מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם דעובדי כוכבים בכלל האדם
נינהו והא דקאמר כהנים לויים וישראלים לא נאמר ה"ק אדם לא נאמר
דהוי משמע כהנים לויים וישראלים אלא האדם וכל הני קראי דמייתי
כתיב אדם דלא פריך מקראי דכתיב האדם וה"ר משולם היה אומר דגבי
פורענות דוקא קאמר אתם קרוין אדם דלא רצה לכתוב ישראל בהדיא
גבי פורענות אבל גבי האדם וחי הוה ליה למכתב בהדיא כהנים לויים
וישראלים כמו שרגיל בכל מקום והא דפריך מהני קראי אע"ג דעובדי
כוכבים נמי קרויין אדם מ"מ פריך כיון דגבי פורענות ישראל קרוין אדם
היכא דלא איירי אלא בעובדי כוכבים דוקא לא הוה ליה למיקרינהו אדם
והא דכתיב (תהלים קכד) בקום עלינו אדם היינו לפי שהזכיר השם וכן
ואתה אדם ולא אל גבי חירם (יחזקאל כח) והא דכתיב ואתן אדם תחתיד
(ישעיה מג) הא דרשינן בברכות (דף סב:) אל תקרי אדם וכו' והא דכתיב
והארץ נתן לבני אדם (תהלים קטו) ודרשינן מיניה (גיטין מז.) דיש קנין
לעובדי כוכבים היינו בני אדם הראשון: **ממגע** ומשא מי מעטינהו. ואע"ג
דכתיב וכל אשר יגע על פני השדה וגו' או בעצם אדם (במדבר יט) הא
דרשינן בנזיר פרק כ"ג (דף נג. ושם) לענין אהל ואר"י דאין הלכה כר"ש
דרשב"ג פליג עליה כדתנן במס' אהלות (פרק יח מ"ט כתובות עז.) והלכה
כמותו במשנתנו וצריכים כהנים ליזהר מקברי עובדי כוכבים ובפרק
המקבל (ב"מ קיד:) בעובדא דאליהו דהשיב לרבה בר אבוב כר' שמעון
בן יוחי דהכא דחויי קא מדחי לה ועיקר טעמא שהיה סומך על רוב
ארונות שיש בהן פותח טפח וכן היה רגיל בכל מקום לדחות כמו שמצינו

כשהיה קובר רבי עקיבא ואמר ליה לאו כהן ניהו מר אמר ליה צדיקים אינם מטמאים ועיקר טעמא לפי שהיה מת מצוה שהיה מהרוגי מלכות והיו יראים לקברו ומיהו בבתי עובדי כוכבים מותרים ליכנס כדתניא בתוספתא דאהלות מדורות העובדי כוכבים טמאים בחוצה לארץ טהורים: **עיילה** ליה מרתא בת ביתוס לינאי מלכא. לאו היינו ינאי כ"ג דבפרק האומר בקידושין (דף סו.) דאם כן לא היה מושיב אחר במקומו: **כהן** גדול שמת אחיו חולץ ולא מייבם. וא"ת מרישא שמעי' לה דקתני שומרת יבם לכהן הדיוט ונתמנה להיות כ"ג לא יכנוס ואר"י דהכא חולץ אתא לאשמועינן דס"ד משום בזיון דכ"ג שרוקקת לפניו לא תחלוץ אע"ג דכבר תנן לה לעיל ובפרק כ"ג בסנהדרין (דף יח.): **אין** זונה אלא גיורת ומשוחררת. אפי' נתגיירה פחותה מבת ג' שנים אסורה מטעם זונה כדאמר לעיל (דף ס:) גבי עיר אחת שהיתה בא"י כו' וטעמא לפי שבאה מן העובדי כוכבים השטופים בזימה אע"ג דבפרק בתרא דקידושין (דף עח.) דריש לה מקרא דיחזקאל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה מ"מ בין למר ובין למר אסירא מטעם זונה ואתא יחזקאל ואסמכה אקראי והקשה ה"ר משה מפונטיש"א דהכא משמע דגיורת אסורה לכהן מדאורייתא מטעם זונה ובפרק אין מעמידין (ע"ז דף לו:) אמר דב"ד של חשמונאי גזרו דהבא על העובדת כוכבים חייב משום נשג"ז פי' אם הוא כהן חייב משום זונה ואיכא למ"ד משום נש"ג אבל משום זונה לא דנשייהו לא מפקרי ולאביי (בתמורה כט:) ניחא דאעובדת כוכבים לא מחייב משום דכתיב לא יקח ולא יחלל ובעובדת כוכבים לא קרינן בה לא יקח דלא תפסי בה קידושין ולא שייך נמי בה חלול זרע שאין הזרע מתייחס אחריו אבל לרבא דפליג עליה וקאמר אחד זה ואחד זה פירוש בין זונה עובדת כוכבים בין זונה ישראלית אתננה אסור וכהן הבא עליה לוקה משום זונה קשה ויש לומר דרבא לא פליג אלא היכא דזינתה דיליף לה מזונה ישראלית כדקאמר רבא אבל לא זינתה מודה דלא מיתסרא משום זונה כדקאמר אביי משום דכתיב לא יחלל והיכא דלא זינתה הוצרכו לגזור אבל גיורת דשייך בה קיחה וחילול אסורה משום זונה אע"ג דלא זינתה: **שנבעלה** בעילת זנות. פירוש בקונטרס ישראלית שנבעלה לפסול לה וא"א לומר כן דמחייבי לאוין דתפסי בה קידושין לא הוי זונה אלא מחייבי כריתות כדפי' בהחולץ (לעיל דף מט): .

כל ביאה שאין בה פירצה. קטנה אתיא לכלל פירצה לכשתתגדל ולא ממעט אלא היכא דלא אתיא לעולם לכלל פירצה: **אין** בתולה אלא נערה. קשה דלהאי תנא אמאי איצטריך בשום מקום לכתוב נערה בתולה: **וכן** הוא אומר והנערה טובת מראה מאד. תימה דהכא משמע דרבקה נערה היתה ובסדר עולם (פ"א) תניא בהדיא שהיתה בת שלש כשנשאה יצחק ואי אפשר להגיה דהא תניא התם יצחק אבינו כשנעקד על גבי המזבח היה בן שבעה ושלושים שנה ובו בפרק נולדה רבקה וכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה וגו' נמצאת שהיתה בת ג' וה"ר שמואל חסיד משפיר"א הוכיח שהיתה בת י"ד מדתניא בספרי ו' זוגות שנותיהן שוות וקחשיב קהת ורבקה וקהת חיה קל"ג כדכתיב בקרא ואם היתה בת י"ד כשנשאה אז החשבון מכוון דכשנולד יעקב היתה בת ל"ד ויעקב היה בן צ"ט כשמתה רבקה הרי קל"ג שהרי כשנתברך היה בן ס"ג שאז מת ישמעאל וכל שנותיו של ישמעאל קל"ז כדכתיב וישמעאל (גדול מיצחק י"ד שנה ויצחק בן ס' שנה בלדת אותם אי"כ ישמעאל) בן ע"ד ונשאר מלידת יעקב עד סוף שני ישמעאל ס"ג וי"ד נטמן בבית עבר כדאמרינן במגילה (דף יז.). ועשרים שנה בבית לבן ושתי שנים בדרך ואז מתה רבקה כדדרשינן (מדרש רבה קהלת פ"ב) אלון בכות שתי בכיות של רבקה ומניקתה הרי צ"ט וצריך לומר דמדרשות חלוקים זה על זה: **פנוי** הבא על הפנויה כו'. לאו דוקא נקט פנוי דכ"ש נשוי שמזנה על אשתו דחשובה זונה: **לא** יבטל אדם מפריה ורביה. אע"ג דמרישא שמעינן לה דקתני כהן הדיוט לא ישא אילוניית ולא דוקא כהן כדאמרינן לעיל מ"מ איצטריך הכא להנך דיוקי דגמרא או משום פלוגתא דבית שמאי ובית הלל הדר תני לה: **מאשה** לא בטיל. פירש בקונטרס מדלא קתני לא יבטל מאשה: **א"ד** מאשה בטיל. להאי לישנא דייק מדלא קתני לא ישא אדם אשה שאינה בת בניס אלא אם כן יש לו בניס: **נפקא** מינה למכור ספר תורה בשביל בניס. כלומר להאי מילתא נמי נפקא מינה ול"ג למאי נפקא מינה דהא טובא נפקא מינה כדקאמר בהדיא אין לו בניס נושא אשה בת בניס יש לו בניס נושא אשה דלאו בת בניס ועוד אר"י דמצי למימר דאפילו יש לו בניס לעולם מצוה לישא בת בניס אלא מודו היכא דצריך למכור ספר תורה בשביל בת בניס כיון דיש לו בניס לא ימכור מאחר שמוצא שאינה בת בניס ולא יצטרך למכור:

מדעתיה הוא דעבד. אע"ג דק"ו קאמר אין זה ק"ו גמור דאטו מפני שצוה פעם אחד לבטל יבטל לעולם פרו ורבו אי נמי דוקא אז אמר לבטל משום עשרת הדברות: **וקבע** להם זמן. וא"ת אדרבה משום דקבע להם זמן וידבר עמהם בודאי יש לפרוש יותר מעל הספק ויש לומר. דהכא פ"י וקבע להם זמן (. משה) שלשה ימים ולא היו צריכים לפרוש אלא יום אחד משום קרי אלא דמשום ספק פליטה הוזקקו לפרוש שלשה ימים ק"ו אני שלא קבע לי זמן ויש ספק שיתיחד הדבור בשעת תשמיש או ביום תשמיש: **דכתיב** אמור להם. וא"ת ומנלן שפירש מדעתו והלא משעה שנאסר במתן תורה עם ישראל שוב לא הותר לו כדכתיב ואתה פה עמוד עמדי ויש לומר דאי לאו דפירש מדעתו למה כעסו עליו אהרן ומרים אלא ודאי כששמע מפי הגבורה אל תגשו אל אשה נשא ק"ו בעצמו וגלה לה דעתו ועשה לה אהל בפני עצמו או נתן לה גט ולפיכך כעסו עליו וא"ת ולמה המתינו כל כך שלא כעסו עליו אלא בחצרות שהוא זמן גדול אחר מתן תורה וי"ל שלא נתגלה להם אלא באותה שעה כדתניא בסיפרי שבשעה שאמר הקב"ה למשה ליקח ע' זקנים מישראל אמרה מרים אשרי נשותיהן של אלו שנתבקשו לגדולה אמרה צפורה אוי להן לנשותיהן של אלו שמיום שדברה השכינה עם אחיך פירש ממני וא"ת ולמה כעסו עליו מאחר שהסכים לו המקום וי"ל משום דאמרינן (במכות דף י:): בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו וסייעוהו בבא לטהר: **התורה** כולה וישראל מומרים כו'. אין זה ק"ו. גמור דשאני פסח משום דקדשים אבל כל התורה כולה אדרבה יש לו ללמדם ולהחזירם בתשובה: **אף** היום לילו עמו. אין זו דרשה גמורה דהיום משמע היום ממש: **רבי** יוחנן אמר קיים פריה ורביה. אע"ג דלענין כמה דברים אמרינן (לעיל כב.) גר שנתגייר כקטן שנולד דמי מכל מקום מסתברא ליה לר' יוחנן הכא כיון דבנכריותו קיים דזרעו מיוחס אחריו באותה שעה מפטר נמי כשנתגייר: **בני** פריה ורביה נינהו. וא"ת דבפ' ד' מיתות (סנהד' נט: ושם) משמע דבני נח לא מיפקדו אפריה ורביה וי"ל דהכא לאו בני חיוב אפריה ורביה קאמר אלא כלומר שבניהם נקראים על שמם כדאמרינן בסמוך: **דלאו** בני נחלה נינהו. כלומר נחלת בכורה אבל עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יז:): **הכל** מודים בעבד שאין לו חייס כו'. ואם נשתחרר לא קיים פריה ורביה וא"ת הא דאמרינן

גבי חציו עבד וחציו בן חורין לישא שפחה אינו יכול משמע דאם היה יכול לישא שפחה הוה סגי ליה בהכי ואמאי והא לא. מיפקד אפריה ורביה ולא מיפטר בהכי ויש לומר דאם היה יכול לישא שפחה לא הוה כפינן לרבו לשחררו כיון דשבת מיהא היה יכול לקיים אף על גב דפריה ורביה לא מקיים בהכי ואף על גב דלעיל משמע דפריה ורביה תלי בשבת דקאמר רבא מאי טעמא דרבי נתן אליבא דבית הלל לא תהו בראה לשבת יצרה והא עבד ליה שבת מכל מקום לא הוה כפינן לרבו כיון דיכול לקיים כל דהו :

ב

-

סב

דף

וכל שכן ברא לברתא. אע"ג דאמרינן לעיל אין שני זכרים חשובים כבן ובת הכא שבא מכח מי שפטרנו מפריה ורביה פשיטא דקאי שפיר הבן במקום הבת: **חייב** אדם לפקוד את אשתו. אומר ר"ת דפקידה זו אינו תשמיש אלא כשהוא רוצה לצאת בדרך אם הוא רחוק ממנה לא יצא לדרך אא"כ ישוב אליה ויפקדנה או בתשמיש או בשאר דברים וידבר על לבה ופריך מהתם נפקא ליה מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה כשיוצא לדרך ומסתמא כיון שמתאוה לו יש לו לפוקדה דהמכבד אשתו עליו הכתוב אומר אז תקרא וגו' ומשני אמר רב יוסף לא נצרכה אלא לאשתו נדה ה"ג בכל הספרים ישנים והכי פי' דחד קרא אתא דאפילו באשתו נדה יש לו לפוקדה וכמה עונה אע"פ שאסור לשמש מ"מ שמחה ותענוג הוא לה הואיל ורוצה לצאת בדרך והכי אמרי' בריש הדר (עירובין סג: ושם) הישן בקילעא שאיש ואשתו ישנים שם עליו הכתוב אומר נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה ואמר רב יוסף התם ואפילו אשתו נדה ומה שהגיהו בספרים לא נצרכה אלא סמוך לוסתה אין נראה כלל דהגיהו כן לפי שרוצין לפרש דפקידה היינו תשמיש ובשבעות (דף יח: ושם) מוכיח דסמוך לוסתה מדאורייתא מוהזרתם את בני ישראל וגו' ועוד דמוקי לה ביוצא לדבר הרשות וא"כ אפילו למאן דאמר (נדה דף טו.) ווסתות דרבנן אם כן סמוך לווסתה נמי דרבנן מכל מקום למה יהא מותר ביוצא לדבר הרשות: **סמוך** לפירקן. אבניו נמי קאי כדאמרי' בהנשרפין (סנהד' דף עו: ושם) ואע"ג דקטן לא תקינו ליה רבנן נשואין כדאמרינן לקמן בפרק אלמנה (דף סח.) מ"ר להכי תקינו ליה נשואין דלא הויא בעילתו בעילת

זנות : והנושא את בת אחותו. פירש רשב"ם דה"ה בת אחיו אבל אחותו נקט לפי שמשדלתו בדברים ושכיח שנושא בתה ור"ת אומר דדוקא נקט בת אחותו לפי שהיא בת מזלו כדאמרי'. רוב בניס דומין לאחי האם :

א

-

סג

דף

המלוה סלע לעני בשעת דחקו. מקשה ר"ת דבפ"ק דחגיגה (דף ה. ושם) אמר ומצאוהו צרות רבות ורעות זה הממציא מעות לעני בשעת דחקו ואומר ר"ת דהתם מיירי ששואל ממנו המושל מס וזקוק למכור ביתו או שדהו על כך וזה ממציא לו מעות ואם לא היה מוצא למכור היו מקילין מעליו והיינו צרות רבות שצריך למכור בזול ומפסיד הכל ומסיק עלה דהיינו דאמרי אינשי זוזא לעללא לא שכיח כלו' לקנות תבואה אין ממציאין לו מעות לתליתא שכיח כשדוחקין אותו למכור כמו תליוהו וזבין (ב"ב דף מז :) ורש"י פירש שם בענין אחר : **אפילו** ספינות הבאות מגליא לאספמיא. מכל דריש שבא לרבות אפילו הנך שאין עומדים אלא מעט בארץ : **שאין** לך אומנות פחותה כו'. אף על גב דרבי אלעזר גופיה קאמר לעיל כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם צריך לומר קרקע לבנות עליו שידור בו וגם לצורך מזונותיו כדאמר רב פפא בסמוך זרע ולא תזבון והכא מיירי באדם שעיקר אומנותו בקרקע : **זבין** ולא תיזול. פי' בקונטרס לשון דלות כלומר מכור כלי תשמישך קודם שתעני וקשה דמאי שנא דנקט ביסתרקי טפי משאר מילי ונראה לר"ת כפירוש ר"ח דתיזול ענין אריגה כמו סתר זוללי בשוקא (חולין ס.). כלומר קנה בגדים ולא תארוג כי יותר תרויח בקנין מבאריגה אבל גלימא טוב לארוג דאימור לא מיתרמי ליה כרצונו :

ב

-

סג

דף

צרתה בצדה. רבא לטעמיה דאמר בסוף פירקין (לקמן סה.). נושא אדם

כמה נשים על אשתו: **שיתקיים** ע"י אחרים. אע"ג דמשמע בפרק אע"פ (כתובות דף סג. ושם) שנשא בתו של ר"ע דקאמר התם ברתיה של ר"ע עבדא ליה לבן עזאי הכי הא אמר בפ"ק דסוטה (דף ד:): דנשא וגירש:

א

-

סד

דף

יוציא ויתן כתובה. בסוף המדיר (כתובות עז. ושם) איכא פלוגתא דאמוראי כשנשא אשה ושהה עמה עשר שנים אם כופין אותו להוציא אם לאו וקשה דלמ"ד אין כופין תקשי ליה מהכא דקתני יוציא ולשון יוציא משמע בכפיה כדמשמע התם דאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ופריך עליה שמואל עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון ונראה דלא משמע יוציא לכפיה אלא היכא שעושה לאשה שלא כדין אבל הכא שאינו אלא משום דאינו רשאי לבטל מפריה ורביה לא משמע לשון כפיה וכל הנהו דהמדיר (גז"ש) דתנן בהו יוציא ויתן כתובה בכפיה קאמר כיון שמתנהג עמה שלא כדין ולעיל בהחולץ (דף לט.) נמי אמרי' כשאין רוצה לא לייבם ולא לחלוץ דחוזרין אצל גדול למיכפיה לפי שמתנהג עמה שלא כדין שאינו רוצה לא לכנוס ולא לפטור ונראה דכופין אותו בשוטים דאי במילי הא אמר בסוף המדיר (כתובות עז. ושם) דבדברים לא יוסר עבד ותימה דכי פריך בהמדיר למאן דאמר כופין בנשא אשה ושהה עמה עשר שנים דלתניי' בהדי אלו שכופין אותו להוציא תקשי ליה נמי מכל הנהו דתנן בהמדיר (ג"ז שם) וההיא דנערה שנתפתתה (שם מח.) דהאומר אי אפשי אלא אני בבגדי והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה וההוא . דסוף פירקין (לקמן דף סה.) דאמר ר' אמי הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה וי"ל דלא קתני הנך דאתייה כפייה דידהו על ידי פשיעת בעל אלא הנהו דאתיין ממילא כגון מוכה שחין ובעל פוליפוס והא דקתני מצרף ומקמץ ובורסי אע"פ שנעשו אחר שנשאו הנהו אינן מתכוונים להקניט ולצער את האשה ומיהו קשיא דליתני באה מחמת טענה דאמר בסוף פרקין (שם:): דכופין אותו להוציא אע"פ שאין פושע דמה יכול לעשות שהוא עקור ונראה לפרש דקתני סיפא בין שהיו עד שלא נישאו בין משנישאו בכולן אמר ר' מאיר יכולה היא שתאמר סבורה הייתי לקבל כו' והכא לא שייך למיתני בה סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ורובן מיתרצי בההיא שנויא ובירושלמי משמע דאין כופין . בהנהו דתנן

בהמדיר (כתובות עז). ור"ח הביאו בשילהי אע"פ (שם סג:) וזה לשונו בירושלמי דסוף אלמנה ניזונית תנינן גט המעושה בישראל כשר בעובדי כוכבים פסול אמר שמואל פסול ופוסל לכהונה ואמר שמואל אין מעשים אלא לפסולות. (אמר שמואל) והתנינן המדיר אשתו מלהנות כו' ומשני שמענו שמוציא שמענו שכופין בתמיה ש"מ דאין כופין אלא היכא דקתני כופין אבל היכא דאמור רבנן יוציא ולא פירשו כופין אומרים לו חייבוד רבנן להוציא ואם לא הוציא מותר לקרותו עבריינא אבל לכפותו בשוטים לא וגר"ח כדברי האומר איני זן ואיני מפרנס כופין אותו להוציא ויתן כתובה וההיא דהחולץ (לעיל לט.) דחוזרים אצל גדול למכפייה היינו טעמא דכופין לפי שמונעה מכל ענייני אישות בין תשמיש בין מזונות אבל משום תשמיש המטה לחודיה או משום מזונות לחודיהו אין כופין ומההוא עובדא דבי נשיאה בקיסרי דסוף פירקין (לקמן סה:) דקאמר רבי יוחנן יוציא ויתן כתובה דמשמע התם דכופין ליה אין ראייה דכופין כל היכא דקאמר יוציא דהתם לאו מימרא היא אלא כשבא מעשה לפניו צוה להם שיוציא משמע שאמר להם לכפותו וכל היכא דלא קאמר בהדיא כופין אין כופין שלא יהא גט מעושה בישראל שלא כדין ופסול: **יוציא** ויתן כתובה. נראה דבכל הנהו דתנן (כתובות עז.) שכופין אותו להוציא שנותן כתובה אע"פ שמגרש בעל כרחו מדפריך התם דליתני בהדייהו הך דשהה יי שנים וקאמר הכא דאית לה כתובה ומשמע נמי התם (שם) דהוה תני בהדייהו אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אי לאו משום דאורייתא לא קתני והנהו אית להו כתובה כדאמר ביש מותרות (לקמן פה.) ובאה מחמת טענה אמרינן לקמן (שם) דיש לה כתובה אע"פ שכופין אותו לגרש ורבינו גרשום כתב בתשובה דמוכת שחין אין לה כתובה ודקדק מדקתני גבי בורסי שנשא אשה יכולה שתאמר כסבורה הייתי לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל ואם היו כופין ליתן כתובה אם כן כל שעה תערים ותנשא ותאמר כן כדי לגבות כתובה לאלתר וי"ל דשמא אותה אין לה כתובה כיון שיכולה להערים אבל אחריני יש להם כתובה ובהדיא תני בתוספתא יוציא ויתן כתובה: **אע"פ** שאין ראייה לדבר. ראייה גמורה אינה דמשם אין ללמוד שיהא זקוק לגרש אשתו אפילו אם אי אפשר בלא גירושין ואדרבה ראוי ללמוד מכאן דאפי' את"ל בעלמא הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה היכא דשהה עמה יי שנים שרי להכניס צרתה כמו שמצינו באברהם אולי ירחמו מן השמים ויזכה עדיין ליבנות ממנה כמו שלבסוף זכה אברהם משרה: **ולילף** מיצחק. ואם תאמר יצחק נמי לא שהה יותר מי' לפי מה שפי' שלא היתה רבקה אלא בת ג' כשנשאה ועד שהיתה בת י"ב לא היתה ראויה להוליד

ויש לומר דמדרשים חלוקין כדפרישי לעיל. ועוד דמוכח בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין סט:) שדורות הראשונים היו ראויין להוליד הרבה קודם הזמן הזה: **אי הכי** אברהם נמי עקור היה. כדאמר לקמן אברהם ושרה טומטמים היו ואע"פ שמסתמא כבר נקרע כשנשא שרה הכא אליבא דרבי יהודה פריך דאמרינן בהערל (לקמן פא.) טומטום שנקרע אין מוליד ועוד דאפי' לרבנן נמי דפליגי עליה לא שכיח שיוליד:

דף - סד - ב

ימי שנותינו בהם שבעים שנה. אע"ג דהאי קרא בתפלת משה כתיב מסתמא דוד אמרו שמצינו שחי כך אבל משה מצינו שחי יותר: **בעי** מיניה מרב יוסף. אר"י דנראה ששאלו הלכה כרבי או כרשב"ג והשיבו דהלכה כשניהם: **דתנן** מי שלקה ושנה כו'. הקשה ה"ר משה דבהנשרפים (סנהדרין פא: ושם) מוקי לה אפילו כרשב"ג ועבירות מחזקות ואמר ר"י דאע"ג דאיכא תנא התם דאמר עבירות מחזקות מתוך לשון המשנה משמע ליה לרב יוסף דקסבר מלקיות מחזקות דנראה לו דוחק דלא נקט מי שלקה ושנה אלא לאשמועין דאיירי בעבירה שיש בה מלקות ואפי' את"ל דקסבר עבירות מחזקות שמא סבר רב יוסף דכיפה צריכה התראה:

דף - סה - א

ושור המועד. רבי לא פליג אקרא אלא כלומר התם מתקיימין דברי רשב"ג דלא מיתחזיק אלא בתלת זימני. **נישאת** למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה. משמע דמן השני יש לה כתובה וכן משמע בסמוך דקאמר נישאת לשלישי ולא היו לה בנים מהו דליתבעוה הנך קמאי משמע שהשני נתן לה כתובה ותימה לר"י דאמאי יש לה כתובה מן השני הא כיון דאסר לה לשלישי אי"כ סבר דבתרי זימני הויא חזקה וכ"ת משום דאמרה ליה

השתא הוא דכחשי ונסתחפה שדהו אם כן מאי קבעי נישאת לשלישי כו' מי מצי אמרי לה דאיגלאי מילתא דאת גרמת או דלמא מציא אמרה השתא הוא דכחשי הלא אע"ג דלא נישאת לשלישי אין לה כתובה מן השני אלא מטעם דמצי אמרה השתא הוא דכחשי ואר"י דלענין ממון מודה רבי דלא הוי חזקה עד דאיתחזיק בגי' זימני כדאשכחן בשור המועד דבשור המועד לא פליג כדפירשתי לעיל ומיהו תימה דהשתא לענין איסורא לא סמכינן ארוב נשים דחזיין לבנים משום דאיתרע רובא ע"י דאיתחזק בתרי זימני ולענין ממון סמכינן אהאי רובא אע"ג דאיתרע בתרי זימני ובעלמא. אמרי' איפכא דאזלינן בתר רובא לענין איסורא ולענין ממונא לא אזלינן: **תצא** בלא כתובה. לכאורה נראה דוקא בשהתה עם השלישי דומיא דנשאת לשלישי ולא היו לה בנים דבסמוך וטעמא דלענין ממון לא מחזקינן לה בעקרה עד דאיתחזק בתלת זימני וא"ת מן השלישי נמי לא תפסיד כתובה דתימא ליה השתא הוא דכחשי כמו שאומרת לראשון ולשני י"ל דטענה דהשתא הוא דכחשי לא מהני להוציא אלא לענין שלא תחזיר מה שגבתה מראשון ומשני אבל קשה דאי בשהה עמה י' שנים היכי קאמר בסמוך גבי נישאת לרביעי והיו לה בנים או דלמא מצי אמר לה אדעתא דהכי לא גרשתיך והא אע"ג שהיא בת בנים על כרחו הוא צריך לגרשה כיון דלא זכה ליבנות ממנה לכך נראה לר"י דלאלתר תצא שלא בכתובה ולא משום קנס דקנסוהו כמו בשניות לפי שנישאת באיסור מדקבעי בסמוך נישאת לרביעי והיו לה בנים מהו דתיתבעיה לשלישי ואי קנס הוא היכי תיתבע לשלישי אלא נראה לר"י דבשלא הכיר בה איירי ותצא שלא בכתובה משום דהוי מקח טעות ומ"מ כשיש לה בנים מן הרביעי חוזרת ותובעת לשלישי דאיגלאי מילתא דלאו מקח טעות הוא וכן מצא ר"י בהלכות דרב יהודאי גאון דבלא הכיר בה איירי אבל הכיר בה יש לה כתובה והא דקתני בתוספתא נישאת למי שאין לו בנים תצא שלא בכתובה מפני שנישואיה נישואי מינות נראה שהסופרים טעו וכתבו מינות במקום טעות דלא שייך כאן לשון מינות כלל: **אי** איהי שתקא אנן מי שתקינן. וא"ת דתנן בהשולח (גיטין מו': ושם) המוציא אשתו משום אילונית רבי יהודה אומר לא יחזיר כו' נשאת לאחר והיו לה בנים והיא תובעת כתובתה א"ר יהודה אומר לה שתיקותיך יפה מדבוריך והשתא תקשה התם אי היא שתקה אנן מי שתקינן וי"ל דהתם כיון דתקינן לרבי יהודה דלא יחזיר ליכא למיחש לקלקולא ורבנן אע"ג דיחזיר לא חיישינן התם לקלקולא כיון דלא חשיב לבדוק יפה בסימני אילונית גמר בדעתו לגרש בכל ענין ולהכי שתקינן וכי תובעת כתובתה מצי אמר לה אדעתא למיתב כתובה לא גירשתיך אבל

הכא דליכא תקנה דלא יחזיר פריך שפיר היכי שתקינן ואפיי רבנן דלא חיישי התם לקלקולא היינו דוקא בספק אילונית דכיון דלא חשש לבדוק יפה גמר לגרש בכל ענין אבל הכא אין בידו לבדוק ומוכיח הדבר שמשום בנים מוציאה שכבר נישאת לשנים ולא היו לה בנים איכא קילקולא ולהכי פריך לכי"ע אנן מי שתקינן ואתי נמי שפיר הא דמשמע בהשולח דלא מצי מקלקל לה אלא כשאמר לה משום שם רע ונדר ואילונית אני מוציאך והכא אע"ג דלא אמר לה משום עקרות אני מוציאך מצי מקלקל לה כדפיי ומשני דהכא לא שייך קילקולא דאמרינן השתא הוא דברייתא ובשעה שגירשה לא היתה ראויה אבל בשם רע ונדר ואילונית איכא קלקולא כשנתגלה לבסוף שהשם רע היה שקר ולא היתה אילונית גם מתחלה דאם היתה לא הוה בריאה לעולם ונדר נמי כיון שיכול להפר כאילו לא היה נדר ואם תאמר דבפ"ק דנדה (דף יב: ושם) אמר גבי אשה שאין לה וסת לא יחזיר אפיי הדר ואיתקן משום קלקולא והשתא והא אין יכול לקלקלה דאמר השתא הוא דברייתא כדאמריי הכא ואר"י דלא דמי דקלקול בנים אין רפואה מועלת כ"כ ולכך בשעה שגירשה לא היתה בת בנים דלא שכיח שתרפא לגמרי מגרש לה אבל קלקול דוסת שכיח להתרפאות ולא גמר ומגרש דיאמר אילו הייתי יודע שסם מועיל לה לא הייתי מגרשה וה"ר שלמה מדרי"ש תירץ דהתם יש לחוש שתקבע וסת כמו שהתחילה לקבוע סמוך לגירושין דליכא למימר השתא הוא דברייתא דהא איגלאי מילתא למפרע דבעוד שהיתה תחתיו איברייתא: **שבינו** לבינה היא נאמנת. תימה דבמאי איירי דאי בשהתה עשר שנים עמו למה לי טעמא דאין יורה כחץ אפילו יורה כחץ נמי יוציא ויתן כתובה לפי שלא זכה ליבנות ממנה ואי לא שהה ניחוש שמא עיניה נתנה באחר כמשנה אחרונה דסוף נדרים (דף צ:): דתנן בראשונה היו אומרים ג' נשים יוצאות ונוטלות כתובה השמים ביני לבינך פי' גלוי לשמים שאין יורה כחץ דהכי משמע התם בגמרא כו' חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא השמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה יבקשו שניהם רחמים או כמו שפרי"ח שיעשו סעודה ויתפייסו וכ"ת דהתם באינה באה מחמת טענה והכא בבאה מחמת טענה מ"מ ניחוש שמא נתנה עיניה באחר ועוד דהתם אם אין באה מחמת טענה מאי נפקא לה מיניה ובמשנה ראשונה למה אמרו יוציא ויתן כתובה וההיא דסוף שמעתין דכופין בבאה מחמת טענה ולא חיישיי שמא עיניה נתנה באחר איכא לאוקמא בידוע שהוא עקור או בשהתה עמו יי שנים ויש לו בנים מאשה אחרת דאי לאו דבאה מחמת טענה לא היו כופין משום ביטול פריה ורביה כיון דיש לו בנים והך דהכא ליכא לאוקמה בשהה יי שנים

ויש לו בנים ובאה מחמת טענה דא"כ אפי' יורה כחץ נמי כופין כיון דלא זכה ליבנות ממנה ומיהו י"ל קצת דכיון דיש לו בנים אין לתלות באונס שלו אלא אית לן למימר דאדרבה איהי היא דלא זכתה כדאמר לעיל ולכך צריכה טעם דיוורה כחץ ואע"פ שיש לו בנים מאשה אחרת שמא אח"כ נתקלקל ויש להאמינה דמוכח מילתא דשהה י' שנים ולא ילדה ומה שלא אמרה מיד משום דעד י' שנים לא היינו חוששין לדבריה דהוה תלינן בעיניה נתנה באחר א"נ איכא לאוקמא בדלא שהה עמה י' שנים ובבאה מחמת טענה דכיון שיש לה טענה מעליא לא רצו להפסידה ואוקמוה אדין משנה ראשונה דלא חשו לעיניה נתנה באחר וההיא דנדרים באינה באה מחמת טענה ומ"מ למשנה ראשונה יוציא ויתן כתובה משום דשמא אין לה הנאת תשמיש כ"כ כשאין יורה כחץ או שטוענת שרוצה שיהא לה זכר דמי שאין לו בנים חשוב כמת והר"ר יצחק בן רבינו מאיר פירש דהכא אניסת לשלישי קאי דאמרו תצא בלא כתובה וקמ"ל דאי אמרה דאין יורה כחץ דנאמנת ולא תפסיד כתובתה ממנו דחזיא ליה כיון דאין ראוי לבנים וקשה לר"י דמתוך הלשון משמע דהוא אמר מינה והיא אמרה מיניה דמחמת שהיו יחד הרבה ולא הולידו מחמת כן באים לב"ד ועוד ק"ק דלמה אין לחוש שטוענת כן ומשקרת בשביל כתובה וה"ר שמואל ב"ר חיים פירש דהכא איירי כשהתה עם השלישי י' שנים וכרשב"ג דאמר בתלת זימני הויא חזקה דמסקנא דשמעתין כוותיה אתיא כדקאמר הוא אומר

דף - סה - ב

אפילה תרי והיא אמרה תלתא והשתא ניחא הא דקאמר הוא אומר מינה שהרי עכשיו הוחזקה בתלת זימני ויש לה להפסיד כתובתה והיא אמרה מיניה ומסיק דנאמנת ואם טוענת דאין יכול להזקק פסקו רבותינו דנאמנת אפילו למשנה אחרונה דדוקא כשטוענת שאין יורה כחץ חיישינן שמא משקרת לפי שבעלה לא ידע בה דמשקרת כדאמר ר"י בסוף נדרים (דף צא.) אבל במילתא דידע בה דמשקרא נאמנת מדרב המנונא לפי שאין האשה מעיזה פניה בפני בעלה: ולא קאמר פרו ורבו. אע"ג דלאדם הראשון קאמר פרו ורבו ההוא ברכה בעלמא ולא למצוה.: ואי סלקא דעתך דלא מיפקדא כתובה מאי עבידתה. משמע דאי מיפקדא ניחא דיש

לה כתובה ותימה דאי מפקדא א"כ מיענשא אפריה ורביה ואית לן למימר דאדרבה איהי היא דלא זכתה כדמוכח לעיל ותירץ ר"י בן ר' מאיר דהכא בידוע שהוא עקור אבל ק"ק אמאי פריך כתובה מאי עבידתה ולא פריך נמי אמאי יוציא: כי הא ודאי כפינן. פרי"ח דכל הנך דכופין מחמתה דוקא מנה ומאתים אית לה אבל תוספת לית לה דאדעתא למיפק לא אוסיף לה ודייק מהא דאמר בריש אע"פ (כתובות דף נד:) תנאי כתובה ככתובה נפקא מינה למורדת כו' ולא קאמר נפקא מינה לבאה מחמת טענה וכיוצא בה והא דלא קאמר נ"מ לשהה עמה עשר שנים שיש לה נמי תוספת דלא גרעה מאילונית דאמר בסוף אלמנה ניזונת (שם ד' קא.) דיש לה תוספת מילתא דפשיטא היא כיון דלא מחמתה כופין דמה היא יכולה אם ב"ד כופין אותו משום פריה ורביה ור"ת מפרש דלכל מילי הוי תנאי כתובה [ככתובה] וממאנת וחברותיה דאין להם כתובה אע"פ שיש להם תוספת התם משום דאיגלאי מילתא דלא נתקדשה מעולם ולא יתכן דלענין פרעתי לא הוי תנאי כתובה ככתובה דאכתובה לא אמר כלום ובתוספת נאמן לומר פרעתי כדמוכח בעובדא דשבתאי בריה דרבי מרינוס (ב"מ יז.) ויש לדחות דהתם לא הוסיף חתן עצמו כ"א שבתאי אביו ולא חשיב כשאר תוספת ואין להאריך כאן כן מצאתי בתשובה אחת שפסק ריצב"א על אשה שהיתה טוענת על בעלה כי אין לאיש גבורתו והאיש היה טוען כי היה לו גבורת אנשים אך היא בועטת וגורמת שאין יכול לבעול דלא מהימנא מדרב המנונא כיון שהיתה תובעת כתובה והיכא שהודה הבעל שאין יכול לבעול פסק דצריך ליתן גט וכתובה אפילו אינה באה מחמת טענה כיון דאין יכול כלל לקיים לה עונה ודוקא מנה ומאתים אבל תוספת לא יתן דהא בנכנסה לחופה ולא נבעלה עמד בתיקו בריש אע"פ (כתובות דף נו.) ושם) דשמא לא כתב אלא ע"מ חיבת ביאה ולרב האי גאון דכל תיקו חולקין שייך כאן דין חולקין אבל נדוניתה שהכניסה לו יחזיר הכל מה שידעו שהכניסה לו אבל מה שכותבין נדוניא גדולה לכבוד הכלה נראה לו דהוי כעין תוספת ומיהו אם יכול להתקשות ויש כאן לכל הפחות הכנסת עטרה אבל אין לו כח למרק על זה נראה לו דיש תוספת דיש כאן חיבת ביאה בהכנסת עטרה ואם אין יכול לבעול מחמת שרחמה צר כתב דאם המתין ג' שנים דימתין עוד שנה ואף על הקשוי כתב שאין לה למהר לסתור בנינה כי רחמי שדי מרובים ומטעם דפסק ר"ח דאין תוספת בבאה מחמת טענה משום דאדעתא למיפק לא כתב לה זה הטעם אין שייך באין יכול לבעול דמידע ידיע דנישאת לו מתחילה לכך:

פרק שביעי - אלמנה לכהן גדול

אלמנה לכהן גדול: עבדי מלוג לא יאכלו. אפילו למי"ד (גיטין דף מז:): קנין פירות כקנין הגוף דמי לא חשיב בהכי קנין כספו כיון שאין הגוף שלו כמו שאין יוצאין בשן ועין לאיש אפילו למי"ד קנין פירות כקנין הגוף דמי כדאמר בהחובל (ב"ק דף פט: ושם) וקצת יש להביא ראיה דבתרומה אזלינן בתר קנין הגוף דבריש פרק בתרא דכריתות (דף כד:): אמר גבי המפקיר עבדו יצא לחירות דמעוכב גט שחרור אוכל בתרומה אע"פ שאין לרב פירות אלא הגוף ואפילו למי"ד קנין פירות כקנין הגוף דמי אתיא. מנין לכהן כו'. ממתניתין דקתני בסיפא בת ישראל שניסת לכהן דעבדי מלוג שלה אוכלין לא בעי למפרך דה"א דאכלי מכח האשה עצמה שאוכלת ולא מכח הבעל משום קנינו שקנה קנין להכי פריך מברייתא דקתני קנינו שקנה קנין אוכל וא"כ אפילו אינה אוכלת יש להם לאכול: **לכהן** שנשא אשה כו'. ה"ה שאירס אלא נקט נשא משום דארוסה מדרבנן לא אכלה משום דעולא (כתובות דף נז:): או משום סמפון: **שנאמר** וכהן כי יקנה נפש. והא דדרשינן לעיל בפי' הבא על יבמתו (דף נז:). פצוע דכא כהן שנשא בת גרים היינו מנפש יתירא: **ועבדיו** שקנו עבדים. אפילו לרבי מאיר דאמר (בקדושין דף כג:): אין קנין לעבד בלא רבו אפילו ע"מ שיצא בו לחירות משכחת לה עבדים שקנו עבדים במפקיר עבדו דאוכל בתרומה כדאמרינן בפרק בתרא דכריתות (ד' כד:): **גזירה** שמא תאכיל לאחר מיתה. ובעבדי צאן ברזל לא שייך למגזר אפי' למי"ד (בסמוך) הדין עמה דכל זמן שלא גבתה אותם בב"ד אוכלין מכחו ואחר שגבתה ושמו לה בב"ד הרי כאילו קנתה עבדים לאחר מיתת בעלה: **אלא** מעתה בת ישראל שניסת לכהן לא תאכיל שמא כו'. תימה דלא דמי דהתם ליכא למיטעי דהא בחיי הבעל היתה אוכלת בעצמה ועכשיו אינה אוכלת אבל כאן אם יאכלו עבדים בחיי הבעל אע"פ שבעצמה אינה אוכלת איכא למגזר שמא

תאכיל גם לאחר מיתה ואית ספרים דגרסי בת ישראל שניסת לכהן לא
תאכל ופריך דהיא עצמה לא תאכל שמא תאכל אחר מיתה ולספרים
דגרסי נמי לא תאכיל איכא למימר דאכולי מילתא פריך שלא תאכל ולא
תאכיל אלא דנקט לא תאכיל משום דניחא ליה לאקשווי מעבדים
אעבדים :

ב

-

סו

דף

כרשיני תרומה. אר"י דעיקרם קיימי למאכל בהמה דאם היו עיקרם
לאדם היה אסור ליתנם לבהמה משום הפסד תרומה ומ"מ חזו לאדם
דאי לא חזו כלל לאדם פטורין מתרומה ומעשר כדאמר בריש כלל גדול
(שבת דף סח. ושם) : **לא** יאכילנה כרשיני תרומה. והא דתנן (עירובין דף
כו.) מערבין לישראל בתרומה דשרי בהנאה אר"ת דהיינו דוקא הנאה
שאין של כילוי אבל הנאה של כילוי כגון להאכיל לבהמתו אסור וכן
להדליקה ולהסיקה תחת תבשילו כדתנן במסכת תרומות (פ"א מ"י)
מדליקין בשמן של תרומה במבואות האפילות ע"ג כהן ברשות כהן פי'
כשיש שם כהן שצריך לאותה אורה דנר לאחד נר למאה אבל לא ברשות
ישראל והא דאמר בכל שעה (פסחים דף לד.) אבא שאול גבל של בית רבי
הוה והיה מחמם חמין. בשמן של תרומה שנטמאה אמר ר"ת דהיינו
לכהנים שבבית רבי וטעמא דלא אסור אלא הנאה של כילוי מפרש ר"י
משום דדרשינן בפי' במה מדליקין (שבת דף כו. ושם) גבי אין מדליקין
בטבל טמא את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת
תרומה טמאה ואחת תרומה טהורה מה תרומה טהורה אין לך בה אלא
משעת הרמה ואילך פירוש עיקר הנאתה דהיינו אכילה אף תרומה טמאה
אין לך בה עיקר הנאה דהיינו הדלקה אלא משעת הרמה ואילך ומהכא
יליף דאין מדליקין בטבל טמא ובטבל טהור נמי משמע גבי עובדא דרבי
פנחס בן יאיר (חולין דף ז.) דאסור הנאה של כלוי היינו משום דהדר
ילפינן תרומה טהורה מטמאה ולא כמו שפירש שם בקונטרס דכ"ש
בטבל טהור דכל שכן לא הוי דטהור מטמא הוא דילפינן וכי היכי דילפינן
לאסור טבל בהנאה של כילוי הכי נמי ילפינן לאסור זו בתרומה דמשעת
הרמה לא הותרה אלא לכהנים ולא לישראל. : **ישראל** ששכר פרה מכהן
שמאכילה כרשיני תרומה אע"פ שמזונותיה עליו. אר"י היינו משום

דבהמה האוכלת היא קנין כספו של כהן וישראל אין נהנה אלא הדמים והרי הוא כמוכר תרומה לכהן והדמים שלו אבל כהן ששכר פרה מישראל לא יאכילנה דלאו קנין כספו דכהן הוא דשכירות לא קניא: **דמחייב** בגניבה ואבדה כו'. כאן משמע דהלכתא כמ"ד דשוכר בנושא שכר דמי בהאומנים (ב"מ דף פ:) וכן הלכה כדמשמע בריש המפקיד (שם דף לו.). גבי שוכר ושואל פעמים ששניהם באשם כו' ובפרק השואל (שם דף צו.). גבי ההוא דאגר כודני לבי חוזאי: **אבל** כהן ששם פרה מישראל. פירש בקונטרס כששכרה הימנו התנה להחזיר לו דמים אלו אם תכחש או תאנס או יוזלו הפרות ואר"י דאסור לעשות כן משום ריבית כדמוכח בפרק איזהו נשך (שם דף סד:) אלא איירי בשואל: **עבדי צאן ברזל** יוצאין בשן ועין. תימה לר"י מה ראייה מייתי מהכא לרבי אמי דהא רב יהודה נמי מודה דיוצאין בשן ועין לאיש דחשיב כעבדו כי היכי דחשיב כספו לענין תרומה דתנן עבדי צאן ברזל יאכלו בתרומה דתרומה ושן ועין ענין אחד הוא כדפי' במתני' ועוד הקשה הר' משה כהן דמי לא מודה רב יהודה דמיחסרי גוביינא וא"כ ברשותיה קיימי ושחרור מפקיע מידי שעבוד כדאמר לקמן גבי איצטלא דמילתא דפרסוה אמיתנא דאפי' לרב יהודה מפקיעין מידי שיעבוד דאפי' שחרור דשן ועין דממילא אמרינן בהחובל (ב"ק דף פט: ושם) דמפקיע מידי שיעבוד ואין לומר דרבה ורב יוסף דדייקי מהכא תניא כוותיה דרבי אמי לית להו דרבא דאמר שיחרור מפקיע מידי שיעבוד דהא ממתני' דהשולח (גיטין דף מ: ושם) דייק לה ואין לומר לית להו ההוא טעמא דלקמן כיון דמיחסרי גוביינא ברשותיה קיימי דהא רבא אית ליה ההוא טעמא בסמוך ואפי' קאמר רבא לרב נחמן והא תניא כוותיה דרבי אמי ותירץ ה"ר שמואל בר' חיים מוורדי"ש דדייק מאבל לא לאשה ומחיים לא איצטריך דפשיטא אלא לאחר מיתה קאמר דאין יוצאין לאשה משום דהדין עמו: **הבעל** מוציא מיד הלקוחות. פי' בקונטרס דאפילו מתה היא מוציא הוא מיד הלקוחות משמע מתוך פירושו דכל זמן שהאשה חיה אין הבעל יכול להוציאם כשמכר הוא עצמו אלא כשמתה האשה דאז יורש כחה והיא היתה יכולה למחות בחיים ותימה הוא דכיון שהמכירה קיימת כל זמן שהאשה שותקת למה תוכל לבטל מכירתו במחאתה על חנם דמחיים אין לה בהם כלום ועוד דאפילו אם האשה תוכל להוציא מחיים נראה דאין הבעל יכול להוציא אחר מיתה ולא אמרינן דבמקום אשתו קאי כיון שמכר בעצמו כדמשמע בפרק מי שהיה נשוי (כתובות דף צא:) גבי ההוא גברא דזבין כתובתה דאימיה בטובת הנאה אמר אי אתיא אם ומערערה לא מפצינא לך שכיבא אימיה אתא איהו וקא מערער סבר רמי בר חמא איהו במקום אימיה קאי א"ל

רבא נהי דאחריות דאימיה לא קביל עילויה אחריות דידיה קביל עילויה ונראה כפר"ח דאין המקח קיים כלל אפי' שעה אחת דתקון רבנן שלא תהא אשה צריכה לטרוח ולחזר להוציא מיד הלקוחות אחר מיתת הבעל דלא דמי לאשה הטורפת מנכסים משועבדים לכתובה דהתם הוא מכירה דשמא לא תהא אשה צריכה לטרוח שיפרעו לה כתובתה או תטרוף מבני חרי אבל היכא שאין יכולים לסלקה בשאר נכסים תקנו שהמקח בטל לאלתר :

א

-

סז

דף

פוסל ואין מאכיל. נראה לפרש שהעובר פוסל בעבדי אביו ואין מאכיל את אמו דתרוייהו אעבדים ליכא למימר פוסל בעבדי אביו ואין מאכיל בעבדי אביו דכיון דאשמועינן דפוסל היכי משכחת שיאכיל ובקונטרס פירש כולה מילתא אאמו ואע"ג דאעבדים קאי ה"ק שהעובר פוסל ואין מאכיל את אמו וה"ה לעבדיו דפוסל: **למאי** נפקא מינה לעובר במעי כהנת. אע"ג דע"כ דרשינן ההיא דרשא דילוד מאכיל דמהאי טעמא אמרינן לקמן דבת ישראל לכהן והניחה מעוברת דלא מאכיל דהתם לא שייך טעמא דעובר במעי זרה זר הוא דאפילו זר מאכיל את אמו ואפילו ממזר כדאמרינן לקמן (ד' סט:) מ"מ מיבעיא ליה לענין עבדים דאיכא למימר דוקא לענין אמו דכתב בה קרא ויליד ביתו הם יאכלו דמיניה דרשינן שמאכיל את אמו דרשינן ילוד מאכיל אבל עבדים שאוכלים מטעם קנין כספו לא קאמר קרא ילוד מאכיל שאינו ילוד לא: **היינו** דקאמר זו שמעתי כו'. ורבנן שהיו אומרים לו כן הו סברי דטעמא משום דילוד מאכיל: **אוכלין** בשביל כל המשפחה כולה. ה"מ למימר דטעמא דרבנן משום דלא סבירא להו דרשא דשאין ילוד אין מאכיל לגבי עבדים ולית להו נמי דעובר במעי זרה זר הוא אלא קבלה היתה בידו דטעמא משום דלא זכי בהו עובר וקצת תימה דהא מסתמא מעשה ידיהם עד שילוד הוא לעובר ולא לבני משפחה קשה לר"י דתנן בפרק יוצא דופן (נדח ד' מד.) דבן יום אחד פוסל מן התרומה ופריך בגמרא מאי איריא בן יום אחד אפי' עובר נמי ומשני רב ששת מתניתין בכהן שיש לו ב' נשים אחת גרושה ואחת שאינה גרושה ויש לו בנים משאינה גרושה ובן יום אחד מן הגרושה פוסל בעבדי אביו ולאפוקי מדרבי יוסי דאמר עובר נמי פוסל

קמ"ל בן יום אחד אין עובר לא והשתא למה ליה לאוקמי כשיש לו שתי נשים אפי' אין לו אלא אחת גרושה ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא דאוכלין בשביל כל המשפחה כולה לרבנן ואר"י דרב ששת לטעמיה דאית ליה במי שמת המזכה לעובר קנה ולא אכלי בשביל המשפחה ולהכי מוקי בשיש לו בנים משאינה גרושה ואין העובר שבמעו גרושה פוסל משום דלא חיישינן למיעוטא דסמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות והווי להו זכרים מיעוטא כדלקמן ולאפוקי מדר' יוסי דרבי יוסי חייש למיעוטא ואתי שפיר דבפרק מי שמת (ב"ב קמב. ושם) פריך למ"ד המזכה לעובר קנה מדתנן ביוצא דופן (נדה דף מד. ושם) בן יום אחד נוחל ומנחיל אבל עובר לא ולא פריך מרישא דבן יום אחד פוסל דאיכא לאוקמא בשתי נשים כו': זו וסבירא ליה. אע"ג דשמואל פסיק באע"פ (כתובות דף נט.) כרבי יוחנן הסנדלר דאין אדם מקנה דשלב"ל שמואל חשיב עובר כבא לעולם:

ב

-

סז

דף

אין חוששין למיעוטא כו'. הקשה הר"ר שמואל בר' חיים הא כי הוי נמי נפל פסיל כדמוכח בפ' מי שמת (ב"ב דף קמב. ושם) דלמאן דאמר המזכה לעובר קנה זוכה העובר בנכסי אביו עד שתפיל האשה דתניא (שם) גבי גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו ושמעו שאשתו מעוברת והחזירו ואחר כך שמעו שהפילה והחזיקו החזיק בשניה זכה בראשונה לא זכה ואר"י דהכא יש להסתפק שמא כבר הוא נפל וא"ת דהכא חייש רבי יוסי למיעוטא ובפ' מצות חליצה (לקמן דף קה:) קאמר דקטנה חולצת ואמאי הא אין עולה לייבום כיון דחייש למיעוטא דחיישינן שמא תמצא אילונית וכיון דאין עולה לייבום אין עולה לחליצה וי"ל דחשיב עולה לייבום כיון דאם יבא אליהו ויאמר דאינה אילונית היתה יכולה להתייבם ולא דמיא לחולצת תוך ג' חדשים דאפי' יבא אליהו ויאמר דלא מיעברא לא משגחינן ביה וא"ת דבפ"ק דכתובות (דף יד:) לא חייש ר' יוסי למיעוטא בתינוקת שנאנסה ואר"י דברובא דאיתיה קמן כ"ע מודו דלא חיישינן למיעוטא ומיהו צ"ע בריש המוכר פירות (ב"ב דף צג:) דאזיל רבי יוסי בתר רובא דזריעה להוציא ממון ואייתי מינה ראיא לרב דאמר הולכין בממון אחר הרוב אלמא לא חייש רבי יוסי למיעוט לענין ממונא וכל שכן

לענין איסורא ויש לחלק: **יתומים** שבאו לחלוק כו'. מפורש בהשולח (גיטין דף לד.): **מועטים** עסקינן. אע"ג דפסקינן בפ' נערה בכתובות (דף נא.) דמזון האשה והבנות ממקרקעי ולא ממטלטלי סוגיא דהכא סברא דעבדא כמקרקעי דמי כרבי אלעזר דאמר בפ"ק דב"ק (דף יא: ושם) הלכה גובין מן העבדים ומיהו אין הלכה כן אלא כרב נחמן דפליג עלי דקי"ל ככל הני שמעתתא דשלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא פרק יש נוחלין (ב"ב דף קכח.) דמסיק התם דשלח ליה אין גובין אבל אין לומר דחשיב עבדא כמטלטלי וסבר כרבי דאמר בפרק נערה (כתובות דף נא.) מזון האשה והבנות בין ממקרקעי בין ממטלטלי דא"כ בסמוך דפריך במאי אוקימתא בנכסים מועטים ודוחק לומר דסיפא אתא לנכסים מרובין ה"ל למימר דסבר לה ר"ש בן יוחאי כר"ש בן אלעזר דקי"ל (שם) כוותיה דמזוני מקרקעי ולא ממטלטלי: **שקדמו** ומכרו כו'. מלשון קדמו משמע דאיירי שקדמו למכור קודם שהחזיקו בהן בית דין לצורך בנות אבל אין נראה לר"י דא"כ הוה ליה לאוקמי כגון שכבר החזיקו בהן בנות ע"פ ב"ד אלא אין שום חזקה מועלת אלא קדמו קודם שיאכלו הבנות קאמר ומיהו אר"י דיש לדחות דמשמע ליה דבת אוכלת מיד אחר מיתת הבעל בלא החזקה על פי ב"ד: **מה** שמכרו מכרו. והדמים שלהם דאם לא כן בחזקת הבנות הן וכן משמע בסוטה (דף כא:) דחשיב ליה רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים מועטים: **קנין** כספו אמר רחמנא והאי קנין דאחיו הוא. אמר ר"ת דאסמכתא בעלמא הוא דמדאורייתא מיכל אכלה דהא למשנה ראשונה דפרק אף על פי (כתובות דף נו. ושם) היכא דאכלה בחיי הבעל אכלה נמי בחזקת היבם ודייק ר"ת מדקתני התם ואפילו כולם בפני הבעל חסר יום אחד משמע הא כולן בפני הבעל אוכלת ועוד דתניא בתוספתא (דכתובות פ"ה) זו משנה ראשונה אבל רבותינו אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה ולא היבמה עד שתיבעל משמע דלמשנה ראשונה אוכלת ובירושלמי דפרק אע"פ הגיע זמן ולא נישאו או שמתו בעליהן אוכלות משלו ואוכלות בתרומה והיינו בלא ביאה דאי אחר ביאה פשיטא דאשתו גמורה היא והיינו טעמא דמשנה

ראשונה דאינה אוכלת היכא דלא אכלה משום דאין חייב במזונותיה אלא היכא דעמד בדין וברח כדאמרינן בהחולץ (לעיל דף מא : ושם) ולא מייחד לה דוכתא ומשום סימפון נמי איכא למיחש דשמא יש סימפון ולא היתה אשתו מעולם כיון שלא הגיע זמן בחיי הבעל ולא ברח ואין להקשות לעולא דאמר (כתובות דף נו :) טעמא משום שמא תשקה כי אכלה בחיי הבעל נמי לא תיכול כיון דאין יבם חייב במזונותיה לא מייחד לה דוכתא דאיכא למימר כיון דזכתה זכתה אבל קשה דא"כ מאי פריך בפרק אע"פ (שם דף נו : ושם) אלא מעתה לקיט כהן בבית ישראל לא יאכל בתרומה שאני לקיט דכבר אכל כל ימי חייו וי"ל דכיון דהגיע זמן וייחד לה דוכתא בבית אביה שוב אינה זזה משם ולא דמיא ללקיט כהן בבית ישראל וא"ת ומאחר דאכלה מדאורייתא מפני מה אסרוה למשנה אחרונה עד שתבעל אפילו נפלה מן הנשואין הא ליכא למיחש תו לסימפון ויש לומר דכיון דאסורה ארוסה בהגעת זמן למשנה אחרונה אסרו נמי יבמה משום דמיחלפא בה ששתיהן זמן כניסתן לאלתר ומיהו הא דדרשינן לעיל (דף סו.) בת ישראל לכהן דאכלה בתרומה מקנין כספו דרשא גמורה היא דהא לעיל (דף נו.) דרשינן מהתם פצוע דכא כהן שנשא בת גרים שמאכילה בתרומה ואע"ג דבפ"ק דקדושין (ד' י : ושם) מיייתי לה מק"ו דבן בג בג ונשואה דריש בספרי מכל טהור בביתך ואית דמפיק לה מאתם וביתכם ההיא דספרי אסמכתא הוא וכמה דרשות יש בגמרא שדורש בתורת כהנים ובספרי מפסוקים אחרים ומיהו לא יתיישב הא דמיייתי הך אסמכתא דהאי קנין דאחיו הוא התם בפרק אע"פ (כתובות דף נח. ושם.) דמיייתי לה על משנה ראשונה דקתני היבם אין מאכיל לפי מה שפירשנו דהיינו דוקא היכא דלא אכלה דמהך דרשא אפי' אכלה בחיי הבעל לא תאכל בחיי היבם ואמר רבינו תם דהתם ה"פ קנין כספו אמר רחמנא שאוכלת בתרומה ורבנן הוא דתקון משנים עשר חדש ולהלן דאוכלת והאי קנין דאחיו הוא ולא תקון רבנן שתאכל מחמת היבם אלא עד שתבעל אם לא שכבר אכלה בחיי הבעל : אי בת כהן לישראל היא פסיל לה דהא קניה בהא הויה. מתוך הלשון משמע דמקרא דמכי תהיה לאיש זר נפקא כדפירש בקונטרס ומיהו לקמן מפיק לה מושבה אל בית אביה מכלל דמעיקרא לא אכלה וכי תהיה לאיש זר מוקמינן לנבעלה לפסול לה פסלה והכא הך דרשא הפשוטה נקט דאי לאו דנפקא לן מושבה הוה מוקמינן לאירוסין דפסלי וכן דרך הגמרא בכמה מקומות. ועוד אמר ר"י דמשום דמהאי קרא דכי תהיה דרשינן נמי דאינה חוזרת בהויה דאירוסין לחזה ושוק להכי נקטיה נמי הכא : **קניא** ליה. לאו דוקא אלא כלומר זקוקה לו דביאת בן תשע לא הוי אלא כמאמר בעלמא ובפרק

קמא דקדושין (דף יט.) ממעטין ליה דלא קניא מקרא דאשת איש פרט לאשת קטן ויש ספרים דגרסי חזיא ליה והכי פירושו כיון דמדאורייתא זקוקה וביאתו ביאה ולא בעינן כוונה ביבמה קס"ד דקני לה מדאורייתא ולוכיל קא משמע לן דלא משום דלא קני לה: **רישא** פסולי כהונה סיפא פסולי קהל. וכן גירסת ר"ח ולא כספרים דגרסי איפכא דהא קתני סיפא ואם אינו ראוי לבא בישראל וא"ת וכיון דתנא רישא פסול כהונה למה לי למיתני בסיפא פסול קהל דכ"ש הוא ויש לומר דתנא סיפא לגלויי ארישא שלא תאמר רישא פסולי קהל דוקא ואם תאמר וספק בן טי היאך פוסל בביאתו נוקמיה אחזקה קמייתא דהוה פחות מבן תשעה ונוקי איתתא בחזקת כשרות ומיהו לכהונה ניחא דלא אזלינן בתר חזקה ליוחסין כדקאמר רבי יהושע בפרק קמא דכתובות (דף יג.) לא מפיה אנו חיינן אלא היא בחזקת בעולה לנתין וממזר ואפ"י ברוב כשרים אצלה כדאמר התם ולא מוקמינן לה אחזקה ואפילו לרבן גמליאל ורבי אליעזר דמכשרי היינו משום דאמרה לכשר נבעלתי אבל הכא דלא ידעה אם הוא בן תשעה לא אבל לתרומה קשיא אמאי לא מוקמינן להו אחזקה דאפילו לענין תרומה איירי כמו לענין. עבדים ולתרומה מוקמינן אחזקה דהא בכתובות בפ"ב (דף כו. ושם) גבי מוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה הוא כו' ומוקי לה בתרי ותרי משמע דאי לאו משום זילותא דבי דינא הוה מסקי ליה לכולי עלמא והיינו לענין תרומה דאי לכהונה לא מסקינן ליה בתרי ותרי כדמוכח בקידושין בהאומר (דף סו.) גבי עובדא דינאי המלך ויש לומר דהכא כגון דהשתא דאתי קמן הוי ודאי בן תשעה אף על פי שהיה ספק כשבא עליה לא מוקמינן ליה אחזקה קמייתא אלא אזלינן בתר השתא שהוא ודאי בן תשעה דחזקה קמייתא איתרע ליה:

ב

-

סח

דף

לימא קרא היא בקדשים לא תאכל. פ"י דאי לתרומה לחודה אתא א"כ לימא קרא היא בקדשים דכולה פרשתא לתרומה קדריש ומדכתיב בתרומת הקדשים שמע מינה דלמורם מן הקדשים נמי אתא ואם תאמר ואימא דכוליה להכי אתא לומר שאין חוזרת לחזה ושוק ואמר רבינו יצחק דפשטא דקרא איירי בתרומה דאיירי בה בכל הפרשה: **רבי** עקיבא דדריש ווין. בסנהדרין פרק ארבע מיתות (דף נא.) (רבי) ישמעאל אחי בת

ובת אני דורש : **כמאן** כר' עקיבא דדריש ווין. הק' הר' משה מריגנשבור'ג
דמאן תנא דפליג עליה דר' עקיבא התם גבי בת ובת בפי' ארבע מיתות (שם
דף נא :) רבי ישמעאל והתם בההיא שמעתא גופא אמרינן ור' ישמעאל
האי בת ובת מאי דריש ביה לרבות בת בעלי מומין אלמא דר' ישמעאל
נמי דריש ווי ותירץ דה"פ כמאן כרבי עקיבא דדריש ווי דמוקי ויו דובת
לרבות נשואה ולא מצריך לרבות בת בעלי מומין והוא הדין דמרבה הכא
לויה וישראלית אבל רבי ישמעאל דמצריך התם לרבות בת בעלי מומין
כדקאמר לפי שמצינו שחילק הכתוב בין תמימים לבעלי מומין יכול
נחלוק בבנותיהן ה"נ יהא צריך כאן לרבות בת בעלי מומין ולא נוקמיה
לרבות לויה וישראלית וק"ק בסמוך דקאמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל
מנין לעובד כוכבים ועבד שבאו על כהנת לויה וישראלית כו' ומרבינן.
(ליה) לויה וישראלית מובת ופריך כמאן כרבי עקיבא דדריש ווי טפי הוה
ליה לאקשווי דר' ישמעאל אדר' ישמעאל דהיכי דריש מובת לויה
וישראלית והא איצטריך לבת בעלי מומין כדדריש התם ואר"י דלא נקט
הכא ר' עקיבא לאפוקי ר' ישמעאל דהא ר' ישמעאל נמי דריש ווי אלא
לאפוקי שאר תנאי דלא דרשי ווי בעלמא תדע דלא קאמר אפי' תימא רבי
ישמעאל אלא אפילו תימא רבנן ועוד יש לומר דר' ישמעאל לא דריש ווי
והא דקאמר בסנהדרין (שם :) ורבי ישמעאל האי בת ובת מאי עביד ליה
לא מסיק הכי אלא ליישב דרשא דרבי ישמעאל למאן דדריש ווי : **עובד**
כוכבים ועבד דלאו בני הויה נינהו לא ליפסלו. פירש בקונטרס דה"ה
דה"מ למימר נמי חייבי כריתות לא ליפסלו אלא נקט עובד כוכבים ועבד
משום דאיירי בהו לעיל דקתני כותי דהיינו עובד כוכבים ובמתני' (לקמן
דף סט :) תנן העבד פוסל משום ביאה ומשני דפסלי מדרי' יוחנן כו' ומהאי
קרא משתמע נמי חייבי כריתות וק' לר"י דכל היכא דקתני כותי לאו
בתורת עובד כוכבים נקיט ליה אלא לפסולא בעלמא כי ההיא דתנן
(קדושין דף . עד.) אלו הספקות שתוקי ואסופי וכותי ובאלו נערו
(כתובות דף כט. ושם) דתנן הבא על הממזרת והנתינה והכותית יש להן
קנס ודייקינן בפי' שור שנגח ד' והי' (ב"ק דף לח : ושם) דקסבר כותים גירי
אמת הן מדיש להן קנס ועוד ר' יוחנן משום ר' ישמעאל דנקט עובד
כוכבים ועבד אמאי לא נקט חייבי כריתות ונראה לר"י דפשיטא ליה
להשי"ס דעיקר קרא דלאיש זר איירי בחייבי כריתות כדאמר פי' עשרה
יוחסין (קדושין דף עה :) גבי עובד כוכבים ועבד השתא ממזר הוי מיפסל
בביאתו מיבעיא ואפילו לר' יהושע דלא הוי ממזר מחייבי כריתות מ"מ
כיון דחמירי חשיבי לאיש זר ואפי' אותם חייבי כריתות דלא הוו זר
אצלה מעיקרא כיון דעיקר קרא בחייבי כריתות איירי והכי פריך ואימא

נבעלה לפסול לה חייבי כריתות דוקא ולא חייבי לאוין ומשני כי תהיה אמר רחמנא לרבות חייבי לאוין ומיהו חייבי לאוין כיון דלא חמירי בעינן דליהוי זר אצלה מעיקרא כדלקמן ופריך עובד כוכבים ועבד דלאו בני הויה נינהו לא ליפסלו דלא אתרבו מכי תהיה וזרים נמי לא איקרו דאין בהם ממזרות ולא חמירי דאין בהם אלא לאו בעלמא ומשני דפסלי מדרבי ישמעאל אבל חייבי כריתות לא נפקי מהתם דבני אלמנות וגירושין הוו לאחרניי אלא מלאיש זר ועיקר קרא בדידהו משתעי : **עובד** כוכבים ועבד. וא"ת והא איצטריך למכתב אלמנה וגרושה לומר שחוזרת כשנתאלמנה או נתגרשה וי"ל דא"כ לכתוב חד מינייהו דלית ליה צריכותא דר' עקיבא דבסמוך ומדכתב תרוייהו דריש למי שיש לו אלמנות וגירושין יצאו כו' :

א

-

סט

דף

ואימא מי שיש לו אלמנות וגירושין בה כו'. תימה דבכל דוכתא לחומרא מקשינן והכא פריך דנקיש לקולא : **אם** כן רבויי לוויה וישראלית. תימה דהא איצטריך לרבויי לוויה וישראלית לאשמועינן דחוזרת בשביל בנה כדאמרינן בסוף יש מותרות (לקמן דף פז.). ויש לומר דמשמע ליה דאיצטריך לוויה וישראלית לכל מיילי דאיירי קרא ולאשמועינן דכי אית לה זרע נמי מן העובד כוכבים תיכול בשביל בנה לא איצטריך כיון דאשמעינן בכהנת דקדיש גופה : **כי** תהיה כי תבעל. ואם תאמר לדידיה נמי איכא לאוקומי באלמנה לכהן גדול לרבי סימאי ובבעולה לכהן גדול אפיי לרבי ישבב ויש לומר דכל פסולי כהונה נפקא לן דמיפסלי בתרומה מלא יחלל אי נמי לא משמע ליה לאוקמי לאיש זר גבי כהן וא"ת ולוקמא בסוטה שבא עליה בעלה בדרך דליכא אלא עשה דונטמאה ויש לומר דזר אצלה מעיקרא בעינן אפילו לרבי עקיבא כיון דלא הוי ממזר ומיהו קשה דלמה ליה למימר מאי כי תהיה כי תבעל בפשיטות הוה מצי למיפרך דאמאי איצטריך קרא לרבי עקיבא לעובד כוכבים ועבד דהשתא ממזר הוי מיפסלא בביאתו מיבעיא כדאמר בפרק עשרה יוחסין (קדושין עה : ושם) : **כהן** גדול באלמנה בביאה לחודה. כדאמר בפ' עשרה יוחסין (שם דף עח. ושם) בעל לוקה משום לא יחלל ואם תאמר היא גופה מנלן דלא בעינן תרתי הא כתיב לא יקח ולא יחלל ויש לומר דלגבי כהן אין להצריך

קידושין דכ"ש בלא קידושין וכיון שהבן נפסל גם היא נפסלת: **ושניהם** לא למדוה אלא מאלמנה לכהן גדול. עיקר טעמא הוי מלאיש זר אלא דמכ"ג באלמנה ילפינן במאי מסתבר לאוקמי קרא ואי לאו קרא דלאיש זר ליכא למילף מקל וחומר דאלמנה שתתחלל כדפירשתי לעיל (דף טו): ד"ה מה): **והמפתה** והשוטה. הא דלא תנן קטן בהדייהו דלא תקינו ליה רבנן נישואין כדקתני בגמרא (לקמן דף צו): שוטה וקטן שנשאו כו' אמר רבי יצחק דהיינו משום דבעי למיתני בסיפא וילדה דלא מיתני ליה בקטן: **לא** פוסלין ולא מאכילין. לא איצטריך לאשמועינן באונס ומפתה דאין מאכילין ומשום לא פוסלין נקטיה ואפילו לרבי אלעזר דאמר. פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה נראה דלא מיפסלה בתרומה דאין זה לאיש זר:

ב

-

סט

דף

ונשאת לעבד. תימה דלא קתני ונכבשה עם העבד כדקתני ונכבש עם השפחה דנישואין לא שייכי בה: **בזנות** לא חששו. כדפי' בקונטרס דאשה מזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר ושוטה נמי אע"פ שנשאת לו מתהפכת ואין רוצה להתעבר ממנו לפי שיראה שלא תוכל לסובלו כדאמרינן בפרק חרש (לקמן דף קיב: ושם) דאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת: **רב** אמר הולד ממזר כו'. בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עה.) מפרש פלוגתייהו בגי' גווני: אמר ליה אביי לעולם אימא לך אע"ג דלא דיימא מעלמא אמר רב הולד ממזר. ולהאי לישנא הא דקאמר בפ"ק דכתובות (דף יג:) ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה דרב יוסף היא אמרה מיניה והוא אמר אין מינאי אמר רב יוסף למאי ניחוש לה חדא דהא קא מודה ועוד האמר רב יהודה כו' לאביי דאית ליה הכא דלרב הולד ממזר אע"ג דלא דיימא מעלמא לא סגי התם בטעמא קמא בלא ועוד: **איכא** דאמרי בבא עליה כ"ע לא פליגי כו'. פירוש היכא דלא דיימא מעלמא מודה אביי דאין הולד ממזר אלא הכי איתמר כו' ופליגי אביי ורבא בדיימא מיניה ודיימא מעלמא:

אבל דיימא מינייה אע"ג דדיימא נמי מעלמא בתר דידיה שדינן ליה. פי' דיימא מינייה שבא עליה בודאי ודיימא מעלמא היינו שם רע דאי דיימא מינייה נמי שם רע בעלמא א"כ מאי מייתי רבא ממתנני' דהתם בא עליה ודאי משום הכי בתר דידיה שדינן ליה:

מתנני' הערל. פי' בקונט' שמתו אחיו מחמת מילה וכן נראה דלא דמי לערלה שלא בזמנה דמיבעיא לן בגמ' (לקמן דף עא.) אי הויא ערלה דהתם כיוצא בו לא הוי בר מילה בשום מקום אבל אחר ח' אע"ג דאי אפשר לו למול מפני הסכנה הוי ערל כיון שהגיע הזמן תדע דלא פשיט ליה בגמ' מטומטום שאין אוכל בתרומה אערלה שלא בזמנה אע"ג דאין חייב לקרוע ולמול. כדמוכח בגמרא (שם:) דקאמר זכריו דאיתנהו בשעת אכילה וליתנהו בשעת עשיה משכחת לה בטומטום שנקרע ביני ביני ונמצא זכר דלא קרינן ביה בשעת עשיה המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו דלא מיחייב לקרוע ולמול ובפ"ק דחגיגה (דף ד.) נמי אמר זכורך להוציא טומטום ואנדרוגינוס שפטור מן הראיה ומוקי לה כשביצו מבחוץ ובירושלמי מייתי ראייה ממתנני' אאחזתו חמה דממתניין לו למול לי יום דאסור בתרומה משמע דמתניתין איירי בערל שמתו אחיו מחמת מילה ובהדיא מחלק בירושלמי בין ערלות שלא בזמנה ובין שהגיע זמנו למול אלא שסכנה היא לו אלא שבזה חולק על הש"ס שלנו דהתם פשיטא ליה דערלות שלא בזמנה לא הויא ערלות ואכיל בתרומה ובש"ס שלנו בעיא היא בגמ' (דף עא.) ולא איפשיטא: מה תושב ושכיר האמור בפסח. וא"ת באוכל תרומה בטומאת עצמה נילף בהאי ג"ש דלילקי ולקמן (דף עג:) אמרינן דלית בה אלא עשה בשעריך תאכלנו לזה ולא לאחר ואר"י דהך ג"ש לא ניתנה אלא לענין פסול האדם האוכל כגון ערל ואונן וכיוצא בו אבל לענין פסול גופה כגון טומאת עצמה לא אבל קשה דאכתי נילף מבכורים שילקה עליה בטומאת עצמה דכי היכי דילפינן (שם) בכורים מתרומה משום דתרומה קרינהו רחמנא הי"נ ניליף תרומה מבכורים דהא בהעור והרוטב (חולין קכ:) גמרינן תרומה מבכורים לענין דמשקין

היוצאין מהן כמותן : **איש** איש לרבות הערל. מהכא אמרינן בכל דוכתי (חגיגה דף ד:) דר"ע מרבה ערל כי טמא ומ"מ איצטריך למכתב ערל בפסח דאי לאו דכתיב בהדיא משום מקום שהוא כטמא לא הוה מרבינן ליה מאיש איש אע"ג דמילת זכריו ועבדיו מעכבתו בפסח : **מה** לפסח שכן חייבין עליו משום פגול נותר וטמא. יש ספרים דל"ג טמא דבתרומה נמי איכא איסור טומאה ואית דגרס ליה משום דבפסח איכא כרת לאוכל בטומאת הגוף משא"כ בתרומה ובקונטרס נמי פ"י דחייבים עליו חטאת קאמר והוא הדין דהוי מצי למיפרך מכל פנ"ק עכ"ס :

דף - ע - ב

אלמא לא קני ליה רביה. והא דאמר בפ"ק דקידושין (דף טז. ושם) דעבד עברי גופו קנוי היינו לענין שצריך גט שחרור ואין יוצא באמירה בעלמא אבל לענין מצות לא והא דשרי בשפחה כנענית היינו משום שצריך שיעבוד את רבו בין ביום בין בלילה כדכתיב (דברים טו) כי משנה שכר שכיר עבדך דשכיר קרייה רחמנא וא"ת דמשמע דמטעמא דקני ליה רביה יש לו ליפטר והלא עבד כנעני גופו חייב בפסח למ"ד (פסחים דף צא:) נשים בראשון חובה ואפילו למאן דאמר (שם) רשות מכל מקום שרי לאכול פסח והכא כתיב לא יאכל בו וי"ל דאי הוה קני ליה רביה לא הוה אכיל אלא בהמנאת רבו כעבד כנעני ולא בהמנאת אחרים : **אלא** לאפנויי. וא"ת וכי בשביל לאפנויי כתב שקר דכתב לא יאכל בו והם אוכלין ואמר ר"י דאיכא לאוקמי קרא בשכיר ותושב עובד כוכבים ומכל מקום לגופיה לא איצטריך דלא עדיף מערל ובן נכר ובהדיא דריש במכילתא הכי תושב זה גר תושב שכיר זה העובד כוכבים וא"ת כיון דלעובד כוכבים לא איצטריך לכתוב תושב ושכיר יאכל בו ונוקמיה בישראל ולאפנויי ואמר רבינו יצחק דאם כן הוה משמע גזירה שוה להקל והוה דרשינן גזירה שוה להתיר אונן בפסח והא דילפינן לקמן (דף עג.) דאונן אסור בפסח מגזירה שוה דממנו ממנו ממעשר לא הוי דרשי הכי אלא הוה מוקמינן לאסור ערל במעשר כדלקמן (דף עד.): **שדי** חד אלמד וחד אמלמד. והוי כאילו כתיב הכא תושב שלא לצורך והכא שכיר שלא לצורך ואע"ג דהכא תושב והכא שכיר הויא שפיר ג"ש כדתני דבי ר' ישמעאל (לעיל דף יז:) זו היא שיבה זו היא ביאה : **אי** מה פסח אונן אסור בו. אר"י אע"פ דתנן בפ'

האשה בפסחים (דף צא:) דאונן טובל ואוכל פסחו לערב ומוקמינן ליה בגמרא כמ"ד אנינות לילה דרבנן ולא העמידו דבריהם במקום כרת הכא מצי למימר דאתיא אפי' אליבא דמ"ד אנינות לילה מדרבנן דלא הוי דרבנן אלא כשמת ביום או נקבר ביום למאן דאזיל בתר קבורה דלא תפיס לילו עמו מדאורייתא אבל אם מת בלילה הוי אונן כמת ביום דהיינו כיום מר והא דפריך בפרק טבול יום (זבחים צט: ושם) וסבר רבי שמעון אנינות לילה דרבנן והתניא רבי שמעון אומר שלמים כשהוא שלם הוא מביא ולא כשהוא אונן מנין לרבות תודה כו' מנין לרבות פסח כו' קתני מיהא פסח התם לא מצי לשנויי כשמת בלילה דמשמע ליה דמרבי ליה לענין הבאה דאין יכול להביא כשהוא אונן ולהכי פריך כי הוי אונן בשעת הבאת פסח יפסוק האנינות עד הלילה שהוא התחלת זמן אכילתו ואמאי אסור להביא: אף תרומה אונן אסור בה. בלא גזירה שוה הוה מצי למיפרך דליתסר אונן בתרומה מדאיתקש תרומה לבכורים לקמן (דף עג:): ובכורים למעשר ומיהו בכמה מקומות יכול לומר וליטעמך ולא קאמר: שכן מעשים כרותים. הוה מצי למימר שכן נכרתו עליה י"ג בריתות: הנך נפישן. בלא הנך נפישן נמי ה"מ למימר דכרת עדיפא ליה כדלקמן (דף עג:): דפסח גופיה ממעשר גמר. פירוש בגזירה שוה דממנו ממנו וא"ת ושאר כל הקדשים מנלן דכל הקדשים אסורים לאונן כדאמר בזבחים בפי' טבול יום (דף קא.) מק"ו ממעשר ואק"ו איכא למיפרך מה למעשר שכן טעון כסף צורה דהכי פריך רבא גופיה בפי' בתרא דמכות (דף יז:): גבי הא דיליף מלקות באוכל תודה ושלמים חוץ לחומה בק"ו ממעשר וי"ל דשאר קדשים גמרינן מפסח בהיקשא דזאת התורה דהתם איתקוש כל הקדשים כדאמר בפי"ק דזבחים (דף ד:): ובמנחות בסוף התודה (דף פב:): ובההוא קרא כתיב נמי פסח דדרשינן ביום צוותו זה בכור ומעשר ופסח ואע"ג דבההוא קרא נמי כתיב ולמילואים שהם קדשי שעה וקדשי שעה נאכלים באנינות כדמוכח בפי' טבול יום (זבחים קא.) לאו בכל קדשי שעה קאמר דנאכלין באנינות אלא בהנהו דאיירי בהו התם דוקא והא דמשמע בפרק איזהו מקומן (שם דף נ.) דהוי פלוגתא בדבר הלמד בגזירה שוה אם חוזר ומלמד בהיקשא היינו היכא דמלמד קודש ואיכא למ"ד התם דוקא דכי הוו שניהם קודש דאין חוזר ומלמד אבל הכא דמעשר דגן חולין הוא לכולי עלמא חוזר ומלמד בהיקש כדאשכחן התם בהדיא שלמדנו לתודה שבאה מן המעשר מדאתקש לשלמים ושלמים גופייהו גמרי שם שם ממעשר (שם): אי מה פסח מילת זכריו ועבדיו מעכבתו כו'. תימה דהא הך סוגיא כרי' אליעזר ורי' אליעזר גופיה דריש במכילתא דמילת עבדיו אין מעכבת אדם מלאכול בפסח ודריש אזי יאכל בו העבד

ואמר רבינו יצחק דגמי לפום רהיטא נקט כר' עקיבא דדריש אז יאכל בו האדון ולר"א מזכריו פריך: **בו** אינו אוכל אבל אוכל הוא בתרומה. אבל מילת זכריו ועבדיו מעכבת בתרומה בג"ש דתושב ושכיר ובו דכתיב ביה אתא למימר דאינה מעכבת במצה ומרור: (**הכי** גרסינן כל ערל לא יאכל בו למה לי. ולא גרסינן תושב ושכיר דהא אוקימנא קרא כו' לגזירה שוה ועקרנא ליה מפשטיה לגמרי):

א

-

עא

דף

בו המרת דת פוסלת כו'. בו דכל ערל לא בעי למדרש הכי דאין ערלות פוסלת במעשר דלחומרא דרשינן ומוקמינן ליה לחייב במצה ומרור ומבו דבן נכר לא שייך למדרש הכי בו אינו אוכל אבל אוכל הוא במצה ומרור דלאשמועינן דלא אסור במצה ומרור לא איצטריך דאטו מצה ומרור קדושה אית בהו ואי בעי למימר אבל חייב במצה ומרור פשיטא הוא דחייב לעשות תשובה ולקיים כל המצות ובו דתושב ושכיר פיי בקונטרס דלא דריש מידי משום דאוקימנא (לעיל דף ע.) כולה קרא לגזירה שוה ועקרינן ליה מפשטיה לגמרי ונראה שר"ל דאידי דכתביה רחמנא בערל ובן נכר כתביה נמי בתושב ושכיר וכה"ג אמר לקמן (דף עד.) אידי דכתיב והנותר כתיב נמי ממנו ומיהו לא הוי ממש כי הכא דהתם הוי כמו פרשה שנאמרה ונשנית בשביל דבר שנתחדש בה ור"ת מפרש דבו דתושב ושכיר לגופיה. כדאמר לקמן (שם) גבי תלתא ממנו חד לגופיה ואית ספרים דגרסי הכא בו דערל ובן נכר בו אין אוכל אבל אוכל במצה ומרור ובו דתושב ושכיר בו המרת דת פוסלת וכן בכל הספרים בסוף מי שהיה טמא (פסחים דף צו. ושם) וכן משמע בפרק כל שעה (שם דף כח:) ובערבי פסחים (שם דף קכ.) דמתרוייהו בו דערל ובן נכר דרשינן אבל אוכל במצה ומרור ומיישב ר"י הגירסות דשייך שפיר מבו דבן נכר לידרוש אבל אוכל במצה ומרור לאשמועינן דחייב לאכול במצה ומרור אם עשה תשובה אע"ג דבפסח אין אוכל שהיה מומר בשעת עשיית פסח ובו דתושב ושכיר נמי שייך למדרש מיניה בו המרת דת פוסלת דבתושב ושכיר עובד כוכבים איירי כדפרישית לעיל: **ואין** המרת דת פוסלת במעשר. בסוף מי שהיה טמא (פסחים דף צו. ושם) גרסי' בכל הספרים ואין המרת דת פוסלת בתרומה ושפיר ממעטינן תרוייהו מחד בו דבו משמע בו ולא בדברים

אחרים ואיצטריך למעוטי תרוייהו תרומה דלא נילף בגזירה שוה דתושב ושכיר ומעשר בגזירה שוה דממנו ממנו : דאי כתב רחמנא ערל כו'. אע"ג דאיצטריך למכתב תרוייהו משום בו דאיצטריך למכתב בתרוייהו דהיה לכותבם בקראי דצריכי : שאני נהנה כו'. לא גרס שאיני דאם כן לא הוי נדר דהיינו דבר שאין בו ממש שאין אוסר על עצמו כלום כמו שאיני ישן דלא אמר כלום אי לא אמר קונם עיני בשינה כדאמר בריש אלו מותרין (נדרים טו.) אלא אומר ר"ת דגרס שאני נהנה כלומר מה שאני נהנה יהא עלי קונם ומיהו גרס שפיר שאיני דאין דרך התנא לדקדק בלשונו כדאשכחן בפי' בתרא דנדרים (דף פא :) קונם שלא אתן תבן לפני בהמתך ובשבעות בפ"ג (דף כ.) הרי עלי שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין דכהאי גוונא לא חל הנדר. : והני מולין נינהו והתנן קונם שאני נהנה. אין להקשות היכי פריך מנדרים ללישנא דקרא דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם דבסיפא דמתני' דהכא מפיק ליה מקרא שנאמר כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב ואין להקשות מוכל ערל לא יאכל בו דההוא לא איצטריך אלא לישראל ויש מקומות שהתנא לומד נדרים מלישנא דקרא כגון הכא ובריש פסחים (דף ב.) גבי הללוהו כל כוכבי אור דקאמר הא קמשמע לן דאור כוכבים אור הוא למאי נפקא מינה לנודר כדתנן הנודר מן האור אסור באורן של כוכבים והיינו דוקא היכא שאין הלשון ידוע מייתי שפיר ראייה מלישנא דקרא אבל במקום שלשון בני אדם חלוק מלישנא דקרא בנדרים הלך אחר לשון בני אדם כדאמר בפרק האומר משקלי (ערכין דף יט.) דאורייתא היד עד הפרק בנדרים הלך אחר לשון בני אדם :

דף - עא - ב

ואיבעית אימא הני מילי היכא דלא מעורה. פי' שהטבור אין מעורה לאמו אבל מעורה מחייה חיי ממה שאמו אוכלת : **ערל** מקבל הזאה שכן מצינו כו'. תימה לר"י מה ראייה צריך למה לא יקבל הזאה אפילו לרבי עקיבא דמרבה (לעיל דף ע.) לערל כי טמא דהא טמא מקבל הזאה כדאמר בפרק דם חטאת (זבחים דף צג.) מי חטאת שנטמאו מטהרין שהרי נדה מזין עליה והיא טהורה : **ודלמא** פסח הבא בטומאה הוה. תימה אם כן קרא למה לי דבפרק בתרא דזבחים (דף קית.) דייק רבי שמעון דאף צבור לא

הקריבו אלא פסחים וחובות הקבוע להם זמן מדכתיב (יהושע ה) ויעשו את הפסח בגלגל למה לי קרא אלא הא קמשמע לן דחובה דהוי כעין פסח קריב דלאו כעין פסח לא קריב ורבנן ההוא מיבעי ליה כדר' יוחנן משום רבי בנאה דערל מקבל הזאה ואמר רבינו יצחק דעדיפא קמשני הכא דתניא בהדיא שעשו פסחיהם בטהרה: לא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו. ומי'מ אברהם פרע מילתן אע"ג דלא נצטווה כדאמר בב"ר. (פי' (ס"ד) [מ"ז]) דאפי' עירוב תבשילין קיים וא"ת אם לא ניתנה פריעה עד יהושע היכי גמרינן מיניה הא כתיב (ויקרא כז) אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה. ויש לומר דהלכה למשה מסיני הוא ויהושע אסמכיה אקרא: **בקונטרס** גרס אם כן מאי שוב. ומאי שנית בעיא באנפי נפשה היא ומשני לאקושי ול"ג אלא לאקושי ולא ודלמא ור"ח מפרש דמאי שוב ומאי שנית כולה חדא מילתא היא וגרסינן ודלמא לאקושי כו' ולהכי אתא ולא לפריעה ולגי' זו לא משני במסקנא מידי אהך קושיא: **סוף** מילה כו'. הק' הר' יצחק הלבן דהכא דריש משנית ציצין המעכבין את המילה והתם (לקמן דף עב.) דרשי המול ימול לציצין כו' ותירץ לו ר"ת דהכא ציצין המעכבין את הפריעה קאמר ולר"י נראה דאע"ג דנצטווה אברהם על הציצין דריש להו שפיר מקרא דיהושע דהא כי פריך נמי דלמא הנך דלא מהול אין שום חדוש בקרא דיהושע אלא מה שכבר נצטווה תחלה ואם תאמר אם כן שוב נמי דאיירי בפריעה מצי למימר דנצטווה אברהם והיכי מוכח מינה דלא ניתנה פריעה לאברהם ויש לומר דאין לנו לומר שנצטווה אלא מאי דכתיב ביה בהדיא כגון ציצין דדרשינן מהמול ימול דמשמע דלציצין אתא ולא לפריעה דהמול ימול משמע דבר המעכב גוף המילה וה"ק לא ניתנה פריעה לאברהם כיון דלא כתיב בהדיא אלא ליהושע: **מאי** טעמא לא מהול. משמע דלא מהול כלל ובפרקי דר' אליעזר (פי' כט) משמע שמלו דקאמר מי מנה עפר יעקב ראה כל המדבר שהיה מלא מערלותיהן של ישראל ובמגלת סתרים דרבינו נסים נמי משמע שמלו ולא פרעו דכתב בהו כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא היו פורעים מפני עינוי הדרך: **מאי** טעמא לא מהול כו'. ואם תאמר ואיך היו אוכלים קדשים או אפילו בשר כלל כיון שלא מלו שלא הותר להם בשר תאוה אלא על ידי שלמים וערל אסור בקדשים ואפילו אם מלו ולא פרעו כמו שמשמע בפרקי דרבי אליעזר ובמגלת סתרים מ"מ כיון דנצטוו על הפריעה ולא פרעו כאילו לא מלו דאי לאו הכי היאך מדקדק דערל מקבל הזאה מאבותינו וי"ל דיוצאי מצרים מלו ופרעו ואותם אכלו קדשים אבל הילודים במדבר שלא מלו לא אכלו קדשים אבל בבשר תאוה היו מותרים שלא נאסרה להם מאחר שאין

יכולין לאכול קדשים מידי דהוה אצבי ואיל דהיכא דלא אפשר בהקרבה שרי בשר תאוה כדפירש בפ"ק דחולין (דף יז. ושם):

א

-

עב

דף

משום דלא נשיב להו רוח צפונית. בספרי אומר דבגנותן של ישראל סיפר הכתוב שלא עשו אלא פסח אחד במי שנה שהיו במדבר שלא מצינו שעשו פסח אלא בשנה שניה ותימה וכי במזיד היו נמנעים ואי משום מילת זכרים שהיו מעכבים וחשיב גנות לפי שגרמו הם דבר זה והא כיון דלא אפשר לא היתה מעכבת כדאמר לעיל (דף עא.). המול לו אמר רחמנא ואז יקרב וגוי' ואמר רבינו יצחק דעשו פסחים אבל לא עשו כתקן אלא אחד: **לא** נשבה להם רוח צפונית. פי' בפני עצמה אבל אין לפרש דלא נשבה כלל דהא אמר בסוף כל הגט (גיטין דף לא: ושם) ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית מנשבת עם כולן שאלמלא כן אין העולם מתקיים: **נזופין** היו. אמר רבינו יצחק ממעשה מרגלים ולא כמו שפירש בקונטרס ממעשה העגל שהרי מחל להם הקב"ה ואמר להם סלחתי שאחר כך נעשה משכן והשרה שכינתו ביניהם: **דלא** ניבדור ענני כבוד. לא משום דתקיפה דנוחה היא וטוב לנחבלים אלא שמפזרת העננים והעת יפה כדאמר (מגילה דף כח:) בעיא שמעתתא צילותא כיומא דאסתנא וכתוב נמי (איוב לז) מצפון זהב יאתה זהב לשון אורה כמו המריקין זהב (זכריה ד) וכן פירש מנחם ואף לפי המדרש כן הוא דדרשינן (בב"ב דף כה:) שמזלת הזהב לפי שמפזרת את העננים והגשמים נעצרים והתבואה ביוקר ולכך הזהב בזול: **ומדבריהם** גזרו עליהם והא דאמר בנגמר הדין (סנהדרין דף מד.) עכן משוך בערלתו היה ומפיק ליה מקרא אסמכתא בעלמא היא והא דאמר בפרק קמא דשבועות (דף יג.) דמשוך ערלה בכרת היינו שלא מל כלל: **מיתבי** כו'. דמשוך אוכל בתרומה אע"ג דצריך שימול מדרבנן מפני שנראה כערל לא אסרוהו בתרומה ולפי הספרים דגרסי לימא מסייע ליה צ"ל דמשמע ליה אוכל מן התורה אבל מדרבנן אסור כדמוכח [ברייתא] דקתני צריך שימול: **מבחוץ**. וא"ת אכתי היאך מאכיל את אשתו דכיון דאינו בן ביאה לא הוי חופתו חופה כמו פחותה מבת ג' לעיל בפרק הבא על יבמתו (דף נו:) וי"ל דכיון דראוי לקרוע הוי בר חופה:

אין נימול אלא ביום. הקשה הר"ר אפרים דאמאי איצטריך פ"ק דקידושין (דף כט. ושם) אותו ולא אותה דאשה לא מחייבא למול את בנה תיפוק לי דהוי מצות עשה שהזמן גרמא ביום ולא בלילה דמהאי טעמא פטרינן אשה מציצית וי"ל דלר' אלעזר ברבי שמעון איצטריך והא דנימול לשמונה לא חשיב זמן גרמא כיון דמשמונה ואילך כל שעתא זמנו הוא: **מ**ר סבר דרשינן וביום. אע"ג דמדכתיב ח' ימים דרשינן (שבת דף קלב.) ולא לילות וביום דרשינן (שם) אפילו בשבת מ"מ שפיר דריש מוי"ו דוביום לרבוויי כל הני דאין נימולים אלא ביום: **ש**לא בזמנו נשרף בין ביום בין בלילה. וא"ת הא דרשיי ליתן בקר שני על שריפתו וכיון דשלא בזמנו הוא למה צריך להמתין עד הבקר ישרפנו במוצאי יו"ט דכבר נעשה נותר מקודם ויש לומר דכיון דלא אפשר לשורפו ביו"ט קבע זמנו בבקר שני: **ש**הזה כו'. איצטריך לאשמועינן דהזאה כשרה אע"ג דאסור בתרומה וקדשים כי טמא: **ש**מותר בנגיעה דתרומה אינו דין שמותר בפרה. וא"ת מחוסר כפרה יוכיח שמותר בתרומה ואסור בפרה וי"ל דמה למחוסר כפרה שכן אסור בנגיעת קדשים ואיכא למיעבד ק"ו מתרוייהו מה טבול יום שאסור בנגיעת תרומה וקדשים מותר בפרה ערל שמותר בנגיעת תרומה וקדשים כו' דתו ליכא מחוסר כפרה יוכיח: **ה**תם משום דמאיס. ואפי' רבנן מודו התם דפטור ואם תאמר בפ"ק דחגיגה (דף ד. ושם) למה לן זכורך למעוטי טומטום ואנדרוגינוס כשביציו מבחוץ תיפוק לי דערל הוא דפטור וי"ל דטומטום כיון דלא אפשר למול לא מאיס ולא מיפטר מטעם ערל א"י ה"פ התם משום דמאיס וחשיב התם לר' עקיבא ערל כי טמא אבל לרבנן לא ולרבנן איצטריך זכורך למעוטי טומטום: **ח**וץ מחש"ו. פיי הקונט' דדרשינן ואסף איש ולא קטן ואי אפשר לומר כן דבפרק טרף בקלפי (יומא דף מג. ושם) דריש בהדיא איש להכשיר זר טהור להכשיר האשה והניח מי שיש בו דעת להניח פרט לחש"ו: **ה**נך דפסולים התם כשרים הכא. ומכשיר טפי בקטן משום דאתי לכלל איש: **ד**שקיל חד ויהיב חד. פיי אותו שנותן האפר בתוך מי חטאת הוא עצמו יערב המים והאפר יחד: **ו**נתן ולא ונתנה. קרא יתירא קדריש ולא דריש מדכתב ונתן ולא ונתנה שהרי כל התורה בלשון זכר נאמרה:

לימד על טבול יום שכשר בפרה. וא"ת מהיכא תיסק אדעתיה לפסול דאי משום דחטאת קרייה רחמנא הא לא דמי הזאה לשאר עבודה שהרי הזר כשר בה וי"ל מדקפיד קרא אהנחה במקום טהור וא"ת והיכי ילפינן מהזאה להכשיר טבול יום בשאר עבודות דפרכינן מה להזאה שכן זר כשר בה וי"ל דאפ"ה כיון דעיקר טהרה בהזאה אתיא ואכשר בה רחמנא טבול יום כל שכן בשאר עבודות וא"ת ואימא לרבות מחוסר כפורים שהעריב שמשו דלא מחסר אלא כפרה לחודה אבל טבול יום לא ואמר ר"י דמוקמא קרא בטומאה דכתיבא בהאי פרשה כגון טומאת מת דלא שייך כפרה והכי אמרינן בזבחים בפ"ב (דף יז: ושם) דמאן דמכשיר מחוסר כפרה קסבר טומאה דכל התורה כולה דבכל טבול יום מכשיר אפילו הוא מחוסר כפרה ומאן דפסל קסבר טומאה דאותה פרשה היינו טבול יום דמת [דלא בעי כפרה] אבל דזב ומצורע ויולדת אפי' העריב שמשו לא: קל מחמור לא יליף. וא"ת מאי מיבעיא ליה פשיטא דהיכי נילף קל מחמור וי"ל דמספקא להו הא דיליף פסח ממעשר אי בג"ש דממנו יליף ילפינן נמי מעשר מפסח אע"ג דהוי קל מחמור או בק"ו יליף ולא בג"ש א"נ מספקא ליה אי ג"ש מופנה או אינו מופנה: ואסורים לזרים ' וא"ת כיון דתנא דחייבין חומש אמאי איצטריך תו למתני ואסורים לזרים ואין לומר משום דבעי למתני משא"כ במעשר דשרי לזרים דהא במסכת חלה (פ"א מ"ט) קתני (התרומה והבכורים) חייבין עליהן מיתה וחומש ואסור לזרים אע"ג דלא מסיים התם משא"כ במעשר ותירץ בערוך ערך טען דאסור לזרים איצטריך לחצי שיעור דאסור למאן דאמר מדרבנן ולמ"ד מדאורייתא עוד פי' לשון אחר ואסור לזרים אפי' ע"י פדיון ואין נראה פירוש זה דאין להם פדיון אמרינן לקמן דשייר: נכסי כהן. בפרק הזרוע והלחיים (חולין קלא). מפרש למה אמרו בכורים נכסי כהן ליקח בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה משא"כ במעשר שני כדתנן במסכת מעשר שני (פ"א מ"ז) ומייתי לה בקידושין בפ"ב (דף נו.) אין לוקחין בהמה טמאה עבדים וקרקעות ממעות מעשר שני ולכאורה משמע דדוקא הני הוא דאסירי אבל ליקח מהן מלבושין שרי וכן תנן במסכת מעשר שני (פ"ה משנה יב) ומייתינן לקמן (דף עד.) לא נתתי ממנו למת ליקח לו ארון ותכריכין משמע הא לחי דומיא דמת

נתתי דהיינו מלבושים דהכי דייק לקמן גבי סיכה וקשה דבירושלמי אמר בהדיא לא נתתי ממנו למת מה אנן קיימינן אם להביא ארון ותכריכין דבר זה אסור לחי ולמת משמע דאסור לקנות מלבושים לחי ובכמה מקומות תנן במסכת מעשר שני (פ"א מ"ז) דאסור לעשות שום סחורה במעשר ולא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה ואר"י דמ"ל דהנהו משניות דאסרי אתו כר"מ דאמר (בקידושין דף נב:) ממון גבוה הוא והנך כר"י דשרי דאמר (שם) ממון הדיוט הוא והא דמשמע בפ"ב דקידושין (דף נד:) ושם) דליכא אלא חד סתמא כרבי יהודה אע"ג דההיא דשרי מלבושים אתיא כוותיה מ"מ יש יותר סתמות כר"מ עוד נראה לר"י דהמשניות אינן חולקין זו על זו ומן התורה לא אסירי אלא עבדים וקרקע ובהמה טמאה אבל מלבושים שרו ומדרבנן אסרו אפילו מלבושים והא דדריש בירושלמי לא נתתי למת ליקח לו ארון ותכריכין לחי נמי אסור אסמכתא בעלמא היא ואכילת בהמה דשריא במעשר שני בשעת דישה למ"ד ממון הדיוט הוא נראה דבשלא בשעת דישה אסור מיהא מדרבנן ולמ"ד ממון גבוה נראה דאסור מן התורה להאכיל לבהמה: מה שאין כן במעשר. תימה כיון דלקמן (ע"ב) ילפינן בכורים ממעשר דאסורין לאונן מדאיתקוש למעשר שני נילף נמי מעשר מביכורים שיתחייב מיתה האוכלו בטומאת הגוף ולענין איסור זרות ניחא דבהדיא שריא רחמנא לזרים וי"ל דדרשינן ומתו בו כי יחללוהו (ויקרא כב) בו ולא במעשר כדרשינן ביש מותרות (לקמן פו. ושם) בו ולא במעשר ראשון דאפילו לר"מ דאסר לזרים לא מחייב מיתה ודרשינן נמי בהנשרפין (סנהדרין פד. ושם) בו ולא במעילה והא דמעשר שני בטל ברוב היכא דאין לו מתירין ולא ילפינן מבכורים דעולים באחד ומאה משום דבכורים גופייהו בטלים ברוב מדאורייתא והא דדרשינן בספרי מאת מקדשו ממנו אסמכתא בעלמא היא כדאמר בהניזקין (גיטין דף נד: ושם) נפלו ונתפצעו והא הכא דמדאורייתא בטלי ברובא כו' אלמא ערלה וכלאי הכרם בטלים ברוב מדאורייתא ועוד בשילהי פירקין (לקמן פב.) גבי שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו דתלינן להקל כשרבו חולין על התרומה משמע דבטל ברוב מדאורייתא ומיהו קשה דנילף בכורים ממעשר לענין דלא ליהוי נכסי כהן דהיינו לחומרא ולא מתרומה לקולא ואם מעשר גופיה הוי מדרבנן הא דאין לוקחין בהמה טמאה ועבדים וקרקעות הוה ניחא אבל אי אפשר לומר כן למאי דפרישית לעיל דמדרבנן אפי" כ כל מילי נמי אסור (אבל לענין ערל כי קאמר תנא ושייר ק"ק אמאי לא יליף מעשר מבכורים ולמאי דפי' לעיל דאיכא למעוטי א"ש) וא"ת והיכי קתני לענין רחיצת ידים משא"כ במעשר והתניא בפ"ב דחולין (ד' לג:): כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים

אסיר בתרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ וחכמים אוסרים במעשר ואר"י דהתם לאכילה והכא לנגיעה וא"ת וליתני חלה דבכורים ותרומה פטור מן החלה ומעשר חייב וי"ל דהא תנן במסכת חלה (פ"א מ"ג) מעשר שני והקדש שנפדו חייבים בחלה נפדו אין לא נפדו לא : **טעונין** הבאת מקום. אע"ג דתרומה נמי ילפא מבכורים כדמוכח בהעור והרוטב (חולין קכ:) שמא לענין שתהא טעונה הבאת מקום אין ללמוד : וטעונין וידוי אע"ג דדרשינן בפי' בתרא דמ"ש (מ"י) וגם נתתיו ללוי זו תרומה אר"י דלא היה מתודה על התרומה אלא אגב מעשר אבל אם אבד המעשר לא היה מתודה עליה בפני עצמה : וחייבין בביעור : פי' ריב"ן דביעור מעשר לאו כביעור בכורים דביעור מעשר בשנה ד' וביעור דבכורים לאחר החג כדאמר במכות (ד' יח : ושם) הפריש בכורים קודם החג ועבר עליהן החג ירקבו ואין נראה לר"י דאין זה ביעור והתם טעמא דירקבו לפי שנראו לקריאה ונדחו וביעור דבכורים הוי כשל מעשר דכי נתנן לכהן קודם החג או הפרישן לאחר החג יכול לשומרן עד שנה ד' וא"ת תרומה נמי טעונה ביעור כדתנן במסכת מעשר שני (פ"ה משנה ו) כיצד היה הביעור תרומה ותרומת מעשר לבעלים וי"ל דתרומה א"צ ליה רק ליתנה לכהן והכהן יכול לשומרה כל זמן שירצה אבל מעשר שני ובכורים צריך לבערם מן העולם בכל מקום שהן ור"ש דפטר בבכורים היינו שאין הכהן צריך לבערם אבל ישראל צריך ליתנם לכהן כתרומה והכי תנן בפרק בתרא דמעשר שני עיי"ט של שנה רביעית ושל שביעית היה הביעור כיצד היה ביעור נותן תרומה ותרומת מעשר לבעליו ומעשר ראשון לבעליו אבל מעשר שני ובכורים מתבערים בכל מקום שהן ור"ש אומר בכורים ניתנין לכהן כתרומה :

ב

-

עג

דף

ואוכלן בטומאת עצמן. תימה לר"י דאמאי לא לקי נמי בתרומה דנילף מבכורים ולעיל (דף ע. ד"ה מה) כתבתי : **תרומת** ידך אלו הבכורים. שנאמר בהן יד ולקח הכהן הטנא מידך : **ור"ש** תרומה קרינהו רחמנא. תימה לר"י דבפי' אלו הן הלוקין (מכות דף יז :) אמרינן גבי הא דאר"ש וכי מה בא זה ללמדנו אם לאוכל בכורים חוץ לחומה ק"ו ממעשר הקל אמר רבא מאי חומרא דבכורים ממעשר שכן אסורים לזרים אדרבה

מעשר חמור שכן אסור לאונן והשתא איסור אונן גופה מ"ט לא ילפינן בכורים ק"ו ממעשר דמותר לזרים משום דתרומה קרינהו רחמנא כדאמר הכא א"כ מהאי טעמא גופה דתרומה קרינהו רחמנא לא נילף ממעשר לענין חוץ לחומה וי"ל כיון דמעשר ובכורים טעונים הבאת מקום ותרומה אינה טעונה הבאת מקום שייך לדמות טפי בכורים למעשר לענין חוץ לחומה מלתרומה: **ומר** לא מקיש. מטעם דתרומה קרינהו רחמנא: **והיכן** מוזהר על אכילתו כו'. תימא לר"י דהכא משמע דמלא בערתי לא נפקא לן אזהרה לאכילה ובפי' כל שעה (פסחים דף כד.) אמרינן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אם אינו ענין לגופו דנפקא לן ממעשר הקל דכתיב לא בערתי ממנו בטמא וכ"ת אין מזהירין מן הדין היקישא הוא דכתב לא תוכל לאכול בשעריך וגו' משמע דאי מזהירין מן הדין ידעינן שפיר לאו מלא בערתי: **טומאת** עצמן מנין ת"ל לא תוכל וגו'. אין להקשות כיון שיש אזהרה לטומאת עצמן למה לן אזהרה לאוכל בטומאת הגוף דנפקא מינה דהיכא שתחב לו חבירו בבית הבליעה אי נמי בשלא הוכשר אבל קשה דמהאי קרא גופיה דנפקא לן טומאת עצמן תיפוק ליה טומאת הגוף דההוא דאמר לך בשעריך תאכלנו בין טומאת הגוף בין טומאת עצמן הכא לא תוכל לאכול: **אסור** לבער מהן בטומאה מה שאין כן בתרומה מנלן. וא"ת מהיכי תיתי דתיתסר תרומה לבער ממנה בטומאה ואין לומר משום דתרומה איקרי קדש והוה ילפינן לה מקדש או משום שהיא בשרפה כמוקדשין שנטמאו ואע"ג דקדשים חמירי הוה ילפינן תרומה מינייהו דאסור ליהנות ממנה בשעת שרפה דגילוי מילתא הוא דא"כ מאי פריך ומה ראית ואימא ממנו למעוטי קדש אבל תרומה יהא אסור והשתא מהיכא תיתי כיון דקדש שרי וי"ל דהוה ילפינן תרומה מבכורים ומיהו בכולה שמעתין לא ילפינן תרומה מבכורים ואר"י דמשום הכי קבעי תרומה מנלן דהוה לן למילף מק"ו דמעשר כדקאמר בסמוך ולא שייך למיפרך מה למעשר שכן הדסט"ב דלגבי טומאה מיהא מצינו שתרומה חמורה ממעשר וליכא למפרך נמי מה למעשר שכן אוכלן בטומאת עצמן לוקה דהיא גופה נילף בק"ו ולפי המסקנא דשריא לבער תרומה בטומאתה תו ליכא למילף לאוכל בטומאת עצמה: **שכן** פנקעכ"ס. מחוסר כפורים לא חשיב משום דמהאי טעמא גופיה נפקא לן לקמן (דף עד:) אבל תימה דליחשוב רביעי בקדש וחיבת הקדש דמכשרת וחוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק וכלי מצרף לקדש ולא לתרומה ומומרת דפוסלת בקדש וכו' וטומאה עושה כיוצא בה לקדש ולא לתרומה למ"ד בפרק קמא דפסחים (דף יד.) וישנו לפני הדבור כגון פסח ותמיד למ"ד (חגיגה דף ו.) עולה שהקריבו ישראל

במדבר עולת תמיד הואי : שכן מחפ"ז. וא"ת דמעיקרא אלימא ליה כרת ולבסוף אלימא ליה מיתה וי"ל דהשתא לאו מאוכל בטומאת הגוף פריך אלא מזר האוכלה מה שאין כן בקדש דבקדש יש שמותר לזרים כגון שלמים ואפילו קדשים שאין נאכלים אלא לכהונה ליכא מיתה בזר אלא אזהרה ואפילו קדש דבר מעילה ליכא מיתה לרבנן דאמרי הזיד במעילה באזהרה :

א

-

עד

דף

אונן מותר בפרה. דלא גרע מטבול יום ואע"ג דאונן אסור במעשר וטבול יום מותר היינו לאכילה אבל לנגיעה תרוייהו שרי : הכי גריס בקונט' שרפת אונן ומחוסר כפורים כשרה וגריס נמי תנא דיוסף הבבלי היא. ומדקדק דמדפליג אתנא דלעיל במחוסר כפורים הוא הדין בערל דכשר וקשה לר"י דמה ענין זה אצל זה דמשום דמכשר במחוסר כפורים לא יכשיר בערל ועוד דלייתי מברייתא דלעיל דמכשרא בהדיא ערל או מדרבי אליעזר בריש פירקין (דף ע.). דלא מרבה ערל כי טמא ולספרים דגרסי הכא שרפת ערל ומחוסר כפורים פסולה יוסף הבבלי אומר ערל כשרה מחוסר כפורים פסולה וגרסינן יוסף הבבלי היא הוה ניחא דמייתי מהכא ולא מההיא דלעיל דניחא ליה לאיתויי שם התנא דמכשר בהדיא אבל אמר ר"י דאי אפשר לגרום כן דבפ"ב דזבחים (דף יז :) מוכח דיוסף הבבלי ורבנן פליגי במחוסר כפורים וגרסינן נמי אונן במקום ערל ואר"י דאי הוה גרסינן כגירסת הקונט' והוה גרסינן כאן ובזבחים (דף יז :) ערל בהדי אונן הוה ניחא : מה לפסח כו'. ה"מ למימר שכן פנקעכ"ס : חד לגופיה. אל תאכלו ממנו נא דאי לא כתב ממנו ה"א דאמצות ומרורים דכתב לעיל קאי : מנין למעשר שני שנטמא שמותר לסוכו. דס"ד דאסור משום שמבער בטומאה : ליקח לו ארון ותכריכים. אע"ג דבהדיא דרשי ליה להכי במס' מעשר שני (פ"ה מי"ב) הכא פריך דלמא דוקא להכי הוא דאתא אבל סיכה אסורה לפי שמבערו בטומאה ומשני דממנו מגופו דמשמע נמי סיכה : תהא להסקה תחת תבשילך. אע"ג דבפרק כל פסולי המוקדשים (בכורות דף לד. ושם) מוקי לה בתרומה תלויה דבעיא שימור במסקנא לא קאי התם הכי א"נ התם דריש ממשמרת דלא קאי אטמאה אבל לך קאי אכולהו תרומות :

אינה בחוזרת. וא"ת תרומה נמי כשיש לה בן אינה בחוזרת וי"ל דאם מת חוזרת: הא רחץ טהור. ואע"ג דבהוא קרא כתיב וטמאה עד הערב איכא למימר דקאי אתרומה וקדשים ומ"מ משמע הא רחץ טהור: הוי אומר זה מעשר. אע"ג דקדשים קלים שוים בכל נפש מסתברא קדשים דחמירי לא מישתרי בהו עד דמייתי כפרה: אימא ה"מ דלאו בר כפרה. אתרומה פריך אבל מעשר כיון דסגי בטבילה בלא הערב שמש ולא בעי שיטהר לגמרי ה"ה במידי דבר כפרה הוא: ימי טהרה. דהוה מצי למכתב ובמלאת לבן או לבת: הנך נפישן. ה"מ למימר כרת עדיפא: מכלל שהיא טמאה. תימה דבפ"ב דזבחים (דף יט:): דרשי דמחוסר כפרה מחלל עבודה מוטהרה מכלל שהיא טמאה וטבול יום דריש התם (דף יז.). חלול חלול מתרומה דפסול בתרומה מיחל עבודה כו' ואמאי לא יליף בטבול יום נמי מובא השמש וטהר מכלל שהוא טמא כדאמר גבי מחוסר כפורים ותירץ הרב רבינו חיים דובא השמש וטהר היינו טהר יומא ולא טהר גברא כדאמר בריש ברכות (דף ב.). ואע"ג דגבי יולדת כתיב ובמלאת ימי טהרה דמשמע מכלל שהיא טמאה יולדת מחוסרת כפרה היא ולא גמרי מינה לטבול יום בעלמא וקרא דלא יאכל מן הקדשים עד אשר יטהר איכא למימר נמי דתנא דזבחים מוקי לה בזב בעל ג' ראיות דהוי מחוסר כפרה כדתנא לקמן (דף עה.). ומיהו תימה דגבי נגיעה כתיב וטמא עד הערב וטהר מכלל שהוא טמא ונראה לר"י דאי לאו דגלי לן בטבול יום מולא יחללו דחשיב כטמא אע"ג דקלישא טומאתיה לא הוה דרשינן לא בטבול יום ולא במחוסר כפורים מכלל שהיא טמאה כיון דקלישא טומאתייהו והא דקאמר התם לא לכתוב רחמנא בטבול יום ותיתי מהנך אע"ג דאיצטריך למכתב טבול יום לגלויי אמחוסר כפורים ה"ק לא לכתוב בטבול יום ובמחוסר כפורים יכתוב בפירוש וא"ת בפרק ג' מינין (נזיר דף מה.) דדרשיי טמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים לענין ביאת מקדש למה לי קרא כיון דאיקרי טמא ויש לומר משום דבטמא הנכנס למקדש כתיב בטומאת מת ולא יתחטא וה"א דבחיטוי תליא מילתא ומכי הזה שלישי ושביעי תו לא מחייב אביאת מקדש ואע"ג דאיתקוש קודש ומקדש אהדדי לא הוה גמרינן להכי וא"ת ולישתוק מוטהרה דהכא ומלא יחללו דזבחים ונילף קדש ועבודה

מדאיקרו טמאים לענין ביאת מקדש ואר"י דאי לאו קראי דהכא לא הוה דרשינן התם טמא יהיה לרבות טבול יום כו' אלא הוה מוקמינן ליה לדרשא אחריתי: **קרי** כאן והבשר אשר יגע בכל טמא כו'. תימה לר"י דה"ל למימר איקרי כאן וטומאתו עליו ונכרתה דבטומאת הגוף קיימין וי"ל דלרבותא נקטיה דאפילו טומאת בשר איכא: **ושפחה** מנין. אית ספרים דגרסי משוחררת וכן נראה מדפריך גיורת ושפחה בנות מיכל תרומה נינהו ואי כשאין משוחררת בת מיכל תרומה היא אם היא של כהן ומיהו שאינה משוחררת נמי טמאה לידה דאמר בפרק ר' אליעזר דמילה (שבת קלה:): לקח שפחה מעוברת וילדה אצלו זהו יליד בית שנימול לחי' והתם משמע שאין נימול לחי' אלא אותו שאמו טמאה לידה ובפרק קמא דכריתות (דף ז:): נמי תנן וכן שפחה דמביאה קרבן ונאכל ובתורת כהנים בהדיא גרסינן גיורת ושפחה בין משוחררת בין אינה משוחררת מנין ת"ל אשה ומיהו תימה היכי מתרביא שפחה מקרא דאשה כיון דאיצטריך לגיורת ומשוחררת ונראה דשאינה משוחררת אתיא לה לה מאשה כדמשמע בכריתות (ג"ז שם): **ושפחה** בנות מיכל תרומה נינהו. הך סוגיא דלא כרבי שמעון דשרי לעיל בפרק הבא על יבמתו (דף ס:): גיורת פחותה מבת ג' לכהן:

א

-

עה

דף

והכתיב בכל קדש לא תגע לרבות את התרומה. אע"ג דבנות מגע תרומה נינהו האי לא תגע באכילה איירי כדאמר בסמוך דלא תגע אזהרה לאוכל ותימה דלמה לי קרא הא אזהרה דתרומה נפקא לן מאיש איש מזרע אהרן ומיהו מצינו למימר דאיצטריך למכתב נמי גבי יולדת משום דהותרה מכללה כדאמר בסמוך אבל קשה דהך דרשא לא אתיא לא כריש לקיש ולא כרבי יוחנן דבפרק כל הפסולין (זבחים לג: ושם) דריש ר"ל לא תגע אזהרה לטמא שאכל את הקדש ומדאפקיי בלשון נגיעה מפיק אזהרה לנוגע בקדש ומרבויה דבכל אזהרה לאוכל לפני זריקה ולאזהרה לאוכל תרומה לא מוקי לה כלל אלא מפיק לה מאיש איש ור' יוחנן מוקי לא תגע אזהרה לנוגע בתרומה אבל לאוכל לא מוקי ותירץ ה"ר אפרים דהכא דמוקי לה אזהרה לאוכל תרומה היינו למאן דמוקי קרא דאיש איש מזרע אהרן בזה בעל שלש ראיות ועד אשר יטהר עד דמייתי כפרה

ולקדש כדאמר בסמוך וא"כ אזהרה לאוכל תרומה לא נפקא אלא מהכא ואע"ג דהכא פריך למאן דמוקי ההוא קרא בזב בעל שתי ראיות מ"מ פריך שפיר דהא איכא מאן דמוקי לה בתרומה אע"ג דגירות ושפחה לאו בנות מיכל תרומה נינהו ואע"ג דבקדשים מצריך תרי קראי חד בזב וחד ביולדת גבי תרומה לא צריך כיון דכבר חזינן דבאכילת קדש זב ויולדת שוין ועו"ל דתרומה דלא תליא בכפרה לא בעי תרי קראי לזב ויולדת אלא דוקא לקדש שצריך להמתין אכפרה: **דאי** מעד אשר יטהר לא ידענא במאי. אי יטהר בטבילה לחודה אי בהערב שמש כתב רחמנא ובא השמש וטהר בתר כי אם רחץ בשרו במים לאורויי דעד אשר יטהר דלעיל בטבילה והערב שמש קאמר ואי כתב רחמנא עד מלאת דהיינו נמי הערב שמש ה"א דבלא טבילה קאמר דבכולה פרשתא לא כתיב התם טבילה כתב רחמנא עד אשר יטהר דמשמע טבילה כדמפרשי קראי בתריה ואי כתב רחמנא ובא השמש ולא כתב עד מלאת הוה אמינא ה"מ דלאו בר כפרה וליכא למימר נמי דלכתוב ובא השמש ועד מלאת דעד אשר יטהר איצטריך לאזהרה לטבול יום דלאו בר כפרה ואי כתב רחמנא עד אשר יטהר ועד מלאת ולא כתב ובא השמש הוה אמינא דעד אשר יטהר בטבילה לחודה במידי דלאו בר כפרה והערב שמש במידי דבר כפרה כתב רחמנא ובא השמש א"נ ובא השמש וטהר איצטריך לטהר יומא כדאיתא בריש ברכות (דף ב.): **נגיעה** דתרומה מהכא נפקא. תימה לר"י כיון דמהכא נפקא אם כן תקשה לן כדמעיקרא במים יובא וטמא עד הערב וטהר למה לי ועוד דבפי' אלו הן הלוקין (מכות דף יד:) משמע דהך ברייתא דמוקמינן הכא לנגיעת תרומה דבקודש מיירי דמייתי מינה סייעתא לריש לקיש דמוקי האי קרא דבכל קדש לא תגע לאכילה דקדש ונגיעה דקדש ונראה לר"י דה"נ בקדשים מיתוקמא ואתא לשנויי דלא נימא ואיפוך אנא דכי היכי דגבי קדש החמיר בנגיעה כבאכילה הכי נמי גבי תרומה: **כרות** שפכה כל שנכרת הגיד. תימה לר"י דאמאי נקט פציעה בביצים וכריתה בגיד הא אמרי' בגמרא פצוע בכולן דכא בכולן כרות בכולן ואמר ר"י דמשום דגיד על ידי כריתה שופך דבלא כריתה מקלח נקט כרות שפכה בגיד: ניקבו וה"ה אפילו אחת מהן: **שאין** לו אלא ביצה אחת אינו אלא כסריס חמה וכשר. תימה דהא אמר מר כל שנפצעו ביציו ואפילו אחת מהן וליכא למימר דהכא בידי שמים דאם כן אפילו שניהן נמי כדאמרינן בסמוך גבי פצוע דכשר בידי שמים ומסתמא הוא הדין כרות ועוד דבידי אדם נמי הא חזינן כמה בני אדם שכורתין מהן ביצה אחת ומולידין ולא מסתבר לומר צא וחזר על בניהם מאין הם

ואמר רבינו תם דיש לחלק בין ניטלה הביצה לפציעה דכשניטלה לגמרי מוליד מידי דהוה אניטול הטחול (חולין דף נה.). דכשרה וניקב בסומכיה טריפה והא דאמר לקמן בין שנכרתו ביצים בין חוטי ביצים היינו דוקא שניהן אבל נכרת אחת מן הביצים כשר ואף אם תמצי לומר דר' ישמעאל לפלוגי אתנא קמא אתי הלכתא כוותיה כיון ששמע מפי חכמים בכרם ביבנה דהוה סמכא כדאמר בהחולץ (לעיל מב:) ממתני' דכרמא הדר ביה ובירושלמי נמי משמע דהלכה דכשר אבל משמע דאין מוליד דא"ר זירא שמעתי שהלכה כרבי ישמעאל ואמר נמי שמואל התם אם יבא לפני בעל ביצה אחת אני מכשירו א"ר יודן בר חנינא ובלבד שלימין אר"י שיש לפרש בתרי גווני כלומר דוקא שנטלה האחת והאחת שלימה כשר אבל נפצעה אפילו אחת גרע טפי כדפי' אבל יותר נראה לר"י לפרש שהם שתי תיבות ובלבד בשל ימין וחומרא גדולה וטוב להזהיר לרופאים לחתוך של שמאל אם אפשר ומסיים דעובדא הוה קמיה דרבי אמי א"ל אין כרתי את שריי ליה אלא הוי ידעה דלא מוליד משמע דלכולהו הלכה כרבי ישמעאל דמכשר ומשמע התם מתוך המסקנא דאיירי בידי אדם: **ניקב** למטה מן העטרה שכנגדו למעלה מן העטרה. ואר"י דעל גב גיד העטרה מארכת ובתחתונו של גיד הולכת ומתקצרת לראש הגויה וקאמר ניקב למטה מן העטרה בעליונו של גיד והנקב מפולש והוי בתחתונו של גיד למעלה מן העטרה לפי שמתקצרת שם וקאמר סבר רבי חייא לאכשורי כיון דמצד אחד דהיינו בעליונו הוי למטה מעטרה ומסיק דעטרה כל שהוא מעכבת ופסול כיון שמצד אחד הוא למעלה מן העטרה ונראה דנקב מפולש בעינן דאין לומר אפילו לא ניקב אלא עד חלל הגיד ואפילו למטה מעטרה פסול כיון שאם היה נקב מעבר אל עבר היה בצד אחד למעלה מעטרה דהא מכשרינן בסמוך כקולמוס וכמרזב וכיון דאפי' נחתך לגמרי כשר כל שכן ניקב:

ממולאי. פיי בקונטרס מקוטעים משפחה אומללה וקשה דהוה ליה למימר משום דאתון מולאי ויש לפרש שהוא שם מקום כדאמרינן בבב"ר. ר"מ אזל לממלא חזנהו דהוה שחורי ראש אמר להו מדבית עלי אתון דכתיב כל מרבית ביתך וגו': **שלא** ראה קרי מימיו. ונתעברה מביאה ראשונה שמיעכה באצבעה כדאמרינן בתמר בפרק ד' אחין (לעיל לד): **המסוללות.** פירש ריב"ן מטילות שכבת זרע שקבלו מבעליהן ולא יתכן דבפ' במה אשה (שבת דף סה. ושם) אמרי'. שמואל לא שביק להו לבנתיה דגנין גבי הדדי משום דרב הונא דאמר נשים המסוללות כו' ומשמע דלא היו נשואות שהיו עדיין בבית שמואל ולא יתכן נמי הא דפירש בקונטרס התם דפסולות לכהן גדול דאע"ג דכהן גדול לא הוה בימי שמואל מכל מקום מכוער הדבר כיון שנפסלות בכך לכהן גדול דהכא משמע דפסולות אף לכהן הדיוט משום זונה מדקאמר אפילו לרבי אלעזר דאמר פנוי ט' מכלל דרב הונא משום זונה פסיל להו: **בהיותן** עובדי כוכבים לית להו חתנות. והא דפריך בפ' אין מעמידין (ע"ז דף לו. ושם) בנותיהן דאורייתא נינהו דכתיב לא תתחתן במס' אסיפא דקרא סמיך דכתיב בתו לא תקח לבנד וכן בשילהי האומר בקדושין (דף סח: ושם) לא גרסינן התם לא יהא לך חיתון בהם דלשון זה משמע דמלא תתחתן דריש ור"ת הגיה לא יהא לך ליקוחין בהן דמלא תקח דריש כדפרישית ואיירי בנכריותן כדדרשינן כי יסיר לרבות כל המסירים דלא שייך בגירות:

ותיפוק ליה משום דהויא מצרית ראשונה. פיי בקונט' ואפ"ה קרי ליה חתנות וקשה דפשיטא דשייך בה חתנות דהא תפסי בה קידושין ונראה דפריך דהיאך נשאה שלמה הא מצרית ראשונה הואי ואסורה בקהל: **וכי** תימא הנך אזלו לעלמא. פיי אומה של מצרים שאמר עליהם הכתוב דור שלישי יבא להם ולא שני הלכו להתיישב בשאר ארצות והני אחריני נינהו שאומה אחרת נתיישרה שם והאמר רבי יהודה מנימין גר מצרי כו' ופשט לו דמנימין בא מארץ מצרים דאי מן המצריים שנתיישבו בשאר ארצות

לא היה קורוהו גר מצרי שלא היו ידועים בשאר ארצות : מנימין גר מצרי כו'. וא"ת ולמה לא היה מותר לבא בקהל והלא אין מצריים במקומן שכבר עלה סנחרב ובלבל כל העולם ומטעם זה התיר ר' יהושע את יהודה גר העמוני במס' ידים (פ"ד מ"ד) ומייתי לה בפרק תפלת השחר (ברכות דף כח.) שאמר לו ר' יהושע מותר אתה שכבר עלה כו' ובסוטה (דף ט. ושם) פי' בקונטרס דתניא בתוספתא שאמר לו ר' עקיבא מנימין טעית שכבר עלה סנחרב ובלבל כל העולם ובה"ג תירץ דמצרים שבו למקומן דנתן להם הכתוב קצבה כדכתיב (יחזקאל כט) מקץ ארבעים שנה אקבץ את מצרים מן הגוים אשר נפוצו שם ואע"ג דגבי עמון כתיב ואחר כן אשיב את שבות בני עמון לא נתן להם קצבה כמו שאמר רבי יהושע לר"ג במס' ידים (פ"ד מ"ד) אמר ליה ר' יהושע והא כתיב ושבותי את שבות ישראל ויהודה ועדיין לא שבו והכי תניא בתוספתא דמסכת ידים בתר עובדא דיהודה גר העמוני שהודה ר"ג לרבי יהושע והותר לבא בקהל אמר ליה ר"ג גר מצרי כיוצא בזה אמר ליה למצרים נתן להם קצבה ור"ע לא אסיק אדעתיה שנתן להם קצבה וקשה לר"י על ההיא דברכות ומסכת ידים דמשמע דסנחרב בלבד עמון דהא כתיב בירמיה (מט) בעמון גבי חורבן שהחריבן נבוכדנצר מדוע ירש מלכם את גד ועמו בעריו ישב וגו' הלילי חשבון כי שודדה וגו' הרי משמע שבאותה שעה היו יושבים במקומם ובאותה פרשה כתיב ואחר כן אשיב את שבות בני עמון א"כ לא בלבד סנחרב ואם בלבד חזרו קודם שהחריבם נבוכדנצר וכן משמע נמי בחלק שבמקומם היו בימי נבוכדנצר דאמר התם (סנהדרין דף צו :) עמון ומואב שכני בישי דישאל הוה שלחו לנבוכדנצר תא עליהו ונראה לר"י דגבי יהודה גר עמוני אחורבן דנבוכדנצר סמיך דנבוכדנצר נמי בלבד אע"ג דאין מזכיר בסוטה (דף מו : ושם) אלא סנחרב דקאמר עלה סנחרב ולא בלבד נבוכדנצר ולא החריבה היינו משום דסנחרב לא היה מחריב אלא מעביר אותם לערים הגלות שלומים ולכך לא הזכיר בו חורבן אבל נבוכדנצר בלבד והחריב ואינו תולה הבלבול בסנחרב בברכות ובמסכת ידים אלא משום שהתחיל הבלבול ומשום דבלבל כל העולם כתיב סתם (ישעיה י) ואסיר גבולות עמים דמשמע בכל האומות ועיקר מילתא אנבוכדנצר סמיך וא"ת הא דאמר במגילה (דף יב :) דאמרו לו סנהדרין לאחשורוש זיל לגבי עמון ומואב דיתבי אדוכתייהו דכתיב שאנן מואב וגו' והלא כבר החריבן נבוכדנצר שהיה הרבה קודם אחשורוש וי"ל במילתא בעלמא הוא דאוקמוהו כי לא מואבים היו אותם שנתיישבו שם אלא שאר אומות ושמה גם ממואב היו מעורב בהם והיו קורין להם מואבים כמו בימי חכמים שהיו קורין ליהודה גר עמוני ועוד שלא היה

הדבר ברור אם שבו ואם לא שבו ואף על פי שהגלם נבוכדנצר מ"מ לפי שלא גלו בימי סנחריב כשאר אומות אמרו לאחשוורוש שעמד טעמם במ: **שלמה** לא נסיב מידי. דבהם דבק שלמה לאהבה כתיב שלא היה אלא דרך אהבה ולא דרך חתנות:

א

-

עז

דף

אם קודם מעשה אמרה שומעין לו. אר"ת דהיינו דוקא היכא דהוא עצמו נוגע בדבר כגון [יתרא] שהיה צריך לאותה הוראה שהרי בת ישי נשא כדכתיב אשר בא אל אביגיל בת נחש ואמרינן בפ"ק דבבא בתרא (דף יד. ושם) בת מי שמת בעטיו של נחש וכן בפרק נושאין על האנוסה (לקמן דף צח. ושם) גבי גר שהעיד על אשתו ושבעה בניו ובפי עשרה יוחסין (קדושין דף ע:) גבי עובדא דרב יהודה בכל דוכתא דמייתי לה היו הן צריכין לאותה הוראה אבל אם אין צריכין לאותה הוראה שומעין לו אע"פ שלא אמרה עד שעת מעשה: **כתנאי** עמוני ולא עמונית. וא"ת לר' יהודה תקשי ליה מצרי ולא מצרית ואמר ר"י דגבי עמוני ומואבי היה לו לקצר ולכתוב עמון ומואב הלכך מדכתיב עמוני ומואבי אית לן למדרש דלמעט עמונית ומואבית קאתי אבל מצרי אם היה כותב מצרים היה מאריך יותר והא דכתיב אדומי ולא כתיב אדום אגב מצרי כתיב אדומי: **הכא** כתיב מצאתי דוד. אע"פ שדוד עצמו אמרה ברוח הקודש אמרו: **מכהן** גדול באלמנה מה לכ"ג כו'. תימה דמייתי לרבי יוסי האי דינא דכ"ג באלמנה וחלל דאפילו לרבי יהודה לית ליה האי דינא משום דאיכא למיפרך כדפריך הכא מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד עבירה כדאמר בפרק בתרא דקדושין (דף עח. ושם) והוה ליה לאתויי דינא דדאין מיניה ר' יהודה דבת גר זכר כבת חלל זכר מחלל ומצרי ראשון כדאמר התם ומיהו לענין שאר בנות גרים איכא למימר לית ליה לרבי יוסי דינא דר' יהודה דלא חשיב ליה צד השוה שאינו ברוב קהל כיון דגר ראוי לקהל וכן פירש בקונטרס התם ארבי אליעזר בן יעקב דפליג ארבי יהודה אבל הכא גר עמוני דחשיב הוא צד השוה כדאמר הכא כיון דאין ראוי לבא בקהל קשה אמאי לא נדון לר' יוסי מחלל ומצרי ראשון שתפסל בת עמוני שנשא עמונית לכהן אע"ג שראויה לבא בקהל וי"ל דקסבר ר' יוסי כיון דבת מצרי ראשון אינה ראויה לבא בקהל אין לעשות צד השוה מפסול כהונה ופסול קהל

ללמוד מהא בעלמא לפסול כהונה ואין להקשות דנילף שפוסל גר בביאתו מחלל ומצרי ראשון דהשתא יש לעשות צד השוה כיון שאין אנו באין לעשות צד השוה ממנה ממה שבנותיהן פסולין זו לקהל וזו לכהונה אלא ממה שאינו ברוב קהל דגר חשוב ברוב קהל לרבנן כדפרישית ועוד דמה להנך שכן זרעם פסול תאמר בגר שבתו כשרה אבל קשה דמחזיר גרושתו ויבמה לשוק נילף שיפסלו בביאתן מחלל ומצרי ראשון וצ"ל כמו שפירשנו בספ"ק (דף טו : ושם ד"ה מה) דלרבנן לא ילפינן מאיסור כהונה לעשותה חללה דאין חללה אלא מאיסורי כהונה ואפילו בהצד השוה מעלמא ומפסול כהונה ורבי יהודה ודאי יליף במה הצד אפילו לפסול בביאתו כדאמר בקידושין (דף עח.) : **רבי** יוחנן אמר כשרה. תימה לר"י היכי ילפינן לעיל בהחולץ (דף מה.) מק"ו דאלמנה דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד פגום הא איכא למימר לרבי יוחנן בת גר עמוני שנשא בת ישראל יוכיח שאיסורו שוה בכל ובתו כשרה ולרבן שמעון בן גמליאל דקאמר בפרק אלמנה (לעיל דף סט.) דגר עמוני אינו פוסל בביאתו אתי שפיר אבל לת"ק ורבי יוסי קשיא ומיהו ממצרי שני אין להקשות תוכיח דמה למצרי שכן עשה : **ריש** לקיש אמר פסולה. הקשה הר"י משה כהן דלעיל (שם) משמע דלכולי עלמא בת עמוני ומצרי שני כשרה לכהונה דאמר מאי איכא בין תנא קמא לר' יוסי א"ר יוחנן מצרי שני איכא בינייהו כו' לאפוקי מצרי שני דאין זרעו פסול כמו כהן גדול באלמנה וגבי גר עמוני קאמר דאין כל זרעו פסול אלמא בתו כשרה לכהונה ואמר ר"י דסוגיא דהתם ר' יוחנן קאמר ליה דאמר הכא כשרה אבל ריש לקיש דפוסל הכא יאמר דתנא קמא דפסיל התם היינו משום דזרעו פסול ולא יפרש מילתיה דת"ק כמו שמפרש ר' יוחנן מה כהן גדול שביאתו בעבירה כו' דא"כ הוה משמע דמודה לר' יוסי דמצרי שני אין זרעו פסול אלא לתנא קמא נמי הוה נקט במילתיה מה כהן גדול באלמנה שזרעו פסול כו' דסבירא ליה דבת גר עמוני ומצרי שני זרעו פסול ור' יוסי דקאמר כל שזרעו פסול כו' וממעט מצרי שני אליבא דנפשיה נקיט האי לישנא :

אילימא מחלל ואלמנה מה להנך שכן לאו תאמר במצרי שכן עשה ואמר רבינו יצחק דאתי מחלל דחייבי עשה כגון בעולה לכהן גדול וכראביי דאמר יש חלל מחייבי עשה: **שכן** יש בהן צד כרת. ותימה דאליבא דרבי יוחנן קיימינן ולדידיה אשכחן ממזר בלא צד כרת דקסבר דיש ממזר מעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל ועוד תימה דהוה מצי למימר מה להצד השוה שכן לאו תאמר במצרי דליכא אלא עשה: **מחלל** דחייבי עשה. הקשה ר"י ברבי מאיר מכל מקום איכא למיפרך מה להצד השוה שכן לאו שאף באיסור חלל דחייבי עשה איכא לאו דחללה לא יקח ותירץ דשמא חללה הבאה מחייבי עשה ליכא לאו אלא עשה לכהן הבא עליה: **הלכה** אני אומר. לאו הלכה למשה מסיני קאמר דאם כן אמאי פליג עליה רבי יהודה אלא הכי קאמר הלכה אני אומר כך קבלתי מרבותי:

א

-

עח

דף

מצרי שני במה יטהר. וא"ת ישא שתוקית דהא ר' יהודה אית ליה בפי עשרה יוחסין (קדושין עג.) בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא והבן נמי יהא מותר לבא בקהל דממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא ויש לומר דשתוקין לא שכיחי אי נמי דממזרת דלא אפשר אלא באיסור חשיב דאי ודאי לא כתיב וא"ת וישא נתינה והולד כשר לרבי יוחנן דאמר בסמוך מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי הוי דבתר דידיה שדינן וי"ל דר' יוחנן דהכא סבר כאידך דרבי יוחנן דאמר רב דימי א"ר יוחנן בנה שני הוי דבתר דידה שדינן ליה וא"ת והא כתיב קרא דאי לרבי יוחנן דדרשי לעיל (דף עז:): מעמיו לבת גר עמוני הבא על בת ישראל וי"ל דיתורא דקרא אתי שפיר לדאי אבל פשטיה דקרא לא: הוה אמינא מצרית מעוברת שנתגיירה היא ובנה חד הוא כתב רחמנא אשר יולדו. וא"ת אי סבר כרבי יהודה א"כ לימא דאיצטריך אשר יולדו לומר שהכתוב תלאן בלידה ואי כרבי שמעון היכי ס"ד דהיא ובנה חד הוא כיון דקסבר מצרי ולא מצרית וי"ל דקס"ד כיון שהורתו בנכרית חשיב דור ראשון: **חזיתיה** לרישך ביני עמודי. פירוש רבך דמצינו רבה שהלך ללמוד לפני רבי יוחנן בשילהי כתובות (דף קיא.) בעלמא בתר אבוה שדינן ליה. דעובר לאו ירך אמו הוא והא דמשמע בסוף פרק שני דגיטין (דף כג: ושם) דאית ליה לרבי יוחנן דעובר ירך אמו הוא גבי הא דקאמר

נראין הדברים שעבד מקבל גט מיד רבו של חברו כו' התם אליבא דרבי איירי וגרסינן התם בסיפא מאי טעמא דרבי : **אלא** הא דאמר רבא נכרית מעוברת כו'. וא"ת ומאי פריך מרבא הא בהדיא אית ליה דעובר ירך אמו הוא בפי כל האסורין (תמורה ל:) ובפרק שור שנגח את הפרה (בי"ק דף מז. ושם) דקאמר היא וולדה נגחו היא וולדה נרבעו ואמר ר"י שרוצה ליישב דברי רבא דהכא אפילו כרבי יוחנן : **רובו** ומקפיד עליו חוצץ. לא כמו שפירש בקונטרס בפ"ק דסוכה (דף ו : ושם) דהיינו דוקא בשערו אבל בגופו חוצץ אפילו מיעוטו שאין מקפיד דא"כ למה לי קרא לשערו דדרשינן (שם) את בשרו את הטפל לבשרו כיון דהלכה למשה מסיני נאמרה לו בפירוש שערו רובו ומקפיד עליו כו' ועוד מדקדק ר"ת דאי בשערו דוקא ה"ל למימר הכא אימור דאמר רבי יצחק שערו בשרו מי אמר ומיהו בלאו הכי פריך שפיר :

דף - **עח** - **ב**

מי יתן לי דור שלישי ואטהרנו. סתמא בעו מיניה והשיב להם כן ואם היה בידוע היה משיב להם דמותרת דסבירא ליה לרבי אליעזר דון מינה ומינה בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ:) ולא רצה לברר להם תשובתו שכן היה דרכו לדחות עצמו מן השואלים כדאשכחן בפי הישן (סוכה דף כח.):

דף - **עט** - **א**

ארמוני ומפיבושת. אותו מפיבושת היה בן שאול ואמר ר"ת דהוא היה רבו של דוד דאמר בפרק קמא דברכות (דף ד. ושם) שהיה מבייש פני דוד בהלכה וגרס התם דלא מפיבושת שמו אלא איש בעל שמו כי מפיבושת בן שאול נקרא איש בעל בדברי הימים ולא כמה שכתוב בספרים איש בושת שמו דלא מצינו בשום מקום איש בושת שנקרא מפיבושת ואיש בושת נהרג בתחלת מלכות בית דוד קודם מעשה הגבעונים דליכא למימר

דמפיבושת בנו של יהונתן היה רבו של דוד דאותו לא מצינו בשום מקום שנקרא לא איש בושת ולא איש בעל וא"ת ולמה לא חלק לו כבוד לרבו לבקש עליו רחמים שלא יקלטנו הארון וי"ל דשמא בקש ולא נענה: **ותטהו** לה אל הצור. אומר במדרש אל הצור שהצדיקה עליו הדין ואמרה הצור תמים פעלו: **דונגר** גרסי'. מדת שכירות דדון לשון מדה כדאמר בבבא בתרא (דף צ:): וקרו ליה. דון פפא: **ונתינים** דוד גזר עליהן. בריש שמעתין פ"י בקונטרס שגזר עליהן חתנות וכדכתיב והגבעונים לא מבני ישראל המה וגו' כלומר אין ראויין להדבק בישראל והשתא פריך דמשה גזר עליהן עבדות ואסור משום לא יהיה קדש ומשני דמשה לא גזר אלא לההוא דרא ויהושע בזמן שבהמ"ק קיים ומצינו למימר דלא נאסרו בשום פעם משום לא יהיה קדש כיון דלא גזר עליהן עבדות אף בזמן שאין בית המקדש קיים ודוד גזר עליהן חתנות ולא שעבדם לכולהו דרי ואתי שפיר הא דאין בנתינים תורת עבדים דתנן באלו נערות (כתובות דף כט. ושם) דהבא על הנתינה יש לה קנס ואילו בבא על השפחה תנן דאין לה קנס ואומר בירושלמי אפי' משומרת שלא נבעלה ועוד דאם יש בהם תורת עבדות ליתסרו חרורי בנתיני דמשוחרר אסור בשפחה כדאמר בחציו עבד וחציו בן חורין לישא שפחה אין יכול ובפרק עשרה יוחסין (קידושין דף סט.) קאמר דחרורי ונתיני מותרים לבא זה בזה ועוד יש לפרש דהכי פריך ולא עבדות ממש משה גזר עליהן ומסתמא גזר נמי שלא יתחתנו בהם דאין נכון שיתחתנו בהם כיון דנראין כעבדים ודוד נמי נוכל לומר דגזר עליהן עבדות כדי שלא יתחתנו בהם והשתא פריך שפיר דמשה גזר עליהן וניחא השתא הא דקאמר בימי ר' בקשו להתיר נתינים להפקיע שעבוד מהם ועל ידי כן יהיה מותר להתחתן בהם ומסיק דחלק מזבח מי יתיר וכיון דאישתייר בהן שעבוד של חלק מזבח אין הגון לידבק בהם ופליגא דרבי חייא בר אבא דאמר חלק מזבח בזמן שאין בית המקדש קיים מותר ואם היו מפקיעין חלק עדה היו מותרים לגמרי ושוב לא יחול שום עבדות של חלק מזבח אפילו לכשיבנה ואין נראה לרבינו תם דמדאורייתא אסירי בלאו דלא תתחתן כדמסיק רבא לעיל (דף עו.) דבגירותן אית להו חתנות ותנן (מכות דף יג.) ואלו הן הלוקין הבא על הממזרת ועל הנתינה ומיהו איכא למימר דנתינה אגב שיטפא דממזרת נקטה וכן צריך לומר למאי דהוה בעי רבא למימר דבגירותן לית להו חתנות דבכל דוכתא איירי בגירות גבי קנס ובעשרה יוחסין (קידושין סט.) במתניתין ונראה לרבינו תם דדוד גזר עליהם שעבוד והא דקאמר לעיל ראוי להדבק עם ישראל היינו להיות בני חורין כמותן אבל חתנות אסור מדאורייתא והא דקאמר בימי רבי בקשו להתיר נתינים לא

להתחתן בהם אלא להפקיע עבודתם ואמר להם רבי חלק מזבח מי יתיר
הלכך אין לנו להתיר אפילו חלקנו שלא ישתכח חלק מזבח ופליגא דרבי
חייא בר אבא דאמר חלק מזבח בזמן שאין בית המקדש קיים מותר
ממילא בלא שום

ב

-

עט

דף

התרה ואם היה מופקע מהם שעבוד לגמרי שוב לא היה חל עוד עליהן
וא"ת וכיון דנתיני אסירי מדאורייתא מלא תתחתן מאי שנא דמשוחרר
מותר בהן ובשפחה אסור משום לא יהיה קדש וי"ל דלאו דלא תתחתן
איכא למילף משאר פסולי קהל כגון ממזר עמוני ומואבי דשרו בקהל
גרים אבל לאו דלא יהיה קדש לא שייך למילף דהא לא תפסי קדושין
בשפחה ולא הוי דומיא דשאר פסולים ואם תאמר ומ"ש דממזר מותר
בשפחה דתנן בהאומר בקידושין (דף ס.ט.) ממזר נושא שפחה אפי'
לכתחלה כדמוכח התם בגמרא ואמר ר"ת דלא שייך לא יהיה קדש
בממזר דעיקרו בא מקדישות מאיסור דלא תפסי בו קידושין ואין
להאריך: **בימי** ר' בקשו להתיר נתינים. אין זה מבטל דברי ב"ד חברו
דהפקר בית דין היה הפקר: **אי** הכי יבומי נמי תתייבם. פי' אא"ב בנשא
ישראלית איירי אע"ג דהיא שפיר מתייבמת אז לא תקשי אמאי אין
מייבם שהרי הוא אסור בה דהוי פצוע דכא ואיידי דקאמר חולץ קאמר
נמי חולצין לאשתו אבל כיון דאיירי בגיורת איהו גופיה שרי לייבם:
ואיידי דאמר רבי יהושע חולץ כו'. וא"ת ור' יהושע גופיה אמאי נקט חולץ
כיון דאיירי בגיורת אי משום דקסבר דקהל גרים איקרי קהל כדפירש
בקונטרס א"כ מאי קאמר ואין לי לפרש האיכא למשמע מדאתניוהו
חולץ וחולצין ולא אתניוהו מייבם ומייבמין ש"מ דבסריס אדם חולץ
וחולצין דאי בסריס חמה א"כ אפי' לייבם נמי שרי וי"ל דרבי יהושע נקט
חולץ וחולצין אגב דבעי למימרא לא חולץ ולא חולצין דלא מצי למנקט
לא מייבם ולא מייבמין דהוי משמע יבומי הוא דלא אבל מיחלץ שרי מיהו
רבי עקיבא הוי מצי למיתני לא מייבם ולא מייבמין דכיון דפירש הטעם
משום שלא היה לו שעת הכושר ממילא הוה ידענא דמיחלץ נמי לא חליץ
אלא אגב דנקט ר' יהושע חולץ נקט נמי ר' עקיבא: **אלמא** בקהל עסקינן.

וכרבי עקיבא אתיא דסריס אדם בר חליצה וייבום הוא ותימה דלמא
בהא לא סברה כרבי עקיבא דמשוי חייבי לאוין כחייבי כריתות :

א

-

פ

דף

אכל חלב מבן י"ב שנה ועד בן י"ח : בנקבה איירי וכר' אליעזר ואידי
דנקט לשון זכר נקט סימני סריס ולא נקט סימני אילונית דלא מסתבר
למימר דסברי לה כב"ש : **ולאחר** מכאן הביא שערות. רבותא נקט דאף על
פי שהביא שערות לא אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע שהיה קטן עד
עכשיו שהביא שערות אלא חשיב ליה גדול לרב משתים עשרה ולשמואל
מי"ח : **נעשה** סריס למפרע. ולקי על חלב שאכל דלא חשיב התראת ספק
אע"ג דבשעת התראה היה ספק שמא יביא שערות קודם י"ח דהשתא
מיהא איגלאי למפרע שהיה גדול בשעת התראה ולא דמי להכה את זה
וחזר והכה את זה (מכות ט'). דאף לאחר שהכה את שניהם לא ידיע
איזהו אביו : **אילונית** לר"מ יהא לה קנס. לשמואל ניחא כיון שימי קטנות
נמשכים עד י"ח א"כ אין כאן נערות דימי נערות הם בששה חדשים
הסמוכים לשתיים עשרה כשפוסקין אז ימי קטנות אבל לרב יהא לה קנס
שפוסקין בזאת ימי קטנות כמו בשאר נשים : **והא** תניא בן שמונה אסור
לטלטלו. ואם יכול להיות בר קיימא לא היה אסור לטלטלו ומשני הבי"ע
שגמרו סימנים דע"י סימנים יש היכירא להוציאו מתורת נפל בכי שנה
לרבנן כדאשכתן לרבי דכי גמרו סימנים חשיב בר קיימא בשלשים יום
כשאר ולדות ומילתיה דר' אבהו כרבנן אבל אין לפרש דלרבנן אין יוצא
לעולם מתורת נפל ולרבי בכי שנה ור' אבהו כרבי דא"כ כי פריך ארבה
תוספאה כמאן כרבי הוה ליה למיפרך אר' אבהו דקאי ביה ועוד דאם כן
רבה תוספאה אפילו כרבי לא אתי דלא חשיב לר' בר קיימא לומר
דאישתהי אלא ע"י הוכחה יתירא שחי כי שנה אלא נראה לר"י כדפירשנו
ונראה דאפילו נגמרו סימנים דאסור לטלטלו דבתוספתא בתר ההיא דבן
ח' הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו קתני איזהו בן שמונה שלא כלו לו
חדשיו והיינו אפילו גמרו דאין יוצא מתורת נפל בשלשים יום אלא ע"י
עשרים ומילתא דלא שכיח היא ואסור לטלטלו :

כיון דאיכא רשב"ג דאמר משתהי כו'. תימה דהשתא משמע דפלוגתא דרשב"ג ורבנן בבן שמונה דחשיב בר קיימא לרשב"ג ולא לרבנן וקשיא לר"י דלעיל בהחולץ (דף לו:) ובפי' ר"א דמילה (שבת דף קלה: ושם) משמע דפליגי איפכא ובסתם וולדות דלרשב"ג היכא דלא שהה חשבינן ליה ספיקא ולרבנן חשבינן ליה בר קיימא ואמר ר"י דמשמע ליה לגמרא דפליגי בתרתי דעל כרחך רשב"ג איירי בבן שמנה דמדתניא בתוספתא בתר פלוגתא דרבי ורבנן דלעיל ומדקאמר כל ששהה ולא נקט אם שהה משמע דאתא לרבוויי סתם וולדות דאין יוצאין מתורת נפל אלא בשלשים יום ועוד דבתוספתא מסיים במילתיה דרשב"ג שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה משמע דמיירי בסתם וולדות מדמייתי קרא ועוד דאם לא בא להוסיף רשב"ג סתם וולדות מה בא להוסיף על רבי ואכתי קשיא לר"י הא דאיבעי לן בסוף רבי אליעזר דמילה (שם דף קלו.) מי פליגי רבנן עליה דרשב"ג בסתם וולדות או לא ומדקדק מדאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג מכלל דפליגי רבנן ומאי ראייה היא דלמא משום בן ח' בא לפסוק כמותו ואמר ר"י דקיי"ל דשמואל בסתם וולדות פוסק כמותו אי"נ דע"כ לא בבן שמנה פסק כמותו אלא בסתם וולדות דבבן שמנה אין הלכה כמותו מדרי' אבהו דהכא ועוד דאי בבן שמונה פוסק כמותו הוה ליה למימר הלכה כרבי ורבנן שמעון בן גמליאל: עד שיהא בכולן. אע"ג דאמרן לעיל דבעינן שיהא לקוי ממעי אמו ויש סימנים שאין יכולין להודע משנולד מ"מ כיון שניכר מיד שאין עושה כיפה ושאר סימנים ניכרים כל אחד כשהוא בזמנו הוכיח הראשון על האחרים שממעי אמו הוא לקוי אלא שלא היו ראויין להיות ניכרים סמוך ללידתו וא"ת הא דאמרינן (לקמן דף קיא:) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין קטן שמא ימצא סריס כשמטיל מים ועושה כיפה יחלוץ וייבם לרב הונא דאמר עד שיהא בכולן ואפילו אם יולדו כל הסימנים לאחר מכאן אין בכך כלום כיון שלא היה לקוי ממעי אמו ואין לומר דבאותו קטן שיש בו סימני סריס שאין עושה כיפה קאמר דלא חולצין ולא מייבמין דהא בכל דוכתא משמע דטעמא משום דחיישינן למיעוט וזה היה תימה דאותן שיש בהן סימני סריס בקטנותם רובם מתקנין ולא סריס ניהו ועוד דלקמן בפרק בית שמאי (דף קיא:) משמע דבכל קטנים איירי רבי מאיר גבי יבם קטן שבא על יבמה גדולה תגדלנו דקאמרינן לימא מתניתין דלא כרבי מאיר

כו' ואמר ר"י דהא דבעינן לעיל שיהו בו סימני סריס משנולד היינו ליחשב ודאי סריס אבל ספק סריס הוי אף על פי שאין בו סימני סריס וכן פירש רשב"ם ביוצא דופן (נדה דף מז : ושם) גבי הא דאמר וכי לא נולדו בו סימני סריס עד כמה עד רוב שנותיו פירוש עד רוב שנותיו אם לא הביא הוי גדול ודאי וסריס ודאי אבל קודם לכן הוא קטן ויש לו דין בן תשעה מכ' ועד רוב שנותיו ואם הביא ב' שערות מכ' ועד קודם רוב שנותיו הוי גדול ולא סריס : **דהביא** שתי שערות בזקן כולי עלמא לא פליגי עד שיהא בכולן. וא"ת והא לעיל אמרינן בן עשרים ולא הביא שערות יביאו כו' הא הביא שערות קודם כ' לא חשיב ודאי סריס אע"פ שיש בו סימני סריס ואם כן מאי קאמר עד שיהא בכולן אפילו כולן אין מועילין דהא הביא שתי שערות בזקן ואמר ר"י דשערות דזקן אין מועילין לדין הבאת שתי שערות אף על גב דבכל שאר מקומות בגוף מועילים ואם תאמר כיון דהביא שתי שערות בזקן מאי קאמר עד שיהא בכולן והלא אחד מן הסימנים הוא שאין לו זקן והרי יש לו זקן ואמר ר"י דאין חשוב בהבאת שתי שערות לבד יש לו זקן אלא אם כן נתמלא זקנו וא"ת הא דאמר בפרק קמא דקדושין (דף לה : ושם) זקן האשה והסריס ופירש בקונטרס סריס חמה היכי משכחת לה למ"ד עד שיהא בכולן ואר"י דהכא מיירי קודם כ' אבל מה שהביא אחר כ' שכבר הוא סריס ודאי אין בכך כלום. : **כי** פליגי בשלא הביא. והא דקאמר רבי יוחנן אפי' באחד מהן לא שיצטרך סימן אחד בהדי האי אלא בהאי לחודיה חשוב סריס ואין לתמוה על הלשון דבכי האי גוונא אמרי' באלו טרפות (חולין דף סב) עוף הבא בסימן אחד טהור והני מילי דלא דריס ועל כרחך הכי פירושו הני מילי שאותו סימן הוא דלא דריס :

א

-

פא

דף

לימא תיהוי תיובתא דרב המנונא כו'. וא"ת לעיל בפ"ק (דף טו :) דקאמר צרות מתיירא אני בני צרות מעיד אני לכם לרב המנונא מבני צרות לפשוט שהצרות פטורות מחליצה ומן היבום שאם היו זקוקות לאחין א"כ היו בני צרות פסולות מק"ו דאלמנה דליכא למפרך מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת שגם היבמה שזינתה מתחללת לרב המנונא ואמר ר"י דמה דפשט להם בני צרות בזה לא היה מתיירא שאם יקפידו עליו

יאמר שאין הלכה כרב המנונא: ואין מאכילה בזמן חזה ושוק אפילו בתרומה דרבנן. בפרק שני דכתובות (דף כה.) גבי מאי גדולה חזקה דקאמר ואיבעית אימא בתרומה דרבנן אכלי דאורייתא לא אכלי ההיא שינויא לא הויה כסוגיא דהכא דגזרינן דרבנן אטו דאורייתא והא דאמר באלו עוברין (פסחים דף מד.) גבי שתי מדוכות הנח לתרומת תבלין דרבנן ולא גזרינן אטו דאורייתא אמר ר"י דשאני התם דאקראי בעלמא ולא איתחזק איסורא דאימור תרומה לתוך תרומה נפלה אבל עיגול בעיגולים דהכא אע"ג דאקראי בעלמא איתחזק איסורא והא דפריך לקמן (דף פב.) דרבי יוחנן אדרבי יוחנן מברייתא דשתי קופות הו"מ לשנויי בתרומת פירות דרבנן כי ההיא דפסחים אלא דמשני לה שפיר וא"ת ומי דחקו לר"ל דלא אכלה בתרומה בזמן חזה ושוק ואור"י משום דשמעינן לר' יוסי דאמר אנדרוגינוס ספיקא הוה דקאמר שלא הכריעו בו חכמים אם הוא זכר אם הוא נקבה וא"ת והא לר' יוסי תרומה בזמן הזה דאורייתא כדמוכח ברייתא דסדר עולם דמייתי לקמן בשמעתין וי"ל דקסבר ר"ל דר' יוסי תנא לה ולא סבר לה דכה"ג אשכחן בפרק יוצא דופן (נדה דף מו:) ועוד לפי שהיה שונה אליבא דר' יוסי עיגול בעיגולים עולה ורבי יוחנן אית ליה לקמן (דף פב:) דתני לה וסבר לה כדדייק ממתניתין דמשוי ליה רבי יוסי לאנדרוגינוס ודאי זכר מדקתני נושא ומינה מותבינן לקמן (שם) לריש לקיש ולדידיה ליתא לברייתא מקמי מתניי: אמר ליה ר' יוחנן לר"ל מי סברת תרומה בזמן הזה דרבנן. אע"ג דר' יוחנן גופיה אית ליה לקמן (שם) דלרבנן תרומה בזה"ז דרבנן הכא אליבא דר' יוסי קיימי וה"ק מי סברת דלר' יוסי תרומה בזה"ז דרבנן והשתא צ"ל דהא דמהדר ליה ר"ל אני שונה עיגול בעיגולים עולה אליבא דרבי יוסי היה שונה: שאני שונה עיגול בעיגולים עולה כו'. וא"ת אכתי דלמא אע"ג דהוה דאורייתא עולה משום דסבר כרבנן דאמרי אינו מקדש אלא ו' דברים בלבד ואר"י דא"כ ה"ל למינקט מידי דאורייתא כגון ביצת טריפה שנתערבה ומדנקט עיגול בעיגולים ש"מ משום דתרומה דרבנן אבל במידי דאורייתא אסור כל שדרכו: והלא אני שונה חתיכה בחתיכות עולה. היינו מתניי דמייתי בסמוך דחתיכה של חטאת וכו' תימה מנא ליה דאתיא כר' יוסי דלמא רבנן היא דאמרי אינו מקדש אלא ו' דברים בלבד וי"ל חדא דבר פלוגתיה דר' יהודה הוא רבי יוסי ועוד מאי איריא דנקט חתיכה דהוה כל שדרכו לימנות הוה ליה למינקט מילתא דהוה את שדרכו כיון דאין מקדש אלא ששה דברים ומדנקט חתיכה דוקא ש"מ דוקא חתיכה דהוה כל שדרכו עולה אבל את שדרכו אוסר וה"נ הוה מצינן לשנויי לר"ל דשפיר דייק מההיא דעיגול בעיגולים דעל כרחך לא אתי כרבנן מדנקט עיגול דהוה

כל שדרכו ולא נקט את שדרכו : מאי היא דתנן מי שהיו לו חבילי תלתן כו'. וא"ת לר"ל כיון דתרומה בזמן הזה דרבנן אלמא בטלה קדושת הארץ אי"כ כלאי הכרם נמי דרבנן ואמאי תני כל שדרכו הא בדרבנן אין אוסר כל שדרכו ואין לומר דלר"מ תרומה בזמן הזה דאורייתא דהא שמעינן ליה לר"מ דעיגול בעיגולים עולה בריש מסכת ביצה (דף ג:) גבי ליטרא קציעות כו' וי"ל דכלאי הכרם חדא דרבנן דבזמן בהמ"ק הוי דאורייתא אבל עיגול תרתי דרבנן חדא דבטלה קדושת הארץ ועוד דאפילו בזמן בית המקדש תרומת תאנים דרבנן אי נמי חבילי תלתן הוי את שדרכו והכי פירושו שהיה ר"מ אומר כל שדרכו בדאורייתא מקדש ולכך דין הוא דאת שדרכו יקדש אפי"י בדרבנן כגון חבילי תלתן : נתערבו באחרות. אמר ר"ת דלא גרסי' ואחרות באחרות מדפריך בהתערובת (זבחים דף עד. ושם) לשמואל דאסר ספק ספיקא בעבודת כוכבים מברייתא שמתרת ולא משכח דקאי כשמואל אלא ר' יהודה בברייתא שאוסר אפי"י בשאר איסורין ספק ספיקא ושמואל סבר כוותיה בחדא בעבודת כוכבים ופליג בשאר איסורין ואי הוה גרס הכא ובע"ז ובכל דוכתי דכי הך משנה ואחרות באחרות הוה ליה לאתויי לשמואל סייעתא מכל הנך משניות וי"מ דאפילו גרס בכל הנך משניות ואחרות באחרות לא היה יכול להביא ראיה מהם לשמואל דאסר ספק ספיקא דדלמא הכי קאמר וכל האחרות שנתערבו באחרות דליכא אלא חד ספיקא ויש חידוש יותר בנתערב שתי פעמים מבנתערב פעם אחת דאף על גב דאיכא תרי רובי אסיר דגבי שאר מילי אוסרין חד רובא ושרינן תרי רובי כגון גבי יוחסין בסוף פ"ק דכתובות (דף טו. ושם) דאמר הולכין אחר רוב העיר והוא דאיכא רוב סיעה בהדה ואין הולכין אחר רוב העיר גרידתא ורוב סיעה גרידתא :

ב

-

פא

דף

כולן ידלקו. וליכא למימר דלניידינהו דגזרינן שמא יבואו עשרה בני אדם בבת אחת כו' כדאמר בריש פ' התערובות (זבחים דף עג: ושם) וא"ת ומי"ש דלא פליג ר' אליעזר הכא וכן אכל הנהו דמסי' ערלה (בפ"ג מ"ו) כדקאמר לענין עבודת כוכבים בסוף כל הצלמים (ע"ז דף מט:) דיוליד הנאה לים המלח ומיהו רבינו שמואל פירש שם דה"ה בכל איסורין ונראה דדוקא גבי עבודת כוכבים אית ליה הכי משום דתופסת את דמיה

וכשמוליך הנאה נראה כאילו הוליד האיסור ועוד יש לפרש דדוקא בתנור שהסיקו בעצי עבודת כוכבים ואפה בו את הפת ונטל ממנה כרכר וארג בו את הבגד אמרינן יוליד הנאה לים המלח כשנתערב לפי שאין ממשות האיסור בעין וההוא דאיתערב לו חביתא דחמרא דקאמר (שם) דיוליד הנאה היינו משום דאין נהנה מגוף האיסור דאסור בשתיה אלא או למכור או ליתן לפועליו וא"ת ומה טעם לא אמרי' בכל הנך דמס' ערלה (פ"ג מ"ו) ימכרו כולן לעובד כוכבים חוץ מדמי . איסור שבו כדאמר רשב"ג בפרק בתרא דמס' ע"ז (דף עד. ושם) גבי יין נסך בירושלמי פריך לה ומשני דחיישינן בכולהו אם ימכור לעובד כוכבים שמא יחזור וימכור לישראל וכן בפת ובגד דפרק כל הצלמים (שם דף מט:) אע"ג דפת של עובד כוכבים אסור כיון דשרי בהנאה חיישינן שמא יקנה ממנו ישראל ליתן לפועליו וחבית דההוא גברא אם היה חפץ למכור כל יינו ביחד ה"ה דהוה מצי למכור חוץ מדמי איסור שבו : **פרך**. פירש בקונטרס שם מקום ור"י אומר על שם שנפרכים כדאמר בפסיקתא דפרשתא דיהודה וישראל רבים אחר פרשת כי תשא דריש על אל גנת אגוז ירדתי שנמשלו ישראל לאגוז שיש בו ג' מינים של פרך שנפרך מעצמו : **ככרות** של בעל הבית. אבל של נחתום שהם קטנות אפי' ר"מ מודה דלא מקדש דהא תנן במס' ערלה (פ"ג מ"ז) דתעלה באחד ומאתים והא דמשמע לקמן דחתיכה של לחם הפנים לא בטלה בשל חולין שאני לחם הפנים דחמיר טפי וראוי להתכבד בו ואפה בו את הפת דפי' כל הצלמים (ע"ז דף מט:) דקתני נתערבה באחרות כולן אסורות צריך לאוקמא בככרות של בעל הבית : **הראויה** לערלה ערלה. בירושלמי מדקדק אמאי לא תני נמי הראוי לתרומה תרומה דכיון דחשיבי לא בטלי באחד ומאה ומשני משום דכולהו שייכי בתרומה ולא מצי למיתני הראוי לתרומה ועוד מצי לשנויי דהאי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסור הנאה כדאמר בפ' בתרא דמסכת ע"ז (דף עד.) אמתניתין דהתם : **רבי** יוחנן אומר את שדרכו למנות שנינו. בירושלמי משמע דלא הוי אלא עשרה דברים את שדרכו ונראה דהיינו אותן ששה דברים דקאמרי רבנן וחבילי תלתן הרי שבעה ובגד שצבעו בקליפי ערלה ונתערבה באחרים וצובע מלא הסיט בקליפי ערלה וארגו בבגד ותרי מילי חשיבי הרי ט' ואורג מלא הסיט מצמר הבכור בבגד ואית דחשיב ככרות של בעל הבית בעשירית וקשה לר"י דהא איכא טובא טבעות וכוסות של עבודת כוכבים דהתערובות (זבחים עד.) וכל הנהו דתנן בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עד. ושם) יין נסך ועורות לבובין וכו' וקאמר התם דהאי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הנאה וכל הנהו הוו את שדרכו דאי לאו הכי תקשה ההיא משנה לרבי יוחנן ודוחק

לומר דתנא דליטרא קציעות היא דא"כ הוה ליה לאקשווי ולשנויי הכי כדפריך אההיא דהתערובות ובריש מסכת ביצה (דף ג: ושם) ועוד נראה דעדיפי מאת שדרכו מדפריך התם וליתני נמי אגוזי פרך ורמוני באדן וליתני נמי ככרות של בעל הבית ומשני אכולהו הא תנא ליה התם ומחבילי תלתן דחשיב הכא ברישא לא פריך משמע דכרבנן בעי לאוקמי דלא סגי להו באת שדרכו ואמר רבינו יצחק דבירושלמי לא חשיב אלא אותן ששנויים שם במסכת ערלה (פ"ג) אבל אכתי איכא טובא וא"ת יין נסך דחשיב התם במסכת ע"ז ע"כ בחביות סתומות איירי דהא כרבנן בעי לאוקמיה וא"כ אמאי חשיב לה הא תנא ליה במסכת ערלה ואמר רבינו יצחק דאיצטריך לאשמועינן דמחמרינן ביין נסך ואע"ג דלא כתיב איסוריה בדאורייתא אלא מדברי קבלה או שמא אשמועינן דדוקא ביין נסך מחמרינן ולא בסתם יינן ואם בסתם יינן הוי דינא הכי כ"ש דאיצטריך לאשמועינן משום סתם יינן א"נ אשמועינן דלא שרי על ידי פדיון לאפוקי מדרי אליעזר וא"ת והא קתני שור הנסקל ובפי התערובות (זבחים עב. ושם) משמע דשור הנסקל וחטאות המתות לא חשיבי אפילו כחבילי תילתן ואמר ר"י דדוקא מחטאות מתות הן כבש קטנות פריך בהתערובות דלא חשיב שבמנין לפי שרגילים למכור כל העדר יחד ואפילו יחשב כשהוא שחוט כחתיכה הראויה להתכבד בה כשהוא חי גריע טפי אבל שור הנסקל שהוא גדול חשיב הוא אפילו אליבא דרבנן ובירושלמי מוקי ההיא דפרק בתרא דמסכת ע"ז בשור הנסקל שחוט דראוי להתכבד בו ומיהו אמר ר"י דלפי הש"ס שלנו משמע שמעמידה בחי דבפי התערובות (שם דף עא:) עביד צריכותא ממתניי דהתם דאשמועינן שור הנסקל שנתערב בקדשים ודפרק בתרא דמס' ע"ז דאשמועינן שור הנסקל בחולין ואי בחתיכה איירי ההוא דמס' ע"ז לא הוה צריך לטעמא דהפסד קדשים דקאמר התם: **רבי** יהודה אומר לא תעלה. פי' בקונטרס משום דקסבר מין במינו לא בטיל ואין נראה דדוקא בדבר המתערב אית ליה לרי יהודה דמין במינו לא בטיל כמו שאפרש בסמוך אלא השתא טעמא דרי יהודה דקסבר כל שדרכו למנות לא בטיל דרי יהודה לטעמיה דאמר בליטרא קציעות דלא בטלה בריש התערובות (שם עג.) ובריש מס' ביצה (דף ד. ושם) וכי מוקי לה בנימוחה הוא דקאמר דטעמא דרי יהודה משום דמין במינו לא בטיל: **דברי** הכל לא תעלה. נראה לפרש דטעמא דסיפא שנתערבה בשל חולין משום דלאחר שנתבטלה ראויה להתכבד בה לפיכך לד"ה לא בטלה אבל רישא שנתערבה בחתיכות טהורות של חטאות דכי נמי תעלה אין ראויה להתכבד בה דלא שייך כיבוד בפני כהנים במקדש ולהכי לת"ק תעלה דהוי כל שדרכו והא דפליגי בתוספתא במס' תרומות

(פ"ה) בחתיכה של חטאת בין טהורה בין טמאה שנתערבה בחולין דרבנן אמרי תעלה ור' יהודה אומר לא תעלה צריך לאוקומה בנימוחה ור' יהודה לטעמיה דאמר (חולין קח.) מין במינו לא בטל וק"ק לפי זה אמאי לא נקט טמאה בשל חולין ד"ה לא תעלה דאין לומר דטהורות בטהורות עדיפא ליה דמשמע דלא צריך האי טעמא אלא לר"ל ונראה דלר' יוחנן הוי חידוש טפי לאשמועינן דבר שבמנין ולא איסור הנאה דמקדש מבטמאה דהוי דבר שבמנין ואיסור הנאה דאין חידוש כל כך והא דלא חשיב במסכת ע"ז חתיכה של חטאת טמאה בשל חולין דההוא תנא תרתי אית ליה כדקאמר התם איכא למימר דבקדשים לא מיירי ולפי טעמא שבקונטרס שתולה בהפסד מועט לא מצי למינקט בסיפא טמאה בחולין:

א

-

בב

דף

רבי יהודה לטעמיה דאמר מין במינו לא בטיל. דוקא בדבר לח ומתערב אית ליה לר' יהודה דלא בטיל דומיא דדם הפר ודם השעיר דיליף מינה ר' יהודה בהקומץ רבה (מנחות דף כב. ושם) אבל בדבר יבש לא דר' יהודה גופיה אית ליה בפי נוטל (שבת דף קמא:) דמעלין את המדומע בק"א ואפי' מין במינו כדמשמע גבי ליטרא קציעות ונבלה בהקומץ רבה (מנחות דף כג. ושם) דאיכא למאן דלא בטל היינו בנימוחה וסברא הוא דדבר המתערב מתפשט טעם האיסור בכל ההיתר ולא בטל אבל דבר יבש האיסור מונח במקומו אלא שאין ניכר היכן הוא וההיא דשילהי ביצה (דף לח: ושם) דאמר דחיתין ושעורים בטלים לרבי יהודה ולא חטין בחטין בקמח איירי דאל"כ חטין בשעורין אמאי בטל והלא ניכרים הן ועוד נראה דאפילו קמח כיון שצונן הוא ואין טעם מתפשט בטל דאי לאו הכי אפילו קמח חטין וקמח שעורים מין במינו הוא לרבא דאזיל בתר שמא בפרק בתרא דע"ז (דף סו. ושם) כמו חמירא דחיטי וחמירא דשערי אלא התם ברותח איירי ובהקומץ רבה (מנחות דף כג. ושם) דאמר דמנחות שנתערבו לא בטילי לרבי יהודה התם נמי מתוך שומנן מתרככין ונותנין טעם זה בזה א"נ כשיאפה אותן יתנו טעם זה בזה: **טהורות** בטהורות עדיף ליה. דאע"פ שאין איסורה אלא לזרים אפ"ה חמירא ולא בטלה וכ"ש טמאה דאיסורה אף לכהנים ובקונטרס פירש טעם אחר: **בטומאת** משקין דרבנן. וקסבר רב שישא בריה דרב אידי דרבנן לא פליגי

אדרבי יהודה דאמר מין במינו לא בטל אלא בדרבנן אבל בדאורייתא מודו דלא בטלה אבל לא נימוחה כיון דכל שדרכו לימנות מקדש אף בטומאה דרבנן לא בטל כמו תרומה בזמן הזה דאי היא דאורייתא לא הוה עיגול בעיגולים עולה אע"ג דתרומת פירות דרבנן: **רישא** איסור לאו סיפא וכו'. אמאי דאוקמינן בשנימוחה קאי ובקונטרס פירש דאתי לפרושי בשלא נימוחה ועיגול היינו טעמא דר"ל דמדאורייתא לא בטיל כיון דתרומה לזר במיתה ככרת דמיא וחבילי תלתן של כלאי הכרם אע"ג דאיסור לאו הויא מ"מ לא בטל משום דהוי את שדרכו ודוקא בכל שדרכו הוא דמפליג רבה בין איסור לאו לאיסור כרת ואע"ג דעלה קתני שהיה ר"מ אומר כל שדרכו לימנות מקדש יש לפרש כעין שפ"י לעיל דה"ק שהיה ר"מ אומר כל שדרכו לימנות מקדש באיסור כרת או באיסור מיתה והואיל וכן דין הוא שיקדש את שדרכו אפילו באיסור לאו ומיהו לא יתכן כלל לפרש כן דהא חתיכה של חטאת טהורה בחולין עדיפא אפילו מאת שדרכו כדפרישית לעיל מטעם דראויה להתכבד ומשמע דוקא משום דהוי איסור כרת לא בטל אבל איסור לאו בטל: **משום** דהוי ליה דבר שיש לו מתירין. למאי דקטעי רב אשי קשה עיגול בעיגולים אמאי עולה דאפילו בדרבנן שמעינן ליה לרב אשי (ביצה דף ד.). דדבר שיש לו מתירין לא בטל ויש להעמיד ההיא דעיגול בעיגולין בתרומה טמאה דאין לה מתירין ומיהו קשה למאי דסי"ד השתא אמאי תרומה טהורה עולה בק"א: **שתי** קופות אחת של חולין. הקשה הר"ר שמואל מאכזב אדמקשה מברייתא לותיב ממתני' דתרומות (ריש) פ"ז (מ"ה) דתנן ב' קופות אחת של חולין ואחת של תרומה שנפלה סאה של תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה מהן נפלה הריני אומר לתוך תרומה נפלה והווי להו לרבי יוחנן ור"ל לאיפלוגי עלה והשיב ר"י דמשום רבותא דר' יוחנן מייתי ברייתא דאפילו בב' קופות ושתי סאין דליכא למימר כולי האי אוקי חולין אחזקייהו דמה שנפל בקופה של חולין ספק הוא ואין לו חזקת היתר שרי בה רבי יוחנן בלא רבייה ואפשר דבשעה אחת אפילו ר"ל שרי בלא רבייה דסמכינן אחזקת חולין שבקופה ומוקי לה אחזקתייהו ולהכי לא פליגי אמתניתין אלא אברייתא: **אלא** לר' יוחנן מאי איכא למימר. פירוש כיון דתרומה בזמן הזה דאורייתא היכי סמכינן אשאני אומר להתיר בלא רבייה תימה למאי דסלקא דעתך השתא דתרומה בזמן הזה דאורייתא אפילו הוה מוקי לה רבי יוחנן כשרבו תקשי ליה היכי סמכינן אשאני אומר כיון דאית ליה לרבי יוחנן בריש אלו עוברין (פסחים דף מד. ושם) כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא דהכי פריך לה התם ומתוך קושיא זו משני התם הבי"ע בתרומה בזמן הזה

דרבנן ויש לומר דה"מ למימר וליטעמיך והתם נמי הוה מצי למימר וליטעמיך אפילו כזית בכדי אכילת פרס דרבנן תקשי אמאי אמרינן שאני אומר כיון דרבי יוחנן מוקי לה הכא בלא רבייה וכן דרך הש"ס בכמה מקומות:

ב

-

פב

דף

ירוש ראשונה ושניה יש להן כו'. פר"ח ראשונה ירושת אברהם יצחק ויעקב שניה ירושת יהושע ומשם ואילך קדשה לעולם ולא יתכן לפרש כן דבסוף פרק יוצא דופן (נדה דף מז. ושם) מפליג רבי יוסי בין תרומה לחלה וא"כ קדושה שניה היא קדושת עזרא דבקדושת עזרא שייך לחלק בין תרומה לחלה משום דגבי חלה כתיב בבואכם וכי אסקינהו עזרא לאו כולהו סלוק עוד שאל ה"ר שמואל מאניוב את ר"י דהכא קאי ר' יוחנן כר' יוסי דירושא ראשונה ושניה יש להם דקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא ובפרק השוחט והמעלה (זבחים דף קז:) קאמר הש"ס לר' יוחנן דקדשה לעתיד והשיב ר"י דלמעשרות ודאי לא קדשה הארץ לעתיד אבל קדושת ירושלים והבית קדשה שקדושת מחיצות קיימא כל שעה מאשר לו חומה דדרשי במגילה (דף י: ושם) אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן אי נמי קדושת ירושלים משום דאיקרי נחלה אין לה הפסק א"נ משום דכתיב (תהלים קלב) זאת מנוחתי עדי עד ואתי שפיר דבפ"ק דמגילה (דף י.) בעי למימר דקסבר רבי אליעזר קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד ורבי יהושע אית ליה התם בהדיא הכי ובריש ביצה (דף ד.) אית להו דליטרא קציעות בטלה ואם כן סברי דתרומה בזמן הזה דרבנן ובטלה קדושת הארץ וכן לר"ל ר' יוסי סבר דתרומה בזמן הזה דרבנן ובפ' קדשי קדשים (זבחים דף ס: ושם) גרס בכל הספרים א"ר יוסי משום ר' ישמעאל כו' לעולם קסבר קדשה לעתיד אלא יש לחלק בין קדושת הארץ למחיצות עוד שאלו דהכא משמע דסבר רבי יוחנן דקדושת הארץ דאורייתא ובמדרש רות משמע דהוי דרבנן דקאמר ר' יוחנן מעשרות כיון שגלו נפטרו והם חייבו עצמן מאליהן והשיב ר"י דאיכא למימר דהא דקאמר הכא ואנא דאמר כר' יוסי לאו משום דסבר ר' יוחנן כוותיה אלא משום דאליבא דר' יוסי דאנדרוגינוס דמתני' קיימי ועוד אר"י דאין נראה ששום חכם יאמר שקדושת הארץ בזמן בית שני

למעשרות ולכל מצות התלויות בארץ היתה מדרבנן וההיא דמדרש איכא לאוקמי במעשר פירות וה"ק כיון שגלו נפטרו ממעשר דאורייתא והם חייבו עצמן מאליהם כשחזרו יותר ממה שהיו חייבים בתחלה שהוסיפו מעשר פירות ועוד אר"י מתוך הירושלמי דשביעית. פ"י דהכי פירושו כיון שגלו נפטרו שקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד ולא היה חובה להם לקדש את כל א"י כדאמר (חולין דף ז.) הרבה כרכים כו' וכמו שהניחו במקצת היו רשאים להניח הרבה יותר או שמא הכל אם היו רוצים ואעפ"כ חייבו עצמן מאליהן וקדשו וכיון שקדשו קדשה מן התורה: **נתן** סאה ונטל סאה כשר. קשה דנהי דשאיבה דרבנן כדאמר בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף סו: ושם) מי פירות מיהא פסולין מדאורי"י לטבול בהן כדמוכח פ"ק דפסחים (דף יז: ושם) דאמר משקי בי מטבחיא בקרקע טהורים אמר רב פפא לא אמרן אלא מים אבל דם לא ומים נמי לא אמרן אלא דהווי רביעית דחזיא להטביל מחטין וצנורות כו' משמע דדם לא חזי להטביל בו ועוד אמר"י בכסוי הדם (חולין דף פד. ושם) דג' מים כתיבי וממעטינן מי פירות והיכי פריך מהכא דמדרבנן בעיא ריבויא ואמי פירות בהדיא קתני לה כדפי' בקונטרס וי"ל דפריך משום דקא פסיק ותני עד רובו אפילו למחטין וצנורות דמאורייתא לא בעי מ' סאה ונהי דכשמי פירות רוב מתבטלים המים במי פירות ופסול מדאורייתא אף למחטין מ"מ במחצה על מחצה מיהא מדאורייתא כשר למחטין ומדרבנן הוא דבעינן רבייה ועוד י"ל דמדאורייתא קמא קמא בטיל ואפ"ה בעינן רובא לכך פריך שפיר א"נ קאי נמי אתמד שיש בו מים דקחשיב במס' מקוואות (פ"ז מ"ב) ואכולהו קא"ר יוחנן עד רובו: **אמר** רבי יוחנן עד רובו. משמע דברובו לא אמרינן ראשון ראשון בטל וכן בפרק במה אשה (שבת דף סה: ושם) גבי אבוח דשמואל דעבד להו לבנתיה מקוואות ביומי ניסן שלא ירבו נוטפים על הזוחלים ובפ' הנודר מן הירק (נדרים נז:) בצל שעקרו בשביעית ונטעו בשמינית ורבו גידוליו על עיקרו מותר ותימה דבפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עג.) א"ר יוחנן המערה יין נסך מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל ונראה לר"י דההיא דמס' ע"ז דאמרינן ראשון ראשון בטל היינו דוקא עד ס' אבל אם אין ס' מן ההיתר לא דא"א להתבטל כיון שיש נ"ט לבסוף דהא טעם כעיקר מן התורה הוא כדאמר באלו עוברין (פסחים דף מד: ושם) ובפרק ג' מינים (נזיר דף לז: ושם) ומ"מ אע"ג דאיכא ס' מן ההיתר אי לאו דנפול קמא קמא היה נאסר כגון אם היה נופל בבת אחת או אם היה מערה בדבר דנפיש עמודיה טפי מפי חבית דלא נפיש עמודיה טפי. מצירצור קטן דביין נסך החמירו יותר מבשאר איסורים כדתנן התם (ע"ז דף עד.) שהוא בכל

שהוא וקסבר רבי יוחנן דכי איכא למימר ראשון בטל באיסורא לגו היתירא ולא נפיש עמודיה שבטל והולך עד ס' ולא אמרינן שיאסור בכל שהוא דאמתניתין דהתם קאי וכי פריך התם ממתניי דיין נסך אוסר בכל שהוא מאי לאו דנפול איסורא לגו היתירא לא הוה מצי לשנויי דאיירי בנפיש עמודיה מפי חבית דהא כל שהוא קתני דלא נפיש והא דפריך עלה מיין במים בנייט מאי לאו דנפול חמרא דאיסורא לגו מיא דהיתירא אעייג דרבי יוחנן נמי לא קאמר דבטל אלא עד ס' לא פריך אלא מכח רישא מדסיפא איסורא לגו היתירא רישא נמי איסורא לגו היתירא וקתני בכל שהוא ומסיק דכולה מתניתין היתירא לגו איסורא ומ"מ אמת הוא דבנייט אסור בכל ענין בין איסורא לגו היתירא בין איפכא: **דלא** נשקול רובא. תימה היכי מצי למימר הכי הא תנן במס' מקוואות (פ"ד מ"ד) מים שאובין ומי גשמים שהן מתערבות בחצר ובמערה עד מעלות המערה אם רוב כשר כשר אם רוב פסול פסול מחצה על מחצה פסול אימתי בזמן שהן מתערבין עד שלא הגיעו למקוה כו' משמע בהדיא דשאובין דרבנן בעי רבייה: **תנן** אנדרוגינוס נושא. פירוש דמשמע נשואין גמורים והרי הוא כזכר ומאכיל בתרומה דאורייתא דאי לא הוו נשואין ודאין הי"ל למימר אנדרוגינוס שקדש קידושיו קידושין ומשני תני אם נשא דיעבד ולישנא דלכתחלה דהך סוגיא היינו פי' נישואין ודאין אבל אין לפרש דמדקדק מדשרי לכתחלה לישא ולא אסרינן ליה לכתחלה מספק נשים המסוללות זו בזו דמאחר דמאכיל לר"ל בתרומה בזמן הזה דרבנן לא מסתבר לאוסרו בתחלה מטעם זה ועוד יש לפרש דאנדרוגינוס נושא משמע דחייב לישא דמיפקד אפריה ורביה וא"ת והיכי פריך מאנדרוגינוס נושא אמילתיה דרבי יוסי וצריך לדחוק שהוא סיוס מילתיה דרבי יוסי אף על פי שרבי יהודה מפסיק בינתים:

א

-

פג

דף

בריה בפני עצמה כו'. אר"י דהאי בריה לא הוי פירושו כגון בריה שבמקומות אחרים שאינו ספק אלא בריה דקאמר הכא היינו שהוא ספק כדקאמר ולא הכריעו בו כו' וכן משמע בהמפלת (נדה דף כח.). דאמר רב טומטום ואנדרוגינוס שראו לובן או אודם אין שורפין עליו את התרומה ראו לובן ואודם כאחת שורפין עליו את התרומה אלמא בהדיא משוי ליה

רב ספיקא והיינו ע"כ כר' יוסי דברייתא דלר' יוסי דמתני' זכר הוא וקשה דבתוספתא דבכורים (פ"ב) מסיים בהך ברייתא דשמעתין אבל טומטום אינו כן אלא או ספק איש או ספק אשה מכלל דאנדרוגינוס לא הוי ספק אלא אינו לא איש ולא אשה ועוד מדלת"ק דר' יוסי דתוספתא דבכורים הוי אנדרוגינוס ספק ומטמא באודם כנשים ובלובן כאנשים מכלל דלר' יוסי לא הוי ספק ואר"י דהתם ה"פ אבל טומטום אינו כן כמו אנדרוגינוס שהוא ספק מחמת שהוא בריה משונה משום שיש לו זכרות ונקבות והוא ספק לעולם אבל טומטום אינו כן אלא ספק שהוא איש ודאי או אשה ודאית אלא שהוא מכוסה ואין ניכר ואם קדש ונקרע ונמצא זכר אגלאי מילתא דמתחלה היה זכר ודאי וכן אם נתקדשה ונמצאת נקבה ור' יוסי לא פליג אתנא קמא אלא לפרושי טעמא דתנא קמא קאתי אע"ג דקתני ר' יוסי אומר אי נמי כולה ר' יוסי היא ותני שרבי יוסי אומר ועי"ל דפליג אמאי דקאמר תנא קמא (שם) הריני נזיר שזה איש ואשה פירוש שניהם בין איש בין אשה הרי זה נזיר ועלה פליג ר' יוסי שאין חשוב איש ואשה אלא או זה או זה ות"ק סבר שחשוב שניהם במקצת כאיש ובמקצת הוא כאשה וקאמר נמי ת"ק הריני נזיר שאין זה לא איש ולא אשה הרי זה נזיר לפי שאין זה לא איש גמור ולא אשה גמורה: **רבי** יוסי לבר זוגיה כו'. תימה דלמא הדר ביה מברייתא לגבי ר' שמעון דמתניתין: **כי** מתעקרא מתני' לא חייש. ואע"ג דכמה משניות סוברות דאנדרוגינוס ספק בפי' אם לא הביא (שבת דף קלד:) ובהמפלת (נדה דף כת. ושם) ובפרק על אלו מומין (בכורות דף מא. ושם) מ"מ לר' יוסי אנדרוגינוס הוא זכר שהמשנה היא עיקר מן הברייתא ומ"מ דייק שפיר לקמן דאנדרוגינוס לשמואל זכר הוא אע"ג דכמה משניות סברי דספיקא הוי דאם איתא דסבר כהנהו משניות לא היה אומר דליתא לברייתא דכיון שתופס אותה סברא עיקר היה לו לומר דברייתא היא עיקר שאומרת כן לרבי יוסי: **הלכה** כר' יוסי באנדרוגינוס. פירש בקונטרס דכרבי יוסי דמתניתין פסק דבכל הנך מילי דחשיב הכא אנדרוגינוס הרכבה וקושי וקידוש כולם משניות הם ואיירי ר' שמעון בהדי רבי יוסי ש"מ דאנדרוגינוס דמתני' קאי ועוד דאמרי בי רב היינו רב הונא ושמעי' ליה לרב הונא דאמר לקמן משמיה דרב אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה משני מקומות ופליגי אדאמרן לעיל אליבא דרב דליתא למתני' מדקאמר דליתא משמע דסבר כברייתא כדמדקדק לקמן אדשמואל דסבר כר' יוסי דמתני' מדקאמר ליתא לברייתא וההיא דהמפלת סבר רב נמי כר' יוסי דברייתא גבי טומטום ואנדרוגינוס שראו לובן או אודם והשתא אמוראי נינהו ואליבא דרב: **לדברי** האומר שלשים צריך ל' ושלשים. פרי"ת דלאו אשביעית קאי

דלענין נטיעה ליכא תוספת שביעית לאסור נטיעה הנקלטת בתוספת שביעית אלא לענין ערלה קאמר וה"ק לדברי האומר שלשים לקליטה צריך לגבי ערלה שלשים ושלשים ואר"י דסוגיא דפ"ק דר"ה (דף י : ושם) מוכחת כן גבי הא דתניא אחד הנוטע ואחד המבריך ואחד המרכיב ערב שביעית שלשים יום לפני ר"ה עלתה לו שנה ומותר לקיימן בשביעית כו' ודייק התם דלא מיתוקמא כרבי אליעזר דאמר שלשים יום בשנה חשובים שנה משום דלדידיה שלשים ושלשים בעי ומוקי לה כרבי מאיר דאמר יום אחד בשנה חשוב שנה דיום שלשים עולה לכאן ולכאן ואם איתא דרב נחמן אמר רבה בר אבוה אשביעית קאי שפיר מיתוקמא ההיא דאחד הנוטע כר' אליעזר ולא הזכיר התנא אלא שלשים שנחשבים שנה ואותן שלשים של קליטה לא הזכיר כמו שבמתני' דאין נוטעים דמייתי הזכיר ל' של קליטה ושייר שלשים של התוספת הנחשבין שנה : **קידוש** דתנן כו'. אע"ג דפסקי' בהגוזל (ב"ק דף ק. ושם) כי הך דר' מאיר דדאין דינא דגרמי מ"מ אפשר דהלכה כר' יוסי בהא דקאמר לא קידש ואפשר דר' יוסי מודה לר' מאיר דאם קידש דחייב באחריותו והתם לא מייתי אלא דמהכא שמעינן דדאין דינא דגרמי ולענין דינא דגרמי הוא דפסקינן כותיה בעלמא אבל הכא הלכה כר' יוסי דלא קידש : **המסכך**. הוא הדין הזורע כההוא עובדא דמייתי רבי יוסי בסיפא אלא נקט המסכך משום רבותא דרבי מאיר דאף במסכך אסור : **רבי יוסי אומר כו'**. בסיפא מייתי רבי יוסי מעשה באחד שזרע כרמו של חברו והתיר רבי עקיבא אם בזריעת תבואה דהוי כלאים דאורייתא התיר אם כן הא דאמר בהקומץ זוטא (מנחות דף טו. ושם) מעשה באחד שזרע כרמו של חברו סמדר ואסרו חכמים את הזרעים והתירו הגפנים ומשמע דבשאר זרעים דהוו דרבנן איירי אבל בקנבוס ולוף או ה' המינים שהם כלאים דאורייתא היו אוסרים גם הגפנים שאינן של זרוע אם כן לא אתיא ההיא דמנחות כרבי יוסי אף על גב דפסיק שמואל כותיה אלא כרבנן ורב הונא אמר רב אמר נמי בסמוך דאין הלכה כרבי יוסי והא דלא מוקי התם כרבי יוסי ונימא דהתירו הגפנים אפילו בכלאים דאורייתא היינו משום דקסבר דלרבי יוסי אפילו זרעים מותרים דכיון דמן התורה אין אדם אוסר בכלאים דבר שאינו שלו אין כאן כלאים והכל מותר :

אין אדם אוסר דבר שאין שלו. וא"ת ומ"ש מנותן נבלה או חלב בתבשיל של חברו שנאסר ואר"י דבדבר התלוי במחשבה הוא דאמר הכי כגון משתחוה לבהמת חברו דספ"ב דחולין (דף מ. ושם) דאפי' עשה בה מעשה כגון ששחטה איכא למ"ד דלא אסרה ואיסור כלאים נמי תלוי במחשבה כדאמר במס' כלאים (פ"ה מ"ו) גבי הרואה ירק כשאגיע אלקטנו אפילו הוסיף מאתים מותר לכשאחזור אלקטנו אסור ומטעם זה מפרש ר"ת דנקט בהגוזל (ב"ק דף ק: ושם) נתייאש הימנה ולא גדרה דוקא נתייאש אבל לא נתייאש שהיה עוסק בגדר ולא הספיק לגדור עד שהוסיף מאתים לא קידש: **אמרי** בי רב מנו רב הונא. פירש בקונטרס אע"ג דמשנינן בספ"ק דסנהדרין (דף יז: ושם) אמרי בי רב רב המנונא היינו היכא דאמר רב הונא אמרי בי רב דמוכחא מילתא דלאו רב הונא הוא אבל סתמא הוא רב הונא אע"ג דרב המנונא תלמיד חבר דרב חסדא הוה ורב חסדא תלמיד חבר דרב הונא כדמוכח בריש הדר (עירובין דף סב: ושם) ולא יתכן שיאמר רב הונא משמיה דרב המנונא שהיה תלמידו ע"כ תרי רב המנונא הוה דאשכחן רב המנונא שהיה תלמיד של רב כדאמר בהגוזל קמא (ב"ק דף קו.) מכדי רב המנונא תלמידיה דרב הוה ובפי' חלון (עירובין עז:): גבי סולם המצרי לא שמיע לך הא דאמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב ובכיצד מעברין (שם דף נד.) א"ל רב לרב המנונא ברי מדאית לך אוטיב לך וקשה לר"ת על פירוש הקונטרס דאם כן כי פריך התם אמאי דאמר שלחו מתם רבי יוסי בר חנינא מחכו עלה במערבא ר' אלעזר והא שלחו מתם לדברי רבי יוסי בר חנינא ומשני אלא איפוך מאי דוחקיה לאפוכי תרוייהו לימא היכא דמוכח הוי רבי אלעזר אבל סתמא הוי רבי יוסי בר חנינא ולעולם מחכו עלה רבי אלעזר ועוד דכיון דקאמר התם אלא רב המנונא משמע דהדר ביה לגמרי דה"ל למימר היכא דמוכחא שאני ורבינו תם מפרש אלא רב המנונא פי' בכל מקום שתמצא רב הונא אמרי בי רב לא תימא רב הונא אלא אימא אמר רב המנונא אמרי בי רב והא דאשכחן בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נו.) דפליגי אמרי בי רב ארב הונא ורב יהודה וכולהו תלמידי דרב דלמא הא דידיה והא דרביה וק"ק דבפי' המזבח מקדש (זבחים פז.) אמר אמרי בי רב מ"ט דרב חסדא ורב הונא רבו של רב חסדא היה ותימה הוא שבא לפרש את דבריו: **שמא** יקרע ונמצא נקבה. פי' ר"ח וכן גרס בבכורות בפרק על. אלו מומין (דף מב:): שמא יקרע וימצא נקבה ואם ימצא זכר שמא ימצא סריס ותימה לר"י מנא ליה הא דלמא ה"ק שמא ימצא נקבה ואם ימצא זכר

ודאי ימצא סריס כרבי יהודה דמתניי וי"ל דהא לא מצינא למימר דא"כ מאי נפקא מינה במאי דקאמר בין כך ובין כך אין ראוי כלל ליבם וה"ל למימר טומטום הרי הוא כסריס : לא לכל אמר רבי אליעזר אנדרוגינוס זכר הוא שאם אתה אומר כן במוקדשים יקדש. שאל הרי שמואל בחור מר"י דבפרק מי שמת (ב"ב דף קמ:) קאמר רבא לעולם דוחין אותו ויש לו וסיפא רשב"ג היא דתניא ילדה טומטום ואנדרוגינוס רשב"ג אומר אין קדושה חלה עליהן היכי מדמי קדשים לשאר דוכתי דלמא בעלמא סבר דספיקא הוא אבל קדשים בעינן שלא יהא בו ספיקא כדקאמר רבי אליעזר הכא וזכר מפורסם ונקבה מפורסמת למעוטי טומטום והשיב ר"י דגרס התם דתנן כדגריס רבינו שמואל ומייתי ראייה דבריה הוי דאי ספיקא הוי ליקדוש קדושת פה אע"פ שנתמעט מהקרבה דלא יהא אלא דיקלא בעלמא אלא ודאי לא הוי לא זכר ולא נקבה ולכך לא חלה עליו קדושת פה שאמר אם זכר עולה אם נקבה של זבחי שלמים ולי"ג דתניא כמו שגורס הרי"א בן מאגש ואומר דתניא גבי בכור דלא היה לו לרבא להניח המשנה ולהביא הברייתא שאין להוכיח ממנה ואין להאריך : **מטמאין** בגדים אבית הבליעה. טריפה לא חשיב הכא דפליגי בה ר"מ ורבי יהודה ורבי יוסי בזבחים בפרק חטאת העוף (דף סט:) במולק ונמצא טרפה אם היא מטמאה בגדים והתם נמי מפרש דכל שפסולו בקדש אין מטמא בגדים : **רבי** אליעזר אומר טומטום ואנדרוגינוס אין מטמאין בגדים. מצי למימר דה"ה דכשרים להקרבה כדקאמר דאין אתה יכול להוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם אלא איידי דנקט ת"ק מטמאין נקט נמי איהו אין מטמאין או שמא מדרבנן אסורים להקרבה :

א

-

פד

דף

לא קדושין כו'. והא דלא חשיב נרבע ומוקצה ואתנן ומחיר משום דהנהו קדושין ומקדישין כדמוכח בתוספתא (דתמורה פ"ד) : **רבי** אליעזר גר'. במשנתנו וכן בההיא דאין מטמא בגדים וההיא דלא קדושין ולא מקדישין בבכורות (דף מב.) ובתמורה (דף יא.):

מתני' יש מותרות. פי' הר"ר יהודה בר' י"ט דכן דרך התנא לאחר שפי' הלכות המסכתא חוזר ושונה אותם בלשון קצר כדי שיהיו מסודרים בידך ושמורים בפה ובלב ועוד אמר ר"י דנקטינהו לכולהו משום בבא דאסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן דאע"ג דמכח בעל (דמית קמייבם) לא אסרי לה איבם אע"ג דאסורות לבעליהן: **מאי** איריא דתני נשא כו'. בשאר מקומות אין דרך הש"ס לדקדק בזה דבפרק ד' אחין (לעיל כו'). שונה בכמה מקומות נשואין שתי אחיות והכא דייק משום דבמציעתא קידש קתני: **והא** כוליה פירקין לא תעשה הוא. פי' בקונטרס כגון ממזרת לישראל וחללה לכהן ואין נראה דבחללה נמי איכא עשה דקדושים יהיו אלא איסור ממזרות קאי שנזכר בכמה בבות: **ולא** אתי עשה ודחי לא תעשה. אף על גב דלאו דאלמנה אינו שוה בכל וגרע טפי מ"מ מייתי ראייה כיון דגזרינן ביאה ראשונה אטו ביאה שנייה בלאו השוה בכל ה"ה דגזרינן אפי' שאינו שוה בכל:

וכי תימא קסבר האי תנא דנישואין הראשונים מפילין. תימה דבכה"ג לא אמרינן בשום דוכתא נישואין מפילין דלהחמיר הוא דאמר הכי לאסור כנס ואח"כ גירש בפ"ד אחין (לעיל ל:). אבל להקל לא אשכחן ועוד דאפי' לאחר מיתה אמרי' בהערל (לעיל עט:). כשנפלה לו ואח"כ נפצע דחייל איסור פציעה וי"ל דבלאו הכי פריך לה מגופה: **אי** נסוב כי אורחייהו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן. לא שנשא שני שניה ושלישי שלישי דא"כ שתיהן מותרות לבעליהן וליבמיהן דהא קסבר דקהל גרים לא אקרי קהל כדקאמר מותרות לאלו ולאלו גיורות אלא בן השנייה שהוא שלישי נשא ישראלית והיינו כי אורחייהו שהוא מותר בה ואר"י דאסורות ליבמיהן לא קאי אתרוייהו דאשת שכי שהיא שנייה מותרת ליבמה דקהל גרים לא איקרי קהל ומשום אשת שלישי שהיא ישראלית נקט אסורות ליבמיהן וכן הא דקאמר אי אפוך מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן נמי לא קאי אלא אאשת מצרי שני שנשא ישראלית ומשום הכי נקט כה"ג אי נסוב כי אורחייהו אי אפוך ונסוב

דלא מצי למינקט כולה מילתא בחד גברא וקאי מעיקרא אאשת שלישי
ובתר הכי קאי אאשת שני וא"ת ואמאי לא נקט דליהוי קאי אתרוייהו
כגון מצרי שני שנשא ישראלית ומצרית ראשונה דהשתא אחד מהם
ישראל גמור ואחד מצרי שני נסוב כי אורחיהו שתיהן אסורות ליבמיהן
אפוך ונסוב אסורות לבעליהן וי"ל דבן הישראלית ממצרי שכי אין חשוב
ישראל לענין קהל אלא חשיב קהל גרים וא"ת אפי' ליתא לדרב דימי
ליתני ישראל שנשא שתי נשים מצרית ראשונה וישראלית והיו לו בנים
משתייהן דבן מצרית מצרי שני ובן ישראלית ישראל נסוב כי אורחיהו
אסורות ליבמיהן אפוך ונסוב אסורות לבעליהן וכ"ת דלא תני הכי לפי
שנישואי מצרית הוי באיסור והא קתני ממזר וחלל שנשאו באיסור
ואומר ר"י דלא פריך אלא ממה ששייר דברים של חידוש דאם איתא
לדרב דימי היה לו לכוללה במשנתנו ולהכי כי משני שייר פצוע דכא פריך
הא תנא ליה חייבי לאוין ואין זה חידוש ולבסוף מסיק דמ"מ שיורא הוא
והא דלא קאמר שייר גרושה זונה ונתינה משום דלא חשיב להו שיורא
דכיון דתנא חללה הוא הדין גרושה וזונה ונתינה הויא בכלל ממזרת
דהכל ענין אחד וא"ת ומאי מקשה לרב דימי לימא דלא תני הכי משום
דבפלוגתא לא קמיירי דאיכא למ"ד קהל גרים מיקרי קהל ועוד דר'
שמעון מתיר הנקבות מיד ויש לומר דעדיפא משני ועוד דמתני' איירי
בפלוגתא דקסבר קידושין תופסין בחייבי לאוין דקתני בחייבי לאוין
אסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן משמע דשייך בהו ייבום אלמא תפסי
בהו קידושין: **שייר** פצוע דכא. אפי' נפצע לאחר שנשאה לא מיתסרא
בהכי ליבם שאין פצוע דכא ולא אמרינן במותר לה נאסרה כו' דלא שייך
אלא כשנעשה באשה שום מעשה דנאסרה בכך לבעל כגון סוטה ומחזיר
גרושתו דפ"ק (דף יא:): **וקמשמע** לן לאו השוה בכל. משום מותרות
ליבמיהן איצטריך לאשמועינן בלאו השוה בכל דאי משום אסורות
ליבמיהן כיון דאשמועינן בלאו שאין שוה בכל כל שכן בלאו השוה בכל:
אלא לאו ש"מ תנא ושייר. וא"ת והא אלו קתני דהכי פריך בפ"ק
דקידושין (דף טז: ושם) גבי ואלו שמעניקין להן וגבי אלו דברים שאין
להם שיעור בשלהי פרקא (שם דף מ.) ואר"י דהכא לא נקט אלו אלא
לפדושי הא דקתני עניינים הרבה ברישא יש מותרות יש אסורות ולהכי
לא שייך למפרך ועוד דבכל מקום ששונה שני עניינים אלו ואלו שיש ואלו
שאין משייר אע"ג דתני אלו כי ההיא דאלו נערות שיש להן קנס (כתובות
דף כט.) דשייר מצרי ואדומי ופסול כהונה ובמזבח מקדש (זבחים דף פד.)
דתנן אלו שפסולן בקדש ולא חשיב ניתנים למעלה שנתן למטה כו' בחוץ

בפנים בפנים בחוץ ופסח וחטאת ששחטן שלא לשמן דחשיב להו ברייתא
(שם):

א

-

פה

דף

ולותה ואכלה מאי. אי לותה ואכלה קודם שפסקו לה ב"ד לא היה הבעל חייב לשלם אפ"י לותה בב"ד כדפירש ר"ת בסוף כתובות (דף קז. ושם) גבי קדמו ב"ד ופסקו מה שפסקו פסקו והכא מיבעיא ליה אם יש לב"ד לפסוק לה מזונות כשהלך בעלה למדינת הים ותלוה ותאכל כשאר נשים או לא: אלמנה לכ"ג יש לה פירות לאביי דאמר בפרק נערה שנתפתתה (שם נא: ושם.) אלמנה לכ"ג נשבת חייב לפדותה דקרינא ובכהנת אהדרנתיך למדינתך הוי פירות כמשמעו דין פירות דהיינו פירקונה דהוי תחת פירות ובשניה דקתני אין לה פירות הוי נמי דין פירות דאם נשבת אינו חייב לפדותה אע"ג דהבעל אוכל פירות כי ההיא דהאשה רבה (לקמן פט.) דתנא נמי אין לה פירות ומזונות כו' ואמר עלה בירושלמי שאינה יכולה להוציא ממנו הפירות שאכל א"ר חנינא הא דתימא כשאכל עד שלא בא הראשון כו' ולרבא דאמר התם אלמנה לכ"ג דאינו חייב לפדותה נראה לר"י לפרש יש לה פירות דאם נשבת משלם הבעל הפירות שאכל לפדותה בהם אבל מה שפרקונה יתר על דמי פירות שאכל לא יהיב ובשניות אפילו דמי הפירות שאכל לא יהיב ומתוך פירוש הקונטרס משמע שאין לבעל פירות באלמנה כלל ואפילו לא נשבת חייב להחזיר פירות שאכל דפי' יש לה פירות שאף על פי שאכל פירות כיון דשלא כדן אכלן משלם ואליבא דרבא דכתובות פירש כן אך נראה לר"י כמו שפי' דלא משלם בעל אלא לצורך פרקונה כשנשבת וכן פירש הריב"ן: **בלאות**. פי' בקונטרס במשנתנו גבי שניה דאין לה בלאות שאם יש לה עדיין בלאות ושחקים מבגדים שהכניסה לו אינה נוטלתן כשיוצאה דקנסא קנסו חכמים ואין נראה לר"י דבהדיא משמע בסוף אלמנה ניזונת (כתובות קא. ושם) דדוקא מה שבלה ואין בעין אין לה אבל מה שבעין שקלה והיכא דאיירי באותן שהן עדיין בעין רגיל לפרש בלאותיה קיימין כדאמר התם זינתה הפסידה בלאותיה קיימין וכן בסוף אף על פי (שם סג:) גבי מורדת אבל ק"ק כיון דקתני באלמנה שיש לה פירות היינו בלאות כיון דאיירי בבלאות שאין קיימין כדאמר התם (כתובות עט:

קא.) עיילא ליה גלימא פירא הוי ומכסי בה ואזיל עד דבלי. : וכל מקום שהוא פסול והיא פסולה. פיי בקונטרס שהוא פסול שנושא אותה בעבירה כדתנן בבכורות (דף מה :) ולא תרוייהו בעי אלא אם הוא פסול או היא פסולה קנסו אותו דלא מרגלא ליה כיון דמיפסל בהכי חד מינייהו כדאמר בסמוך ממזרת ונתינה איכא בינייהו ופריך ולר"א דאמר הרי זה עבד וממזר הא לא מרגלא ליה והתם בעל לא מיפסיל דהא בישראל לא שייך למימר שיפסל על ידה ואיהי נמי לא מיפסלא בהכי דהא מעיקרא מיפסלא וקיימא אלא משום זרע לחוד מנעה ולא מרגלא ליה שיראה להרגילו כיון שזרעו נפסל על ידה ומיהו קשה דקאמר בעולה לכ"ג איכא בינייהו כו' ואמאי מרגלא ליה והא הוא נפסל על ידה שנושא נשים בעבירה ויראה להרגילו ור"ת מפרש דהוא פסול דקאמר אולד קאי ובפסלות דידה לחוד אפילו במקום שהולד כשר לא מרגלא ליה כדאמרין ולרבי מתיא בן חרש דקאמר אפילו הלך כו' עשאה זונה הא לא מרגלא ליה ויש ספרים דגרסי הוא כשר והיא פסולה וכן בתוספתא דמכילתין בפ"ב :

ב

-

פה

דף

ממזרת ונתינה איכא בינייהו. שיכול לטהר את בנו ע"י שפחה ואע"פ שאין יכול לטהר את הנקבות כדאמר בסוף האומר בקידושין (דף סט.). במה תטהר את הנקבות סבורה היא שלא יקפיד כיון שיכול לטהר את הזכרים ואלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט דמשמע דלא מרגלא ליה משום פסול זרעה שהם חללים אע"פ שבני ישראל מקוה טהרה לחללות ובנות ישראל מקוה טהרה לחללים לרבי דוסתאי ברבי ינאי (קדושין דף עז.). מכל מקום מקפיד הוא על בנו שאינם כהנים ויראה להרגילו : **ולרבי** עקיבא דאמר יש ממזר מחייבי לאוין הא לא מרגלא ליה. הו"מ למימר דר' עקיבא כר' טרפון דאמר (שם דף סט.) ממזר נושא שפחה ואיכא בינייהו ממזרת ונתינה כדלעיל וא"ת ומאי קשיא ליה דלר"ע כיון דלא תפסי בה קידושין א"כ אינה אשתו ואין שייך לקונסו שיתן לה כתובה דאפילו גט לא בעיא מיניה כדאמר בהחולץ (לעיל דף מט. ושם) וי"ל דלאו משום כתובה ומזונות פריך אלא משום פירות ובלאות שאין לה להפסיד כיון דלא מרגלא ליה : **ולרבי** מתיא בן חרש כו' הא לא

מרגלא ליה. פיי בקונטרס דניחא לה לשתות ברישא דלא ליפסלה לכהונה וקשה דכיון דגירשה לאו בת שתיה כדמוכח בסוף האשה רבה (לקמן צה. ושם) דקאמר מאי איריא בא עליה אפיי נתן לה גט נמי ואפיי אמר איני משקה נמי פיי דשוב אינה שותה ועוד קשיא לפיי הקונט' דמאי איריא דפריך לרבי מתיא בן חרש לרבנן נמי תיקשה דלא מרגלא ליה שרוצה לשתות תחלה להיות מותרת לכהונה דאם יבא עליה שוב לא ישקנה דלא הוי מנוקה מעון ואין המים בודקין אותה אלא יש לומר דלרבנן ניחא ליה דהא לאו בת שתיה היא כיון שגירשה אבל לרבי מתיא בן חרש שנעשית זונה לא מרגלא ליה אע"ג דבלאו הכי היתה פסולה לכהונה מונטמאה ועוד דגרושה היא ובתרומה נמי אסירא וקיימא שהיא זרה מכל מקום פסול של זנות גנאי הוא לה ולא מרגלא ליה ובפרק עשרה יוחסין (קדושין עז:) נמי חמיר ליה פסול של זנות טפי משאר איסורי כהונה הואיל ושם זנות פוסל בישראל ועוד לא מרגלא ליה משום דאיכא השתא תרי לאוי:

א

-

פו

דף

תרומה לכהן ומעשר ראשון ללוי. פיי בקונטרס דדייק מדקתני מעשר ראשון ללוי דומיא דתרומה לכהן דאכילתה כנתינתה דאי לאו הכי תרומה למאי קתני לה וקשה דא"כ לימא נמי ר"ע היא דקתני נמי לקמן כי האי לי שנא ואי משום דסתם משנה רבי מאיר הא אמרינן (סנהדרין דף פו.) וכולהו אליבא דר"ע ומדמהדר נמי ר"א לשון היתר אין לדקדק דדלמא הא דאיירי ר"מ באיסור והיתר היינו בתרומה דאסורה ללוי ושריא לכהן ופירש ריב"ן דגרסינן בהדיא בדברי ר"מ מעשר ראשון אסור לזרים: **רבי** אלעזר מתירו לכהן. ל"ג בן עזריה דר"א בן עזריה קדים טובא לר"מ ולקמן בברייתא דר"ע גרס ר' אלעזר בן עזריה דהוא בר פלוגתיה: **מה** תרומה טובלת. פיי בקונטרס בשלא הופרשה חייבין מיתה על אכילתו של טבל דהא תרומה מיתה כתיבא ביה וקשה לר"י מעשר ראשון נמי כתיבא ביה תרומת מעשר ועוד אי מטעם זה לא ליתסר טבל לכהן כיון דתרומה שריא ליה ופיי ריב"ן משו' דדרשי' בפ' הנשרפין (סנהדרין פג. ושם) ולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירימו בעתידים לתרום הכתוב מדבר ויליף חילול מתרומה: **אף** מעשר ראשון טובל. אבל איסור זרות לא ילפינן לרבנן אע"ג דאין היקש למחצה כיון דלא מצי

לאקושי לגמרי לאסור אף ללויים כמו תרומה ועוד דמיסתבר לאוקומי היקישא אמאי דאסר קרא בדוכתא אחרינא כמו טבל דילפינן בסמוך מלא תוכל לאכול ואית ביה לאו ואתא היקישא לאתויי נמי מיתה אבל לאוקומי בה איסורא דלא אשכחן לא מקשינן: **אי** מהתם הי"א ללאו. ומהיקישא לא הוה שמעי' ללאו ומיתה אי לאו דאשמעינן לאו מהכא כדפי' ועוד דאיצטריך לא תוכל לאכול למעשר עני דטביל וא"ת מני"ל דטבל מעשר עני במיתה הא לא אתקש לתרומה וי"ל דשמא אין בו מיתה אי נמי כיון שאין חלוק משאר טבל לענין אזהרה הי"ה לענין מיתה: **מאי** אינה אוכלת דקתני אינה נותנת רשות לתרום. פי' בקונטרס דקאי אכולה מתניתין לגבי מעשר דאינה נותנת רשות וקשה לרבינו יצחק דהוה ליה למימר אלא אמר רב ששת כיון דהדר ביה משינויא קמא ועוד דכיון דכל לא תוכל היינו דאינה נותנת רשות הוה ליה למיתני בהדיא הכי ועוד דליתני אפילו בת לוי ללוי ועוד דמעוברת מה שייך למיתני לענין נתינת רשות ואר"י דלרב ששת נמי מפרש רישא דמתני' כדאמרן ועיקר מתני' אתא לאשמועינן איסור אכילה וכן בסיפא בת לוי לכהן בת כהן ללוי איצטריך לאשמועינן דלא תאכל בתרומה דסלקא דעתך שלא יפסול בת כהן מן התרומה כיון דאוכלת מעשר האסור לזרים ומעשר נקט לענין נתינת רשות ואגב תרומה נקט לשון לא תאכל והוא הדין אפילו בת לוי ללוי ובת כהן לכהן אין נותנת רשות אלא איידי דנקט בת לוי לכהן ובת כהן ללוי לענין אכילה איירי בהו נמי לענין נתינת רשות:

ב

-

פו

דף

מאי טעמא דר"ע. לכאורה נראה דר"מ ור"א פליגי בפלוגתא דר"ע ור' אלעזר בן עזריה דר"מ דלעיל כר"ע ותימה דבפ' המוכר את הספינה (ב"ב פא: ושם) אמר דיהיב ליה לכהן וכר' אלעזר בן עזריה והתם מתרץ לה בין לר"מ בין לרבנן וצ"ל דאליבא דרבנן מוקי לה התם כר"א בן עזריה אבל לר"מ אית ליה לאוקומי בתר דקנסינהו עזרא דלכ"ע לכהן ואפילו למ"ד קנסא לעניים יכול ליתן לכהן עני: **מי** שיכול לאוכלו בכל מקום. וא"ת לר"מ דאוסר לזרים מ"ט דמעשר ללוי ולא לכהן דלא מצי דריש כר"ע מי שיכול לאוכלו בכל מקום דמההוא טעמא דאסור לזרים אסור לאוכלו נמי בטומאת הגוף וא"א לאוכלו בבית הקברות וי"ל דאע"ג

דאסור לזרים גזירת הכתוב הוא ואכלתם אותו בכל מקום: מפני מה קנסו לויים במעשר. פי' ר"י. דלא מצינו בהדיא אלא מצינו בעזרא והיה הכהן בן אהרן עם הלויים במעשר הלויים ואיכא למימר דהכי קאמר כשיבאו הלויים לחלוק בבית הגרנות יבואו עמהם הכהנים וקשה דלר' אלעזר בן עזריה דלא שקלי לויים כלל בתר קנסא אלא כהנים הא לא משתמע מההוא קרא דהא ליכא למימר שהיו הכהנים עם הלויים לקבל מהם מעשר משלהם דהא בשלהם לא קנסום כדמוכח בפ' הזרוע (חולין דף קלא:): וי"ל דלר"א בן עזריה לא נמנעו הלויים מכל וכל מלידך לבית הגרנות לחלוק במעשר כדמוכח פ"ב דכתובות (דף כו. ושם) וכ"ש בימי עזרא שעדיין לא פשט הקנס ולכך נאמר שילך הכהן עם הלויים ולמ"ד קנסא לעניים נקט כהן עם הלויים משום דשכיחי עניי כהנים טפי לפי שאין עסוקין במלאכה אלא בעבודת בית המקדש וגם אין להם קרקעות וה"ה עניי ישראל למ"ד מעשר מותר לזרים והר' יוסף אומר דנפקא לן מדכתיב במלאכי הביאו את כל המעשר אל בית האוצר דבית האוצר הוא לשכה שתקן עזרא לתת שם תרומת כהנים כדכתיב בעזרא (נחמיה י) וכיון שמצוה לתת שם מעשר אם כן של כהנים הוא וקי"ל (מגילה דף טו.). מלאכי זה עזרא ולמ"ד קנסא לעניים מצוה לתת לכהנים משום דעניים שכיחי בהו כדפרישית: מר סבר קנסא לעניים. דוקא ולא לכהנים עשירים ואליבא דר"ע פליגי דלר"א בן עזריה דשקלי כהנים מן התורה אפי' עשירים בתר דקנסינהו נמי דהוי לכהן ולא ללוי כדמוכח בהזרוע (חולין קלא:): ובפרק ב' דכתובות (דף כו. ושם) שקלי נמי כהנים עשירים דלדידהו לא קניס עזרא שהרי עלו וקנסא לעניים דקאמר הכא אין לפרש דוקא לעניים לויים ולא עניי ישראל וכהנים דא"כ נשתכרו עניי לויים במה שלא עלו ועוד דמשמע הכא דאי הוו כהנים בימי טומאתן עניים הוו שקלי לכ"ע אע"ג דמדאורייתא לר"ע ללוי ולא לכהן אלא ודאי עניים דקאמר אפילו עניי ישראל וכהנים ומיהו למ"ד מעשר ראשון אסור לזרים אין נראה שינתן לעניי ישראל כדי למוכרו דמילתא דאתי לידי תקלה לא הו מתקני רבנן דאיכא למיחש דלמא אתי למיכליה וכה"ג אמרינן בפ"ב דכתובות (שם) ונראה דלר"ע לא הפקיע עזרא כח הלויים מכל וכל להשוותן לכהן ולישראל שלא יטלו מעשר אלא עניים ולא עשירים אלא לויים בין עניים בין עשירים היו נוטלים לעולם כדמשמע בכמה דוכתין שהיו נוטלין בתורת לוויות דתנן בגיטין (דף ל.) המלוה מעות את הכהן ואת הלוי להיות מפריש עליהן ואיתא בגמרא (שם): ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר לאביך בידי ובהזרוע (חולין קלא:): ובפ"ב דכתובות (דף כו.) פריך הש"ס מעשר ראשון דלוי הוא וטעמא כיון דמעיקרא היה

המעשר של לויים לבדם לר"ע דיין שיקנסום ליתן גם לאחרים עמהם למר לעניינים ולמר לכהנים וסתמא בכל דוכתא כר"ע ולר"א בן עזריה דאמר מדאורייתא אף לכהן בתר קנסא לכהן דוקא כדאמר בפי שני דכתובות (שם) ולדידיה דוקא מעשר ראשון חזקה לכהונה ולא לר"ע תדע דלמ"ד לעניינים היאך יהיה חזקה לכהונה ולר"א בן עזריה מה שבטל יוחנן את הוידוי (סוטה דף מז:) אף על פי שדינו היה לכהנים כמו ללויים מכל מקום כיון דנצטוו לתתו אף ללויים כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם (במדבר יח) כשמפקיעין אותן מלויים לתת כולו לכהנים אין זה כמצותו: **ומבני לוי לא מצאתי שם**. והא דתנן בקדושין (דף סט.) עשרה יוחסין עלו מבבל וקחשיב לויים וקרא נמי כתיב (עזרא א) ויקומו ראשי האבות ליהודה ובנימין והלויים וגוי אלמא עלו פרש"י בעשרה יוחסין (שם) דאותן לויים שעלו עמו היו קצוצי בהונות כשאמר להם נבוכדנצר שירו לנו משיר ציון עמדו וקצצו בהונותיהן ואמרו איך נשיר את שיר ציון ולפי שלא מצא שם ראויים לשיר עמד וקנסם ואפילו למאן דאמר עיקר שיר בפה מכל מקום הקפיד משום דאיכא נמי מצוה בכלים:

א

-

פז

דף

ואימא פרט להפרת נדרים. פי' בקונט' דלא תימא כי היכי דלענין תרומה הדרא למילתא קמייתא הדרא נמי לענין נדרים ולפי טעם זה היה נראה דפריך אכל נשואה אפילו נכנסה לחופה ונבעלה דאי נתארמלה תיהדר למילתא קמייתא ועל זה צ"ל הא כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דמשמע דפשיטא לי' בלא שום דרשה שמוצאה מכלל אב ומכלל בעל ולא הדרא ולא איצטריך ליה קרא אלא למסר האב לשלוחי הבעל דסלקא דעתך דתיהדר משום דאכתי לא נשאת: **אלמנה** וגרושה מה תלמוד לומר. תימה דאיצטריך לכדדרשינן בפרק בתרא דנדרים (דף פח:): **היאך** אני קורא. היכא דנתארמלה או נתגרשה הוא דאיצטריך קרא שאין האב יכול להפר דה"א שתועיל כאן חזרה הואיל ולא היתה כאן יציאה גמורה אבל כל זמן שלא נתארמלה פשיטא דאין יכול להפר מכיון שמסר האב לשלוחי הבעל בלאו האי קרא דמלזנות בית אביה נפקא בכתובות בפי נערה (דף מח:): כדדרשי' התם פרט לשמסר האב לשלוחי הבעל ונדרים נמי גמרי' מהתם: **התם** כתיבי מיעוטי הכא לא כתיבי מיעוטי. תימה

לר"י בשלמא לכל הנך אמוראי דדרשי משאר קראי דכתיב בהו אביה אתי שפיר דמיעוטי כתיב גבי אביה דוקא אבל לרבינא בר שילא דדריש מהיא בתרומת הקדשים מאי משמע דההיא בחוזרת לבית אביה מיירי וי"ל כיון דכתב רישיה דקרא ובת איש כהן נראה דבחוזרת לרשות אביה מיירי ומיהו קשה למאן דדריש מלחם ולא מבשר דלגבי בנה נמי כתיב ילידי ביתו הם יאכלו בלחמו ודרשינן (לעיל דף סז.) ילוד מאכיל והוה לן למימר בלחמו ולא בבשרו :

דף - **פז** - **ב**

פרק - **עשירי** - **האשה** - **רבה**

האשה. איידי דאיירי לעיל ביש מותרות בפסול תרומה ומעשר קתני נמי הא פירקא בתריה דאיירי נמי בהכי דקתני היתה בת לוי נפסלה מן המעשר בת כהן מן התרומה : **הולד** ממזר מזה ומזה. אר"י דאפילו לאחר שנתן הראשון גט הוי ממזר מן השני מידי דהוה אראשון שהולד ממזר ממנו : **מכלל** דרישא ברשות ב"ד ובעד אחד אלמא עד אחד מהימן מנלן. למאי דס"ד השתא דעד אחד מהימן מדאורייתא הא דקרי ליה ברשות ב"ד לפי שיש דברים שאין נאמן להם וצריכה לישאל לב"ד להתירה לינשא על פיו אבל בשנים הדבר ידוע שהיא מותרת ואע"ג דסבור עכשיו דנאמן מן התורה כמו שנים מ"מ אסורה לחזור דבעד אחד הוה לה למידק אע"פ שהאמינתו תורה : **רבי** מאיר מחייב. וממשכנים אותו אם אומר שלא להביי ולא דמי לשאר חייבי חטאות דניחא להו בכפרה ולא בעי משכוני :

ומה אם ירצה לומר מזיד הייתי. אר"י דאין להקשות והא מיגו במקום עדים הוא דה"פ ומה אם ירצה לומר בפירוש מזיד הייתי השתא נמי דקאמר לא אכלתי הכי הוא דבעי למימר לא אכלתי שוגג אלא מזיד והכי מוכח בכריתות (דף יב. ושם) וא"ת והיכי מוכח הש"ס מדפטרי רבנן שהדבר תלוי בהודאתו להתחייב קרבן מדלא מחייבי ליה תרי קרבן אע"ג דמכחיש להו הא לא מכחשי ליה במאי דקאמר מזיד היה ואי אפשר לחייבו על פיהם בשום ענין ולעולם איכא למימר דלעיל מחייבי ליה משום דעד אחד מהימן בלא הודאתו דכיון שאין אומר דמזיד היה יש לנו לומר דמסתמא שוגג היה דלא מחזקינן ליה ברשיעא ואר"י דשפיר מוכח דסבר הש"ס דאי הוה לן למימר מסתמא שוגג היה לא הוה כל כמיניה למיפטר נפשיה מקרבן ולומר מזיד הייתי ולאפוקי נפשיה מסתמא. ומשמע ליה דאפילו באמרו לו שנים אכלת חלב בשוגג פטרי רבנן משום דלא שכיח שיוכלו העדים לידע בירור הדבר אם שוגג היה או מזיד וע"כ הא דמחייבי רבנן כי שתיק משום דשתיקה כהודאה דמיא דאי אפשר לחייבו קרבן ע"י שום עדות ומספקא ליה לר"י אם אמר לא אכלתי חלב לא שוגג ולא מזיד אם נאמן אם לאו דאין נאמן להכחיש העדים או שמא נאמן דהא לא מכחשי ליה עדים במה שאומר לא אכלתי שוגג ובמה שאומר לא אכלתי מזיד אע"ג דמכחשי ליה לא איכפת לן כי זה אינו שייך לחיוב קרבן ויפה עושה דלא מפרש חטאיה ובכריתות (ג"ז שם) דקאמר דאיכא בין טעמא דמתרץ בדבוריה לטעמא דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש אמרו לו נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דלא מתרץ דיבוריה ולא קאמר דנפקא מינה באמר לא אכלתי לא שוגג ולא מזיד דאפילו אם תימצי לומר דלא מהימן ניחא למינקט נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דומיא דאכלת ולא אכלתי בלא שום תוספת דבור ועוד דנקט הכי משום דמייתי בתר הכי עלה ברייתות דלענין טומאה: **דשתיקה** כהודאה דמיא. פי' כיון דשתיק נראה לו אמת ויודע קצת שיש רגלים לדבר אבל ליכא למימר הודאה ממש שיודע ודאי שכן הוא כיון שהוא שותק דאם כן בפרק האומר (קדושין סו. ושם) דאמר אי מהימן לך דלאו גזלנא הוא זיל אפקה אפילו גזלן נמי מאחר שהוא שותק כמו שמפר"ת התם מכח ההיא דגיטין (דף נד: ושם) דטעמא דאמר ליה עד אחד אכלת חלב ושורך נרבע ונטמאו טהרותיך והלה שותק דנאמן משום דשתיקה כהודאה דמיא כדמסיק הכא ועוד אם היא הודאה ממש לא הוה שייך למימר התם נאמן העד וההוא סמיא נמי (קידושין שם) היכי מצי לידע ודאי שזינתה אלא ודאי

לאו הודאה ממש היא : **ברי** לי דשומן דמהימן. י"מ דגמרינן מנדה דאמר בהמדיר (כתובות עב. ושם) וספרה לה לעצמה ואם תאמר אם כן אפילו איתחזק איסורא נמי ואמר ר"י נדה נהי שעכשיו ראתה מכ"מ לא איתחזק איסורא שתראה לעולם : **מידי** דהוה אטבל והקדש. וא"ת והיכי ילפינן אשה מטבל והקדש דאין דבר שבערוה פחות משנים ואר"י דאי הוה שייך למילף מטבל והקדש הוה אמינא דהאי דאין דבר שבערוה פחות משנים הני מילי לאוסרה על בעלה דאין אחד נאמן לאסור דלענין איסור כתיב כי מצא בה ערות דבר אבל להתירה חד נמי נאמן : **אי** קדושת דמים משום דבידו לפדותו. ואפי' דחבריה ולא דמיא לנטע רבעי דאין יכול לפדות אלא בעליו דחשיב ברשות בעלים אע"פ שהוא ממון גבוה כיון שהם אוכלים אותו בירושלים אבל הקדש לא חשיב ברשות בעלים יותר משאר כל אדם : **אי** קסבר יש מעילה בקונמות. הקשה רבינו יצחק בן רבינו מאיר דבשבועות פרק ג' (דף כב. ושם) משמע דאפילו למאן דאמר יש מעילה בקונמות אין להם פדיון דתניא התם ככר זו הקדש ואכלה בין הוא בין חברו מעל לפיכך יש לה פדיון ככר זו עלי הקדש הוא מעל וחברו לא מעל לפיכך אין לה פדיון וחכמים אומרים לא מעל משמע דברישא דהוי הקדש גמור יש לה פדיון אבל סיפא דקאמר עלי דהוי קונם אע"פ שמעל אין לה פדיון ותירץ רבינו תם דקונמות דאסר להו אכולי עלמא יש לה פדיון לרבי מאיר דהתם כיון דדמיא להקדש תדע מדנקט ככר זו עלי ואם תאמר וליפלוג בקונם גופיה ונראה דרישא גופה איירי בקונם והא דקתני ככר זו הקדש כהקדש קאמר דרבי מאיר לא שני ליה בין קרבן לכקרבן בסוף פרק קמא דנדריים (דף יג.) וה"ה בין הקדש לכהקדש כיון דדעתיה אקונם אי נמי כגון שפירש בהדיא כהקדש ואידי דלא איירי לפרושי בסיפא דהא קאמר עלי לא פריש ליה נמי ברישא והשתא פליגי חכמים בין ארישא בין אסיפא וברוב ספרים גרס בריש אין בין המודר (נדריים לה.) וחכמים אומרים בין כך ובין כך לא מעל וגרסינן נמי התם ברישא קונם ככר זו הקדש : **מתוך** חומר שהחמרת עליה בסופה כו'. נראה לר"י דלית לן למימר אנן סהדי דדייקא ומינסבא ונאמן עד אחד בכך מן התורה אלא מתקנת חכמים הוא דנאמן ואין זה עקירת דבר מן התורה כיון שדומה הדבר הגון להאמין כמו שאפרש לקמן בפרקין (דף פט.) : שבדבר שיש קצת טעם וסמך לא חשיב עוקר דבר מן התורה : **אתא** גברא וקאי כו'. ואם תאמר כיון דאיכא תרי דאמרי מת אפי' איכא מאה דאמרי שזהו מה בכך הא תרי כמאה דמו ויש לומר דלגבי דבר הנראה וידוע לכל לא היה אומר רב אבל בשני עדים לא תצא :

והבא עליה באשם תלוי קאי. אע"ג דרב בעי חתיכה משתי חתיכות בפי ספק אכל (כריתות דף יז: ושם) הכא הוי כשתי חתיכות דלר' זירא דמפרש התם טעמא דרב משום דשתי חתיכות אפשר לברר איסור פיי בשתי חתיכות אפשר לברר שיבא הבקי ויכיר אותה שנשתיירה הכא נמי אפשר לברר ע"י הזמה ולרב נחמן נמי דמפרש טעמא דרב משום דבי חתיכות איקבע איסוריה ה"נ איקבע איסורא שהיא בחזקת אשת איש וא"ת למאי דאסיקנן בפי ד' אחין (לעיל דף לא.) דתרי ותרי ספיקא דרבנן ומוקמי לה אחזקה אמאי נקט אשם תלוי אפי' חטאת איכא דאוקמה בחזקת אשת איש ועוד מאי קא משני בניסת לאי מעדיה היכי שבקינן ליה הא מיחייב מיתת בי"ד דאוקמה אחזקה ואר"י. דמה שאשה דייקא ומינסבא מרעא ליה לחזקה ובשנים אומרים נתגרשה דבסמוך נמי דייקא לפי שיראה שיבואו עדים ויזימו עדיה או יפסלו אותם בגזלנותא ולהכי לא מוקמינן לה אחזקה: **אי** הכי סיפא אמרו לה מת בעליך ונתקדשה. הא דלא מייתי נשאת שלא ברשות שהיא ברישא במתניתין משום דאיכא למימר דבגט איירי ועוד דאיכא דמוקי לה לקמן (דף צא.) כרבי שמעון וסבר דלרבי שמעון אפי' ברשות לא בעיא גט:

אמרי קידושי טעות. פיי בקונטרס כגון ע"מ שאני כהן ונמצא לוי וקשה דאם כן היכי פריך רישא נמי נשואי טעות הא אמרי' לקמן דאין תנאי בנשואין ואר"י דקידושי טעות היינו שסבורה שמת בעלה ולא מת כמו שהוא אמת והשתא פריך שפיר רישא נמי נשואי טעות וא"ת ולימא טעמא דסיפא משום קדושי טעות דכהן ונמצא לוי ולא יוכל להקשות מרישא דאין תנאי בנישואין ואר"י דקידושי טעות לא שכיחי דלא חיישינן לשמא יתלו בקידושי טעות ורבי עקיבא לחודיה הוא דחייש להכי לקמן בפרקין (דף צד:) גבי רבי עקיבא מוסיף אף אשת אח ואחות אשה

אבל רבנן לא חיישי: מאי טעמא תקינו לה רבנן כתובה כו'. אע"ג דק"ל כתובה דאורייתא שכותבין בכתובות כסף זוזי מאתן דחזו ליכי מדאורייתא הכא אמר ר"י דה"פ מ"ט תקינו לה רבנן לאלמנה כתובה שהיא דרבנן לד"ה משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכי נמי אפי' בתולה שיש לה כתובה מן התורה קנסוה בכתובה כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה. וכענין זה אשכחן לקמן (דף צ:): גבי הפרת נדרים דאית ספרים דגרסי מ"ט אמור רבנן דבעל מיפר אע"ג דבעל מיפר מן התורה אלא ה"ק מאי טעמא אמור רבנן בעל מיפר היכא דאין מיפר מן התורה כי ההיא דפ' ד' אחין (לעיל כט: ושם) גבי שומרת יבם דאמר כדרב פנחס כל הנודרת על דעת בעלה נודרת משום שלא תתגנה וכיון דאיכא טעמא דתתגנה אם כן אפילו בדאורייתא כמו הכא אמרו חכמים שלא יפר כדי שתתגנה: אין תורמין מן הטמא על הטהור. ריב"ן פירש משום דכתיב (דברים יח) תתן לו ולא לאורו ואי אפשר לומר כן דבפרק כל שעה (פסחים לג. ושם) פריך עלה ואם תרם בשוגג תרומתו ותרומה ואמאי לימא לו ולא לאורו ומשני התם שהיתה לו שעת הכושר ותתן לו ולא לאורו בשלא היתה לו שעת הכושר כגון דאחמיץ במחובר או שתלשה טמא ומשקה טופח עליה והתם אפי' בדיעבד אין תרומתו תרומה והכא היינו טעם דלכתחלה אין תרומה משום הפסד כהן כדפי' בקונטרס אי נמי היכא שהיתה לו שעת הכושר גזרו דלכתחלה לא יתרום אטו היכא דלא היתה לו שעת הכושר ועוד אר"י משום מכל חלבו צריך לתרום מן היפה ומן הטמא על הטהור הוי מן הרעה על היפה ואע"ג דבמין הרעה על היפה אפילו במזיד תרומתו תרומה ואין צריך לחזור ולתרום כדתנן במסכת תרומות (פ"ב מ"ו) מן הרעה על היפה תרומתו תרומה ולא קתני ויחזור ויתרום בטמא החמירו טפי משום דלא חזי לאכילה כלל אבל רעה חזיא קצת והיינו טעמא דקישות ונמצאת מרה דצריך לחזור ולתרום משום דלא חזיא לאכול כמו שאר רעה כדמוכח בירושלמי דקרי לה ספק אוכלין: קישות ונמצאת מרה. בשוגג איירי כדמוכח בשמעתין וא"ת דבתורם יין על יין ונמצא חומץ אין תרומתו תרומה לפי שלא נתכוין לעשות חומץ תרומה כדתנן במסכת תרומות בפ' התורם קישות התורם חבית של יין ונמצאת של חומץ אם ידוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה וגבי קישות נמי אמאי הויא תרומה כיון שאין חפץ לעשות תרומה גרועה כל כך ואין לומר דהתם כרבי דאמר יין וחומץ שני מינין בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פד: ושם) דא"כ אפילו במתכוין לתרום מן החומץ על היין או מן היין על החומץ לא תהא תרומה כדתנן במסכת תרומות (פ"ב מ"ד) אין תורמין ממין על שאין מינו ואם תרם אין תרומתו

תרומה ואפילו מן היפה על הרעה כדקתני התם ואר"י דיין וחומץ אע"פ שהם מין אחד מכל מקום שני שמות הן זה יין וזה חומץ ולכך הוי טעות טפי ולא הויא תרומה אבל קישות ונמצאת מרה לא הוי טעות כל כך דלקישות נתכוין והרי היא קישות וכן מן הטמא על הטהור בשוגג תרומתו תרומה דתרם אותו שם שנתכוין לו מיהו בתוספתא משמע דהיא חומץ על יין דלא הויא תרומה כרבי אתיא דמסיים בה בהדיא דברי רבי שרבי אומר יין וחומץ שני מינין וחכמים אומרים מין אחד ואפשר דלרבנן דאמרי מין אחד במתכוין לתרום מן יין ונמצא חומץ הוי תרומה ויחזור ויתרום כמו בתורם קישות ונמצאת מרה ואפי' לרבי אם במתכוין תרום מן החומץ על היין הויא תרומה דמדאורייתא הוי מין אחד וכן משמע בהדיא בירושלמי ספ"ב דתרומות דפליג רבי ארי' ישמעאל ברי' יוסי שאמר משום אביו תורמין מיין על חומץ ורבי אומר דאין תורמין וקאמר ר' יהושע בן לוי מסתברא יודה רבי לדברי תורה ומאי טעמא דרבי שאם אתה אומר שמותר לתרום מיין על חומץ אף הוא סבר שמותר לתרום חומץ על יין אע"ג דלא גזר בעלמא מן היפה על הרעה אטו דלמא אתי לתרום מן הרעה על היפה גבי חומץ איכא למיגזר טפי משום דאיכא דניחא ליה בחלא טפי מבחמרא כדאמר בהמוכר את הספינה (ג"ז שם) ושני מינין דקאמר רבי היינו שעשאוהו חכמים כשני מינין ולא הויא תרומה היכא דטעה שהיה מתכוין ליין ונמצא חומץ : **מזיד** עבד איסורא. ולכך שויוה רבנן כאילו לא תרום כלל והדר ההוא גריוא לטיבלא דאי אמרת תרומה הוא אתי למיפשע דהא שוי נפשיה רשע שוגג לא עבד איסורא מדעת הלכך לא חשיד דלמא פשע כן פי' ריב"ן אבל אין לפרש דשוגג לא עבד איסורא לא קנסוה אבל מזיד קנסו דאין זה קנס דהדר לטיבלה דטפי דמי קנס הא דאמר דיחזור ויתרום שצריך להפריש שתי תרומות : **איבעי** ליה למיטעמיה. כלומר יפריש על מה שהוא מיניה וביה כדי שיטעום ותו לא : **לרב** נתן ברי' אושעיא. דאמר לא עשה ולא כלום לתקן את השירים אבל תרומה הוי ומיתקן ההוא גריוא מאי שנא מהא דתנן מן הנקוב על שאינו נקוב כו' דההוא גריוא גופיה לא מיתקן משום דמדאורייתא לא הוי תרומה הכי נמי מן הטמא על הטהור כיון דמדאורייתא לא הוי מתוקן כדסלקא דעתך השתא אמאי משוי ליה מתוקן מדרבנן להפקיע איסור מדאורייתא אבל לרב חסדא דמשוי ליה טבל ניחא והאי דבשוגג תרומתו תרומה היינו משום דלא קפיד קרא אלא אמזיד כדכתיב ולא תשא עליו חטא (במדבר יח) דמשמע מזיד

דאיכא נשיאות חטא אבל בשוגג הוי תרומה וא"ת ומאי נפקא לן מינה במן הטמא על הטהור במאי דהוי תרומה ואין צריך לחזור ולתקן ההיא גריוא והא בכל ענין אסור באכילה וי"ל דנפקא לן מינה לענין הסקה דמותר להסיק בתרומה טמאה ואין מדליקין בטבל טמא כדאמרינן בפרק במה מדליקין (שבת דף כו. ושם): **ולא** תאכל כו'. פירש ריב"ן דלא הוי תרומה אלא לענין שיתנה לכהן ולא לדבר אחר שאינה אסורה לזרים ואין נראה לר"י דכיון דפוטרת שאין נקוב דחייב בתרומה מדרבנן הכי נמי תרומה מדרבנן כמו במן שאין נקוב על שאינו נקוב: **מקום** אחר. אמר ר"י דמיניה וביה לא משום דלא ליתי למיכל השירים לזרים כיון שיקרא עליו שם מעשר לא יזהרו עליו לשומרו בתורת תרומה וכולה גריוא מדרבנן תרומה דהא מיתקין ביה דשאין נקוב: **בקומתה**. פי' בקונטרס שתגיע לפירקה בשנים ובהבאת שערות ואין הלשון משמע כן דאם כן ה"ל למימר משתגדיל אלא אר"י משתעמוד בקומתה היינו שנראית גדולה קצת אע"פ שעדיין לא הגיעה לפירקה לפי שנראית כאשתו אבל כל זמן שנראית קטנה היו נראים דברי חכמים כמו חוכא ואיטלולא אם היה יורשה: **דלא** נכנסה לחופה. דקס"ד דכי היכי דב"ה לא בעו עמידת קומה דב"ש הכי נמי לא בעו בית שמאי שתכנס לחופה דבית הלל: **משתעמוד** בקומתה ותכנס לחופה. והוא הדין אם נכנסה לחופה ואח"כ עמדה בקומתה דמהניא חופה שבקטנות דמ"ש מקידושין דמהנו כשהיו בקטנות ואחר כך עמדה בקומתה: **משתגדיל** ותבעל. וא"ת אכתי כיון דאין מעשה קטן כלום היכי מהניא חופה שהיתה בקטנות וי"ל דכיון שהיא בביתו של בעל הויא כמסירה לחופה וכשבועל בגדלות לשם קידושין ואפילו את"ל דביאה אירוסין עושה חשובה מיד כנשואה מידי דהוה אהיה לו חצר בדרך ונכנסה עמו לשם נישואין אי נמי כיון שהקידושין בגדלות וארוסה אוכלת בתרומה דבר תורה מהניא הכא חופה שהיתה בקטנות דליכא למיחש לסימפון ולא לדעולא כיון שהיא בבית בעלה וטעמא דיורשה משום דהוי הפקר ב"ד דהיה הפקר: **שהפקר** ב"ד היה הפקר. אבל מן הטמא על הטהור ליכא למימר דאפקוה מרשותיה בשעת הפרשה כיון דבתר הכי נמי שלו הוא ועליו לתקנו: **כיון** דלא ירתי לה קרי ולא ענו לה. משמע דכל היכא דירית לה מטמא לה דהוי מטמא למת מצוה ולפי זה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט לא

ירית לה מדאמר (לקמן דף צ:) ואין מטמא לאשתו פסולה דאי הוה ירית לה הוה מטמא לה כמו למת מצוה ומיהו על כרחך לאו הא בהא תליא דהא נשאת על פי ב"ד ואח"כ בא בעלה אמריי דאין מטמא אע"ג דבעלה הראשון יורשה דלדידה לא קנסו ואע"ג דאין זכאי במציאתה ובמעשה ידיה היינו משום קנס דידה אבל ירשה אמאי ליפסיד בעל ועוד דא"כ כהן גדול ונזיר יטמאו לקרוביהם ולכל מורישיהם כשאין יורש אלא הם וכן לנשיהם ועוד למ"ד (כתובות דף פג.) ירשה דבעל דאורייתא אמאי איצטריך קרא שהבעל מטמא לאשתו פשיטא דמת מצוה היא ונראה לר"י דמשום דירית לה לא הויא מת מצוה אלא משום דיש כח ביד חכמים לעקור דבר שהוא מן התורה בדבר הדומה כדפירשתי לעיל דכיון דלא ירתי לה דומה למת מצוה ומיהו אינה מת מצוה גמור וכן נראה דאי משום דהויא מת מצוה גמור מטמא לה אם כן היאך יטמא לה במקום שיש ישראל דהא במת מצוה אם יש ישראל וכהן אמרינן בנזיר (דף מז:) יטמא ישראל ואל יטמא כהן ובנישואי קטנה דהו דרבנן משמע דמטמא כשאר בעל שמיטמא לאשתו דאורייתא אם יש שם כמה ישראל ומדאמר לקמן (דף צ:) נמי ולא זה וזה מיפר נדריה משום דתתגנה ותתגנה אין להוכיח דאין מיפר לאשתו פסולה כגון אלמנה

א

-

צ

דף

לכהן גדול דהתם רבנן הוא דקנסוה דלא יפר אבל אלמנה לכהן גדול כי היכי דלא קנסוה בכתובתה דהא יש לה כתובה כדאמר לעיל (דף פה.) הי"נ לא קנסוה בהפרת נדריה : **ואוכלת** בגינו תרומה בתרומה דרבנן. ולא בעי לאוקומי אפי' בתרומה דאורייתא ומשום דקטן אוכל נבילות הוא דהא בעיא היא בפי' חרש (לקמן קיג: וקיד. ושם) אי בית דין מצווין להפרישו או לא ולא איפשיטא ועוד דאוכלת בגינו משמע דאפי' כי גדלה אוכלת מכח זה אע"פ שעדיין לא בעל : **אכל** תרומה טמאה משלם כו'. בתרומה לא שייך לפוטרו משום דקם ליה בדרבה מיניה אפילו לאביי דאית ליה (בכתובות דף ל:) אליבא דר' נחוניא בן הקנה דאפילו במיתה בידי שמים הוא עושה כמיתה בידי אדם לתשלומין דשאני תרומה דגלי קרא בהדיא ויסף חמישיתו עליו ועוד א"ר יצחק דתשלומין דתרומה לכפרה קאתו ולא שייך קם ליה בדרבה מיניה כדאמר במסכת תרומות (פ"ז משנה ד)

שאפי' אם רצה הכהן למחול אינו יכול למחול ואפי' אכל תרומה משל עצמו מפריש קרן הראוי להיות קדש לעצמו וכן משמע בפרק כל שעה (פסחים לב. ושם) דלרבי יוסי דשרי חמץ בפסח בהנאה דהאוכל תרומת חמץ בפסח במזיד פטור מן התשלומין לרבי נחוניא בן הקנה אבל בשוגג חייב אפי' דלא גלי קרא בכרת אלא משום דבשוגג אתו תשלומין לכפרה ואפשר דאם אכל תרומה במזיד שיפטור לרבי נחוניא בן הקנה משום דבמזיד לא אתו לכפרה שהרי הכהן יכול למחול כדתנן במסכת תרומות (פ"ז מ"א) א"נ מיחייב משום דמדאגבהה קנייה כדאמר באלו נערות (כתובות דף לא : ושם) : **בשוגג** תשלומיו תשלומין כו'. אין לפרש האי שוגג ומזיד אאכילה קאי כדפירש ריב"ן אבל התשלומין הם במזיד דאם כן במזיד אמאי אין תשלומיו תשלומין דאפילו סובין יכול לשלם דתשלומין אין נעשין קדש אלא נראה לר"י דשוגג ומזיד אתשלומין קאי כדפירש בקונטרס וההיא דקאמר והוינן בה במזיד אין תשלומיו תשלומין תבא עליו ברכה כו' אפי' דכי משלם חולין טמאים נעשין תרומה טמאה מכל מקום תבא עליו ברכה דנפסד הוא שמשלם יותר ממה שהפסיד לכהן : **חסורי** מיחסרא כו' אכל תרומה טהורה כו'. וא"ת אי לפי דמים משלם כשמשלם כאן חולין טמאין אמאי תשלומיו תשלומין והלא הן נעשין תרומה טמאה ואינם שוים כתרומה טהורה שאכל ויש לומר דמשלם חולין טמאים כל כך דכשנעשין תרומה טמאה יהיו שוים להסקה כתרומה טהורה שאכל ומכל מקום קנסינן ליה כשמשלם במזיד אפי' ששוים כדמי תרומה משום דמשלם מידי דלא קפיץ עליה זבינא : **אזיל** כהן ומקדש אשה כו'. וא"ת ולמה אינו מדקדק דמדאורייתא תשלומיו תשלומין ונעשית תרומה וקאמרי רבנן דאינן תשלומין והוי חולין ושריין לזרים ואמר ר"י דהוה מצי למימר דאין תשלומיו תשלומין דקאמר היינו לגבי הא דהדרי למרייהו ולעולם תרומה הו' וא"ת ומאי מדקדק מקידושין דלמא היינו משום דהפקר ב"ד היה הפקר כדאמר לעיל (דף פט :) ואמר ר"י דהכא אין שייך לומר כן דמה פשע כהן שיש לנו להפקיר ממונו : **והא** הכא דמדאורייתא ארצויי מרצה דתנן על מה הציץ מרצה כו'. תימה דבהקומץ רבה (מנחות כה :) ובכיצד צולין (פסחים פ : ושם) פריך להו אהדדי ומשני רבינא ורב שילא חד אמר טומאה בין בשוגג בין במזיד זריקתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה וחד אמר איפכא והכא משמע דחדא מתניתין איירי מדאורייתא וחדא מדרבנן ואומר ר"י דהתם לא מצי לשנויי דהך דקתני בין במזיד בין בשוגג היינו מדאורייתא אבל מדרבנן במזיד לא הורצה דמשמע כיון דקתני סתמא דפסק הלכה אתא לאשמועינן דבין בשוגג בין במזיד מרצה אפילו מדרבנן והכא מוכח נמי

שפיר דמאחר דקתני דציץ מרצה בין בשוגג בין במזיד אטומאה או אזריקה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה מדאורייתא ליכא לפלוגי ומרצה בתרוייהו בין בשוגג בין במזיד ונראה לר"י דבהא סברא פליגי דמר סבר דבטומאה איכא למיקנס טפי במזיד דהוי אתחלתא דפסולה ולא עביד נמי מצוה בשעה שמטמא ומר סבר בזריקה שייך למיקנס טפי שמקריב דבר טמא לגבוה וזילא מילתא טפי: ועל הברש. למאן דאמר (פסחים עז.) יש דם אעי"פ שאין בשר נפקא מינה במה שהציץ מרצה על הברש דמשוי ליה כי טהור למיקבעי בפיגול ולאפוקיה מידי מעילה כדמפרש בפ' כיצד צולין (שם עח. ושם) אבל להתיר בשר באכילה לא מהני ריצוי ציץ כדמוכח התם: בין ביחיד בין בצבור. כמאן דאמר טומאה דחוויה בצבור (אלא) דלמאן דאמר הותרה בצבור לא בעי ציץ לרצויי כדמוכח בכיצד צולין (שם):

ב

-

צ

דף

כולהו נמי שב ואל תעשה הוא. וא"ת סדין בציצית היכי הוי שב ואל תעשה דכי מכסה בטלית דבת חיובא היא ואין בו ציצית הרי עובר בידים וי"ל דבשעת עיטוף אכתי לא מיחייב עד אחר שנתעטף דכסותך משמע שאתה מכוסה בה כבר ואשר תכסה בה אתא לדרשא אחרינא כדאמרינן במנחות (דף מא. ושם) ולאחר שנתעטף דמתחייב שב ואל תעשה הוא וא"ת בפרק מי שמתו (ברכות כ. ושם.) משמע כשהוא לבוש כלאים ואין פושטן לא חשיב שב ואל תעשה אלא עמוד ועשה ואר"י דשאני כלאים דעיקר האיסור בשעת לבישה שלבש באיסור אבל כאן לא מתחייב עד אחר שנתעטף כדפרישית ומיהו קשה מדמברכינן להתעטף בציצית משמע דבשעת העיטוף עביד מצוה ומלשון להתעטף מוכיחות נמי [בה"ג] דקיימא לן בציצית דחובת גברא הוא: **וליגמר** מיניה. וא"ת שאני התם דעל פי הדבור היה מתנבא לעבור והיכי נגמר מיניה לעבור משום תקנתא דרבנן שלא על פי הדבור ונראה דכיון דעל פי הדבור שרי משום צורך שעה הוא הדין שלא. על פי הדבור שהרי אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה כדנפקא לן במגילה (דף ב:) מקראי וא"ת דאמר בפרק אלו הן הנחנקים (סנהדרין פט: ושם) היכא דמוחזק שאני דאי לא תימא הכי אברהם היכי שמע ליה יצחק בהר המוריה אליהו בהר הכרמל היכי סמכי עליה ועבדי

שחוטיו חוץ אלא היכא דמוחזק שאני ובאליהו למה לן משום דמוחזק הא משמע דאפילו בלא נביא שרי נמי לבית דין לעבור משום מיגדר מילתא ואר"י משום דאיתחזק בנביאות היו סומכים עליו במה שהיה מבטיח בירידת אש ושוחטים על הבטחתו קדשים בחוץ שבזכותו ותפלתו תרד אש מן השמים ויהיה מיגדר מילתא שיתקדש שמו של הקב"ה ברבים וע"י כך יחזרו ישראל למוטב: כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש. פי' בפרק השולח (גיטין לג.) [וע"ע תוס' ב"ב מח:]: טעמא מאי אמור רבנן מציאת האשה לבעלה משום דלא תיהוי ליה איבה. תימה דבריש מציאת האשה (כתובות סו. ושם) דאמרי מציאתה כהעדפה על ידי הדחק דמי משמע דמציאתה תחת מזונות כמו מעשה ידיה כיון דמדמי ליה להעדפה והכא משמע טעמא דמציאה משום איבה ומיהו מצינו למימר דמעשה ידיה משום איבה הן כדאמר בפרק אע"פ (שם נח:): קסבר כי תקינו רבנן מזוני עיקר ומעשה ידיה משום איבה אבל קשיא כיון דמציאה ומעשה ידיה תרוייהו משום מזונות ואיבה מאי שנא דגבי מציאה קאמר טעמא משום איבה וגבי מעשה ידיה קאמר משום דקמתזנא הוה ליה למימר בתרוייהו חד טעמא: היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה פשיטא. וא"ת אמאי פשיטא והא בפרק ד' אחין (לעיל לה. ושם) איצטריך ליה למידק ממתניתין דאשת ישראל שנאנסה דפסולה מן הכהונה ואומר ר"י דהתם לא איצטריך למידק אלא משום שאף על פי שמותרת לבעלה אפ"י הכי פסולה לכהונה אבל הכא כיון דאשמעינן מתנ"י דאסורה לבעלה מדרבנן דקתני תצא מזה ומזה פשיטא דפסולה נמי לכהונה כיון דמדרבנן נמי קרינן ביה ונטמאה:

א

-

צא

דף

אמר רב ששת קנסא. ולא מצי לשנויי דמתניתין כרבי מאיר דאמר (לעיל דף פה:): מעשר ראשון אסור לזרים דגמר מתרומה וה"ק מה תרומה מיתסרא לזונה אף מעשר כן דאפילו ר"מ מודה דזונה לא מיתסרא במעשר דלא ילפ"י מתרומה לגבי הא משום דמה תרומה לא מיפסלה מתרומה אלא בביאה דמיפסלה לכהונה אף במעשר נמי לא מיפסלה במעשר אלא בביאה דמיפסלה בה ללויה דע"כ ברייתא דפריך מינה ר' מאיר היא דלרבנן לא איצטריך למיתני זונה אוכלת במעשר דמהיכא

ס"ד דמיפסלה אלא ודאי לר"מ נמי שריא אם לא מטעם קנסא כדקאמר
ושמא לרבי מאיר דוקא מיפסלה באכילת מעשר דקנסוה שתחשב כזרה
וזר אסור במעשר אבל לרבנן לא שייך לקונסה דלא גרעה מזר ומתני' ר"מ
היא אי נמי אפילו כרבנן דקנסוה שלא ליתן מעשר לה אף על פי שמותרת
לאוכלו: **כל** שכן מציאתה ומעשה ידיה דממון הוא. דלא קניס וחשיב
קנס מה שאין מציאתה ומעשה ידיה לבעל משום דאיכא לה איבה וגם
מתוך כך אין לה מזונות ומכל מקום קאמר לקמן מדידה לדידיה משום
דסתם נשים מעשה ידיהן עודפות ממזונותיהן: **הני** דמחיים קניס. וא"ת
כיון דר' שמעון מודה דצריכה גט מזה ומזה אלמא חיישינן שמא גירשה
זה ונשא זה דבהכי תלי טעמא כדאמר לעיל (דף פח:): מהאי טעמא גופיה
א"כ לא תתייבם שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצא נושא גרושת אחיו
ואר"י דמכל מקום כיון דלא קניס לאחר מיתה לא חיישינן מידי דהוה
אנתקדשה ואחר כך בא בעלה דמותרת לו: **על** פי בית דין הוא דבעיא
גיטא ע"פ עדים לא בעיא גיטא. וא"ת היכי מדקדק מזה דע"פ עדים
מותרת לחזור לרבנן לעולם אימא לך דאסורה אע"ג דלא בעיא גט מידי
דהוה אנשאת ע"פ ב"ד לר' שמעון דאמר אידי ואידי לא בעיא גט ואפ"ה
מודה ר"ש בנשאת בעד אחד דתצא מזה ומזה ואר"י דאין ראה מדרבי
שמעון לרבנן דלרבי שמעון לית ליה קנסא דגט בשום מקום אבל רבנן
דקנסו להצריכה גט מזה ומזה בעד אחד אם איתא דהוה קנסינן בבי
עדים הוה בעיא גיטא ומדלא בעיא גט שמע מינה דלא קנסוה בשני עדים
ומותרת לחזור:

ב

-

צא

דף

רבינא אמר לענין קרבן קתני. והכי קאמר עשו ב"ד בהוראתן כזדון איש
באשה וליכא למימר משום דחשיבא כמזידה הוא דלא מיחייבא קרבן
משום דהוי לה למידק דהא תנן (לעיל פז: ע"ש) הורוה ב"ד לינשא וחזרה
וקלקלה חייבת בקרבן שלא הורוה אלא לינשא ויותר קרובה היא למזיד
כשקלקלה מכשניסת אלא טעמא משום יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור
דהכי אית ליה לר' שמעון בפ"ק דהוריות (דף ג:): והאי דנקט הכא כזדון
איש באשה סימנא בעלמא הוא: **מלכות** יון כו'. והא דאמר בע"ז (דף י.)
דבגולה אין מונין אלא למלכות יון בלבד אר"ת דהיינו בשאר שטרות

דבגט שייך שלום מלכות דדבר גדול הוא בעיניהם להפריד איש מאשתו ואין מונין אלא למלכות אותה העיר בלבד: **היה** במזרח וכתב במערב. לא כמו שפירש ריב"ן דאבעל קאי דבהדיא אמרי' בגיטין (ד' פ. ושם) היה במזרח מאן אילימא בעל היינו שינה שם עירו אלא סופר כדאמר להו רב לספרי כי יתביתו בהיני כתובו בהיני כו' וא"ת בשלמא בעדים צריך לכתוב מקום שחותמים דאיכא קפידא שיכולין לבא לידי הזמה אבל בסופר מאי קפידא איכא ועוד תימה דעכשיו נוהגין לכתחלה שהסופר כותב כתובה בעיר זו ושולחה לחתן לעיר אחרת שהוא מקום חופה וכותבין שם עיר החופה ששם חותמין ושמא י"ל הא דנקט הגמרא היה סופר במזרח לאו דוקא משום סופר אלא משום עדים אלא משום דמתני' קתני היה במזרח לשון יחיד דמשמע סופר ואורחא דמילתא דבמקום שהסופר כותב שם עדים חותמים וליכא פסולא אלא משום עדים ורב דקאמר נמי לסופרים לא היה מקפיד אלא משום עדים ובשאר שטרות אפילו שינה מקום עדים דיעבד כשר כדקתני באחד דיני ממונות (סנהדרין לב. ושם) שטר שזמנו כתוב באחד בניסן אע"פ שבאו עדים ואמרו באחד בניסן עמנו הייתם שטר כשר ועדיו כשרים חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו אלא בגיטין החמירו והא דגיטין המאוחרים כשרים היינו כשהעדים והסופר היו באותה העיר בזמן הכתוב בגט וא"ת מצאו באשפה אמאי כשר לרבי מאיר ניחוש שמא איחרו וכתבו ולא חש הסופר להיות בעיר ביום הכתוב בו וזרקו לאשפה וההוא דהיה במזרח כר"מ נמי אתי כדמוכח בהמגרש (גיטין פו.) לפר"ת גבי גיטין פסולים דפריך והא איכא שלום מלכות דפ"י דלאו אשלום מלכות קפדינן דההוא מותר אפי' לכתחלה לרבנן דר' מאיר כמו שאנו כותבים לבריאת עולם אלא מסיפא דהיה במזרח וכתב במערב פריך וכן מוכח בפר"ח דגרס האיכא כתב לשם מלכות כו' משמע דמסיפא פריך ומוכחא סוגיא דאתיא כר' מאיר ואר"י דלא מחזקינן ליה כמאוחר דמסתמא בו ביום שנמצא נכתב כמו שמוכח מתוכו ומסתמא שם היה הסופר וכתב מקומו אי נמי בידוע שהסופר שם [וע"ע תוס' גיטין פ. ד"ה כי יתביתו]: **תא** שמע כל עריות כו'. ס"ד בכונס יבמתו שייך למימר איבעי לה לאמתוני שהיתה בחזקת איסור לשוק עומדת ואין לה להנשא עד שיתברר הדבר שמותרת לשוק אבל כאן בחזקת היתר לשוק עומדת: **תא** שמע כתב סופר גט לאיש כו'. ס"ד דהכא לא שייך איבעי לה לאקרוי גיטא כמו לעיל דמיירי אפילו אקריאת גיטא אחר כתיבה קודם נתינה ועייליה לבי ידיה ואיחלף ומשני דאיבעי לה לאקרוי לגיטא לאחר שנתן לה הסופר: **תא** שמע שינה שמו ושמה כו'. כגון שיש לו ב' שמות אחד ביהודה ואחד בגליל והיה ביהודה וכתב שם

של גליל ס"ד דהכא מאי ה"ל למיעבד אע"ג דאקרויה לגיטא קס"ד כשר ומשני דאיבעי לה לאקרויה גיטא ולשאול ולאסוקי דעתא דכאן ביהודה אין שמו כך: **תא** שמע כנסה בגט קרח. ס"ד דהכא לא פשעה כל כך דלא איבעי לה לאסוקי אדעתא דמיפסיל בהכי ומשני דאיבעי לה לאקרויי גיטה בבית דין הבקיאין בדבר הרבה ואין הגמרא מביא הנך משניות כסדר המשנה אלא כסדר הראוי. להקשות זה אחר זה דלא מיתרצא בתרייתא בשינויא קמייתא כדפרישית [וע"ע תוס' כתובות קב: ד"ה ת"ש מתו]: **שם** עירו ושם עירה. נראה לר"י דלא חיישינן לכתוב מקום עמידתו באותו יום אלא מקום עיקר דירתו דהא בגיטין הבאים ממדינת הים אי אפשר לידע מקום עמידתם באותו יום:

א

-

צב

דף

כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן. י"מ דוקא דיצא הקול שתחלת הנשואין היו באיסור דלקלא כי האי לא חיישינן דמדעבד נשואין מסתמא דיקו בה במלתא ושקר הוה אבל במאי דהוה אחר נשואין אסרינן שפיר בקלא ולפי זה אתי שפיר ההיא דרוכל דלעיל (דף כד:): ואר"י דאי איפשר לומר כן דבהדיא אמרינן בגיטין (דף פא. ושם) דבכל ענין לא חיישינן גבי כתב גט לאשתו והיא יושבת ומשמשתו תצא והדבר צריך בדיקה ופריך עלה והאמר רב אשי כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן וההיא דרוכל דלעיל כדפ"י לעיל (דף כד: ד"ה אמר): **ואמרו** לה מת בעליך והדר מת בנך כו' הולד הראשון והאחרון ממזר. אמר ר"י דראשון היינו לפני שמועה והאחרון אחר שמועה כי ההיא דסיפא כדמפרש בגמ' דאין לפרש דלמסקנא דגמ' הוי דהכא מבעל ראשון ומבעל אחרון דהיינו מיבם דקנסו נמי לאוסרה איבם דהא ע"כ האי ממזר דהכא מדאורייתא קאמר כמו שאפרש ומיבם לא הוי ממזר מדאורייתא אפילו לר"ע דמשוי זנות יבמה כזנות דאשת איש לאוסרה איבם דאפילו אשת איש לא מיתסרא מדאורייתא ע"י טעות ואפילו מדרבנן לא מיתסרא איבם הכא למאי דמוקי לה לקמן (דף צד.) בתרי ותרי ובעידי הזמה וגט נמי לא בעי מאותו מן השוק אם מתחלה נשאת בשני עדים כמו שהיתה מותרת לבעל אם היה קיים: **אבל** חכמים אומרים אין ממזר מיבמה. וא"ת הא משמע בגיטין דאפי' לרבנן הוי ממזר מיבמה לשוק דבפרק הזורק (גיטין דף פ:

ושם) בעי הש"ס אמשנה דכל עריות שאמרו צרותיהן מותרות נישאו אין זינו לא לימא תיהוי תיובתא לרב המנונא ובנישואין דוקא משום

ב

-

צב

דף

דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים או דלמא נישאו וה"ה זינו ומסייע לרב המנונא א"כ בעי למימר דההיא משנה אתיא כרבנן דלר' עקיבא הא ודאי אסורה ליבם אפילו מאן דלית ליה דרב המנונא כדמוכח בסוטה בפרק היה מביא (דף יח : ושם) ובההיא משנה קתני כל הדרכים האלו בה אלמא הוי ממזר לרבנן מיבמה ואר"י דהתם הוי ממזר מדרבנן משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה אבל מתניי משמע ליה דהוי ממזר מדאורייתא מדקתני סיפא אמרו לה מת בעליך ונשאת כו' והאחרון אינו ממזר ואי רישא ממזר מדרבנן האחרון אמאי אינו ממזר דכי היכי דקנסוה גבי בעל ה"נ קנסי לה לגבי בועל דאפילו אחר שמת בעלה או גירשה אסור בה והולד ממזר ממנו ואי מיירי בנשאת בעדים ולכך לא קנסוה א"כ ברישא למה קנסו לגבי יבמה ואין להקשות כיון דלרבנן נמי הוי ממזר מיבמה מדרבנן היכי קאמר לעיל סוף פ"ק (דף טו : ושם) בני צרות מעיד אני לכם שהם כהנים גדולים אפי' לב"ש שהיו בני יבמה לשוק דהתם שלא נשאת בטעות אלא בהוראת ב"ד ואין עומדת לצאת כלל דלא שייך טעמא דמיחלפא באשה אלא דוקא בנשאת בטעות שעומדת לצאת ובירושל' מוקי לההיא דגיטין כר' עקיבא ואמר ר"י דירושל' אתי כלישנא קמא דרב גידל דבסמוך דאמר יבמה קדושין ונשואין אין בה דנשואין נמי לא אסרי לה איבם דלית ליה דרב המנונא וכיון דבמזיד בזנות לא מיתסרא בנשואי שוגג נמי לא גזרו וליכא למגזר שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה נמצא מחזיר חלוצתו דהא אפילו באשה לא חיישינן להכי אלא משום קנס דהא בנתקדשה מותרת לחזור לו ולא חיישינן להכי משום דלא קנסינן לה ולא חיישינן נמי להאי לישנא דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים ולהאי לישנא על כרחך ההיא דהזורק (גיטין דף פ : ושם) כר"ע והא דאמר לקמן (דף צד.) בסוגיא דעד אחד ביבמה מהו לר' עקיבא איצטריך דס"ד הואיל ואמר רבי עקיבא יש ממזר מיבמה חיישינן לקלקולא (ודייקא) משמע דלרבנן ליכא קלקולא בנשאת לשוק בשמועת טעות לאו משום דרב המנונא ולא משום דמיחלפא ע"כ ההיא סוגיא לא

אתיא כסתמא דהשי"ס דגיטין אלא כלישנא קמא דרב גידל וכירושלמי אי נמי פשיטא להו כיון דרגילה ההוא דסניא ליה טפי מדרחמא ליה סברא דלא חיישינן אלא אקלקולא דאורייתא אע"ג דבעלמא חיישינן אקלקולא דרבנן תדע דהא מסיק דאפילו לקלקולא דאורייתא לא חיישינן הלכך אין תימה אי לא איצטריך ליה לאשמועינן דאקלקולא דרבנן לא חיישינן ונראה לר"י כתרי לישני בתראי דרב גידל דהולד ממזר לרבנן כסוגיא דגיטין (דף פ: ושם) אע"ג דליתא לדרב המנונא כדאמרינן בסוטה (דף יח: ושם) מ"מ מטעם דמחלפא הוי ממזר מדרבנן ואפילו אם תמצא לומר דהלכתא כלישנא קמא דרב גידל וכירושלמי דרבנן לא הוי ממזר מ"מ תצא וכן פסק ר"ח ורב אלפס דאפי"י יש לה כמה בנים תצא ואפי"י לרבנן וכן יש בירושלמי דמוקי מתניתין דגיטין כר"ע אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה אבל לצאת תצא ובשיש לה בנים איירי דהא קאמר התם תצא מזה ומזה ושלשה עשר דבר בה ודלא כה"ג דמחלקי בין יש לה בנים לאין לה בנים ויש ספרים שכתוב בהם לקמן כל לשון ה"ג: **אמר** רב מנין שאין קדושין תופסין ביבמה. אפילו לרבנן דרבי עקיבא דכרבנן סבירא ליה לרב מדמכשיר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל בהחולץ (לעיל דף מה. ושם) ולרבי עקיבא הוי ממזר כדאמרינן בפי עשרה יוחסין (קדושין עה:) ולקמן נמי בשמעתין דאמר ר' ינאי נמנו וגמרו שאין קדושין תופסין ביבמה אמר ליה רבי יוחנן רבי לא משנתנו היא זו כו' ודחי הא מני ר"ע היא מכלל דאיהו אמר אפילו אליבא דרבנן והא דקתני לעיל זו דברי רבי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין משמע דבהכי תלוי מה שהוא ממזר ביבמה פירשתי בסוף החולץ (לעיל מט. ד"ה הכל): **אי** ללאו הוא דאתא. פר"ת אי ללאו גרידא הוא דאתא אי לקדושין דלא תפסי נמי הוא דאתא ולעיל פירשתי (שם): **נותן** לה שני גט והותרה. אר"ת דאיירי שנתקדשה ולא נישאת ודוקא היכא דבעי יבם לייבומי הוא דאסירא לשני אבל אי לא בעי לייבומי חולץ לה ושריא ליה להאי שקידשה דבקדושין לא קנסינן אפי"י באשת איש אלא דוקא כשניסת דעבדה איסורא וכי היכי דמותרת לחזור לו מותרת נמי למקדש אם מת הבעל או גירש וכ"ש הכא ביבמה דשריא למקדש וכן הורה ר"ת הלכה למעשה באשה שלא ידעה שהיה לה יבם ונתקדשה והתירה למקדש אחר חליצת היבם והא דפריך הכא איתגורי איתגור היינו משום דקאמר חולץ לה יבם ושריא לבעלה דמשמע חולץ בעל כרחו שכופין אותו אע"פ שברצונו היה מייבם אילו לא קדשה ומש"ה פריך איתגורי איתגור אבל אם מדעתו היה חולץ היתה מותרת לו ואין זה איתגורי איתגור והא לא איצטריך ליה לרב אשי לאשמועינן וא"ת

והשתא נמי מאי קמ"ל דקאמר נותן שני גט דלאשמועינן דבעיא גט לא איצטריך דכבר פסק אמימר בהדיא הלכתא כשמואל ואר"ת דקמ"ל שכופין אותו ליתן גט כדי שלא יהיה חוטא נשכר אבל אם נשאת אפילו רצה היבם לחלוץ אסורה לבעלה ותצא מזה ומזה כדמסיק בירושלמי דיבמה שנשאת בלא חליצה תצא ולא אמרי' זה חולץ וזה מקיים ומתני' דהזורק (גיטין דף פ.) קתני ביבמה לשוק תצא מזה ומזה אפילו בנשואי טעות וכ"ש בנשואי מזיד דקנסינן לה טפי ואפילו את"ל בכשנשאה במזיד לא שייך למגזר ולמיקנסיה כי היכי דלא קנסינן ליה בזינו משום דנשואי מזיד לא שכיחי כמו זנות מ"מ לא מיסתבר לאוקמי הך מילתא בנשואי מזיד דלא איירי הגמרא בהכי ומיהו מצינו חוטא נשכר משמע קצת דבמזיד איירי ומתוך פירוש הקונטרס משמע דאיירי בניסת דפירש בסמוך דרב אשי דהכא לית ליה דרב המנונא ור"ח פסק כהלכות גדולות דאפי' נתקדשה תצא מן המקדש וכדברי ר"ת נראה לר"י עיקר :

א

-

צג

דף

אין צריך להפר. במעלה לה מזונות ומעה כסף איירי ולכך אין צריך להפר שהמותר הכל שלו והעדפה שע"י הדחק נמי סבר דהויא לבעל אבל אין לומר דאין צריך להפר משום דקסבר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם דא"כ אמאי נקט שאני עושה לפיך ליתני המקדיש מעשה ידיו של עצמו: **רבי** עקיבא אומר יפר. דקסבר העדפה שעל ידי הדחק לאשה כדאמר בריש מציאת האשה (כתובות סו. ושם) וא"ת והיאך יכול להפר והא אין זה דבר שבינו לבינה וי"ל דחשיב נמי בינו לבינה לפי שאין יכול ליזהר וליקח בצמצום את הראוי לו ליקח א"נ גם חלקה משועבד לו שילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות וא"ת וא"כ היאך יכולה להדירו כיון דמשועבדת לו וי"ל דוקא בעיקר מעשה ידיה אלמוה לשיעבודיה דבעל שהם לגמרי שלו אבל הכא דאין לו אלא פירות לא אלמוה: **יתקדשו** ידי לעושיהן. להקב"ה שעשאם אבל אין לפרש לעושיהן היינו למלאכתם דא"כ הוה ליה למימר למעשיהן כדאמר בסוף פ"ק דנדריים (דף יג.): ידי למעשיהם: **ורב** נחמן אמר אף משבאו לעולם וכו'. סברת רב הונא הפוכה מדרב נחמן לענין דבר שלא בא לעולם כדפי' בפ"ק דכתובות (דף ז: ד"ה המזכה) ובסוף פ"ק דגיטין (דף יג: ושם ד"ה לדבר): **קנויה** לך מעכשיו

קנה. וקשה לר"י למה צריך מעכשיו דכיון דאית ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כאילו בא לעולם ובדבר שבא לעולם א"צ מעכשיו כדאמרינן בפרק האומר בקדושין (דף נט.) גבי האומר לאשה הרי את מקודשת לאחר לי יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום מקודשת לשני לא בא אחר וקדשה בתוך שלשים מהו רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת אע"פ שנתאכלו וכו' ולעיל (דף צב:) נמי גבי לאחר שתתגיירי ליכא מעכשיו וכן גבי פירות ערוגה לקמן ואר"ת דהכא אצטריך מעכשיו משום דסתם קנין שדה הוא בחליפין או בשטר ובחזקה דכסף אין קונה במקום שכותבין שטר אם לא שפירש בהדיא אי בעינא בכספא איקני בפ"ק דקדושין (דף כו.) ובמקומו של רב היו כותבין את השטר ובכמה מקומות מצינו בהש"ס שלא היו קונין בכסף כדאמר בחזקת הבתים (ב"ב דף נד:) עובד כוכבים מכי מטי זוזי לידיה איסתליק ליה ישראל לא קני עד דמטי שטרא לידיה ובפ"ק דב"מ (דף טז.) מכדי האי גברא במאי קני ליה בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא ולהכי צריך מעכשיו דאפילו בדבר שבא לעולם אי אמר קני בחזקה או בחליפין לאחר לי ולא אמר מעכשיו לא קנה הואיל ובשעה שיש לקנין לחול דהיינו לאחר לי כבר פסקה החזקה או הוחזר הסודר כדאמרינן בהאשה שנפלו (כתובות דף פב. ושם) משוך פרה זו ולא תהא קנויה לך עד אחר לי לא קנה כי לא אמר מעכשיו לפי שבשעת הקנין כבר פסקה המשיכה וכן כשקנה בשטר צריך מעכשיו שאפילו יהיה נקרע השטר או נאבד קנה דאי לא אמר מעכשיו ונקרע בתוך כך או אבד לא קנה כיון דבשעת קנין אין כאן שטר כדאמר למ"ד דמקודשת ומגורשת לכשיבא דאם נקרע או אבד הגט אינה מגורשת אבל גבי אחר שתתגיירי א"צ מעכשיו דסתם קדושין בכסף הם דאפילו נתאכלו המעות חשוב כל שעה כאילו הם בעין שהמעות נשארו אצל המקנה ואם לא נעשה הקנין היה מוטל עליו להחזירם וחשוב כאילו הם בעין לשם קדושין דלאו למלוה דמי ולא לפקדון כדאמר בהאומר (קדושין דף נט.) ובפירות ערוגה נמי לא בעי מעכשיו לפי שאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי וחשוב כאילו מוסרם ליד הקונה לעמוד בידו ולקנות כשיגיע הזמן שקבע אע"ג דרב מספקא ליה (שם:) במעכשיו ולאחר שלשים יום אי תנאה הוי או חזרה הוי מ"מ מהני הכא בשדה מעכשיו דהכא פשיטא דלאו חזרה הוי דודאי בדבר שבידו להקנות עכשיו יש להסתפק כשאמר ולאחר שלשים שחוזר ממה שאמר בתחלה מעכשיו אבל בדבר שאין בידו להקנות עכשיו כי הכא כשאומר לכשאקחנה אין זה חזרה אלא דאי אפשר לו בע"א ועוד דהכא שאמר מעכשיו לבסוף אין שייך להסתפק כלל וא"ת כיון דמעכשיו ולאחר שלשים הוי או תנאה או

חזרה הא דא"ר יוחנן בפ' האשה שנפלו (כתובות פב. ושם) משוך פרה זו ולא תהא קנויה לך עד לאחר ל' יום קנה ומוקי לה דאמר מעכשיו אפי' עומדת באגם אי חזרה הוי אמאי קנה ואי תנאה הוי ונגמר הקנין מעכשיו למה לי עומדת באגם אפי' ברה"ר או ברשות מקנה נמי ובהכותב (שם פו.) משמע דדוקא נקט אגם שראוי למשיכה ואר"י דלא קשה מידי דר' יוחנן לטעמיה דאית ליה בהאומר (קדושין ס.) דמעכשיו ולאחר ל' לא הוי לא תנאה ולא חזרה אלא ה"ק דמעכשיו יתחיל הקנין ולאחר ל' יגמור ולהכי בעינן שתהא בסוף שלשים במקום הראוי לקנין ולמשיכה שאז נגמר הקנין ודין קנין אחר שלשים פר"י דהכי הוי דבכסף אפילו אינו בעין ובשטר כשהוא בעין ברשות קונה בסוף ל' קני בלא מעכשיו לכ"ע אבל משיכה וחזקה וחליפין ושטר שנקרע לא מהני לכ"ע ואף דאם אמר מעכשיו ולאחר ל' מהני לכ"ע שטר הנאבד' וחזקה וחליפין לא מהני לקנות לגמרי לרבי יוחנן כיון דבשעת גמר הקנין אין שטר וחזקה וחליפין אבל משיכה קונה במעכשיו ולאחר ל' כיון דבסוף ל' הפרה עומדת באגם שהוא מקום הראוי לקנין דע"י תחלת משיכה שהותחל קנין נעשה האגם רשותו והוי לה כמשיכה אריכתא ואפילו יצתה מן האגם תוך ל' או אפילו משכה המקנה לחצרו ושוב בתוך שלשים חזרה לאגם קני ולרב דמספקא ליה אי חזרה הוי לא מהני מידי מה שעומדת באגם ולשמואל דפשיטא ליה דתנאה הוי בכולהו קני כיון שלא חזר בו תוך הזמן וא"ת ואמאי לא קני לר' יוחנן פרה אפילו ברה"ר או ברשות המקנה כמו שקנה קרקע במהיום ולאחר מיתה דקני מהיום גוף ולאחר מיתה פירות ושמא במהיום ולאחר מיתה משמע טפי שרוצה להקנות גוף מהיום ומסתברא דכיון דאמר לאחר מיתה דלהבריה נכסים משאר יורשים קאתי ומקני ליה לגוף מהשתא. ר"י: **מיייתי** כנתא דפירי. אר"י דמשל אריס הוו שהיה נותן לרבי ינאי דאי משל רבי ינאי לא חשוב דבר שלא בא לעולם ואפילו הוו מחוברים כיון שבידו לתלוש כדמוכח בהאומר בקדושין (דף סב. ושם) ולא מסתבר לומר דלא חשיב הכא בידו לפי שהיה רחוק מהם דאין נראה לחלק בין קרוב בין רחוק:

מקרא משום דבר שלא בא לעולם וקשה לר"י דמה לי שבתות ויו"ט משאר ימים ונראה לר"י כמו שפר"ח דאתא קרא למישרי שבת שלא מן המוקף וא"ת וכיון דשרי לתרום בשבת מדאורייתא היכי אתא קרא למישרי שלא מן המוקף כיון דיכול להמתין עד השבת ויתרום מן המוקף וי"ל דאתא קרא דהיכא דיש לו פירות בעיר אחרת ואין לו בידו אלא כדי סעודת שבת דאי הוה מעשר מינייהו גופייהו הוה בצר ליה ושרי משום עונג שבת לעשר מאותן של עיר אחרת שלא מן המוקף וא"ת ובהאי עובדא דרבי ינאי היכי הוה שרי לתרום שלא מן המוקף כיון דמדאורייתא יכול לתרום למחר מן המוקף וי"ל דהכא בתרומת פירות דרבנן התיירו שלא מן המוקף משום עונג שבת כיון דבעלמא כשהם בעיר אחרת שאין יכול לתקן שרי מדאורייתא ועי"ל דשרי לתרום בע"ש שלא מן המוקף כדי שלא יצטרך לטרוח ולתרום בשבת דכל זה עונג שבת: **לאחר** שאתגייר לאחר שתתגיירי כו'. וא"ת דאמר בפ"ק דגיטין (דף יג: ושם) אפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ לדבר שבעולם אבל לדבר שאינו בעולם לא והשתא מהיכא דשמעינן ליה דבר שלא בא לעולם דהיינו לאחר שתתגיירי שמעינן נמי לדבר שלא בא לעולם כגון לאחר שאתגייר ואמר ר"י דלא חשיב לאחר שאתגייר לא בא לעולם כ"כ כיון שהגוף הוא בעולם רק שמחוסר גירות אבל התם נולדים לא באו לעולם כלל ואר"י שבענין זה תירץ הר"ר אלעזר משזנ"א אהא דמקשינן דאמר בריש המפקיד (ב"מ דף לג. ושם) אימור דאמר ר"מ כגון פירות דקל דעבידי דאתו ותימה דהא כל הנהו דהכא לא עבידי דאתו ותירץ דלא בעינן עבידי דאתו אלא בדבר שאין בעולם כלל אבל הנך דהכא דהוה בעולם לא בעינן עבידי דאתו וא"ת א"כ בפרק אע"פ (כתובות דף נח: ושם) גבי מקדיש מעשה ידי אשתו דמפרש טעמא דרבי מאיר מתוך שיכול לכופה למעשה ידיה נעשה כאומר יקדשו ידיה לעושיהם וידיה איתנהו בעולם ופריך וסבר רבי מאיר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם והתניא הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר וכו' ומשני מההיא אין מהא ליכא למשמע מינה והשתא הא מההיא נמי לא שמעינן שיכול להקדיש דבר שלא בא לעולם כלל כגון מעשה ידיה שלה ואכתי מצינן למימר דלא קדשי מעשה ידיה שלה אי לא משום דנעשה כאומר יקדשו ידיך לעושיהם וי"ל כיון דחזינן דבמקצת סבר כר' אליעזר בן יעקב רבו ה"ה דבדבר שלא בא לעולם כלל סבר כוותיה ואיהו אית ליה בסמוך דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם כלל וא"ת דבפרק מי שמת (ב"ב דף קמא:) משמע דגרע עובר לר' מאיר מגר דאמר לר"מ המזכה לעובר לא קנה ורב הונא נמי דסבר הכא כר"מ סבירא ליה אף משתלד לא קנה ואפ"ה לאחר שאתגייר

מקודשת ולרבי חנינא הוי איפכא בקדושין בפרק האומר (דף סב:)
דקסבר לאחר שאתגייר אינה מקודשת ואפי"ה אמר רבי חנינא (שם)
האומר לחברו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי דאם אשתו מעוברת
דבריו קיימין וי"ל דאין לחוש כל כך שכמו כן מצינו סברות רב נחמן ודרב
הונא הפוכות זו מזו ועוד י"ל דרבי חנינא למ"ד אדם מקנה דבר שלא בא
לעולם דוקא מסיק הכי אע"פ שהמשנה סוברת אין אדם מקנה מ"מ ניחא
ליה לאוקמי הא דקתני התם אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי אינה
מקודשת לדברי הכל משום דלא קתני לה בגמ' בברייתא בפלוגתא דר"מ
ורבנן: **עד** אחד ביבמה מהו טעמא דעד אחד וכו'. וא"ת מאי קמיבעיא
להו הא ודאי טעמא דעד אחד משום דדייקא ומינסבא הוא כדמוכח לעיל
ואר"י דמיבעיא להו הא דסמכינן אדיוקא דידה משום דעבידא לאיגלווי
הוא והאי דעבידא לאיגלווי הוא עיקר הטעם ולהכי יש לסמוך אדיוקא
זוטא כי הכא דלא דייקא כולי האי משום דמרחמא ליה או דלמא עיקר
טעמא דעד אחד משום דדייקא והואיל וכן בעינן דיוקא רבה והכא כיון
דמרחמא ליה לא דייקא כולי האי וממאי דהיא גופה נאמנת לומר מת
בעלי להתייבם לא בעי למיפשט להא לישנא דקסבר דודאי משום
דמרחמא ליה לא משקרא במזיד אבל אעד אחד איכא למימר דסמכה
שפיר ולא דייקא הכא כבעלמא ופשיט רב ששת תניתוה אמרו לה מת בנך
ואח"כ כו' אלמא עד אחד מהימן כאן אע"פ שהיא אינה נאמנת לומר מת
בני ואח"כ מת בעלי כשהלכה היא ובנה למדינת הים כדתנן בהדיא
בהאשה שלום (לקמן ק"ח): דחיישינן דמשקרא משום דמרחמא ליה כל
שכן במת בעליך שבעצמה נאמנת שע"א יהא נאמן וא"ת והיכי מצי
למימר דדייקא כשמתירה ע"א להתייבם והא ליכא חומר בסופה
כשנופלת מן הנשואין דבין לרב ובין לשמואל דפליגי ביבמה מן האירוסין
אם היא כאשת איש ואסורה לחזור או לא אבל מן הנשואין לכו"ע מותרת
לו לחזור וי"ל דדייקא מ"מ לפי שאין יודעת אם יכנוס או יחלוץ וחיישית
שמא יחלוץ ותנשא לשוק ואיכא חומר ועוד הואיל ואיכא חומר בכל שאר
נשים מדקדקת גם זו כאחרות שמורגלות לדקדק: **מאי** חזית דסמכת
אהני סמוך אהני. אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן ואיכא לאוקמא בחזקת
איסור ליבם אר"י היכא דיבם אומר ברי לי והיא אומרת ברי לא הוה לן
למימר תצא מידי דהוה אניסת לאחד מעידיה דריש פרקין (דף פח:): **כי**
תיבעי לך יבמה לעלמא. דאיהי לא מהימנא כדאמר בסמוך ולהאי לישנא
סבר דעד אחד עדיף מינה ולא כמו שהיה סבור בלישנא קמא דעד אחד
גרוע מינה וה"ה דהוה מצי למיבעי ביבמה ליבם במת בנך ואח"כ מת

בעליך דאיהי לא מהימנא אלא שכן היה מעשה דיבמה לעלמא בעו מיניה
ועייל

א

-

צד

דף

דאפילו במת בנך ואח"כ מת בעליך קאמר דהא לא תיבעי לך דכיון
דנאמנת לומר מת בעלי ואתייבם ולא חיישינן דלמא משקרא משום
דמרחמא ליה דאי הוה לן למיחש דלמא לא דייקא שפיר משום דמרחמא
ליה וסמכה אעד א"כ לא הוה לן להימנוה במת בעלי ותתייבם דדלמא
משקרא משום דמרחמא ליה אלא ודאי משום דמרחמא ליה אינה מונעת
מלדקדק שפיר ואעי"ג דדייקא שפיר מ"מ היא גופה לא מהימנא לומר מת
בנה ואחר כך מת בעלה שלא האמינוה רבנן אלא במיתת בעלה לאפוקה
מחזקת איסור אשת איש על ידי דיוק שלה משום עגונא אבל לאפוקה
מחזקת איסור ליבם לא רצו להאמינה ואעי"ג דדייקא שפיר ויש
להאמינה על ידי עד אחד: כי תיבעי לך יבמה לעלמא. דהתם איכא
למימר טפי דלא דייקא שפיר משום דסניא ליה אעי"ג דמשום דמרחמא
ליה לא שבקה מלמידק משום דסניא שבקה טפי שגדולה שנאת השונאות
מאהבת האוהבות ושכיח טפי דסניא ליה מדמרחמא ליה כדמשמע בסוף
האשה שלום (לקמן דף קיז. ודף קיח:) ועוד שיותר קשה לה כשתפול
לפניו כששונאה אותו ממה שנוח כשאוהבת אותו דכשאוהבת אותו אין
לה כ"כ נוח כשתפול לפניו כי שמא יחלוץ ואפילו יכנוס אינה שמחה כל
כך כי הרבה יש לה למצוא כיוצא בו או טובים ממנו אבל אם שונאתו
אינה יכולה להנצל ממנו להנשא לאחר אם לא יחלוץ ועל כרחך צריכה
לינשא לשנוי לה או תתעגן להכי מיבעיא ליה אי עיקר טעמא הוה משום
דדייקא והכא לא דייקא שפיר ואי טעמא משום דעבידא לאיגלויי הוא
איכא למסמך אדיוקא פורתא ה"נ דייקא קצת אעי"ג דסניא ליה וא"ת
ומאי קמיבעיא ליה והתנן בהאשה שהלכה (שם) שהיא נאמנת לומר מת
בעלה ואח"כ מת בנה כיון דאיהי מהימנא כ"ש עד אחד וי"ל דאיהי
מהימנא משום דאית לה מיגו דאי בעיא אמרה מת בעלי ושתקה מבן אבל
בעד איכא למיחש שמא שכרוהו או שונא אותה או היא עצמה חשודה
לקלקלה היכא דמסמכה עליה ולא דייקא שפיר ולכך אין להאמינו
כמותה דאיהי אית לה מיגו ואיהו לית ליה מיגו דסבר אי אסהידנא אבעל

. לחודיה כי שמעה דמת הבן תחקור איזה מת ראשון ולא אוכל לקלקלה
אבל אי אסהידנא אתרוייהו אבן ובעל כי שמעה נמי דמת בן סמכא
עילואי ומיקלקלא ואפילו מהימן כאן עד בהנך תרתי בעיי אכתי איכא
למיבעי לקמן עד אחד בקטטה ועד אחד במלחמה דאיכא למימר דהכא
דייקא טפי מהתם והתם נמי הכי בעי אי עיקר טעמא משום דדייקא
ובעינן דיוקא רבה או עיקר טעמא משום דעבידא לאיגלווי ולהכי סמכינן
אדיוקא זוטא כי הנהו: **וליטעמיך** סיפא דקתני אין האיש נאמן כו'.
ואי'ת ל"ל למידק מסיפא מגופה הוה ליה לאקשוויי היאך עד אחד נאמן
לומר מתה אחותה שתכנס לביתה דמאי עיגונא שייך התם דאי לא
מינסבא להאי מינסבא לאחרנא ואמר ר"י דהוי מצי לדחויי גבי אשה
שייך לומר עיגונא אפילו בכי האי גוונא דשמא לא תמצא אדם שישאנה
אבל מתה אשתו שישא אחותה התם לא חזינא דבעיא לאינסובי ליה דהא
משום גברא קאתי האי עד כדמשמע לישנא ואי'ת מ"מ יכול לדקדק דע"כ
לא מהימן עד אחד במתה אחותה שתכנס לביתה ואפילו שייך בה עיגונא
דהא לא דייקא הכא כיון דליכא תומר בסופה ולפי מה שפירשתי לעיל
(דף צג: ד"ה עד) דנשים מורגלות לדקדק ניחא: **לרבי** עקיבא איצטריך.
לרבנן לא איצטריך אע"ג דהוי ממזר מדרבנן כדפי' לעיל (דף צב: ד"ה
אבל): **לאיסור** כרת התרת. פרי' דעד אחד נאמן לומר מת בעלה
שתתייבם ולא אמר דלא דייקא משום דמרחמא ליה לאיסור לאו לא
כ"ש דלא אמרינן משום דסניא ליה לא דייקא אבל מה שפירש בקונטרס
לאיסור כרת מת בעליך תנשא אין נראה לר"י דהתם ליכא טעמא למימר
דלא תידוק כי הכא דסניא ליה: **היא** עצמה תוכיח. דנאמנת לומר
דתתייבם אע"ג דמרחמא ליה ואינה נאמנת לומר מת יבמי משום דסניא
ליה:

ב

-

צד

דף

ואע"ג דאזיל אשתו וגיסו למדינת הים. אין לפרש דמשמע ליה מתני'
באזיל אשתו וגיסו משום דאחות אשתו פנויה לא היה צ"ל דמותרת
לחזור לו דהא איצטריך דלא נימא דשכיבת אחותה אוסרת' מק"ו דא"א
כדקאמר לקמן אלא משמע ליה דאיירי בנשואה מדקאמר עלה רבי יוסי
כל שפוסל ע"י אחרים כו' משמע דת"ק איירי בפוסל על ידי אחרים

ומיירי באמרו לו שני עדים שמתה אשתו ועד אחד על גיסו אבל בעד אחד על מיתת אשתו אין יכול לישא אחותה אי"נ בדאיכא תרי על גיסו נמי וכמ"ד לעיל (דף צא.) דרבנן פליגי ארבי שמעון בניסת שלא ברשות וקניס אפילו בב' עדים ולקמן נמי בשמעתין דפריך ותאסר בשכיבתה דאחותה מידי דהוה אאשה שהלך בעלה למדינת הים על כרחך פריך אליבא דמאן דקניס בב' עדים דמיתת אשתו לא מיתוקמא אלא בב' עדים: **אשת** גיסו אסורה. דקנסינן ככולהו קנסא דמתניתין אבל גט לא בעיא דלא שייך כאן שמא יאמרו גירש זה ונשא זה דכיון דאשתו קיימת לא שייך בה קדושין וידעי דעל ידי שמועת טעות נשאת לו ומש"ה אשתו שריא והא דקתני מתניי אם מתה ראשונה מותר בשניה ההיא לאו באזיל אשתו וגיסו איירי דכיון דאסירא אגיסו לדידיה נמי תאסר אלא בפנויה מיירי: **לימא** מתניי דלא כר"ע. משום דמשמע ליה דאזיל אשתו וגיסו קאמר מתניי דלא כר"ע אבל אי הוה מיירי בפנויה בההיא פשיטא דלא בעיא אחות אשתו גט אפי' לר"ע כיון דלא שייך בה קנסא כדאמר לקמן דלא קנסינן כיון דבמזיד אין שכיבת אחותה אוסרתה: רבי עקיבא מוסיף אף אשת אח כו' אשת אביו ואשת אחי אביו לא בעי למינקט דלא שכיח דנסבי להו ע"י שמועת טעות דאסירי לאחר מיתה: **ולאו** איתמר עלה כו'. הך שינויא לא מיתוקמא אלא כר' אמי לקמן (צה:) דלר' יצחק נפחא לא מיתוקמא ת"ק כר"ע דלדידיה רבי יוסי הוא דקאי כר' עקיבא דמפליג בין ארוסתו וגיסו לאשתו וגיסו אבל ת"ק לא שני ליה: **אלא** נשואין מי איכא למימר תנאה הוה ליה בנשואין. ואפילו למ"ד (כתובות דף עד.) המקדש על תנאי ובעל אינה צריכה הימנו גט מ"מ לא שכיחא מילתא שיתבטלו הנשואין מחמת התנאי משום דאיכא חיבת ביאה ושלא יהא בעילתו בעילת זנות תדע דהא שמואל אית ליה האי סברא ואית ליה יש תנאי בנשואין לקמן בפרק בית שמאי (דף קז: ושם): **אי** ר"ע ניתני נמי חמותו. אברייתא לא קשה ליה אמאי לא מוסיף נמי רבי עקיבא חמותו דאיכא למימר דלדבריהם דרבנן קאמר לדידי אף חמותו נמי אלא לדידכו אודו לי מיהת באשת אח ואחות אשה אבל במתניי הוה ליה למינקט חמותו דהוי חידוש טפי מאחות אשה: **מאיסורא** מי מיעטה רחמנא. כלומר מלאו וכרת לא מיעטה אלא משרפה:

על מה נחלקו בבא על חמותו שב"ש אומרים פוסל. וטעמא דב"ש כדמפרש בסמוך לר' יהודה וכי כל הבית כולו בשרפה כו': זה הדין לשוגג למזיד מנין. ותימה אמאי מיבעי ליה קרא למזיד מהיכא תיתי לן לאיסורא אי משום ק"ו דקאמר לעיל ומה במקום שבא על איסור קל נאסר האוסרה כו' כיון דאית ליה ההוא דינא למה ליה לר' יוסי דינא דהכא היה לו לחלוק על ר' יהודה בפשיטות שאין דין זה ענין למחלוקתו כלל: מה למחזיר גרושתו שכן איסורה ברוב. כלומר ע"י כל אדם יכול לבא לידי איסור זה שגרושתו נאסרה ע"י כל מי שישאנה אבל אחות אשה אפילו תאסר אשתו משכיבת אחותה לא מיתסרא אשתו עליו במה שיבא איניש דעלמא על אחותה: **עבד** בה מאמר האי אסרה עליה דהאיך. השתא נקט מילתיה כמאן דאמר (לעיל דף כט.). מאמר קונה מדאורי"י: **מאי** איריא בא עליה כו' נתן גט או חלץ נמי. כלומר לא דמי לאחות אשה דאתינא לאוסרה על ידי ביאת איסור אבל כאן הדבר תלוי בזיקה: **אילימא** בסוטה לבעל. פירוש כשבא עליה בעל אסורה לבעל לעולם ששוב אין מים בודקין אותה מאי איריא בבא עליה אפי' נתן לה גט ויחזור ויקדשנה ויכניסנה לחופה או אמר איני משקה שוב אין יכול להשקותה ואסורה לבעל לעולם ותימי' לרבינו יצחק דמנלן כשאומר איני רוצה להשקותה דשוב אין יכול להשקותה ואמר רבינו יצחק שיש להוכיח קצת דכי אמר איני משקה קתני במתניתין בסוטה (כג.) בהדי הנהו דמנחותיהן נשרפות שאין ראויות עוד לשתות:

אלא אמר רבא אשת איש. לא שייך למיפרך שכן חנק דיש לנו להחמיר כיון שהאיסור נמשך כל ימיו אבל ק"ק לר"י דאכתי תקשה ליה כל הני פירכי דלעיל שכן נטמא הגוף ואיסורה ברוב: **כל** שאין פוסל מאי עבידתיה. ולא מסתבר למימר כל שאין פוסל ע"י אחרים כמו שאחות אשתו פנויה דלישנא דכל שאינו פוסל ע"י אחרים משמע דאיכא אחרים שאין פוסל על ידם: וקאמר ת"ק לא שנא אשתו וגיסו לא שנא ארוסתו

וגיסו אשת גיסו אסירא. וא"ת ומנא ליה דלת"ק אשת גיסו אסורה דלמא לת"ק אפי' בארוסתו וגיסו שריא אשת גיסו כיון דלא בעיא גט כי היכי דלרבי יוסי היכא דלא בעיא גט אשת גיסו משני כגון באשתו וגיסו קאמר דאשת גיסו שריא ואר"י דמדאיירי ת"ק בשריותא דאשתו ובאשת גיסו לא איירי ש"מ דאשת גיסו אסורה אגיסו אע"ג דלא בעיא גט וליכא למימר דתנאה הוה ליה וגירש זה ונשא זה דבכל ענין קנסי רבנן אבל ר' יוסי ודאי לא קניס לחזור לגיסו אלא היכא דבעיא גט דדמיא למחזיר גרושתו כמו בארוסתו וגיסו דאיכא למימר תנאה הוה ליה בקדושין ושמואל דאמר בסמוך דארוסת אחיו אינה כאשת איש סבר לה כרבנן בחדא דבתנאה לא תלו אינשי וסבר לה כר' יוסי בחדא דהיכא דלא בעיא גט לא דמיא למחזיר גרושתו ולא מיתסרא משום קנס:

א

-

צו

דף

ודלמא אאינו פוסל. ואם תאמר ומאי דוחקיה לומר כן נימא דבדרב המנונא פליגי ואכולה מילתא דר' יוסי ויש לומר דלא מסתבר ליה למימר דפליגי בדרב המנונא משום דאמר בסוטה בסוף היה מביא (דף יח: ושם) דלית הלכה כוותיה ולא ניחא ליה נמי לומר דפליגי באין קידושין תופסין ביבמה משום דאיפליגו בה חדא זימנא. וכן אמר רב תחליפא בר אבימי יש לו מאמר. אר"י דמ"ד יש לו מאמר אבל גט לא דמאמר עדיף שהוא במקום ביאה אבל גט הוי במקום חליצה וביאה עדיפא מחליצה דהא ביאה אמרינן דפסיקא ליה בין בתחלה בין בסוף אבל חליצה לא ושמואל דאמר גט יש לו כ"ש מאמר דיש לו: **רבי** מאיר אומר עשו חליצת בן ט' כו'. אר"י דלר"מ יש לו חליצה וכ"ש ביאה אבל לרבנן דוקא ביאה יש לו אבל חליצה אין לו ומתניתין וברייתא דלעיל דקתני בן ט' פוסל ע"י אחין בדרך אחד ע"כ רבנן היא דלרבי מאיר פסיקא ליה חליצה כמו ביאה דאמר חליצת בן ט' כגט בגדול וגט של גדול פוסל אפי' לבסוף והא דפליגי שמואל ורבי אלעזר בריש כל הגט (גיטין דף כד:) דלשמואל חליצת קטן פסולה ופוסלת ולרבי אלעזר אינה פוסלת ליכא למימר דאליבא דרבנן פליגי וסבר שמואל דלרבנן פוסלת בתחלה ורבי אלעזר סבר דאפי' בתחלה לא פסלה דע"כ מודה שמואל דלרבנן אין לו חליצה כלל דבפרק מצות חליצה (לקמן קה:) אמתניתין דהחולצת מן הקטן חליצתה פסולה

אמר שמואל זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום ואליבא דר"מ נמי ליכא למימר דפליגי דהא בהדיא קאמר הכא עשו חליצת בן ט' כגט בגדול אלא במתניי דפי' מצות חליצה (גי'ז שם) פליגי דשמואל מוקי לה כר' מאיר ורבי אלעזר מוקי לה כרבנן :

דף - צו - ב

נשא אשה ומת הרי זו פטורה. ואע"ג דלא תקינו רבנן נשואין לקטן. מ"מ אר"י דליכא איסורי' דלא חשיבא ביאת זנות ומצוה נמי איכא להשיא אשה לבנו קטן כדאמר בהנשרפין (סנהדרין דף עו : ושם) דעליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך וגו'. : **קרעו** סלקא דעתך. קרעו משמע בכוונה : **אגורה** באהלך עולמים. כשנשמתו בישיבה של מעלה שפתותיו נעות בקבר כאילו מדברות נמצא שבשעה אחת דר בשני עולמים :

דף - צז - א

פרק אחד עשרה - נושאים על האנוסה

מתני' נושאים על האנוסה. איידי דתנא בהאשה רבה (לעיל צה.). דאין שכיבת אחותה אוסרתה תנא נמי בהאי פירקא דאם אנס. אשה מותר לישא קרובותיה : **וכל** היכא דאיכא איסורא דרבנן תני נושאים לכתחלה. ה"ה דה"מ למיפרך מברייתא דקתני דמותר אלא דניחא ליה למיפרך ממתניתין : **הראוי** לקיחה קיחה. מדלא כתיב בלשון שכיבה משמע

דלדרשה דדרך ליקוחין הוא דאתא לכך בא למעט אונסין אבל כי יקח את אחותו התם ליכא למיטעי שר"ל קיחה אלא שכיבה דכ"ע ידעי דאין קדושין תופסין באחותו : **ואיפוך** אנא. דאונסין יש לאסור יותר כיון דעבד איסורא ועבר על ומלאה הארץ זמה (ויקרא יט) אבל בנישואין דלא עבד איסורא אין לאסור בקרובותיה : **עריות** שאר כתיב בהו. וא"ת כיון דאיסור אשה ובתה מערות אשה ובתה לא תגלה נפקא אימא שלא אסר הכתוב אלא היכא דגלי ערות שתיהן אבל נכנסה לחופה ולא נבעלה מותר לגלות ערות האחרת ואר"י דסברא היא כיון דכתב שאר בקרא ועל ידי הנישואין באה השארות : **איבעית** אימא לאחר מיתה. וכנף אביו הוא היינו כנף שראוי לאביו בחייו :

דף - **צז** - **ב**

אח הוא ברי הוא. כל אלו המעשים לא משמיעין לך מידי אלא לתשובות הצדוקים : **דדלו** דוולא. פ"י בקונטרס פועלין המשקין שדות ובערוך. פ"י חכמים דולי מים מבורות עמוקים כלומר מבינין הכל בחכמה : **מן** האם ולא מן האב כ"ע לא פליגי דאסירי. פ"י דלמא אתי לאיחלופי בישראל ולעיל בפ' שני (דף כב. ד"ה ערוה) פירשנו : **והשני** הורתו ולידתו בקדושה אפ"ה אסור. וא"ת מאי אפילו אדרבה כיון דלידתו של ראשון בקדושה דומה שהוא אחיו גמור שדומה יותר כישראל וי"ל דמ"מ דמיא כשתי אמהות ולכך הוה ס"ד דשרי טפי וליכא למימר דלשמעינן רבותא טפי ואפ"י הורתו ולידתו של ראשון שלא בקדושה דהתם יכול להיות דשרי :

דף - **צח** - **א**

על עסקי נינוה. תימה דאמאי איצטריך למכתב שנית ולא שלישית דלא אשכתן שדברה עמו שלישית ושמא כיון שמצינו שחזרו לקלקולם ונתנבא עליהם נחום האלקושי היינו יכולים לסבור שגם אז נתנבא עליהן יונה

וא"ת והא אשכחן דדברה עמו שלישית בעסקי נינוה דכתיב ויאמר ה' אל יונה ההיטב חרה לך על הקיקיון וגו' ואני לא אחוס על נינוה וגו' וי"ל דהני לאו עסקי נינוה נינהו ומיהו לרב נחמן בר יצחק דאמר שוב לא דברה עמו קשיא וי"ל שזה היה אותו יום וחשיב הכל נבואה אחת: רב נחמן בר יצחק אומר ה"ק כו'. אמר ר"י שחולק על אותו מדרש שהביא רש"י בפירוש נביאים (מלכים ב' י) ויאמר ה' אל יהוא יען אשר הטיבות וגו' ע"י יונה בן אמת' אמר לו או שמא אינו חושב אלא דברים שהוא צורך גדול כגון מעשה נינוה וכיוצא בו: נשא אחותו מן האם יוציא. פירש בקונטרס דגזרינן שמא ישא אחותו שנולדה אחריו שיש בה כרת משמע שסובר דאם היתה גם לידתו שלא בקדושה היה מותר באחותו מן האם שנולדה בנכריות כיון דתרוייהו שלא בקדושה דהתם ליכא למגזר שמא ישא אחותו שנולדה אחריו וקשה דהא לעיל בפ"ב (ד' כב. ושם) אמימר אמר [אפי'] האחין מן האם מעידים לכתחלה ומאי שנא מעריות פי' שאפי' נתגיירו ונולדו בנכריות שייך בהו קורבה ומשני ערוה לכל מסורה כו' משמע דאפילו נולדו בנכריות שייך בהו קורבה דאם דבסתם גיורת מיירי ועוד בני יודן אמתא הורתן ולידתן שלא בקדושה הוה אפי"ה אסר להו רב ששת (לעיל ד' צו:) למינסב נשי דהדדי אלא י"ל דטעמא דדלמא אתי לאיחלופי בישראל ואפי' בנוולדו בהיותם נכריות יש לגזור בקורבת אם והא דנקט הכא לידתו בקדושה לרבותא נקטיה דאע"ג דלידתו בקדושה דכשתי אמהות דמו אפי"ה אסירי דלמא אתו לאיחלופי בישראל וריב"א פי' דלהכי נקט הורתו שלא בקדושה דאי בקדושה הרי הוא כישראל גמור ומותר באחותו שנולדה בהיותה נכרית כיון דלית ביה צד נכריות כלל ולא שייך בה שמא יאמרו אי נמי משום הכי נקט הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה דפסיקא ליה מילתא שאז איירי בין נולדה לפניו בנכריות בין נולדה אחריו בקדושה וה"ר חיים פירש דדוקא נקט ולידתו בקדושה דאז מן האב יקיים שלא ראה עצמו בנכריות וליכא למימר ביה שמא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה אבל אם גם לידה שלא בקדושה אפי' מן האב יוציא דכיון שראה עצמו בנכריות אתי למימר באנו מקדושה חמורה כו' דהא שמעינן לרבי מאיר דהכא בירושלמי ובבראשית רבה דאסר בן נח באחותו בין מן האב בין מן האם דדריש על כן יעזב איש את אביו ואת אמו (בראשית ב') בסמוך לו מאביו בסמוך לו מאמו ומיהו נראה לר"י דהך ברייתא פליגא אירושלמי ובראשית רבה דהא משמע דכ"ע מוקי הכא קרא לאחות אב ואחות אם והיינו כרבנן דהתם ועוד דטעמא דאחות אב מן האם יוציא משמע בפ' ד' מיתות (סנהדרין נח.) דהוי משום שמא יאמרו באנו דאילו טעמא דאיחלופי ליתיה הכא בקורבת אב א"כ

משמע דבהאי גר דלידתו בקדושה שייך שפיר טעמא שמא יאמרו אע"פ שלא ראה עצמו שעה אחת בנכריות וזה דוחק לומר דאחות אב מן האם לא קאי אגר דרישא אלא מיירי בלידתו שלא בקדושה כי היכי דלא קאי נמי סיפא דקתני נשא אשה ובתה ארישא כדפי' בקונט' דהכא משמע דקאי אגר דרישא : **אחות** האב מן האם יוציא. פי' בקונט' דגזרינן משום אחותו מן האם ואין נראה דבהדיא משמע בפרק ד' מיתות (נ"ז שם) דטעמא משום שמא יאמרו דמוקי התם הך ברייתא כר' אליעזר דדריש את אביו זו אחות אביו ואם כן מיתסרא בנכריות :

ב

-

צח

דף

אשת אביו. הך ברייתא כרבי אליעזר אבל רבי עקיבא פליג עליה ואסר אשת אביו ושרי אחות אביו וה"ג פוסקין כר' עקיבא דר' אליעזר שמותי הוא ומיהו יש ליזהר כרבי אליעזר : **נשא** אשה ובתה. בנשאן כשהוא והן בנכריות איירי כמו שמדקדק בקונטרס ועוד יש לדקדק מדתני כונס אחת ואי בישראל איירי הוה ליה למימר יקיים אחת : **אשה** ובתה. וה"ה אשה ואחותה מן האם או אשה ובת בתה אבל אשה ובת בנה או אשה ואחותה מן האב דהיינו שאר האב פשיטא שאין מוציא ושמא לכתחלה לא יכנוס או שמא כיון שאין האיסור בא אלא ע"י קידושין אף לכתחלה יכנוס כדאמרינן שמותר באשת אחיו מאמו ולא גזרינן משום אחיו הנולד אחריו לפי' הקונט' : **מותר** באשת אחיו מאי לאו דנסבה כשהוא גר. תימה לר"י דאמאי שרינן כשהוא גר הא לעיל גזרינן באחותו מאמו משום דאתי לאחלופי הכא נמי וכ"ת כיון שהוא ע"י קידושין לא גזרינן והא חמותו דע"י קידושין וקתני דאסור וי"ל דשאני חמותו דע"י קידושי עצמו אבל אשת אחיו דע"י קידושי אחיו הוא ועוד דאשת אחיו בי אחיו לא שכיחא אבל אמה ובתה שכיחי אהדדי אי נמי חמותו נקראת על שמו דקרו לה חמתיה דפלניא אבל אשת אחיו לא מיקריא אשת אחי פלוני : **קלש** לה איסורא. תימה דמ"מ מאי משני אכתי איכא כרת דלא מיעטה הכתוב אלא משריפה כדאמרינן לעיל (דף צד :) וי"ל דמ"מ כיון דקליש איסורא לא רצו חכמים לגזור בגרים לאחר מיתה כיון דאף מחיים שריא מן הדין וא"ת לאביי דאמר בהאשה רבה (שם) דלא שרי רבי עקיבא חמותו לאחר

מיתה מאי איכא למימר וי"ל דלאביי ודאי ליכא מאן דתני מותר
בחמותו : מקצתן אחין ברייתא היא ור"ח גריס ת"ר :

א

-

צט

דף

כתב כל נכסיו לבנה כו'. בסמוך מוקי לה כר"מ דאמר מטלטלי משתעבדי
לכתובה תימה לר"ת דבכל דוכתא משמע דבמיניה פליגי בהאומר
בקדושין (דף סה:) גבי שנים שבאו ממדינת הים וחבילה עמהן כו'
דקאמר אשה גובה כתובתה מן החבילה ומוקי לה כר"מ וכן בנדריים (דף
סה:) גבי אפילו אתה מוכר שער ראשך חייב אתה ליתן לה כתובה שמע
מינה מטלטלי משתעבדי לכתובה והאעיקר פלוגתייהו בהאשה שנפלו
(כתובות ד' פ: ושם) גבי הניח אחיו מעות כו' דפליגי התם ר"מ ורבנן אי
משתעבדי לכתובה או לא משמע דביתמי פליגי אבל מיניה מודו רבנן
דמשתעבדי כמו בבעל חוב דאפילו מגלימא דעל כתפיה ואר"ת דיבם
במקום אחיו קאי והוי כמיניה אבל מיתמי אפילו רבי מאיר מודה דלא
משתעבדי וכן נראה לר"י דאי לר"מ מיתמי נמי אית ליה דמשתעבדי א"כ
סברת ר"מ הפוכה מדרבנן דלרבנן כתובה גרועה מב"ח דמטלטלי לא
משתעבדי לכתובה אפי' מיניה וב"ח אפי' מגלימא דעל כתפיה ולר"מ
עדיפא דאפילו מטלטלי דיתמי משתעבדי לה ולב"ח לא משתעבדי אלא
ודאי לכ"ע מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לכתובה ומיהו קשה דהכא
משמע דמטלטלי דמתנה משתעבדי לר"מ ומתנה אלימא מיתמי דשטרא
שאינן בו אחריות לא גבי ממקבל מתנה כדמשמע בפ"ק דב"מ (דף יב:)
דתנן מצא שטר שאין בו אחריות נכסים יחזיר ולא חיישינן שמא יעשה
קנוניא על מקבל מתנה ואילו מיתמי אפי' מלוה על פה קי"ל (ב"ב דף
קעו.) דגבי ואר"י דהכא במתנת ש"מ איירי דגרועה כגון ירושה אבל
ממתנת בריא לא גביא וכן משמע ביש נוחלין דקאמר מה ירושה
דאורייתא אלמנתו נזונית מנכסיו מתנת ש"מ דרבנן לא כ"ש ולפי מה
שתקנו דגובה אשה לכתובתה ממטלטלי דיתמי כ"ש דגביא ממטלטלי
דמתנת ש"מ אבל ממתנת בריא דעדיפא לא תקינו שתגבה: **מני** ר' מאיר
היא דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה. אע"ג דבכל דוכתא אמרינן
הוקשו עבדים לקרקעות הכא יש לחושבם כמטלטלי דלא סמכה דעתה
עילויהו לפי שמתים ובורחים וללישנא דחשיב להו מקרקעי סבר

דסמכה דעתה עילויהו כמו קרקעות: **ספק** אשת אחיו ואשת בן אחיו. אמרי' בירושלמי זאת אומרת מותר לאדם לישא אשת בן אחיו פי' אע"פ שיכול לבא לידי ביטול מצות יבמין אם ימות ותפול לפני. האחין אפי"ה מותר מכאן יכול להיות ראייה לפירוש ריב"ן שפי' בהבא על יבמתו (לעיל סב:) והנושא בתאחותו דוקא בת אחותו אבל בת אחיו אין עושה כ"כ מצוה דמבטל מצות יבמין:

דף - צט - ב

ואינן מטמאין למתים. תימה לר"י דאמאי לא קתני נמי ואין סופגין את הארבעים כדקתני בסיפא ואי משום דתנן בסיפא לא חש לשנותו הא קתני ואין מטמאין למתים ואע"ג דתנא בסיפא: **ואם** אכלו אין משלמין קרן וחומש. נהי דאין משלמין מ"מ צריכין להפריש משום כפרה: **ואינן** חולקין על הגורן. ואפי' יבאו שניהם על הגורן ויתנו אם כהן אני תנו לי בשבילי ואם חברי כהן תנו לי בשבילו אפי"ה אין חולקין כיון דאין אוכלין דלמא אתי לידי תקלה: **ואין** מוציאין. פירש בקונטרס בל"א אם היו חייבין עולה או חטאת ואשם אין כופין אותם לתתם לאנשי משמר להיות עבודתם ועורם שלהם דכל חד אמר אנא כהן אנא וכהן יקריב בכל שעה שירצה ואפי' במשמר שאין שלו אלא או יקריבו להם קרבנות ויחזרו להם הבשר ויתנו לכל מי שירצו או אלו יעשו שליח כל כהן שירצו להקריב בקרבן והקשה על זה בקונט' דהא אמרינן בהגוזל קמא (ב"ק דף קי. ושם) דהיכא דלא מצי עביד עבודה שליח נמי לא מצי משוי ואר"י דאין זה קושיא דשאני הכא אם יבא אליהו ויאמר שהוא כהן היה ראוי לעבוד עבודה כמו חולה וזקן שנותן לאיזה משמר שירצה הואיל וע"י הדחק ראוי לעבודה כדמפרש בהגוזל (שם) וכן מצא ה"ר אלחנן בהדיא בירושלמי דקאמר היה זקן או חולה נותנה לכל משמר שירצה היה טמא ובעל מום נותנה לאותו משמר ומסיק דהתערובי' עבדינן להו כחולה וזקן דתנינן אין מוציאין שלהן מידיהם ועל לשון שני שפי' ואין נותנין להם קדשים בבכור וחרמים קאמר קשה לר"י מדתני בערכין (דף כט.). חרמי כהנים עד שלא באו ליד כהן הרי הם כהקדש משבאו ליד כהן הרי הן חולין לכל דבריהם א"כ איך מניחין אותם בידם ואמר ר"י שיתנו זה לזה ויתנו ביניהם: **חלק** אחד פשיטא. פי' פשיטא שאין להם אלא חלק אחד:

ואם עבד כהן אני תנו לי בשביל רבי. הקי' הי"ר אלחנן למי"ד לקמן אין חולקין תרומה לאשה משום גרושה הי"גבי עבד ניחוש שמא ישאל לאחר שנשתחרר העבד ואמר ר"י דאין לחוש לכך שלא יחזיק עצמו בעבד והא נמי לא חיישינן שמא ימכרנו רבו לישראל וישאל דכיון דמזונותיו על רבו לא יהא חוטא ולא לו אך קשה דמסקינן בפ"ק דגיטין (דף יב. ושם) שיכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך ואמאי לא חיישינן שמא ישאל אז כיון שאין רבו מפרנסו ושמא הא לא שכיח: **ס"ד** השתא בהמתן של צדיקים. נראה דל"ג ליה דלא שייך הך פירכא אלא במקום שהחכם עצמו נכשל באכילת איסור ואין להאריך כאן: **ואלו** הן חש"ו. היינו דוקא בקטן שאינו יודע לישא כפיו דבסוף לולב הגזול (סוכה מב. ושם) תניא יודע לישא את כפיו חולקין לו תרומה ואקטן קאי התם קטן היודע לישא את כפיו עולה עם הגדולים אבל בפני עצמו עד שיביא ב' שערות כדאמר בפ"ג דמגילה (דף כד. ושם) לישא בקביעות עד שיתמלא זקנו: **וכולן** משגרין לבתיהן. וא"ת ולמה משגרין לחרש ושוטה והלא לא ישמרוה בטהרה וי"ל שיש להן אפוטרופוס בבתיהן ומ"מ אין חולקין להם פן יבאו לחלק אפילו אין להם אפוטרופוס:

א

-

ק

דף

שר עני. המתחלק בתוך הבית ואר"ת דתרי גווני מעשר עני הוא כדאמר בפרק בתרא דנדריים (דף פד:) כאן במעשר עני המתחלק בתוך הבית כאן במעשר עני המתחלק בתוך הגרנות ומעשר עני המתחלק בתוך הבית היינו ערב פסח כדתניא בסיפרי כתוב אחד אומר (דברים יד) מקצה שלש שנים תוציא וגו' והנחת בשעריך דמשמע שצריך להניחו בגורן ובאין עניים ונוטלין אותו וכתוב אחד אומר (שם כו) כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתת וגו' דמשמע שבעה"ב מחלקו מדכתיב ונתת הא כיצד עד הפסח שהוא זמן גשמים ואם מניחו בחוץ נפסד מחלק בתוך ביתו וזהו מעשר עני המתחלק בתוך הבית דכתיב ביה נתינה ומפסח שהוא זמן ביעור היה מניחו בגורן והיה הפקר ולא היה בו דין חלוקה: **והשירים** מתפזרין. פי' בקונט' מקום שמניחין שם תרומת הדשן ואין נראה לר"י דתניא. פרק טבול יום (זבחים קד) ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר ב' בתים היו שם אחד במזרחו של מזבח ואחד במזרחו

של כבש ואותו שהיה במזרחו של מזבח היו נותנין שם מוראות העוף ודישון מזבח הפנימי והמנורה וזהו אותה של תרומת הדשן כדמוכח התם וזהו שהיה במזרחו של כבש היו שורפין פסולי קדשי הקדשים ובמזרחו של כבש ששורפין קדשי קדשים היו מתפזרים שירים. דהכא דהא מתפזרין היינו נשרפין דהא פסולו בבעלים ואמרינן בפרק כיצד צולין (פסחים דף פב: ושם) כל שפסולו בדם ובבעלים תעובר צורתו ויוצא לבית השרפה וכה"ג תנן בסוטה (דף כ.). עד שלא נמחקה המגילה אמרה איני שותה מגילתה נגזזת ומנחתה מתפזרת על בית הדשן וע"כ היינו לשריפה דקחשיב לה בהדי אותן שמנחותיהן נשרפות:

דף - ק - ב

היו לו אחין מן הראשון ומן השני כו'. פ"י ומתו כולן ולא נשאר כי אם הוא לבדו חולץ או מייבם אבל אם היה לו אח אחר לא דהויא לה יבמה לשוק: ואי זו זו שקידושיה קדושי טעות. אסמכתא בעלמא היא דפשיטא דלאו קידושי נינהו:

דף - קא - א

הכה זה כו' קלל את זה כו' או הכה שניהם בבת אחת חייב. זו ואין צריך לומר זו קתני ולא חש למיתני בע"א כיון דרבי יהודה פליג עלה ומחלק בין זה אחר זה לבת אחת ור"ח גריס הכה שניהם או קלל שניהם בין בזה אחר זה בין בבת אחת חייב ואין להקשות הא דאמר ריש לקיש בהתערובות (זבחים דף עח.). הפגול והנותר שבללן זה בזה פטור א"א שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו ודייק התם דהתראת ספק לא שמה התראה ומאי שנא מהכה שניהם בבת אחת לא דמי דהכא יודע הוא דעובר על לאו ומיתה דמכה אביו בבירור אבל התם אינו יודע אי זו מין הרבה על חבירו אם עובר משום פגול או משום נותר ואין להאריך כאן:

עולה בעל כרחו. תימה קצת היכי משמע ליה דעולה בעל כרחו דלמא בעל כרחם דבני משמרה קאי : **ואם** היו שניהם כו'. תימה אמאי לא פריך חלק אחד פשיטא ושמא משום דתנא ליה לעיל (דף צט:) תנא ליה נמי הכא :

פרק שנים עשרה - מצות חליצה

מתני' מצות חליצה. הא קמ"ל דבעינן שלשה שיודעין להקרות כעין דיינים. אבל בשאר דברים אין צריך שיהיו בקיאים בהן וכי לא עשו בטוב יוכלו לישאל לבקיאין אבל קריאה אם לא ידעו להקרות לא יוכלו לישאל לבקיאין אם הקרו יפה : **ואין** ב"ד שקול מוסיפין עליהם עוד אחד. הכא גבי חליצה אתי שפיר דאין ב"ד שקול מוסיפין עליהם עוד אחד דהא איכא כמה פלוגתי במתני' אבל לענין סמיכת פר דבעינן נמי שלשה קשה וי"ל דהתם נמי איכא פלוגתא אי בעינן בכל כחו (חגיגה טז:) ועי"ל דבכל דוכתין דבעינן ראוי לב"ד אין ב"ד שקול : **זקני** שנים זקנים שנים. פירש בקונט' ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים אהנך דלעיל קאי ואין נראה לר"י דבריש סנהדרין (דף ג:) מפיק הא דבעינן שלשה מומחין מדכתיב ג' האלהים ולא אמרינן האלהים בתרא אדלעיל קאי ואמר ר"י דהזקנים דלענין אצטריך למכתב דאי הוה כתב ונגשה יבמתו לעיניהם ה"א אי יבם סומא לא יחלוץ ולהכי כתיב לעיני הזקנים אבל חלצה מן הסומא חליצתה כשרה : **מיבעי** ליה לרבות הדיוטות. וא"ת ומזקנים אמאי לא משמע ליה זקני השוק כדאמר בפרק בתרא דסוטה (דף מד.) ובפרק קמא דסנהדרין (דף יד.) אי לא ושופטיך הוה אמינא זקניך אפילו זקני השוק גבי עגלה ערופה וי"ל דשאני הכא דכתיב השערה דמשמע סנהדרין :

דף קא - ב

יפה רעיתי ומום אין בדך. אבל מוהתיצבו שם עמך בדומין לך לא דרשינן אלא לענין פסול יוחסין דהתם ליכא עבודה שיהא סברא לפסול בעלי מומין : **ב"ד** מנוקים מכל מום. בסנהדרין (דף לו:) ושם) ובפי' בא סימן

(נדה מט: ושם) דקאמר חדא לאתויי גר וחדא לאתויי ממזר אמתניי דאין הכל כשרים לדון דיני נפשות לא מצי למימר לאתויי בעלי מומין דבפסול יוחסין איירי כדקתני סיפא אין כשרים אלא כהנים לויים וישראלים המשיאים לכהונה: **מונקרא** שמו נפקא. מבישראל דריש דסמכיה אצל ונקרא שמו דמונקרא שמו לחודיה לא הוה משמע לענות כולם אלא דוקא אדיינין ולא אכל העומדים שם וקשה לר"י דהכא דרשינן תרי בישראל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ובפ"ק דקדושין (דף יד.) דרשינן דכיון שחלץ לה נעל הותרה לכל ישראל ואמר ר"י דהתם דרשינן מדסמכיה לבישראל בית חלוץ הנעל והוה מצי למכתב ובישראל יקראו שמו בית חלוץ הנעל אי לאו אתא אלא לדרשא דהכא ומדסמכיה ישראל אצל חלוץ הנעל דרשינן נמי כיון שחלץ לה נעל הותרה לכל ישראל: **וקראו** לו ולא שלוחן. ותימה אדילפינן בפ"ב דקידושין (דף מא.) מקראי דשלוחו של אדם כמותו אדרבה נילף מהכא דאין שלוחו כמותו וי"ל דיש כמה כתובים הבאים כאחד דגבי עגלה ערופה נמי דרשינן ויצאו הן ולא שלוחן ובמנחות בפי שתי מדות (דף צג: ושם) דרשינן וסמך ידו ולא שלוחו ובנדריים (דף עב:) ממעט שליח מהפרת נדרים לרבי יאשיה וא"ת ל"ל קראי בקידושין נילף מהנך קראי דמדאיצטריך לאשמועינן מכלל דבעלמא הוי כמותו וי"ל דאי לאו קראי דהתם הוה דרשינן כל הני קראי לדרשה אחריתי ה"ר אלחנן: **הואיל** וסתם לן תנא כוותיה. אבל משום דיחיד ורבים הלכה כרבים אין לפסוק כוותיה דמסתבר טעמא דיחיד: **אי** הכי אפילו מיאון נמי. וא"ת מאי פריך וכי בשביל כך נפסוק ככל סתמי המשניות וי"ל דחליצה ומיאון דמו להדדי שתצא ע"י מעשה שלהם ומיתנו נמי בהדי הדדי: **ש"מ** הדר ביה ר' יהודה ש"מ. פסק ר"ת דסומא באחת מעיניו כשר לחליצה כיון דלא ממעטינן מלעיניו וסגי באחד ויכול לראות הרוק מפי היבמה: ואנא גר אנא וא"ת לפר"ת דרב שמואל בר יהודה דהכא היה בן רב יהודה הינדוואה דאמר בפ"ק דקידושין (דף כב:) דגר שאין לו יורשין הוה ונתגייר הוא ואביו למה היה לו להביא ברייתא דפסיל גר לחליצה לדיני ממונות נמי מיפסל לדון לישראל כיון דאין אמו מישראל ויש לומר דאיצטריך לפסול אפילו לחליצת גרים א"נ כשר הוא לדיני ממונות לדון בלא כפייה דלא שייכא שימה ודבר של שררה דכתיב שום תשים עליך מלך (דברים יז) אלא בכפייה: **מרענא** שטרא אפומיה. פירש בקונטרס בכתובות בפרק הכותב (דף פה. ושם) דלא מקרע קרענא ליה ולא מיגבא גבינא ביה ואין נראה דאם כן ה"ל למימר בהדיא ההוא לישנא כדאמר באלו נערות (שם דף לו:) גבי היוצאת משום שם רע ורבינו תם מפרש וכן ר"ח בשבועות (דף מב. ד"ה אתרע) דהיינו שלא יוכל בעל

השטר לגבות בלא שבועה אפומיה אפילו הוא קרוב ללוה או למלוה
דבאינו קרוב אפילו שאר אדם מחייב נמי שבועה כדתנן (כתובות דף פז.)
עד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה והא דא"ל רבא לרב
פפא בהכותב (שם דף פה.) שהעיד על השטר שהוא פרוע איכא אינש
אחרינא בהדי מר צ"ל שרב פפא היה קרובו של תובע

א

-

קב

דף

או של נתבע ובכתובות פר"ח מרענא שטרא אפומיה אפילו כתוב נאמנות
בשטר נשבע וגובה ונראה לר"י שרוצה לומר שכתב לו לוח למלוה בתוך
השטר דמהימן ליה בלא שבועה כל אימת דאמר לא פרענא אפילו פרעו
בעד אחד ופוגם ונפרע שלא בפניו דהוה צריך שבועה אי לא דכתב ליה
הכי וכה"ג מיירי הכא: גר דן את חבירו דבר תורה. פירש בקונט' היינו
לדיני נפשות ואין נראה כדכתבתי בהחולץ (לעיל דף מה): לענין חליצה
עד שיהא אביו ואמו מישראל. פי' באמו לא סגי עד שיהא גם אביו
מישראל אבל באביו לחוד סגי דהא אפי' לענין יחוס כהונה סגי באביו
מישראל כדאמרינן בעשרה יוחסין (קידושין עז.). הקשה ר"י דבפרק נערה
בכתובות (דף מד): אמר גבי נערה המאורסה כי עשתה נבלה בישראל
דהורתה ולידתה בקדושה ישראלית מעלייתא היא ותירץ כיון דהורתה
ולידתה בקדושה ישראלית מעלייתא היא א"כ לחליצת גרים נמי כיון
שהורת' ולידת' בקדושה הו' נמי ישראל מעליא וקרינן בהו עליך וא"כ
בלאו מונקרא שמו בישראל נפקא פסול גר לחליצת גרים עד שתהא אמו
מישראל דבעינן מקרב אחיך ולהכי אית לן למידרש מונקרא שמו
בישראל עד שיהא אביו מישראל ולפי זה צריך לומר דרב שמואל היתה
אמו מישראל דהא לא איצטריך ברייתא למיפסל אלא אותו שאמו
מישראל. ה"ה דאפילו לכתחלה ואידי דתנא סיפא כו'. תימה תקשה
ליה סיפא דקתני בסנדל שיש בו עקב כשר משמע הא לכתחלה לא אלא
ע"כ משום דקתני סיפא אם אין בו עקב פסול נקט רישא כשר וי"ל דה"מ
למימר וליטעמין: ועל שולחני הוא תדיר. בירושלמי גרס שולחני הייתי
בעירי ועל שולחני כו': וכי חולצין במנעל. ולי"ג והתורה אמרה נעלו ולא
מנעלו כמו שפירש בקונטרס וגם רב יהודאי גאון מחקו מן הספרים
ובתוספתא אינו: גזירה משום מנעל המרופט. ואם תאמר דתני בסוף

פרק תולין (שבת דף קמא: ושם) לא תצא אשה במנעל המרופט ולא תחלוץ בו ואם חלצה חליצתה כשרה וי"ל דהתם אינו מרופט כ"כ שלא יהא ראוי לנעול בו: **ואע"ג** דאית ביה חומרתא קטרינן ביה מיתנא. בירושלמי בפרקין גרסינן כיצד הוא עושה קושרו עד שיהא יכול להלוך בו מאליו רבי חנינא בריה דרבי הלל אומר עונבו כדי שתוכל להתירו באחת מידיו כיצד היא עושה מתירתו בימין ותופסתו בשמאל ושומטת עקב בימין וגוררתו בשמאל עד שתהא התרה וחליצה בימין עד כאן ירושלמי ומיהו נהגו לקשור היטב בקשר גמור וגם צריך שתתירנו בידה הימנית לפי הירושלמי ואע"פ שלא מצינו שפוסל בשמאל אלא ברגל אבל ביד כשר לחלוץ אפילו בשמאל ואמרינן נמי לקמן בסוף פירקין (דף קה.) גידמת חולצת בשיניה משמע דלא מיפסלא אם לא חלצה בידה הימנית:

ב

-

קב

דף

ומי איכא כה"ג. וא"ת דבפי' בהמה המקשה (חולין ע. שם) שואל הש"ס בלעתו חולדה בבת אחת וכן הדביק ב' רחמים זה בזה וא"כ מאי קאמר הכא ומי איכא כה"ג ואר"י דודאי פשיטא ליה שיכול להיות אלא מיבעיא ליה ומי הויה חליצה כה"ג הלא אין דרך בני אדם לנעול בו ומשני דדרך הוא דחזיוה רבנן לרב יהודה כו': **ודקתני** תנא בעי כוונה כו'. ומדקתני עד שיתכוונו שניהם כאחד משמע דבעינן שנדע שהם מתכוונין לחליצה: **סנדל** התפור בפשתן. רב סבירא ליה כרבנן דפליגי אר' מאיר דפליגי אקב הקיטע וטעמייהו משום דבעינן תחש אבל ר"מ לא מצריך אלא מידי דמגין: **ואנעלך** תחש. מכאן אר"ת שצריך שיהיה מנעל מעור בהמה טהורה דתחש כתיב ואין נראה כי אין להקפיד אם חלץ במנעל בהמה טמאה: **מאי** מעל רגלו שמע מינה שלופי הוא. וא"ת והא איצטריך מעל להכשיר שוק לחליצה כדאמרינן לקמן (דף קג.) וי"ל דא"כ ה"מ למכתב (בעל) מרגלו מאי מעל ש"מ תרתי: **אלא** ש"מ כאן באנפיליא של עור. הוה מצי לפלוגי בדידה ולמיתני לא יטייל אדם באנפיליא של עור אלא נקט תנא דבר ההווה דרגילות הוא לטייל בקורדקיסין: **בקב** הקיטע. תימה כיון דכשר לחליצה אם כן עביד להילוכא ואם כן אמאי לא טמא מדרס בלא כתיתין ויש לומר דאין עשוי כל כך להילוכא שיהא טמא מדרס ומ"מ

ראוי לחלוץ דלא גרע מסנדל דעבודת כוכבים וסנדל דבי דינא כדאמר לקמן (דף קג : וקד.) :

א

-

קג

דף

בין עומד בין יושב. וא"ת ומהיכא ס"ד לפסול יושב וי"ל משום דאמר לקמן (דף קד.) דהויא כגמר דין ואמרינן בפרק שבועת העדות (שבועות דף ל : ושם) בשעת גמר דין ד"ה דיינים בישיבה ובעלי דינין בעמידה ומהאי טעמא בעינן לקמן (דף קו.) עמידה לכתחלה דא"ל רבי חייא בתי עמודי ל"א שפ"י בקונט' ועוד דכתיב ועמד ואמר ומיהו עיכובא ליכא מדלא כתיב ויעמוד ויאמר אבל ועמד ואמר אינו אלא סיפור דברים בעלמא והכי נמי מפרש במסכת מועד קטן (דף כא. ושם) גבי מנין לקריעה מעומד אבל ועמדו שני האנשים אע"ג דלא כתיב ויעמדו היינו לפי שאין כתיב שם מעשה אחר כך אבל הכא אחר ועמד כתיב המעשה ואין כאן אלא סיפור דברים בעלמא כמו . עמדו וקדשו ועמדה ונשאת והא דדרשינן בספרי ועמד אין דברים הללו אלא בעמידה אומר רבינו יהודה דשמא לכתחלה בעי הכי כדפרישית : **והחולצת** מן הסומא חליצתה כשרה. וא"ת מהיכא ס"ד למעוטי סומא וי"ל מדכתיב לעיני הזקנים וה"א דה"ה לפני יבם א"י משום דכתיב וירקה בפניו דהוי כמו לעיניו קמ"ל דלא : **הקיטע** מני רבי מאיר היא. דחשיב מנעל ממה שאין רגילים לעשות : **באנפיליא** של בגד אתאן לרבנן. דלא חשיב מנעל מבגד כיון דאין רגילות לעשות כן וה"ה אנפיליא הקשה ר"ת דהכא משמע דר' יוסי לא חשיב קב הקיטע מנעל מדמוקי ברייתא דמכשרא ליה לחליצה כר' מאיר דוקא וכן משמע בפרק במה אשה (שבת דף סה : ושם) ואילו בפרק בתרא דיומא (דף עח : ושם) אמרינן דקב הקיטע בין לר' מאיר בין לרבי יוסי מנעל הוא וטעם דר' יוסי גבי שבת דלמא מיפסק ואתי לאיתווי ד' אמות ברה"ר ועוד קשיא דהכא שרינן של שעם לחלוץ ובפרק בתרא דיומא (שם) אמרינן אני ראיתי את רבי יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם ביה"כ ובשמעתין מדמי יה"כ לחליצה : **מאן** דמסגי על ליחתא דכרעיה לא חליץ. פ"י בקונט' שאין זה קרוי רגל כיון שהופכו כל שוק דידיה נמי לא מיקרי מעל רגלו אבל היכא שנקטעה רגלו שוקו היינו מעל רגלו דכיון דקודם קטיעה היה שוקו מעל רגלו אחר קטיעה נמי קרינא מעל רגלו ובענין זה פ"י גאון אחד

ור"ח פ"י טעמא דלא חליץ מאן דמסגי על ליחתא דכרעיה דלא מצי שפיר למדחסיה לכולי כרעיה אארעא לפי זה נמי אתי שפיר הא דגריע מקיטע דקיטע דחיס שפיר כוליה שוקיה אארעא מתוך פירושם משמע דפשיטא להו דקיטע חולץ אבל אין נראה לר"י דהא בירושלמי מפרש הא דקתני במתניי מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה היינו בקושר רצועות הסנדל מארכובה ולמטה אבל בקיטע לא איירי מידי והא דקתני בברייתא קב הקיטע איכא לפרושי נמי דיהיב לאחר וחליץ כדאמר אסמיכות רגלים וה"מ למימר וליטעמיד קב הקיטע מי חליץ אלא דיהיב לאחר וכן דרך בכמה מקומות דיכול לומר וליטעמיד ואין אומר ועוד מעיקרא דסבר דברגל הפוכה שייכא חליצה ה"ה דקיטע נמי חליץ אבל לפי המסקנא לא והא דפריך רגלים פרט לבעלי קבין הכי פריך כיון דשוק לא מיקרי רגל א"כ למטה מהארכובה אמאי כשרה הא לא הויא קשירה במקום רגל ורבינו נסים נמי פירש במגלת סתרים דקיטע לא חליץ מכ"ש דרגלו הפוכה ומן הארכובה ולמטה דמכשיר במתניי לאו באיפסקא לכרעיה אלא בקשירת רצועות איירי כדאמר בירושלמי: **פרט** לבעלי קבין. ואף על פי דעיקר דרשא נפקא לן מפעמים בפרק קמא דחגיגה (דף ג. ושם) מכל מקום פריך שפיר מדאסמכיה תנא ארגלים: **והא** קא מתהניא מעבירה. ליכא למימר דפריך אמאי לא מסרה עצמה שהרי קרקע עולם היא כדאמר גבי אסתר ועוד כי הוא לא היה מאנסה ואדרבה היא שדלתו בדברים להכריעו להביאו עליה כדי להתיש כחו להציל ישראל אלא פריך אמאי משבחה הכתוב כל כך דכתיב תבורך מנשים וגו' ואמרינן בנזיר (דף כג: ושם) ובהוריות (דף י:): גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה פירוש מאמהות לפי שהיו נהנות מן הביאה ויעל לא היתה נהנית מן הביאה ומשני דודאי לא היתה נהנית משום דטובתן של רשעים כו' ואההיא מילתא קיימא הך פירכא בנזיר (דף כג:): ובהוריות (דף י:):

ב

-

קג

דף

ת"ל נעל מ"מ. אע"ג דדרשינן ליה לעיל דלא נימא תחש אין מידי אחרינא לא שקולים הם ויבואו שניהם וא"ת והיכי דרשינן הנך דרשות מנעל הא איצטריך לגופיה שצריך לקרוא חלוץ הנעל ויש לומר דדרשינן שפיר ממה שצריך לקרות דה"נ דרשינן במתניתין (לקמן דף קד:): מככה עיכובא

אע"ג שהוא עיקר קריאה: **שׂאִין** חופה את רוב הרגל. אבל הכא לא סגי בשמיטת רוב עקב דאין קרוי מנעל אלא כשחופה רוב הרגל אבל לענין חליצה סגי בשמיטת רוב העקב כדאמר לעיל (דף קב.) דחשיב שפיר גילוי כרעיה בהכי: **המסוליים**. שם סנדל אחד כן דאמר בירושלמי ר' יהושע בן לוי נפק בסולייא בלילי צומא רבה ואמרינן נמי (מדרש רבה ש"ה) מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסולייא דכתיב ראשית חכמה יראת ה' וכתוב עקב ענוה יראת ה' וגו' והא דאמר במדרש (שם) ג' דברים שקולים זה כזה חכמה יראה ענוה אר"י דשקולים היינו דהא בלא הא לא סגי אבל ענוה גדולה מכולן: **מטמא** מאחוריו. פי' אם נגע בנגע מאחוריו של בית ומיהו מספקא לר"י בבית מוסגר אם נגע בנגע שמתוכו בלא ביאה אי חשיב כאחוריו דמוחלט דמטמא בנגיעה או שמא גרע ומתוכו דמוסגר היינו שנכנס כולו לבית כדפירש בקונטרס ובת"כ דריש כנגע נראה לי בבית מתוכו מטמא ואין מטמא מאחוריו והאי קרא במוסגר כתיב משמע שדורש דנגע הנולד בתוך הבית מטמא ולא הנולד מאחוריו: **כיון** שנכנס רובו לבית טהור טמאתו. אמר ר"י אע"פ שלא ישב שם אלא שהכניסה והוציאה טמא ואע"ג דתנן ומייתנין לה בפרק קמא דקידושין (דף לג:) טמא עובר תחת האילן וטהור יושב טהור היינו דוקא גבי אילן שאין שם מחיצות בעינן שיהא יושב כדכתיב בדד ישב אבל בבית דאיכא מחיצות כאילו יושב תחתיו הטמא ומטמא הבית ואם תאמר דהכא משמע דמצורע מטמא באוהל ובריש מסכת כלים (פ"א מ"ד) אמר למעלה מהן מת שמטמא באהל מה שאין כולן מטמאין והתם לעיל חשיב מצורע בהדיהו ואמר רבינו יהודה דמ"מ מת חמור דאפילו עובר תחת האילן מטמא באהל כל מה שתחת האילן ועוד דמת חמור שמטמא אפי' מה שבבית אחר אם יש בו חלון פותח טפח מה שאין כן במצורע דאין מטמא אלא בבית שנכנס בו דכתיב והבא אל הבית: **סנדל** של עבודת כוכבים לא תחלוץ. פי' בקונט' דמיירי בעבודת כוכבים של עובד כוכבים וקודם ביטול דכיון דראוי לבטל לא מכתת שיעוריה אף על פי שלא

נתבטל עדיין וכן פי' בפי' ראוהו ב"ד (ר"ה כח.) גבי שופר של עבודת כוכבים לא יתקע ואם תקע יצא ותימה דאמר"י בסוף פרק כסוי הדם

(חולין פט. ושם) שופר של עבודת כוכבים לא יתקע בו ואם תקע לא יצא ומפרש התם משום דעבודת כוכבים כתותי מכתת שיעוריה וי"ל דהתם בעבודת כוכבים של ישראל דלא סגי לה בבטול דכי האי גוונא משני בפרק לולב הגזול (סוכה לא: ושם) אהא דאמר רבא לולב של עבודת כוכבים לא יטול ואם נטל יצא ופריך ממתניי דלולב של אשרה פסול ומשני באשרה של משה וא"ת אי בעבודת כוכבים של ישראל מאי קאמר דמכתת שיעוריה והא טעונה גניזה דמפיק לה בפי רבי ישמעאל (ע"ז דף נב:) מושם בסתר וי"ל כיון דטעונה גניזה אין כתותי שיעור גדול מזה א"נ בעבודת כוכבים של עובד כוכבים שעבדה לדעת ישראל שטעונה שריפה וא"ת ובעבודת כוכבים דעובד כוכבים מכי אגבה הויא דישראל כדאמר בפרק כל הצלמים (שם דף מב.) גזירה דלמא מגבה לה והדר מבטל לה וי"ל כגון שהגביה השופר והסנדל על מנת שלא לקנותו דהא תנן (לעיל דף קא.) במנעל שאינו שלו. חליצתה כשירה ולולב איירי ביו"ט שני ובסוכה הוה מצי לשנויי דאיירי ביו"ט ראשון ולא הוה צריך לאוקומי באשרה דמשה אלא משום דקתני אשרה דומיא דעיר הנדחת דאפילו ביו"ט שני והא דנקט בסנדל של תקרובת עבודת כוכבים חליצתה פסולה הוה מצי למנקט סנדל עבודת כוכבים של ישראל אלא ניחא ליה למנקט כוליה מילתא בעבודת כוכבים של עובד כוכבים ור"ת מפרש דכולהו בעבודת כוכבים דעובד כוכבים והכא לאחר ביטול והתם קודם ביטול ולאחר ביטול נמי לכתחלה לא יתקע ולא יחלוץ דמאיס לענין מצוה לפי שהיה עליו שם עבודת כוכבים אפילו אם תמצא לומר דשרי לכסות בעפר של עבודת כוכבים לכתחילה כמו בשל עיר הנדחת לא דמיא כסוי לחליצה דלענין כסוי לא חיישי למיאוס והא דמשני בסוכה מתניי באשרה דמשה ולא משני בדעובד כוכבים וקודם בטול משום דאפילו נקצץ לולב מן הדקל נתבטל והא דקתני בסוף פ' כסוי הדם (חולין דף פט. ושם) דלולב של עבודת כוכבים אם נטל לא יצא איירי שהלולב בעצמו (של) עבודת כוכבים אבל לולב של אשרה משמע שנלקט מן האשרה והכי הוי מצי למנקט בסמוך דאם חלצה קודם בטול פסול וליפלוגי בשל עבודת כוכבים עצמה אלא אגב אורחיה אתא לאשמועינן דתקרובת עבודת כוכבים אינה בטילה עולמית ואם תאמר כיון דבבטלה איירי רבא מאי קמבעיא ליה לר"ל בפרק כל הצלמים (ע"ז מז.) דקל של עבודת כוכבים שבטלו לולבו מהו למצוה תפשוט מדרבא דסוכה לכתחלה לא יטול ואם נטל יצא וי"ל דלרבא פשיטא ליה ולריש לקיש מיבעיא ליה אע"ג דפשיטא ליה התם מר' יוחנן רביה מכל מקום מדרבא לא בעי למפשט: **מר** סבר חליצה כתחלת דין דמיא. לכך פסולה ובירושלמי בפרק אחד דיני ממונות גרסינן

מנין שדנין ביום וגומרים בלילה שנאמר ושפטו את העם בכל עת ופריך אית קרא לשעבר אלא מנין שאם טעו ודנו בלילה שדינם דין ת"ל ושפטו את העם בכל עת וגוי דומה שהוא טעות ועוד דלא פריך שפיר אגומרין בלילה ואית קרא לשעבר אלא גרסינן איפכא מנין שטעו ודנו בלילה שדינן דין שנאמר ושפטו את העם בכל עת ואית קרא לשעבר אלא מנין שגומרין בלילה וכו' וגמרא שלנו (סנהדרין דף לד:) מוקי נמי האי קרא לגומרין בלילה והרבה דברים יש בירושלמי שצריך להפכם: **אי** מוק סתמא תניא. הוה מצי למיפרך אימור דאמרי רבנן בדיעבד לכתחלה מי אמור אלא פריך אדשמואל שלא הקפיד אלא על מה שעשה כיחידאה ומסיק כרבי ישמעאל בן אלישע והוא עשה כן לכתחלה: אמר רבי ישמעאל בן רבי יוסי אני ראיתי את רבי ישמעאל בן אלישע. כך כתוב בספרים וקשיא לר"י איך יתכן שראה רבי ישמעאל בן רבי יוסי את רבי ישמעאל בן אלישע שנהרג קודם רבי עקיבא ורבי ישמעאל כפוף ויושב לפני רבי ויום שמת ר"ע נולד רבי ומיהו אין למחוק הספרים בשביל כך כי מה בכך שרבי ישמעאל ברבי יוסי היה כפוף ויושב לפני רבי כי גם רבי יוסי אביו אילו היה קיים היה כפוף ויושב לפני רבי ולמאי דפירש ר"י דתרי רבי ישמעאל בן אלישע הוה אתי שפיר דאותו שנהרג היה זקנו של אותו רבי ישמעאל בן אלישע שראוהו רבי ישמעאל בן רבי יוסי דאפשר שחיה הרבה אחר רבי עקיבא:

דף - קד ב

והא אמרי דבי רבי ינאי לפי שאינו באמר ואמרה. וא"ת מנא ליה לרבי ינאי האי טעמא דלמא משום דלאו בני דעה נינהו ותניא (לקמן דף קו.) דבעינן שיתכוונו שניהם ואמאי נמי אמרינן לקמן (. דף קה:) דקטנה חולצת בפעוטות וקטן נמי הוה חליץ אי לאו דאיש כתיב בפרשה כיון דלאו בני דעה נינהו וי"ל שב"ד עומדים על גבם ומורים להם לעשות חליצה כתיקנה דהכי נמי אמרינן בפרק ב' דגיטין (דף כב: ושם) דחש"ו שכתבו גט וגדול עומד על גבם דכשר ומיהו לענין חליצה שוטה לא חליץ אע"ג דב"ד עומדים ע"ג כדאמר בתוספתא לפי שיש בחליצה רבויי דברים ואין בו דעת כלל לעשות לדעת ב"ד אבל גבי גט שנוח לעשות כי גדול עומד ע"ג כשר ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו שכותב הגט לשמה שכותב שם

האיש והאשה והזמן ושם עירו ושם עירה והא דאמר בפ"ק דחולין (דף יב: ושם) גבי וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשירה ומוקי לה כר' נתן דלא בעי כוונה לשחיטה משמע דלרבנן דבעו כוונה לשחיטה לא מהני גדול עומד ע"ג דהתם אחרים אין מלמדים אותו אך שראוהו שלא קלקל וגם אין מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו כמו חליצה דאין מתכוין אלא לחיתוך בשר בעלמא כדאמר בפ"ק דחולין (דף יג.) דבעינן מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו: **דאמר** רבי זירא כל הראוי לבילה כו'. מילתיה דר' זירא בפ' המנחות והנסכים (מנחות קג: ושם) גבי ששים ואחד אין נבללים ופריך וכי לא בלל מאי הוי והתנן (שם דף יח.). אם לא בלל כשר וא"ת מאי קשה והא לכתחלה בעינן בילה ואומר ר"י דשאני התם כיון דאמר הרי עלי מנחה ס"א עשרון לקרבן גדול קמכוין ולכך היה לו לעשות הכל בכלי אחד אם בדיעבד כשר בלא בלילה ודוקא כי אמר הרי עלי מנחה אמרינן דלקרבן גדול קמיכוין אבל סתם בלא מנחה לא משמע קביעות בחד מנא כדתנן התם (דף קב:) הרי עלי שני עשרונים להביא בכלי אחד והביא בשני כלים פסול משמע דאם אמר סתם ולא אמר בכלי אחד יכול להביא בשני כלים וא"ת מנא ליה דאם לא בלל דכשר אימא לא בלל כהן אלא זר אבל לא בלל כלל פסולה דהכי נמי אמרינן בהקומץ רבה (מנחות דף יח. ושם) לא יצק כשר ומפרש דהיינו לא יצק כהן אלא זר וי"ל דקבלה היה לו דאפילו לא בלל כלל דליכא עיכובא וא"ת ואמאי לא מעכבת והלא בכמה מקומות כתיב (ויקרא ב) בלולה במנחת מאפה תנור ושל מחבת ובמנחת נסכים (במדבר טו) כתיב טובא בלולה וכן בקרבן נשיאים תריסר זימני וי"ל דלא משמע ליה עיכובא כיון דלא כתיב. ויבלול לשון צווי וצ"ע אם יש עיכובא בעלמא בכה"ג א"נ כולהו צריכי לשום דרשה וא"ת מנא ליה דמעכבא בשאין ראוי לבילה וי"ל דסברא הוא דכתיב בלולה ואמר רחמנא דלא מעכבא מסתמא להכי אהני הא דכתביה דבעינן ראוי לבילה והא דמספקא בפ' נערה בנדרים (דף עג.) אי חרש מיפר אי לא מיפר משום דלאו בר שמיעה הוא וכדרכי זירא היינו משום דשמא לא כתיב קרא ושמע אלא אורחא דמילתא דהכי הוי דכי שמע מיפר וקשה לר"י ערל וטמא אמאי משלחין קרבנותיהן נהי דסמיכה לא מעכבא נימא כל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו וי"ל מדדרשינן בת"כ. מזובו ולא מנגעו ש"מ דטמא משלח קרבנות דבהבאת קרבנות איירי ועוד מדמעטינן בפ"ק דחגיגה (דף ד: ושם) טמא מובאת שמה והבאתם שמה כל שישנו בביאה ישנו בהבאה ש"מ דשאר קרבנות משלחין ולא חיישינן שיהא ראוי לסמיכה וה"ר שמעון הקשה מדאמר בפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מה:) דאיכא מ"ד

נקטעה יד העדים חייב דלא בעי קרא כדכתיב ואמאי לא אמרי' כיון
דכתיב יד העדים דבעינן ראוי ליד העדים ושמא יש שום ייתור דמחייב
אע"פ שנקטעה ידס אי נמי אין סברא לומר שיפטר משום שאין לעדים
יד :

א

-

קה

דף

ככה יעשה דבר שהוא מעשה מעכב. וא"ת ולמ"ד (סנהדרין דף סה :)
דעקימת פיו הוי מעשה היכי ממעטינן קריאה וי"ל דמ"מ מעשה גרוע הוא
יותר מרקיקה אי נמי לא דמי למנהיג בקול שהוא מעשה גדול: **לאחין**
פסולה. משמע שפוסלה לאחין מדקתני פסולה ואפי". למ"ד בכל הגט
(גיטין דף כד :) כל מקום ששנו חכמים חליצה פסולה אינה פוסלת על
האחין הכא דייק מדלא קתני אין כאן בית מיחוש ודלא כפי' הקונטרס
דפירש דאתיא כמ"ד כל מקום ששנו חכמים חליצה פסולה פוסלת דא"כ
בלא שום דיוק הוה מצי לאוקומי כוותיה: **מי** כתיב וחלצה ביד. והא
דקאמר בירושלמי שחולצתו בימין למצוה בעלמא אבל עיכובא ליכא.:
רבא ואביי מדבית עלי קאתו. רבה גרס דרבא לא הוה כהן כדאמר בפי'
הזרוע (חולין קלג. ושם) דאמר ליה לשמעיה זכי לי מתנתא אבל רבה היה
כהן דאמר בפרק עד כמה (בכורות כז.) רבה בטיל לה ברוב ואמרינן במס'
מועד קטן (דף כח. ושם) אמר רבא חיי בני ומזוני לאו בזכותא תליא
מילתא כו' עד רבה חיה ארבעין שנין ורב חסדא תשעים שנין כדאמר נמי
הכא רבה חיה ארבעין שנין הקשה הר"ר אלחנן דבגמילות חסדים נמי
עסיק דאמר בחלק (סנהדרין דף צח :) אמר רבה ייתי ולא אחמיניה אמר
ליה אביי מאי טעמא אמר מר הכי כו' מר תורה איכא גמילות חסדים
איכא ואמר ר"י דלא עסיק כל כך בגמילות חסדים שינצל מגזירת בית
עלי אבל כדי שינצל מחבלו של משיח היה בידו שגם שאר זכויות עומדות
לו וא"ת ומאי הא דקאמר במס' מועד קטן (דף כח.) דלא בזכותא תליא
מילתא אלא במזלא מדרבה לא חיה אלא ארבעין שנין ודלמא היינו טעם
לפי שהיה מבני עלי וי"ל דסבירא ליה לרבא דבתורה בלבד הוא מתכפר
כמו לרבה ועוד שגם רבה עסק בגמילות חסדים כדאמר בחלק (סנהדרין
דף צח :) **יבמה** שרקקה דם תחלוץ. מעיקרא שלחו ליה ההוא דלעיל
היבמה שרקקה ואח"כ שלחו ליה דאפילו רקקה דם תחלוץ :

קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצה פסולה. וא"ת אמאי לא עריב ותני להו קטנה בהדי חרש וחרשת וקטן וי"ל (כדמוכח) משום דבקטנה פליג רבי יוסי בגמי' ואם תאמר מ"מ כיון דתנא פסולה אמאי תני שתחלוץ משתגדיל ועוד דלא תני ליה גבי קטן וי"ל דאי לא הוה תני גבי קטנה ה"א דחליצתה פסולה מדרבנן דהא דמקשינן אשה לאיש אינו מן התורה להכי תני תחלוץ משתגדיל יתור לשון לאשמועינן דחליצת קטנה אינה כלום כמו חליצת קטן ומיהו בירושלמי גרסי' בסדר המשנה תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה כשירה משמע שסובר דהא דמקיש רבי מאיר אשה לאיש היינו מדרבנן אבל לרבי יוסי חולצת לכתחלה כדאשכחן בעובדא דלקמן ובירושלמי נמי מוקי לה כר"מ. : אבא יודן בירושלמי ואבדן לישנא קלילא : **מי** שצריך לו עם קדוש יפסע על ראשי עם קדוש. והא דאמר בפ' קמא דסנהדרין (דף ז:) אזהרה לדיין שלא יפסע על ראשי עם קדוש היינו היכא שלא יצא לצורך עם קדוש אי נמי אפילו יצא לצורך יש לו לקצר דרכו כל מה שיכול כדאמרינן (קידושין דף לב:) אזהרה לזקן שלא יטריח מויראת ובהוריות (דף יג:) תניא בני חכמים ות"יח בזמן שהצבור צריכין להם מפסיעין על ראשי העם כו' יצא לצורך נכנס ויושב במקומו פירוש לצורך העם ובתוספתא גרסינן בהדיא יצא לצורך העם : **רבא** אמר משתגיע לעונת נדרים. ואם תאמר דבפרק יוצא דופן (נדה מו. ושם) קאמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין ומסיק כי קאמר רבא למיאון אבל לחליצה בעיא בדיקה אלמא קטנה לא חלצה ואר"ת דרבא איירי הכא אליבא דרבי יוסי אבל איהו גופיה סבר עד שתביא שתי שערות והא דמסיק הכא והלכתא עד שתביא שתי שערות סיומא דמילתא הוא ובפרק התקבל (גיטין סה. ושם) דקאמר רבא גבי שלש מדות בקטן הגיע לעונת נדרים נדרו נדר והקדשו הקדש וכנגדן בקטנה חולצת מדה זו עושה אליבא דרבי יוסי ועוד דר"י הוכיח שם מכח ההיא דמי שמת (בי"ב קנה.) דרבה גרס ולא רבא : **לכתחלה** בעי חמשה. מכאן יש ללמוד דאין צריך חמשה אפי' לכתחלה ומיהו לפרסומי מילתא עבדינן בחמשה : **רבי** שמעון ורבי יוחנן הסנדלר מכשירים בשנים. ולא דוקא שנים אלא לשון עדות בעלמא נקט שנים ובקונטרס ל"ג שנים : **ובא** מעשה לפני ר' עקיבא בבית

האסורין. וא"ת והא במתניי משמע בהדיא שחלצה בבית האסורין דקתני מעשה שחלצה בינו לבינה בבית האסורין ובא מעשה לפני רבי עקיבא ויש לומר דבהרבה ספרים גרסי' בא מעשה לפני ר' עקיבא בלא וי"ו וקאי נמי בבית האסורין ארבי עקיבא ואם תאמר והיכי פשיט שהמעשה בא לפני רבי עקיבא בבית האסורין ולא בא אבראי ויש לומר דיודע הגמרא שבא לפניו בבית האסורין כדאמר בירושלמי רבי יוחנן הסנדלר עבר קומי חבושין דרבי עקיבא היה מכריז ואמר מאן בעי מחטין ומאן בעי צנורין חלצה בינו לבינה מהו אדיק ליה רישיה מן כוותיה אמר ליה אית לך כושין אית לך כשר :

א

-

קו

דף

בתי עמודי. ללשון שפי' בקונטרס עמודי וחלצי לו משמע שצריך עמידה לחלוץ ושמא לכתחלה בעי ולא מיפסלא בהכי כדפרישי' לעיל (דף קג) גבי בין עומד בין יושב בין מוטה : **אין** לו אלא שכרו. היינו דוקא כגון הכא ששואל דבר גדול במקום שאין לוקחין אלא דבר מועט וכן ההיא דהגוזל בתרא (ב"ק קטז : ושם) גבי הלך להביא כרוב ודורמסקין לחולה דאין לו אלא שכרו אבל היכא שלוקחין דבר גדול התם אין יכול לומר לו משטה אני בדך ואע"פ שלא הוציא כלום מאותו דבר שתובע עליו שכר : **רבא** אמר רב סחורה. והא דאמר באלו מציאות (ב"מ דף לג. ושם) אמר רבא כגון רב סחורה דאסברן זוהמא ליסטרון פירוש שהאיר עיני באותה משנה אחת רבה גרס התם אבל רבא היה תלמידו מובהק כדמשמע הכא ובכמה דוכתין ואית דגרסי התם רבא וי"ל דה"ק אפילו לא אסברן אלא זוהמא ליסטרון בלבד אני חייב לקרוע עליו : **לפיכך** אין כותבין גט חליצה אא"כ מכירין כו'. פירש בקונטרס דחיישינן שמא יטעו בית דין האחרון וישיאוה בלא הכרת יבם ויסמכו על בית דין הראשון וא"ת ואמאי חולצין בית דין הראשון אע"פ שאין מכירין וניחוש דלמא מייתי סהדי שחלצה בב"ד ויסמכו בית דין האחרון עלייהו וישיאוה לשוק בלא הכרה וי"ל דעדים אינם מעידין לחצאין וישאלו להם אם הכירום בית דין הראשון דכולי האי ודאי לא חיישינן : **ורבא** דידיה אמר כו' ולא חיישינן לבית דין טועין. פירוש שמא טעו ב"ד הראשון ועשו בלא הכרה כך פירש הקונטרס וקשה דאין פירוש בית דין טועין שוה דחיישינן לבית דין טועין דרב

סחורה היינו בית דין אחרון ולא חיישינן לבית דין טועין דרבא היינו בית דין הראשון ועוד קשה לר"י דאמר פ' יש נוחלין (בי"ב דף קלח : ושם) אמר רב דימי הילכתא לא חיישינן לבי"ד טועין ופריך מ"ש מדרבא דאמר רבא אין חולצין אא"כ מכירין דחיישי' לבית דין טועין כו' אלמא בדרבא גרסי' חוששין לבית דין טועין ונראה לר"י כגירסת ספרים ישנים דגרסי בדרב סחורה לא חיישינן ובדרבא חיישינן וה"פ לא חיישינן לבית דין טועין שמא יטעו בית דין אחרון להשיאה ע"י חליצה שיעידו בחליצה ולא בהיכירא דכולי האי לא חיישינן אלא יחזרו עליהם אם הכירו ב"ד הראשון ורבא סבר דאין חולצין אא"כ מכירין שמא יטעו בית דין האחרון להשיאה על ידי עדים ויאמרו שלא עשו כ"א בהכרה והקשה הר"ר יהודה מדתניא בתוספתא (פ"י"ב) חולצין לאשה אע"פ שאין מכירין אותה תיקשה לרבא משמיה דנפשיה ותירץ דתוספתא מיירי דאורייתא ואמוראי דהכא איירי דרבנן :

דף - קו

רבא אמר אפסוקי מילתא לית לן בה. וא"ת דאמר רבא בפרק לולב הגזול (סוכה לח : ושם) לא לימא איניש ברוך הבא והדר בשם ה' רב ספרא אמר אפסוקי מילתא היא ולית לן בה ויש לומר דקבלה מרב ספרא או שמא יש לחלק : **מודה** רבא בלא אבה יבמי. לא אבה כתיב בספרים מדויקים וכן מוכח במסורה לא אבה ג' דסמיכי לא אבה ה' השחיתך (דברים י) לא אבה יבמי (שם כה ישראל לא אבה לי (תהלים פא) ויש שנים ריש פסוק במשנה תורה ולא אבה סיחון (דברים ב) ולא אבה ה' לשמוע אל בלעם (שם כג) ויש עוד פסוקים דלא שייכי לאותו מסורת ולא אבה נושא כליו דשאול (שמואל א לא) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה דיפתח (שופטים יא) : **עד** דמטי להדי אפיה והדר אזיל. והא דאמר בהחולץ (לעיל לט : ושם) ורקת קדמנא רוקא בבי דינא דמיתחזי על ארעא ובכל ספרים איתיה וכן בסנהדרין בירושלמי שמא למצוה מן המובחר הוא דבעינן הכי . [ועיי לעיל לט : תוס' ד"ה דמתחזיא] :

בית שמאי: אמר רב יהודה אמר שמואל מ"ט דבייש לפי שאין תנאי בנישואין. תימה דבפי המדיר (כתובות עג. ושם) גבי קדשה על תנאי וכנסה סתם קאמר שמואל דאין צריכה גט ומוקי אביי פלוגתייהו בבעל דמפרש טעמא דרב שאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות אלמא אפילו בבעל לשמואל יש תנאי בנישואין וב"ה נמי לא פליגי אלא משום דסברי דליכא למיגזר דמידע ידעי דנישואי קטנה דרבנן נינהו אבל הא מודו דאין תנאי בנישואין וריב"ן הגיה כאן אמר רב יהודה אמר רב ואר"י מ"מ תיקשה לרבא דאמר התם (דף עג:): בטעות אשה גרידתא מודה רב דיש תנאי בנישואין ועוד דאפי' נכנסה לחופה ולא נבעלה קאמר הכא דאין תנאי בחופה ונראה לר"י דאביי לא היה מפרש טעמא דב"ה משום דמידע ידעי כו' אלא משום דיש תנאי בנישואין וסוגיא דהכא כעולא אמר ר' אלעזר דאמר התם המקדש על תנאי ובעל ד"ה צריכה הימנו גט דאין תנאי בנישואין וגרס הכא אמר רב יהודה אמר רב דלשמואל בנכנסה לחופה ולא נבעלה יש תנאי והא דאמר אביי לעיל בס"פ האשה רבה (דף צה:): גבי פלוגתא דרב ושמואל דיבמה הרי היא כאשת איש דאמר אביי לחד לישנא דשמואל אדר' יצחק נפחא קאי דמפרש מילתיה דרבי יוסי משום דאין תנאי בנישואין לאו משום דלא מהני תנאה קאמר אלא משום דאין רגילות שיהו נשואין מתבטלין מחמת תנאי שהיה בקדושין דרגילות הוא או שיודע וימנע מלישא או גמרי ומחלי אהדדי בשעת נישואין וכן צריך לפרש ע"כ הא דקאמר שמואל אינה כא"א דבקדושין איירי ובקדושין כ"ע מודו דיש תנאי והר' חיים היה מפרש הא דהכא נמי בענין זה וה"פ לפי שאין תנאי בנישואין פירוש אין רגילות שיתבטלו נישואין מחמת שום תנאי ואי אמרת נשואה תמאן אתי למימר יש תנאי בנישואין בתמיה וכי יעלה על לב לומר שמחמת תנאי נתבטלו הא אין רגילות מחמת קדושי קטנה נמי לא ידעי אלא יאמרו דאשת איש יוצאה בלא גט: **טעמא** דבייש לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. וקשה לר"י דבפי

הזורק (גיטין דף פא. ושם) גבי המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי דאמרי ב"ש אינה צריכה הימנו גט ומפרש בגמרא טעמא דסברי אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואין לנו לחוש שקדשה בביאה אלא בא עליה בלא קדושין ותירץ דשאני התם דכיון דגירשה ונתייחד עמה גלי אדעתיה שבעילתו בעילת זנות אבל הכא שהיה מתחלה דרך נישואין או בעלמא שאין הוכחה אין לנו לומר שיעשה בעילתו בעילת זנות: דאי אמרת תמאן שמיט ואכיל להו. וא"ת והאמר בפי' המפקיד (ב"מ לט.). המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי וישלמו לו מה שהוציא וא"כ לא יפסיד כלום במיאונה ואר"י דמ"מ שמיט ואכיל אפי' הזמורות וגוף הקרקע אם כילה דא"צ לשלם אע"פ שאכל שלא כדין כדמוכח בכתובות בס"פ אלמנה (דף קא. ושם) דאמר שמואל אמתניתין ולא בלאות לא שנו אלא נכסי מלוג אבל נכסי צאן ברזל יש לה הוי בה רב פפא אהייא אילימא אממאנת אי דאיתנהו אידי ואידי שקלה ואי דליתנהו אידי ואידי לית לה ואיירי בהנך שכילה שלא כדין שכילה גם את הקרן דאי בהני שכילה כדין א"כ היכי מסיק גבי איילונית אי דליתנהו איפכא מיבעי ליה דישלם פירות נכסי מלוג ולמה ישלם הפירות כיון שאכלם כדין אלא ודאי מיירי בפירות שאכלם שלא כדין כיון דליתנהו בעין לא ישלם ולכך קאמר שפיר דשמיט ואכיל פרי כיון שלא ישלם כלום: **תרווייהו** ניחא להו כו'. ה"ג בפר"ח תרווייהו ניחא להו דליפוק עלייהו קלא דאישות ולא גרסינן ניחא ליה דלדידה נמי ניחא לה כדאמרי' (גיטין דף מט:) יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא ואמרי' נמי (קדושין מא.) טב למיתב טן דו:

דף - קז - ב

מידי דהוה אבעלת הגט. הקשה רבינו יהודה א"כ מיאנה בבעל אמאי מותרת לאביו נישואין מידי דהוה אבעלת הגט שאסורה לאביו ואומר דשמא הכא שייך למיחש טפי כיון שאינה אשתו ואינה אסורה במיאון ה"ה דגט לא אסר לה כיון שאינה אשתו: **מאן** לא הודו לו אמר אביי רב. משמע אבל ר' אושעיא הודה לו ומיאנה בזה מותרת לאחין דקאמר היינו לכל האחין ה"ל כרבי אושעיא דאמר אינה ממאנת לזיקתו מאן לא הודה לו רבי אושעיא דיש לו דאין מיאון לכולה זיקה אבל רב אסי הודה לו

דאית ליה אין מיאון לחצי זיקה הא לכולה זיקה יש מיאון והא דקאמר מותרת לאחין היינו אף לו כיון דאין מיאון לחצי זיקה איכא דאמרי אמרו רב אסי וכל שכן ר' אושעיא וכן פירש בקונטרס: **תרי** קיטרי עבדו ביה. בירושלמי פריך אילו העושה דבר שלא כשורה מתירין ערוה שלו ומשני רב חסדא (היא) הדא אמרה עברה ומיאנה מן הנשואין ושלא בפניו על דעתייהו דבית שמאי מיאונה מיאון ואין זו קושיא כ"כ דאיכא למימר דקידושי קטנה דרבנן נינהו ואפקעינהו רבנן לקידושי מניייהו: מכשירין בשנים הוא הדין בחד אלא שצריך לעדות שמיאנה: **הלכה** כאותו הזוג. פרי"ח דוקא בדיעבד אבל לכתחילה לא דמכשירים דיעבד משמע:

א

-

קח

דף

אתי לאיחלופי בגיטא. פירוש שיכתבנו סופר בור בגט ומשמע מכאן לשבש מה שכתב בתיקוני גט מיאון לא רעינא ביה כו' אלא כתבינן ליה כדמשמע הכא: **קטנה** שלא מיאנה ועמדה ונתקדשה קידושיה הן הן מיאוניה. והא דתניא לעיל ונישאת הוא הדין נתקדשה אלא לא חש לדקדק כיון שאין יודע חילוק בין קידושיין בין נשואין: **תא** שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה. ואכולהו קאי בין אקדושיין בין אנישואין מכלל דרבנן פליגי עליה אפילו בנישואין: **כללו** של דבר אינה כאשתו לכל דבר. לאתויי בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה ובת כהן לישראל תאכל ולר' יהושע איפכא: **מחמת** בני אדם שאינם מהוגנים לי זו היא עכבה שאין מן האיש. פירוש והוי מיאון ותימה דאם כן תיפשוט הא דבעי לעיל אי הלכה כר' יהודה בן בתירה בנישואין דהכא משמע בשאינה רוצה להנשא מחמת שאינן מהוגנין לה דהויא מיאון כ"ש אם נשאת לו ומשנת רבי אלעזר בן יעקב קב ונקי וי"ל דהכא לא איירי במיאון אלא בקטנה שנישאת שלא לדעתה קאי וקאמר עלה ר"א בן יעקב דאי אמרה מחמת בני אדם שאינן מהוגנים הוי שלא לדעתה מחמת פלוני בעלי הוי לדעתה וצריכה מיאון והשתא לא שייך מידי לההיא דלעיל:

אלמא אתי מיאון ומבטל גיטא ורמינהי הממאנת באיש כו'. מגופה דסיפא הוה מצי לאקשוויי דמאי טעמא אמרינן כל שיוצאה ממנו בגט אסורה ואמאי לא אמרינן אתי מיאונה ומפקע קידושי שני והוי כמו שזינתה אחר גירושין דמותרת לחזור לו כדתנן בפ"ב דסוטה (דף יח: ושם) אלא ניחא ליה לאקשוויי רישא אסיפא: **אזיל** ומשבש ומייתי לה. אבל לא ניחא ליה למימר דאפי' ליכא גט לא יחזיר דלמא אזיל ומשבש לה (תחתיו) דהא כיון דליכא למיחש למידי לא גזרינן: **אמר** ר' אלעזר תברא כו'. רבא הוא דמסיק הכי אע"ג דרב יהודה הוה בשינויאי קמא יודע היה רבא שכך היתה הקושיא ומשמיה דרבי אלעזר [נאמרה] וכה"ג בפרק כירה (שבת מד. ושם) דאמר רב הונא מטה שיחדה למעות כו' ומותיב רב נחמן בר יצחק כו' אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה כו' ולא קאמר משמיה דרב הונא כדמעיקרא לפי שהיה יודע האמת שרב יהודה אמרה: **כגון** ששלשה בגיטין דמיחזיא כגדולה. וא"ת לר' אלעזר למה איצטריך למיתני מיאנה לאחר וגירשה תרי זימני וי"ל דקמ"ל אע"ג דגירשה תרי זימני לא חיישינן למיחזי כגדולה: **לאיסור** כרת התרת לאיסור לאו לא כ"ש. פירש בקונט' איסור כרת דא"א שהמיאון מפקיע הקידושין והקשה ריב"ן דלא דמי איסור אשת איש למחזיר גרושתו דמיאון מפקיע הקידושין שאומרת אי אפשי בקידושין שקדשוני אמי ואחי אבל גט לא מפקיע ולא קושיא היא דמהאי טעמא שמפקיע המיאון איסור דאשת איש א"כ הויא כזונה אצלו ומותרת לחזור לו לאחר שגירשה כדתנן פרק שני דסוטה (דף יח: ושם) וריב"ן פירש איסור כרת התרת שמותרת בקרוביו והוא בקרובותיה אפי' למי שיצאה ממנו בגט דהיינו אשת אחיו ואחות אשתו ואין נראה דא"כ תיקשה למ"ד בסמוך כשם שאסורה לו כך אסורה לאחיו אלמא לאיסור כרת לא התרת: **יש** מיאון אחר מיתה באחיו או לא. דוקא הכא הוא דמיבעיא ליה באיסור שנייה דרבנן היא אבל באיסור ערוה דאורייתא תנן כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת:

היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה. פ"י בקונטרס היא גופה גזירה משום יתומה בחיי האב ואין נראה לר"י דהא רב אשי הוא דאמר להאי טעמא ולא רבא אלא יש לפרש היא גופה גזירה שמא יאמרו העולם ייבם גרושת אחיו לפי שהכל בקיאים בגירושין ואין הכל בקיאים בחזרה כדאמר רבא לעיל ולא דוקא קאמר גזירה לגזירה דלא שייך הכא אלא כלומר אינה אלא איסורא דרבנן: **ויתרחק** מן המיאונים. פר"ח בריש פירקין (לעיל קז): בשם גאון דאין לקדש יתומה עד שיביאו ראייה שהיא בוגרת כדי להתרחק מן המיאונים והא דתקינו לה רבנן נישואין כדאמר לקמן (דף קיב): צריך לומר לדברי הגאון דהיינו דוקא היכא שיש לחוש שלא ינהגו בה מנהג הפקר ומיהו מהכא אין לו ראייה אלא שלא ילמדוה למאן:

אתיא רדיפה רדיפה. אבל מדכתיב לעיל מי האיש החפץ חיים וגוי לא מצי דייק דדלמא קאי אכולא פרשתא נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב וגוי דהיינו כל התורה כולה אי נמי הכא כתיב צדקה חיים וכבוד דלא הוה. נפקא לן מההוא קרא בפ"ק דקידושין (דף מ.) דאדם אוכל מפירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא: **הנודר** כאילו בנה במה. י"מ דנפקא לן חדלה חדלה כתיב הכא וכי תחדל לגדור וכתיב התם חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב ואמר בפ"ק דברכות (דף יד. ושם) אל תקרי במה אלא במה וג"ש דחדלה דריש בפרק ד' נדרים (דף כב.) אמר שמואל הנודר אע"פ שמקיימו נקרא רשע אמר ר' אבהו מאי קראה כתיב הכא וכי תחדל לנדור וכתיב התם שם רשעים חדלו רוגז: **רעה** אחר רעה תבא למקבלי גרים. אמר ר"י דהיינו היכא שמשאין אותן להתגייר או שמקבלין אותן מיד אבל אם הן מתאמצין להתגייר יש לנו לקבלם שהרי מצינו שנענשו אברהם יצחק ויעקב שלא קבלו לתמנע שבאתה להתגייר והלכה והיתה פלגש לאליפז בן עשו ונפק מינה עמלק דצערינהו לישראל כדאמרינן בהגדת חלק (סנהדרין צט): וגם יהושע קבל

רחב הזונה ונעמה ורות המואביה ובריש פרק במה מדליקין (שבת לא). שגייר הלל אותו שאמר גיירני על מנת שתשימני כ"ג ואותו דעל מנת שתלמדני כל התורה כולה ואע"פ שלא היו מתאמצין להתגייר יודע היה הלל בהן שסופם להיות גרים גמורים כמו שעשה לבסוף: **מהו** דתימא אית ליה אגרא. תימא דאמרי' בפרק בתרא דיומא (דף פז). כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו ומפרש טעמא התם שלא יאמרו הרב בגיהנם ותלמידו בגן עדן ועוד קשה לר"י הרי אחר דר"מ למד לפניו ואפ"ה יצא לתרבות רעה ושמא היכא שהוא רע מתחלה קודם שמלמד אחרים התם לא שייך האי טעמא אבל היכא שהיה טוב מתחלה אז ודאי אין חטא בא על ידו ואחר מתחלתו היה רע כדאמר בחגיגה (דף טו): שכלי זמר לא פסק מתוך ביתו וגם ספרי צדוקים היו נושרים מחיקו: **ששים** גבורים סביב לה. פירש בקונטרס [הכא] ובסנהדרין (דף ז). דאלשכת הגזית קאי וקשה דה"ל למימר ע' או ע"א אלא י"ל דאששים ריבוא ישראל קאי: **אחוזי** חרב. משמע ליה מזויינין בדין כדדרשינן בסנהדרין (דף לו). מויחגור דוד חרבו שדנו לנבל בסנהדרין ואע"ג דבתורה כתיב חגור חרבך על ירך גבור (תהלים מה): **וכי** גדלה גדלי בהדה ואע"ג דלא בעל. ואפ"י סבירא לן מקדש אחות יבמה לא נפטרה יבמה מ"מ היכא שהקידושין היו באים ממילא נפטרה יבמה מעצמה: **הוא** עדיף מינאי. פירוש שיכול להוציאני בגט בעל כרחי ואנא עדיפא מיניה שאוכל למאן בו כל זמן שלא בעל והיינו דוקא מן התורה יכולה למאן אבל מדרבנן אין יכולה משהביאה ב' שערות דתנן בפ' בא סימן (נדה נב). עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב' שערות והיינו אפילו לא בעל דבעל לא הוה פליג רבי יהודה עד שירבה השחור על הלבן כדאמר התם בגמרא דמודי רבי יהודה בבעל:

א

-

קי

דף

קסבר שמואל כל הבעל על דעת קידושין הראשונים הוא בועל. וא"ת לשמואל דלית ליה דקדושין גדלי בהדה מ"ט דר"ג ולעיל בריש פ"ב (דף יח). משמע דשמואל אית ליה מילתא דר"ג דפריך אמילתיה ואי אין זיקה תיבטל דהא אמר ר"ג כו' וי"ל דלשמואל צ"ל דמיירי כדמפרש בהדיא שבעל לשם קידושין ועוד אור"י דהתם כיון דיבמתו ואשתו שתיהן לפניו

אפילו בסתמא בועל לשם קידושין כדי לדחות יבמתו ממנו דבאשתו ניחא ליה מיבמתו ומיהו קשה דתיקשה לשמואל מדרבנן דרבי אליעזר כשהחזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו דמסתמא בועל לשם קידושין דליכא למימר דאיירי כשפירש שבעל לשם קידושין דא"כ היכי פריך מיניה בהמדיר (כתובות דף עג: ושם) לרב אלא ע"כ כשבעל סתם ולא מצי לאוקומי כשפירש דא"כ היינו החזירה כשהיא גדולה ואר"י דשמואל סבירא ל"י כר"ש בן יהודה (משום ר' ישמעאל) דאמר בהמדיר (ג"ז שם) אם בעלו לא קנו אי נמי כר' ישמעאל דאמי שמואל משום רבי ישמעאל והיא לא נתפשה כו': **והא** אפליגו בה חדא זימנא. תימה לר"י והא תרוייהו צריכי דאי אתמר ההיא דאמר רב צריכה הימנו גט ה"א צריכה מספק דלא ידעינן אי בעל לשם קידושין אם לאו קמ"ל דאין צריכה גט משני דודאי ראשון בעל לשם קידושין ואי אתמר ההיא דקאמר שמואל צריכה גט משני ה"א היינו מספק ומראשון נמי צריכה גט מדאורייתא דשמא לשם קידושין בעל ואר"י דהכי פריך והא איפליגו בה חדא זמנא ואמאי פליגי בשני מקומות דבחד מהנך הוה מצי לאשמועי' ולימא הכי קדשה על תנאי ובעל רב אמר צריכה גט מראשון ולא משני ושמואל אמר אין צריכה גט מראשון אלא משני אי נמי ליתני באידך קטנה שהגדילה ועמדה ונשאת רב אמר אינה צריכה גט משני אלא מראשון ושמואל אמר צריכה גט משני ולא מראשון מה"ת אבל מדרבנן צריכה: **בההיא** קאמר רב משום דאיכא תנאי אחולי אחליה לתנאיה. פ"י משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אית לן למימר דאחליה לתנאיה והיה בדעתו שיחולו קידושי כסף מדלא הזכיר התנאי אבל בהא דליכא בעילת זנות שהרי יש שם קדושין דרבנן ועוד דליכא קדושין הראשונים דנימא שיחולו אימא מודי ליה לשמואל ובקונטרס הגיה הכא צריכותא דכתובות ואין למחוק גירסא זו דהא למ"ד בהמדיר (כתובות דף עד.) קידשה ע"ת ובעל ד"ה צריכה הימנו גט ואפ"ה פליגי (שם דף עג. ושם) בקטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת א"כ פשיטא ליה טפי במקדש ע"ת דצריכה גט מבקטנה שלא מיאנה דכוותיה מיתוקמא הך צריכותא דהכא וצריכותא דכתובות (ג"ז שם) אליבא דאביי: **לפיכך** עשו לו שלא כהוגן ואפקעינהו לקידושי מיניה. מספקא לר"י אי טעמא דאפקעינהו משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש או משום דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה מדלא הזכיר כאן כמו שהזכיר בכל מקום כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש: **וחרשת** בת חליצה היא והתנן כו'. וא"ת תיקשי נמי מקטנה דתנן במתניתין דחליצת אחת מהן פוטרת צרתה ואילו בפרק מצות חליצה (לעיל דף קד:) תנן קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה

חליצתה פסולה ומיהו בקונטי' פי' דחליצתה לכשתגדיל פוטרת צרתה ועוד דאיכא לאוקמא מתני' דהכא כר' יוסי דאמר אשה בין גדולה בין קטנה ולפי הירושל' דגרסי' לעיל ואם לא חלצה חליצתה כשרה אתי שפיר טפי :

דף קי - ב

מאי לאו מדהוא פקח מעיקרא. דהכי משמע שפקח נשא חרשת משמע שבשעת נישואין היה זה פקח וזו חרשת אבל בבבא קמייטא דחרש בעל חרשת לא מצי לאוקומי בחרשת מעיקרא דומיא דפקח בעל פקחת דהא לא שייכי מידי אהדדי : **וכי** תימא הכא נמי בפקח ואח"כ נתחרש ומי מצי מפיק לה. הוה מצי לאקשווי טפי דכיון דפקח הוה דנשואין דאורייתא הוי אמאי צריך לגרש את אשתו דקתני ומוציא את אשתו בגט והלא תצא אחותה משום אחות אשה אלא לרבותי נקטיה דאפי' היה צריך גט מי מצי לאפוקי : **או** נשתטה לא יוציא עולמית. וא"ת מאי קושיא והא רשב"ג פליג עליה בפי' מי שאחזו (גיטין דף עא. ושם) ואית ליה בפקח ואח"כ נתחרש הוא היה כותב ואחרים חותמים ונוקי הך משנה כרשב"ג וי"ל דלא בעי לאוקומי כרשב"ג כיון דרישא לא מיתוקמא כוותיה ההיא דנקט חרש או נשתטה ועוד דבלאו הכי הוה פריך ליה. ומי מצי לגרש את אשתו כדמפרש : **ותנן** גבי נכרית כונס אין חולץ לא אישתיק. הכא לא בעי לשנויי הא כדאיתא והא כדאיתא כדמשני לעיל גבי פקח וחרשת שהם שני מינין אבל הכא שניהם חרשים ובמין אחד לא שייך למימר הא כדאיתא והא כדאיתא : **מאי** טעמא לא תותביה מהא. תימא לר"י דמה היה בדעתו של אביי שלא הקשה לו מזאת הבבא שהיא ראשונה וקושיא טובה ולא היה צריך לכל אלו הבבות : **וקמקו** אקוותא. פי' בקונטרס מקשין קושיות זה לזה וכן פי' ר"ח והביא ראיה מר' יהושע קיהה וטהר (נגעים פ"ד מי"א) דקדק בדבר הרבה וטיהר : **קסבר** רב חרשת קנויה ומשווירת קטנה קנויה כו'. וא"ת והיכי שמעינן דקסבר רב הכי דלמא לעולם מספקא ליה אי חרשת קנויה ומשווירת קטנה קנויה ואינה קנויה או איפכא להכי קאמר כונס את החרשת ומוציאה בגט וקטנה תמתין עד שתגדיל דמספיקא אזיל לחומרא וי"ל דקים ליה לרב חסדא דחדא קנויה ומשווירת וחדא קנויה ואינה קנויה אלא דהוא לא הוה ידע הי מינייהו והשתא פשיטא

חרשת משויירת וקטנה קנויה ואינה קנויה ומברייתא נמי מצי למפשט
דקטנה קנויה ואינה קנויה אבל כל כמה דלא ידע ברייתא פשיט
ממילתיה דרב :

א

-

קיא

דף

תיתיב גביה ממה נפשך. פירש בקונטרס ואי קשיא מתניי הבא על הקטנה
ואחר כך בא על החרשת פסל את הקטנה ואמאי לא אמר תיתיב גביה
הקטנה ממה נפשך אי קנויה היא קנויה היא ואי לא נכרית בעלמא היא
ותירץ דגזרינן דלמא בעיל חרשת ברישא כדלקמן בברייתא וקשה דקתני
בברייתא ואם בא על החרשת נותן לה גט והותרה ואמאי לא גזרינן בא
על החרשת אטו מת בעלה של קטנה ובא עליה דלא משתריא בגט אלא
בחליצה דביאה פסולה לא פטרה כי היכי דגזרינן במתניי ושמא כיון שלא
היה תקנתא לחרשת לא רצו לאוסרה איסור עולם : **הויא** לה ביאה פסולה
ולא פטרה. וא"ת התינח לעיל פרק ר"ג (דף נ:) דביאה פסולה לא פטרה
דגזרינן ביאה אחר הגט אטו ביאה אחר חליצה אבל הכא מאי חששא
איכא וי"ל דהכא נמי אי פטרה אמרי דביאת חרשת ביאה כשירה היא
ואע"פ שהיא אחר ביאת הקטנה ואתי לאיחלופי בגדולה שאחר שבא על
הגדולה יחזור ויבא על אחותה :

ב

-

קיא

דף

לאחר שלשים יום מבקשים ממנו שיחלוץ לה. ואם תאמר מה הוא מפסיד
אם חולץ לה ולמה אין כופין כדי להתירה ויש לומר שהוא מתבייש בבית
דין לחלוץ לה שתרוק בפניו : **לאחר** מיתת בעלה מבקשים ממנו שיחלוץ
לה. ולא אמרינן כופין שנתן אצבע בין שיניה שלא היפר לה שהרי אין
יכול להפר עד שיבעול ואי סבירא ליה דמצי מיפר דפלוגתא היא בנדרים
בפי נערה (דף עד.) ומייתי לה בפי ארבעה אחין (לעיל ד' כט:) סבירא ליה

כמ"ד בכתובות (דף נט:) היא נתנה אצבע בין שיניה ולהכי מבקשים ולא כופין: קרי כאן להקים לאחיו שם בישראל והאי לאו בר הכי הוא. ואע"פ שיבא לכלל הקמת שם לא מהניא כיון שלא היה לו שעת הכושר כי היכי דפסלינן בהערל (לעיל דף עט:) סריס חמה שלא היה לו שעת הכושר אע"פ (לעיל פ.) שבמינו מתרפאים באלכסנדריא של מצרים ומשני אמר קרא כו' ולא דמי לסריס חמה שאין רפואתו ברורה לבוא כמו קטן שיגיע לכלל גדלות: **יבמה** יבא עליה כל דהו. מדלא כתיב אחי המת יבא עליה: **אמר** קרא כי ישבו אחים יחדו. וממעטינן מיניה לעיל בפ"ב (דף יז: ושם) אשת אחיו שלא היה בעולמו מכלל שאם היה בעולמו אפילו יום אחד מייבם אבל ליכא למימר דמיחדו דריש דאם כן אפי' סריס נמי לייבם מהאי טעמא דהא יחדו איתנהו: **טענת** בתולים כל שלשים יום. אפי' ראינו שנסתרה כבר רבי יוסי אומר נסתרה לאלתר לאו דוקא דאי אפשר לטעון עד שימצא בית דין: **לא** נסתרה אפי' אחר כמה שנים. כלומר שאין אנו יודעין שנסתרה. אע"פ שנכנסה לחופה ור"מ סבירא ליה דלא מוקי איניש אנפשיה שלא יסתר ויבעול בעילת מצוה אי נמי לא נסתרה שאנו יודעין בודאי שלא נסתרה ובהא לא פליג רבי מאיר:

א

-

קיב

דף

היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי יוציא בגט. פי' בקונט' דאחר שלשים יום קאי וכן נראה דומיא דסיפא דהוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אע"כ צריכה גט וחליצה והיינו דוקא אחר שלשים דבתוך שלשים משמע ברישא דאינה צריכה גט דקתני כופין אותו שיחלוץ ולא קתני וצריכה גט וה"ה דהך בבא נמי דהיא אומרת נבעלתי אלאחר שלשים יום קאי אבל בתוך שלשים יום צריכה חליצה דאי אתוך שלשים נמי קאי ליתנייה נמי לעיל גבי תוך שלשים שלא נטעה להעמידה דוקא אלאחר ל' כמו סיפא ולפי זה לא יתכן הא דאמר בסמוך וכי מפני שאנו כופין ומבקשים נאסור צרתה ופירש בקונט' וכן ר"ח וכי מפני שאנו כופין בתוך שלשים ומבקשים אחר שלשים נאסרה צרתה ואמאי שריא צרתה בתוך שלשים הא איהי גופה כי אמרה נבעלתי בתוך ל' בעיא חליצה וכ"ש צרתה דלא קים לה בבעילה כמותה שיש לנו לאוסרה בלא חליצה אלא נראה דצרתה לא שריא בסמוך אלא אחר ל' דוקא וכופין היינו כי אמר

בעלתי וחזר ואמר לא בעלתי דומיא דסיפא דברייתא אבל כשלא אמר מתחלה בעלתי אלא שניהם מודים מתחלה ועד סוף שלא בעל אפילו אחר ל' לא שריא צרה דהא משמע בסיפא דוקא כשאמר מתחלה בעלתי צריכה גט אבל אם אמר מתחלה לא בעלתי אינה צריכה גט ולא יתכן שתהא מותרת הצרה כששניהם מודים שלא בעל ולהחזיקה כודאי בעולה כיון דאיהי לא בעיא גט ומיהו י"ל דאיהי נמי בעיא גט אפי' שניהם מודים שלא בעל והא דנקט והוא אומר בעלתי וחזר ואמר כו' ה"ה אפי' אמר לא בעלתי בעיא גט אלא לא נקט אמר בתחלה בעלתי אלא לאשמועינן דאפי' הכי כופין אותו לחלוץ ולא כמו שפירש בקונטרס ור"ח דאין כופין ועוד יש לפרש דבסמוך שריא צרתה אפי' תוך שלשים כמו שפירש בקונטרס ור"ח והוא אומר לא בעלתי קאי נמי אתוך שלשים וכן סיפא דהוא אומר בעלתי קיימא נמי אתוך ל' ואפי' שניהם מודים שלא בעל צריכה גט בהדי חליצה אפי' תוך שלשים ולאו דוקא נקט הוא אומר בעלתי כדפי' ורישא דקתני כופין אותו לחלוץ ה"ה דגט נמי בעיא כדקתני בסיפא אלא אכתי לא אתא לאשמועינן תקנתא דגט בהדי חליצה אלא דין כפייה ובקשה דחליצה ומחמת שתי הלשונות שפרי"י נראה לאסור הצרה עד לאחר שלשים יום אם לא יודו שניהם שבעל ולהצריך גט לכנוסה אפי' תוך שלשים אפי' שניהם מודים שלא בעל: **אמר ר' אמי**. לא בעי לאוקומי הך משנה כמשנה אחרונה (לעיל דף לט): דמצות חליצה קודמת ולכך כופין לחלוץ דאמתני' קאי ומתניתין דאיירי בדיני ייבום לפי משנה ראשונה קיימא: **אמר רבי אמי** צריכה חליצה עם הגט. פי' גיטה שהיה כבר ואם תאמר וא"כ מאי הא דקתני ואע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה אדרבה היא הנותנת דכיון דלא בעל צריכה חליצה ויש לומר דהכי קאמר אע"פ שאמר לא בעלתי צריכה להיות בידה גיטה לראיה כי לא תוכל להנשא על פי חליצה בלבד. ר"י: **השמים** ביני לבינך. פי' בקונטרס גלוי וידוע לשמים שאין נזקק עמי כשאר בני אדם ולא נהירא דבשלהי נדרים (דף צא.) מפרש בגמרא בהדיא דהיינו שאינו יורה כחץ: **יעשו** דרך בקשה. פרי"ת יתפללו למקום ויתן להם בנים ור"ח פי' יעשה סעודה ויפייסה וכן בירושלמי: **איבעיא** להו נטולה אני מן היהודים מהו ליבם. פי' בקונטרס מי אסורה ליבם משום נדר זה דמסקה אדעתה דמית בעלה ונפלה קמיה ואסורה לו או לא מסקה אדעתה ולא אסרה נפשה איבם וקשה לר"י על פירושו דפשיטא דאסרה נפשה אכל היהודים ועוד מאי אינו כבעל אינו כשאר אדם מיבעי ליה ועוד מאי קאמר ש"מ כופין כרב והלא היא מותרת לו על כן נראה לו לפרש דמיבעיא ליה אי מסקה אדעתה לאסור נפשה על היבם ומבקשין לחלוץ או שמא לא עשתה כדי

לאסור עצמה על יבמה כמו על בעלה וקאמר רב יבם אינו כבעל דלא מסקה אדעתה לאסור עצמה איבמה כמו על בעלה ולכך כופין שיחלוץ לה ושמואל אמר יבם הרי הוא כבעל ומבקשין שיחלוץ דמסקה אדעתה לאסור עצמה על יבמה. כן נראה לי עיקר לפי שטה זו:

דף קיב - ב

פרק ארבע עשרה - חרש שנשא

מתני' ואם רצה לקיים יקיים. הא פשיטא אלא אגב דתנא יוציא תנא יקיים: **העיד** ר' יוחנן בן גודגדא. רבנן הביאוה לבית המדרש להביא ראייה לדבריהם מאמרו לו אף זו כיוצא בה ואם תאמר לר' יוחנן בן נורי למה אינה מתגרשת הלא אינה חוזרת כשמרמזים לה ויש לומר דמכל מקום בשעת נתינת הגט משלחה וחוזרת היא ואינה מבינה עד שמוציאין אותה על כרחיה: יש גורסים במשנה ועל קטנה בת ישראל שאוכלת בתרומה כמו שהוא בגמרא בפרק הניזקין (גיטין דף נה. ושם) ואין צריך לגרוס זו כאן שהרי לא הביאו העדות אלא ראייה לדבריהם וקטנה למה יזכירו כאן: **דאין** אדם דר עם נחש בכפיפה אחת. מיהו היכא שנישאת לו כבר תקינו רבנן שאינה מתגרשת כיון שאינה יודעת לשמור עצמה כדלקמן (דף קיג:):

דף קיג - א

ואילו חרשת לא אכלה. וא"ת מנלן אי משום דנקט קטנה דלמא כ"ש חרשת שלא תבא לכלל גדלות ואי הוה נקיט חרשת אכלה ה"א דקטנה לא אכלה כיון שבאה לכלל נישואין וי"ל דדייק מדלא תנא חרשת בהדי קטנה: **שמא** יאכיל חרש בפקחת. אבל משום שמא יאכיל קטן בגדולה לא גזרינן שלא תאכל קטנה בתרומה דמשום זמן מועט לא גזרינן שהרי כשיגדיל ויבעול יהיו קידושין דאורייתא ובירושלמי מפרש בקטנה לא גזרינן משום חינא שיהיו הכל קופצין עליה לישאנה ושמא בחרשת לא שייך האי טעמא משום דחרשותה גרמה לה ובקוני פי' בהניזקין (גיטין ד' נה. ד"ה בפקחת) דלא גזרינן אטו קטן שישא גדולה משום דלית ליה נשואין כדאמר הכא ומילתא דלא שכיחא היא ואין נראה דהא משיאן סמוך לפירקן מעליותא היא כדפי' לעיל (דף סב: ד"ה סמוך): **דלמא** אתי לאוכלה בתרומה דאורייתא. אבל בקטנה דלא אכלה אלא בתרומה דרבנן כדאמר בהאשה רבה (לעיל דף צ. ושם) לא גזרו אטו דאורייתא כיון שתגיע לכלל גדלות: **דאם** כן מימנעי ולא נסבי לה. ואי משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה לא חשו חכמים לכך: **מאן** חכים למיעבד הכי. דוקא במטלטלי תנן בהניזקין (גיטין דף נט.). חרש רומז ונרמז אבל במקרקעי לא ומה ששיעבד בכתובה מקרקעי משום שהיה לו אפוטרופוס וגם זכין לאדם שלא בפניו. ר"י:

ב

-

קיג

דף

יצתה זו שאין לה יד לגרש עצמה. אר"ת דהיינו דוקא באין לה אב ובפי' התקבל (גיטין דף סד: ושם) וכן בפ"ב דקידושין (דף מג:): גבי כל קטנה שאין יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש פי' בקונט' אפי' ע"י אביה ואין נראה לר"ת דהא ר' ינאי מפיק לה הכא מונתן בידה מי שיש לה יד לגרש את עצמה יצתה זו שאין לה יד וכיון שיש לה אב הרי יש לה יד דאפי' נערה בין היא בין אביה מקבל גיטה ולרבי יהודה אביה ולא היא ור' ישמעאל נמי דדריש מושלחה משמע דלא פליג ארבי ינאי אלא דדריש מקרא אחרינא וטעמא דיש לה אב משלחה ואינה חוזרת היא שאביה משמרה מלחזור ועוד הביא ר"ת ראייה מירושלמי דפירקין דקאמר התם נשתטית לא יוציא דבי ר' ינאי אמרי מפני גרירה ה"פ שנגררת אחר כל אחד ונוהגין בה מנהג הפקר ר' זירא ור' מנא תרוייהו אמרי שאין יכולה

לשמור את גיטה רבי נחמיה בשם ר' יהודה אמר תלתא מילי איכא בינייהו עבר וגירש מ"ד מפני גרירה מותר כיון דליכא אלא איסור דרבנן שלא ינהגו בה הפקר אם עבר וגירש ה"ז גט למ"ד לפי שאינה יכולה לשמור את גיטה אסור פי' מדאורייתא אין הגט גט ועוד איכא בינייהו יש לה אב ופעמים שוטה ופעמים חלומה מ"ד מפני גרירה אסור שאין האב יכול לשומרה מן ההפקר וכן בעתים שהיא שוטה אין נזהרת מן ההפקר אבל למ"ד שאינה יכולה לשמור את גיטה יש לה אב יכול לשמור את גיטה וכן פעמים חלומה יש לה עתים יכולה לשמור את גיטה וה"מ למימר דאיכא בינייהו יודעת לשמור את גיטה ולא את עצמה דלמ"ד מפני גרירה אסור כדאמר הכא ולמ"ד שאינה יודעת לשמור את גיטה זו יודעת לשמור גיטה אלא ניחא ליה למימר איכא בינייהו אפי' באין יודעת לשמור את גיטה ולא עצמה ואע"ג דהכא משמע דליכא מאן דפליג שלא ינהגו בה מנהג הפקר ורבי ינאי הוא דדריש הכא שאין יכולה לשמור גיטה מונתן בידה ובירושלמי קאמר ר' ינאי משום גרירה ופליג אטעמא דאמר דאינה יכולה לשמור גיטה אין זה תימה כ"כ כי יש סוגיות ומימרות הפוכות מהש"ס שלנו וי"מ דגרירה דקאמר בירושלמי היינו משלחה וחוזרת ויכולה לשמור גיטה היינו שיש לה יד לשמור גיטה והיינו פלוגתא דאמוראי דהכא ולפי"ז מאן דמפיק מושלחה אפי' יש לה אב אינה מתגרשת דקאמר יש לה אב למאן דאמר מפני גרירה אסור ומיהו אין נראה פירוש זה דעבר וגירש אמאי מותר למ"ד מפני גרירה כיון דהוי דאורייתא ועוד עתים שוטה ועתים חלומה אמאי קאמר דלמ"ד מפני גרירה אסור כיון דקבלה גט כשהיא חלומה הרי באותה שעה משלחה ואינה חוזרת היא והורה כן ר"ת הלכה למעשה ובפ"ב דקידושין האריך בתוס' יותר והכא דפריך ואלא דאין יודעת לשמור לא גיטה ולא עצמה דבר תורה שוטה מתגרשת והאמר דבי ר' ינאי כו' הוה מצי לשנויי ביש לה אב אלא שזהו בכלל שינויא דמשני בידעת לשמור את גיטה ולא את עצמה: **אמר** אביי דיקא נמי דקתני גבי דידה כו'. וא"ת דהכא קאמר אביי גופיה עולמית לכדרבי יצחק ובפרק מי שאחזו (גיטין ד' עא: ושם) קאמר אביי מתניי נמי דיקא דחלוקין עליו חבריו על רשב"ג דאמר בפקח שנתחרש שיכול לדבר מתוך הכתב דאין יכול לגרש מדקתני עולמית ודחי ליה רב פפא דלמא עולמית לכדרי' יצחק והכא קאמר ליה אביי גופיה ואר"י דעולמית קאי אנתחרש' ואנשתטה והתם דייק דחולקין עליו חבריו ממאי דקאמר עולמית אנתחרש ורב פפא סבר דלמא לא אתיא כלל אלא לכדרי' יצחק: **אמר** רבא מעדותו של ר' יוחנן כו'. הוה מצי למימר מדרבנן דאמרי חרשת יוצאה בגט אלא ניחא ליה למינקט ר' יוחנן

שחכמים מביאין ראיה מדבריו ועוד משום דכל עדות הלכה היא : מהו דתימא כי אמר לה כנסי שטי"ח כו'. והקשה ר"י דהא היכא דאמר לה כנסי שטר זה לא שמעי' מדרבי יוחנן בן גודגדא אלא מסברא דאם איתא דבטליה כו' ולא שמעי' מדבריו אלא דלא בעינן דעתה ואכתי תיקשה פשיטא וי"ל דאמילתיה דרבא פריך פשיטא ולמה ליה לרבא למימר כלל ומשני דרבא השמיענו בכנסי שטר חוב :

א

-

קיד

דף

אמר רבי יוחנן בדמאי הקילו. ה"מ למימר דאפילו לא הקילו בדמאי כיון דאינו אלא מדרבנן שאני כדקאמר לעיל אלא משום דהאי שינויא משני בכמה דוכתי א"נ כיון שיש לחוש לספק טבל דהוי דאורייתא החמירו אי לאו טעמא דבדמאי הקילו : **אלא** רבי יוחנן ספוקי מספקא ליה. והא דקאמר הש"ס בס"פ יוצא דופן (נדה דף מו : ושם) אליבא דר' יוחנן דאמר מופלא סמוך לאיש דאורייתא וקטן האוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו על ברייתא דמותיב ליה התם הוה מצי למימר וליטעמין והא ר' יוחנן ספוקי מספקא ליה הכא אלא דבלאו הכי שפיר קאמר התם ה"ר אלחנן : **וקסבר** דהוי מפרק כלאחר יד. וא"ת ואפילו לא הוי כלאחר יד נמי דהא אין דישה אלא בגידולי קרקע כדאמר בפרק כלל גדול (שבת דף עה. ושם) גבי פוצע חלזון וכ"ת אע"ג דחלזון לא. חשיב גידולי קרקע בהמה חשיבא גידולי קרקע כדאמר' בריש פ' בכל מערבין (עירובין ד' כז :) דממעט דגים מדכתי' בקר וצאן מה הפרט מפורש גידולי קרקע כו' זה אין לומר דנהי דחשיב בהמה גידולי קרקע מ"מ כיון דגמרי' מסממנין בעינן ממש שיהא גדל מן הקרקע כמו סממנין דלגבי גדולי קרקע ממש לא חשיב בהמה גדולי קרקע כדמוכח בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פט. ושם) דתניא דיש מה דיש מיוחד כו' יצא החולב והמגבן והמחבץ שאינם גידולי קרקע ואין פועל אוכל בו אלמא גבי דבר הגדל ממש מן הארץ לא חשיבא בהמה גידולי קרקע וכן משמע בפ"ק דקידושין (דף יז.). גבי גורן ויקב וי"ל דאיצטריך טעמא דהכא דמפרק כלאחר יד הוא משום ר' יהודה דסבר יש דישה שלא בגידולי קרקע דמחייב בפוצע חלזון נמי משום דש ור"ת מפרש דמפרק חייב משום ממחק שמחליק העור ומאבות מלאכות הוא וקשה לר"י מדאמר בפ' חבית (שבת דף קמד. ושם) חולב

אדם עז לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה ולפיי הקונטרס ניתא
דטעמא משום דכשחולב לתוך הקדירה הוי משקה הבא לאוכל ואוכל
הוא ואין זה בורר אבל לא לתוך הקערה דבורר משקה מאוכל ודומה לדש
שבורר אוכל מתוך פסולת אבל לפירוש ר"ת בין כך ובין כך ליחייב משום
ממחק. : **שבת** דאיסור סקילה גזור רבנן כו'. קשה דאמר'י בפרק אע"פ
(כתובות ד' ס.) גונח יונק חלב בשבת קסבר מפרק כלאחר יד הוא ומשום
צערא לא גזור רבנן והכא אסר ליה בשבת וליכא למימר דהתם במסוכן
דאם כן אפילו מלאכה גמורה ואינו כלאחר יד שרי ואמר ר"ת דהתם
מחמת חולי והכא מחמת רעב קרי שפיר צער כדאמר בפרק שלישי
דשבועות (ד' כו : ושם) נשבע על הככר ומסתכן עליה מהו מסתכן לישרי
ליה מר אלא מצטער עליה מהו וקשה לר"י דאם כן מאי קאמר הכא אי
דאיכא סכנה אפילו בשבת מותר והא אפילו בחולים בעלמא מותר כיון
שאין בהן מלאכה גמורה ולרבי נראה דאין זו קושיא דהא אכתי לא פירש
הש"ס דמפרק כלאחר יד הוא וקאמר דאפילו מלאכה גמורה מן התורה
יש לו לדחות להיות מותר כיון דאיכא סכנה ור"י תירץ דהך דהכא פליגא
וכן משמע התם (כתובות דף ס.) דאמר הלכה כר' מרינוס מכלל דאיכא
דפליגי עליה ואיכא דמפרש דהכא בצער של בהמה איירי שמתקשה לה
רוב חלב בדדיה וקשה לר"י דלמה היו יונקים והלא היו יכולין לחלוב
לתוך הקדירה ומיהו לפירוש ר"ת לא קשה דמסתמא כיון שהיו רעבים
לא היה להם שום מאכל בקדירה :

ב

-

קיד

דף

משום דאיסורן במשהו. פ"י בקונט' איסורן בכעדשה ולא דק דבהדיא
אמר במעילה בפרק קדשי מזבח (דף טז : ושם) דשרצים לוקין עליהם
בכזית דאכילה כתיב בהו ואמר'י נמי בפ' בתרא . דמכות (דף טז : ושם)
ריסק ט' נמלים ואחד חי והשלים לכזית וכן משמע בכמה דוכתי אלא יש
לפרש דאיסורן במשהו דלוקה על נמלה משום דהוי בריה וכן נראה לר"י :

מתני' האשה שלום. אמרו לו אחת זו ואחת זו תנשא. אין להקשות דהיינו ת"ק דהא מעיקרא לא פי' אי מיירי אפי' בלא בוכה והכא מפרש ליה: **תנא** שלום בינו לבניה ושלום בעולם. דלא צריך למיתני דהא סתמא דמילתא הכי הוא דשלום בינו לבניה ושלום בעולם אלא תניא משום סיפא: **זימנין** דמחו ליה בגירא או ברומחא. והיא יראה לעמוד עד שימות לפי שזורקין חצים ואבני בלסטראות במלחמה ואינם מתכוונים על מי שיפול אבל לקמן גבי נפלו עלינו לסטים נאמנת לומר נהרג שעומדת שם עד שימות ולא אמרה בדדמי: **מי** אמריי (כו') מה לי לשקר ומרע ליה לחזיקה. תימה לר"י דע"כ לא שייך מיגו כיון דאמרה בדדמי דאי שייך מיגו א"כ במלחמה בעולם אמאי לא מהימנא במיגו דאי בעיא אמרה מת על מטתו אלא ש"מ דלא שייך מיגו כיון דאינה חשודה לשקר ואר"י כיון דדייקא כולי האי שהחזיקה מלחמה בעולם ואומרת כי מלחמה היא אם כן ודאי לא אמרה בדדמי ומטעמא דמיגו דאי בעיא אמרה שלום הוא בעולם יש לה להאמינה כיון דדייקא כולי האי אבל כי לא החזיקה אינה נאמנת לומר מת בעלה במלחמה מתוך שיכולה לומר מת על מטתו דאין זה מיגו כיון שידוע לעולם שהיא מלחמה יראה לומר מת על מטתו וידוע שהיא משקרת אבל בהחזיקה ודאי דייקא טפי ומיהו קשה לר"י דאמר פ' כל הנשבעין (שבועות דף מה: ושם) גבי שכיר נשבע ונוטל לא שנו אלא ששכרו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם יכול לומר שכרתי ונתתי לך שכרך ומה מגו הוא זה והלא אינו חשוד לשקר [אלא] דבעל הבית טרוד

בפועליו הוא כדאמר התם ואמר בדדמי ומהאי טעמא מיבעי ליה הכא דלמא לא אתי מה לי לשקר ומרע לחזקה משום דאמרה בדדמי וי"ל דשאני התם דנהי דטרוד בפועליו הוא מכל מקום נחשב קצת שקרן במה שטוען דרך ודאי שפרעו ולכך יש להאמינו במיגו דלא שכרתיך כיון שטוען שברור לו שפרעו ואינו תולה בשכחה וגם יש לו מיגו: **דאי** בעיא אמרה שלום בעולם. ואי"ת אמאי לא קאמר מיגו שיכולה לומר מת על מטתו

ונראה דהיכא שנהרג במלחמה אמרינן מתוך שיכולה לומר נהרג ולא במלחמה אבל נהרג אטו מת לא: או דלמא לא אתי מה לי לשקר ומרע לחזקה. אר"י דלא דמי להא דמיבעיא בפ"ק דבבא בתרא (דף ה: ושם) פרעתין בתוך זמני אי מהימן במיגו דאי בעי למימר פרעתין אחר זמני אי אתי מה לי לשקר ומרע לה לחזקה או לא דהתם מרע לה הכא לא מרע לה כיון דאמרה בדדמי ואי לא מרע התם לפי שאין הווה כלל שיהיה פורע בתוך זמנו אבל הכא מרע דיכול להיות אמת דמת במלחמה וכן הא דקאמר בפי' האומר בקידושין (דף סד.) אמר בשעת קידושין יש לי בנים ואין לי אחים ובשעת מיתה אמר אין לי בנים ויש לי אחים נאמן להתיר פירוש אי הוי איפכא ואין נאמן לאסור דברי רבי ור' נתן אומר כו' ומפרש התם טעמא דרבי משום דאתי מה לי לשקר ומרע לה לחזקה מיגו דאי בעי פטר לה בגיטא אבל הכא אמרה בדדמי ולכך לא מרע ולרבי נתן דאמר התם לא מרע התם דבשעת מיתה יש לו להיות נאמן יותר: טעמא דעד אחד נאמן משום דמילתא דעבידא לאיגלווי לא משקר הכא נמי לא משקר. ולא יאמר בדדמי כיון שהדבר יהיה גלוי או דלמא טעמא דנאמן משום דדייקא ומינסבא והכא לא דייקא כלומר לעולם לא יאמר עד אחד בדדמי כמו האשה עצמה ומכל מקום אין להאמינו דנהי דלא אמר בדדמי האשה לא דייקא כאן וסומכת עליו יותר ממה כשאומר מת על מטתו כיון דיש רגלים לדבר אבל אין לפרש או דלמא טעמא דעד אחד משום דדייקא ואפי' אמר בדדמי נאמן דהא אפילו דדייקא האשה למה לו להיות נאמן כיון דאמר בדדמי: **אמר** רבי עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעבר שנה. בסוף מסכת ברכות (דף סג.) אמרי' דרבי עקיבא לא הניח כמותו בארץ ישראל ולכך היה יכול לעבר שנים בחוצה לארץ וכן צריך לומר בפי' שני דמגילה (דף יח:): גבי ר"מ שהלך לעבר שנה בעסיא שלא הניח כמותו בארץ דעסיא חוצה לארץ היא כדאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף נו.) קיני קניזי וקדמוני עסיא ערדיסקיס אספמיא ומה שלא עיברו בארץ ישראל י"ל דשום אונס היה וכן יש בירושלמי ירמיה עיבר בחוצה לארץ וכן יחזקאל וברוך בן נריה ומיהו קשיא לר"י דבפי' זה בורר (סנהדרין דף כו. ושם) ר' חייא בן זרנוקי ור' שמעון בן יהוצדק כו' ושם היה רבי יוחנן גדול מהם מדריש לקיש היה קורא אותם רועי בקר וי"ל דלעבר דקאמר התם לאו דוקא אלא חישוב בעלמא עשו אם השנה צריכה להתעבר דהא שנת שביעית היתה כדמוכח התם דקאמר כהן וחריש ובפי' קמא דסנהדרין (דף יב. ושם) אמר דאין מעברין שנה שביעית ושום אונס היה שלא חישובו בארץ ישראל כדפרישי' לעיל: **והא** מים דכמלחמה דמו.

השתא סלקא דעתך שראו הנשים שטבעו אבל לא ראו שהעלום. המים
ולכך אמרו בדדמי :

ב

-

קטו

דף

וחזינהו לאלתר. פ"י לאלתר שהעלום מן המים אבל אם שהו במים הרבה
אין לחוש דמיא מצמת צמתי כי ליתא למכה כדאמר בפ' בתרא (לקמן
קכא.) אבל כששוהה אחר העלאה מיתפח תפח: **וקאמרי** סימנים. אבל
על ידי טביעת עין אין להאמינם דאמרי בדדמי ובדבר מועט יאמרו שאלו
בעליהן של אלו אבל מה שפ"י בקונט' דמים משנים צורת הפנים אין נראה
דהא אמרי' לקמן בפרק בתרא (שם) דמיא מצמת צמתי היכא דליכא
מכה ואי סימנים לאו דאורייתא איירי הכא בסימנים מובהקים דהו
דאורייתא כדאמרינן באלו מציאות (ב"מ דף כז: ושם) אי נמי מהני ע"פ
טביעות עינא. ר"י: **וקאמרי** סימנים. פ"י רבינו חננאל ש"מ דאשה ועד
אחד בספינה שטבעה ואמרו מת לא מהני וכל שכן עובד כוכבים אפי'
מסיח לפי תומו ותימה היאך משיאין נשי בני אדם שטבעו על ידי טביעת
עין בלא שום הכרת סימנים ושמא איירי כשנשחתה קצת צורת פניהם
דאכלום כוורי ולא נשאר אלא מה ששנו במשנה בפ' בתרא (לקמן קכ.).
וכן מפרש רבינו תם לקמן גבי אין מעידין אלא עד ג' ימים שכשנשחתה
צורת פניו מיירי כמו שמפרש במשנה אבל אם צורת פניו שלימה שריא
אפי' אחר כמה ימים: **וכן** הויין ובחביתא רמיין. אר"י דאיירי בהפקיד
אצלו בעדים ולכך היה נוטל בסימן מובהק דאי ליכא עדים מה מועיל
הסימן יכול לומר לקוחין הן בידי וכן הא דאמר פרק איזהו נשך (ב"מ דף
ע. ושם) הני זוזי דיתמי היכי עבדינן להו חזינא איניש דאית ליה דהבא
פריכא כו' ודוקא דהבא פריכא אבל כלים לא דלמא אפקדינהו גביה
ויהיב סימנא ושקיל להו ומיהו קשה דאמר בהכותב (כתובות דף פה:
ושם) גבי כסא דכספא דאפקידו בי חסא שכיב חסא ולא פקיד כו' עד ולא
אמרן אלא דלא רגיל דעייל לביתיה אבל רגיל דעייל לביתיה אימר איניש
אחרינא אפקיד ומיחזא חזא ומשמע דאיירי שלא הפקיד זה בעדים
ואפ"ה קאמר חדא דידענא ביה בחסא דלא אמיד ועוד הא קיהיב סימנא
ומה מועיל הסימן כיון שלא הפקיד אצלו בעדים וי"ל ששני הטעמים
מצריך דלא אמיד וקא יהיב סימנא ואם תאמר אם כן בספ"ק דכתובות

(דף יג:) גבי ארוס וארוסתו דקאמר רב יוסף חדא דהא קא מודי ועוד האמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל ואמר ליה אביי ובהא כי לא מודי מי מכשר רבן גמליאל ומאי קושיא דלמא רב יוסף מצריך שני הטעמים וי"ל דאי טעמא דהא קא מודי לא מהני לחודיה לא מהני נמי מאי דהלכה כרבן גמליאל כיון דלא מכשר רבן גמליאל אלא ברוב כשרים אצלה והכא כולן פסולין לבד מארוס ולהכי פריך כי לא מודי פירוש כי לא מהני טעמא דמודי לחודיה מי מהני בהדיה טעמא דהלכה כר"ג כו':

אתרמוי אתרמי ליה. הכא משמע דמנין ומדה לא הוי סימן והא דאמר באלו מציאות (ב"מ דף כג:) מדמשקל הוי סימן מדה ומנין נמי הוי סימן התם מיירי בענין שאין דרך בני אדם להצניע אבל הכא דרך בני אדם להצניע במדה זו: **ומי** חיישינן שמא פינן. תימה מאי קשיא היא מהאי דהא בממונא יש לחוש לעולם שמא פינן ולא נפיק ממונא מחזקתיה וי"ל דנראה לו לדמות כיון דרגילות לפנותם ואפי' הכי לא חיישינן שמא פינן לענין ממונא נמי מפקינן ליה מחזקה כיון דלא חיישינן אע"ג דרגילות הוא: **אימור** אישתלויי אישתלי. פי' רבינו חננאל בירושלמי דמעשר שני בפרק ב' רבי יונה ורבי יוסי הוו שותפי בגרבי דחמרא כד דמך רבי יונה אמר רבי מני בריה דרבי יונה לרבי יוסי כל גרבי דכתיב ביה רבי יונה דידיה הוא א"ל אשתקד הוה דידיה והשתא דידי: **יצחק** ריש גלותא בר אחתיה כו'. איירי דלא הוחזקו תרי יצחק ובשכיחי שיירתא דאי לא שכיחי שיירתא ולא הוחזקו התנן בפ"ק דבבא מציעא (דף כ. ושם) דכל מעשה בית דין הרי זה יחזיר ואי שכיחי שיירתא והוחזקו תרי יצחק א"כ אמאי לא חייש רבא דהא לקמן גבי ענן בר חייא מחגרא חייש רבא דלמא בגמלא פרחא אזיל כיון שהוחזקו שהיה שם ענן אחר אלמא בלא הוחזקו איירי: **אמר** רבא מנא אמינא לה דהנהו תרי שטרי כו'. וא"ת ואמאי לא מייתי רבא מרבה רביה דאמר בפ"ק דב"מ (דף יח: ושם) ובפרק כל הגט (גיטין דף כז.) גבי גיטא דאשתכח בבי דינא דרב הונא ואמר דיחזיר משום דלא הוחזקו אפי' בשיירות מצויות וי"ל דאין הכי נמי אלא דניחא ליה לאיתויי ראיה מאמוראי קמאי: **והא** חבי בר ננאי כו'. וא"ת היכי פשיט רבא איסורא מממונא דהכי פרכי' על רבה בפ"ק דב"מ (דף כ: ושם) גבי גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא ועוד הא בהוחזקו תרי יצחק מודה רבא כדפי' לעיל והכא בהוחזקו שני חבי בר ננאי וי"ל דמדמה רבא ממונא היכא דהוחזקו לאיסורא דלא הוחזקו:

למאי ניחוש לה אי לנפילה כו'. והא דאמריי בפי גט פשוט (בי"ב קעג). אותיות נקנות במסירה אביי אמר צריך להביא ראיה פירוש דחיישינן לנפילה ופקדון וי"ל דהתם איירי בנפילה דרבים אבל לנפילה דיחיד שיפול מיוסף בן שמעון וימצאנו יוסף בן שמעון אחר ודאי לא חיישינן והכי נמי מפליג בפי גט פשוט (שם דף קעב:) בין נפילה דיחיד לנפילה דרבים וא"ת א"כ היכי קאמר התם אהא דתנן במתניי (שם:) דשני יוסף בן שמעון מוציאים שטר חוב על אחרים ותנא דברייתא קאמר דאין מוציאין בפלוגתא דפליגי אביי ורבא בצריך להביא ראיה או אין צריך דמ"ד אין מוציאין סבר לה כאביי דחייש לנפילה והא לנפילה דחד לא חייש אביי שיפול מיוסף בן שמעון זה וימצאנו אחר ויש לומר דלאו ממש בפלוגתא דאביי ורבא פליגי אלא כמו שאביי חשש לנפילה דרבים חושש אותו תנא אפי' לנפילה דיחיד וא"ת והיכי מייתי התם ראיה אביי למילתיה דחיישינן להביא ראיה אלמא חיישינן לנפילה מההוא דאחד מן האחין שהיה שטר חוב יוצא מתחת ידו עליו להביא ראיה אלמא חיישינן לנפילה והא אחין הוי נפילה דחד ולא חייש אביי ויש לומר דמדמי אחים דשמטי מהדדי כדמפרש התם לנפילה דרבים ואי חיישינן לנפילה דרבים התם נמי יש לחוש: מאי אמרת דלמא מסר ליה אותיות נקנות במסירה. וא"ת ורבא היכי מייתי מינה ראיה הא שפיר קאמר אביי וכי תימא דחייש לנפילה ופקדון האמריי בפרק גט פשוט (שם קעג:) אותיות נקנות במסירה אביי אמר צריך להביא ראיה רבא אמר אין צריך להביא ראיה אלמא אין צריך להביא ראיה אי חיישינן לנפילה ופקדון וי"ל דרבא סבירא ליה דאין אותיות נקנות במסירה ולכן מייתי ראיה דאי חיישינן לתרי יצחק הכא נמי גבי חבי בר ננאי הוה לן למיחש דלמא מסר ליה והשתא חוזר בו והא דקאמר בפי גט פשוט (גי"ז שם) אותיות נקנות במסירה כו' ורבא אמר אין צריך לאו משום דרבא ס"ל הכי אלא אליבא דרי' מאיר דאית ליה הכי במתניי דהתם פליגי וא"ת בריש כל הגט (גיטין כד:) אמר קטנה הוא דלא מצי מגרש הא גדולה מצי מגרש אמר רבא זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדריש בעיר אחת מוציאין שטר חוב על אחרים ומה ראיה הוא גט לשטר חוב בגט אין לחוש שמא תמסור לחברתה להתגרש בו שידוע שלא תוכל להתגרש ובשטר יש לחוש דלמא מסר ליה וי"ל דהתם גרס רבה מדמהדר אביי בתריה והכא גרס רבא אי נמי אפי' גרס התם נמי רבא יש לפרש דהכי דייקנן התם דכי היכי דגדולה מצי מגרש ולא חיישינן שמא מסרה לצור על פי צלוחיתו ה"נ לא

חיישינן לשני יוסף בן שמעון שמא מסרם זה לזה לצור על פי צלוחיתו דלגבות החוב הם יודעין שאין המסירה מועלת דאין אותיות נקנות במסירה וה"ר אלחנן תירץ דמדמי שטר לגט דכמו שהיה לנו לחוש בגט לנפילה כיון דלא מיזדהרא ביה הכי נמי היה לחוש בשטר דלמא מסר ליה ומדלא חיישינן בגט לנפילה הוא הדין דלא חיישי' דלמא מסר ליה: **אותיות** נקנות במסירה. הא אינן נקנות חיישינן דלמא מסר ליה ותימה מאי שנא בדברים שאין עשויין להשאיל ולהשכיר. שהמוחזק בו נאמן לומר שהוא שלו כי אפילו ידוע שמאמינים זה לזה אין לחוש על פקדון אלא בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר וגודרות שהדבר ידוע שלא לקחם א"כ גבי אותיות נמי היה לנו להאמינו כשאומר שהם שלו וכי תימא כיון דאין אותיות נקנות במסירה דצריך שטר ואין לו שטר חיישינן דאינן שלו מ"מ ליחוש שמא הקנה לו אגב קרקע דשטר נקנה אגב קרקע כדאמרינן בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עו: ושם) בשמעתא דאין אותיות נקנות ושמה קנין אגב קרקע לא שכיחא אי נמי לא מהני קנין אגב קרקע אלא בשטר של אותה קרקע כדאמרינן התם כיון שהחזיקו בקרקע נקנה השטר בכל מקום שהוא דשטר אפסרא דארעא הוא אבל שטר חוב בעלמא אין נקנה אגב קרקע דלא דמי למטלטלין אבל תימה לר"י דלמה לא נימא שהם שלו ולא נתן לו חברו כלום ושמה כיון דשמה כשמה ואין מוכיח מתוך השטר שהוא שלו ולא עשה בו סימן יש לחוש שמא של חברו היה כי אי אפשר שלא יהא סימן לזה שאין בזה ושוב פר"י דודאי הקלף יכול לעכב שלא יפסיד חזקתו אע"פ שדרכו להפקיד גביה אבל החוב לא יוכל להוציא כל זמן שנוכל להסתפק דלמא הפקיד גביה והיינו נמי דאמר בגט פשוט (שם קעג.) גבי שאני הכא דאחין משמטי מהדדי ואין החוב למוחזק שלא יוכל לגבות החוב אבל הקלף נראה לר"י שיוכל לעכב וכן חפץ אחר: **הכא** חיישינן דלמא בגמלא פרחא אזל. וא"ת בפ"ק דמכות (דף ה. ושם) אמר רבא. (בר אבא) אתו בי תרי ואמרו בחד בשבא בצפרא הרג פלוני את הנפש בנהרדעא ואתו בי תרי ואמרו בפניא בחד בשבא עמנו הייתם בסורא חזינן אי מצפרא לפניא מצו אזלי אין נהרגין ואי לא מצו אזלי נהרגין פשיטא מהו דתימא ניחוש לגמלא פרחא קמ"ל ואר"ת דהכא כיון שמתכוין לקלקל אשת חברו אזל בגמלא פרחא אבל התם אם הלכו בגמלא פרחא היה מקלקלם יותר וה"ר מנחם פי' דהתם אם איתא דאזלו בגמלא פרחא היה להן לטעון כן ומדלא אמרו הכי ש"מ דשקר הם מעידים: **אע"ג** דמימסרן לכו מילי בשילי. אר"ת דשילי והיני שני מקומות הן וסמוכות זה לזה כדאמר במס' ביצה (דף כה:) רב הונא בשבתא דריגלא מכתפי ליה מהיני לשילי ולרבותא נקט הני מקומות

שסמוכין זה לזה: **וליהמנה** מדרב המנונא. אמר ר"י דהלכתא כרב המנונא מדפריך סתמא דגמרא מרב המנונא ובפ"ב דכתובות (דף כב: ושם) גבי אמרה נשבית דייק לאוקומי אמוראי דהתם כרב המנונא ובפ"ה התקבל (גיטין סד:) נמי פריך אדר"י מדרב המנונא והא דבשילהי נדרים (דף צא. ושם) דחה. רבה למילתיה דחויא בעלמא הוא ואפי' פליג הלכתא כרב המנונא כדפי' וא"ת בסוף פרק הכותב (כתובות פט. ושם) גבי הוציאה גט דקאמר רב יוסף הב"ע שאין שם עידי גירושין דמיגו דיכול לומר לא גרשתיה יכול לומר גרשתיה ונתתי לה כתובתה והיאך יכול לומר כן כיון שנאמנת לומר גירשתני ויש לומר דכשתובעת כתובה אינה נאמנת אלא דוקא לענין נישואין :

ב

-

קטז

דף

איכא בינייהו דארגיל בה קטטה. פי' למ"ד משום דמשקרא היתה יראה כ"כ לשקר כיון דרחמא ליה ולמ"ד דאמרה בדדמי כיון דיש קטטה בדבר מועט אמרה בדדמי ול"ג דארגילא היא כי לעולם יש לחוש שתשקר כיון ששונאתו וא"ת ואמאי לא תשקר והלא היא משקרת שאמרה גירשתני בפני פלוני ופלוני ושיילינן להו ואמרו להד"מ וי"ל דזה לא היתה עושה שתשקר לומר מת בעלי ואם יבא תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: **לא** דברו בקציר אלא בהווה. ירושלמי למה קציר א"ר מנא דאונסא דשכיח שאני החמה קודחת בראשו של אדם בשעת הקציר הדא הא דכתיב ויגדל הילד ויהי היום ויצא אל אביו אל הקוצרים ויאמר אל אביו ראשי ראשי ורבנן אמרי דריחשא שכיח: **באותה** שעה אמרו האשה שאמרה מת בעלי כו'. משום דחזו דאיכא עיגונא טפי אם לא היו מאמינים אותה וא"ת ואמאי לא מהימנינן לה במגו שהיתה יכולה לומר גירשתני למאן דאמר בפ' שני דכתובות (דף כג. ושם) דאיתמר דרב המנונא אפי' שלא בפניו ויש לומר דאין זה מגו שאם תאמינה לומר מת היתה אומרת כמה פעמים בדדמי ולכך אין להאמינה אי לאו משום דחייש לעיגונא ועוד י"ל דההוא אמורא דאמר שלא בפניו [נמי] אינה מעיזה היינו דוקא אמתני' דהתם שאומרת אשת איש הייתי וגרושה אני שיש להאמינה מטעם דהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואע"ג דאיכא איסור דאשת איש כיון דשלא בפניו אינה מעיזה אבל בעלמא לא היתה

נאמנת : שאין האחין נכנסין לנחלה על פיה. והא דאמרינן בפרק המפקיד (ב"מ לח : ושם) בשמעו בו שמת כולי עלמא לא פליגי דמורידין קרוב לנכסי שבוי מצי לאוקומי כששמעו בו בשני עדים דאי בעד אחד מיירי הא אשה דהכא כעד אחד דמיא אפי"ה אין האחין נכנסין לנחלה על פיה וא"ת מ"מ תקשי אדמסיק התם כי פליגי בשלא שמעו בו שמת פירוש בשני עדים אלא בעד אחד דאי לא שמעו בו כלל פשיטא דאין מורידין וא"כ היכי קאמר שמואל התם מורידין וי"ל דהכא מיירי לירד ולמכור והתם מיירי לאכול כדמשמע התם ולפי זה יש לפרש ששמעו בו שמת היינו בעד אחד ולאכול דאי בשני עדים אפי' לירד ולמכור וא"ת וא"כ היכי פליגי בלא שמעו בו שמת דמורידין וי"ל דלא שמעו בו שמת בעד אחד אלא ע"י קול בעלמא כדאמרי' בשילהי דמס' גיטין (דף פט.) כששמע פלוני מפלוני ופלוני מפלוני והלכו להם למדינת הים ומיהו בפי' בתרא דכתובות (דף קז.) איכא טובא כששמעו בו שמת ואיירי בשני עדים ומצינו למימר נמי הכא שיצא לדעת והתם אין מורידין קרוב לנכסיו כדאמר בפרק המפקיד (ב"מ דף לח : ושם)

א

-

ק"ז

דף

וחזרו ב"ה להורות כב"ש. והא דאמר בפי' האשה שנפלו (כתובות פא. ושם) גבי ולימא אח אני יורש אשתו איני קובר ואי משום כתובה לא ניתנה כתובה לגבות מחיים ודחי מאן שמעת ליה דאית ליה מדרש כתובה בית שמאי הא אית להו שטר העומד לגבות כגבוי דמי ומאי קושיא דלמא אפילו ב"ה נינהו דהודו להו וי"ל דב"ה לא חזרו בהם מטעם מדרש כתובה אלא מטעם קל וחומר אי"נ התם דחויא בעלמא הוא דמוקי כבית שמאי ולמסקנא. דהדר אתי שפיר כבית הלל וי"מ דלא דרשי ב"ה מדרש כתובה כל כך כמו ב"ש ולא יתכן דאי מסתבר לדורשו בכתובות כמו הכא אמאי לא דרשי ליה ב"ה ואי לא מסתבר מנא ליה דדרשי אפי' ב"ש : בית הלל כו'. ותימה וכי נחלקו ב"ה על הלל רבן שדורש מדרש כתובה בפי' המקבל (ב"מ קד.) דקאמר התם הלל היה דורש לשון הדיוט אנשי אלכסנדריא היו מקדשים נשותיהם ובשעת כניסתן לחופה באו אחרים וחוטפין אותן כו' ומצא כתוב בהן לכשתנשאי לי תיהוי לי לאנתו ואומר ר"י דלא דמי דהתם ודאי הדבר ידוע ומוכיח שהיו כותבין בשביל

שחוטפין להן אבל הכא כשתנשאי לאחר היינו על ידי עדות ברורה ולא ע"י דבר אחר ובי"ש סברי דמ"מ תנשאי לאחר קרינא ביה. : חוץ מתמותה כו' ויבמתה. פ"י שרוצה לקלקלה לפי שיראה שימות בעלה או יבמה ויהיו צרות זו לזו ואפ"י לשמואל דאמר לעיל בסוף האשה רבה (דף צו.) דאינה כאשת איש א"כ כשיבא היבם תהא מותרת לחזור מ"מ מתכוונת היא לביישה ועוד שמא יחלוץ לה בעלה ותנשא לאחר אז אסורה לזה ולזה ולא תפול עוד לפני בעלה לייבם וא"ת והלא כשמעידה על יבמה שמת שמא ייבמנה בעלה ותהא צרתה לאלתר וי"ל שאינה חוששת בכך כיון שיודעת שבעלה חי ויחזור ולבסוף יקלקלנה: **והא** תנן חוץ מז' נשים. אמתני' פריך דלא קתני אלא חמש:

דף קיז - ב

לאו משום דאמרינן לא בעלה מת ולא חמיה מת. ומ"מ מתירים אותה לינשא כיון דחזיא דחמותה אסורה אף היא לא מקלקלה נפשה וא"ת מה יש לחוש מכל מקום נתיר לחמותה כשנשאת הכלה דהשתא לא תיתי ותצטער שהרי לא תחזור להיות כלתה וי"ל דמכל מקום יש לחוש פן תנשא חמותה קודם שתנשא הכלה והיא מתכוונת לכך ונמצאת שאסרה את חמותה ולכך לא רצו חכמים להתירה אפילו כשתנשא הכלה: **דלמא** שאני התם דרגש לה צערה. ה"ה דה"מ למימר שאני התם דלא מסקא אדעתה שמא ימות בעלה אבל כלה יכולה לידע שיבא בעלה וממללא לברה מילי עילויה אי נמי משוי אותם הגמרא לפי שאין דבר ברור כל כך שיחזור בעלה ממדינת הים: **הא** לא נשאת לא תנשא והא אמר כו'. קשה לר"י דבפרק ב' דכתובות (דף כב: ושם) גבי מילתיה דרבי יוחנן דשנים אומרים מת כו' משמע דמילתיה דעולא איירי בדיעבד אבל לכתחלה מודה דלא תנשא משום דרב אסי הסר ממך עקשות פה וי"ל דהכא דייק הכי טעמא דנשאת משום הכי לא תצא הא לא נשאת לא תנשא ואם נשאת תצא דהכי משמע דוקא נשאת לא תצא הא לא נשאת לא תנשא ואם נשאת תצא משום הכי פריך מדעולא וא"ת והיכי משני התירוה לינשא ובא אחר ואמר לא מת לא תצא מהיתירה הראשון משמע ותנשא לכתחלה ויש לומר דודאי לכתחלה לא תנשא ולא תצא מהיתירה הראשון היינו לענין דאם נשאת לא תצא וסיפא דע"א אומר מת ואחד אומר לא

מת הרי זו לא תנשא איירי בבת אחת ואפי' נשאת תצא וא"ת ור' יוחנן בפ"ב דכתובות (גי'ז שם) מאי קמ"ל מתני' היא וי"ל דר' יוחנן אתא לאשמועינן דלכתחלה לא תנשא משום דרב אסי ור"י אומר דפריך משום דמשמע ליה הא לא נשאת לא תנשא מדאורייתא מדקאמר תצא ולא קתני הולד ממזר ועוד מדקתני סיפא עד אחד אומר מת ועד אחד אומר לא מת לא תנשא משמע דהיינו בבת אחת ואי מדרבנן אפילו בזה אחר זה נמי וא"ת דהכא משמע דעולא לא איירי אלא בזה אחר זה דהיינו בהתירוה לינשא ובפי' מי שקינא (סוטה לא: ושם) משמע דאיירי עולא בכל ענין בין בבת אחת בין בזה אחר זה דתנן התם עד אחד אומר נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת היתה שותה כו' דדייק בגמ' טעמא דהאי מכחיש אבל לא מכחיש עד אחד נאמן מה"מ כו' ופריך כיון דמדאורייתא עד אחד מהימן אידך היכי מצי להכחיש ליה והאמר עולא כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים אלא אמר עולא תני לא היתה שותה ור' חייא אמר היתה שותה ולרבי חייא קשה מתני' לעולא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה משמע דעולא נמי איירי בבת אחת כמו בזה אחר זה ולכך צריך להגיה ולא משני כדמשני רבי חייא ומיהו י"ל דעולא לא איירי אלא בזה אחר זה אלא שנראה לו דוחק להעמיד המשנה בבת אחת משום דמשמע ליה דאיירי נמי בזה אחר זה ועוד אמר ר"י דאפילו איירי עולא בכל ענין ה"מ התם דמדאורייתא עד אחד מהימן בסוטה כדנפקא ליה התם מועד אין בה אבל הכא גבי אשה דלא מהימן אלא מדרבנן לא חשיב כשנים אלא בזה אחר זה ואע"ג דיש חלוק בין דאורייתא בין דרבנן מייתי מדעולא דנראה לו דחשיב כשנים בזה אחר זה בדרבנן כמו בדאורייתא בבת אחת: עד אחד אומר מת ושנים אומרים לא מת תצא. אבל אחד ואחד בזה אחר זה לא תצא אבל לא תנשא שנים אומרים מת ואחד אומר לא מת אע"פ שלא נשאת תנשא אחד ואחד בבת אחת לא תנשא ובזה אחר זה מותרת להנשא מה"ת אי לאו משום לזות שפתים: לא צריכא בפסולי עדות. והא דאמר בפרק מי שקינא (סוטה לא: ושם) תנן עד אחד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת היתה שותה הא חד וחד אינה שותה תיובתא דרבי חייא וליטעמיך אימא סיפא שנים אומרים נטמאת ואחד אומר לא נטמאת כו' אלא בפסולי עדות כו' ואמאי לא מוקי רישא בפסולי עדות מטעם דפריך

הכא פשיטא וי"ל דניחא ליה לאקשוויי מסיפא כיון דמשכח לה אי נמי דרישא דהתם כיון דעד אחד נאמן מן התורה הוי כתרי ותרי ואי מכחשי אהדדי לא היתה שותה אבל הכא תקנתא דרבנן היא: **ומכחישות** זו את זו הרי אלו לא ינשאו. דודאי אחת מהן שקרנית ואולי שתיהם אומרות שקר כי לא ידעו אמתת הדברים ואיכא מאן דאמר בגמ' דר"מ פליג ברישא ואיכא נמי הכחשה ולא תנשא והא דלא נקט פלוגתייהו ברישא משום דהוה אמינא דבסיפא מודה: . [הואיל] וזו וזו מודות שאין קיים. אבל המכחשת ואומרת קיים אותה לא תנשא דרישא מיתוקמא כוותייהו: **טעמא** דאמרה לא מת הא אישתיקא כו'. וא"ת מאי דייק והא לא מת איצטריך ליה לאשמועינן שאע"פ שמכחשה צרתה תנשא וליכא למימר דהא פשיטא כיון שאין צרה מעידה לחברתה דהא איצטריך טובא דפליג ר"מ עלה ולר' יוחנן נמי אשמעי' דר"מ מודה בהא ואר"י דדייק מדקאמר זאת שאומרת לא מת לא תנשא דלא הוי ליה למיתני אלא אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת תנשא ואנא ידענא דאומרת מת קאי דההיא דלא מת שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא: **סד"א** הא מימת מיית. יש לנו לומר שמת יותר ממה שהיתה שותקת דאי שתקה ודאי בעיא לקלקולה אבל כשאומרת לא מת מחמת שנאה אומרת כן שהיא רוצה שתתעגן דאי לא ידעה דמית היתה שותקת לקלקלה וא"ת מכל מקום היכי סלקא דעתא למישרייה כיון דשויתה לנפשה חתיכה דאיסורא וי"ל דאפי' מודה ונתנה אמתלא לדבריה אינה נאמנת ולא דמיא (כתובות כב.). לאשה שאמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני דנאמנת כשנתנה אמתלא לדבריה: **דכל** לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא. נראה לרבינו יואל דה"ק דכל לא מת אפי' בבת אחת ובצרות דוקא לא הויא הכחשה דהימנוה רבנן וצרתה שאומרת שוב לא מת אין להאמינה אבל בעד ועד בבת אחת אמר במתני' בסיפא לא תנשא ואמרינן לעיל עד אומר מת והתירוה לינשא הא לא התירוה לינשא אלא באו שניהם בבת אחת לא תנשא ועל כן יש לפרש דבצרות דוקא איירי וטעמא דלא מת דלא הוי הכחשה שמכחשתה צרתה ואין לנו להאמינה ולכך תנשא האחרת אבל זו אומרת מת וזו אומרת נהרג הויא ודאי הכחשה כיון דשתיהן באות להתיר עצמן ואינן מכוונות דבריהן דאמרי בדדמי ואין יודעות אמתות הדברים והשתא דייק שפיר מסיפא דקתני אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא ואפי' צרות משמע כדפי' בקונטרס דאי לאו הכי מה משמיענו היינו עד ועד דעלמא וקאמר בשלמא לר"א סתמא

כר"מ ופליגא ארישא דאמר תנשא אפי' בבת אחת אלא לרבי יוחנן קשה כו' אבל אם היינו מפרשים דר' יוחנן איירי דכל לא מת היינו בזה אחר זה אי"כ מאי מקשה מסיפא לר' יוחנן וגם לכולי עלמא יש להעמידה לר"א דאיירי בבת אחת אלא ש"מ דכולה שמעתא איירי בבת אחת ודוקא בצרה דכל לא מת בעדות אשה לאו דוקא אלא בצרה כדפי' : **אשה** אומרת מת ואשה אומרת לא מת. אי אמרי' דאשה אחת מכחשת את העד היכא שבאין יחד ואם אמת הוא כן הוה ליה למיתני הכי דהוי ליה רבותא טפי ובירושלמי מצא ר' יהודה דאין הכי נמי ומייתי ברייתא הכי : **אלא** לר' יוחנן קשיא. דאשה אומרת אפי' בצרתה משמע וא"ת מנלן דלמא בנשים בעלמא איירי דהכי תנן בפי' מי שקינא (סוטה דף לא :) עד אחד אומר נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת אשה אומרת נטמאת כו' והתם לא קאי אצרות ואפי"ה קתני אשה וי"ל דהתם ליכא למיטעי דבצרות איירי : **בת** ישראל לכהן תאכל בתרומה. מספקא לר"י אי דוקא בתרומה דרבנן אי נמי בתרומה דאורייתא דאוקמה אחזקה דדייקא ומינסבא ועל צרתה אין להאמינה ואוקמה אחזקת אשת איש מידי דהוה אשני שבילין. מיהו איכא הכא חדא דעביד איסורא ממ"נ ובכי האי גוונא לא ילפינן מסוטה כדמשמע בריש מסכת נדה (דף ב : ושם) ובמס' חולין (דף ט : ושם) : **אף** אנן נמי תנינא. הא דלא מייתי רישא דהאשה שהלכה היא ובעלה שמא משום דסיפא מיירי בהתר יבמה לשוק כמילתיה דרבי טרפון דייק מיניה : **לדבריה** הוא דחוששין. תימה לר"י דהיכי מייתי סייעתא לר"ט מהך דקתני לדבריה חוששין ולא לדברי צרתה דלמא הכא ר"ע מודה כיון שאם לא ניחוש לדברי צרה ליכא עבירה כלל אבל בדרבי עקיבא אילו לא ניחוש לדברי צרה ואכלה בתרומה איכא עבירה בודאי ואמר ר"י דלא דייק אלא מייתור וחוששין לדבריה :

ב

-

קיח

דף

אמר ליה תנינא וחוששין לדבריה. וא"ת האי דאינה מתייבמת משום דשויתה לנפשה חתיכה דאיסור' וי"ל דדייק מדקתני חולצת דמשמע שכן הדין מדלא קאמר מבקשים לחלוץ אי נמי משמע דחולצת אפילו נתנה אמתלא לדבריה : **דקולסא**. מוכר קלסי כרוב :

מתני' האשה. יצתה מליאה חוששת. אע"ג דאיכא חזקה דמסייע לרובא דנקבות ומפילות חוששת דאיתרע ליה חזקה שיצתה מליאה: **אבל** לצרה אחריתי לא חיישינן. מהיתור לשון דהיא צרתה דייק דהיא צרתה משמע ליה שהצרה עצמה מעוברת ולא משמע צרה אחרת אם נשא: **אמאי** הלך אחר רוב נשים כו'. וא"ת דתנן לעיל באידך פירקין (דף קיח:): ניתן לי בן במד"ה מת בעלי ואח"כ מת בני למה אינה נאמנת במגו שהיתה יכולה לומר עדיין בני קיים וסמכין ארוב נשים שמתעברות ויולדות וי"ל דמיירי כגון שיש שני עדים שאומרים ששניהם מתו דהשתא אינה יכולה לומר עדיין בני קיים: **רבי** מאיר היא. וא"ת אמאי לא מוקי לה נמי כרבנן וכי אזלי רבנן בתר רובא היינו בדלא תלי במעשה אבל דתלי במעשה לא אזלי בתר רובא דכה"ג משני בפ"ג דבכורות (דף כ. ושם) וי"ל דהכא כרבה דלית ליה ההוא שינויא א"נ אין חשוב תלי במעשה אלא ממילא הוא בא שאדם נזקק לאשתו: **כגון** ט' חנויות וסנהדרין כו'. תימה היכי פליג ר"מ והכתיב אחרי רבים להטות ועוד היכא אשכחן דפליגי ר"מ ורבנן בט' חנויות הא לא אשכחן דפליגי אלא בקטן וקטנה ושמא לאו דוקא נקט ט' חנויות וסנהדרין אלא כגון מיעוטא דפליגי בחולין (דף יא.) ובמס' ע"ז (דף מ:). [עיי' תוספות בכורות יט: ד"ה ברובא]: **מחורתא** מתני' ר"מ היא. דחייש למיעוטא מיהו אגן לא קי"ל כר"מ אף על גב דאתי סתמא דמתני' כר"מ בהא דחייש למיעוטא [אפ"ה] לא קי"ל כוותיה מדאמר בפ"ק דחולין (דף יא: ושם) ור' מאיר היכי אכיל בישראל משמע דאגן שפיר אכלינן וקשה דבפרק הלוקח בהמה (בכורות כד. ושם) פסיק ר' יוחנן כרשב"ג דאמר בלוקח בהמה מניקה מן העובד כוכבים דפטורה מן הבכורה כשבנה כרוך אחריה משום דלא מרחמא אא"כ ילדה

אבל מטעמא דחלב לא מיפטרא אע"ג דרוב בהמות אין חולבות אא"כ יולדות אלמא חיישינן למיעוט אע"ג דליכא חזקה בהדי מיעוטא דאי אמרת אוקי בהמה בחזקת שלא ילדה אדרבה העמד הולד בחזקת שאין קדוש בבכורה שהיה חולין במעי אמו ויש לומר דר' יוחנן לא פסיק כוותיה אלא בהא דלא מרחמא אלא אם כן ילדה ונ"מ להיכא שראיננה שהיה לה חלב קודם לידה דההיא לא מיפטרא מטעם חלב ואפשר דרשב"ג סבר חלב פוטר והשתא אתי שפיר דמשכחת רבן שמעון בן גמליאל דלא חייש למיעוטא בריש פרק כל הצלמים (ע"ז דף מ: ושם) דלא גזר שאר מקומות אטו אותו מקום כדגזר רבי מאיר התם וקאמר נמי רשב"ג כל מצות שהחזיקו בהם כותים כו' אלמא לא חייש למיעוט ורבי יוחנן נמי אכיל משחיטת כותים ומיהו מכותים אין להביא ראיה דמשום דאחד רשע אין להחזיק כולם רשעים אבל בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף פ. ושם) גבי שני דברים אין בהן דעת לישראל ועשאום כו' משמע דסבר רבי יוחנן נמי כרבנן דרבי מאיר והא דאמר רבי יוחנן בס"פ אין מעמידין (ע"ז דף לט:) למעוטי מורייס וגבינות בית אונייקי וסתמא כרבי מאיר התם הוי סתם ואח"כ מחלוקת בריש כל הצלמים (שם דף מ:) והא דארשב"ג כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל הא לא שהה ספיקא הוי אפילו נפל מן הגג או אכלו ארי בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלו. ושם) וקיימא לן התם כוותיה אע"ג דרוב אינם נפלים וכן תוך ח' ימים בבהמה אסר התם ולא אזלינן בתר רובא התם משום שלא יבא להקל בערוה והצריכה חליצה במת תוך שלשים ולא רצו לסמוך על הרוב להתירה לשוק בלא חליצה שלא יאמרו העולם שפיהק ומת ויבא לידי לעז וקלקול ולכך. גם לענין אבילות פטור שלא יבא להקל בערוה ועוד דבלאו הכי יש להקל התם דקיימא לן הלכה כדברי המיקל באבל ואסרו כמו כן בבהמה דגזרו בהמה אטו אדם דאי לא הא לא קיימא הא אי נמי אסרו בבהמה בבריא שמא יבא להתיר בחולה שיהא קרוב לפיהק ומת וא"ת ולר"מ דחייש למיעוט היכי משכחת לה דמאי כיון דאיכא מיעוט עם הארץ שאין מעשרין ועוד דאיכא חזקה דטבל ומיהו אי לא חייש ר"מ למיעוט מה"ת אפילו היכא דאיכא חזקה בהדיה אלא מדרבנן הוה אתי שפיר ויש לומר דלא חיישינן כה"ג למיעוט דאם הוא הוחזק כל ישראל מי הוחזקו אע"ג דגבי כותים גזר ר"מ על כולם משום מיעוט שנתקלקלו כדאמר בפ"ק דחולין (דף ו.) שאני כותים דאומה אחת הן ואין נזהרין במצות כישראל: **רישא** דאיחזקה לייבום תתייבם. דסלקא דעתך השתא כמו דחזקה לשוק מהני בהדי רוב ה"נ מהני חזקה לייבום בהדי מיעוט דמפילות ותתייבם:

וחזקה לא עדיף מרובא. לא הוה צריך דלא עדיף דאפי' עדיף מרוב נשים מתעברות ויולדות מכל מקום יש לחוש דר"מ חייש למיעוט אלא האמת אומר דלא עדיף מרובא: **סמוך** מיעוטא לחזקה והוה ליה פלגא ופלגא. וא"ת דבפרק בתרא דקדושין (דף פ.) ובפרק כסוי הדם (חולין פו. ושם) גבי תינוק שנמצא בצד העיסה אמרינן סמוך מיעוטא דאין מטפחין לחזקת טהרה ואיתרע ליה רובא ומטהרין לעיסה והכא קאמר דהוי פלגא ופלגא ומחמרינן ואומר רבינו חיים דתינוק הוי דבר שאין בו דעת לישאל והוי ספיקו טהור ואפילו ברשות היחיד ולהכי איתרע ליה רובא: סיפא חזקה לשוק ורובא לשוק הוה להו זכרים מיעוטי דמיעוטי ולמיעוטא דמיעוטא לא חיישינן. הקשה ה"ר אלחנן א"כ היכי פריך מינה בפ"ג דבכורות (דף כ: ושם) על רבי יהושע דחייש למיעוטא והכא לא חייש למיעוטא והא הכא איכא מיעוטא דמיעוטא ולהכי לא חייש ותירץ דיצתה מלאה איתרע ליה חזקה כיון שיש לה עובר במעיה ואפי"ה לא חייש רבי יהושע וחשיב ליה כמו מיעוט כיון דת"ק אסר ביציאתה מלאה ועוד הקשה דת"ק דר' יהושע דאמר יצתה מלאה חוששת וחיישינן למיעוטא אפי"ה דליכא חזקה בהדיה וברישא גבי האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים בעי חזקה בהדי מיעוט ותירץ דודאי לא בעי חזקה בהדי מיעוט והא דנקט דבעינן ברישא חזקה בהדי מיעוטא לא בעינן הכי אלא שלא תהא חזקה מסייעתא לרוב דאז הוי המיעוט מיעוט דמיעוט וצ"ע גבי גבינת בית אונייקי. דאסר ליה ר"מ משום דרוב עגלים נשחטים לעבודת כוכבים של אותה העיר ופריך מאי איריא רוב אפילו מיעוט נמי דר"מ חייש למיעוט ומאי קושיא כיון דרוב עגלים אין נשחטים וחזקה דחלב בחזקת היתר אם כן איתרע ליה רובא כדאמר הכא: **את** שיש לה עדים אסורה וכו'. תימה לר"י מאי קמ"ל ושמא אשמעינן דלא אסרינן הא אטו הא: **מאי** טעמא דרבי אלעזר משום דקסבר צרה מעידה לחברתה כו'. תימה לר"י אמאי לא פליג רבי אלעזר באידך פירקא (לעיל ק"ז.) גבי הכל נאמנים להעידה חוץ מחמותה כו' וקחשיב צרתה ויבמתה ואי ר' אלעזר איירי לבתר דאינסבא צרה מכל מקום ליפלגי גבי ההיא דמת בעלי ואח"כ מת חמי תנשא וחמותה אסורה ור' אלעזר לא אסר כיון שנשאת הכלה ונראה לר"י דלא דמי דלעיל ודאי שהצרה או היבמה באה

להעיד על חברתה אין לה להיות נאמנת אפי' לר' אלעזר אבל הכא כל אחת אינה מתכוונה להעיד על חברתה אלא על עצמה וממילא נאמנת על צרתה כיון שאין מתכוונה להעיד על חברתה :

א

-

קכ

דף

אין מעידין אלא על פרצוף פנים כו' ואין מעידין אלא עד ג' ימים. פי' משום דמשם ואילך משתנה כו' ואר"ת דהיינו דוקא כשאין שם אלא הפרצוף אבל כל גופו שלם אפי' אין כאן פדחת וחוטם ניכר הוא היטב ע"י סימני הגוף ועוד דשמא דוקא בסימנין הוא דקאמר הכי אבל ע"י טביעות עין ניכר היטב ע"י סימני הגוף כיון שיש כל גופו ואפי' לאחר כמה ימים והיכא שאינו נחבל בפנים ודאי נראה דבר פשוט שיוכלו להכירו אפי' אחר כמה ימים כי אינו משתנה כל כך ודבר ידוע הוא שהוא ניכר אפי' אחר כמה ימים אפי' הוא אמת דהיכא שנחבל בפרצוף אין מעידין עליו אלא בתוך ג' ימים כיון שנשאר גופו שלם וגם יכול להיות שהוא בתוך ג' ימים כגון היכא שאין ידוע מתי נהרג אין לתלותו אלא בתוך ג' ימים דוקא ותשובת ר"ת כתובה בספר הישר : **הכרת** פניהם ענתה בס. פירוש שצריך פדחת של פניהם להכי מייתי האי קרא דכתיב הכרת פניהם ענתה בס דמשמע שצריך הכרה לבד מן הפנים ועל פי' הקונט' קשיא דבפי' יש בכור (בכורות מו : ושם) מייתי לה אברייתא דהכא ולא על המשנה דהתם והכא נמי משמע דאברייתא לחודה קאי דמייתי עובדא ודבק קירא באפותיה היינו על מצחו ובירושלמי דהכא משמע דאחוטם קאי : **מצאו** קשור בכיס ובארנקי כו'. וא"ת מאי קושיא דלמא הכא שאני דמכירו לגט או לכיס בטביעות עין דאפי' עם הארץ אית ליה טביעות עין כדאמר בגט פשוט (ב"ב קסת.) האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא לידבר עם הארץ בהדיה ויש לו להיות נאמן במגו שיכול לומר לא איבדתיו מעולם וי"ל כגון דאיכא עדים שאיבדו דהשתא ליכא מגו א"נ במצאו אחר ומחזירו ע"י סימן זה שקשור בכיס ולהכי נקט כיס וארנקי : **שנמצא** בין כליו. ואע"ג דרבים מצוים שם ואם נמצא בקרקע היה לחוש ליוסף בן שמעון אחר השתא שמצאו בין כליו אין לחוש שנתנו אחר שם אלא הוא : **אמר** רבא דכולי עלמא סימנין דרבנן. ואם תאמר ברייתא דמצאו קשור בכיס כמאן תוקמא וי"ל דמעיקרא ס"ד דאדם אחר מצאו כדפרישית ולכך בעי

למיפשט מינה דסימנין דאורייתא אבל השתא סבר דמיירי שמצאו בעצמו ומכיר הכיס בטביעות עין ונאמן במגו שיוכל לומר לא אבדתיו אי נמי שיש עדים שהארנקי וכיס וטבעת שלו וידוע שם אי"נ דחשיבי כיס וטבעת סימן מובהק:

דף - קב - ב

כליו דחיישינן לשאלה. וכליו דמצא קשור דלא חיישינן לשאלה איכא למימר בכלים שאין דרכן להשאילם כמו שפירש ריב"ן דלא חיישינן לשאלה: **כליו** דחיישינן לשאלה. ואם תאמר מצא פירות בכלי דבפי' אלו מציאות (בי"מ דף כד:) משמע דהוי סימן ויחזיר ואמאי לא חיישינן לשאלה ויש לומר דלא חיישינן לשאלה אלא בדבר איסור אבל בממון לא חיישינן לשאלה וא"ת אי"כ מאי פריך הכא והתם חמור בסימני אוכף היכי מהדרין ניחוש לשאלה והא בממון לא חיישינן לשאלה וי"ל דפשיטא ליה ודאי אפי' אי חיישינן לשאלה מן התורה אבל מדרבנן לא חיישינן לשאלה להחזיר אבדה אבל קשה היכי מפקינן מקרא דמהדרי חמור בסימני אוכף ניחוש לשאלה מן התורה מיהו למסקנא אתי שפיר דלא חיישינן לשאלה אפי' באיסור: **איבעית** אימא כליו בחיורי כו'. ולעולם לא חיישינן לשאלה וא"ת בפרק כל הגט (גיטין כז. ושם) תנן מצאו בחפיסה או בדלוסקמא אם מכירו כשר פי' אם מכיר הגט ולמה לי שיכיר הגט אפילו אינו מכירו נמי כיון דמכיר חפיסה ודלוסקמא די בכך דהא לא חיישינן לשאלה ויש לומר דה"פ אם מכירו לחפיסה ודלוסקמא שהם שלו כשר ואע"ג דנקט לשון יחיד אין לחוש ואע"ג דחפיסה הוי לשון נקבה דמפרש התם דחפיסה היא חמת קטנה מ"מ נקט לשון זכר משום דלוסקמא דהוי לשון זכר כדתני בתוספתא עשרה דלוסקמות מלאים שטרות מסרתי לך וללישנא קמא דחיישינן לשאלה מיירי התם שידוע שכן איבדו בחפיסה ולהכי לא חיישינן לשאלה ושם אאריך בע"ה: למיימרא דמגוייד חיי ורמינהו כו' טמויי הוא דלא מטמי הא מחייא לא חיי. תימה דהא קתני בה גוסס אע"ג דחיי דרוב גוססים למיתה ומיעוטן חייין ותנן נמי אין מעידין על הגוסס ויש לומר בגוסס שהוא מגוייד כיון שהוא גוסס על ידי אדם לא חיי ומ"מ מוכיח שפיר דמגוייד לא חיי מדלא קתני ואפילו גוסס מגוייד ועוד אמר ר"י לפרש דודאי פשיטא דמגוייד

דמתניי מת לבסוף כיון שמגוייד במקום שעושים אותו טריפה כמו נחתך מן הארכובה ולמעלה כדמשמע בסמוך אבל אינו דבר ברור שימות קודם שיתירוה לינשא והשתא פריך ליה ממגוייד וגוסס ואותו גוסס שסופו למות הוא מת לאלתר והוא הדין נמי דמגוייד מיית לאלתר מדקתני מגוייד בהדי גוסס וא"ת בלאו מילתיה דרשב"א תקשי ליה רישא לסיפא וי"ל דמעיקרא לא קשיא ליה רישא לסיפא דמצי לאוקמי רישא דאין מעידין היינו לאלתר וסיפא דתנשא היינו לאחר י"ב חדש אבל אמילתיה דרשב"א לא מצי לשנויי: **אלא** מעתה יהא גולה על ידו. לשמואל דחשיב ליה מת קפריך דכיון דמת הוא יש לו לגלות דס"ד טעמא דחייב לגלות לפי שמת לאלתר אבל לא מת לאלתר לא יתחייב גלות כלל דלישנא דוימות דכתיב גבי גלות משמע ליה שמת לאלתר ולית ליה השתא הא דאמרינן בפרק אלו נערות (כתובות לג: ושם) ונקה המכה בשוגג מאי ונקה ונקה מגלות ואע"פ שחייב מיתה במזיד אפילו לא מת זמן מרובה יש חילוק בין מיתה לגלות כי היכי דמפלגי בין דרך ירידה לדרך עלייה גבי גלות ולא גבי מיתה אבל אין לומר דמשום רוח בלבלתו או קירב מיתתו אין לנו לפוטרו כיון שמת לאלתר דהא אכתי לא ידעינן להני טעמי: **חיישינן** שמא הרוח בלבלתו. ודוקא בגלות ולא במיתה כדפרישית לעיל והא דאמר ונקה המכה מגלות הא לא הלך על משענתו אע"פ ששהה הרבה חייב גלות איכא למימר כגון דליכא בלבול דרוח כגון בביתא דשישא ולא פירכס כלל:

א

-

קכא

דף

לקולא פליג או לחומרא פליג. והכי נמי מצי למיבעי בין לקולא ובין לחומרא אלא אכתי לא פשיטא מאי דבעי: **ולא** היא לא שנא צורבא מרבנן כו'. ואף על גב דרובייהו צורבא מרבנן אי סליק קלא אית ליה מכל מקום לא חיישינן לאותו רוב ולא תנשא לכתחלה כמו גבי (רוב) גוססין דאין מעידין עליהן אף על פי שרובן מתים:

אמרו לו תחלתו מכבה וסופו מבעיר. אית דגרסי לעיל ליורה מלאה יין ושמן אין מעידין עליו והוי האי תנא שלישי ולספרים דגרסי לעיל מעידין עליו הוי תנא קמא וכן פר"ח דתנא דסיפא לא פליג אתנא קמא אלא מפרש טעמא דמילתיה: **אין** מזכירין מעשה נסים. תימה לר"י והא קאמר לעיל נפל לגוב אריות אין מעידים עליו וכן מים שאין להם סוף וי"ל דאינו ממש מעשה נסים אלא יש לתלות שאינם רעבים ובמים שאין להם סוף יש לתלות בדף של ספינה וגל טורד ומיהו יש בירושל' נפל לגוב של אריות אין מעידין עליו שמא נעשה לו נס כדניאל נפל לכבשן של אש אין מעידין עליו חוששין שמא נעשה לו נס כחנניה מישאל ועזריה רוצה לומר שנפל באש וברח לו מן האש בשום ענין. ור' מאיר חולק אברייתא דלעיל: **אף** על פי כן מת בנו בצמא. מכל מקום לא הוי דבר שנצטער בו הצדיק שלא עשה הבור: **הרי** אנו באין מלספוד כו'. ומתניי הכי פירושא הרי אנו הולכין לביתינו שבאנו מלספוד:

של עזיקה. פי' בקונטרס מפרדס מעוזק ומשומר ושביעית הוא וקשה לו אי (משומר) קודם הביעור לעולם מותר ואין נראה לר"ת דהא בהדיא תניא בת"כ ואת ענבי נזיריך לא תבצור מן המשומר אי אתה בוצר אבל אתה בוצר מן המופקר וא"ת דתניא בת"כ ובפרק הבית והעליה (ב"מ קיח.) שומרי ספיחים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה קרי כאן ממשקה ישראל מן המותר לישראל ומשומר אסור לישראל כו' כדפי' ואר"י שלא היו שומרין אותו אלא מונעים רגלי בהמה משם ומודיעין לבני אדם שהם לצורך ומופקר נמי לא שרי לבצור אלא ע"י שינוי ובת"כ דקתני מן המשומר אי אתה בוצר היינו אפי' על ידי שינוי ומן המופקר אתה בוצר היינו כלומר אוכל: **דחזו** ליה בבואה. בירושלמי רבי אחא בר חנינא בשם רבי חמא הדא דתימא בשדה אבל בעיר אפילו לא ראו בבואה של אדם והא תניין מי שהיה מושלך בבור ואמר מי ששומע קולו יכתוב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו וא"ר נתן והוא שראה בבואה של אדם אמר רבי בון

מזיקין מצויין בבורות כדרך שהם מצויין בשדות והא דאמר (מגילה ד' ג.) . אל יתן אדם שלום לחברו בלילה דחיישינן שמא שד הוא היינו בשדה דומיא דיהושע שהיה חוץ למחנה ישראל בירושלמי פליגי אמוראי בנמצא כתוב בשטר מת פלוני או נהרג אם משיאין את אשתו :

ב

-

קכב

דף

פונדקית עובדת כוכבים (אחת) היתה ומסיחה לפי תומה. וא"ת מאי מייתו רבנן ראייה מן הפונדקית דהא מסיחה לפי תומה היתה ויש לומר דלא היתה ממש מסיחה לפי תומה דמה שהוציאה מקלו ותרמילו (מה) [זה] היתה יכולה לעשות כן לעדות ור' עקיבא אמר להם כי אין זה ראייה דודאי אין לך מסיח לפי תומה גדול מזה כיון דכי [חזיתינהו] בכיא כן משמע קצת בירושלמי דקאמר עשו אותה כמסיחה לפי תומה משמע שלא היתה ממש מסיחה לפי תומה אלא שמביאין ראייה דלא גרעה מעד אחד : **אין** בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה. פירש רבינו חננאל דקיימא לן כהאי תנא דלא בעי דרישה וחקירה :